В. Г. Скляренко

ПРАСЛОВ'ЯНСЬКА АКЦЕНТОЛОГІЯ

Національна академія наук України
Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні

В.Г.Скляренко

Праслов'янська акцентологія

Київ 1998

УДК 808.03-02
ББК 81.2 УКР
С 43

Ця книга вийшла у світ завдяки повній фінансовій підтримці відкритого акціонерного товариства Інвестиційна компанія «Енерго-Інвест» в особі президента Леоніда Миколайовича Сосюкіна та його дружини Галини Михайлівни. Автор книги висловлює їм щиру вдячність.

У монографії висвітлюється походження і розвиток праслов'янських інтонацій та акцентних парадигм і реконструюється пізньопраслов'янська акцентна система. Велика увага приділена встановленню природи балто-слов'янських і праслов'янських інтонацій, що дозволило автору по-новому пояснити цілий ряд акцентологічних явищ та процесів, які мали місце в праслов'янській мові.

Для лінгвістів-дослідників, викладачів, аспірантів.

Відповідальний редактор *Г.П.Півторак*
Рецензенти *С.П.Бевзенко, В.Б.Задорожний*

Затверджено до друку вченою радою Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України

ISBN 966-02-0542-2

© В.Г.Скляренко, 1998

Вступ

Ця робота – результат багаторічної праці в галузі праслов'янської і балто-слов'янської акцентології, розпочатої статтею «Прасербська двоскладова інтонація» [Скляренко 1967:44–55]. На той час класична теорія наголосу була відхилена більшістю акцентологів, які прийняли новаторські ідеї Х.Станга [Stang 1957] і успішно розвивали їх. Проте, як для класичної теорії наголосу, так і для нової теорії (для нової теорії навіть у більшій мірі) характерна, на наш погляд, недостатня увага до природи праслов'янських інтонацій. Реконструкції природи праслов'янських інтонацій ми надаємо першорядного значення, оскільки вважаємо, що акцентологічні явища та процеси, які мали місце в праслов'янській мові, великою мірою зумовлені природою чи змінами в природі праслов'янських інтонацій. Без реконструкції природи праслов'янських інтонацій неможливо осмислити ні дію праслов'янських акцентологічних законів, ні трансформацію праслов'янських інтонацій на ґрунті окремих слов'янських мов. Більшість же дослідників зазначає лише, що акут у праслов'янській мові мав висхідний характер, а циркумфлекс – спадний. Цього, звичайно, недостатньо, щоб, виходячи з природи інтонацій, пояснити те або інше акцентологічне явище чи процес. Необхідна якомога повніша реконструкція природи інтонацій та змін у ній, починаючи від балто-слов'янської епохи. Цьому питанню ми присвятили цілий ряд статей [Скляренко 1967_2:57–60; 1970:31–34; 1971:49–56; 1974:45–51; 1975:33–41; 1988_3:16–31; 1990:39–53].

Реконструкція природи балто-слов'янських і праслов'янських інтонацій та змін у ній дозволила:

1) уточнити й осмислити закон Гірта (див. I.1.4) [Скляренко 1990_2:11–16; 1991:74–76];

2) пояснити походження литовських інтонацій (див. I.1.1, 1.5, 1.12, 1.13, 1.14, 1.17, 1.18, 1.19) [Скляренко 1988_3:16–31; 1990:39–53];

3) осмислити дію закону де Соссюра в литовській мові (див. I.1.16) [Скляренко 1990:46–47];

4) пояснити походження слов'янських інтонацій (див. I.1.1, 1.5, 1.11, 1.13, 2.1, 2.8) [Скляренко 1988_3:16–31];

5) з'ясувати походження та історію балто-слов'янської і праслов'янської рухомої а.п. (див. I.1.3, 1.6, 2.2, 2.3) [Скляренко 1986:50–58; 1991:64–77];

6) з'ясувати походження та історію праслов'янської окситонованої а.п. (див. I.1.3, 2.2) [Скляренко 1985:55–60; 1988:61–68];

7) пояснити розвиток дифтонгів і дифтонгічних сполучень у

балто-слов'янській і праслов'янській мовах (див. I.1.2, 1.10, 2.4, 2.5) [Скляренко 1974:48–49; 1987:16–24; 1993:64–74];

8) встановити причини збереження деяких флективних та суфіксальних довгот у пізньопраслов'янській мові під час скорочення довгих голосних (див. I.2.6) [Скляренко 1981:54–61; 1985:59];

9) пояснити переміщення наголосу на попередній склад з довгот, що не скоротилися: з флективних довгот у словах з окситонованою а.п. (див. I.2.6) [Скляренко 1981:54–61] і з суфіксальних довгот у словах з баритонованою а.п. (див. I.2.6) [Скляренко 1985:59];

10) пояснити трансформацію праслов'янських інтонацій на ґрунті сербохорватської і словенської мов (див. I.3) [Скляренко 1974:50–51; 1975:33–36].

Таким чином, нами була створена оригінальна теорія балто-слов'янського і праслов'янського наголосу, що дозволило петербурзькому акцентологу професору В.В.Колесову говорити про існування київської акцентологічної школи поряд з московською та петербурзькою: усі три акцентологічні школи принципово різні за теоретичними настановами, але в різних підходах до проблеми закладена, на його думку, сила сучасної акцентології [Колесов 1984:15].

Мета нашого дослідження – висвітлити походження і розвиток праслов'янських інтонацій та акцентних парадигм і реконструювати пізньопраслов'янську акцентну систему. У першому розділі розглядається питання походження і розвитку праслов'янських інтонацій та акцентних парадигм, у другому реконструюються пізньопраслов'янські акцентні парадигми імен та дієслів і встановлюється, яким словам була властива та чи інша акцентна парадигма, у третьому висвітлюється праслов'янська акцентуація похідних утворень.

При встановленні типу акцентної парадигми слів (як непохідних, так і похідних) ми спиралися на величезний фактичний матеріал, зібраний з давніх слов'янських пам'яток і сучасних слов'янських мов, який, проте, в самій праці не наводиться (такий матеріал частково подається в попередніх двох наших монографіях, присвячених історії акцентуації в українській мові іменників ā-/jā-основ [Скляренко 1969] та ŏ-/jŏ-основ середнього роду [Скляренко 1979]). При визначенні акцентної парадигми слова бралися до уваги також точки зору з цього питання Л.А.Булаховського, Х.Станга, В.Кіпарського, В.А.Дибо, В.В.Колесова, Р.В.Булатової, А.А.Залізняка (посилання на них наводяться відразу після слова, віднесеного до того чи іншого акцентного типу). Якщо між нашою реконструкцією типу акцентної парадигми і реконструкцією названих дослідників є розбіжності, то на них вказується.

І. Походження і розвиток праслов'янських інтонацій та акцентних парадигм

1. Балто-слов'янські інтонації й акцентні парадигми

1.1. У ранній балто-слов'янській мові довгі голосні і довгі складові сонанти могли мати лише одну позиційно вільну інтонацію – акутову, яка за своєю природою була висхідно-спадною. Вона характеризувалася підняттям тону на першій морі довгого голосного (у тому числі й довгого голосного – першого елемента довгого дифтонгічного сполучення) або довгого складового сонанта і спадом тону на другій морі цього ж самого голосного чи сонанта. Динамічна сторона йшла паралельно з тонічною. Тонічна й динамічна вершини акутової інтонації знаходилися на початку другої інтонованої мори довгого голосного чи довгого складового сонанта (наголошеною виступала друга мора).

Ранньобалто-слов'янська висхідно-спадна інтонація могла охоплювати і дві мори сусідніх складів. Це мало місце в тих випадках, коли підняття тону припадало на короткісний склад. При цьому спад тону відбувався вже на наступному складі (при довготності наступного складу – на першій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта). Висхідно-спадну інтонацію, яка охоплювала дві мори сусідніх складів, називаємо двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, а висхідно-спадну інтонацію, яка охоплювала дві мори одного й того ж складу, – односкладовою висхідно-спадною (або акутовою) інтонацією. Характерною особливістю висхідно-спадної інтонації було те, що при довготності складу підняття тону могло відбуватися лише на першій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта; воно не могло відбуватися на другій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта, а також на всьому довгому голосному чи довгому складовому сонанті (на обох морах). Ранньобалто-слов'янську односкладову висхідно-спадну інтонацію позначаємо знаком ^, а двоскладову – знаком ʹ на першому інтонованому складі і знаком ˋ на другому інтонованому складі (при довготності другого інтонованого складу позначається довгота).

У баритонованих формах слова з рухомою акцентною парадигмою, де наголошеною мала виступати початкова мора (для забезпечення чергування наголосу між крайніми морами форм слова, див. нижче, І.1.3), на початкову мору словоформи припадав другий компонент висхідно-спадної інтонації – спад тону з тонічною й динамічною вершинами, а підняття тону (перший компонент висхідно-спадної інтонації) запезпечувалося відповідним напруженням голосових зв'язок у паузі перед початком словоформи. Характерною особливістю цієї видозміненої (усіченої) висхідно-спадної інтонації був спад тону на першій морі довгого голосного (довгого складового сонанта) або на короткому голосному (короткому складовому сонанті) початкового складу. Ранньобалто-слов'янську інтонацію довгого голосного (довгого складового сонанта) початкового складу в баритонованих формах слів з рухомою акцентною парадигмою називаємо довгою спадною або циркумфлексом (позначаємо знаком ⁀, довготу голосного не позначаємо), а інтонацію короткого голосного (короткого складового сонанта) початкового складу – короткою спадною (позначаємо знаком ˵).

Односкладову і двоскладову висхідно-спадні інтонації ранньобалто-слов'янська мова успадкувала від індоєвропейської. Неясним залишається лише місце тонічної й динамічної вершин пізньоіндоєвропейської висхідно-спадної інтонації (односкладової і двоскладової): початок другої інтонованої мори (як у ранньобалто-слов'янській мові) чи кінець першої інтонованої мори (як свідчать давньоіндійська та давньогрецька мови, див. нижче: І.1.1.1, 1.1.2). Якщо тонічна й динамічна вершини пізньоіндоєвропейської висхідно-спадної інтонації знаходилися на початку другої інтонованої мори, то в пізньоіндоєвропейській мові, безперечно, існували також довга і коротка спадні інтонації (у баритонованих формах слів з рухомою акцентною парадигмою).

Для балто-слов'янської мови дослідники реконструюють дві інтонації на довгому голосному – акут і циркумфлекс. На думку Х.Станга, балто-слов'янський акут мав висхідний характер, а циркумфлекс – спадний [Stang 1966:125].

1.1.1. Тонічний наголос був властивий двом давнім індоєвропейським мовам – давньоіндійській і давньогрецькій. У давньоіндійській (ведійській) мові розрізнялися два тони: високий (udātta, букв. «висхідний, піднятий», позначається знаком ˊ) і спадний (svarita, букв. «звучний», позначається знаком ˋ), причому склад із спадним тоном ішов за складом з високим тоном (у ролі самостійного наголосу в слові спадний тон зустрічався дуже рідко, і виникав він при стягненні типу íya > yà). Під час вимови складу з високим тоном відбувалося підняття музичного тону, а під час вимови наступного складу «голос повертався до свого нормального рівня», починаючи з високого тону, досягнутого на попередньому складі [Барроу 1976:108]. Той факт, що в давньоіндійській мові спад тону не позначається, свідчить про розміщення тонічної й динамічної вершин в кінці підняття тону. Таким чином, можна говорити про існування в давньоіндійській мові двоскладової висхідно-спадної інтонації: на першому інтонованому складі відбувалося підняття тону, на другому – його спад. Тонічна й динамічна вершини знаходилися в кінці першого інтонованого складу (у ранньобалто-слов'янській мові – на початку другого інтонованого складу). На відміну від ранньобалто-слов'янської мови, в давньоіндійській мові підняття тону при висхідно-спадній інтонації могло мати місце як на короткісному, так і на довготному складі. Якщо підняття тону припадало на кінцевий склад, то спад тону відбувався, очевидно, на енклітиці або в паузі після словоформи внаслідок ослаблення напруження голосових зв'язок.

1.1.2. У давньогрецькій мові розрізнялися три види наголосу: гострий (ὀξὺς τόνος, ὀξεῖα προσῳδία, лат. accentus acutus), важкий (βαρὺς τόνος, βαρεῖα προσῳδία, лат. accentus gravis) і обтягнений (περισπωμένη, лат. accentus circumflexus). Гострий наголос (´) антична теорія пояснює як високий тон, підняття тону, а важкий наголос (`) – як низький тон, спад тону (графічні знаки цих наголосів теж вказують на рух тону відповідно вгору і вниз). Обтягнений наголос (^, згодом ˆ , а потім ˜) за повідомленням усіх джерел становив поєднання гострого і важкого наголосів, тобто був висхідно-спадним (первісний графічний знак наголосу теж вказує на висхідно-спадний рух тону). «Будучи складеним, він падає лише на довгий двоморний голосний з висхідним тоном на першій морі і спадним на другій» [Тронский 1962:41].

За своєю природою давньогрецький обтягнений наголос майже тотожний ранньобалто-слов'янській односкладовій висхідно-спадній інтонації. Єдина відмінність полягає в тому, що при ранньобалто-слов'янській односкладовій висхідно-спадній інтонації тонічна (й динамічна) вершина знаходилася на початку другої інтонованої мори, а при давньогрецькому обтягненому наголосі, як свідчать Дельфійські гімни (з 20 випадків подвійних нот при складі з обтягненим наголосом у 19 випадках друга нота нижча за першу і тільки один раз дорівнює їй), – у кінці першої інтонованої мори [Тронский 1962:41].

Стосовно гострого і важкого наголосів античні джерела не вважали потрібним розрізняти рівень тону і рух тону. Проте, якщо для гострого наголосу розрізнення рівня тону і руху тону не мало суттєвого значення (високий тон забезпечувався відповідним рухом тону), то для важкого наголосу назване розрізнення було дуже важливим: одна справа – просто ненаголошений голосний, який характеризувався низьким тоном, і зовсім інша справа – голосний, на якому відбувався спад тону. Є підстави вважати, що спад тону в давньогрецькій мові відбувався на наступному складі після складу з висхідним (гострим) наголосом (поступовий спад тону на складах, що йдуть за висхідним тоном, припускає Й.М.Тронський [Тронский 1962:109]). Про це свідчить і той факт, що в давньогрецькій мові при злитті двох голосних, з яких перший мав гострий наголос, виникав обтягнений наголос (напр., τῑμάω > τῑμῶ)[1]. Якщо склад з гострим наголосом був кінцевим, то спад тону відбувався на енклітиці або в паузі після словоформи внаслідок ослаблення напруження голосових зв'язок. Пізніше, коли наголоси почали ставитися на письмі (приблизно з V ст.), тільки за цих умов позначався гострий наголос на кінцевому складі. Візантійські джерела відзначають, що у зв'язному мовленні акут «присипляється», а наявність енклітики або розділового знака його «пробуджує» (див.: [Тронский 1962:74]). На наш погляд, при відсутності енклітики або паузи, тобто при відсутності умов для спаду тону мало місце лише незначне підняття тону, а можливо, тон і зовсім не піднімався. У таких випадках знак важкого тону позначав скоріше всього посилення динамічного моменту або просто динамічний наголос [Тронский 1962:110], що був позиційним варіантом гострого тону. З виникненням динамічного наголосу в названих випадках бере свій початок процес заміни в давньогрецькій мові тонічного наголосу динамічним.

Поєднання давньогрецького гострого тону на короткому голосному і важкого тону на наступному складі за своєю природою майже тотожне ранньобалто-слов'янській двоскладовій висхідно-спадній інтонації (відмінність полягає лише в тому, що при ранньобалто-слов'янській двоскладовій висхідно-спадній інтонації тонічна й динамічна вершини знаходилися на початку другого інтонованого складу, а при згаданому поєднанні давньогрецьких гострого і важкого тонів – у кінці першого інтонованого складу). У давньогрецькій мові гострий наголос міг мати місце не тільки на короткому голосному, але й на довгому. При гострому наголосі на довгому голосному підняття тону відбувалося на всьому довгому голосному. Тонічна (й динамічна) вершина цього наголосу, як свідчить Дельфійський гімн (з 8 подвійних нот при гострому наголосі на довгому голосному в шести випадках друга нота вища за першу, один раз дорівнює їй і один раз нижча за першу), припадала на другу мору [Тронский 1962:41], а точніше, на кінець другої мори.

---

[1] На думку Є.Куриловича, давньогрецький обтягнений наголос виник унаслідок доісторичних контракцій суміжних голосних [Kuryłowicz 1952:504].

1.1.3. Для індоєвропейської мови реконструюються дві інтонації на довгому голосному: акутова (за термінологією П.Ф.Фортунатова – довготна довгота) і циркумфлексова (за термінологією П.Ф.Фортунатова – переривиста довгота) [Bezzenberger 1883:66–67; Фортунатов I 1956:208; Mikkola 1913:116; Meyer 1920:31; Ivšić 1970:163]. На думку ряду дослідників, індоєвропейська акутова інтонація (довготна довгота) була висхідно-спадною в тонічному й динамічному відношеннях, а індоєвропейська циркумфлексова (переривиста довгота) – спадно-висхідною [Фортунатов I 1956:208, 358; Mikkola 1913:116; Ivšić 1970:163]. Є.Курилович взагалі заперечує існування інтонацій в індоєвропейській мові. Він вважає, що балто-слов'янські і грецькі інтонації виникли незалежно в кожній з цих мов уже після розпаду індоєвропейської прамови, якій був властивий динамічний наголос [Kuryłowicz 1952; 1958].

1.2. У ранній балто-слов'янській мові (як і в пізній індоєвропейській) довготним був склад з довгим голосним, довгим дифтонгічним сполученням або довгим складовим сонантом, а короткісним – склад з коротким голосним, коротким дифтонгічним сполученням або коротким складовим сонантом. Часокількість дифтонгічного сполучення складалася лише з часокількості першого (складового) елемента, оскільки приголосні сонанти i̯, u̯, r, l, m, n, які становили другий (нескладовий) елемент дифтонгічних сполучень, не несли часокількості. Той факт, що в балто-слов'янських мовах склад з коротким голосним (короткісний склад) і склад з коротким за походженням дифтонгічним сполученням (так званий циркумфлексовий склад) в акцентному відношенні вели себе однаково, пояснюється саме тим, що обидва названі склади первісно були короткісними. Підняття тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації мало місце як на складі з коротким голосним або коротким складовим сонантом, так і на складі з коротким дифтонгічним сполученням.

Унаслідок зникнення в балто-слов'янській мові індоєвропейського редукованого ə, який знаходився після короткого дифтонгічного сполучення, подовжився перший елемент дифтонгічного сполучення (*sei̯əto > *sēi̯to-). У тих випадках, коли коротке дифтонгічне сполучення і наступний редукований ə були охоплені двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, названа трансформація привела до виникнення на подовженому першому елементі дифтонгічного сполучення односкладової висхідно-спадної інтонації.

Індоєвропейські складові сонанти трансформувалися в балто-слов'янській мові у дифтонгічні сполучення. Вважається, що і довгі, і короткі складові сонанти відбилися в балто-слов'янській мові у вигляді коротких дифтонгічних сполучень, але із збереженням у наголосі слідів старого часокількісного розрізнення [Семереньи 1980:61, 92–93]. Взагалі, розрізнення первісної диференціації складових сонантів могло бути забезпечено лише в двох випадках: 1) якщо довгі і короткі індоєвропейські складові сонанти відбиваються відповідно як довгі і короткі дифтонгічні сполучення; 2) якщо і довгі, і короткі індоєвропейські складові сонанти відбиваються як короткі дифтонгічні сполучення, але довгі – із складотворчим сонантом, а короткі – із звичайним приголосним сонантом. З цих двох теоретично можливих шляхів розвитку реальним видається лише перший, оскільки складотворчість сонанта як другого елемента дифтонгічного сполучення є досить пізнім явищем балто-слов'янської мови, і вона не залежала від часокількості дифтонгічного сполучення, а лише від позиції сонанта (див. нижче, І.1.10). У зв'язку з цим ми вважаємо, що індоєвропейські довгі складові сонанти (плавні r̥̄, l̥̄ і носові m̥̄, n̥̄) трансформувалися в балто-слов'янській мові у довгі дифтонгічні сполучення ūr, ūl, ūm, ūn, īr, īl, īm, īn, а індоєвропейські короткі складові сонанти (r̥, l̥, m̥, n̥) – у короткі дифтонгічні сполучення ur, ul, um, un, ir, il, im, in. При цьому односкладова висхідно-спадна інтонація, що знаходилася на довгому складовому сонанті, перемістилася на довгий голосний (ū, ī), а перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (підняття тону), що припадав на короткий складовий сонант, перемістився на короткий голосний (u, i) відповідного короткого дифтонгічного сполучення (спад тону залишився на наступному складі).

Прийнято вважати, що в індоєвропейській і балто-слов'янській мовах склад з коротким дифтонгічним сполученням (як і склад з довгим дифтонгічним сполученням) був довготним [Mikkola 1913:116; Мейе 1938:139; Бернштейн 1961:193]. Однак припускати, що нескладовий елемент (приголосний сонант) якимсь чином подовжував перший (складовий) елемент короткого дифтонгічного сполучення, немає достатніх підстав. Довготність дифтонгічних сполучень з коротким першим елементом, про яку свідчать окремі індоєвропейські мови, виникла в цих мовах у зв'язку з набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (у позиції перед приголосним або в кінці слова). Отримавши складовість другого елемента, індоєвропейські дифтонгічні сполучення ei̯, oi̯, ai̯, eu̯, ou̯, au̯ перетворилися в дифтонги ei, oi, ai, eu, ou, au, а індоєвропейські дифтонгічні сполучення er, or, ar, el, ol, al, em, om, am, en, on, an змінилися в дифтонгічні сполучення er̥, or̥, ar̥, el̥, ol̥, al̥, em̥, om̥, am̥, en̥, on̥, an̥ (у тих мовах, у яких злилися голосні **o** та **a** або **e**, **o** та **a**, дифтонгів і дифтонгічних сполучень було відповідно менше). Згодом у різних індоєвропейських мовах і в різний час діяла тенденція до монофтонгізації дифтонгів [Семереньи 1980:52]. У ряді індоєвропейських мов другий елемент дифтонгічних сполучень (складотворчий плавний чи носовий сонант), знаходячись в абсолютному кінці слова, втрачав складовість, унаслідок чого перший елемент дифтонгічних сполучень подовжувався (-er > -er̥ > -ēr, on > on̥ > ōn тощо). Прикладом такого подовження можуть бути основи на -r- (наз. одн.): дінд. mātā́ «мати», гр. μᾱ́τηρ, μήτηρ «т.с.», лит. mótė «жінка»; дінд. bhrā́tā «брат», гр. φρᾱ́τηρ, φρᾱ́τωρ «член фратрії» та ін. Дослідники, спираючись на наведені свідчення давньоіндійської, давньогрецької та литовської мов, реконструюють іє. *mātēr «мати», *bhrātēr «брат», проте, на наш погляд, слід реконструювати іє. *māter, *bhrāter.

У такий же спосіб ми схильні пояснити довготу голосного флексії форми род. мн. у ряді індоєвропейських мов (дінд. – ām, гр. – ῶν, лит. – ų̃). На наш погляд, голосний флексії род. мн. первісно був коротким; у деяких мовах він подовжився внаслідок втрати складотворчості наступним (кінцевим) сонорним. У давньогрецькій і литовській мовах подовження наголошеного флективного голосного форми род. мн. зумовило виникнення на цьому голосному циркумфлексової інтонації.

Дослідники, які обстоюють для род. мн. первісність флексії -ōm, вважають також первісною і циркумфлексову інтонацію флексії [Streitberg 1892:260, 282; Фортунатов II 1957:419; Brugmann 1904:279; Hujer 1910:120–121; Ильинский 1916:320; Кульбакин 1917:136; Мейе 1951:315]. На думку більшості з них, саме циркумфлексова інтонація викликала скорочення голосного флексії на слов'янському ґрунті [Streitberg 1892:260, 282; Brugmann 1904:279; Hujer 1910:122; Ильинский 1916:320; Кульбакин 1917:136], хоча А.Мейе з цього приводу зазначає, що приписувати згадане скорочення впливу циркумфлексової інтонації – безпідставно [Мейе 1951:315].

1.3. У ранній балто-слов'янській мові існували три акцентні парадигми імен і дієслів: баритонована (а.п. *a*), окситонована (а.п. *b*) і рухома (а.п. *c*). Слова з баритонованою а.п. характеризувалися нерухомою висхідно-спадною інтонацією (односкладовою або двоскладовою) на основі, напр.: *brā̂ter «брат», *vō̂rna «ворона», *vī̂lna «шерсть, вовна», *súmìrtis «добра смерть».

Слова з окситонованою а.п. характеризувалися нерухомою двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, яка охоплювала останній склад основи і наступний флективний склад, напр.: *vidóvā̀ «вдова», *míglā̀ «туман», *dvóròm «ворота». Оксистонована а.п. у ранній балто-слов'янській мові була фактично варіантом баритонованої а.п., оскільки: в обох випадках висхідно-спадна інтонація характеризувалася нерухомістю; двоскладова висхідно-спадна інтонація, властива окситонованій а.п., могла мати місце і в баритонованій а.п.; в обох випадках підняття тону припадало на основу. Проте, враховуючи особливу долю окситонованого варіанта баритонованої а.п. на слов'янському ґрунті, ми виділяємо цей варіант в окрему акцентну парадигму балто-слов'янської мови.

Рухомість наголосу в ранній балто-слов'янській мові полягала в чергуванні наголосу (тонічної й динамічної вершин висхідно-спадної інтонації) між крайніми морами форм слова: в одних формах наголос припадав на початкову мору, в інших – на кінцеву. Форми з наголосом на початковій морі називаємо баритонованими, а форми з наголосом на кінцевій морі – окситонованими. У ранньобалто-слов'янській мові в іменах з рухомою а.п. баритонованими були форми давального, знахідного та кличного відмінків (однини, множини і двоїни). У баритонованих формах слова з рухомою а.п., де наголошеною мала виступати початкова мора (для забезпечення чергування наголосу між крайніми морами форм слова), висхідно-спадна інтонація трансформувалася у спадну – довгу або коротку (див. I.1.1.). В окситонованих формах слова з рухомою а.п., де наголошеною мала виступати кінцева мора, на кінцевому довготному складі існувала односкладова висхідно-спадна інтонація, а при короткісності двох останніх складів на них розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності кінцевого складу і довготності передостаннього передостанній склад характеризувався односкладовою висхідно-спадовою інтонацією, оскільки підняття тону при висхідно-спадній інтонації в ранній балто-слов'янській мові не могло відбуватися ні на другій морі довгого голосного, ні на всьому довгому голосному, а лише на першій морі довгого голосного і на короткому голосному (див. I.1.1). Напр.: наз. одн. *gōlvā̂ «голова», зн. одн. *gôlvām; наз. одн. *rosā̂ «волога; роса», зн. одн. *rȍsām; наз. одн. *mói̯sòs «мішок із шкури», зн. одн. *mȍi̯som; наз. одн. *nóktȉs «ніч», зн. одн. *nȍktim; наз. одн. *dū̂mos «дим», зн. одн. *dū̂mom; наз. одн. *sū̂nus «син», зн. одн. *sū̂num.

Усі три акцентні парадигми ранньобалто-слов'янська мова успадкувала від індоєвропейської. Походження балтійських і слов'янських акцентних парадигм здавна привертає увагу дослідників, проте в питанні щодо типів акцентних парадигм в індоєвропейській мові і щодо генетичного співвідношення індоєвропейських акцентних парадигм, з одного боку, і балтійських та слов'янських, з другого, між дослідниками немає єдності. Враховуючи свідчення давньоіндійської, давньогрецької і германських мов, Г.Гірт встановлює для індоєвропейської мови дві акцентні парадигми – баритоновану й окситоновану: з індоєвропейською баритонованою а.п., на його думку, пов'язані слов'янські баритонована й рухома а.п., а з індоєвропейською окситонованою а.п. – слов'янська окситонована а.п. [Hirt 1899:44–48]. Спираючись на свідчення слов'янських мов, А.Мейе вважає, що в індоєвропейській мові було не дві акцентні парадигми, а три – баритонована, окситонована й рухома [Meillet 1916:74]. Більшість дослідників усе ж дотримується думки про дві акцентні парадигми в індоєвропейській мові (баритонована й окситонована), причому ті з них, які є представниками класичної акцентології, як правило, приймають ідею Г.Гірта про відповідність слов'янської рухомої а.п. індоєвропейській баритонованій а.п. і пояснюють виникнення рухомості наголосу в слов'янській мові дією закону де Соссюра–Фортунатова. Дослідники, що не визнають дії на слов'янському ґрунті закону де Соссюра–Фортунатова, звичайно пов'язують балто-слов'янську рухому а.п. з індоєвропейською окситонованою а.п. Характерно, що Ф. де Соссюр, який ніколи не поширював на слов'янську мову дію акцентологічного закону, встановленого ним для литовської мови, виводить рухомість наголосу в литовській мові з індоєвропейської окситонези [Де Соссюр 1977:626–631]. Ф.Седлачек, висунувши замість закону де Соссюра–Фортунатова протилежний закон (див. I.2.9), теж вважає балто-слов'янську рухомість наголосу відбиттям індоєвропейської окситонези [Sedláček 1914:176–177]. З представників так званої нової акцентології найбільшу увагу питанню генетичного співвідношення індоєвропейських і балто-слов'янських акцентних парадигм приділив В.М.Ілліч-Світич, який встановив, що слов'янські імена з рухомою а.п. відповідають індоєвропейським іменам з окситонованою, або рухомо-окситонованою а.п., слов'янські баритоновані імена відповідають індоєвропейським баритонованим іменам з довготним коренем, а слов'янські окситоновані імена – індоєвропейським баритонованим іменам з короткісним коренем [Иллич-Свитыч 1963:157]. Є.Курилович вважає, що слов'янські імена з рухомою а.п. відбивають індоєвропейські баритоновані й окситоновані утворення з короткісним коренем, слов'янські імена з баритонованою а.п. – індоєвропейські баритоновані й окситоновані утворення з довготним коренем, а слов'янський окситонований клас виник з мотивованих у балто-слов'янській мові імен, які змінили в литовській мові окситоновану а.п. на рухому [Kuryłowicz 1958:173–200, 300–301]. На думку Х.Станга, всі три слов'янські акцентні парадигми є індоєвропейською спадщиною (у литовській мові окситонована а.п. була втрачена), причому балто-слов'янська маргінальна рухомість наголосу розвинулася з індоєвропейської маргінальної рухомості наголосу, сліди якої простежуються в давньоіндійській і давньогрецькій мовах [Stang 1957:174–175; 1966:134, 304–306]. В.М.Ілліч-Світич теж допускає, що рухомість наголосу в балтійській і слов'янській мовах відбиває архаїзм, усунутий у давньоіндійській і давньогрецькій мовах [Иллич-Свитыч 1963:162]. «Давньогрецька й давньоіндійська колумнальна окситонеза є пізнішим явищем, ніж відповідна акцентна рухомість у балто-слов'янській, – зазначає Л.Г.Герценберг, – і виникла... внаслідок узагальнення в рамках усієї парадигми наголосу на останньому складі...» [Герценберг 1982:20].

У давньоіндійській і давньогрецькій мовах рухомість наголосу зберегла лише частина імен з основою на приголосний (переважно односкладові імена), напр.: дінд. pā́d «нога», род. одн. padás, зн. одн. pā́dam; гр. πούς (πώς) «т.с.», род. одн. ποδός, зн. одн. πόδα.

1.4. У ранній балто-слов’янській мові частина двоскладових імен з рухомою а.п. і з довготним коренем отримала баритоновану а.п. (*dû̄mos «дим», *pû̄ros «злак», *jâ̄tom «рухоме скупчення (зграя, стадо, рій)», *mâ̄ter «мати», dâ̄i̯ver «дівер», *grî̄vā «шия» та ін.). На наш погляд, це сталося тому, що в двоскладових іменах з рухомою а.п. і з довготним коренем односкладова висхідно-спадна інтонація на кореневому складі була властива окситонованим формам з короткісним кінцевим складом (див. І.1.3).

Зміна акцентної парадигми в іменах типу *dūmos, що відбулася в балтійській і слов’янській мовах, привернула увагу багатьох учених. При цьому дослідники, спираючись на свідчення давньоіндійської, давньогрецької і германських мов, вважали, що в іменах типу *dūmos первісним (індоєвропейським) був кінцевий наголос (пор. дінд. dhūmás, гр. θῡμός). Виходячи з цього, Г.Гірт висловив припущення, що в балтійській і слов’янській мовах наголос з кінцевого складу пересунувся на передостанній, якщо передостанній склад мав акутовий характер (тобто був довготним) [Hirt 1895:94; 1899:54; 1929:165–170]. Назване припущення Г.Гірта відоме в науці як закон Гірта. Слід зазначити, що не всі дослідники прийняли цей закон. Його заперечує, зокрема, А.Мейе [Meillet 1916:67–68]. Деякі вчені приймають закон Гірта з тими або іншими поправками. Особливо суттєвими є поправки, внесені в закон Гірта Т.Лером-Сплавінським. На думку Т.Лера-Сплавінського, у найдавніший період слов’янської мови наголос не з усякого кінцевого складу пересувався на передостанній акутований склад, а лише з кінцевого короткісного або циркумфлексованого складу; якщо ж кінцевий склад був акутованим, то наголос залишався на ньому незалежно від інтонації передостаннього складу [Lehr-Spławiński 1928:97]. Неважко помітити, що закон Гірта з поправкою Т.Лера-Сплавінського повністю відповідає наведеному вище правилу про акцентуацію окситонованих форм слів з рухомою а.п. у ранній балто-слов’янській мові (див. І.1.3): при довготності кінцевого складу на ньому мала місце односкладова висхідно-спадна інтонація, а при короткісності кінцевого і передостаннього складів на них розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності кінцевого складу і довготності передостаннього передостанній склад характеризувався односкладовою висхідно-спадною інтонацією. Л.А.Булаховський вважає, що поправка Т.Лера-Сплавінського робить закон Гірта вірогіднішим [Булаховський IV 1980:224, 285]. Проте названа поправка, на думку Л.А.Булаховського, не пояснює різнорідної акцентуації інфінітивних форм дієслів, пор. у російській мові, з одного боку, *нести́, везти́, плести́, расти́*, а з другого, *есть, класть, дать* та ін. (акутовий характер голосного в інфінітивному суфіксі у той час не викликав сумнівів через гадану дію закону де Соссюра–Фортунатова у випадках типу *moć'i [Булаховський IV 1980:224]). Оскільки тепер дія закону де Соссюра–Фортунатова на слов'янському ґрунті заперечується майже всіма акцентологами, немає підстав наполягати на акутованості інфінітивного суфікса і, отже, різнорідну акцентуацію інфінітивних форм дієслів можна в принципі пояснити дією закону Гірта, уточненого Т.Лером-Сплавінським.

Нова слов'янська акцентологія, що ґрунтується на морфологічній концепції, відхиливши основні фонетичні закони класичної акцентології (закон де Соссюра–Фортунатова, закон Шахматова), закон Гірта однак прийняла. У формулювання цього закону В.М.Ілліч-Світич вніс лише деякі зміни. Він вважає, що в балто-слов'янській мові відтягування наголосу з кінцевого складу на корінь мало місце лише при наявності в корені неапофонічної довготи [Иллич-Свитыч 1963:81, 156, 157, 162]. На наш погляд, для такого уточнення закону Гірта немає достатніх підстав. По-перше, усі випадки наявності довготи в корені (під час дії закону Гірта) і відсутності перенесення наголосу з кінцевого складу на корінь неможливо пояснити апофонічністю довготи в корені. В.М.Ілліч-Світич наводить всього три слова з апофонічною довготою в корені і відсутністю перенесення наголосу з кінцевого складу на корінь: балт. *pēda (рухома а.п.), слов. *jâje, *nâĝъ [Иллич-Свитыч 1963:81, 156]. Проте навіть щодо цих трьох прикладів не можна сказати, що всі вони є надійними. Явна спорідненість слов. *jaje з лат. ōvum «яйце», гр. ᾠόν «т.с.» «не дозволяє приймати особливе подовження голосного в слов.» [ЭССЯ 1, 1974:61]. Короткість кореневого голосного цього слова в германській – вторинного походження [SP I 1974:153]. По-друге, незрозуміло, чим же суттєвим неапофонічна довгота відрізнялася від апофонічної, якщо походження довготи відігравало таку важливу роль під час дії закону Гірта.

Закон Гірта (з поправкою Т.Лера-Сплавінського) ми вважаємо проявом правила акцентування окситонованих форм слів з рухомою а.п. у ранній балто-слов'янській мові: форми з довготним кінцевим складом характеризувалися односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому складі, а форми з короткісним кінцевим складом характеризувалися або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох останніх складах (при короткісності передостаннього складу), або односкладовою висхідно-спадною інтонацією на передостанньому складі (при довготності передостаннього складу). У деяких двоскладових словах з рухомою а.п. і довготністю кореневого складу односкладова висхідно-спадна інтонація на кореневому складі, властива окситонованим формам з короткісним кінцевим складом, була узагальнена в усій парадигмі.

В.А.Дибо встановив, що в тих випадках, коли в балто-слов'янській мові кореневий наголос виник внаслідок відтягування акценту за законом Гірта, кельто-італьські мови теж указують на кореневий наголос [Дыбо 1961:18–19]. Це спостереження дозволило В.М.Іллічу-Світичу зробити висновок, що «відтягування наголосу на склад з неапофонічною довготою було, мабуть, не специфічно балто-слов'янським, а індоєвропейським діалектним процесом» [Иллич-Свитыч 1963:164].

1.5. Пізня балто-слов'янська мова характеризувалася значною діалектною диференціацією, зокрема існували протослов'янські, протолитовські, протолатиські, протопрусські говори. Більше того, вже тоді в протолитовських говорах розрізнялися протоаукштайтські й протожемайтські говірки, про що виразно свідчать акцентологічні факти (див. нижче, І.1.12).

У пізній балто-слов'янській мові (тобто в балто-слов'янській мові періоду діалектного членування) висхідно-спадна інтонація (односкладова і двоскладова) збереглися, причому в більшості говорів балто-слов'янської мови місце тонічної й динамічної вершин при висхідно-спадній інтонації не змінилося. У протослов'янських говорах балто-слов'янської мови, як і в ранній балто-слов'янській мові, тонічна й динамічна вершини при висхідно-спадній інтонації припадали на початок другої інтонованої мори (наголошеною була друга мора), про що свідчить зокрема розвиток дифтонгічних сполучень tort, tolt, tert, telt з акутовою інтонацією на східнослов'янському ґрунті, пор. рос., укр. *воро́на, соло́ма, бере́за* (див. І.2.9). Та обставина, що при латиській довготній інтонації, яка за походженням відповідає литовському акуту в баритонованій а.п., голос під кінець довгого голосного або дифтонга стає сильнішим і вищим [Endzelin 1899:259], дозволяє припустити, що в протолатиських говорах (і в пралатиській мові) тонічна й динамічна вершини при висхідно-спадній інтонації теж знаходилися на початку другої інтонованої мори. Враховуючи факти давньопрусської мови типу boūt (лит. bū́ti), pogaūt (лит. pagáuti), аналогічний висновок можна зробити також щодо протопрусських говорів (і прапрусської мови).

На відміну від протослов'янських, протолатиських і протопрусських говорів, у протолитовських говорах балто-слов'янської мови тонічна й динамічна вершини висхідно-спадної інтонації перемістилися з початку другої інтонованої мори на кінець першої інтонованої мори (наголошеною стала перша мора). Рефлексом протолитовської односкладової висхідно-спадної (акутової) інтонації в жемайтських говорах литовської мови є переривиста інтонація, яка в основному зберігає природу старої односкладової висхідно-спадної (акутової) інтонації: характеризується висхідно-спадним рухом тону, тонічна й динамічна вершини знаходяться в кінці висхідної частини (припадають на першу половину довгого голосного або на перший елемент дифтонга/дифтонгічного сполучення) [Gerullis 1930:43–45; Laigonaitė 1958:93; Гринавецкис 1964:8; Zinkevičius 1966:34; Лаучюте 1979:151]. На відміну від жемайтських говорів литовської мови, в аукштайтських говорах, що лягли в основу литовської літературної мови, старі інтонаційні розрізнення, на наш погляд, були повністю втрачені, а нові виникли в результаті поєднання довготи з іктусом (динамічною вершиною старих інтонацій). При поєднанні довготи з іктусом на першій морі виникла спадна інтонація (акут), а при поєднанні довготи з іктусом на другій морі – висхідна інтонація (циркумфлекс). Та обставина, що в протолитовській акутовій інтонації тонічна й динамічна вершини знаходилися в кінці першої мори довгого голосного (наголошеною була перша мора), зумовила трансформацію в аукштайтських говорах литовської мови колишньої акутової інтонації у спадну (через стадію – довгота з іктусом на першій морі) (див. I.1.19). Положення про переміщення в протолитовських говорах тонічної й динамічної вершин при висхідно-спадній інтонації добре узгоджується з думкою вчених про збереження слов'янським акутом балто-слов'янської природи, на відміну від литовського акута [Stang 1966:125].

У пізній балто-слов'янській мові, як і в ранній, чергування наголосу (тонічної й динамічної вершин інтонацій) у словах з рухомою а.п. відбувалося між крайніми морами форм слова [Скляренко 1986:55,56], хоча ряд дослідників уважає, що воно мало місце між крайніми складами форм слова [Stang 1957:174; Колесов 1972:62; Дыбо 1981:30].

1.6. У протослов'янських говорах балто-слов'янської мови, де природа висхідно-спадної інтонації не змінилася, нічого не змінилося і в інтонуванні баритонованих та окситонованих форм слів з рухомою а.п. У баритонованих формах збереглася спадна інтонація (довга або коротка). В окситонованих формах збереглися: на кінцевому довготному складі – односкладова висхідно-спадна інтонація (напр., протослов. наз. одн. *gōlvā̂), на двох останніх короткісних складах – двоскладова висхідно-спадна інтонація (напр., протослов. наз. одн. *nóktìs), на передостанньому довготному складі (при короткісності кінцевого складу) – односкладова висхідно-спадна інтонація (напр., протослов. місц. мн. *gōlvâsu), оскільки підняття тону при висхідно-спадній інтонації у пізній балто-слов'янській мові, як і в ранній, не могло відбуватися ні на другій морі довгого голосного, ні на всьому довгому голосному, а лише на першій морі довгого голосного (і на короткому голосному).

Походження циркумфлексової інтонації на первісно довготному початковому складі в баритонованих формах слова з рухомою а.п. А.Мейе пояснює по-іншому. Він вважає, що в праслов'янській мові в баритонованих формах імен рухомої а.п. при первісній довготності початкового складу спочатку мала місце акутова інтонація, яка була замінена циркумфлексовою під впливом імен рухомої а.п. з давньою циркумфлексовою інтонацією [Мелье 1902:195, 200]. Назване положення А.Мейе (так зване правило Мейе, або закон Мейе), яке приймається багатьма дослідниками (див., напр., [Булаховський IV 1980:192–197]), не може однак пояснити аналогічні факти дієслова. Як зазначає В.А.Дибо, вирівнювання інтонацій, яке А.Мейе припускає для імен, у дієслові було абсолютно виключено [Дыбо 1981:5].

Таким чином, заперечуючи існування в протослов'янських говорах у словах з рухомою а.п., що мають довготний початковий склад, баритонованих форм з акутовою інтонацією, ми однак вважаємо, що в таких словах (двоскладових) існували окситоновані форми з акутовою інтонацією початкового складу. Поєднання в одній парадигмі форм з довгою спадною й акутовою інтонаціями початкового складу зберігалося до тих пір, поки відчувалася акцентна опозиція форм (наприклад, називного і знахідного відмінків однини).

1.7. У протолитовських говорах балто-слов'янської мови у зв'язку з тим, що тонічна й динамічна вершини висхідно-спадної інтонації перемістилися з початку другої інтонованої мори на кінець першої інтонованої мори (наголошеною стала перша мора), у словах з рухомою а.п. відбулися значні інтонаційно-акцентуаційні зміни. У баритонованих формах спадна інтонація (довга і коротка), яка являла собою варіант висхідно-спадної інтонації, була замінена висхідно-спадною (у відповідності з балто-слов'янським принципом чергування наголосу між крайніми морами форм слова, див. I.1.3, 1.5): довга спадна – односкладовою висхідно-спадною інтонацією на початковому (довготному) складі, коротка спадна – двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох перших складах. В окситонованих формах кінцевий короткісний склад отримав (у відповідності із щойно згаданим принципом чергування наголосу) перший компонент висхідно-спадної інтонації – підняття тону з тонічною й динамічною вершинами (позначаємо знаком ´); спад тону відбувався в паузі після словоформи внаслідок ослаблення напруження голосових зв'язок. Протолитовську інтонацію короткого голосного (у тому числі й короткого голосного дифтонгічного сполучення) кінцевого складу в окситонованих формах слів з рухомою а.п. називаємо короткою висхідною. Якщо в окситонованих формах слів з рухомою а.п. кінцевий склад був довготним, то підняття тону в протолитовських говорах (і взагалі в балто-слов'янській мові: як ранній, так і пізній) не могло відбуватися на другій морі довгого голосного. Воно могло відбуватися лише на першій морі довгого голосного (або на короткому голосному), у зв'язку з чим довгий голосний кінцевого складу зберіг односкладову висхідно-спадну інтонацію, напр., протолит. наз. одн. *gōlvā̂, ор. мн. *gōlvāmī̂s. Отже, у протолитовських говорах в окситонованих формах слів з рухомою а.п. при довготності кінцевого складу мало місце порушення балто-слов'янського принципу чергування наголосу між крайніми морами форм слова, але воно було фонетично зумовленим.

Слід зазначити, що в протолитовських говорах висхідна інтонація на кінцевому короткісному складі в окситонових формах слів з рухомою а.п. виникала (замість двоскладової висхідно-спадної інтонації на двох останніх короткісних складах і односкладової висхідно-спадної інтонації на передостанньому довготному складі) лише при наявності опозиції форм (при наявності парадигми); в ізольованих же формах (що не входять у яку-небудь парадигму) названа перебудова не відбувалася. Ізольованою формою виступала зокрема форма інфінітива, яка за походженням, скоріше всього, є формою місцевого відмінка однини іменників ĭ-основ [Булаховський II 1977:320; 1958:229; Ильинский 1916:506; Кульбакин 1917:165; Stang1957:15, 166; Скляренко 1988$_2$:43]. В акцентному відношенні вона була, безперечно, окситонованою. Оскільки кінцевий склад (з коротким дифтонгічним сполученням ei̯) у формі інфінітива був короткісним, то форми інфінітива при своєму виникненні (у ранній балто-слов'янській мові) отримали двоскладову висхідно-спадну інтонацію на двох останніх складах при короткісності передостаннього складу та односкладову висхідно-спадну інтонацію на передостанньому складі при його довготності. У пізній балто-слов'янській мові зв'язок інфінітива з формою місцевого відмінка однини іменників ĭ-основ уже не відчувався, а висхідно-спадна інтонація в інфінітиві (односкладова в суфіксальних інфінітивах і односкладова або двоскладова в безсуфіксних інфінітивах) сприймалася як акцентуація незалежного баритонованого слова. У зв'язку з цим форма інфінітива в протолитовських говорах не отримала висхідної інтонації на кінцевому короткісному складі, як всі інші окситоновані форми, а зберегла стару акцентуацію, що стало причиною збігу акцентуації форм інфінітива в протослов'янських і в протолитовських говорах, пор. псл. *býti, *bor̥̀ti, *líti, *dǫ́ti, *(j)ę̄tì, *nestì, *veztì; лит. bū́ti, bárti, líeti, dùmti, im̃ti, nèšti, vèžti.

1.8. У протолатиських і протопрусських говорах, у яких, як і в протослов'янських, тонічна й динамічна вершини висхідно-спадної інтонації зберегли своє старе місце (знаходилися на початку другої інтонованої мори), у словах з рухомою а.п. не відбулося ніяких інтонаційно-акцентуаційних змін (як і в протослов'янських говорах), зокрема в протолатиських і протопрусських говорах у баритонованих формах слів з рухомою а.п. на початковому складі збереглася спадна інтонація (довга або коротка).

1.9. У протослов'янських, протолитовських, протолатиських і протопрусських говорах слова з баритонованою й окситонованою а.п. зберігали висхідно-спадну інтонацію (односкладову або двоскладову в словах з баритонованою а.п. і двоскладову в словах з окситонованою а.п.). Однак, переміщення в протолитовських говорах тонічної й динамічної вершин висхідно-спадної інтонації з початку другого інтонованого складу на кінець першого інтонованого складу привело до того, що слова з окситонованою а.п. у протолитовських говорах по суті перестали бути окситонованими, оскільки в названих словах тонічна й динамічна вершини двоскладової висхідно-спадної інтонації перемістилися з флективного складу на останній склад основи (див. І.1.5).

Якщо розглядати варіанти рухомої і нерухомої акцентних парадигм як окремі парадигми, у протолитовських говорах існували чотири акцентні парадигми слів (дві нерухомі і дві рухомі):

1-а а.п. (нерухома) – з односкладовою висхідно-спадною інтонацією на одному й тому ж складі основи (довготному) в усіх формах слова;

2-а а.п. (нерухома) – з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на одних і тих же двох складах (наголошений склад є останнім складом основи в усіх формах слова);

3-я а.п. (рухома) – з односкладовою висхідно-спадною інтонацією на початковому складі (довготному) в баритонованих формах слова;

4-а а.п. (рухома) – з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на перших двох складах у баритонованих формах слова.

1.10. До пізньої балто-слов'янської мови відноситься скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень [Курилович 1958:34]. Названий процес проходив одночасно з набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (як первісно довгих, так і первісно коротких), інакше неможливим було б збереження висхідно-спадної інтонації в первісно довгих дифтонгічних сполученнях. Важче відповісти на питання, що являло собою причину, а що – наслідок. На наш погляд, скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень було викликано набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень. Отримавши складовість, другий елемент дифтонгічних сполучень у пізній балто-слов'янській мові не утворював окремого складу, а продовжував залишатися в тому ж самому складі, що й раніше (продовжував залишатися частиною дифтонгічного сполучення), однак при довготності першого елемента дифтонгічного сполучення у складі виявилося б три мори, що було недопустимим (довгота могла складатися тільки з двох мор), у зв'язку з чим відбулося скорочення довготи першого елемента дифтонгічного сполучення.

У пізній балто-слов'янській мові другий елемент дифтонгічних сполучень (і довгих, і коротких) у позиції перед приголосним і в кінці слова набув складовості: приголосні сонанти u̯, i̯ вокалізувалися, а плавні й носові сонанти (r, l, m, n) стали складотворчими, що, власне, й привело до розрізнення дифтонгів і дифтонгічних сполучень. Склад з коротким дифтонгічним сполученням при отриманні складовості другим елементом дифтонгічного сполучення ставав довготним.

Скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень первісно мало місце лише при набутті складовості другим елементом цих дифтонгічних сполучень. Якщо другий елемент довгого дифтонгічного сполучення в одних формах того самого слова отримав складовість (знаходився в позиції перед приголосним або в кінці слова), а в інших – не отримав (знаходився в позиції перед голосним), то скорочення довготи першого елемента дифтонгічного сполучення узагальнювалося в усіх формах цього слова, пор. протослов. інф. *slōu̯tei̯ > *sloutei (> псл. *sluti), 1 ос. одн. презенса *slōu̯ōn > *slou̯on̥ > *slovon̥ (> псл. *slovǫ). Якщо ж довге дифтонгічне сполучення в усіх формах слова знаходилося в позиції перед голосним, то перший елемент довгого дифтонгічного сполучення не скорочувався, пор. протослов. *slōu̯ā > *slōvā (> псл. *slava; лит. slóvė «честь, хвала»), *sēu̯eros > *sēveros (> псл. *sěverъ; лит. siáurė «північ»).

Слід підкреслити, що в балто-слов'янській мові до набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень довготами виступали лише довгі голосні (окремі довгі голосні або довгі голосні довгих дифтонгічних сполучень). Після набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень довготами були, крім довгих голосних, також дифтонги і дифтонгічні сполучення. Складові частини дифтонгів і дифтонгічних сполучень теж слід розглядати як дві мори, але неоднорідні, на відміну від двох мор довгих голосних (однорідних).

Існує думка, що в праслов'янській мові другий елемент дифтонгічних сполучень (як первісно довгих, так і первісно коротких) набув складовості внаслідок дії закону відкритого складу (див., напр.: [Бошкович 1984:76, 89]). Проте цю думку слід відхилити хоча б тому, що в литовській мові, де закон відкритого складу не діяв, другий елемент дифтонгічних сполучень теж набув складовості, причому в тих самих позиціях, що і в праслов'янській (перед приголосним і в кінці слова).

1.11. У протослов'янських говорах набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (як первісно довгих, так і первісно коротких) і скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень зумовили певні інтонаційні зміни дифтонгічних сполучень.

Односкладова висхідно-спадна інтонація на довгому першому елементі дифтонгічних сполучень (у словах з баритонованою а.п. і в окситонованих формах слів з рухомою а.п.) у зв'язку із скороченням довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень зазнала деякої трансформації: на скороченому першому елементі залишилося лише підняття тону, а спад тону (з тонічною й динамічною вершинами) перемістився на другий елемент дифтонгічного сполучення (якщо цей елемент отримав складовість: знаходився в позиції перед приголосним або в кінці слова) або на наступний склад слова (якщо другий елемент дифтонгічного сполучення не отримав складовості: знаходився в позиції перед голосним), пор. протослов. *vôrnā > *vór̥̀nā, *vîlnā > *víl̥̀nā, інф. *bôrtei̯ > *bór̥̀tei, але 1 ос. одн. презенса *bôrōn > *bóròn̥. У випадках *vór̥̀nā, *víl̥̀nā, *bór̥̀tei односкладова висхідно-спадна інтонація залишалася в межах того самого складу (у дифтонгічному сполученні), у випадку *bóròn̥ вона виходила за межі одного складу (ставала двоскладовою).

Чергування в різних формах дієслова односкладової висхідно-спадної інтонації з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією (типу bór̥̀tei, bóròn̥), викликане набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень і скороченням довгих дифтонгічних сполучень з односкладовою висхідно-спадною інтонацією, зумовило в таких випадках чергування баритонованої а.п. з окситонованою а.п. Назване чергування було властиве цілому ряду дієслів з первісно довгим дифтонгічним сполученням у корені, напр.: *pór̥̀tei, *póròn̥; *kól̥̀tei, *kólòn̥; *tér̥̀tei, *tíròn̥; *mél̥̀tei, *mélòn̥; *dúm̥̀tei, *dúmòn̥; *méǹ̥tei, *mínòn̥; *géǹ̥tei, *gínòn̥; *sóùtei, *sóvòn̥; *kéùtei, *kívòn̥; *béìtei, *bíjòn̥ та ін.

Після набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень і скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень склад з коротким за походженням дифтонгічним сполученням чи дифтонгом став довготним, збігшись щодо часокількості зі складом з довгим за походженням дифтонгічним сполученням чи дифтонгом.

При двоскладовій висхідно-спадній інтонації (у словах з окситонованою а.п. і в окситонованих формах слів з рухомою а.п.) підняття тону на складі, що став довготним (з коротким за походженням дифтонгічним сполученням чи дифтонгом), відбувалося тепер на обох елементах дифтонгічного сполучення чи дифтонга (підняття тону на обох елементах дифтонгічного сполучення чи дифтонга позначаємо знаком ′ на першому елементі), а спад тону (з тонічною й динаміною вершинами) залишався на наступному складі, пор. протослов. *gvói̯zdā̀ > *gvóizdā̀ (> псл. *gvē̌zdà), *pírstòs > *pír̥stòs (> псл. *pьr̥stъ̀), *drou̯gói̯sù > *drougóisù (> псл. *drūg’ē̌xъ).

У зв’язку з набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень і скороченням довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень довга спадна інтонація первісно довгих дифтонгічних сполучень (у баритонованих формах слів з рухомою а.п.) залишилася довгою спадною (з тією різницею, що раніше вона припадала на довгий голосний дифтонгічного сполучення, а тепер – на все дифтонгічне сполучення або на весь дифтонг), а коротка спадна інтонація первісно коротких дифтонгічних сполучень стала довгою спадною, яка нічим не відрізнялася від довгої спадної інтонації первісно довгих дифтонгічних сполучень. Отже, у баритонованих формах слів з рухомою а.п. інтонація первісно довгих і первісно коротких дифтонгічних сполучень злилася в довгій спадній (зі спадом тону на першому елементі дифтонгічного сполучення чи дифтонга), пор., з одного боку, протослов. зн. одн. *vêi̯du (з *vêi̯don) > *vȅidu (> псл. *vȋdъ), *gôlvōn > *gȍl̥von̥ (> псл. *gȍl̥vǫ), а з другого, протослов. зн. одн. *drȍu̯gu (з *drȍu̯gon) > *drȍugu (> псл. *drȗgъ), *zȅi̯mōn > *zȅimon̥ (> псл. *zȋmǫ).

1.12. У протолитовських говорах інтонаційні зміни дифтонгічних сполучень, викликані набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (як первісно довгих, так і первісно коротких) і скороченням довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень, суттєво різнилися за говорами (протоаукштайтськими і протожемайтськими).

Односкладова висхідно-спадна інтонація на довгому першому елементі дифтонгічних сполучень (у словах з баритонованою а.п., у баритонованих і окситонованих формах слів з рухомою а.п.) у зв'язку зі скороченням довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень у протолитовських говорах (і в протоаукштайтських, і в протожемайтських) зазнала такої ж трансформації, як і в протослов'янських говорах: на скороченому першому елементі залишилося підняття тону (з тонічною й динамічною вершинами), а спад тону перемістився або на другий елемент дифтонгічного сполучення, що отримав складовість (у позиції цього елемента перед приголосним або в кінці слова), або на наступний склад слова (у позиції другого елемента дифтонгічного сполучення перед голосним), пор. протолит. *vôrnā > *vór̥̀nā, *vîlnā > *víl̥̀nā, інф. *bôrtei̯ > *bór̥̀tei, але 1 ос. одн. презенса *bôrō > *bórṑ. У протолитовських говорах чергування односкладової висхідно-спадної інтонації з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією типу *bór̥̀tei, *bórṑ (> лит. bárti «лаяти, сварити», barù) було властиве цілому ряду дієслів з первісно довгим дифтонгічним сполученням у корені, напр.: *kól̥̀tei, *kólṑ (лит. kálti «забивати», kalù, 3 ос. kãla); *mól̥̀tei, *mólṑ (лит. málti «молоти», malù, mãla); *tér̥̀tei, *tírṑ (лит. tìrti «досліджувати», tiriù, tìria); *dúm̥̀tei, *dúmṑ (лит. dùmti «дути», dumiù, dùmia); *méǹ̥tei, *mínṑ (лит. mìnti «м'яти», minù, mìna) та ін.

При двоскладовій висхідно-спадній інтонації (у словах з окситонованою а.п.), а також при короткій висхідній інтонації (в окситонованих формах слів з рухомою а.п.) склад з коротким дифтонгічним сполученням, на якому відбувалося підняття тону, у зв'язку з набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (після чого склад з коротким дифтонгічним сполученням став довготним) набув різного інтонаційного оформлення в протоаукштайтських і в протожемайтських говорах.

У протоаукштайтських говорах підняття тону охопило обидва елементи дифтонга чи дифтонгічного сполучення (як і в протослов'янських говорах), причому тонічна й динамічна вершини, які при двоскладовій висхідно-спадній інтонації завжди знаходилися в кінці висхідного руху тону (в кінці першого інтонованого складу), припали на другий елемент дифтонгів і дифтонгічних сполучень (підняття тону на обох елементах дифтонга чи дифтонгічного сполучення позначаємо знаком ʹ на другому елементі); спад тону (у словах з окситонованою а.п.) залишався на наступному складі: *piŕ̥stòs «палець», *skeítòs «бердо», *voŕ̥tòi «ворота», род. мн. *-oń̥ (з *-óm). У зв'язку з втратою в аукштайтських говорах литовської мови старих інтонаційних розрізнень підняття тону на складі (з дифтонгом або дифтонгічним сполученням), що став довготним, трансформувалося в литовську висхідну інтонацію – циркумфлекс (див. I.1.19), пор. лит. piȓštas «палець», skiẽtas «бердо», vaȓtai «ворота», род. мн. -ų̃ (з *-uń̥ < *-oń̥). У формі род. мн. процес виникнення циркумфлексу був таким: *-uń̥ > *-ū́n > -ų̃, тобто другий (складотворчий) елемент дифтонгічного сполучення, будучи кінцевим, втратив свою складотворчість, унаслідок чого попередній голосний (перший елемент дифтонгічного сполучення) подовжився і на нього (на другу мору довготи) перемістилися тонічна й динамічна вершини довгої висхідної інтонації; у зв'язку з втратою в аукштайтських говорах литовської мови старих інтонаційних розрізнень довга висхідна інтонація на кінцевому подовженому голосному трансформувалася в литовську висхідну інтонацію (циркумфлекс). Циркумфлекс у литовській літературній мові отримали також подовжені голосні **a**, **e** некінцевого складу, на які в протолитовських говорах припадав перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (див. I.1.18), пор. лит. pãdas «під, підошва», šãmas «сом», bẽbras «бобер». Якщо голосний з підняттям тону (першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) в аукштайтських говорах литовської мови залишався коротким (голосні **i**, **u**), на ньому виник литовський короткий наголос (динамічний наголос на місці динамічної вершини колишньої двоскладової висхідно-спадної інтонації), пор. лит. dùgnas «дно», dùrys «двері», kibìras «відро».

У протожемайтських говорах перший інтонований склад з коротким дифтонгічним сполученням, ставши довготним у зв'язку з набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень, інтонаційно оформився інакше, ніж у протоаукштайтських говорах: підняття тону залишилося на першому елементі дифтонгічного сполучення, а спад тону перемістився з другого інтонованого складу на другий елемент дифтонгічного сполучення, що отримав складовість. Те ж саме відбувалося при подовженні коротких голосних у деяких жемайтських говорах: підняття тону залишалося на старій часокількості, а спад тону переміщався з другого інтонованого складу на нову часокількість, яка в першому з двох складів, охоплених двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, завжди розміщувалася після старої часокількості. Таким чином, на коротких за походженням дифтонгах і дифтонгічних сполученнях у протожемайтських говорах виникла односкладова висхідно-спадна інтонація, яка відрізнялася від односкладової висхідно-спадної інтонації на довгих голосних і на довгих за походженням дифтонгах та дифтонгічних сполученнях, очевидно, насамперед меншим (а отже, і не таким різким) підняттям тону. Протожемайтську односкладову висхідно-спадну інтонацію на коротких за походженням дифтонгах і дифтонгічних сполученнях називатимемо новою односкладовою висхідно-спадною інтонацією. Розрізнення в протожемайтських говорах двох односкладових висхідно-спадних інтонацій (первісної односкладової і нової односкладової, що виникла внаслідок стягнення двоскладової), дуже близьких за природою, викликало певні труднощі (особливо при швидкому мовленні), у зв’язку з чим названі дві інтонації з часом повинні були б збігтися. Цього не сталося, оскільки первісна односкладова висхідно-спадна інтонація в протожемайтських говорах суттєво змінила свою природу: різке підняття тону раптово обривалося, не дійшовши до своєї попередньої вершини, а через якусь мить відбувався різкий спад тону; у зв’язку з цим замість однієї тонічної вершини виникли дві тонічні вершини (кінець висхідного тону і початок спадного тону), але перша вершина була вищою і сильнішою від другої, тобто тонічна (й динамічна) вершина інтонації залишалася в кінці висхідного тону. Таку протожемайтську видозмінену односкладову висхідно-спадну інтонацію (ніби з усіченою тонічною вершиною) називатимемо переривистою інтонацією. Протожемайтським новій висхідно-спадній і переривистій інтонаціям у сучасних жемайтських говорах відповідають висхідна (або протяжна) і перервиста інтонації. Можна сказати, що обидві сучасні жемайтські інтонації в основному зберігають природу відповідних протожемайтських інтонацій. При жемайтській висхідній інтонації (на дифтонзі/дифтонгічному сполученні або на подовженому голосному) тон на початку трохи піднімається і в кінці дещо падає; сила голосу концентрується на першому елементі дифтонга/дифтонгічного сполучення або на першій половині подовженого голосного (див.: [Gerullis 1930:39; Laigonaitė 1958:90–91; Гринавецкис 1964:7; Лаучюте 1979:151]): жем. pẹ̄ršts «палець», rọ̄nka «руку»[2], пор. літер. pir̃štas, rañką). При жемайтській переривистій інтонації (на довгому голосному або на дифтонзі/ дифтонгічному сполученні) тон спочатку різко піднімається вгору і в момент своєї кульмінації раптово переривається на якусь мить (або дуже слабне), а потім різко падає; сила голосу концентрується в кінці висхідної частини, тобто на першій половині довгого голосного або на першому елементі дифтонга/дифтонгічного сполучення [Gerullis 1930:43–45; Laigonaitė 1958:93; Гринавецкис 1964:8; Лаучюте 1979:151]: жем. dûms «дим», brûolis «брат», пор. літер. dū́mas, brólis.

---

[2] Тут і нижче приклади з жемайтських говорів наводяться за роботою Ю А Лаучюте [Лаучюте 1979.143–191], у якій досліджується акцентуація однієї жемайтської говірки, розташованої в північно-західній частині говору кретінгішкяй (традиційно – доунінінкай), де найбільш яскраво виражені основні особливості жемайтської просодики.

Таким чином, якщо протожемайтська первісна односкладова висхідно-спадна інтонація, що видозмінилася в протожемайтську переривисту інтонацію, фактично збереглася в жемайтських говорах, то цього не можна сказати про протожемайтську двоскладову висхідно-спадну інтонацію. У тих випадках, коли перший з двох складів, охоплених двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, став довготним (містив у собі дифтонг/дифтонгічне сполучення або подовжений голосний), двоскладова висхідно-спадна інтонація, як зазначено вище, трансформувалася (стягнулася) в нову односкладову висхідно-спадну інтонацію, яка фактично збереглася в жемайтських говорах (у висхідній, або протяжній інтонації). У тих випадках, коли голосний другого інтонованого складу, що виступав кінцевим, внаслідок редукції зник, і в зв'язку з цим виникло нове дифтонгічне сполучення (a, e, i, u + r, l, m, n), таке дифтонгічне сполучення має в жемайтських говорах переривисту інтонацію (жем. nộms «дім», але зн. одн. nọ̀ma; пор. літер. nãmas, зн. одн. nãmą), яка свідчить про існування двоскладової висхідно-спадної інтонації під час редукції голосних кінцевого складу в жемайтських говорах (спад тону перемістився із занепадаючого голосного кінцевого складу на попередній сонант, що став у позиції перед приголосним складотворчим). В інших випадках (перший з двох інтонованих складів не став довготним; при зникненні голосного другого інтонованого складу, що виступав кінцевим, не виникло нове дифтонгічне сполучення) рух тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації в жемайтських говорах був безслідно втрачений, і склад (що залишився короткісним або став складом середньої довготи), на якому раніше знаходилися тонічна й динамічна вершини двоскладової висхідно-спадної інтонації (тобто перший з двох інтонованих у минулому складів), тепер характеризується динамічним наголосом: жем. ràts «колесо», ė̀glẹ «ялина», пор. літер. rãtas, ẽglė.

1.13. Слід підкреслити, що до набуття складовості другим елементом коротких дифтонгічних сполучень підняття тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації в балто-слов'янській мові відбувалося лише на короткісному складі; після набуття складовості другим елементом коротких дифтонгічних сполучень (і перетворення у зв'язку з цим короткісного складу з коротким дифтонгічним сполученням у довготний склад) підняття тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації в протослов'янських говорах і в протоаукштайтських говорах литовської мови відбувалося як на короткісному, так і на довготному складі.

1.14. Набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (у позиції перед приголосним і в кінці слова) і скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень були останніми процесами балто-слов'янської мови, тобто процесами, спільними для протослов'янських, протолитовських, протолатиських і протопрусських говорів (в усякому разі щодо часокількості, інтонацій і наголосу). У подальшому говоритимемо вже про слов'янську (праслов'янську), литовську, латиську і прусську мови.

Литовська мова успадкувала всі чотири типи протолитовських акцентних парадигм (див. I.1.9) і всі чотири протолитовські інтонації (односкладову висхідно-спадну, двоскладову висхідно-спадну, довгу висхідну і коротку висхідну), що були, по суті, варіантами однієї інтонації – висхідно-спадної.

У ранній литовській мові в іменах з рухомою а.п. баритонованими виступали такі форми: в іменниках – форми давального та знахідного відмінків однини, множини і двоїни, у займенниках – форма давального відмінка однини, множини і двоїни. Інші форми були окситонованими. Таким чином, у ранній литовській мові первісна акцентна опозиція форм в іменниках і займенниках уже була дещо порушена: форми кличного відмінка іменників і знахідного відмінка займенників з баритонованих стали окситонованими (тобто опозиції форм наз.: кл. в іменниках, наз: зн. у займенниках уже не існували).

Окситоновані форми слів з рухомою а.п. у ранній литовській мові могли мати в кінцевому складі односкладову висхідно-спадну (акутову) інтонацію (на довгому голосному, дифтонзі або дифтонгічному сполученні), довгу висхідну інтонацію (на довгому голосному, дифтонзі або дифтонгічному сполученні) і коротку висхідну інтонацію (на короткому голосному). Односкладова висхідно-спадна (акутова) інтонація була властива первісно довгим голосним; довгим голосним, дифтонгам і дифтонгічним сполученням, що виникли з дифтонгічних сполучень з довгим першим елементом; дифтонгам, що розвинулися з первісно довгих голосних (розвиток відбувся після скорочення кінцевих акутованих довгот, див. I.1.15), напр.: наз. одн. *gal̥vā̂, ор. мн. *draugáìs (з *drou̯gō̂i̯s), наз. дв. *draugúò (з *drougō̂). Довга висхідна інтонація була властива дифтонгам і дифтонгічним сполученням, що виникли з дифтонгічних сполучень з коротким першим елементом, напр.: наз. одн. *duktẽr̥ (з *duktér), наз. мн. *draugãĩ (з *drou̯gói̯). Довгу висхідну інтонацію мали також довгі голосні, що виникли внаслідок злиття двох голосних, з яких другий був коротким і характеризувався короткою висхідною інтонацією, напр.: род. одн. *gal̥vās (з *gālvāés). Коротка висхідна інтонація була властива первісно коротким голосним, напр.: наз. одн. *avís, *sūnús, род. одн. *dukterés.

Слід підкреслити, що довгу висхідну інтонацію в литовській мові не могли мати первісно довгі голосні. Через це ми вважаємо неприйнятним виведення флексії -ō̃ (< *-ā̃) форми род. одн. основ на -ŏ з *-ōd/t (флексії відкл. одн.) або *-ād/t (видозміненої флексії відкл. одн.), усупереч багатьом дослідникам [Hirt 1892:24; Wiedemann 1893:116–117; Brugmann 1904:382; Pedersen 1905:404; Vondrák II 1928:3; Мейе 1951:311; 1938:329; Vaillant 1950:112; Бернштейн 1961:143; Георгиев 1969:54; Семереньи 1980:195; Дыбо 1981:31]. Флексія -ō̃ (< *-ā̃), безперечно, виникла в результаті злиття двох голосних, з яких другий голосний в іменах з рухомою а.п. характеризувався короткою висхідною інтонацією. З двоскладового комплексу виводить названу флексію цілий ряд дослідників: з *-oi̯o [Фортунатов II 1957:86, 380], з *-oad [Fraenkel 1950:78], з *-oot (кінцеве -ot – післяйменник) [Kappus 1903:14; Кузнецов 1961:38–39], з *-oat або *-oHet (H – ларингал) [Stang 1966:181]. Як зазначає Х.Станг, внаслідок контракції двоскладового сполучення циркумфлекс міг виникнути паралельно в грецькій і балтійській мовах [Stang 1966:44]. Флексія відкл. одн. *-ōd/t, безперечно, є результатом злиття тематичного голосного o і закінчення *-ed/t [Семереньи 1980:195; Вступ 1966:261], однак це злиття дослідники, як правило, відносять до індоєвропейського періоду. На наш погляд, у ранній литовській мові у формі род. одн. основ на -ŏ мала місце флексія *-ās (> *-ōs), яка виникла внаслідок стягнення *-aes з *-oes (в іменах з рухомою а.п.: *-ā̃s < *-aés < *-oés), що являло собою поєднання тематичного голосного о і закінчення *-es. Під впливом прикметників, у яких флексія *-ōs (*-ō̃s) була витіснена займенниковою флексією -ō̃, іменники ŏ-основ отримали в род. одн. закінчення -ō (-ō̃). Що ж стосується займенникової флексії -ō̃, то, на нашу думку, вона теж виникла внаслідок злиття двох голосних, з яких другий голосний був наголошеним (характеризувався короткою висхідною інтонацією): *jaó > *jā̃ > jō̃, пор. гіпотезу П.Ф.Фортунатова про походження праслов'янських займенникових флексій род. одн. -go і -vo (в *togo, *tovo): *toho < *too < *toi̯o [Фортунатов 1895:289; Поржезинский 1916:119].

1.15. У литовській мові раннього періоду довготні кінцеві склади з акутовою інтонацією скоротилися (закон Лескіна) [Leskien 1881:189]. Унаслідок згаданого скорочення (скорочувалася ненаголошена мора), яке первісно, на наш погляд, мало місце лише у формах слів з рухомою а.п., односкладова висхідно-спадна інтонація на довготах (довгих голосних, дифтонгах, дифтонгічних сполученнях), що зазнали скорочення, трансформувалася в коротку висхідну, пор. лит. наз. одн. galvà, ор. мн. galvomìs. Скорочення кінцевих акутованих довгот у формах слів з рухомою а.п. (з 3-ю і 4-ю а.п.) було узагальнено також нерухомими акцентними парадигмами (1-ю і 2-ю а.п.) відповідного класу слів.

Закон Лескіна визнається переважною більшістю дослідників (див.: [Stang 1966:136; Дыбо 1981: 11–12; та ін.]). На думку К.Буги, скорочення акутових закінчень відбулося приблизно в XIII ст. [Būga 1924:XXXIII–XXXIV]. Зовсім іншою є позиція Є.Куриловича, який вважає, що скорочення в литовській мові деяких закінчень відбувалося, всупереч закону Лескіна, без участі і впливу інтонації: довгі голосні й дифтонги скорочувалися у відкритих кінцевих складах [Kuryłowicz 1958:205–206].

Доказом того, що саме акутованість кінцевого довгого голосного (дифтонга, дифтонгічного сполучення) зумовила його скорочення в литовській мові, є повні форми прикметників і зворотні форми дієслів [Leskien 1881:189; Stang 1966:136–137; Зинкевичюс 1958:60–62; Дыбо 1981:11–12], пор. наз. одн. ж.р. gerà (з *gerâ):geróji, ор. одн. ж.р. gerà (з *gerán̥):gerą́ja, ор. одн. ч.р. gerù (з *gerúò):gerúoju, наз. мн. ч.р. gerì (з *geríè):geríeji, зн. мн. ж.р. geràs (з *gerán̥s):gerą́sias, зн. мн. ч.р. gerùs (з *gerúòs):gerúosius, наз.–зн. дв. ж.р. gerì (з *geríè):geríeji, наз.–зн. дв. ч.р. gerù (з *gerúò):gerúoju (з другого боку, род. одн. ж.р. gerõs:gerõsios, род. мн. gerų̃:gerų̃jų, ор. мн. ч.р. geraĩs:geraĩsiais, ор. дв. ж.р. gerõm:gerõjom, ор. дв. ч.р. geriẽm:geriẽjiem); 1 ос. одн. sukù (з *sukúò):sukúosi, 2 ос. одн. sukì (з *sukíè):sukíesi. Наведені форми повних прикметників і зворотних дієслів послідовно зберігають довгий голосний (дифтонг, дифтонгічне сполучення), що скоротився у відповідних формах коротких прикметників та дієсловах без зворотної частки, і, безперечно, свідчать про акутову інтонацію цього довгого голосного (дифтонга, дифтонгічного сполучення). Проте виникає питання, чи дійсно акутова інтонація в наведених формах повних прикметників і зворотних дієслів є первісною, як вважають дослідники?

Досліджуючи наголос зворотних дієслів у литовській мові, І.Казлаускас прийшов до висновку, що «очевидно, колись зворотні форми із зворотною морфемою в кінці мали наголос на даній морфемі» [Казлаускас 1966:148]. Про це свідчать давні пам'ятки литовської мови і сучасні діалекти. Привертає увагу той факт, що «розкидані на досить великій території південної і східної Литви кінцевонаголошені зворотні форми, очевидно, є представниками тільки давньої рухомої парадигми» [Казлаускас 1966:148]. Висновки І.Казлаускаса про давню акцентуацію зворотних дієслів у литовській мові дозволяють досить критично поставитися до загальноприйнятого положення про найдавнішу наголошеність (акутованість) довгого голосного (дифтонга, дифтонгічного сполучення) передостаннього складу у зворотних формах дієслів з рухомою а.п. Разом з тим ці висновки добре узгоджуються з протолитовським законом крайніх наголошених мор у формах слова з рухомою а.п. і з положенням про акцентуацію окситонованих форм у словах з рухомою а.п. (у протолитовських говорах форми 1 і 2 ос. одн. презенса дієслів з рухомою а.п. були окситонованими). У зв'язку з цим ми вважаємо, що акутова інтонація довгого голосного (дифтонга, дифтонгічного сполучення) передостаннього складу у зворотних формах дієслів з рухомою а.п. є вторинною. Її виникнення в цілому ряді говорів литовської мови було зумовлено впливом відповідних форм дієслова без зворотної частки (до скорочення в цих формах кінцевих акутових довгот), що стало можливим після того, як у литовській мові в словах з рухомою а.п. перестав діяти закон крайніх наголошених мор у різних формах одного й того ж слова.

На наш погляд, кінцевий наголос первісно мали також наведені вище форми повних прикметників (у відповідності з протолитовським законом крайніх наголошених мор у формах слова з рухомою а.п.). Як тільки в литовській мові в словах з рухомою а.п. закон крайніх наголошених мор перестав діяти, почалося вирівнювання акцентуації повних прикметників за відповідними короткими прикметниками. У тих формах, у яких короткі прикметники мали односкладову висхідно-спадну (акутову) інтонацію на довгому голосному (дифтонзі, дифтонгічному сполученні) кінцевого складу, відповідні повні прикметники замість кінцевого наголосу теж отримали акутову інтонацію на довгому голосному (дифтонзі, дифтонгічному сполученні), наголошеному в коротких прикметниках. У тих формах, у яких короткі прикметники мали висхідну (довгу або коротку) інтонацію на довгому голосному (дифтонзі, дифтонгічному сполученні) або короткому голосному кінцевого складу, відповідні повні прикметники замість кінцевого наголосу отримали двоскладову висхідно-спадну інтонацію з підняттям тону на довгому голосному (дифтонзі, дифтонгічному сполученні) або короткому голосному, наголошеному в коротких прикметниках.

Повними за походженням формами прикметників ми вважаємо сучасні форми давального відмінка коротких прикметників: дав. одн. ч.р. gerám (пор. дав. одн. ч.р. займенника jám), дав. мн. ж.р. geróms (пор. дав. мн. ж.р. займенника jóms), дав. мн. ч.р. geríems (пор. дав. мн. ч.р. займенника jíems), дав. дв. ж.р. geróm (пор. дав. дв. ж.р. займенника jóm), дав. дв. ч.р. geríem (пор. дав. дв. ч.р. займенника jíem). У період дії закону крайніх наголошених мор у словах з рухомою а.п. названі форми давального відмінка (однини, множини і двоїни) повних прикметників (точніше, тісних сполучень короткого прикметника й займенника) мали початковий наголос. Після того, як згаданий закон перестав діяти, ці повні форми (вони тоді ще не сприймалися як короткі) зазнали акцентного впливу займенника, що входив до складу повних форм, унаслідок чого виникла сучасна акцентуація форм давального відмінка коротких (але повних за походженням) прикметників. З приводу литовських форм дав. одн., дав. мн., дав. дв. коротких прикметників чоловічого роду з рухомою а.п. Х.Станг зазначає, що всі вони могли перейняти свій наголос від займенників [Stang 1966:302].

Оскільки старі форми давального відмінка повних прикметників почали сприйматися як короткі, у литовській мові виникли нові форми давального відмінка повних прикметників (утворені від нових коротких прикметників і займенника jis, ji), наголос яких повністю відповідає наголосу нових коротких форм (закон крайніх наголошених мор у той час уже не діяв, а старі інтонації трансформувалися в нові – сучасні литовські): дав. одн. ч.р. gerámjam (> gerájam), дав. мн. ж.р. gerómsioms (> gerósioms), дав. мн. ч.р. geríemsiems (> geríesiems), дав. дв. ж.р. *gerómjom (> gerójom), дав. дв. ч.р. *geríemjiem (> geríejiem).

З другого боку, оскільки форми коротких прикметників тісно пов'язані з відповідними формами іменників, цілком природно, що останні зазнали впливу нових форм прикметників. Однак, впливу зазнали не всі форми іменників, а лише ті, які були близькі до відповідних форм прикметників (ця близькість, зокрема, полягала в наявності у флексії іменника такого ж приголосного звука, який мав місце у флексії прикметника). Так, названий вплив не торкнувся форми дав. одн. ч.р. (пор. суч. лит. lángui при gerám). Впливу (в тому числі й акцентного) зазнала переважна більшість форм: дав. мн. ж.р. (пор. суч. лит. galvóms при geróms), дав. мн. ч.р. (пор. суч. лит. langáms при geríems), дав. дв. ж.р. (пор. суч. лит. galvóm при geróm), дав. дв. ч.р. (пор. суч, лит. langám при geríem). Литовську акцентуацію форм дав. мн. і дв. іменників з рухомою а.п. Х.Станг теж вважає вторинною і пояснює її впливом старого окситонованого типу, що злився в литовській мові з рухомим типом [Stang 1966:133, 290–293, 299]. При цьому він не виключає можливості впливу прикметників на -iˈemus, які в свою чергу могли виникнути під впливом займенників на -iˈemus (> -íems) [Stang 1966:133, 299].

Привертає увагу форма наз. одн. ч.р. повного прикметника geràsis, яка в сучасній литовській мові відрізняється щодо наголосу від відповідної форми короткого прикметника gẽras. Проте в минулому форма geras мала кінцевий наголос (geràs), як і відповідна форма іменника з рухомою а.п. (kelmàs) [Stang 1966:297]. При вирівнюванні акцентуації повних прикметників за короткими прикметниками форма geràs ще зберігала старий наголос, який і перейняла відповідна форма повного прикметника, утримуючи його до цих пір. Форма ж geràs з часом змінила флективний наголос на кореневий.

Слід зазначити, що наше пояснення існуючого акцентного співвідношення між парадигмами повних і коротких прикметників литовської мови має багато спільного з поясненням Є.Куриловича, у якому теж мова йде про акцентуаційне уподібнення в литовській мові повних прикметників до коротких [Kuryłowicz 1958:207–208].

Принципова різниця між обома поясненнями полягає в тому, що акутову інтонацію у формах geróji, gerą́ja, gerą́sias, geríeji, gerúoju, gerúosius Є.Курилович вважає дуже давньою, хоча й не завжди первісною. На його думку, названі форми зберігали внутрішню акутову інтонацію тому, що вони не могли акцентуаційно уподібнитися до коротких форм прикметників, оскільки в коротких формах відбулося скорочення відповідного (кінцевого) голосного [Kuryłowicz 1958:208].

1.16. У литовській мові періоду дії закону Лескіна в тих випадках, коли кінцевий склад з довгим голосним, що скорочувався, у словах з 2-ою а.п. був охоплений двоскладовою висхідно-спадною інтонацією (виступав другим інтонованим складом), наголос (підняття тону з тонічною й динамічною вершинами) перемістився з передостаннього складу на кінцевий (з довгим голосним, що скорочувався), на якому у зв'язку з цим виникла коротка висхідна інтонація, пор. лит. rankà (наз. одн.), але rañką (зн. одн.). Назване литовське пересунення наголосу на кінцевий склад звичайно пояснюється дією закону де Соссюра, згідно з яким «у певну епоху, що передувала розпаду на діалекти (яка в усьому іншому не визначена), наголос регулярно переносився на наступний склад, коли він падав на склад з циркумфлексовою (geschliffen) інтонацією, безпосередньо після якого знаходився склад з акутовою (gestossen) інтонацією» [Де Соссюр 1977:620]. Мова йде, власне, про перенесення наголосу зі складу з висхідною інтонацією на наступний склад зі спадною інтонацією[3]. На наш погляд, литовське пересунення наголосу за законом де Соссюра є пересуненням у межах двох останніх складів, охоплених двоскладовою висхідно-спадною інтонацією. Випадки типу matýti, laikýti (пор. mãto, laĩko) в зіставленні з ródyti (пор. ródo), lapúotas (lãpas) у зіставленні з mìltuostas (mìltas) не мають ніякого стосунку до закону де Соссюра: наголос у matýti, laikýti, lapúotas є закономірним відбиттям акцентуації похідних, утворених від слів з рухомою а.п. Слід підкреслити, що стосовно закону де Соссюра наша позиція дуже близька до позиції Є.Куриловича, який цей закон теж розуміє як пересунення наголосу з передостаннього складу на кінцевий (пояснюючи випадки типу matýti, laikýti, lapúotas за допомогою словотвору) і причиною названого пересунення наголосу теж вважає скорочення деяких литовських закінчень, але, всупереч закону Лескіна, думає, що скорочення деяких литовських закінчень відбувалося без участі і впливу інтонації [Kuryłowicz 1958:205–206].

---

[3] Ф. де Соссюр, говорячи про причини встановленого ним перенесення наголосу, вказує на близькість тонічних вершин при висхідній інтонації наголошеного складу і спадній інтонації наступного (ненаголошеного) складу, що створювало критичний стан для наголосу [Де Соссюр 1977:620; Дыбо 1977:586].

1.17. При скороченні в литовській мові довготних кінцевих складів у цілому ряді односкладових форм довгі голосні (дифтонги, дифтонгічні сполучення) з первісною акутовою інтонацією не скоротилися, оскільки ще раніше акутова інтонація в них була замінена довгою висхідною інтонацією, пор. лит. jū̃s «ви» (з *jū̂s), ор. одн. tuõ «тим» (з *túò), šiuõ «цим» (з *šiúò), juõ «ним» (з *júò), наз. мн. tiẽ «ті» (з *tíè), šiẽ «ці» (з *šíè), jiẽ «вони» (з *jíè). Відзначаючи той факт, що в односкладових формах у литовській мові мала місце метатонія акутової інтонації в циркумфлексову [Otrębski 1958:239; Зинкевичюс 1958:60], дослідники, однак, не вказують на причину метатонії. На наш погляд, справа полягає в тому, що акутова інтонація односкладових окситонованих форм (на відміну від акутової інтонації кінцевого складу двоскладових і багатоскладових окситонованих форм) була двозначною, оскільки могла свідчити і про окситонованість форми, і про баритонованість цієї ж форми. Саме для того, щоб підкреслити окситонованість односкладової форми, акутова інтонація була замінена довгою висхідною інтонацією. Названа заміна стала можливою лише після отримання складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (і перетворення у зв'язку з цим короткісного складу з коротким за походженням дифтонгічним сполученням або дифтонгом у довготний склад), коли підняття тону при двоскладовій висхідно-спадній і при висхідній інтонаціях могло відбуватися як на короткісному, так і на довготному складі (див. I.1.13).

1.18. У багатьох говорах литовської мови короткі голосні **а, е** некінцевого складу, на яких знаходилося підняття тону (перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), подовжилися, унаслідок чого в аукштайтських говорах підняття тону охопило весь подовжений голосний, причому тонічна й динамічна вершини припадали на кінець подовженого голосного. Таким чином, той факт, що в литовській мові подовжені наголошені голосні **а, е** некінцевого складу отримали циркумфлекс [Otrębski 1958:223–226], ми пояснюємо існуванням в аукштайтських говорах під час подовження наголошених коротких голосних **а, е** старих інтонацій, зокрема двоскладової висхідно-спадної інтонації.

1.19. В аукштайтських говорах литовської мови старі інтонації з часом були втрачені: наголошені склади перестали характеризуватися підняттям тону, у зв'язку з чим відпала необхідність і в спаді тону. Від старих інтонацій залишився тільки іктус (на місці тонічної й динамічної вершин старих інтонацій), який при довготності наголошеного складу міг знаходитися на початку або в кінці довготи. На початку довготи (на першій морі) іктус знаходився в тих випадках, коли довгота в минулому характеризувалася односкладовою висхідно-спадною (акутовою) інтонацією. У кінці довготи (на другій морі) іктус знаходився в тих випадках, коли на довготу в минулому припадало підняття тону (при двоскладовій висхідно-спадній інтонації або при довгій висхідній інтонації). Поєднання довготи з іктусом зумовило виникнення в аукштайтських говорах литовської мови нових інтонацій. На довготах з іктусом на першій морі виникла литовська спадна інтонація (акут), а на довготах з іктусом на другій морі – литовська висхідна інтонація (циркумфлекс). Таким чином, у зв'язку з втратою в аукштайтських говорах литовської мови старих інтонаційних розрізнень односкладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в литовську спадну інтонацію – акут (через стадію – довгота з іктусом на першій морі): *váŕ̥na «ворона» > суч. várna, *víl̥̂na «вовна» > суч. vìlna, *báŕ̥ti «лаяти» > суч. bárti.

Підняття тону на довготі (при двоскладовій висхідно-спадній інтонації або при довгій висхідній інтонації) трансформувалося в литовську висхідну інтонацію – циркумфлекс (через стадію – довгота з іктусом на другій морі): *piŕ̥štàs «палець» > суч. pir̃štas, *skiétàs «бердо» > суч. skiẽtas, *vaŕ̥tài «ворота» > суч. var̃tai.

Підняття тону на короткості (при двоскладовій висхідно-спадній інтонації або при короткій висхідній інтонації) трансформувалося в литовський короткий наголос, що являє собою динамічний наголос на місці динамічної вершини колишньої двоскладової висхідно-спадної інтонації або короткої висхідної інтонації: *dúgnàs «дно» > суч. dùgnas, *dúrȳ̀s «двері» > суч. dùrys, *kibíràs «відро» > суч. kibìras.

2. Праслов'янські інтонації й акцентні парадигми

2.1. Праслов'янська мова успадкувала від протослов'янських говорів балто-слов'янської мови всі три інтонації: односкладову висхідно-спадну (акутову), двоскладову висхідно-спадну і спадну (довгу й коротку).

Праслов'янська односкладова висхідно-спадна (акутова) інтонація характеризувалася підняттям тону на першій морі довгого голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення і спадом тону на другій морі цього ж голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення. На висхідно-спадний характер акутової інтонації праслов'янської мови вказує ряд дослідників [Mikkola 1913:118; Скляренко 1974:46; 1988_3:17; Основы 1990:11].

Праслов'янська двоскладова висхідно-спадна інтонація характеризувалася підняттям тону на першому інтонованому складі (короткісному або довготному) і спадом тону на другому інтонованому складі (при довготності другого інтонованого складу – на першій морі довгого голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення). Тонічна й динамічна вершини при праслов'янській висхідно-спадній інтонації (односкладовій і двоскладовій) знаходилися на початку спадної частини: при односкладовій – на початку другої мори довгого голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення (наголошеною була друга мора довгого голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення) [Ivšić 1970:165], при двоскладовій – на початку другого інтонованого складу (наголошеним був другий інтонований склад). Слід відзначити, що в словах з праслов'янською двоскладовою висхідно-спадною інтонацією перший інтонований склад виступав довготним лише в тих випадках, коли він містив короткий за походженням дифтонг (чи довгий голосний, що розвинувся з цього дифтонга) або коротке за походженням дифтонгічне сполучення.

Праслов'янська спадна інтонація характеризувалася спадом тону на короткому голосному початкового складу (коротка спадна інтонація) або на першій морі довгого голосного, дифтонга, дифтонгічного сполучення початкового складу (довга спадна інтонація). Підняття тону при спадній інтонації забезпечувалося відповідним напруженням голосових зв'язок у паузі перед початком слова.

Праслов'янські інтонації позначаємо так, як і відповідні протослов'янські: односкладову висхідно-спадну (акутову) – знаком ^, двоскладову висхідно-спадну – знаком ′ на першому інтонованому складі (на першому елементі дифтонга чи дифтонгічного сполучення) і знаком ˋ на другому інтонованому складі (на другому елементі дифтонга чи дифтонгічного сполучення), довгу спадну – знаком ⌒, коротку спадну – знаком ˵.

2.2. Праслов'янська мова успадкувала від протослов'янських говорів балто-слов'янської мови всі три акцентні парадигми, тісно пов'язані з інтонаціями: баритоновану (а.п. *a*) – з нерухомою односкладовою або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на основі; окситоновану (а.п. *b*) – з нерухомою двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, що охоплює останній склад основи і флективний склад; рухому (а.п. *c*) – із спадною (довгою або короткою) інтонацією на початковому складі в баритонованих формах і односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому складі (при первісній довготності кінцевого складу), або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох останніх складах (при первісній короткісності двох останніх складів), або односкладовою висхідно-спадною інтонацією на передостанньому складі (при первісній довготності передостаннього складу і короткісності кінцевого складу) в окситонованих формах (див. І.1.6). У словах з рухомою а.п. довгу спадну інтонацію в баритонованих формах мали первісно довгі голосні, а також дифтонги й дифтонгічні сполучення (або довгі монофтонги, що розвинулися з них), які виникли з дифтонгічних сполучень з довгим першим елементом, та дифтонги й дифтонгічні сполучення (або довгі монофтонги, що розвинулися з них), які виникли з дифтонгічних сполучень з коротким першим елементом. Таким чином, у баритонованих формах слів з рухомою а.п. інтонація первісно довгих і первісно коротких дифтонгічних сполучень злилася в довгій спадній, яка, природно, не може свідчити ні про первісну довготність, ні про первісну короткісність дифтонгічного сполучення. У зв'язку з цим не зовсім точним є положення, що в праслов'янській мові рефлекси дифтонгічних сполучень (монофтонги, носові голосні та ін.) могли мати акутову або циркумфлексову інтонацію залежно від довготи або короткості першого елемента дифтонгічного сполучення [Бернштейн 1961:198, 206]. У баритонованих формах слів з рухомою а.п. рефлекси як довгих, так і коротких дифтонгічних сполучень мали в праслов'янській мові лише довгу спадну інтонацію. У ранній праслов'янській мові в іменах з рухомою а.п. баритонованими виступали форми давального, знахідного і кличного відмінків однини, множини і двоїни. Усі інші форми були окситонованими.

2.3. У двоскладових словах з рухомою а.п. і з первісною довготністю кореневого складу мало місце протиставлення інтонацій на кореневому (початковому) складі: довгої спадної в баритонованих формах і акутової в деяких окситонованих формах (при первісній короткісності кінцевого складу). Назване протиставлення інтонацій існувало до тих пір, поки існувала акцентна опозиція форм. Як тільки акцентна опозиція форм у словах з рухомою а.п. перестала існувати, окситоновані форми з кореневим (початковим) наголосом вирівняли свою інтонацію за баритонованими формами (з довгою спадною інтонацією), тобто в окситонованих формах відбулася заміна акутової інтонації на довгу спадну: наз. одн. *véìdos > *vȅidos (> *vȋdъ), *péìvon̥ > *pȅivon̥ (> *pȋvo), *sûnus > *sûnus (> *sŷnъ), *zvêris > *zvêris (> *zvê̑rь). У тих окситонованих формах, у яких на початковому первісно довготному складі двоскладових слів акутова інтонація була замінена довгою спадною, на первісно короткісному початковому складі (що став довготним або зберіг короткість) з першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації (підняттям тону) теж виникла спадна інтонація (довга або коротка) – інтонація баритонованих форм: наз. одн. *dróugòs > *drȍugos (> *drûgъ), *zóm̥bòs > *zȍm̥bos (> *zǫ̂bъ), *rógòs > *rȍgos (> *rȍgъ), *póljòn̥ > *pȍljon̥ (> *pȍl'e), *médùs > *mȅdus (> *mȅdъ), *nóktìs >*nȍktis (>*nȍt'ь). Більше того, у цих окситонованих формах початковий склад (довготний або короткісний) отримав спадну інтонацію (довгу або коротку) і в усіх багатоскладових словах з рухомою а.п.: наз. одн. *vekéròs > *vȅkeros (> *vȅčerъ), *ezéròn̥ > *ȅzeron̥ (> *(j)ȅzero), *esénìs > *ȅsenis (> *(j)ȅsenь).

Виникнення на початковому складі спадної інтонації у формі наз. одн. іменників (ŏ-/jŏ-, ŭ-, ĭ-основ і деяких основ на приголосний) з рухомою а.п. відбувалося під впливом насамперед форми зн. одн. Слід зазначити, що в іменниках з рухомою а.п. у зв'язку з втратою акцентної опозиції форм акцентного впливу зазнали також форми наз. мн. – від зн. мн. (в усіх іменниках, крім іменників середнього роду), наз. дв. – від зн. дв. (в усіх іменниках).

2.4. Монофтонгізація дифтонгів у праслов'янській мові не відбилася на їх інтонаціях, оскільки в результаті названого процесу двоморність була збережена (дві неоднорідні мори перетворилися в дві однорідні мори). Монофтонгізація дифтонгів являла собою зближення артикуляції обох елементів дифтонга. Безперечно, у дифтонгах **ei** і **ou** ці елементи були ближчими один одному, артикуляційно однорíднішими (обидва елементи – голосні переднього або заднього ряду), ніж у дифтонгах **oi** і **eu**, що зумовило швидшу і послідовнішу монофтонгізацію першої пари дифтонгів у порівнянні з другою.

*Дифтонги **ei** і **ou**.* Монофтонгізація цих дифтонгів полягала в уподібненні першого елемента до другого [Мейе 1951:47; Вступ 1966:51; Бошкович 1984:76]: ei > ii (ī), où > uu (ū). В інтонаційному відношенні мало місце: éì > íì (ī̂), ȅi > ȉi (ī̑); óù > úù (ū̂), ȍu> ȕu (ū̑). Слід підкреслити, що голосний ū, який виник унаслідок монофтонгізації дифтонга **ou**, не злився із старим монофтонгом ū, оскільки останній ще до монофтонгізації дифтонгів змінився в **ui** (> ъi).

*Дифтонг **oi**.* Результати розвитку цього дифтонга залежали від твердості–м'якості попереднього приголосного. Після м'якого приголосного та **j** звук **o** змінився **в e**, і подальша трансформація дифтонга була такою ж, як і дифтонга **ei**: 'oi > ei > ii (ī), в інтонаційному відношенні: 'óì > éì > íì (ī̂), 'ȍi > ȅi > ȉi (ī̑). Після твердого приголосного відбувалося взаємне уподібнення елементів дифтонга, яке привело до зміни і першого, і другого елемента в **e** (дифтонг трансформувався в закритий і напружений довгий голосний ẹ̄, який спочатку відрізнявся від старого монофтонга ē – відкритого і широкого; з часом обидва голосні злилися в одному (в одних діалектах – в ẹ̄, в інших – в ē), що позначається як **ě**: oi > ee (ẹ̄), в інтонаційному відношенні: óì > éè (ẹ̄̂), ȍi > ȅe (ẹ̄̑).

Вважається, що в кінці слова дифтонг **oi** в деяких випадках переходив у **i** не тільки після м'яких приголосних та **j**, але й після твердих приголосних. Такими випадками є, зокрема, форми: наз. мн. іменників ŏ-основ чоловічого роду (*plodi, *vь̥lci, пор. гр. λύκοι, лит. vilkaĩ), дав. одн. особових і зворотного займенників (*mi, *ti, *si, пор. гр. μοι, σοι, οἱ), наз. мн. вказівного займенника чоловічого роду (*ti, пор. гр. οἱ, гомерівське τοί, прус. stai), 2-ої та 3-ої ос. одн. наказового способу дієслів з тематичними суфіксами e/o, ne/no (*nesi, *beri, пор. гр. φέροις, φέροι, прус. immais «візьми»). Перехід дифтонга **oi** то в **ě**, то в **i** багато дослідників пов'язує з характером інтонації дифтонга. Одні дослідники вважають, що **oi** під акутовою інтонацією змінився в **ě**, а під циркумфлексовою – в **i** [Meillet 1894:239–240; Pedersen 1905:327–328; Фортунатов I 1956:344; Vondrák I 1906:59; Селищев I 1951:134–135]. Цю думку фактично поділяє і Й.Міккола, пов'язуючи двоякий рефлекс дифтонга з його часокількістю: āi̯, ōi̯ в кінці слова переходили в **ě**, а **ai̯, oi̯** – в **i** [Mikkola 1913:60]. Інші дослідники висловлюють прямо протилежну точку зору: **oi** під акутовою інтонацією змінився в **i**, а під циркумфлексовою – в **ě** [Jagić 1906:121; Meyer 1920:25–26; Vondrák I 1924:38; Гуйер 1953:67]. О.Гуєр не відразу прийняв таку точку зору, вважаючи спочатку, що дифтонг **oi** під акутовою інтонацією перейшов у **i**, але під циркумфлексовою інтонацією він не завжди переходив у **ě**, а лише у відкритих складах; у закритих же кінцевих складах змінився в **i** [Hujer 1910:74]. Згодом А.Мейе змушений був визнати, що інтонації не пояснюють поведінки дифтонга [Мейе 1951:122]. На думку деяких дослідників, розвиток дифтонга **oi** зумовлений місцем наголосу: під наголосом **oi** змінився в **ě**, у ненаголошеній позиції – в **i** [Hirt 1893:351; Эндзелин 1911:151]. С.Б.Бернштейн вважає, що перехід в окремих випадках дифтонга **oi** в **i** не носить фонетичного характеру, а викликаний граматичною аналогією [Бернштейн 1961:197]. Г.А.Ільїнський розглядає кінцевий **i**, якому в деяких індоєвропейських мовах відповідає дифтонг **oi**, як рефлекс дифтонга **ei** [Ильинский 1916:175–176, 177].

Думка С.Б.Бернштейна, як і Г.А.Ільїнського, нам видається слушною, тому що фонетично дифтонг **oi** ніяк не зміг змінитися в **i**. Скоріше всього, у деяких випадках (з тих, де дифтонг **oi**, на думку багатьох дослідників, розвинувся в **i**) в балто-слов'янській мові існували паралельні форми з кінцевим **oi** і **ei**. Праслов'янська мова в цих випадках узагальнила форму з кінцевим дифтонгом **ei** або зберегла обидві форми. Обидві паралельні форми збереглися зокрема в дав. одн. особових і зворотного займенників: mi, mě; ti, tě; si, sě. Про існування в балто-слов'янській мові форми з кінцевим дифтонгом **ei** в наз. мн. вказівного займенника чоловічого роду свідчить прус. tennei «вони». Я.Ендзелін і лит. tiẽ «ті» виводить з *tei [Эндзелин 1911:142], проте Х.Станг наполягає на вихідній формі *toi [Stang 1966:55–56, 242]. Найімовірніше, що в балто-слов'янській мові існували обидві названі форми – *tei і *toi (див.: [Лемберг 1927:184]). У протослов'янських говорах переважила форма *tei. Згодом у праслов'янській мові під впливом форми наз. мн. вказівного займенника чоловічого роду з кінцевим **i** (< ei) флексію **i** отримала і форма наз. мн. іменників ŏ-основ чоловічого роду (*vьl̥ci) [Ильинский 1916:175–176; Мейе 1951:122].

Дифтонг ***eu***. Монофтонгізація цього дифтонга, як і дифтонга **ou**, полягала в асиміляції першого елемента з другим, що було забезпечено переходом першого елемента **e** в **jo** і подальшою зміною **jo** в **ju**: eu > jou > juu (jū), в інтонаційному відношенні: éù > jóù > júù (jû), ȅu > jȍu > jȕu (jũ).

Монофтонгізацію дифтонгів у праслов'янській мові дослідники відносять до I–II ст. н.е. [ІУМ 1979:118]. Безперечно, вона відбулася до другої палаталізації задньоязикових приголосних, оскільки згадана палаталізація була зумовлена зміною першого елемента дифтонга **оі** в голосний переднього ряду **е**.

Цілий ряд дослідників вважає, що в праслов'янській мові монофтонгізувалися дифтонги з другим елементом нескладовим [Бернштейн 1961:192; Мошинский 1972:53–67; ІУМ 1979:116; Бошкович 1984:75]. Причиною монофтонгізації, на їх думку, була дія закону відкритого складу [Бернштейн 1961:192; Мошинский 1972:53, 62; ІУМ 1979:116; Бошкович 1984:76]. На наше глибоке переконання, у праслов'янській мові (і в інших індоєвропейських мовах) монофтонгізація дифтонгів відбувалася уже після того, як другий елемент дифтонга набув складовості.

Тенденція до монофтонгізації дифтонгів у різний час діяла в різних індоєвропейських мовах (див.: [Семереньи 1980:52; Тронский 1960:74]). За результатами монофтонгізації дифтонгів найближче до праслов'янської стоїть латинська мова, де цей процес відбувався в основному протягом III–II ст. до н.е. [Тронский 1960:74]. У латинській мові дифтонг **еі** також перейшов у ī, а **оu** – в ū, як і в праслов'янській. Дифтонг **еu** через проміжний ступінь **оu** перейшов в ū (у праслов'янській – в **j**ū, оскільки голосний **е** пом'якшував попередній приголосний). Дифтонг **оі** в латинській мові розвинувся, як правило, в ū (через проміжний ступінь **оu**) і лише зрідка – в закритий ẹ̄ (через добре засвідчений проміжний ступінь **ое**) [Тронский 1960:52, 76–77]. Другий шлях, на наш погляд, був реалізований у праслов'янській мові, а тому для праслов'янської мови буде точнішим говорити не про взаємну асиміляцію елементів дифтонга **оі**, а про зближення другого елемента з першим (другий елемент під впливом першого став більш відкритим) з наступним уподібненням першого елемента до другого: оі > ое > ее (ẹ̄). П.Ф.Фортунатов також вважає, що в праслов'янській мові при монофтонгізації дифтонг **оі** спочатку змінився в **ое** [Fortunatov 1889:100]. Такого ж погляду дотримується Р.Бошкович [Бошкович 1984:76].

2.5. Розвиток у праслов'янській мові дифтонгічних сполучень теж не відбився на інтонаціях, оскільки і тут двокомпонентність була збережена. Зміна дифтонгічних сполучень om̥, on̥, um̥ (> ъm̥), un̥ (> ъn̥), em̥, en̥, im̥ (> ьm̥), in̥ (> ьn̥), or̥, ol̥, er̥, el̥ полягала у втраті носовими m̥, n̥ і плавними r̥, l̥ свого складотворчого характеру.

Дифтонгічні сполучення **om̥, on̥, ъm̥, ъn̥, em̥, en̥, ьm̥, ьn̥.** Другий елемент дифтонгічних сполучень не тільки втрачав складотворчий характер, але й сам зникав, передаючи першому елементу свою часокількість (у зв'язку з чим перший елемент подовжився, причому **ъ, ь** змінилися відповідно в **о, е**) і надаючи йому носового призвуку: om̥ > $\bar{o}^m$ > ǭ, on̥ > $\bar{o}^n$ > ǭ, ъm̥ > $\bar{o}^m$ > ǭ, ъn̥ > $\bar{o}^n$ > ǭ, em̥ > $\bar{e}^m$ > ę̄, en̥ > $\bar{e}^n$ > ę̄, ьm̥ > $\bar{e}^m$ > ę̄, ьn̥ > $\bar{e}^n$ > ę̄, в інтонаційному відношенні: óm̥̀, óǹ̥ > ǫ̂̂, ȍm̥, ȍn̥ > ǫ̂; ъ́m̥̀, ъ́ǹ̥ > ǫ̂̂, ъ̏m̥, ъ̏n̥ > ǫ̂; ém̥̀, éǹ̥ > ę̂̂, ȅm̥, ȅn̥ > ę̂; ь́m̥̀, ь́ǹ̥ > ę̂̂; ь̏m̥, ь̏n̥ > ę̂.

Дифтонгічні сполучення **or̥, ol̥, er̥, el̥.** При втраті складотворчого характеру другим елементом названих дифтонгічних сполучень часокількість, що звільнялася, не передавалася першому елементу, а концентрувалася між плавним, який губив складотворчий характер, і наступним приголосним. У зв'язку з цим дифтонгічні сполучення or̥, ol̥, er̥, el̥ із двоморних стали двоскладовими: tor̥t > torət, tol̥t > tolət, ter̥t > terət, tel̥t > telət; or̥t > orət, ol̥t > olət, er̥t > erət, el̥t > elət. В інтонаційному відношенні мало місце: tór̥̀t > tórə̀t, tȍr̥t > tȍrət; tól̥̀t > tólə̀t, tȍl̥t > tȍlət; tér̥̀t > térə̀t, tȅr̥t > tȅrət; tél̥̀t > télə̀t, tȅl̥t > tȅlət; ór̥̀t > órə̀t, ȍr̥t > ȍrət; ól̥̀t > ólə̀t, ȍl̥t > ȍlət; ér̥̀t > érə̀t, ȅr̥t > ȅrət; él̥̀t > élə̀t, ȅl̥t > ȅlət. Подальший розвиток дифтонгічних сполучень відбувався вже на ґрунті окремих слов'янських мов.

Дифтонгічні сполучення **ur̥, ul̥, ir̥, il̥.** Другий елемент названих дифтонгічних сполучень, на відміну від усіх інших дифтонгічних сполучень, зберігав у праслов'янській мові складотворчий характер: ur̥ > ъr̥, ul̥ > ъl̥, ir̥ > ьr̥, il̥ > ьl̥, в інтонаційному відношенні: úr̥̀ > ъ́r̥̀, ȕr̥ > ъ̏r̥; úl̥̀ > ъ́l̥̀, ȕl̥ > ъ̏l̥; ír̥̀ > ь́r̥̀, ȉr̥ > ь̏r̥; íl̥̀ > ь́l̥̀, ȉl̥ > ь̏l̥. Подальший розвиток дифтонгічних сполучень відбувався вже на ґрунті окремих слов'янських мов.

2.6. У пізній праслов'янській мові довгі голосні виявили тенденцію до скорочення [Мейе 1951:84, 127–128; Бернштейн 1961:231; Вступ 1966:74].

Довгі голосні з односкладовою висхідно-спадною (акутовою) інтонацією скоротилися в усіх кореневих складах і в більшості суфіксальних та флективних. Оскільки тонічна й динамічна вершини при односкладовій висхідно-спадній інтонації припадали на другу мору довгого голосного, яка і була, власне, наголошеною, то скорочення довгого голосного з односкладовою висхідно-спадною інтонацією відбувалося за рахунок першої мори, де мало місце підняття тону. Це привело до того, що підняття тону перемістилося із скорочуваного акутованого голосного серединного складу на попередній склад. У зв'язку з цим односкладова висхідно-спадна інтонація на довгому голосному серединного складу трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію: *lopā̂tā > *lópàta, *korȳ̂to > *kórȳ̀to, *pečā̂tь > *péčàtь. У тих випадках, коли скорочувався довгий акутований голосний початкового складу, підняття тону, якому нікуди було відступити в межах слова, повністю зникало, у зв'язку з чим зникав і спад тону. На місці односкладової висхідно-спадної інтонації залишився лише динамічний наголос (на скороченому голосному), який позначаємо вертикальною рискою перед голосним (ˈ): *(j)ā̂godā > *(j)ˈagoda, *brā̂tъ > *brˈatъ, *sī̂to > *sˈito. Динамічний наголос являв собою позиційний варіант двоскладової висхідно-спадної інтонації.

Традиційне положення про послідовне скорочення в праслов'янській мові довготи у кінцевому складі [Stang 1957:36; Мейе 1951:118; Вступ 1966:75; Бернштейн 1961:232] уперше сформульоване О.Шахматовим для відкритого кінцевого складу [Шахматов 1902:313], слід відхилити, оскільки йому суперечать факти слов'янських мов, зокрема південно- і західнослов'янських [Дыбо 1981:31–32; Иллич-Свитыч 1963:109, 120]. Спираючись на ці факти, В.А.Дибо висловив припущення, що в праслов'янській мові не зазнали скорочення тільки ті закінчення, які були наголошеними в рухомій а.п. [Дыбо 1981:31]. Назване припущення, на наш погляд, потребує деякого уточнення: у праслов'янській мові не зазнали скорочення ті закінчення, які були наголошеними (на них припадали тонічна й динамічна вершини висхідно-спадної інтонації) одночасно в рухомій і в окситонованій а.п. У праслов'янській мові наголошеними одночасно і в рухомій, і в окситонованій а.п. виступали й деякі суфіксальні довготи. Вони теж не зазнали скорочення. Таку довготу (з односкладовою висхідно-спадною інтонацією в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.) називаємо двояко наголошеною.

Довгі кореневі голосні, на яких відбувалося підняття тону (перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), не скорочувалися, тому що обидві мори довгого голосного були охоплені інтонацією, яка сприймалася (разом зі спадом тону на наступному складі) в пізньопраслов'янській мові як особлива інтонація, а не як варіант двоскладової висхідно-спадної інтонації з підняттям тону на короткісному складі. Позиція довгих голосних в переднаголошеному складі двоскладових слів є загальновизнаною позицією, в якій у пізньопраслов'янській мові зберігалася довгота (позиційна довгота) [Мейе 1951:85; Бернштейн 1961:231; Нахтигал 1963:64]. Щодо суфіксальних і флективних довгих голосних, на яких відбувалося підняття тону (в рухомій а.п.), то вони не скорочувалися лише тоді, коли виступали наголошеними в окситонованій а.п. (на них припадав спад тону – другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації). Таку довготу (з підняттям тону – першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.) називаємо двояко інтонованою.

Довгі голосні, на яких відбувався спад тону (другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), скоротилися в усіх випадках, за винятком двояко наголошених і двояко інтонованих флективних та суфіксальних довгих голосних. Скорочення довгого голосного зі спадом тону (на першій морі) відбувалося за рахунок другої, неінтонованої мори.

При двояко наголошених або двояко інтонованих флективних і суфіксальних довготах обидві мори довготи були одночасно наголошеними (перша – в окситонованій а.п., друга – в рухомій а.п.) або протилежно інтонованими (перша – зі спадом тону в окситонованій а.п., друга – з підняттям тону в рухомій а.п.), і отже, скорочення не могло відбутися ні за рахунок першої мори, ні за рахунок другої. Це, на наш погляд, і стало причиною збереження довготи в таких випадках. В іменниках двояко наголошена флективна довгота мала місце у формах: ор. мн. і род.–місц. дв. основ на -ŏ, -jŏ; наз.–зн. мн. основ на -ŏ, -jŏ с. р.; місц. одн. основ на -ŭ; місц. одн. основ на -ĭ; наз. одн. основ на -ū. Двояко інтонована флективна довгота існувала у формі місц. мн. іменників ŏ-/jŏ-основ. Двояко наголошена суфіксальна довгота була наявна в іменниках з суфіксами -ī̑šče, -īsko, -ītjь та деяких ін. Двояко інтонована суфіксальна довгота мала місце в іменниках з суфіксами -īna (з абстрактним значенням), -īkъ, -ār'ь, -ākъ, -āčь, -ūnъ та деяких ін.

У рухомій а.п. на двояко наголошеній флективній або суфіксальній довготі зберігалася односкладова висхідно-спадна інтонація: ор. мн. *zǭbŷ̑, *(j)ezerŷ̑, *polî̑, наз. мн. с. р. *(j)ezerâ̑, *pol'â̑; *gor̥dî̑šče, *gor̥dî̑sko, *kъnę̄žî̑tjь.

Після скорочення довгих голосних із спадом тону (другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації стала однією з найхарактерніших особливостей цієї інтонації, у зв'язку з чим спад тону на довгому голосному вже не міг існувати: у тих випадках, коли флективні голосні із спадом тону зберігали довготу, наголос (тонічна й динамічна вершини інтонації) разом із спадом тону переміщувався на попередній склад. Якщо попередній склад був довготним, на ньому виникала односкладова висхідно-спадна інтонація: ор. мн. *kl'ū́čī̀ > *kl'ū̂čī, *krī́dlȳ̀ > *krī̂dlȳ, наз. –зн. мн. с. р. *krī́dlā̀ > *krī̂dlā; *kl'ū́čī̀kъ > *kl'ū̂čīkь; *kl'ū́čā̀r'ь > *kl'ū̂čār'ь. Якщо попередній склад був короткісним і серединним, на ньому і на третьому складі від довгого голосного (до початку слова) розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація (на третьому складі мало місце підняття тону): ор. мн. *sokólȳ̀ > *sókòlȳ, *rešétȳ̀ > *réšètȳ, наз.-зн. мн. с. р. *rešétā̀ > *réšètā; *sokólī̀kъ > *sókòlīkъ, *rešétā̀r'ь > *réšètār'ь. Якщо попередній склад був короткісним і початковим, на ньому виникав динамічний наголос (підняття тону зникало, оскільки йому нікуди було відступити в межах слова, а тому зникав і спад тону): ор. мн. *stólȳ̀ > *stˈolȳ, *sélȳ̀ > *sˈelȳ, наз.–зн. мн. с. р. *sélā̀ > *sˈelā; *stólī̀kъ > *stˈolīkъ; *stólā̀r'ь > *stˈolār'ь.

Довгі голосні з довгою спадною інтонацією зберігали довготу (*zǫ̂bъ, *drū̂gъ, *sȳ̂nъ, *mę̂so, *tě̂lo, *dě̂verь, *ǫ̂gъlъ, *mǫ̂žьnostь, *svě̄tьlīnà, зн. одн. *svě̂tьlīnǫ). Довгий голосний початкового складу, який зберігав довготу в баритонованих формах слів з рухомою а.п. (характеризувався довгою спадною інтонацією, напр., *sȳ̂nъ, наз. мн. *sȳ̂nove), зберігав її і в окситонованих формах (не будучи інтонованим): род. мн. *sȳnóvъ̀, ор. мн. *sȳnъ́mì, місц. мн. *sȳnъ́xъ̀. У пізній праслов'янській мові не зазнали скорочення також довгі голосні, що знаходилися у другому складі трискладових слів з рухомою а.п. (у позиції після початкового складу із спадною інтонацією в баритонованих формах слів): *kъ̏nę̄dz'ь, *gȍlǭbь.

Довгі голосні флективних і суфіксальних складів, які зберігали довготу в рухомій та окситонованій а.п., зберігали її і в баритонованій а.п.: ор. мн. *brˈatȳ, *kórȳ̀tȳ, наз.–зн. мн. с. р. *dˈělā, *kórȳ̀tā; *brˈatīkъ, *rˈybār'ь.

2.7. Загальноприйнятим є положення, що в праслов'янській мові наголос із редукованих голосних у слабкій позиції перемістився на попередній склад. Н.Ван-Вейк так аргументує це положення: якби окремі слов'янські мови успадкували кінцеві наголошені **ъ**, **ь**, останні збереглися хоча б на частині слов'янської території, а оскільки цього немає, слід припустити, що переміщення наголосу з кінцевих редукованих голосних на попередній склад відбулося ще в праслов'янський період [Van Wijk 1916:321]. Ми вважаємо, що самого факту незбереження кінцевих наголошених **ъ**, **ь** в жодній із слов'янських мов явно недостатньо для такого припущення. Подібним чином на основі незбереження кінцевих редукованих на всій слов'янській території можна було б зробити висновок про їх занепад ще в праслов'янській мові, коли б не свідчення найдавніших слов'янських пам'яток.

На наш погляд, немає абсолютно ніяких доказів того, що переміщення наголосу із слабких редукованих голосних відбулося в праслов'янський період. Проте існують докази, що згадане переміщення наголосу відбулося на ґрунті окремих слов'янських мов. Наведемо деякі з них:

1. Давньоруській мові була властива наголошеність вставного голосного у формах наз. одн. і род. мн. іменників, які в праслов'янській мові характеризувалися в названих формах акцентуацією кінцевого редукованого голосного [Скляренко 1983:16–17], пор. укр. *вого́нь, земе́ль, се́сте́р*; рос. *ого́нь, земе́ль, сестё́р*; блр. *аго́нь, зяме́ль, сясцё́р*. Якщо спиратися на загальноприйняте положення про те, що у формах наз. одн. і род. мн. наголос з кінцевого редукованого перемістився на попередній склад ще в праслов'янський період, то наголошеність вставного голосного в іменниках, властиву давньоруській мові, треба визнати аналогійною, зумовленою впливом інших відмінкових форм з флективним наголосом чи впливом флективнонаголошених іменників з випадним голосним (на місці колишнього **ъ** або **ь**). У такому разі аналогійною слід визнати наголошеність вставного голосного форм наз. одн. і род. мн. іменників і в чакавських говорах сербохорватської мови та в словенській мові, пор. схв. чак. ogánj [Белич 1909:215], ogânj [Nemanić 1883:385], zemâlj [Nemanić 1884:529], sestár [Белич 1909:226], sestâr [Nemanić 1884:530]; шток. ȍganj; слн. zemâlj, sestâr [Valjavec 1897:173], а також у похідних від згаданих вище іменників (власне, від іменника *земля*), пор. укр. *земе́лька, земе́льний*; рос. *земе́лька, земе́льный*; блр. *зяме́лька, зяме́льны*. Вражає послідовність у проведенні аналогійних акцентних змін в одних і тих же випадках у цілому ряді слов'янських мов. У зв'язку з цим напрошується висно-

вок про фонетичну зумовленість наголошення вставного голосного в слов'янських мовах. Вважаємо, що в давньоруській мові, як і в прасербословенській, вставний голосний отримав наголос від наступного складотворчого сонорного, який втрачав свій складотворчий характер, а сонорний – від наступного редукованого, який послабився. Схематично цей процес можна зобразити так: др. огнˈь > огˈн̥’ > огˈън’ > огˈон’, сестрˈъ > сестˈр̥ > сестˈьр > сестˈер.

2. Словенська форма род. мн. типу kostí (з *kostiì), яка вказує на колишню новоакутову інтонацію кінцевого голосного, свідчить про те, що в прасербословенській мові кінцевий редукований голосний названої форми іменників ĭ-основ з рухомою а.п. ще зберігав свій наголос: *kostiì < *kostь̂i̯ь̀ < *kostьjь̀. Якщо ж вважати, що новоакутова інтонація в названій формі виникла на праслов'янському ґрунті, то треба визнати, що і стягнення двох суміжних голосних (після випадіння інтервокального i̯ < j) також мало місце на праслов'янському ґрунті, а це положення ніяк не може бути прийняте [Бернштейн 1961:247; Вступ 1966:79].

3. У праслов'янській мові слова з рухомою а.п. і редукованим голосним у початковому складі характеризувалися в ряді форм короткою спадною інтонацією на редукованому голосному (слова типу *kъ̏nę̄dz’ь). Спадна інтонація таких слів у сербохорватській і словенській мовах (схв. knȇz, слн. knę̂z) свідчить про те, що переміщення наголосу із слабкого редукованого голосного початкового складу на наступний склад відбувалося одночасно з занепадом редукованого голосного, а значить, назване переміщення наголосу слід віднести до прасербословенського періоду (прасербослн. *kъ̏nę̄zь > *kъ̯nę̂zь̭). Якщо переміщення наголосу в названих випадках відносити до праслов'янського періоду (*kъ̏nę̄dz’ь > *kъnę̂dz’ь), то треба визнати, що в праслов'янській мові спадна інтонація могла існувати на серединному складі, з чим не можна погодитися.

У класичній теорії праслов'янського наголосу, як і в ряді інших концепцій, положення про праслов'янське переміщення наголосу із слабких редукованих голосних на попередній склад займає дуже важливе місце, оскільки саме з цим переміщенням наголосу пов'язуються найбільш надійні випадки виникнення праслов'янської новоакутової інтонації, яка на довготних складах розпізнається насамперед за висхідною інтонацією в чакавських та посавських штокавських говорах сербохорватської мови і довгою спадною інтонацією в інших штокавських говорах (і в літературній мові), пор. чак. kljúč, králj, род. мн. dúš, gláv; пос. kljũč, krãlj, dũš, glãv; шток. kljûč, krâlj. Наведені свідчення сербохорватської мови разом з відповідними свідченнями словенської мови (kljúč, králj, dúš, gláv) безпосередньо вказують на існування новоакутової інтонації у випадках типу *kl'ũčь, *dũšь лише на ґрунті прасербословенської мови. Питання ж походження прасербословенської новоакутової інтонації у згаданих випадках (праслов'янського вона походження чи прасербословенського) повинне розв'язуватися залежно від того, коли виникло переміщення наголосу із слабких редукованих голосних на попередній склад. Переважна ж більшість дослідників це питання розв'язує навпаки: прасербословенську новоакутову інтонацію у випадках типу *kl'ũčь, *dũšь автоматично відносить до праслов'янського періоду, а звідси вже випливає, що переміщення наголосу із слабких редукованих голосних на попередній склад відбулося в праслов'янський період.

Ми вважаємо, що прасербословенська новоакутова інтонація у випадках типу *kl'ũčь, *dũšь не праслов'янського, а прасербословенського походження (див. І.3.2), оскільки переміщення наголосу із слабких редукованих голосних, на наш погляд, відбулося на ґрунті окремих слов'янських мов. Унаслідок згаданого переміщення наголосу в прасербословенській мові на попередньому довготному складі виникла новоакутова інтонація (кінець IX – X ст.). У цьому питанні наша позиція дуже близька до позиції А.Мейе і А.Вайана, які, говорячи про хронологію переміщення наголосу з редукованих голосних на попередній склад, зазначають: «Оскільки такі нові запозичення, як чак. kríž, род. відм. krȋžȁ і т.д., рос. *поп*, род. відм. *попá* і т.д., чак. králjь, род. відм. krāljȁ і т.д., ще могли бути включені в окситонний тип і оскільки, з другого боку, занепад редукованих відноситься до X ст., початок цих пересунень наголосу назад, які видозмінили й ускладнили по діалектах, паралельно, але не тотожно, первісний наголос, треба віднести найімовірніше до IX ст...» [Мейе 1951:144].

Розпад слов'янської мовної єдності припадає, найімовірніше, на III–V ст. н.е. [Вступ 1966:21], коли слов'яни розселилися на дуже великій території. Якщо дотримуватися такої точки зору про час розпаду слов'янської мовної єдності (а вона є досить аргументованою), то положення про переміщення наголосу із слабких редукованих голосних на ґрунті праслов'янської мови видається ще більш сумнівним. Адже наголос із слабких редукованих перемістився лише тоді, коли редуковані голосні настільки ослабли, що вже не могли утримувати наголос. У зв'язку з цим виникає питання, як могли зовсім ослаблі редуковані голосні протриматися ще стільки століть. Крім того, якщо ослаблення редукованих голосних зайшло так далеко, то чому засновники слов'янської писемності Костянтин і Мефодій не відбили на письмі різницю у вимові сильних і слабких редукованих (пор. написання **сънъ**, **отьць** і под.). Ніхто не стане стверджувати, що вони були поганими фонетистами. Справа зовсім в іншому. Тенденція до ослаблення редукованих у слабкій позиції, виникнувши на ґрунті пізньопраслов'янської мови і будучи, таким чином, загальнослов'янською, під час діяльності Костянтина і Мефодія ще не привела до суттєвої відмінності між сильними і слабкими редукованими голосними, а значить, – і до переміщення наголосу із слабких редукованих голосних. Звичайно, безпосереднім доказом того, що в старослов'янській мові IX ст. слабкі редуковані голосні ще зберігали наголос, було б акцентування слабких редукованих у старослов'янських пам'ятках, проте наголос у пам'ятках, як правило, не позначався. Лише в Київських глаголичних листках, старослов'янській пам'ятці X ст., мають місце надрядкові знаки, які позначають наголос. Досліджуючи їх, М.Каринський прийшов до висновку, що «наголоси, мабуть, розставлені в той час, коли на кінці вимовлявся наголошений **ъ** (грѣхъ̂), а тому, може, не останнім переписувачем...» [Каринський 1901:285]. Проте слід визнати, що знак ˆ над кінцевим редукованим форми род. мн. іменників у Київських глаголичних листках вживається для позначення довготи кінцевого редукованого, а не наголосу [Vondrák 1904:23; I 1924:220–221]. На час написання Київських листків слабкі редуковані голосні, очевидно, вже втратили свій наголос у тій слов'янській мові, акцентуаційні особливості якої відбиває ця пам'ятка (найімовірніше, словенської).

2.8. У пізньопраслов'янський період існували такі інтонації:

односкладова висхідно-спадна, або аку́това: характеризувалася підняттям тону на першій морі довготи і спадом тону на другій морі цієї ж самої довготи; стару акутову інтонацію (збереглася на довготах, що не скоротилися під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. I.2.6) позначаємо знаком ^, а нову акутову інтонацію (виникла внаслідок переміщення наголосу на попередній довгий голосний з довгот, що не скоротилися під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. I.2.6) – знаком ´;

двоскладова висхідно-спадна: характеризувалася підняттям тону на переднаголошеному складі (´) і спадом тону на наголошеному складі (`); у другому і третьому розділах цієї монографії позначатимемо лише наголошений склад;

довга спадна (ˆ): характеризувалася спадом тону на першій морі довготи (до рівня інших, ненаголошених складів) і рівним тоном на другій морі цієї ж самої довготи; завжди знаходилася на початковому складі слова;

коротка спадна (˵): характеризувалася спадом тону на короткому голосному (до рівня інших, ненаголошених складів); завжди знаходилася на початковому складі слова.

Разом з тим у пізньопраслов'янський період виник також динамічний наголос (ˈ), який завжди містився на початковому складі слова (див. I.2.6).

2.9. У дослідженні праслов'янського наголосу можна виділити два етапи. Перший етап, який звичайно називають класичною (або традиційною) акцентологією, характеризувався побудовою слов'янської акцентологічної концепції, за своєю суттю переважно фонетичної. Найвидатнішими представниками класичної акцентології є Л.А.Булаховський, Т.Лер-Сплавінський, Я.Розвадовський, Н.Ван-Вейк, О.Белич та ін. Дослідники вважають, що інтонації були властиві не тільки наголошеним, але й ненаголошеним складам у слові. На довгих голосних, дифтонгах і дифтонгічних сполученнях розрізнялися два види інтонації: висхідна, або акутова, і спадна, або циркумфлексова. Висновок про наявність у праслов'янській мові двох видів інтонації було зроблено внаслідок зіставлення східнослов'янських повноголосних форм. Російські та українські *ворóна, корóва, берéза, солóма* і т.ін., з одного боку, і *вóрон, бéрег, гóлос, зóлото* і т.ін., з другого, свідчать про двояку інтонацію сполучень tort, tolt, tert, telt у праслов'янській мові. Інтонацію, на яку вказують слова типу *ворóна* (з наголошеним другим голосним повноголосся), названа висхідною, або акутовою, а інтонація, на яку вказують слова типу *вóрон* (з наголошеним першим голосним повноголосся), названа спадною, або циркумфлексовою. Спираючись на відповідності праслов'янським сполученням tort, tolt, tert, telt з акутовою й циркумфлексовою інтонаціями в різних слов'янських мовах, було зроблено висновок, що рефлексами акутової інтонації є: у сербохорватській мові – коротка спадна інтонація (пор. *вра̏на, кра̏ва, бре̏за, сла̏ма*), у словенській – довга висхідна інтонація (пор.

vrána, kráva, brẹ́za, sláma), у чеській – довгота (пор. vrána, kráva, bříza, sláma). На місці циркумфлексової інтонації знаходимо: у сербохорватській і словенській мовах – довгу спадну інтонацію (пор. схв. *врâн, брêг, глâс, злâто*, слн. vrân, brệg, glâs), у чеській – короткісність (пор. vran, břeh, hlas, zlato).

Розподіл праслов'янських акутової й циркумфлексової інтонацій був тісно пов'заний з індоєвропейською часокількістю і походженням відповідного складу. Акутову інтонацію в праслов'янській мові мали довгі голосні, довгі дифтонги та дифтонгічні сполучення, що походять від індоєвропейських довгих голосних, довгих дифтонгів та дифтонгічних сполучень, довгих складових сонантів, двоскладових сполучень з редукованим ə у другому складі [Bezzenberger 1891:213–227; Де Соссюр 1977:598–619]. Циркумфлексовою інтонацією в праслов'янській мові характеризувалися короткі дифтонги та дифтонгічні сполучення, що походять від індоєвропейських коротких дифтонгів та дифтонгічних сполучень, коротких складових сонантів [Де Соссюр 1977:598—619]. У зв'язку з цим довгі дифтонги та дифтонгічні сполучення часто називаються акутованими, а короткі дифтонги та дифтонгічні сполучення – циркумфлексовими. Циркумфлексова інтонація на первісно довгих голосних, згідно з А.Мейе, виникла замість акутової у словах з рухомим наголосом (правило Мейе) [Мелье 1902:200].

Крім довгих голосних, дифтонгів та дифтонгічних сполучень у праслов'янській мові існували первісно короткі голосні (o, e, u > ъ, i > ь), які могли мати короткісну інтонацію, що якісно нагадувала циркумфлексову.

Згідно з класичною теорією наголосу в праслов'янській мові в певних категоріях слів і форм відбулися зміни інтонацій (метатонія), які полягають у тому, що стара спадна (циркумфлексова) інтонація перейшла в нову висхідну (новоакутову), а стара висхідна (акутова) інтонація – в нову спадну (новоциркумфлексову). Крім того, у тих категоріях, де циркумфлексова інтонація перейшла в новоакутову, на первісно коротких голосних (**o**, **e**) виникла друга, або новоакутова, інтонація короткостей. Про праслов'янську новоакутову інтонацію свідчать висхідна інтонація в чакавських та посавських штокавських говорах сербохорватської мови і довга спадна інтонація в інших штокавських говорах (і в літературній мові), пор. чак. mlátī̃š, stráža, grája, gláv, dúš; шток. *млȃтӣш, стрȃжа, грȃђа*. У словенській і чеській мовах рефлекси новоакутової інтонації повністю збігаються з рефлексами акутової інтонації, пор. слн. mlátiš, stráža, grája, gláv, dúš, чеськ. mlátíš, stráže, hráze, стчеськ. hláv, dúš. У східнослов'янських мовах рефлексами новоакутової інтонації виступають *оро́, оло́, ере́* (пор. укр. *моло́тиш, сторо́жа, горо́жа*; рос. *моло́тишь*, діал. *горо́жа, голо́в*), які теж збігаються з рефлексами акутової інтонації, та *орі́, олі́, ері́* в закритих складах в українській мові (пор. *голі́в, борі́д*) [Булаховський IV 1980:248]. Про праслов'янську новоциркумфлексову інтонацію свідчить головним чином довга спадна інтонація в словенській мові і в чакавських говорах сербохорватської мови, пор. слн. krȃv, sȋl, dẹ̑l (але kráva, síla, dẹ̑lọ), slȃmka, bȃbka (але sláma, bába); чак. krȃv, sȋl, dȋl (але krȁva, sȉla, dȉlo). У чеській мові рефлекс новоциркумфлексової інтонації (короткість) збігається з рефлексом циркумфлексової інтонації, пор. krav, sil, děl (але kráva, síla, dílo), slamka, babka (але sláma, bába). У східнослов'янських мовах рефлекси новоциркумфлексової інтонації (*оро́, оло́*) збігаються з рефлексами акутової інтонації, пор. укр. *воро́н*, *соло́мка*, рос. *коро́в, воро́н, соло́мка* (*коро́ва, воро́на, соло́ма*). Про праслов'янську новоакутову інтонацію короткостей свідчать переважно висхідний наголос у словенській мові і в чакавських говорах сербохорватської мови (у певних категоріях), звук ů (ū < ō) у чеській мові (у певних категоріях), а також звук ô (закрите, напружене о, що вимовляється іноді як дифтонг у͡о) у деяких російських говорах, пор. слн. vǫ́lja, kǫ́ža, nǫ́siš, vǫ́diš, gọ́r, žę́n; чак. gór, žén; чеськ. vůle, kůže; рос. діал. *вуо́ля, куо́жа, нуо́сиш, вуо́диш, суо́ф* (сов), *нуо́к* (ног).

Основним законом класичної акцентології є, безперечно, закон де Соссюра–Фортунатова, встановлений швейцарським і російським мовознавцями незалежно один від одного (Ф. де Соссюр сформулював його лише стосовно литовської мови, див. I.1.16). За цим законом наголос із циркумфлексованого або короткісного складу переміщався на наступний склад, якщо цей останній був акутованим, напр., *bȏrdā > *bordá, *gȍrā > gorá, але *vě́rā, *výdrā. Важливе місце в класичній теорії наголосу займає закон Шахматова, згідно з яким у пізньопраслов'янський період унаслідок музичного пониження кінцевого складу циркумфлексова й короткісна інтонації вже не могли існувати на серединному складі слова. Вони переміщалися на попередній склад, якщо він був короткісним, і залишалися на старому місці, змінюючи свій характер, якщо попередній склад був довготним. Пізніше сфера дії цього закону була значно звужена. Закон Шахматова почав трактуватися лише як переміщення наголосу з циркумфлексованого або короткісного серединного складу на початковий. Мова йшла переважно про відтяжку наголосу з кореня на префікс або на прийменник, пор. рос. *нá берег* (*бéрег*), *зá волосы* (*вóлосы*), *нá гору* (*гóру*), *нá поле* (*пóле*) і т.ін. До найдавнішої епохи відноситься дія закону Гірта, згідно з яким у балтійській і слов'янській мовах наголос з кінцевого складу пересунувся на передостанній, якщо передостанній склад мав акутовий характер [Hirt 1895:94; 1899:54]. Суттєву поправку в закон Гірта вніс Т.Лер-Сплавінський, який вважає, що в найдавніший період слов'янської мови наголос не з усякого кінцевого складу пересувався на передостанній акутований склад, а лише з кінцевого короткісного або циркумфлексованого складу; якщо ж кінцевий склад був акутованим, то наголос залишався на ньому незалежно від інтонації передостаннього складу [Lehr-Spławiński 1928:97]. Інші закони класичної акцентології: закон Ван-Вейка, за яким наголошена короткість або спадна довгота перед приголосним +j отримала в праслов'янській мові при певних умовах висхідну інтонацію [Van Wijk 1916:346], закон Белича, що передбачає зміну інтонації у зв'язку із зміною структури слова [Белић 1914:163].

Дія законів класичної акцентології не була послідовною. Кожного разу при практичному їх застосуванні перед дослідником виникали непереборні труднощі. Навіть основний закон не діяв у всіх тих випадках, коли після наголошеного циркумфлексованого або короткісного складу мав місце акутований склад. З другого боку, наголос часто переміщувався на кінцевий склад, який не був акутованим. Дослідникам доводилося такі випадки пояснювати граматичною аналогією, висувати припущення про вторинну акутованість або циркумфлексованість того чи іншого закінчення. Нерідко дослідники змушені були уточнювати і по-іншому формулювати встановлені закони. Ф.Седлачек навіть замість закону де Соссюра–Фортунатова висунув протилежний закон: якщо закінчення мало циркумфлексовий наголос, то в балто-слов'янській мові він перейшов на початковий склад слова, який унаслідок цього отримав теж циркумфлексову інтонацію [Sedláček 1914:176]. Усе це ще більше ускладнювало і без того складну й громіздку класичну акцентологію. Як зазначає Й.Хамм, слов'янська акцентологія все більше перетворювалася в езотеричну науку, якою мало хто задоволений і яку мало хто може зрозуміти [Hamm 1958:64]. Слід зазначити, що ще в період панування класичної акцентології

Д.В.Бубріх спробував створити нову теорію слов'янського наголосу, теж фонетичну [Бубрих 1924:113–176], однак спроба не увінчалася успіхом.

2.10. Другий етап у дослідженні праслов'янського наголосу бере свій початок від часу виходу книги Х.Станга «Slavonic accentuation» [Stang 1957], у якій була запропонована нова слов'янська акцентологічна концепція, за своєю суттю переважно морфологічна. Вона ґрунтується на протиставленні трьох акцентних парадигм: баритонованої (а.п. *a*), окситонованої (а.п. *b*) і рухомої (а.п. *c*)[4]. У розвиток цієї концепції, крім Х.Станга, великий внесок зробили В.А.Дибо, В.М.Ілліч-Світич, В.В.Колесов та ін. У їх дослідженнях заперечується існування в праслов'янській мові новоциркумфлексової інтонації [Stang 1957:23–35, 179; Sadnik 1959:36–38; Колесов 1963:183]. Вважається, що так звана новоциркумфлексова інтонація виникла вже на ґрунті окремих слов'янських мов. Дослідники виходять з того, що інтонації (акутова, довга спадна, або циркумфлексова, новоакутова, коротка спадна, коротка новоакутова) були властиві лише наголошеним складам.

У нових дослідженнях з акцентології заперечується дія на слов'янському ґрунті більшості законів класичної акцентології, у тому числі й основного – закону де Соссюра–Фортунатова [Stang 1957:15–20, 179; Дыбо 1977:593–596; 1981:3–4; Иллич-Свитыч 1963:95; Колесов 1972:59–61][5]. Рухома а.п. розглядається не як результат дії названого закону, а як рефлекс старої (індоєвропейської) морфологічної рухомості. Слід зазначити, що набагато раніше Х.Станга із запереченням дії на слов'янському ґрунті закону де Соссюра–Фортунатова виступив Є.Курилович [Kuryłowicz 1931:75–80]. Закон Гірта нова слов'янська акцентологія однак прийняла. У формулювання цього закону В.М.Ілліч-Світич вніс лише деякі зміни. Він вважає, що в балто-слов'янській мові відтягування наголосу з кінцевого складу на корінь мало місце лише при наявності в корені неапофонічної довготи [Иллич-Свитыч 1963:81, 156, 157, 162].

---

[4] В останні роки представники московської акцентологічної школи (В.А.Дибо, Р.В.Булатова, Г.І.Замятіна, С.Л.Ніколаєв) активно обстоюють ідею про існування в праслов'янській мові ще й четвертої, «змішаної» акцентної парадигми – а п. *d*, яка характеризувалася початковою спадною інтонацією в наз. та зн. одн і окситонезою в усіх інших відмінкових формах [Булатова, Дыбо, Николаев 1988.49–60, Основы 1990:129–154] На наш погляд, наявну в деяких окраїнних слов'янських діалектах окситонезу форм однини ряду іменників, для яких представники московської акцентологічної школи реконструюють а.п. *d*, а переважна більшість дослідників – а п *c*, слід розглядати в одних слов'янських діалектах як результат збереження в ряді іменників з а п *c* первісної флективної акцентуації форм род., ор. та місц. одн., в інших діалектах (зокрема західноукраїнських) – як результат дуже пізньої індукції флективнонаголошеної форми місц одн на -у (в іменниках чоловічого роду) або на -і (в іменниках жіночого роду на приголосний) (див.: [Скляренко 1983.30, 74, 111, 136]).

[5] У доповіді на XI Міжнародному з'їзді славістів представники московської акцентологічної школи В.А Дибо, Г.І.Замятіна і С.Л.Ніколаєв заявили про визнання «найдавнішим (можливо, балто-слов'янським) процесу пересунення наголосу з циркумфлексованих і короткісних складів, а також із складів з рецесивним акутом на наступний склад з домінантним акутом» [Дыбо, Замятина, Николаев 1993:72–73], тобто після багаторічного заперечення дії закону де Соссюра–Фортунатова на слов'янському ґрунті (це стосується насамперед В А Дыбо) фактично прийняли названий закон (у дещо іншому формулюванні).

Відхиливши більшість старих фонетичних законів, дослідники висунули ряд нових: **закон Станга**, за яким довга спадна інтонація не могла існувати на непочатковому складі, у зв'язку з чим наголос переміщувався на попередній склад, на якому виникала новоакутова або коротка новоакутова інтонація (у залежності від часокількості попереднього складу); **закон Дибо–Ілліча-Світича** про роздвоєння індоєвропейської баритонованої а.п. на слов'янські баритоновану й окситоновану а.п. у залежності від первісної інтонації кореневого складу (при акутованому корені зберігалася баритонеза, при циркумфлексованому або короткісному корені виникала окситонеза) [Дыбо 1960:116; 1962:3–6; 1962$_2$:222–224; 1981:18–22; Иллич-Свитыч 1963:157; Дыбо, Иллич-Свитыч 1963:74–81]; **закон Васильєва–Долобка**, за яким форми-enclinomena, властиві рухомому акцентному типу, губили свій наголос, передаючи його наступній енклітиці [Васильев 1905:216–217; Долобко 1927:693; Дыбо 1962:26–27; 1975:23–79; 1977:189–267; 1981:129]; **закон Крижанича**, що полягає у відтягуванні наголосу з довготного складу на попередній довготний [Дыбо 1981:181, 183].

Слов'янська акцентологічна концепція, викладена в цій монографії, в основному перебуває в руслі нової, морфологічної концепції, але відрізняється від неї набагато більшою увагою до фонетичного боку праслов'янського наголосу, через що її можна назвати фонетико-морфологічною. Першорядним завданням ми вважали реконструкцію природи праслов'янських інтонацій, оскільки глибоко переконані, що тільки виходячи з природи і змін у природі праслов'янських інтонацій можна осмислити всі ті явища, всі ті переміщення наголосу, для пояснення яких встановлені існуючі акцентологічні закони (як класичної, так і нової акцентології).

Нижче ми викладемо основні, принципові положення фонетико-морфологічної концепції балто-слов'янського і праслов'янського наголосу, які відрізняють її від морфологічної концепції, указуючи при цьому на співвідношення цих положень з відповідними законами класичної і нової акцентології.

1. Акутова інтонація балто-слов'янської і праслов'янської мов була висхідно-спадною. Вона характеризувалася підняттям тону на першій морі довготи і спадом тону на другій морі цієї ж довготи. Саме через свою двокомпонентність (підняття тону – спад тону) акутова інтонація могла знаходитися тільки на довготі. У цьому полягає, на наш погляд, суть положення де Соссюра про те, що акутову інтонацію в балто-слов'янській мові мали довгі голосні, довгі дифтонги й дифтонгічні сполучення, що походять від індоєвропейських довгих голосних, довгих дифтонгів і дифтонгічних сполучень, довгих складових сонантів (див. I.2.9). У ранній балто-слов'янській і праслов'янській мовах тонічна й динамічна вершини акутової інтонації знаходилися на початку другої інтонованої мори.

2. Висхідно-спадна інтонація в балто-слов'янській і праслов'янській мовах могла бути не тільки односкладовою, але й двоскладовою. Двоскладова висхідно-спадна інтонація характеризувалася підняттям тону на першому інтонованому складі і спадом тону на другому інтонованому складі (при довготності другого інтонованого складу – на першій морі довготи). Первісно (до отримання складовості другим елементом дифтонгічних сполучень) двоскладова висхідно-спадна інтонація мала місце в тих випадках, коли підняття тону відбувалося на короткісному складі (вона була двоморною, як і односкладова висхідно-спадна інтонація, але інтоновані мори належали різним складам). У балто-слов'янській і праслов'янській мовах тонічна й динамічна вершини при двоскладовій висхідно-спадній інтонації знаходилися на початку другого інтонованого складу (з двох інтонованих складів наголошеним виступав другий), у зв'язку з чим акцентна парадигма двоскладових слів з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією була окситонованою. У цьому полягає, на наш погляд, суть закону Дибо–Ілліча-Світича (див. I.2.10). Ніякого роздвоєння індоєвропейської баритонованої а.п. на слов'янські баритоновану й окситоновану а.п. (у залежності від первісної інтонації кореневого складу), на наш погляд, не було. Двоскладові слова з нерухомою а.п. з самого початку мали при довготності кореневого складу односкладову висхідно-спадну інтонацію на корені (баритоновану а.п.), а при короткісності кореневого складу – двоскладову висхідно-спадну інтонацію (окситоно-

вану а.п.). У тих мовах, у яких при висхідно-спадній інтонації (односкладовій і двоскладовій) тонічна й динамічна вершини перемістилися з початку другої на кінець першої інтонованої мори (напр., у литовській мові), окситонована а.п. була втрачена.

3. Балто-слов'янська двоскладова висхідно-спадна інтонація первісно була двоморною: підняття тону відбувалося тільки на короткісному складі, а спад тону міг знаходитися як на короткісному, так і на довготному складі, але при довготності складу він відбувався лише на першій морі довготи. У протослов'янських говорах після отримання складовості другим елементом коротких дифтонгічних сполучень (унаслідок чого склад з коротким дифтонгічним сполученням став довготним) підняття тону (перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації) на складі з дифтонгічним сполученням або дифтонгом відбувалося вже на обох елементах дифтонгічного сполучення або дифтонга, а спад тону залишався на наступному складі (при довготності наступного складу – на першій морі довготи), тобто в праслов'янських говорах двоскладова висхідно-спадна інтонація вже могла бути як двоморною, так і триморною. У пізній праслов'янській мові при скороченні довгих голосних ті довгі голосні, на яких відбувалося підняття тону (перший компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), не скорочувалися, тому що обидві мори довгого голосного були охоплені інтонацією. Скорочувалися довгі голосні, на яких відбувався спад тону – другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (скорочувалася друга, неінтонована мора довгого голосного), у зв'язку з чим короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації стала однією з найхарактерніших особливостей цієї інтонації. Після переміщення наголосу на попередній склад з тих флективних та суфіксальних довгот, на яких мав місце спад тону, але які не скоротилися (див. пункт 9), спад тону в пізньопраслов'янській мові міг знаходитися лише на короткісному складі.

4. У балто-слов'янській мові часокількість дифтонгічного сполучення складалася лише з часокількості першого (складового) елемента. Склад з довгим дифтонгічним сполученням був довготним, а склад з коротким дифтонгічним сполученням – короткісним. У протослов'янських говорах другий (нескладовий) елемент дифтонгічних сполучень (як довгих, так і коротких) у позиції перед приголосним або в кінці слова отримав складовість: приголосні

сонанти i̯, u̯ вокалізувалися, а плавні й носові сонанти (r, l, m, n) стали складотворчими, що, власне, й привело до розрізнення дифтонгів і дифтонгічних сполучень. У зв'язку з отриманням складовості другим елементом дифтонгічних сполучень відбулося скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень. Після отримання складовості другим елементом дифтонгічних сполучень склад з коротким за походженням дифтонгічним сполученням або дифтонгом став довготним, збігшись щодо часокількості із складом з довгим за походженням дифтонгічним сполученням або дифтонгом. Той факт, що склад з коротким за походженням голосним (короткісний склад) і склад з коротким за походженням дифтонгічним сполученням або дифтонгом (так званий циркумфлексований склад) в акцентному відношенні вели себе однаково (див. I.2.9, 2.10), пояснюється саме тим, що обидва названі склади первісно були короткісними.

5. У балто-слов'янській і праслов'янській мовах рухомість наголосу полягала в чергуванні акценту між крайніми морами форм слова. Ранньобалто-слов'янські і протослов'янські довга спадна (циркумфлексова) і коротка спадна інтонації на початковому складі в баритонованих формах слів з рухомою а.п. за своїм походженням є висхідно-спадною інтонацією, видозміненою у зв'язку з тим, що в баритонованих формах наголошеною повинна бути початкова мора (у відповідності з балто-слов'янським принципом акцентного чергування між крайніми морами форм слова): на початкову мору словоформи припав другий компонент висхідно-спадної інтонації – спад тону з тонічною й динамічною вершинами, а підняття тону (перший компонент висхідно-спадної інтонації) забезпечувалося відповідним напруженням голосових зв'язок у паузі перед початком словоформи. Довга спадна інтонація на первісно довгих голосних початкового складу баритонованих форм слів з рухомою а.п. у протослов'янських говорах і в праслов'янській мові, на наш погляд, є закономірним явищем, усупереч закону Мейе (див. I.2.9). У протослов'янських говорах і в праслов'янській мові не було імен рухомої а.п. з акутовою інтонацією початкового складу в баритонованих формах слів.

6. У ранній балто-слов'янській мові і в протослов'янських говорах пізньої балто-слов'янської мови в окситонованих формах слів з рухомою а.п., де наголошеною мала виступати кінцева мора, при довготності кінцевого складу на ньому існувала односкладова

висхідно-спадна інтонація, а при короткісності двох останніх складів на них розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності кінцевого складу і довготності передостаннього передостанній склад характеризувався односкладовою висхідно-спадною інтонацією. Наведене правило наголошення окситонованих форм слів з рухомою а.п. у ранній балто-слов'янській мові і в протослов'янських говорах пізньої балто-слов'янської мови повністю відповідає закону Гірта з поправкою Т.Лера-Сплавінського (див. І.2.9), який ми вважаємо виявом названого правила. Отже, окситонеза цілого ряду форм слів з рухомою а.п. у ранній балто-слов'янській мові, у протослов'янських говорах пізньої балто-слов'янської мови і в праслов'янській мові не є результатом переміщення наголосу на кінцевий склад, усупереч закону де Соссюра–Фортунатова (див. І.2.9).

7. Якщо слово з рухомою а.п. тісно поєднувалося з попереднім прийменником (сполучником, часткою) або наступним займенником (часткою), то балто-слов'янський принцип акцентного чергування між початковою і кінцевою морами форм слова діяв уже щодо всієї тактової групи. У тактовій групі з баритонованою формою слова перший склад сполучення (прийменник, сполучник або частка) отримував спадну інтонацію (довгу або коротку). У цьому полягає, на наш погляд, суть тієї частини закону Шахматова, яка передбачає переміщення наголосу з циркумфлексованого або короткісного складу на прийменник (див. І.2.9). У тактовій групі з окситонованою формою слова останній склад сполучення (займенник або частка) отримував односкладову висхідно-спадну інтонацію (при довготності останнього складу) або другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (при короткісності двох останніх складів). Явища, що охоплюються цим положенням, не зовсім адекватно відбиті в законі Васильєва–Долобка (див. І.2.10). На наш погляд, наголос переміщувався на енклітику не з баритонованих форм, як передбачає закон Васильєва–Долобка, а з окситонованих. Інша річ, що деякі окситоновані форми, з яких наголос перемістився на енклітику, пізніше стали баритонованими (пор. наз. одн. *nöt'ь, первісно *nóktìs; наз. одн. *(j)ësenь, первісно *esénìs).

8. У пізній праслов'янській мові під час скорочення довгих голосних не скоротилися ті флективні та суфіксальні довготи, які були наголошеними одночасно і в рухомій, і в окситонованій а.п.

(двояко наголошені довготи: з односкладовою висхідно-спадною інтонацією в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.), а також ті флективні та суфіксальні довготи, які були інтонованими одночасно і в рухомій, і в окситонованій а.п. (двояко інтоновані довготи: з підняттям тону – першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.). Традиційне положення про послідовне скорочення в праслов'янській мові кінцевих довгот є помилковим, а припущення В.А.Дибо про збереження довготи в праслов'янській мові лише тими закінченнями, які були наголошеними в рухомій а.п., – не точним.

9. У пізньопраслов'янській мові в тих випадках, коли флективні голосні, на які припадав спад тону (другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), зберегли довготу під час скорочення довгих голосних, спад тону (з тонічною й динамічною вершинами) перемістився на попередній склад, на якому при його довготності виникла односкладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності цього складу на двох попередніх складах виникла двоскладова висхідно-спадна інтонація; якщо попередній склад був короткісним і початковим, на ньому виник динамічний наголос. Виявами цього положення є, на наш погляд, закони Станга, Крижанича (див. I.2.10) і Ван-Вейка (див. I.2.9).

Закон Белича є настільки загальним, що його важко пояснити. Він має деякий стосунок до положень, викладених в пунктах 7 і 9, в основному неправильно, на наш погляд, відбиваючи суть розглядуваних явищ.

Реконструкція природи праслов'янських інтонацій дозволяє не тільки пояснити всі ті переміщення наголосу і зміни інтонацій, які мали місце в праслов'янську епоху, але й осмислити трансформацію праслов'янських інтонацій на ґрунті окремих слов'янських мов. Особливо важливим для слов'янської акцентології є осмислення трансформації праслов'янських інтонацій на ґрунті сербохорватської і словенської мов.

3. Трансформація праслов'янських інтонацій у сербохорватській і словенській мовах

3.1. До пізньопраслов'янського періоду відноситься виникнення трьох основних праслов'янських діалектів – західного, східного і південного, пов'язане з виникненням трьох основних племінних союзів. Однак відмінності між діалектами в цей період ще не були значними. З V–VI ст. існували вже три мови: спільнозахіднослов'янська, спільносхіднослов'янська, або праруська, і спільнопівденнослов'янська. На основі західних говорів спільнопівденнослов'янської мови в VIII ст. виникла прасербохорватськословенська (прасербословенська) мова, яка існувала до кінця IX ст.

3.2. У прасербословенській мові зберігалися всі пізньопраслов'янські інтонації: односкладова висхідно-спадна (стара інтонація позначається знаком ^, а нова – знаком ′), двоскладова висхідно-спадна (позначається знаком ′ на першому інтонованому складі і знаком ` на другому інтонованому складі), довга спадна (̑) і коротка спадна (̏), а також зберігався на початковому короткісному складі динамічний наголос (позначається вертикальною рисочкою перед наголошеним голосним).

На цей час розвиток дифтонгічних сполучень на сербословенському ґрунті вже був завершений. При двоскладовій (колишній односкладовій) висхідно-спадній інтонації сполучень мало місце: tórət > tə́ràt > trˈat, tólət > tə́làt > tlˈat, térət > tə́rèt > trˈet, télət > tə́lèt > tlˈet; órət > ə́ràt > rˈat, ólət > ə́làt > lˈat, érət > ə́rèt > rˈet, élət > ə́lèt > lˈet; tъ́r̥̀t > tˈr̥t, tъ́l̥̀t > tˈl̥t, tь́r̥̀t > tˈr̥t, tь́l̥̀t > tˈl̥t. Унаслідок занепаду першого голосного сполучень другий голосний (складотворчий сонорний), на який припадав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (спад тону з тонічною й динамічною вершинами), не подовжувався, тому що після пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації стала характерною особливістю цієї інтонації (див. I.2.6).

При спадній інтонації сполучень унаслідок занепаду першого голосного другий голосний (складотворчий сонорний) цих сполучень став довгим: tȍrət > tə̏rat > trât, tȍlət > tə̏lat > tlât, tȅrət > tə̏ret > trêt, tȅlət > tə̏let > tlêt; ȍrət > ə̏rat > rât, ȍlət > ə̏lat > lât, ȅrət > əret > rêt, ȅlət > ə̏let > lêt; tъ̏r̥t > tr̥̂t, tъ̏l̥t > tl̥̂t, tь̏r̥t > tr̥̂t, tь̏l̥t > tl̥̂t.

На прасербословенський період припадає переміщення наголосу з редукованих голосних у слабкій позиції на попередній склад. У кінці IX ст. редуковані голосні в слабкій позиції, знаходячись у кінцевому або серединному складі, вже настільки ослабли, що далі не могли нести наголос (на редукований голосний припадав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації – спад тону з тонічною й динамічною вершинами). У цих випадках при відсутності перед редукованим голосним сонорного приголосного наголос (разом із спадом тону) переміщувався з редукованого голосного на попередній склад, на якому мало місце підняття тону. Якщо попередній склад був довготним, наголос (разом із спадом тону) переміщувався на другу (ближчу) мору довготи, у зв'язку з чим на довготному складі виникала односкладова висхідно-спадна інтонація (односкладова висхідно-спадна інтонація, яка виникла в прасербословенській мові, позначається знаком ˜): *bȳ́kъ̀ > bȳ̃kъ, *kl'ū́čь̀ > kl'ū̃čь, *ščī́tъ̀ > ščī̃tъ тощо. Якщо попередній склад був короткісним і непочатковим, наголос (разом із спадом тону) переміщувався на нього, а підняття тону відступало на склад, що стоїть попереду: *žīvótъ̀ > žī́vòtъ, *ovь́sъ̀ > óvь̀sъ, *xrьbь́tъ̀ > xŕ̥ь̯bь̀tъ тощо. Якщо попередній склад був короткісним і початковим, наголос (без спаду тону, оскільки зникало підняття тону, якому нікуди було відступити в межах слова) переміщувався на нього, виступаючи тут як динамічний наголос: *bóbъ̀ > bˈobъ, *snópъ̀ > snˈopъ, *kóšь̀ > kˈošь тощо. При наявності перед редукованим голосним сонорного приголосного наголос (разом із спадом тону) переміщувався не на попередній голосний, а на попередній сонорний, що ставав складотворчим (редукований при цьому занепадав): *dvórъ̀ > *dvór̥̀ъ̯. Після втрати сонорним складотворчого характеру наголос перемістився на попередній голосний елемент, який виник унаслідок втрати сонорним складотворчого характеру і який у подальшому злився з попереднім голосним, у зв'язку з чим тут виникала нова довгота з односкладовою висхідно-спадною інтонацією (це відбувалося вже на ґрунті сербохорватської (штокавських і чакавських говорів) і словенської мов до трансформації в них висхідно-спадної інтонації, див. I.3.4, 3.5, 3.6): *dvór̥̀ъ̯ > *dvóə̀r > *dvõr.

Слід зазначити, що в прасербословенській мові слабкі редуковані голосні початкового складу з короткою спадною інтонацією утримували наголос (коротку спадну інтонацію): *dъ̏xorь, *kъ̏nę̄zь, *sъ̏to тощо. Відсутність переміщення наголосу (короткої спадної інтонації) з початкового складу на наступний пояснюється неможливістю існування спадної інтонації на непочатковому складі. Таке переміщення наголосу відбувалося вже на ґрунті сербохорватської і словенської мов (одночасно із занепадом слабких редукованих голосних).

На прасербословенський період припадає стягнення суміжних голосних у довгий голосний унаслідок випадіння інтервокального i̯ < j і взаємної асиміляції суміжних голосних. Якщо стягувалися два голосні, охоплені двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, то виникала односкладова висхідно-спадна інтонація. Зокрема, це мало місце у формі род. мн. іменників ĭ-основ: *kostь́jь̀ > *kostь̂i̯ь̀ > *kostîi > *kostī̃ (пор. шток. kòstī, слн. kostí). Якщо стягувалися два голосні, на перший з яких припадав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (спад тону з тонічною й динамічною вершинами), то спад тону не міг існувати на довгому голосному, що виник (через природу двоскладової висхідно-спадної інтонації, див. І.2.6), у зв'язку з чим наголос (із спадом тону) перміщувався на попередній склад. При довготності попереднього складу на ньому виникала односкладова висхідно-спадна інтонація, при короткісності попереднього складу і наявності перед ним ще хоча б одного складу на цих двох складах розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності попереднього складу, що виступав початковим, на ньому виникав динамічний наголос. Це мало місце, напр.:

а) у повних формах прикметників: *gū́stъ̀jь > *gū́stъ̀i̯ь > *gū́styì > *gū́stìi > *gū̃stī̃ (пор. чак. gústī, шток. gûstī, але укр. *густи́й*, рос. *густо́й*, блр. *густы́*), *gū́stàja > *gū́stài̯a > *gū́stàa > *gū̃stā (пор. чак. gústā, шток. gûstā, але укр. *густа́*, рос., блр. *густа́я*), проте коротка форма прикметників: *gū́stà (пор. чак. gūstȁ, шток. gústa);

б) у формах теперішнього часу дієслів з -aje: *pī́tàješь > *pī́tài̯ešь > *pī́tàešь > *pī́tàašь > *pī̃tāšь (пор. чак. pítāš, шток. pîtāš, але укр. *пита́єш,* рос. *пыта́ешь*, блр. *пыта́еш*), *pī́tàjetь > *pī̃tātь (пор. чак. pítā, шток. pîtā, але укр. *пита́є*, рос. *пыта́ет*, блр. *пыта́е*), *pī́tàjemo > *pī̃tāmo (пор. чак. pítāmo, шток. pîtāmo, але укр. *пита́ємо*, рос. *пыта́ем,* блр. *пыта́ем*), *pī́tàjete > *pī̃tāte (пор. чак. pítāte, шток. pîtāte, але укр. *пита́єте,* рос. *пыта́ете*, блр. *пыта́еце*), проте *pī́tàjǭtь (пор. чак. pītȁjū і за аналогією pítajū, шток. pítajū, укр. *пита́ють*, рос. *пыта́ют*, блр. *пыта́юць*).

3.3. На ґрунті сербохорватської і словенської мов прасербословенські інтонації зазнали значних змін. Ми розглянемо зміни лише в чакавських говорах типу Нового, у штокавських говорах, що лягли в основу сербохорватської літературної мови, і в словенських говорах, що лягли в основу словенської літературної мови. Слід зазначити, що трансформація прасербословенських інтонацій на ґрунті сербохорватської і словенської мов відбувалася в основному після процесу замінного подовження голосних перед редукованими, які зникають. Замінне подовження охопило ненаголошені голосні, а також наголошені голосні з короткою спадною інтонацією [Valjávec 1897:174–175; Vondrák I 1924:290–291; Белиħ 1935:4; 1969:166–167; Леков 1968:105]: *kˈamenь > *kˈamēnь̯,*tȍpotъ > *tȍpōtъ̯, *nȍsъ > *nôsъ̯, *mȅdъ > *mêdъ̯, *kȍstь > *kôstь̯ тощо. Голосні з другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації або її позиційним варіантом – динамічним наголосом не зазнали замінного подовження через природу двоскладової висхідно-спадної інтонації (короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації була характерною особливістю цієї інтонації, див. I.2.6): *jélȅnь > *jélènь̯, *žȋvótъ̀ > *žī́vòtъ > *žī́vòtъ̯, *brˈatъ > *brˈatъ̯, *xlˈˈěbъ > *xlˈˈěbъ̯, *mˈyšь > *mˈyšь̯ тощо. У зв'язку із сказаним стають зрозумілими численні факти штокавського протиставлення типу kȁmēn:jèlen (< *jélènь), tȍpōt:žȉvot (< *žī́vòtъ), для яких формулюється загальний закон: перед ъ, ь, що зникають, довгота виникає лише в первісно ненаголошеному складі [Курилович 1962:34].

На ґрунті сербохорватської і словенської мов у період занепаду слабких редукованих голосних і появи замінного подовження голосних відбулося переміщення наголосу (короткої спадної інтонації) із слабкого редукованого голосного початкового складу на наступний склад, який у зв'язку з цим отримав також спадну інтонацію (довгу спадну, тому що наступний склад, будучи короткісним, унаслідок занепаду редукованого голосного початкового складу ставав довготним): *dъ̏xorь > *dъ̯xôrь̯, *kъ̏nęzь >*kъ̯nę̂zь̯, *sъ̏to > *sъ̯tô тощо.

3.4. Як зазначає О.Белич, у чакавському говорі с.Нового короткий спадний наголос «не вимовляється так чітко, як у деяких штокавських говорах: він підходить до тих штокавських говорів, у яких це наголос з переважанням експіраторного моменту, отже, у яких спадний характер його змінюється лише одним експіраторним іктусом» [Белич 1909:203–204].

У чакавських говорах типу Нового пізньопраслов'янський динамічний наголос зберігся. Більше того, другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації втратив спадний рух тону, у зв’язку з чим зникло також підняття тону на попередньому складі, і двоскладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в динамічний наголос на другому з двох складів, охоплених раніше інтонацією (на місці динамічної вершини колишньої двоскладової висхідно-спадної інтонації). Те ж саме відбулося і з односкладовою висхідно-спадною інтонацією: друга інтонована мора втратила спадний рух тону, у зв’язку з чим зникло підняття тону на першій інтонованій морі, і односкладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в чакавський висхідний наголос (інтонаційно оформлену довготу з динамічним наголосом на другій морі): *bỹkъ̯ > bík, *kl’ũčь̯ > kljúč, *ščĩtъ̯ > štít, *dvõr > dvór, *gũstī > gústī, *gũstā > gústā, *pĩtāšь̯ > pítāš, pĩtātь̯ > pítā, *pĩtāmo > pítāmo, *pĩtāte > pítāte, наз.–зн. мн. с.р. *krílā > krílā. Дещо пізніше втратила спадний рух тону й коротка спадна інтонація, яка теж перетворилася в динамічний наголос. У зв’язку з цим довга спадна інтонація, в основі якої лежала коротка спадна інтонація, трансформувалася в чакавський спадний наголос (інтонаційно оформлену довготу з динамічним наголосом на першій морі), який артикуляційно вже не залежав від паузи і міг займати будь-яке місце в слові.

На відміну від чакавського говору с.Нового, у деяких інших чакавських говорах сербохорватської мови збереглася прасербословенська двоскладова висхідно-спадна інтонація. До таких говорів слід віднести насамперед чакавські говори Лесіна і Ліса. Досліджуючи ці говори, А.Лескін спостеріг, що на кожній довготі перед наголошеним складом регулярно виступає підняття тону. Досліднику навіть здавалося, що цей побічний тон не поступається по силі основному, тобто, що обидва склади однаково або приблизно однаково сильно акцентуються, у зв’язку з чим А.Лескін часто сумнівався, який з двох наголошених складів слід вважати дійсно наголошеним [Leskien 1888:205–206]. М.Решетар дещо уточнив спостереження А.Лескіна: наголошений склад звучить вище, ніж попередній, на якому відбувається поступове підняття тону, і доповнив їх своїм власним спостереженням: підняття тону має місце не тільки на довготі, але й на короткості [Rešetar 1900:9].

3.5. Якщо в чакавських говорах типу Нового успадкований із пізньопраслов’янської мови динамічний наголос зберігся і став поштовхом для поступового витіснення музичного наголосу динамічним, то в штокавських говорах, що лягли в основу сербохорватської літературної мови, мав місце протилежний процес: динамічний наголос, який знаходився виключно на початковому складі (див. I.2.6), був замінений короткою спадною інтонацією: *jˈagoda > jȁgoda, *brˈatъ̯ > brȁt, *sˈito > sȉto, bˈobъ̯ > bȍb, *snˈopъ̯ > snȍp, *kˈošь̯ > kȍš та ін. Спадна інтонація (довга й коротка) у штокавських говорах до цих пір зберігає прасербословенську (праслов'янську) природу: характеризується поступовим спадом тону, може знаходитися лише на початковому складі слова.

Односкладова і двоскладова висхідно-спадні інтонації теж довгий час (до XV ст.) зберігали в штокавських говорах прасербословенську (праслов'янську) природу. У XV ст. у межах двоскладової висхідно-спадної інтонації відбулося так зване штокавське пересунення наголосу: наголос (тонічна й динамічна вершини) перемістився з другого інтонованого складу на перший інтонований склад [Rešetar 1900:8–10; Белић 1969:160; Arumaa 1964:198], а точніше, з початку другого інтонованого складу на кінець першого інтонованого складу. Унаслідок цього переміщення наголосу на першому інтонованому складі (довгому або короткому) виникла штокавська висхідна інтонація (довга або коротка), а на другому інтонованому складі зберігся спад тону. Аналогічний процес відбувся і в межах односкладової висхідно-спадної інтонації: наголос (тонічна й динамічна вершини) перемістився з початку другої інтонованої мори на кінець першої інтонованої мори. Оскільки на ґрунті сербохорватської мови довгі голосні зазнали деякого скорочення (були в 2 рази довшими від коротких голосних, стали лише в 1,5 рази довшими [Lehiste, Ivić 1963:27]), обидва компоненти односкладової висхідно-спадної інтонації вже не могли розміститися на скороченому довгому голосному, у зв'язку з чим підняття тону (з тонічною й динамічною вершинами) перемістилося на попередній склад (довготний або короткісний), а спад тону залишився на довгому голосному (знаходився на першій половині довгого голосного): наз.–зн. мн. с.р. *jezerā̂ > jezèrā, *pol'ā̂ > pòljā. Таким чином, у штокавських говорах сербохорватської мови після так званого штокавського пересунення наголосу короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації перестала бути характерною особливістю цієї інтонації. Якщо односкладова висхідно-спадна інтонація знаходилася на початковому довготному складі, то у зв'язку з частковим скороченням наголошеного голосного (а скорочення відбувалося за рахунок першої інтонованої мори, де мало місце підняття тону) односкладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в довгу спадну інтонацію: *bỹkъ̯ > bîk, *kl'ũčь̯ > kljûč, *ščĩtъ̯ > štît, *dvõr > dvôr, *gũstī > gûstī, *gũstā > gûstā, *pĩtāšь̯ > pîtāš, *pĩtātь̯ > pîtā, *pĩtāmo > pîtāmo, *pĩtāte > pîtāte, наз.–зн. мн. с.р. *krílā > krîlā.

Питання про природу штокавських інтонацій здавна цікавило дослідників. Положення про двоскладовість штокавських висхідних інтонацій уперше висунув Л.Мазінг, спираючись виключно на слухові враження [Masing 1876]. Він вважає, що при штокавських висхідних інтонаціях обидва інтоновані склади вимовляються з однаковою висотою і силою [Masing 1876:58–64]. У рецензії на книгу Л.Мазінга, не заперечуючи двоскладовості штокавських висхідних інтонацій, Л.Ковачевич лише зазначив, що другий інтонований склад при висхідних інтонаціях не вимовляється з такою ж самою висотою і силою, як перший: він нижчий і слабший від першого, на який падає основний наголос [Kovačević 1879:691]. У подальшому фонетисти (і в першу чергу сербські і хорватські) відхилили ідею Л.Мазінга про двоскладовість штокавських висхідних інтонацій. Перемогло так зване традиційне розуміння природи сербохорватських інтонацій, за яким висхідні інтонації не виходять за межі одного складу. Лише в окремих дослідженнях іноді висловлювалася думка про двоскладовість сербохорватських висхідних інтонацій. Зокрема В.О.Богородицький у своїх спостереженнях над сербохорватською літературною вимовою зазначає, що, наприклад, у слові *сѐло* «для слуху дослідника склад **ло** звучить майже на тій самій висоті, як і наголошений голосний», а в слові *мêсо* вухо вловлює «значне пониження складу **со**» [Богородицкий 1912:203]. До речі, М.С.Московлевич у рецензії на названу статтю В.О.Богородицького підкреслив правильність цих його спостережень [Московлевич 1913:386]. Двоскладовість штокавських висхідних інтонацій переконливо була доведена в книзі І.Лехісте і П.Івича, присвяченій експериментальному дослідженню фонетичної природи інтонацій у сербохорватській мові [Lehiste, Ivić 1963].

Тим часом ідея двоскладовості сербохорватських висхідних інтонацій може бути обґрунтована таким міркуванням. Добре відомо, що в сербохорватській мові висхідні інтонації не можуть знаходитися на останньому складі слова. Пояснення наведеного факту тим, що висхідні інтонації з'явилися внаслідок штокавського переміщення наголосу, після якого всі наголошені в минулому кінцеві склади стали ненаголошеними, прийнятне лише для стану безпосередньо після завершення штокавського переміщення наголосу. З того часу сербохорватська мова дуже збагатилася новими словами, але серед них немає жодного з кінцевою висхідною інтонацією. І справа тут не в наслідуванні давніх зразків, не в традиції, а в природі сербохорватських висхідних інтонацій, які, як вважає Л.Мазінг і як переконливо доведено експериментальним дослідженням І.Лехісте і П.Івіча, є двоскладовими.

Про походження штокавських висхідних інтонацій існує кілька теорій. Довгий час загальноприйнятим було положення, висунуте А.Мажураничем у його граматиці сербохорватської мови, що штокавська акцентуація виникла з чакавської [Mažuranić 1869]. Проти цього положення виступив Д.Даничич. Він проаналізував велику кількість слів, вибраних з різних книг XVI – середини XVII ст., за написанням яких можна судити про їх наголошення. Серед авторів цих книг є і штокавці, і чакавці. Проте і штокавці, і чакавці позначали то штокавські, то чакавські наголоси. Це значить, робить висновок Д.Даничич, що в той час існувала одночасно і штокавська, і чакавська акцентуація. Тобто, наприклад, у слові voda, крім наголосу на останньому складі (основний наголос), було щось схоже на наголос і на першому складі (побічний наголос), і отже, під наголосом перебували обидва склади. З часом у чакавському діалекті перестав наголошуватися перший склад, у штокавському – другий, унаслідок чого виникли сучасні шток. vòda і чак. vodȁ [Даничић 1925:318–320]. Таким чином, за Даничичем виходить, що «ні штокавська акцентуація не виникла з чакавської, ні чакавська з штокавської, а обидві від старої спільної» [Даничић 1925:320].

Теорія Д.Даничича не була підтримана вченими. Один лише Т.Маретич з нею частково погоджувався, вважаючи однак (як і А.Мажуранич), що первісною все ж була чакавська форма vodȁ, яка і в штокавському діалекті колись вимовлялася так само. Пізніше в штокавському діалекті почали вимовлятися обидва склади (тут він підтримує Д.Даничича), і лише згодом виник сучасний штокавський наголос (vòda) [Maretić 1883 :4]. Теорія Д.Даничича не була підтримана вченими в основному через недостатню її аргументацію. Д.Даничич наводить лише один аргумент на користь своєї теорії (вірніше, теорія його випливає з аналізу фактів одного порядку) – вживання наголосів чакавськими і штокавськими письменниками XVI – середини XVII ст. Будучи, як правило, прихильниками теорії А.Мажуранича про походження штокавської акцентуації, вчені вважали, що чакавські наголоси могли бути в штокавців як залишки старовини (адже штокавська акцентуація виникла з чакавської), однак штокавських наголосів у чакавців не могло бути, і тому вони «або зовсім не існують, або легко можуть бути пояснені змішуванням чакавської вимови із штокавською» [Брандт 1880:71].

На відміну від теорії Д.Даничича, теорія М.Решетара про походження штокавських висхідних інтонацій спирається на свідчення деяких говорів сербохорватської мови, які зберігають старе місце наголосу. Ці говори характерні тим, що в словах з непочатковим спадним наголосом тон не стрибком піднімається з ненаголошеного (низького) складу на наступний наголошений (високий) склад, а відбувається поступовий перехід тону від низького до високого ступеня. Таке поступове підняття тону на складі (довготному чи короткісному) перед наступним наголошеним складом із спадною інтонацією мало місце в давню епоху існування сербохорватських говорів. У частині сербохорватських говорів назване підняття тону, яке поєднувалося з посиленням голосу, поступово перетягнуло на себе наголос з наступного складу, внаслідок чого на раніше наголошеному складі залишилася тільки тонічна вершина, у той час як динамічна вершина відокремилася від неї і перейшла на попередній склад, тобто vodȁ, rūkȁ (з непозначеним підняттям тону на складі перед наголошеним) змінилися в vòdȁ, rúkȁ, де перший склад вимовляється сильніше від другого, а другий – вище від першого. У подальшому розвитку другий склад, який передав свій наголос першому, передав йому й тонічну вершину, і таким чином vòdȁ, rúkȁ перейшли в сучасні штокавські vòda, rúka [Rešetar 1900:8–10].

На думку О.Шахматова, розглянута теорія про походження штокавських висхідних інтонацій є найслабшим місцем у книзі М.Решетара [Шахматов 1903:343]. Їй О.Шахматов протиставив свою власну теорію про походження штокавських висхідних інтонацій. При цьому він спирається на більш ранню статтю М.Решетара [Rešetar 1895], у якій автор стоїть на інших позиціях, вважаючи, що в праштокавському діалекті існувала довга висхідна інтонація, яка за новими законами штокавської акцентуації на кінцевому складі трансформувалася в довгу спадну інтонацію [Rešetar 1895:193]. Отже, vodé, rūké в усіх штокавських говорах змінилися у vodê, rūkê.

Багато говорів і тепер зберігають таку акцентуацію, в інших говорах знаходимо vòdē, rúkē. Причиною перенесення наголосу в цих говорах на попередній склад О.Шахматов вважає перехід старої висхідної інтонації у спадну [Шахматов 1903:346–348]. Справа в тому, що спадна інтонація як у праслов'янській, так і в прасербській мові не могла знаходитися в непочатковому складі, і цю особливість зберегли ті штокавські говори, для яких властиве перенесення наголосу типу vòdē, rúkē. Проте для частини штокавських говорів властиве перенесення наголосу не тільки в vòdē, rúkē, але також і в vòda, rúka, що виникли з vodȁ, rūkȁ (знак ̏ позначає тут коротку спадну інтонацію), які збереглися в деяких штокавських говорах і які розвинулися із давніших vodà, rūkà (знак ̀ позначає тут коротку висхідну інтонацію) [Шахматов 1903:349]. Теорія О.Шахматова про походження штокавських висхідних інтонацій знайшла підтримку в працях лише деяких учених (наприклад, Н.Ван-Вейка [Ван Вейк 1922:201]), більшість дослідників її не прийняла.

Спираючись на теорію М.Решетара про походження штокавських висхідних інтонацій, ми висунули припущення про існування в прасербській мові особливої інтонації, яка охоплювала два склади. На першому з двох інтонованих складів мало місце підняття тону, на другому – його спад. Динамічна й тонічна вершини знаходилися на другому інтонованому складі. Другий інтонований склад (наголошений) був завжди короткісним, у той час як перший міг бути і довготним, і короткісним [Скляренко 1967:48, 55]. Припущення про існування в прасербській мові двоскладової інтонації дозволяє пояснити не тільки походження штокавських висхідних інтонацій, але й багато інших акцентуаційних явищ сербохорватської мови.

3.6. На ґрунті словенської мови, як і в чакавських говорах типу Нового, пізньопраслов'янський динамічний наголос зберігся: bràt, dìm, gràh, zèt, mìš, stàr тощо. Другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації на час занепаду редукованих голосних у слабкій позиції втратив спадний рух тону (у зв'язку з чим зникло також підняття тону на попередньому складі) і трансформувався в динамічний наголос. Таких же змін зазнала й односкладова висхідно-спадна інтонація (друга інтонована мора втратила спадний рух тону, у зв'язку з чим зникло підняття тону на першій інтонованій морі), що зумовило трансформацію цієї інтонації в словенський висхідний наголос (інтонаційно оформлену довготу з динамічним наголосом на другій морі): grẹ́h, kljúč, králj, mlátiš, stráža тощо.

Голосний з динамічним наголосом унаслідок занепаду наступного редукованого подовжився, якщо редукований не був кінцевим [Jaksche 1965:14]. Часокількість, передана попередньому (наголошеному) складу, розміщувалася після іктуса, і через це на місці динамічного наголосу виникав словенський спадний наголос (інтонаційно оформлена довгота з динамічним наголосом на першій морі): mîška, slâmka, lisîčka, kolệnce, brâtstvọ, prâvda, brâtca (род. одн.), stârca (род. одн.) тощо. Назване подовження голосного з динамічним наголосом не могло мати місця перед кінцевим редукованим, очевидно, тому, що наголошений голосний ставав довгим насамперед по відношенню до наступного (післянаголошеного) голосного.

У словенській мові на досить ранньому етапі розвитку стали нетерпимими довготи після складу з динамічним наголосом. Зайва часокількість передавалася попередньому наголошеному голосному, який подовжувався, і на місці динамічного наголосу виникав словенський спадний наголос, як і при занепаді редукованого голосного після складу з динамічним наголосом: lìpa, ор. одн. lîpo < *lìpō (з *lˈipoi̯ǫ); jàgoda, ор. одн. jâgodo < *jàgodō; dẹ̀lọ, наз.–зн. мн. dệla < *dèlā; kràva, krâvji < *kràvjī; dẹ̀lati, dệlam < *dèlām тощо.

Після трансформації другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації в динамічний наголос, а односкладової висхідно-спадної інтонації – у словенський висхідний наголос і після виникнення словенського спадного наголосу (внаслідок фонетичного подовження голосного з динамічним наголосом) фонологічним наголосом слова в словенській мові став динамічний наголос і його довгі варіанти – висхідний і спадний наголоси. Фонологічний наголос протиставлявся нефонологічному – спадній інтонації (довгій або короткій), що могла знаходитися лише на першому складі слова. У фонологічно наголошених словах довгота на наступному складі після наголошеного зникла (див. вище). У фонологічно ненаголошених словах довгота на наступному складі після інтонованого зберігалася: *dëvērъ̯ (пор. схв. *дёвēр*), *gölōbь̯ (схв. *гӧлӯб*), *grëbēnь̯ (схв. *грёбēн*), *jësēnь̯ (схв. *jёсēн*), *körēnь̯ (схв. *кӧрēн*), *vëčērъ̯ (схв. *вёчēр*) тощо. Довгий післяінтонований склад, будучи характерною ознакою цілого ряду фонологічно ненаголошених слів, згодом став характерною ознакою всіх фонологічно ненаголошених слів, тобто в словах із спадною інтонації довгота виникала в усіх післяінтонованих складах: *mêsō, *sênō, *nȅbō, *pȍljē; род. одн. *brêgā, *drûgā, *sînū, *bȍgā, *nȍsā, *mȅdū, *kȍstī, *pȅčī тощо. Оскільки наголос у словенській мові все більше пов'язувався з довготою, у кінці X ст. [Ramovš 1950:17] іктус у фонологічно ненаголошених словах перемістився з початкового складу на наступну довготу (на першу мору довготи), унаслідок чого на післяінтонованій довготі виник спадний наголос: dẹvę̂r, golǫ̂b, grebę̂n, jesę̂n, korę̂n, večę̂r; mesộ, sẹnộ, nebộ, polję̂, род. одн. brẹgâ, drugâ, sinû, bogâ, nosâ, medû, kostî, pečî тощо.[6] У цей же час спадна інтонація односкладових слів трансформувалася в спадний наголос (іктус припадав на першу мору довготи): brę̂g, drûg, sîn, bộg, nộs, mę̂d, kộst, pę̂č тощо.

Наголос у словенській мові все більше і більше пов'язувався з довготою. Довготи не під наголосом зникали [Ramovš 1950:18; Lencek 1982:95]. І тільки переднаголошені довготи у випадках типу dūšà ще продовжували існувати [Jaksche 1965:41; Ramovš 1950:18; Lencek 1982:95]. У XII ст. вони перетягли на себе динамічний наголос з кінцевого складу [Ramovš 1950:18, 20; Jaksche 1965:13, 41–42; Lencek 1982:95]. Наголос перемістився на другу (ближчу) мору довготи, і внаслідок цього на попередньому складі виник висхідний наголос: dúša, gláva, róka, tráva, krílọ, líce, plátnọ, vínọ, род. одн. grẹ́ha, kljúča, králja, slẹ́pca тощо.

Дія в словенській мові тенденції до все більшого пов'язання наголосу з довготою привела до того, що на кінець XIV ст. короткий голосний з динамічним наголосом подовжився і набув висхідного наголосу [Sadnik 1959:7; Ramovš 1950:18, 20; Jaksche 1965:14; Lencek 1982:95, 97]. Проте подовження відбувалося не в усіх випадках, а лише тоді, коли після наголошеного складу був ще один склад (або кілька складів), тобто, як і при фонетичному подовженні голосного з динамічним наголосом (унаслідок занепаду наступного редукованого, див. вище), наголошений голосний ставав довгим насамперед по відношенню до післянаголошеного голосного, пор. kráva, lípa, kǫ́ža, jágoda, lisíca, blátọ, dẹ́lọ, sítọ, kolę́nọ, korítọ, род. одн. bráta, díma, gráha, zę́ta, míši, pogrę́ba (але bràt, dìm, gràh, zèt, mìš, pogrèb) тощо.

---

[6] Назване переміщення наголосу не було загальнословенським, пор. свідчення полянського говору в Країні: mōst, род mòstū; grād, род gràdū; gōs, род gòsī, kōst, род kòstī, mèdēn, mòčān тощо [Valjavec 1897:192–193]

У XV ст. за аналогією до випадків типу dūšà > dúša кінцевий динамічний наголос у переважній більшості говорів перемістився й у випадках типу ženà > žèna, тобто на попередній короткісний склад [Ramovš 1950:18; Lencek 1982:97–98]. У більшості говорів (у тому числі й тих, що лягли в основу словенської літературної мови) у випадках типу žèna короткий голосний з динамічним наголосом зазнав подовження, як і у випадках типу kràva > kráva, пор.: nóga, vóda, zémlja, žéna, čélọ, óknọ, rébrọ, sélọ, род. одн. kónja, dvóra, méča, nóža (але kònj, dvòr, mèč, nòž) тощо.

Якщо переднаголошений склад був надкороткісним (у випадках типу məglà), то динамічний наголос у значній частині говорів (і в літературній мові) зберігає своє старе місце, а там, де він перемістився на попередній склад (що сталося пізніше, ніж у випадках типу ženà > žèna [Lencek 1982:98]), залишається, як правило, коротким, пор.: məglà і діал. mə̀gla, зрідка mə́gla; dəskà і діал. də̀ska, зрідка də́ska; məzdà і діал. mə̀zda, зрідка mə́zda; təmà і діал. tə̀ma, зрідка tə́ma тощо.

3.7. Однією з проблем, розв’язання якої має першорядне значення для слов’янської акцентології, є пояснення інтонаційно-акцентуаційних змін, що відбулися у формі родового відмінка множини іменників на ґрунті сербохорватської і словенської мов. Ця проблема по праву може вважатися пробним каменем для будь-якої акцентологічної теорії. Як зазначає Л.А.Булаховський, «з’ясування інтонації род. відм. мн. становить одну з найскладніших проблем слов’янської акцентології» [Булаховський IV 1980:76].

У прасербословенській мові майже всі іменники (крім іменників ĭ-основ) характеризувалися у формі родового відмінка множини довготністю кінцевого редукованого. Л.А.Булаховський навіть вважає, що кінцевий редукований род. мн. іменників був довгим уже в праслов’янській мові. «Якого б пояснення не дотримуватися для закінчення **-ъ** в gen. pl. у праслов’янській, – пише він, – загадкове *ъ̄ як позитивний факт може бути прийняте...» [Булаховський IV 1980:40]. Довгий редукований у род. мн. для праслов’янської реконструюють також С.Кульбакін [Куљбакин 1922–1923:62] і В.А.Дибо (останній із сумнівом) [Дыбо 1981:31]. На наш погляд, у праслов’янській мові кінцевий редукований форми род. мн. не був довгим. Він подовжився на прасербословенському ґрунті і за своєю часокількістю дорівнював короткому голосному.

В іменниках з окситонованою і рухомою а.п. довгий кінцевий редукований форми родового відмінка множини був наголошеним (на нього припадав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), на відміну від іменників з баритонованою а.п. «При циркумфлексових і коротких коренях, – зазначає Л.А.Булаховський, – gen. pl., очевидно, мав первісну наголошеність флексії» [Булаховський IV 1980:31]. Цю точку зору поділяє переважна більшість дослідників [Кульбакин 1922–1923:62; Нахтигал 1963:61–62; Stang 1957:73; Kuryłowicz 1958:222; Дыбо 1981:31; та ін.].

У прасербословенській мові через довготність кінцевого редукованого у формі род. мн. іменників наголос з кінцевого редукованого не переміщався на попередній склад (на відміну від форми наз.–зн. одн. іменників ŏ-основ чоловічого роду).

Після розпаду прасербословенської єдності довгий кінцевий редукований голосний форми род. мн. іменників виявив тенденцію до занепаду як на ґрунті сербохорватської мови, так і на ґрунті словенської мови. Скорочення і занепад довгого кінцевого редукованого зумовило подовження попереднього голосного і наступне переміщення наголосу з кінцевого редукованого. Усі ці процеси були спільними для сербохорватської та словенської мов, і відбувалися вони після трансформації прасербословенських інтонацій на ґрунті сербохорватської та словенської мов, на відміну від занепаду звичайних кінцевих редукованих і замінного подовження голосних, що мало місце до згаданої трансформації прасербословенських інтонацій (див. I.3.3).

Іменники з баритонованою а.п. У чакавських говорах типу Нового сербохорватської мови пізньопраслов'янський динамічний наголос зберігся; двоскладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в динамічний наголос на другому з двох інтонованих раніше складів (на місці динамічної вершини колишньої двоскладової інтонації) (див. I.3.4). Подовження у формі род. мн. іменників (унаслідок скорочення і занепаду довгого кінцевого редукованого) відбувалося після згаданої трансформації. Подовження складу з динамічним наголосом привело до виникнення тут чакавського спадного наголосу (інтонаційно оформленої довготи з динамічним наголосом на першій морі).

Приклади: *krˈavъ̄ > *krâvъ > krâv (чак. krâv), *čˈasъ̄ > *čâsъ > čâs (чак. čâs), *rˈalъ̄ > *râlъ > râl (чак. râl), *korˈitъ̄ > *korȋtъ > korȋt (чак. korȋt).

У штокавських говорах, які лягли в основу сербохорватської літературної мови, пізньопраслов'янський динамічний наголос (знаходився виключно на початковому складі) був замінений короткою спадною інтонацією; двоскладова висхідно-спадна інтонація до XV ст. зберігала свою прасербословенську (праслов'янську) природу (див. I.3.5). Подовження у формі род. мн. іменників (унаслідок скорочення довгого кінцевого редукованого) відбувалося після заміни динамічного наголосу короткою спадною інтонацією і, зрозуміло, в час існування двоскладової висхідно-спадної інтонації. Подовження складу з короткою спадною інтонацією привело до виникнення тут довгої спадної інтонації, у той час як подовження складу з другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації, характерною особливістю якого була короткість, зумовило переміщення наголосу на попередній склад (див. I.2.6, 3.2). Якщо попередній склад був довготним, на ньому виникла односкладова висхідно-спадна інтонація (згодом вона трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію зі спадом тону на довгому голосному, див. I.3.5), якщо короткісним і непочатковим, на нього припав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації, якщо короткісним і початковим, він отримав коротку спадну інтонацію.

На відміну від чакавських говорів і словенської мови, у штокавських говорах сербохорватської мови довгий кінцевий редукований у формі род. мн., скоротившись, на наш погляд, не занепав (у цьому особливо переконує акцентуація форми род. мн. іменників з окситонованою та рухомою а.п., тобто іменників, у яких кінцевий редукований род.мн. був наголошеним, див. нижче). Згодом він знову подовжився, очевидно, під впливом форми род. мн. іменників ĭ-основ, де кінцеве -і було довгим[7]. У XIV ст. на місці довгого кінцевого редукованого форми род. мн. з'явилася флексія -ā.

Приклади: *krˈavъ̄ > *krȁvъ̄ > *krâvъ > *krâvъ̄ > krâvā (шток. krâvā), *jˈagodъ̄ > *jȁgodъ̄ > *jȁgōdъ > *jȁgōdъ̄ > jȁgōdā (шток. jȁgōdā), *čˈasъ̄ > *čȁsъ̄ > *čâsъ > *čâsъ̄ > čâsā (шток. čâsā), *rˈalъ̄ > *rȁlъ̄ > *râlъ > *râlъ̄ > râlā (шток. râlā), *kórìtъ̄ > *kȍrītъ > *kȍrītъ̄ > kȍrītā (шток. kȍrītā).

Флексія -ā форми род. мн. у штокавських говорах сербохорватської мови до цих пір вважається загадковою. Одні дослідники (Л.А.Булаховський, Г.А.Ільїнський, М.Решетар, С.Агрель, В.Вондрак та ін.) пояснюють її виникнення фонетично, інші (О.Белич, А.Карлгрен, В.І.Георгієв) – морфологічно.

---

[7] У давніх пам'ятках довгота редукованого позначається або особливим значком ˆ, наприклад, у Київських листках (дѣлъ̂, грѣхъ̂ тощо), або подвоєнням редукованого (сильь, коньь тощо).

Л.А.Булаховський був впевнений, що -ā розвинулося з довгого редукованого [Булаховський IV 1980:40]. Досить складна теорія Г.А.Ільїнського про походження штокавського -ā (з -ь̄j) у кінцевому рахунку передбачає перехід -ь̄ в -ā [Ильинский 1905:307–313; 1914:108–119]. На думку Г.А.Ільїнського, закінчення -ā може бути пояснене тільки з редукованого, причому довгого [Ильинский 1914:117]. Це положення вважає неодмінною умовою правильного пояснення згаданого явища і М.Решетар. Він гадає, що у відповідності до форм род. мн. типу otь̄c утворилися форми типу konjь̄, а у відповідності до останніх – форми типу otь̄cь̄ [Rešetar 1913:591]. С.Агрель розглядає штокавську форму род. мн. vōdь̄ як результат контамінації двох форм: vōd, що розвинулася з *vodъ, і *vodь̄, яка виникла з *vodъhъ внаслідок стягнення двох редукованих голосних у зв'язку з слабкою вимовою h (з первісного х) [Agrell 1914:8–9]. В.Вондрак висловив гіпотезу, що у штокавських говорах сербохорватської мови кінцевий редукований у формі род. мн. іменників ŏ-/jŏ- і ā-основ не занепав, а, навпаки, отримав довготу під впливом форми род. мн. іменників ĭ-основ, де кінцеве -і було довгим; з подовженого редукованого згодом (у XIV ст.) розвинулося -ā [Vondrák II 1908:21].

О.Белич виникнення закінчення -ā в род. мн. пов'язує із закінченнями дав. та ор. мн. передусім іменників ā-основ. На його думку, після того, як у дав. мн. виникли форми ženama і ženam, а в ор. мн. – ženam, ženama, ženami, створилося враження, що в дав. та ор. мн. основною формою є ženam, до якої може додаватися ще -a або -i. Оскільки в деяких іменниках у род. мн. уже мало місце закінчення -ī (під впливом іменників ĭ-основ), то закінчення -ā почало додаватися до форми žēn, звідки – žēna, а оскільки в род. мн. закінчення -ī було завжди довгим, то -a також набуло довготи (žēnā). Наголос виник відповідно до інших відмінкових форм множини: ženȅ (žène), ženȁma (žènama) тощо зумовили žēnā̏ = žēnâ (žénā) [Белиħ 1969_2:82].

Згідно з теорією А.Карлгрена, закінчення -ā форми род. мн. виникло спочатку лише в іменниках ā-основ (потім поширилося на інші основи) відповідно до пропорції: місц. мн. -ih: род. мн. -ī = місц. мн. -ah: род. мн. x, звідки x = -ā [Karlgren 1911:15].

В.І.Георгієв вважає, що під впливом іменників ĭ-основ, де має місце протиставлення короткого -i у формі род. одн. довгому -ī у формі род. мн., аналогічна опозиція короткого і довгого голосного у формах родового відмінка виникла і в іменниках ŏ-основ (-i:-ī = -a:x), у зв'язку з чим у род. мн. іменників ŏ-основ з'явилася флексія -ā (x = ā), яка згодом поширилася на інші основи [Георгиев 1969:137–138]

У словенській мові пізньопраслов'янський динамічний наголос зберігся; двоскладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в динамічний наголос на другому з двох інтонованих раніше складів (на місці динамічної вершини колишньої двоскладової інтонації) (див. I.3.6). Подовження у формі род. мн. іменників (унаслідок скорочення і занепаду довгого кінцевого редукованого) відбувалося після згаданої трансформації. Подовження складу з динамічним наголосом привело до виникнення тут словенського спадного наголосу (інтонаційно оформленої довготи з динамічним наголосом на першій морі).

Слід мати на увазі, що в словенській мові на досить ранньому етапі розвитку стали нетерпимими довготи після складу з динамічним наголосом. Зайва часокількість передавалася попередньому наголошеному голосному, який подовжувався, і на місці динамічного наголосу виникав словенський спадний наголос (див. I.3.6).

Приклади: *krˈavъ̄ > *krâvъ > krâv (слн. krâv), *jˈagodъ̄ > *jˈagōdъ > *jˈagōd > *jâgod > (слн. jâgod), rˈakъ̄ > *râkъ > râk (слн. râkov), *kórìtъ̄ > *korˈitъ̄ > *korîtъ > korît (слн. korît).

Іменники з окситонованою а.п. У чакавських говорах сербохорватської мови внаслідок трансформації двоскладової висхідно-спадної інтонації в динамічний наголос (на другому з двох інтонованих раніше складів) довгий кінцевий редукований у формі род. мн. іменників отримав динамічний наголос. Скорочення і занепад довгого кінцевого редукованого згаданої форми іменників зумовило подовження попереднього голосного (якщо він не був довгим) і наступне переміщення наголосу з кінцевого редукованого на другу (ближчу) мору попередньої довготи, унаслідок чого на попередньому складі виник чакавський висхідний наголос (інтонаційно оформлена довгота з динамічним наголосом на другій морі).

Приклади: *žénъ̄̀ > *ženˈъ̄ > *žēnˈъ > *žénъ > žén (чак. žén), *otь́cъ̄̀

> *otьcˈъ̄ > *otъ̄cˈь > *otъ̄́сь > otác (чак. otác і ȍtāc), *sélъ̄̀ > *selˈъ̄ > *sēlˈъ > *sélъ > sél (чак. sél і sêl), *rešétъ̄̀ > *rešetˈъ̄ > * rešētˈъ >* rešétъ > *rešét (але чак. rešêt).

Як бачимо, у формі род. мн. іменники ā-основ значно краще зберегли давній наголос, ніж іменники ŏ-/jŏ-основ. Це зумовлено тим, що в іменниках ā-основ переважувала у множині флективна акцентуація, а в іменниках ŏ-/jŏ-основ – коренева. Визначальною в цьому відношенні була акцентуація форми місц. мн. В іменниках ā-основ ця форма, як і форма ор. мн., зберігає давній флективний наголос, а в іменниках ŏ-/jŏ-основ – давній кореневий наголос. І в іменниках ā-основ, і в іменниках ŏ-/jŏ-основ форма род. мн. акцентуаційно вирівнювалася за формами ор. та місц. мн. (в іменниках ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду навіть замінялася формою місц. мн.), але в іменниках ā-основ таке вирівнювання значно рідше приводило до зміни акцентуації форми род. мн., оскільки у випадках типу žén ця акцентуація, будучи фактично кінцевою (наголос припадав на другу мору), добре узгоджувалася з флективною акцентуацією форм ор. та місц. мн. Пор.:

Род.	žén (že-ȅn)	sél > sêl (sȅ-el)	*rešét > rešêt (rešȅ-et)
Ор.	že-nȁmi	sȅ-li	rešȅ-ti
Місц.	že-nȁh	sȅ-līh	rešȅ-tīh
Род.	kríl	otác > ȍtāc	*slīpác > slípāc
Ор.	kríli	ȍtci	slípci
Місц.	krílīh	ȍtcīh	slípcīh
Род.	*postól >postôl (postȍ-ol)		
Ор.	postȍ-li		
Місц.	postȍ-līh		

У штокавських говорах, які лягли в основу сербохорватської літературної мови, двоскладова висхідно-спадна інтонація до XV ст. зберігала свою прасербословенську (праслов'янську) природу. У XV ст. наголос (тонічна й динамічна вершини) перемістився з другого інтонованого складу на перший інтонований склад, що привело до виникнення штокавської висхідної інтонації (довгої або короткої) на першому інтонованому складі (див. І.3.5).

Приклади: *žénъ̄̀ > *že̋nъ̀ > *že̋nъ̄̀ > žénā (шток. žénā), *kón'ъ̄̀ > *kőn'ъ̀ > *kőn'ъ̄̀ > kón'ā (шток. kónjā), *otь́cъ̄̀ > *otъ̄́cъ̀ > *otъ̄́cъ̄̀ > otácā (шток. otácā), *sélъ̄̀ > *se̋lъ̀ > *se̋lъ̄̀ > *sélā (але шток. sêlā), *rešétъ̄̀ > *reše̋tъ̀ > *reše̋tъ̄̀ > rešétā (шток. rešétā).

Заміна у формі род. мн. іменників середнього роду типу sèlo довгої висхідної інтонації довгою спадною зумовлена впливом форми дав., ор. та місц. мн., яка в іменниках типу sèlo має коротку спадну інтонацію (sȅlima). В усіх інших окситонованих іменниках ŏ-основ середнього роду форма дав., ор. та місц. мн. характеризується висхідною інтонацією (pèrima, vèslima, krílima, rešètima), яка добре узгоджується з висхідною інтонацією форми род. мн.

На ґрунті словенської мови, як і в чакавських говорах сербохорватської мови, довгий кінцевий редукований у формі род. мн. іменників отримав динамічний наголос (унаслідок трансформації двоскладової висхідно-спадної інтонації в динамічний наголос на другому з двох інтонованих раніше складів, див. І.3.6). Скорочення і занепад довгого редукованого згаданої форми іменників зумовили подовження попереднього голосного (якщо він не був довгим) і наступне переміщення наголосу з кінцевого редукованого на другу (ближчу) мору попередньої довготи, внаслідок чого на попередньому складі виник словенський висхідний наголос (інтонаційно оформлена довгота з динамічним наголосом на другій морі).

Приклади: *žénъ̄̀ > *ženˈъ̄ > *žēnˈъ > *žénъ > žén (слн. žę́n), *kón’ъ̄̀ > *kon’ˈъ̄ > *kōn’ˈь > * kón’ь > kón’ (слн. kọ́nj), *sélъ̄̀ > *selˈъ̄ > *sēlˈъ > *sélъ > sél (слн. sę́l), *rešétъ̄̀ > *rešetˈъ̄ > *rešētˈъ > *rešétъ > rešét (слн. rešę́t).

Іменники з рухомою а.п. Як уже зазначалося, іменники з рухомою а.п. у прасербословенській мові характеризувалися у формі род. мн. флективним наголосом (на кінцевий довгий редукований припадав другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), як і окситоновані іменники. У зв’язку з цим іменники з рухомою а.п. на ґрунті сербохорватської і словенської мов зазнали в згаданій формі тих самих інтонаційно-акцентуаційних змін, що й окситоновані іменники, розглянуті вище.

На ґрунті чакавських говорів сербохорватської мови: *vlā́sъ̄̀ > *vlāsˈъ̄ > *vlāsˈъ > *vlásъ > vlás (чак. vlás), *vózъ̄̀ > *vozˈъ̄ > *vōzˈъ > *vózъ > *vóz (але чак. vôz), *pól’ъ̄̀ > *pol’ˈъ̄ > *pōl’ˈь > *pól’ь > *pól’ (але чак. pôlj), *jezérъ̄̀ > *jezerˈъ̄ > *jezērˈъ > *jezérъ > jezér (чак. jezér і jëzēr).

Як бачимо, у чакавських говорах форма род. мн. іменників ŏ-/jŏ-основ, якщо вона не замінялася формою місц. мн., дуже часто акцентуаційно вирівнювалася за іншими відмінковими формами множини і набувала початкового довгого спадного або динамічного наголосу, пор.:

Род.	*pólj > pȏlj (pȍolj)	jezér > jȅzēr	*vóz > vȏz (vȍoz)
Наз.–Зн.	pȍlja	jȅzera	vȍzi
Дав.	pȍljōn	jȅzerōn	vȍzōn
Ор.	pȍlji	jȅzeri	vȍzi

На ґрунті штокавських говорів сербохорватської мови: *vlásъ̄̀ > *vlásъ̀ > *vlásъ̄̀ > vlásā (шток. vlásā), vózъ̄̀ > *vőzъ̀ > *vőzъ̄̀ > vózā (шток. vózā), *pól'ъ̄̀ > *pől'ъ̀ > *pől'ъ̄̀ > pól'ā (шток. póljā), *jezérъ̄̀ > *jezḗrъ̀ > *jezḗrъ̄̀ > jezérā (шток. jezérā), *sinóvъ̄̀ > *sinővъ̀ > *sinővъ̄̀ > sinóvā (шток. sinóvā).

На ґрунті словенської мови: *vlásъ̄̀ > *vlāsˈъ̄ > *vlāsˈъ > *vlásъ > vlás (слн. lás), *vózъ̄̀ > *vozˈъ̄ > *vōzˈъ > *vózъ > vóz (слн. vọ́z), *pól'ъ̄̀ > *pol'ˈъ̄ > *pōl'ˈь > *pól'ь > *pól' (але слн. pọ̑lj), *sinóvъ̄̀ > *sinovˈъ̄ > *sinōvˈъ > *sinóvъ > sinóv (слн. sinọ́v).

Акцентуація іменника poljȩ̂ у формі род. мн. вирівнялася у словенській мові за іншими відмінковими формами множини: pọ̑lja, pọ̑ljem, pọ̑lji, pọ̑ljich.

Такими, на наш погляд, були інтонаційно-акцентуаційні зміни у формі род. мн. іменників на ґрунті сербохорватської та словенської мов. Різнорідність цих змін зумовлена різнорідністю трансформації прасербословенських інтонацій на ґрунті окремих сербохорватських говорів і словенської мови.

II. Пізньопраслов'янські акцентні парадигми імен і дієслів

1. Акцентні парадигми іменників

Іменники ā-/jā-основ

1.1. У пізньопраслов'янській мові іменники ā-/jā-основ мали всі три акцентні парадигми: баритоновану, окситоновану й рухому. У питанні щодо кількості акцентних парадигм серед дослідників майже немає розходжень. Лише Ф.Седлачек гадає, що в праслов'янській мові існувало дві акцентні парадигми іменників ā-/jā-основ: баритонована й рухома [Sedláček 1914:146].

Нижче наводиться реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників ā-/jā-основ.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.	*bˈaba	*ženà	*zīmà
Род.	*bˈaby	*ženỳ	*zīmỳ
Дав.	*bˈabě	*ženě̀	*zîmě
Зн.	*bˈabǫ	*ženǫ̀	*zîmǫ
Ор.	*bˈabojǫ	*ženòjǫ	*zīmojǫ̀
Місц.	*bˈabě	*ženě̀	*zīmě̀
Кл.	*bˈabo	*žȅno	*zîmo
		Множина	
Наз.–Зн.	*bˈaby	*ženỳ	*zîmy
Род.	*bˈabъ	*ženъ̀	*zīmъ̀
Дав.	*bˈabamъ	*ženàmъ	*zīmàmъ
Ор.	*bˈabami	*ženàmi	*zīmàmi
Місц.	*bˈabaxъ	*ženàxъ	*zīmàxъ
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*bˈabě	*ženě̀	*zîmě
Род.–Місц.	*bˈabū	*ženû	*zīmû
Дав.–Ор.	*bˈabama	*ženàma	*zīmàma

Іменники ā-/jā-основ з баритонованою а.п. в акцентному відношенні становили чотири групи:

іменники ā-основ типу *bˈaba (з динамічним наголосом на кореневому голосному),

іменники ā-основ типу *lopàta, *vor̥̀na (з двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на корені),

іменники jā-основ типу *čˈašā, *vˈol'ā (з динамічним наголосом на кореневому голосному і довготою флективного голосного в більшості відмінкових форм),

іменники jā-основ типу *súšā (з односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кореневому голосному і довготою флективного голосного в більшості відмінкових форм).

Останні два типи властиві лише іменникам jā-основ.

1.1.1. Пізньопраслов'янську окситоновану а.п. іменників ā-/jā-основ переважна більшість дослідників реконструює з колонним флективним наголосом в усіх відмінкових формах, не рахуючи кл. одн. [Булаховский 1954:150; Stang 1957:59–60; Kiparsky 1962:189; Иллич-Свитыч 1963:97; Колесов 1972:27], тобто, як і в наведеній вище реконструкції, – з наголосом на передостанньому складі в ор. одн. (*ženòjǫ) [Stang 1957:62; Колесов 1972:56]. Є.Курилович реконструює кінцевий наголос в ор. одн. (*travojˈǫ) і кореневий – у наз.–зн. мн. (*trávy): тут, на його думку, мала місце акцентуація попередньої перед закінченням мори (новоакутова інтонація на попередньому перед закінченням довготному складі), яка виникла під впливом род. мн. [Kuryłowicz 1958:225, 226]. На думку А.Мейе, в наз.–зн. мн. цієї акцентної парадигми наголошеним був початковий склад, на відміну від усіх інших відмінкових форм [Мейе 1951:321]. О.О.Шахматов, говорячи про іменники ā-/jā-основ з наголосом на закінченні, зазначає, що «нерухомість у них наголосу підлягає одному обмеженню, а саме у формах наз.–зн. мн. вони мали, здається, наголос не на закінченні, а на основі» [Шахматов 1957:32]. Л.Саднік взагалі вважає доцільним говорити не про окситоновану а.п. іменників ā-/jā-основ у праслов'янській мові, а про обмежено-рухому а.п. з флективним наголосом в усіх відмінкових формах, крім форми наз.–зн. мн. [Sadnik 1959:44].

Початкове наголошення кл. одн. окситонованих іменників ā-/jā-основ деякі дослідники розглядають як індоєвропейську спадщину [Мейе 1951:323; Булаховський II 1977:283].

Наведена реконструкція пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ā-/jā-основ фактично збігається з відповідними реконструкціями Х.Станга і В.А.Дибо [Stang 1957:62; Дыбо 1981:27]. Від реконструкції Є.Куриловича вона відрізняється лише акцентуацією дав. одн.: zimˈě (zĩmě?) [Kuryłowicz 1958:226]. Слід тільки зазначити, що і Х.Станг, і Є.Курилович переміщення наголосу з кінцевого редукованого на попередній склад відносять до праслов'янської епохи, а тому форму род. мн. вони подають з кореневим наголосом (новоакутовою інтонацією).

На думку В.В.Колесова, праслов'янська рухома а.п. характеризувалася наголосом на корені в зн. одн. і мн. (а також у кл. та, можливо, дав. одн., наз. мн.) і наголосом на закінченні в інших відмінкових формах [Колесов 1972:37]. У давності початкової акцентуації форми дав. одн. сумнівається також Л.А.Булаховський [Булаховський III 1978:83].

Слід зазначити, що Х.Станг реконструйовану ним акцентуацію *golvù форми род.–місц. дв. вважає ненадійною [Stang 1957:63].

1.1.2. Пізньопраслов'янська окситонована а.п. іменників ā-/jā-основ – результат тривалого історичного розвитку ранньопраслов'янської окситонованої а.п. (див. І.2.2), яка ще до пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних зазнала дуже сильного впливу рухомої а.п., внаслідок чого на флективних довготах зі спадом тону (другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) виникла односкладова висхідно-спадна інтонація, а форма кл. одн. набула спадної інтонації на початковому складі. Після названих змін окситонована а.п. іменників ā-/jā-основ, по суті, перестала бути окситонованою, а стала окситоновано-рухомою. Під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних односкладова висхідно-спадна інтонація на флективних довготах в усіх відмінкових формах окситонованих іменників ā-/jā-основ, крім форми род.–місц. дв., трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. І.2.6). Коли б на час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних флективні довготи окситонованої а.п. іменників ā-/jā-основ зберігали спад тону, то наголос обов'язково перемістився б на попередній склад у більшості відмінкових форм (в усіх відмінкових формах, у яких ці ж самі флективні довготи були наголошеними і в рухомій а.п., див. І.2.6).

Характеризуючи розвиток праслов'янської рухомої а.п. іменників ā-/jā-основ (від ранньопраслов'янської до пізньопраслов'янської), слід насамперед відзначити збереження спадної інтонації (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., зн. мн. та дв. і втрату її в дав. мн. та дв. Форми наз. мн. і дв. (з первісною односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому складі) під впливом відповідних форм зн. мн. і дв. набули спадної інтонації (на початковому складі). Поступово вирівняли акцентуацію форми дав. мн. (з первісною спадною інтонацією на початковому складі), ор. мн. (з первісною односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому складі), місц. мн. (з первісною односкладовою висхідно-спадною інтонацією на передостанньому складі): акцентуація місц. мн. поширилася на дав. і ор. мн. Під впливом дав., ор. і місц. мн. односкладову висхідно-спадну інтонацію на передостанньому складі отримали дав. дв. (з первісною спадною інтонацією на початковому складі) і ор. дв. (з первісною односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому складі). Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в род.–місц. дв., а в наз., род., ор., місц. одн., місц. мн. внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. І.2.6). У формі род. мн. при короткісності передостаннього складу збереглася двоскладова висхідно-спадна інтонація, а при довготності передостаннього складу первісна односкладова висхідно-спадна інтонація на передостанньому складі (див. І.1.6) була замінена двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох останніх складах (заміна сталася під впливом іменників з короткісним передостаннім складом у род. мн. після пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

1.2. Окремої уваги потребують іменники jā-основ. Серед них розрізняються іменники давнього походження й іменники пізнішого походження. Різниця між ними полягала в тому, що, утворюючись від слів з окситонованою або рухомою а.п., перші з них зберігали акцентну парадигму твірного слова (пор. *dūšā̂, *dûšǭ̀ – а.п. *c* від *dûxъ – а.п. *c*), а другі вже не зберігали (пор. *sūšā̀, *sūšǭ – а.п. *b* від *sûxъ – а.п. *c*): в обох випадках вони отримували окситоновану а.п. (див. ІІІ.1.2, 1.3). Другі з'явилися вже після того, як окситонована а.п. перших зазнала дуже сильного впливу рухомої а.п., внаслідок чого на наголошених флективних довготах зі спадом тону (другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) з'явилася односкладова висхідно-спадна інтонація (див. ІІ.1.1.2). У зв'язку з цим на флективних довготах іменників jā-основ давнього походження, з одного боку, та іменників jā-основ пізнішого походження, з другого, виникла опозиція інтонацій: в іменниках давнього походження тут мала місце односкладова висхідно-спадна інтонація (наголошеною була друга мора), а в іменниках пізнішого походження – другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації, тобто спад тону (наголошеною була перша мора). Акцентна опозиція на флективних довготах в іменниках jā-основ зумовила збереження цих довгот при пізньопраслов'янському скороченні довгих голосних, що в свою чергу викликало переміщення спаду тону в окситонованій а.п. іменників jā-основ пізнішого походження на попередній склад, який, будучи довготним, набув односкладової висхідно-спадної інтонації, будучи короткісним і серединним, – разом зі складом перед ним отримав двоскладову висхідно-спадну інтонацію, а будучи короткісним і початковим, – здобув динамічний наголос (див. І.2.6). Оскільки опозиційно інтоновані довготи мали місце в усіх відмінкових формах іменників jā-основ, крім ор. одн. і род. мн., то в окситонованих іменниках jā-основ пізнішого походження спад тону перемістився з довгого флективного голосного на попередній склад в усіх відмінкових формах, крім ор. одн. і род. мн., акцентуація яких вирівнялася за більшістю відмінкових форм, очевидно, ще в пізньопраслов'янський період.

Слов'янські мови дуже послідовно засвідчують переміщення наголосу з флексії на попередній склад (з відповідним інтонаційно-акцентуаційним оформленням попереднього складу) в усіх без винятку відмінкових формах окситонованих іменників jā-основ пізнішого походження (іменників типу *súšā, *večèr'ā, *vˈol'ā), пор. схв. шток. *су̑ша*, род. *су̑шē; вѐчера,* род. *вѐчерē; вȍља,* род. *вȍљē;* схв. чак. súša, род. súšē; vičȅra, род. vičȅrē; vȍlja, род. vȍljē; слн. súša, род. súše; večę̂rja, род. večę̂rje; vǫ́lja, род. vǫ́lje; рос. *су́ша*, род. *су́ши*; *во́ля*, род. *во́ли*; діал. *вѡ́ля*, род. *вѡ́ли*; укр. *су́ша*, род. *су́ші*; *вече́ря*, род. *вече́рі*; *во́ля,* род. *во́лі*; блр. *су́ша*, род. *су́шы*; *вячэ́ра*, род. *вячэ́ры*; *во́ля*, род. *во́лі*.

Проте в деяких праслов'янських говорах окситонована а.п. іменників jā-основ пізнішого походження ще до пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (і, отже, до переміщення спаду тону з довгого флективного голосного на попередній склад) злилася з окситоновано-рухомою а.п. іменників ā-основ і jā-основ давнього походження, вирівнявшись за нею щодо інтонації довгого флективного голосного (спад тону був замінений односкладовою висхідно-спадною інтонацією). У цих говорах іменники jā-основ пізнішого походження колишньої окситонованої а.п. на кінець пізньопраслов'янського періоду зберігали флективну акцентуацію (довгі флективні голосні, зрозуміло, скоротилися): *vol'à, род. *vol'ę̀, *vol'ě̏, дав. *vol'ì, зн. *vol'ǫ̀ тощо. Сліди таких говорів спостерігаються, наприклад, у найдавнішій східнослов'янській пам'ятці – Чудівському Новому Завіті (1355 р.): *воля́* (10 зв., 14, 39 зв., 74, 85, 126 зв., 133, 134), род. *воля́* (43 зв. – двічі), дав. *во́ли* (40), *по во́ли* (34 зв., 85 зв., 90 зв., 141 зв.), зн. *волю́* (18) і *во́лю* (5 зв., 8, 12, 34 зв., 43, 44 зв. – двічі, 46 зв., 127, 146 зв. – двічі, 156), ор. *во́лєю* (86 зв.), місц. *в тои во́ли* (108 зв.); *воня́* (117 – двічі), зн. *воню́* (117) і *в во́ню* (126 зв., 129 зв.); зн. *стражю́* (13 зв., 34 – двічі, 66 зв. – двічі), місц. *о... стражí* (19 зв.).

Строкатість акцентуації іменників *воля* і *воня* в Чудівському Новому Завіті, на нашу думку, можна пояснити взаємодією на давньоруському ґрунті двох акцентних парадигм іменників цього типу: з колонним кореневим і з колонним флективним наголосом (обидві – праслов'янського походження, але перша – східнослов'янська, а друга – очевидно, старослов'янська (староболгарська)[1] Під впливом іменників jā-основ з рухомим наголосом (типу *земля́*, зн. *зе́млю*) коренева акцентуація іменників типу *воля* здавалася природнішою для форми зн. одн., а флективна – насамперед для форми наз. одн.

Проблема виникнення так званої новоакутової інтонації (довгої або короткої) в іменниках типу *sūša, *vol'a привертала увагу багатьох дослідників.

На думку О.Белича, в іменниках типу *sūša первісно мала місце акутова інтонація кореня, яка на сербохорватському ґрунті закономірно скоротилася (*sȕša). Згодом під впливом переважно дієслівних форм типу sūš̀iti довгота знову була привнесена у кореневий склад іменників, де внаслідок поєднання скороченої акутової інтонації і довготи виникає вторинна висхідна інтонація (súša) [Белић 1908:450]. Як зазначає С.Івшич, пояснення О.Белича не можна визнати задовільним, оскільки існує дуже багато випадків, у яких теж мало б бути вторинне подовження колишньої акутової інтонації, але воно відсутнє [Ivšić 1911:160].

Н.Ван-Вейк висловив припущення, що наголошений короткий голосний або довгий зі спадною інтонацією перед групою приголосний +j отримував у праслов'янській мові висхідну інтонацію внаслідок зміни складоподілу: *vol-ja > *vo-lja [Van Wijk 1916:369;

---

[1] Про старослов'янську (староболгарську) основу флективної акцентуації і східнослов'янську основу кореневої акцентуації іменників типу *суша, воля* свідчить, зокрема, і той факт, що в Чудівському Новому Завіті згадані іменники з фонетичними або морфологічними старослов'янізмами мають флективний наголос (пор *стражю́*, *о .. стражí*, род. *воля́*), а з фонетичними або морфологічними східнослов'янізмами – кореневий наголос (пор. *в... жа́жи* 120 зв , *ну́жа* 111 зв . 135 зв . 146)

1923:102]. Пояснення Н.Ван-Вейка з самого початку викликало серйозні сумніви, оскільки група «приголосний +j» мала місце і в словах *duša, *zemlja, а також *morje, *polje, проте спадна інтонація тут не змінилася у вторинну висхідну (пор. схв. *д̏ушу*, *з̏емљу*) [Кульбакин 1922–1923:49; Булаховський IV 1980:198]. Л.А.Булаховський, який загалом прихильно ставиться до теорії Н.Ван-Вейка про зв'язок вторинних інтонацій (у певних категоріях) з йотацією, намагається зняти деякі перешкоди до її прийняття. Він, зокрема, висловив міркування, що «вторинна інтонація короткостей з'явилася тільки у випадках, де паралельно існували довготи з новоакутовою», а оскільки в *morje, *polje не було такого зразка, то вони могли зберегти свою первісну інтонацію [Булаховський IV 1980:198]. Л.А.Булаховський звернув увагу на співвідношення наголосу в укр. *ве́чір:вече́ря*, схв. *в̏ечēр:вѐчера* (*із вече˙ра*) і висунув припущення, що йотація «впливала на перетягування наголосу з короткісних складів на наступні короткісні, у яких кінцевий приголосний мав за собою j»: *večerja˙ : зн. одн. *ve˙čerjǫ > *veče˙rjǫ з наступним узагальненням наголосу форми знахідного відмінка однини [Булаховський IV 1980:199].

Первісну флективну акцентуацію для іменників типу *sūša, *vol'a встановлює цілий ряд дослідників, по-різному пояснюючи переміщення наголосу на попередній склад. Одні з них вважають таке переміщення наголосу морфологічним (А.Мейе і А.Вайан), інші – фонетичним (С.Івшич, Х.Станг). На думку А.Мейе і А.Вайана, віддієслівні іменники jā-основ, будучи пов'язаними з основою теперішнього часу, отримали відсунутий назад наголос теперішнього часу, пор. чак. grája:grádīš, рос. *горо́жа:горо́дишь* (тип *gordja, очевидно, поширився й на інші, не віддієслівні за своїм походженням іменники jā-основ) [Мейе 1951:147; Vaillant 1950:261]. Припущення А.Вайана підтримує Є.Курилович, вважаючи, що новоакут в іменниках типу *kúplja походить з дієслівної або прикметникової основи. Новоакут заступає тут давню окситонезу утворень на -i̯ā від циркумфлексованих або окситонованих основ [Kuryłowicz 1958:284; 1958_2:47].

Як зазначає Х.Станг, основний недолік пояснення А.Мейе і А.Вайана (це ж саме стосується і пояснення Н.Ван-Вейка) полягає в тому, що вони зовсім не зважають на свідчення старопольської мови про довготність голосного флексії в іменниках типу *sūša, *vol'a [Stang 1957:58]. Цей закид не можна зробити С.Івшичу, який вважає, що переміщення наголосу в посавських strãža, sũša тощо було зумовлене наявністю довгої спадної інтонації на голосному флексії: strãža < *storžȃ або *strāžȃ [Ivšić 1911:161].

С.Івшич нічого не говорить про походження довгої спадної інтонації на голосному флексії. Цьому питанню багато уваги приділив Х.Станг. Він вважає, що кінцеве -jȃ виникло з -ъ̀ja (-jǫ̑ з -ъ̀jǫ і т.д.) внаслідок стягнення в пізньопраслов'янський період, причому стягувалося лише -ъ̀ja (з наголосом на редукованому), в усіх інших випадках **ь** перед кінцевим **ja** зберігався, пор. *bràt(r)ьja, *sěmьjà. [Stang 1957:38, 58]. Довга спадна інтонація, що виникла внаслідок стягнення -ъ̀ja, не могла існувати на непочатковому складі і тому передала свій іктус попередньому складові, який у зв'язку з цим отримав новоакутову інтонацію [Stang 1957:38, 58].

Запропоноване Х.Стангом пояснення виникнення довгої спадної інтонації на голосному флексії в іменниках типу *sūša, *vol'a не можна назвати переконливим. Важко погодитися, що в згаданих іменниках був колись редукований перед **j**. І зовсім неймовірно, що стягувалося тільки -ъ̀ja, а в -ьjà і -ьja **ь** зберігався, до того ж -ъ̀ja стягувалося, а -ъ̀je не стягувалося (в -jȇ). Останню обставину Х.Станг намагається пояснити тим, що стягнення мало місце лише при поєднанні -ьj- з голосним заднього ряду: через надмірний контраст **ь** передав свою часокількість наступному голосному, який внаслідок цього подовжився [Stang 1957:59]. Непереконливість запропонованого Х.Стангом пояснення виникнення довгої спадної інтонації на голосному флексії в іменниках типу *sūša, *vol'a зумовила негативне ставлення дослідників до всієї концепції Х.Станга про виникнення новоакутової інтонації (довгої або короткої) в згаданих іменниках [Kuryłowicz 1958_2:47; Sadnik 1959:45; Колесов 1972:24]. Була відхилена, отже, й ідея про переміщення наголосу в цих іменниках з флективного голосного, який мав довгу спадну інтонацію, на попередній склад, оскільки здавалося, що пояснити виникнення довгої спадної інтонації на голосному флексії тут неможливо.

У питанні реконструкції первісної форми іменників типу *sūša, *vol'a дуже близькою до концепції Х.Станга є концепція Ф.Седлачека. Виводячи взагалі всі іменники jā-основ з ьjā-основ, Ф.Седлачек встановлює для групи іменників, які нас цікавлять, первісну форму з наголосом на редукованому: *storžъ̏jā, *oldъ̏jā тощо. При цьому він говорить про подвійну можливість пересунення наголосу з редукованого, що зникав, на попередній голосний (*ло́дья*) або на голосний наступного складу (*лодья́*) [Sedláček 1914:180].

Ряд дослідників переміщення наголосу з флексії на корінь в іменниках типу *sūša, *vol’a пояснює через первісну рухомість наголосу. О.Шахматов вважає, що спочатку згадані іменники мали наголос на флексії у формі наз. одн. (*sūš́á, *vol’á) і кореневий – у формі зн. одн. (*sûš́ǫ, *vȍl’ǫ > *súš́ǫ, *vòl’ǫ); під впливом зн. одн. (а також деяких інших відмінкових форм) відбулося переміщення наголосу з флексії на корінь і в наз. одн.: *sūš́á, *vol’á >*súšaa, *vòl’aa (>*sũš́a, *vól’a) [Шахматов 1915:74–77]. Ідею О.Шахматова приймає В.Вондрак: *storžá, зн. одн. *stóržǫ, наз.–зн. мн. *stóržę з подальшим узагальненням акцентуації зн. одн. та наз.–зн. мн. [Vondrák 1924:44]. Виникнення новоакутової інтонації замість спадної в названих формах вчений пояснює змінами, які відбулися в наступному складі, зокрема скороченням часу вимови цього складу внаслідок злиття i̯ з попереднім приголосним в один палатальний звук [Vondrák 1924:41]. Припущенню про первісну рухомість наголосу в іменниках типу *sūša, *vol’a віддає перевагу і В.В.Колесов. На його думку, висхідна інтонація кореневого складу виникає у формі зн. одн. та в інших баритонованих формах внаслідок зміни складоподілу (закон Ван-Вейка). «Оскільки акутова рухомість у слов’янській неможлива, відбувається її перетворення в циркумфлексову рухомість... або в акутову баритонезу...» [Колесов 1972:25].

Наявність цілого ряду концепцій про причини виникнення вторинної висхідної інтонації в іменниках типу *sūša, *vol’a свідчить про виняткову складність цієї проблеми.

1.3. У пізньопраслов’янській мові до баритонованих належали насамперед іменники ā-основ з динамічним наголосом або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на корені: *bˈaba [Дыбо 1981:22, 69, 166; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *ber̥̀sta, *ber̥̀za [Булаховський V 1983:366; Дыбо 1981:155, 177; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *bˈitva, *brˈitva, *bˈura, *cˈěsta [Дыбо 1981:177], *cˈęta, *čer̥̀šьna, *dˈěva [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *dor̥̀ga [Дыбо 1981:177; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *dˈuma [Колесов 1972:9; Зализняк 1985:132], *glˈina [Дыбо 1981:75, 137, 155; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *gnˈida [Дыбо 1981:22; Колесов 1972:8], *gˈǫba [Kiparsky 1962:204–205; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *grˈiva [Булаховський V 1983:366; Иллич-Свитыч 1963:153; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *grˈǫda/*grˈuda [Булаховський V 1983:366; Дыбо 1981:155], *xˈata, *xˈula [Булаховський IV 1980:446; Колесов 1972:12, 13; Булатова 1975:77;

Зализняк 1985:132; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:78, 187], *xˈyba [Булаховський II 1977:428], *ˈiva [Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:23; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *(j)ˈagoda [Зализняк 1985:132], *(j)ˈama [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *(j)elь̀xa/*olь̀xa [Зализняк 1985:132], *(j)ˈězva [Зализняк 1985:132], *jˈьskra [Зализняк 1985:132], *kobỳla [Колесов 1972:25], *kol̥̀da [Булаховський V 1983:101; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *koprìva, *kor̥̀ka [Дыбо 1981:22], *kor̥̀sta [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *kor̥̀va [Булаховський V 1983:101, 366; Stang 1957:56; Дыбо 1981:166, 177; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *kˈupa [Булатова 1975:73], *kˈura [Колесов 1972:13], *kъnìga [Дыбо 1981:172, 187; Зализняк 1985:132], *kъr̥̀čьma, *kˈyla [Дыбо 1981:22; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *kˈyta [Дыбо 1981:155], *lˈapa [Дыбо 1981:22], *lˈaska [Зализняк 1985:132], *lˈava [Дыбо 1981:22], *lˈixva [Kiparsky 1962:198; Зализняк 1985:132], *lˈipa [Stang 1957:56; Дыбо 1981:22, 155; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *lopàta, *mˈama, *mˈěra [Колесов 1972:8; Булатова 1975:73; Зализняк 1985:132], *mˈěta, *mogỳla [Дыбо 1981:155; Колесов 1972:25; Зализняк 1985:132], *mor̥̀ka «темнота», *motỳka, *mˈǫka «топтання, мордування» [Колесов 1972:8; Булатова 1975:74; Зализняк 1985:132], *mˈuxa [Булаховський IV 1980:447–448], *mъl̥̀va [Зализняк 1985:132], *nˈěga, *nˈiva [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *nˈuda [Булатова 1975:74], *or̥kỳta [Дыбо 1981:155], *ˈǫda [Kiparsky 1962:228; Дыбо 1981:172; Зализняк 1985:132], *ˈǫza [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *pˈara [Зализняк 1985:132], *pel̥̀va [Булаховський II 1977:378], *pˈěna [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *plˈaxъta, *plˈita [Kiparsky 1962:220–221, 229(?); Колесов 1972:11, 13; інакше (окситонована а.п.) Булаховський V 1983:462], *rˈana [Булаховський V 1983:365; Колесов 1972:8; Булатова 1975:75; Зализняк 1985:132], *rˈěpa [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *rˈyba [Булаховський V 1983:366; Дыбо 1981:166, 172; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *sekỳra, *sˈěra [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *sˈěta, *sˈila [Дыбо 1981:22, 72; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *skˈala [Колесов 1972:11, 13; (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:308, V 1983:462], *skvˈara, *slˈava [Дыбо 1981:72, 155; Колесов 1972:8; Булатова 1975:76; Зализняк 1985:132], *slˈina [Kiparsky 1962:209; Колесов 1972:11; Зализняк 1985:132], *slˈiva [Дыбо 1981:155, 177; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *smˈaga, *smer̥̀ka [Дыбо 1981:155], *smˈuga, *sol̥̀ma [Булаховський V 1983:101; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *sor̥̀ka [Дыбо 1981:22, 166; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *sˈosna [Kiparsky 1962:224, 229; інакше (рухома а.п.) Булаховський V

1983:468; (окситонована а.п.) Зализняк 1985:135], *stˈǫpa [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *strˈěxa [Булаховський IV 1980:446; Kiparsky 1962:226], *strˈuna [Булаховський IV 1980:446; Kiparsky 1962:226–227; Колесов 1972:12; Зализняк 1985:132], *sˈuka [Колесов 1972:8], *svˈita, *ščˈuka [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *tˈina [Дыбо 1981:75; Зализняк 1985:132], *ver̥̀ta [Булаховський II 1977:378], *vˈědьma, *vˈěra [Булаховський V 1983:101, 365; Дыбо 1981:72; Колесов 1972:8; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:132], *vol̥̀ga [Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *vor̥̀na [Булаховський V 1983:101; Дыбо 1981:22, 166; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *vˈydra [Дыбо 1981:22; Колесов 1972:8], *vьl̥̀na «шерсть, вовна» [Иллич-Свитыч 1963:149; Дыбо 1981:23, 137, 188; Колесов 1972:10; Зализняк 1985:132], *žˈaba [Булаховський V 1983:365; Дыбо 1981:166; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132], *žˈila [Иллич-Свитыч 1963:155; Дыбо 1981:22, 155; Колесов 1972:8; Зализняк 1985:132] та ін.

Звичайно, іменники ā-основ (як і будь-якого іншого типу основ) з баритонованою а.п. і первісно коротким кореневим складом (*jˈьskra, *sˈosna) могли з’явитися в праслов’янській мові лише після пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних.

До баритонованих у пізньопраслов’янській мові належали також іменники jā-основ як давнього, так і пізнішого походження, здебільшого утворені за допомогою суфікса -jā від баритонованих іменників, прикметників чи дієслів. Ці іменники характеризувалися динамічним наголосом або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на корені, зберігаючи давнє місце наголосу; флективні довготи не скорочувалися: *bˈan’ā [Колесов 1972:13], *bˈur’ā [Зализняк 1985:132], *dˈatjā, čˈapjā [Колесов 1972:13], *čˈašā [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *čer̥̀šьn’ā, *dˈyn’ā [Булаховський V 1983:101; Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *gˈatjā (*gˈatjě/*gˈatję) [Колесов 1972:13], *grˈabjā (*grˈabjě/*grˈabję), *grˈušā [Дыбо 1981:23; Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *grˈyžā [Булаховський IV 1980:27, V 1983:39; Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *xˈyžā [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *(j)ˈědjā, *kˈapjā [Колесов 1972:13; Зализняк 1985:132], *kˈašā [Зализняк 1985:132], *konòpjā [Колесов 1972:26], *kˈǫtjā [Булаховський IV 1980:27], *krˈadjā [Булаховський IV 1980:27; Колесов 1972:13], *lˈužā [Колесов 1972:13], *mer̥̀žā [Булаховський II 1977:378; Дыбо 1981:155; Колесов 1972:13], *nˈudjā [Дыбо 1981:72; Зализняк 1985:132], *pˈašā [Булаховський V 1983:39], *pˈetl’ā, *pˈitjā, *por̥̀tjā [Колесов 1972:13], *prˈędjā [Булаховський IV 1980:27; Колесов 1972:13], *sˈabl’ā [Колесов 1972:13], *sˈadjā [Зализняк 1985:132], *sˈěčā, *stˈajā, *sˈukn’ā, *šˈijā [Зализняк 1985:132], *tˈǫčā [Зализняк 1985:132], *vˈědjā «повіка» [Колесов 1972:13], *vˈišьn’ā [Колесов 1978:5–6], *vˈyjā, *zˈar’ā [Булатова 1975:73] та ін.

На довготність флексії (за винятком форм ор. одн. і род. мн.) в цих іменниках jā-основ у пізньопраслов’янській мові виразно вказують свідчення словенської мови, пор. слн. bȃnja, čȃplja, črẹ̑šnja, gȃča (gȃče), grȋža, krȃja, pȃša, prẹ̑ja, sȃblja, sȗknja, vȇja (у словенській мові довгий спадний наголос на місці динамічного наголосу виникав перед довготою, див. I.3.6). Проте на час виникнення в словенській мові довгого спадного наголосу на місці динамічного наголосу більшість іменників jā-основ, очевидно, уже втратила довготу флексії, пор. слн. búrja, čáša, dínja, gráblje, grúša, híža, jẹ́ja, káplja, káša, konóplja, kǫ́ča (але діал. kǫ̑ča), lúža, mrẹ́ža, núja, pétlja, píča, práča, sája, stája, šíja, tǫ́ča, zárja.

Нарешті, до баритонованих у пізньопраслов’янській мові належали іменники jā-основ пізнішого походження, утворені за допомогою суфікса -jā від іменників, прикметників чи дієслів з окситонованою або рухомою а.п. Ці іменники характеризувалися рецесивним кореневим наголосом (переміщеним з флексії, див. II.1.2): або динамічним наголосом (на початковому короткісному складі), або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, або односкладовою висхідно-спадною (так званою новоакутовою) інтонацією; флективні довготи не скорочувалися: *čę́ščā [Зализняк 1985:132], *dˈol’ā [Stang 1957:57], *gor̥̀djā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *gǫ́ščā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *grˈobjā/*grˈebjā, *kˈožā [Stang 1957:57; Дыбо 1981:138], *krǫ́tjā [Зализняк 1985:132], *kúpjā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *kъr̥̀mjā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *lˈovjā [Stang 1957:57], *nˈošā [Stang 1957:57], *púščā, *stˈel’ā [Stang 1957:57], *stor̥̀žā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *súšā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *tę́žā [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132], *tˈьstjā, *večèr’ā [Зализняк 1985:132], *vˈol’ā [Stang 1957:57], *vˈon’ā [Stang 1957:57], *žę́dja [Stang 1957:57; Зализняк 1985:132] та ін.

Про нову односкладову висхідно-спадну (так звану новоакутову) інтонацію кореня іменників типу *súšā в пізньопраслов’янській мові найбільш виразно свідчать чакавські говори сербохорватської мови, пор. grája, stráža, súša, žéja (говір Нового). На довготу голосного флексії іменників типу *súšā, *vˡol’ā в пізньопраслов’янській мові вказує старопольська мова, пор. dolå, kupiå, karmiå, puszczå, strożå, suszå, wolå, woniå, żądzå, а в окремих випадках – і словенська мова, пор. večȩ̂rja.

1.4. У пізньопраслов’янській мові до окситонованих належали такі іменники ā-/jā-основ: *bě̆dà [Булаховський IV 1980:306, V 1983:462; Kiparsky 1962:210; Дыбо 1981:78; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *blъxà [Kiparsky 1962:203; Иллич-Свитыч 1963:104; Дыбо 1981:20; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:42], *bъčelà, *bъzà, *cě̆và [Иллич-Свитыч 1963:107; Дыбо 1981:20], *čьr̥tà [Иллич-Свитыч 1963:105; Дыбо 1981:20; Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:38], *dě̆žà, *dīrà [Булаховский 1954:151; Kiparsky 1962:214; Колесов 1972:27], *dǭgà [Stang 1957:59; Kiparsky 1962:214; Иллич-Свитыч 1963:108–109; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *glīstà [Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *grozà [Булаховський V 1983:464; Булатова 1975:81; інакше (рухома а.п.) Kiparsky 1962:213; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138], *gvě̆zdà [Kiparsky 1962:215; Иллич-Свитыч 1963:106; Дыбо 1981:20, 156; Колесов 1972:27; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138; Основы 1990:226], *xodà, *xor̥mà [Основы 1990:118], *xvālà [Колесов 1972:28; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:135; Основы 1990:118], *jūxà [Колесов 1972:28; Зализняк 1985:135], *jьgrà [Булаховський IV 1980:307, 459, V 1983:462; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:216, 229; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *jьkrà [Kiparsky 1962:216–217; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:38], *konopjà [Дыбо 1981:138], *kotorà [Дыбо 1981:187], *krāsà [Булаховський IV 1980:307; Дыбо 1981:78; Зализняк 1985:135], *krūpà [Иллич-Свитыч 1963:105; Дыбо 1981:20; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *kūmà [інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:38], *kūnà «куниця» [Колесов 1972:27], *kъr̥mà «корма, кормове весло» [Колесов 1972:27], *lě̆xà [Иллич-Свитыч 1963:103; Дыбо 1981:20], lě̆kà «ліки», *lě̆skà [Дыбо 1981:156], *līsà, *lǭkà [Kiparsky 1962:218; Иллич-Свитыч 1963:105; Дыбо 1981:20; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *lūnà «місяць» [Kiparsky 1962:218, 229; Дыбо 1981:20; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:38; Зализняк 1985:135], *medjà [Иллич-Свитыч 1963:106; Дыбо 1981:20; Колесов 1972:53; інакше (рухома а.п.) Kiparsky 1962:206], *metъlà [Булаховський IV 1980:307; інакше (рухома а.п.) Kiparsky 1962:218], *mě̆nà [Булаховський IV 1980:447; Колесов 1972:27], *mǭkà «борошно» [Дыбо 1981:177; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *mьglà [Иллич-

Свитыч 1963:104; Дыбо 1981:20, 138; інакше (рухома а.п.) Основы 1990:226], *mьzdà [Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:91], *or̥bà [Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *pĕ̄stà [Дыбо 1981:20], *pīlà [Kiparsky 1962:220, 229; Колесов 1972:27; Основы 1990:118], *rĕ̄kà [Булаховський V 1983:468; Kiparsky 1962:207; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *rotà [Основы 1990:113], *rūdà [Kiparsky 1962:221–222; Дыбо 1981:78, 177; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:38; Зализняк 1985:135], *rъdjà [Зализняк 1985:135], *sestrà [Булаховський IV 1980:308, V 1983:462; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:222; Дыбо 1981:22; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *skūlà [Булаховський IV 1980:308, V 1983:463; Kiparsky 1962:223], *slotà [Колесов 1972:32], *slūgà [Булаховський IV 1980:308; Булаховский 1954:152; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:223; Иллич-Свитыч 1963:107; Колесов 1972:28; Булатова 1975:79; Зализняк 1985:135], *snāgà, *snъxà [Kiparsky 1962:224; Колесов 1972:32; інакше (рухома а.п.) Иллич-Свитыч 1963:100; Дыбо 1981:24], *sol̥nà [Иллич-Свитыч 1963:155], *sovà [Kiparsky 1962:224; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *sǭdьjà [Булаховський V 1983:463; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:227; Колесов 1972:23], *stopà [Kiparsky 1962:225; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *strādà [Колесов 1972:28; Зализняк 1985:135], *strĕ̄là [Булаховський V 1983:468; інакше (рухома а.п.) Kiparsky 1962:226; Колесов 1972:38; Зализняк 1985:138; Основы 1990:227], *strūjà [Булаховський V 1983:463; Kiparsky 1962:232], *stьgà [Колесов 1972:32], *svĕ̄tjà [Булаховський IV 1980:307, 413, V 1983:462; Kiparsky 1962:207–208; Дыбо 1981:177; Колесов 1972:28; Зализняк 1985:135], *sьr̥mà [Колесов 1972:28; Зализняк 1985:135; інакше (баритонована а.п.) Булаховський IV 1980:448], *ščepà [Колесов 1972:32], *ščьr̥bà, *tę̄tīvà, *tǭgà [Колесов 1972:28; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:135], *trāvà [Булаховський IV 1980:306; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:28; Зализняк 1985:135], *trĕ̄skà [Дыбо 1981:157], *trǭbà [Булаховський IV 1980:413; Булаховский 1954:153; Kiparsky 1962:228; Колесов 1972:28; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:135], *tъl̥pà [Булаховський IV 1980:307, V 1983:463; Kiparsky 1962:227], *tъskà [Колесов 1972:32], *tьmà [Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:83], *ūzdà [Булаховський IV 1980:307; Kiparsky 1962:228; Зализняк 1985:135], *vĕ̄xà, *vīnà [Булаховський IV 1980:307; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:212; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:37; Зализняк 1985:135], *vьdovà [Булаховський IV 1980:307, 427; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:211; Иллич-Свитыч 1963:103; Дыбо 1981:20, 171, 172; Колесов 1972:61; Зализняк

1985:135], *vьl̥nà «хвиля» [Булаховський V 1983:462; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:37; Зализняк 1985:138], *vьr̥bà [Булаховський IV 1980:447; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:27], *zmьjà [Булаховський V 1983:462; Kiparsky 1962:215; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *ženà [Булаховський IV 1980:413; Stang 1957:59; Kiparsky 1962:214; Дыбо 1981:69; Колесов 1972:32; Зализняк 1985:135], *žьl̥nà [Иллич-Свитыч 1963:155] та ін.

Окситоновані іменники ā-/jā-основ (як і будь-якого іншого типу основ) з довготним переднаголошеним складом стали можливими в протослов'янській мові лише після скорочення першого елемента довгих дифтонгічних сполучень і набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень (див. I.1.10,11). У зв'язку з цим слід зазначити, що до скорочення першого елемента довгих дифтонгічних сполучень іменникові утворення на -ā/-jā від дієслівних коренів з довгим дифтонгічним сполученням отримували баритоновану а.п., а після скорочення першого елемента довгих дифтонгічних сполучень від тих же дієслівних коренів утворювалися іменники на -ā/-jā з окситонованою а.п., пор. *mô̄nkā (> *mˈǫka) «топтання, мордування, му́ка» (а.п. *a*) від *mēnk- «топтати, товкти, м'яти», але *mon̥kā̀ (> *mǭkà) «товчене, м'яте, мука́» (а.п. *b*) від *men̥k- «товкти, м'яти». Переважна ж більшість окситонованих іменників ā-/jā-основ (як і інших типів основ) отримала у праслов'янській мові довгий переднаголошений голосний внаслідок монофтонгізації первісно коротких дифтонгів і дифтонгічних сполучень (напр., *bē̆dà розвинулося з іє. *bhoi̯dhā, *krūpà – з іє. *krou̯pā). У деяких окситонованих у пізньопраслов'янській мові іменниках ā-/jā-основ окситонеза витіснила первісну баритонезу. Баритонованими в минулому були, очевидно, *xvāla, *jūxa (пор. лит. jū́šė «уха», 1 а.п.), *krāsa, *kūna (пор. лит. kiáunė «куниця», 1 а.п.), *snāga, *trāva та деякі інші іменники з первісно довгим переднаголошеним голосним.

1.5. У пізньопраслов'янській мові рухома а.п. була властива таким іменникам ā-/jā-основ: *bor̥dà [Булаховський IV 1980:413, V 1983:158; Kiparsky 1962:199; Иллич-Свитыч 1963:103; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:66; Зализняк 1985:138], *bor̥nà [Kiparsky 1962:199; Зализняк 1985:138], *bor̥zdà [Kiparsky 1962:203; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *cē̆nà [Иллич-Свитыч 1963:100; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:38; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Булаховський V 1983:463], *čer̥dà [інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:106; Колесов 1972:28; Булатова 1975:81; Зализняк 1985:135], *dobà, *dūšà [Kiparsky 1962:202; Колесов 1972:37; Зализняк 1985:138; Основы 1990:226], *dъskà [Kiparsky 1962:199; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138], *el̥bedà [Булаховський IV 1980:448–449], *gol̥và [Булаховський IV 1980:413; Stang 1957:56, 62; Kiparsky 1962:199; Иллич-Свитыч 1963:151; Дыбо 1981:24, 84, 172; Колесов 1972:66; Булатова 1975:84; Зализняк 1985:138], *gorà [Stang 1957:61; Kiparsky 1962:199; Дыбо 1981:157; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:69], *gospodjà, *grę̄dà [Иллич-Свитыч 1963:101; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:37; Зализняк 1985:138], *jьgъlà [Kiparsky 1962:216; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:413], *jьstъbà [Булаховський V 1983:468; Зализняк 1985:138], *kopà [Зализняк 1985:138], *korà, *kosà «певним чином причесане волосся» [Kiparsky 1962:203; Иллич-Свитыч 1963:102; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *kosà «знаряддя для зрізання трави» [Kiparsky 1962:203; Колесов 1972:43; інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:104; Дыбо 1981:20, 156; Зализняк 1985:138], *kozà [Kiparsky 1962:217; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:166], *krъxà [Иллич-Свитыч 1963:102; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:43], *lozà [Kiparsky 1962:218; Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:157], *nogà [Stang 1957:61; Kiparsky 1962:200; Иллич-Свитыч 1963:102; Дыбо 1981:24, 85; Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *norà [Колесов 1972:43; інакше (окситонована а.п.) Булаховський V 1983:462], *nūdà [Дыбо 1981:24], *osà [інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:105; Дыбо 1981:20, 167; Зализняк 1985:135],*ovьcà [Булаховський V 1983:468; Kiparsky 1962:219; Иллич-Свитыч 1963:99; Зализняк 1985:138; Основы 1990:226; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:166; Зализняк 1985:135], *pelenà [Основы 1990:228; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:27; Зализняк 1985:135], *pę̄tà [Колесов 1972:38; Зализняк 1985:138; Основы 1990:227], *polà [Колесов 1972:43], *pol̥sà [Иллич-Свитыч 1963:99; Дыбо 1981:24], *porà [Kiparsky 1962:200; Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *rę̄sà [Дыбо 1981:157], *rosà [Булаховський V 1983:468; Kiparsky 1962:221; Иллич-Свитыч 1963:99; Дыбо 1981:24, 140; Колесов 1972:43; Булатова 1975:93; Зализняк 1985:138], *rǭkà [Булаховський V 1983:158; Stang 1957:56, 61; Kiparsky 1962:200; Иллич-Свитыч 1963:101; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:38; Булатова

1975:87; Зализняк 1985:138], *ser̥dà [Kiparsky 1962:200; Колесов 1972:65; Зализняк 1985:138], *sě̄mьjà [Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:308, V 1983:462], *skovor̥dà [Stang 1957:62; Зализняк 1985:138], *slьzà [Колесов 1972:43; Булатова 1975:88, 96; Зализняк 1985:138; Основы 1990:227; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:309], *smolà [Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:156], *soxà [Kiparsky 1962:225; Иллич-Свитыч 1963:103; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *stě̄nà [Kiparsky 1962:200; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:28], *stor̥nà [Stang 1957:61; Kiparsky 1962:201; Дыбо 1981:71, 83; Колесов 1972:65; Булатова 1975:88; Зализняк 1985:138], *strokà [Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *svīnьjà [Kiparsky 1962:222; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:22–23; Зализняк 1985:135], *svobodà [Булаховський IV 1980:449; Дыбо 1981:83; Колесов 1972:63–64; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Kiparsky 1962:193], *ščekà [Колесов 1972:43; Зализняк 1985:138], *tol̥kà [Иллич-Свитыч 1963:102; Дыбо 1981:24], *vesnà [Kiparsky 1962:212; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138; Основы 1990:228], *vě̄žà [інакше (окситонована а.п.) Kiparsky 1962:190], *vodà [Stang 1957:61; Kiparsky 1962:201; Дыбо 1981:84, 139, 172; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138], *vojьnà [інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:59; Kiparsky 1962:212, 229; Булатова 1975:81], *vьr̥stà [Kiparsky 1962:211–212; Колесов 1972:37; Зализняк 1985:138], *zemjà [Булаховський IV 1980:413; Stang 1957:61; Kiparsky 1962:202; Иллич-Свитыч 1963:108; Дыбо 1981:71, 84, 140; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:51–52, 53], *zīmà [Булаховський V 1983:468; Stang 1957:61; Kiparsky 1962:202; Иллич-Свитыч 1963:101; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:38; Зализняк 1985:138], *zolà [Иллич-Свитыч 1963:99; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:42; Зализняк 1985:138], *zor'à [Kiparsky 1962:215; інакше (окситонована а.п.) Булаховский 1954:151; Колесов 1972:52–53], *žel̥zà та ін.

Ті з наведених іменників, що вживаються в литовській мові (на -a, -ė), характеризуються в ній також переважно рухомою (литовською 3-ою або 4-ою) а.п.: barzdà «борода» (4 а.п.), galvà «голова» (3 а.п.), grindà «дошка підлоги» (4 а.п.), діал. kainà «ціна» (4 а.п.), але літер. káina (1 а.п.), kasà «коса (з волосся)» (4 а.п.), krušà «град» (4 а.п.), nagà «копито» (4 а.п.), plėnė̃ «плівка» (4 а.п.), rasà «роса» (4 а.п.), šakà «гілка, сук» (4 а.п.), šeimà «сім'я» (4 а.п.), діал. šerdė̃ «серцевина» (4 а.п.), talkà «спільна допомога, трудова взаємодопомога» (4 а.п.), vapsà «оса» (4 а.п.), varsnà «гони» (4 а.п.), žarà «заграва, сяйво» (4 а.п.), žiemà «зима» (4 а.п.). Лише в окремих випадках рухомій а.п. пізньопраслов'янської мови відповідає 1-а або 2-а а.п. литовської: káina «ціна» (1 а.п.), але діал. kainà (4 а.п.), rankà «рука» (2 а.п.), діал. vapsà «оса» (2 а.п.), але літер. vapsà (4 а.п.), žẽmė «земля» (2 а.п.). Така невідповідність, на наш погляд, зумовлена втратою давньої рухомості наголосу в литовській мові: наголос вирівнявся за баритонованими формами іменників з рухомою а.п. На думку В.М.Ілліча-Світича, акцентний варіант káina, будучи вторинним, відбиває метатонію типу vaȓnas «ворон»: várna «ворона» [Иллич-Свитыч 1963:26], а псл. *rǫkà з рухомою а.п. і лит. rankà з 2-ою а.п. зумовлені існуванням в індоєвропейській мові двох акцентних варіантів цього слова [Иллич-Свитыч 1963:24, 101]. Що ж до псл. *zemjà з рухомою а.п. (лит. žẽmė з 2-ою а.п.), то В.М.Ілліч-Світич припускає первісність тут окситонованої а.п., яка досить рано була витіснена рухомою а.п. під впливом акцентуації паралельної ĭ-основи *zemь [Иллич-Свитыч 1963:108]. Проте найдавніші суфіксальні утворення від слів з рухомою а.п. послідовно зберігали рухому а.п. (див. III.1.3), а тому первісною в цьому слові слід визнати рухому а.п., збережену в праслов'янській мові, на відміну від литовської.

Іменники ŏ-/jŏ-основ

А. Іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду

1.6. У праслов'янській мові іменникам ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду були властиві усі три акцентні парадигми: баритонована, окситонована і рухома.

	Баритонована а.п.	**Окситоиована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.–Зн.	*brˈatъ	*dvorъ̀	*zǫ̂bъ
Род.	*brˈata	*dvorà	*zǫ̂ba
Дав.	*brˈatu	*dvorù	*zǫ̂bu
Ор.	*brˈatomь	*dvoròmь	*zǫ̂bomь
Місц.	*brˈatě	*dvorě̀	*zǫ̂bě
Кл.	*brˈate	*dvorè	*zǫ̂be
		Множина	
Наз.	*brˈati	*dvorì	*zǫ̂bi
Род.	*brˈatъ	*dvorъ̀	*zǭbъ̀
Дав.	*brˈatomъ	*dvoròmъ	*zǫ̂bomъ
Зн.	*brˈaty	*dvorỳ	*zǫ̂by
Ор.	*brˈatȳ	*dvˈorȳ	*zǭbȳ̂

Місц.	*brˈatĕ̄xъ	*dvˈorĕ̄xъ	*zǭbĕ̄xъ̀
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*brˈata	*dvorà	*zǭba
Род.–Місц.	*brˈatū	*dvˈorū	*zǭbû
Дав.–Ор.	*brˈatoma	*dvoròma	*zǭbomà

1.6.1. Ранньопраслов’янську окситоновану а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду дослідники, як правило, реконструюють з колонним флективним наголосом в усіх відмінкових формах (іноді крім кл. одн.). Є.Курилович вважає, що і в пізньопраслов’янській мові (в період ослаблення редукованих) окситоновані іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду зберігали колонний флективний наголос, за винятком форм наз.–зн. одн. і род. мн., у яких наголос перемістився з кінцевого редукованого на попередній склад [Kuryłowicz 1958:225]. На думку цілого ряду дослідників, у пізньопраслов’янській мові згадані іменники зазнали рецесії наголосу на корінь у формі місц. мн. [Stang 1957:70; Иллич-Свитыч 1963:109; Колесов 1972:123–124]. Таку рецесію наголосу Х.Станг пояснює циркумфлексованістю флективного голосного **ě**, що виник з дифтонга **oi** [Stang 1957:70]. Під впливом місц. одн. наголос перемістився на корінь і в ор. мн. досліджуваних іменників [Stang 1957:70]. В.М.Ілліч-Світич приймає положення Х.Станга про пізньопраслов’янську рецесію наголосу на корінь з серединної циркумфлексованої довготи в місц. мн. окситонованих іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, але вважає при цьому, що і в ор. мн. згаданих іменників кореневий наголос виник унаслідок рецесії – з кінцевої довготи [Иллич-Свитыч 1963:109].

Наведена реконструкція пізньопраслов’янської рухомої а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду відрізняється від відповідних реконструкцій Х.Станга і В.А.Дибо лише акцентуацією форми дав. мн.: за Х.Стангом, дав. мн. *zǫbòmъ з *zǫbomъ̀ [Stang 1957:74–75], за В.А.Дибо – *lǫgomъ̍ (?) [Дыбо 1981:26], а від реконструкції Є.Куриловича – акцентуацією форм ор. одн. і дав. мн.: ор. одн. *vьlkˈomь з *vьlkomˈь, дав. мн. *vьlkˈomъ з *vьlkomъ̀ [Kuryłowicz 1958:223, 225]. Праслов’янську початкову акцентуацію форми дав. мн. обстоює Т.Г.Хазагеров [Хазагеров 1973:82–83]. Слід зазначити, що в «Основах слов’янської акцентології» реконструюється флективна акцентуація форми наз. мн. *razi̍(?) [Основы 1990:47], на відміну від монографії В.А.Дибо (*lǫ̂gi) [Дыбо 1981:26].

1.6.2. Пізньопраслов’янська окситонована а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду в порівнянні з ранньопраслов'янською окситонованою а.п. (див. I.2.2) характеризувалася переміщенням наголосу на корінь у формах ор. та місц. мн. і род.–місц. дв. Згадане переміщення наголосу відбулося з флективних довгот, що не скоротилися під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (див. I.2.6).

Для пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду в порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. I.2.2) характерне збереження спадної інтонації (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., дав. та зн. мн., зн. дв. і втрата її в дав. дв. (під впливом ор. дв.). Під впливом дав. та зн. одн. спадну інтонацію (на початковому складі) отримали всі інші відмінкові форми однини (наз., род., ор. та місц.), а під впливом зн. мн. і дв. – відповідно форми наз. мн. і дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в ор. мн. і род.–місц. дв., а в ор. дв. внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. I.2.6). У формах род. мн. (при короткісності передостаннього складу) і місц. мн. збереглася двоскладова висхідно-спадна інтонація на двох останніх складах. У род. мн. при довготності передостаннього складу первісна односкладова висхідно-спадна інтонація на передостанньому складі (див. I.2.2) була замінена двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох останніх складах. Названа заміна сталася після пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (див. I.2.6) під впливом іменників з короткісним передостаннім складом у род. мн.

1.7. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду: *bārànъ, *brˈatrъ/*brˈatъ [Булаховський IV 1980:317, 399; Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:24, 69, 146; Колесов 1972:105; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:131], *bˈukъ [Булаховський IV 1980:313, 399], *cьsàr'ь [Дыбо 1981:171, 174; Булатова 1975:77; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:134; (рухома а.п.) Основы 1990:208], *čˈadъ, *čˈasъ [Булаховський III 1978:88, IV 1980:114, 314; Stang 1957:68–69; Kiparsky 1962:63; Основы 1990:170, 180; інакше (подвійна а.п.: баритонована й окситонована) Колесов 1972:108; (окситонована а.п.) Зализняк 1985:134], *dˈědъ [Дыбо 1981:158; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131], *dˈętelъ/*dˈętьlъ, *dˈymъ [Булаховський IV 1980:400; Иллич-Свитыч 1963:153; Kiparsky 1962:56, 92; Колесов

1972:105; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:131; Основы 1990:170, 192], *gˈadъ [Булаховський IV 1980:322, 399; Зализняк 1985:131; Основы 1990:170, 192], *goȓ̥xъ [Булаховський II 1977:378, IV 1980:427; Зализняк 1985:131; Основы 1990:170], *grˈabъ [Булаховський IV 1980:313], *grˈadъ [Булаховський IV 1980:313, 401; Дыбо 1981:23; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131], *xlˈěbъ [Булаховський IV 1980:475; Kiparsky 1962:58, 92; Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:131], *xol̥̀pъ [Дыбо 1981:69, 158; Зализняк 1985:131], *xoȓ̥mъ [Булаховський IV 1980:313; Зализняк 1985:131], *xъȓ̥tъ, *ˈinьjь [Дыбо 1981:155], *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen’ь, *(j)ˈastrę̄bъ/ *(j)ˈastrǭbъ [Булаховський IV 1980:15, V 1983:35; Kiparsky 1962:125; Зализняк 1985:132], *(j)ˈavorъ, *(j)ę̄zy̑kъ [Булаховський II 1977:355; Kiparsky 1962:182; Дыбо 1981:187; Колесов 1972:111; Зализняк 1985:132], *jˈugъ [Дыбо 1981:155; Колесов 1972:106; Зализняк 1985:131], *kˈaš(ь)l’ь, *klˈičь [Колесов 1972:105], *klˈinъ [Булаховський IV 1980:317, 401; Дыбо 1981:146, 155; Зализняк 1985:131], *kol̥̀dę̄dz’ь [Зализняк 1985:132], *krˈajь [Булаховський IV 1980:284–285; Kiparsky 1962:56, 92; Зализняк 1985:131; Основы 1990:171, 180], *kˈubъ, *kˈupъ «купа» [Основы 1990:171], *kˈurъ «півень» [Дыбо 1981:166; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131], *kˈustъ [Kiparsky 1962:72–73; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:293], *kъmètъ, *lˈadъ, *lˈazъ, *lˈinъ/*lˈin’ь, *lˈukъ [Булаховський IV 1980:427; Дыбо 1981:147; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131], *mˈakъ [Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131; Основы 1990:171], *moȓ̥zъ [Булаховський II 1977:378; Булатова 1975:74; Зализняк 1985:131; Основы 1990:170], *mъlȉnъ, *orě̀xъ [Булаховський IV 1980:444; Дыбо 1981:155; Колесов 1972:111; Зализняк 1985:132], *plˈačь [Булаховський IV 1980:400; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131; Основы 1990:170, 180], *plˈugъ [Kiparsky 1962:57, 92; Дыбо 1981:155; Зализняк 1985:131], *pol̥̀xъ, *poȓ̥gъ [Булаховський IV 1980:313, 399; Kiparsky 1962:157; Зализняк 1985:131; Основы 1990:171], *poȓ̥mъ [Зализняк 1985:131], *pˈǫpъ [Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131; Основы 1990:171; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:156], *pˈyrъ [Булаховський V 1983:366; Иллич-Свитыч 1963:153–154; Дыбо 1981:155], *rˈajь [Булаховський IV 1980:284–285, 314; Дыбо 1981:69; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:134], *rˈakъ [Булаховський IV 1980:322; Stang 1957:68–69; Дыбо 1981:166; Колесов 1972:106; Зализняк 1985:131], *rˈězъ [Колесов 1972:106; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:156], *rogòzъ [Дыбо 1981:155], *sˈěverъ [Булаховський IV 1980:197; Колесов 1972:110; Зализняк 1985:132], *stˈavъ, *svˈatъ

[Булаховський IV 1980:399; Дыбо 1981:158; Колесов 1972:106; Зализняк 1985:131], *sˈyrъ [Булаховський IV 1980:313, V 1983:366; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:106; Зализняк 1985:131], *sьr̥̀bъ [Дыбо 1981:69], *šel̥̀mъ, *šˈur'ь [Дыбо 1981:158], *tˈisъ [Дыбо 1981:155], *tˈylъ [Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:23], *tˈynъ, *velьbǫ̀dъ [Колесов 1972:110; Зализняк 1985:131], *vˈětrъ [Kiparsky 1962:55, 92; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131; Основы 1990:171, 180], *vˈixrъ [Колесов 1972:105], *vol̥̀xъ [Дыбо 1981:69; Зализняк 1985:131], *vˈǫzlъ [Kiparsky 1962:130; Зализняк 1985:131], *vъnùkъ [Зализняк 1985:131; Основы 1990:184], *zˈadъ [Дыбо 1981:155], *zor̥̀dъ [Дыбо 1981:24], *žˈukъ [Kiparsky 1962:71; Колесов 1972:105; Зализняк 1985:131] та ін.

1.8. У пізньопраслов'янській мові окситонованою а.п. характеризувалися такі іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду: *ber̥stъ̀ [Stang 1957:69; Иллич-Свитыч 1963:137; Дыбо 1981:156], *bīčь̀ [інакше (баритонована а.п.) Основы 1990:171], *bọbъ̀ [Булаховський IV 1980:406, 479; Stang 1957:72; Колесов 1972:111; Зализняк 1985:134; Основы 1990:171], *bojь̀ [Колесов 1972:111; Зализняк 1985:134], *bъzъ̀ [Булаховський V 1983:438], *bˈȳkъ̀ [Дыбо 1981:167; Колесов 1972:111; Зализняк 1985:134], *čepъ̀ [Основы 1990:171], *čer̥dъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:127; Дыбо 1981:21], *čer̥nъ̀ «черінь» [Иллич-Свитыч 1963:127; Дыбо 1981:21], *čьbьrъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:139; Дыбо 1981:21], *der̥nъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:127; Дыбо 1981:21], *dě̆lъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:135; Булатова 1975:78; Основы 1990:171], *dvorъ̀ [Булаховський II 1977:354; Stang 1957:71; Иллич-Свитыч 1963:124; Дыбо 1981:21, 69, 146; Колесов 1972:112; Булатова 1975:81–82; Зализняк 1985:134], *dъždžь̀ [Булаховський IV 1980:402, V 1983:438; Колесов 1972:112; Булатова 1975:81; Зализняк 1985:134; Основы 1990:114, 171], *glīstъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:139; Дыбо 1981:21], *grě̆xъ̀ [Булаховський IV 1980:263, 402; Дыбо 1981:187; Колесов 1972:112; Булатова 1975:78; Зализняк 1985:134], *grobъ̀ [Булаховський IV 1980:479; Иллич-Свитыч 1963:135; Дыбо 1981:177; Колесов 1972:112] і *grȍbъ [Stang 1957:73; Kiparsky 1962:51, 92; Иллич-Свитыч 1963:135; Зализняк 1985:137], *grozdъ̀ [Дыбо 1981:156], *gvozdъ̀ [Stang 1957:90; Дыбо 1981:156; Булатова 1975:81], *xlě̆vъ̀ [Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *xrę̄ščь̀ [Дыбо 1981:127], *xrьbьtъ̀ [Зализняк 1985:134], *xvor̥stъ̀ [Дыбо 1981:156], *xvostъ̀ [Булаховський IV 1980:262; Иллич-Свитыч 1963:136; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *xъl̥mъ̀ [Дыбо 1981:156; Колесов 1972:112; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:137], *(j)ežь̀ [Булаховський IV 1980:459], *klopъ̀

[Зализняк 1985:134], *kl’ūčь̀ [Булаховський IV 1980:479; Дыбо 1981:126, 177; Колесов 1972:112; Булатова 1975:79; Зализняк 1985:134], *kolъ̀ [Булаховський IV 1980:407, 479; Дыбо 1981:147, 156; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *komārъ̀/*komār’ъ̀ [Зализняк 1985:134], *konъ̀, *kon’ъ̀ [Булаховський IV 1980:262, 479; Stang 1957:69; Дыбо 1981:69, 147, 177; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *kor̥l’ъ̀ [Дыбо 1981:174; Зализняк 1985:134], *košь̀ [Булаховський IV 1980:407, 479; Дыбо 1981:147, 177; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *kotъ̀ «кіт» [Булаховський IV 1980:262, 439; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; Основы 1990:114], *kotьlъ̀ [Булаховський IV 1980:428; Зализняк 1985:134], *kozьlъ̀ [Булаховський IV 1980:283, 428; Дыбо 1981:167; Зализняк 1985:134], *kǭtъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:118; Дыбо 1981:147; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *krovъ̀ [Дыбо 1981:157; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:76], *krъtъ̀ [Булаховський IV 1980:408], *krьstъ̀ [Булаховський IV 1980:408; Колесов 1972:112; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:134; Основы 1990:113, 171], *kъlъ̀ [Булаховський V 1983:438], *kъr̥čь̀ [Дыбо 1981:156], *lē̆kъ̀ «ліки», *lopūxъ̀ [Дыбо 1981:156], *lъbъ̀ [Булаховський V 1983:438; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134(?); інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:263(?)], *lьvъ̀ [Булаховський IV 1980:408, V 1983:438; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *mečь̀/*mьčь̀ [Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *mę̄čь̀ [Дыбо 1981:127], *nožь̀ [Булаховський IV 1980:262, 407; Дыбо 1981:80, 177; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *orьlъ̀ [Булаховський IV 1980:283, 428; Дыбо 1981:167; Зализняк 1985:134], *or̥bъ̀, *osьlъ̀ [Дыбо 1981:167, 172; Зализняк 1985:134], *otьcь̀ [Дыбо 1981:171], *ovьnъ̀ [Зализняк 1985:134], *ovьsъ̀ [Дыбо 1981:138, 146, 188; Зализняк 1985:134], *ǭžь̀ [Колесов 1972:112], *pē̆stъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:129; Дыбо 1981:20; Зализняк 1985:134], *pē̆sъkъ̀ [Дыбо 1981:138], *plāstъ̀ [Дыбо 1981:126, 156], *plāščь̀ [Зализняк 1985:134], *podъ̀ «низ» [Булаховський IV 1980:479; Иллич-Свитыч 1963:125; Дыбо 1981:21], *popъ̀ [Булаховський IV 1980:407, 479; Stang 1957:71; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; Основы 1990:115], *postъ̀ [Булаховський II 1977:354; Kiparsky 1962:75; Колесов 1972:112; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:134; Основы 1990:114], *prīdъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:129; Дыбо 1981:20], *prǭdъ̀ [Дыбо 1981:79, 126, 156; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *prȳščь̀ [Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *pьpьrъ̀ [Дыбо 1981:138, 146, 188; Зализняк 1985:134], *pьr̥stъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:128; Дыбо 1981:20; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; інакше (баритонована а.п.) Kiparsky 1962:74; Основы 1990:180], *pьsъ̀ [Булаховський V 1983:438; Дыбо 1981:166; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; інакше (рухома а.п.) Иллич-Свитыч 1963:118], *rojь̀ [Иллич-Свитыч 1963:137; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *rovъ̀ [Колесов 1972:112; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:137], *sitъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:126; Дыбо 1981:21, 156], *skotъ̀ [Stang 1957:71; Дыбо 1981:70; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *snopъ̀ [Булаховський IV 1980:407; Stang 1957:71; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *sokolъ̀ [Kiparsky 1962:164; Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:134], *somъ̀ [Булаховський IV 1980:479; Иллич-Свитыч 1963:139; Дыбо 1981:21; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *sǭdъ̀ «суд» [Булаховський IV 1980:479; Дыбо 1981:79; Колесов 1972:112; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:134], *stogъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:136; Колесов 1972:112; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:137], *stolъ̀ [Булаховський II 1977:354, IV 1980:407; Stang 1957:71; Иллич-Свитыч 1963:135; Дыбо 1981:146, 172, 177; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *strǭkъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:138; Основы 1990:171], *stъl̥pъ̀/*stъl̥bъ̀ [Дыбо 1981:156; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *sъlъ̀ [Булаховський V 1983:438], *sъnъ̀ [Булаховський IV 1980:408, V 1983:438; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134; Основы 1990:171; інакше (рухома а.п.) Иллич-Свитыч 1963:115], *ščītъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:128; Дыбо 1981:20, 127; Колесов 1972:112; Булатова 1975:81; Зализняк 1985:134], *šīpъ̀ [Дыбо 1981:127; Зализняк 1985:134],*šьstъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:137; Зализняк 1985:134], *šьvъ̀, *trūdъ̀ [Булаховський IV 1980:479; Колесов 1972:112; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:134; Основы 1990:119, 171], *tьr̥nъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:125; Дыбо 1981:21; Колесов 1972:112], *ūmъ̀ [Булаховський IV 1980:479; Колесов 1972:112; Булатова 1975:80, 96; Зализняк 1985:134; Основы 1990:171], *vě̆nъ, *vojь̀ «воїн» [Зализняк 1985:134; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:171], *(v)ǭsъ̀ [Kiparsky 1962:89; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *vъnъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:127; Дыбо 1981:21], *žīvotъ̀ [Дыбо 1981:80; Колесов 1972:169; Зализняк 1985:134], *žьzlъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:130; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134] та ін.

1.9. У пізньопраслов'янській мові рухома а.п. була властива таким іменникам ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду: *bě̈r̥gъ [Булаховський IV 1980:401; Stang 1957:73; Kiparsky 1962:125; Зализняк 1985:137; Основы 1990:192], *bě̂gъ [Булаховський IV 1980:399; Колесов 1972:131; Зализняк 1985:137], *bě̂sъ [Kiparsky 1962:84; Дыбо 1981:81, 93; Колесов 1972:131; Булатова 1975:83; Зализняк

1985:137], *blǫ̑dъ [Дыбо 1981:81, 88, 187; Булатова 1975:83; Зализняк 1985:137; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:111], *bȍdъ [Иллич-Свитыч 1963:116], *bȍgъ [Булаховський IV 1980:402; Stang 1957:74; Иллич-Свитыч 1963:117; Дыбо 1981:167, 171; Колесов 1972:131; Зализняк 1985:137], *bȍkъ [Kiparsky 1962:50; Колесов 1972:131; Зализняк 1985:137; Основы 1990:193], *bȍr̥vъ [Kiparsky 1962:156; Дыбо 1981:167; Зализняк 1985:137], *brȍdъ [Kiparsky 1962:84; Иллич-Свитыч 1963:140; Дыбо 1981:177; Колесов 1972:131; Зализняк 1985:137], *brȗsъ [Kiparsky 1962:84], *bь̏rākъ [Булатова 1975:84], *cě̑pъ [Kiparsky 1962:78; Иллич-Свитыч 1963:117; Дыбо 1981:156], *čȅr̥pъ [Булаховський IV 1980:317; Иллич-Свитыч 1963:115; Зализняк 1985:137], *čь̏l̥nъ [Kiparsky 1962:78; Колесов 1972:138; Зализняк 1985:137], *čь̏mel'ь, *čь̏r̥tъ [Stang 1957:73; Зализняк 1985:137; Основы 1990:149], *dě̑lъ, *dȋvъ, *dȍlъ [Булаховський IV 1980:399; Иллич-Свитыч 1963:143; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *dǫ̑bъ [Булаховський IV 1980:314; Kiparsky 1962:51; Иллич-Свитыч 1963:143; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *drȍbъ [Stang 1957:74; Булатова 1975:90], *drȍzdъ [Зализняк 1985:137; Основы 1990:46; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:71; Колесов 1972:112], *drȗgъ [Булаховський IV 1980:314; Stang 1957:77; Иллич-Свитыч 1963:113; Дыбо 1981:156, 158; Колесов 1972:133; Зализняк 1985:137], *dȗxъ [Булаховський IV 1980:401; Stang 1957:73; Kiparsky 1962:84–85; Иллич-Свитыч 1963:112; Дыбо 1981:94, 156; Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137], *dъ̏xor'ь [Булаховський IV 1980:37; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:171], *dъ̏l̥gъ [Булаховський IV 1980:558; Stang 1957:77; Kiparsky 1962:51; Дыбо 1981:81, 187; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *gȃjь «гай», *glȗmъ [Булатова 1975:84], *gně̑vъ [Колесов 1972:133; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булаховський II 1977:392], *gnȍjь [Дыбо 1981:82; Колесов 1972:133; Зализняк 1985:137], *gnȗsъ [Дыбо 1981:93], *gȍdъ [Булаховський IV 1980:114; Колесов 1972:133; Зализняк 1985:137; Основы 1990:150], *gȍjь [Иллич-Свитыч 1963:116], *gȍl̥dъ [Булаховський IV 1980:399; Зализняк 1985:137], *gȍl̥sъ [Булаховський II 1977:365, IV 1980:399; Stang 1957:76–77; Иллич-Свитыч 1963:111; Дыбо 1981:26, 147; Булатова 1975:84; Зализняк 1985:137], *gȍr̥dъ [Булаховський IV 1980:399; Stang 1957:73; Kiparsky 1962:158; Иллич-Свитыч 1963:118; Дыбо 1981:70, 146; Булатова 1975:84; Зализняк 1985:137], *gȍvorъ, *grȋbъ, *grȍbъ i *grobъ̀ (див. II.1.8), *grȍmъ [Stang 1957:76; Иллич-Свитыч 1963:116; Зализняк 1985:137; Основы 1990:195; інакше (подвійна а.п.: рухома й окситонована) Kiparsky 1962:49; (окситонована а.п.) Колесов 1972:112], *grǫ̑zъ [Булатова 1975:84], *gъ̏r̥bъ [Булаховський IV 1980:399; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112], *gъ̏r̥nъ [Иллич-Свитыч 1963:112; Основы 1990:46], *xȍdъ [Kiparsky 1962:53; Иллич-Свитыч 1963:112; Дыбо 1981:26; Зализняк 1985:137], *xȍl̥dъ [Kiparsky 1962:158; Дыбо 1981:93; Булатова 1975:90; Зализняк 1985:137], *xъ̏mel'ь [Колесов 1972:164], *(j)ě̑zъ [Булатова 1975:85], *kȍl̥sъ [Булаховський IV 1980:317; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:137], *kȍr̥bъ [Иллич-Свитыч 1963:114; Зализняк 1985:137], *kǫ̑sъ [Дыбо 1981:147; Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137],*krȋkъ, *krȍjь, *krǫ̑gъ [Булаховський IV 1980:402; Kiparsky 1962:52; Зализняк 1985:137], *kȗmъ [Булаховський IV 1980:558; Колесов 1972:134], *kvȃsъ [Дыбо 1981:187; Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137], *kvě̑tъ [Stang 1957:77; Kiparsky 1962:53; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:138; Зализняк 1985:137], *kъ̏nę̄dz'ь [Булаховський II 1977:366, IV 1980:118, V 1983:118; Stang 1957:76; Дыбо 1981:70, 158, 171; Колесов 1972:164; Зализняк 1985:137], *kъ̏r̥mъ [Kiparsky 1962:52; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:137; інакше (оситонована а.п.) Колесов 1972:112], *lě̑sъ [Булаховський II 1977:365; Stang 1957:73; Kiparsky 1962:52; Дыбо 1981:157, 177; Колесов 1972:135; Зализняк 1985:137], *lȋkъ «обличчя» [Колесов 1972:134], *lȋsъ, *lȍgъ [Иллич-Свитыч 1963:116], *lȍjь [Зализняк 1985:137], *lȍvъ [Булатова 1975:91; Зализняк 1985:137; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112], *lǫ̑gъ [Stang 1957:77; Kiparsky 1962:52; Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:26; Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137], *lǫ̑kъ «дуга; лук» [Булаховський IV 1980:558; Kiparsky 1962:85; Иллич-Свитыч 1963:115; Колесов 1972:135; Зализняк 1985:137], *lȗbъ [Основы 1990:46], *lь̏nъ [Дыбо 1981:139; Зализняк 1985:137; інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:126; Дыбо 1981:21], *lь̏pъ [Основы 1990:46], *l'ȗdъ [Дыбо 1981:70], *mě̑xъ [Stang 1957:77; Иллич-Свитыч 1963:111; Дыбо 1981:26; Колесов 1972:136; Зализняк 1985:137; інакше (подвійна а.п.: баритонована й рухома) Kiparsky 1962:56], *mě̑lъ [Колесов 1972:136; Зализняк 1985:137], *mȋgъ [Иллич-Свитыч 1963:111], *mȍltъ [Булаховський IV 1980:316; Зализняк 1985:137], *mȍrъ [Колесов 1972:135; Зализняк 1985:137], *mȍr̥kъ [Дыбо 1981:93; Булатова 1975:86, 95; Зализняк 1985:137], *mȍstъ [Булаховський IV 1980:553; Stang 1957:77; Kiparsky 1962:73; Дыбо 1981:157; Колесов 1972:135; Зализняк 1985:137; інакше (подвійна а.п.: рухома й окситонована) Булаховський IV 1980:407], *mȍzgъ [Зализняк 1985:137], *mǫ̑žь [Булаховський IV 1980:317; Stang 1957:73; Дыбо 1981:70, 158, 171; Колесов 1972:136; Зализняк

1985:137], *mъ̏xъ [Булаховський IV 1980:263(?), V 1983:438; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:408; Иллич-Свитыч 1963:126; Дыбо 1981:21, 139; Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *nȅr̥stъ [Иллич-Свитыч 1963:140; Зализняк 1985:137], *nȋzъ [Колесов 1972:183], *nȍr̥vъ [Зализняк 1985:137], *nȍsъ [Булаховський IV 1980:399; Stang 1957:77; Kiparsky 1962:53; Колесов 1972:136; Зализняк 1985:137], *ȍr̥stъ [Булаховський V 1983:25; Колесов 1972:137; Булатова 1975:87; Зализняк 1985:137; Основы 1990:153], *ǫ̑gъlь [Булаховський III 1978:87, IV 1980:428; Kiparsky 1962:77–78; Зализняк 1985:137], *pȅl̥nъ [Булаховський IV 1980:554; Иллич-Свитыч 1963:113; Дыбо 1981:26; Булатова 1975:87; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:134], *pȅpelъ [Основы 1990:196], *plȍdъ [Иллич-Свитыч 1963:143; Колесов 1972:183; Булатова 1975:91–92; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:71; Зализняк 1985:134; Основы 1990:113], *plȍtъ [Дыбо 1981:157; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112], *pȍlъ «настил» [Зализняк 1985:137], *pȍl̥zъ [Зализняк 1985:137], *pȍr̥xъ [Булаховський IV 1980:427; Kiparsky 1962:171; Зализняк 1985:137], *pȍr̥zъ [Зализняк 1985:137], *pȍtъ [Колесов 1972:136; Булатова 1975:92; Зализняк 1985:137], *prǫ̑tъ [Kiparsky 1962:75; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:137], *pъ̏l̥kъ [Булаховський IV 1980:83; Kiparsky 1962:75; Булатова 1975:87; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *pъ̏r̥tъ [Дыбо 1981:139; Зализняк 1985:137], *pь̏n’ь [Булаховський V 1983:438; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112], *pь̏r̥xъ [Иллич-Свитыч 1963: 117], *rȃzъ «удар» [Булаховський IV 1980:114; Основы 1990:46], *rȍdъ [Булаховський IV 1980:399; Stang 1957:73; Kiparsky 1962:90; Колесов 1972:183; Булатова 1975:92; Зализняк 1985:137; Основы 1990:153, 196], *rȍgъ [Булаховський IV 1980:399; Stang 1957:76; Kiparsky 1962:53; Иллич-Свитыч 1963:117; Колесов 1972:136; Зализняк 1985:137; Основы 1990:196], *rȍkъ [Булатова 1975:93], *rȍpotъ [Дыбо 1981:187], *rǫ̑bъ [Иллич-Свитыч 1963:140; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137], *rȗxъ [Иллич-Свитыч 1963:111; Основы 1990:46], *rъ̏tъ [Булаховський IV 1980:263(?); інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:408; Зализняк 1985:134], *skȍkъ, *slě̑dъ [Kiparsky 1962:76; Дыбо 1981:26; Булатова 1975:88; Зализняк 1985:137], *slȗxъ [Булаховський IV 1980:558; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137; Основы 1990:196], *slȗzъ [Основы 1990:196], *smě̑xъ [Зализняк 1985:137; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:128], *smȍr̥dъ [Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:26], *sně̑gъ [Kiparsky 1962:53; Иллич-Свитыч 1963:117; Дыбо 1981:140; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137], *sȍkъ [Kiparsky 1962:86;

Иллич-Свитыч 1963:110; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137], *sȍl̥pъ [Иллич-Свитыч 1963:140], *sȍr̥mъ [Булаховський IV 1980:458; Булатова 1975:88, 95; Зализняк 1985:137; Основы 1990:196], *sǫ̑dъ «судно; посудина» [Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137], *sǫ̑kъ [Kiparsky 1962:77; Иллич-Свитыч 1963:144; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:137], *spě̑xъ [Булатова 1975:88], *stȍr̥žь [Зализняк 1985:137], *strȃxъ [Булаховський IV 1980:458; Дыбо 1981:83; Колесов 1972:128; Булатова 1975:76–77; Зализняк 1985:137], *strȍjь [Булатова 1975:93], *strȗgъ [Kiparsky 1962:86; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137], *strȗpъ [Иллич-Свитыч 1963:111; Колесов 1972:137; Зализняк 1985:137; Основы 1990:46], *stȗdъ, *sty̑dъ, *svȅkrъ, *svě̑tъ [Колесов 1972:137; Булатова 1975:87; Зализняк 1985:137; Основы 1990:47, 153, 196], *svȍr̥bъ [Зализняк 1985:137], *sъ̏tъ [Дыбо 1981:156], *sъ̏r̥pъ [Дыбо 1981:156; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:112; Зализняк 1985:134], *šȗmъ [Колесов 1972:138; Зализняк 1985:137], *tȅr̥mъ [Зализняк 1985:137], *tȍkъ [Иллич-Свитыч 1963:112], *tȍr̥kъ [Иллич-Свитыч 1963:145; Дыбо 1981:25], *trȅpetъ [Зализняк 1985:137], *trě̑skъ, *trǫ̑sъ «землетрус» [Kiparsky 1962:87; Колесов 1972:138; Зализняк 1985:137; Основы 1990:197], *trȗpъ [Булаховський IV 1980:558; Колесов 1972:138; Зализняк 1985:137], *tȗkъ [Иллич-Свитыч 1963:151; Дыбо 1981:26, 94; Колесов 1972:138], *tȗrъ [Иллич-Свитыч 1963:114; Зализняк 1985:137; Основы 1990:46], *tvȍrъ, *ty̑lъ [Булаховський IV 1980:558], *vȃlъ «хвиля» [Иллич-Свитыч 1963:144, 155; Колесов 1972:183; Булатова 1975:84, 96; Зализняк 1985:137], *vȃrъ «кипляча вода»[Колесов 1972:132; Зализняк 1985:137], *vȅčerъ [Булаховський IV 1980:475; Иллич-Свитыч 1963:114; Колесов 1972:169; Зализняк 1985:137; Основы 1990:197],*vȅpr’ь [інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:134], *vȅr̥dъ [Булаховський IV 1980:316; Дыбо 1981:93; Булатова 1975:84; Зализняк 1985:137], *vȅr̥skъ, *vȅr̥sъ [Дыбо 1981:156], *vě̑kъ [Булаховський IV 1980:399; Stang 1957:73; Дыбо 1981:82; Колесов 1972:132; Зализняк 1985:137], *vę̑zъ, *vȋdъ [Булаховський IV 1980:399; Kiparsky 1962:84; Иллич-Свитыч 1963:155; Колесов 1972:132; Зализняк 1985:137], *vȋrъ, *vȍdjь [інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:111; Зализняк 1985:134], *vȍl̥kъ [Булаховський IV 1980:322; Иллич-Свитыч 1963:111; Зализняк 1985:137], *vȍl̥sъ [Stang 1957:73; Kiparsky 1962:170; Иллич-Свитыч 1963:115; Дыбо 1981:140, 157, 188; Зализняк 1985:137], *vȍl̥tъ [Иллич-Свитыч 1963:146; Дыбо 1981:156], *vȍr̥gъ [Булаховський IV 1980:316, 401; Kiparsky 1962:157; Дыбо 1981:70, 167; Зализняк 1985:137], *vȍr̥xъ [Зализняк 1985:137], *vȍr̥nъ [Булаховський IV 1980:316; Иллич-Свитыч

1963:113; Зализняк 1985:137; Основы 1990:46], *vȍr̥tъ [Kiparsky 1962:171; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:137], *vȍskъ [Зализняк 1985:137; інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:128; Дыбо 1981:20; Колесов 1972:111], *vȍzъ [Булаховський II 1977:365; Kiparsky 1962:50; Иллич-Свитыч 1963:114; Колесов 1972:132; Зализняк 1985:137], *vъ̏l̥kъ [Булаховський IV 1980:322; Иллич-Свитыч 1963:115; Дыбо 1981:147, 167; Колесов 1972:132; Зализняк 1985:137], *znâkъ [Зализняк 1985:137], *znȍjь [Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137; Основы 1990:197], *zǫ̑bъ [Булаховський IV 1980:322; Stang 1957:72; Иллич-Свитыч 1963:114; Дыбо 1981:146; Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137], *zvȍnъ «дзвін» [Иллич-Свитыч 1963:130; Колесов 1972:134], *zvǫ̑kъ [Булаховський IV 1980:401], *žârъ [Колесов 1972:134; Зализняк 1985:137], *žȅl̥bъ [Зализняк 1985:137], *žȅr̥bъ та ін.

Б. Іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду

1.10. У пізньопраслов'янській мові іменникам ŏ-/jŏ-основ середнього роду, як і іменникам ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, були властиві всі три акцентні парадигми.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.–Зн.	*dˈělo	*selò	*(j)ȅzero
Род.	*dˈěla	*selà	*(j)ȅzera
Дав.	*dˈělu	*selù	*(j)ȅzeru
Ор.	*dˈělomь	*selòmь	*(j)ȅzeromь
Місц.	*dˈělě	*selě̀	*(j)ȅzerě
		Множина	
Наз.–Зн.	*dˈělā	*sˈelā	*(j)ezerā̂
Род.	*dˈělъ	*selъ̀	*(j)ezerъ̀
Дав.	*dˈělomъ	*selòmъ	*(j)ȅzeromъ
Ор.	*dˈělȳ	*sˈelȳ	*(j)ezerȳ̂
Місц.	*dˈělě̄xъ	*sˈelě̄xъ	*(j)ezerě̄xъ̀
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*dˈělě	*selě̀	*(j)ȅzerě
Род.–Місц.	*dˈělū	*sˈelū	*(j)ezerū̂
Дав.–Ор.	*dˈěloma	*selòma	*(j)ezeromà

1.10.1. Ранньопраслов'янську окситоновану а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду переважна більшість дослідників реконструює з колонним флективним наголосом в усіх відмінкових формах, проте серед дослідників існують суттєві розбіжності щодо подальшого розвитку цієї акцентної парадигми на праслов'янському ґрунті. Одні з них вважають, що колонний флективний наголос зберігався і в пізньопраслов'янський період (за винятком форми род. мн., де наголос перемістився з кінцевого редукованого на попередній склад) [Kiparsky 1962:237, 252]. На думку інших дослідників, у пізньопраслов'янський період флективна акцентуація у множині була замінена акцентуацією попереднього перед флексією складу [Шахматов 1957:38–39; Kuryłowicz 1958:224, 225–226; Stang 1957:82–83]. За О.Шахматовим, це сталося під впливом іменників ā-основ [Шахматов 1957:39], за Є.Куриловичем, – під впливом форми род. мн. [Kuryłowicz 1958:224], за Х.Стангом, – під впливом форми місц. мн., у якій досліджувані іменники (як і окситоновані іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, див. I.1.6.1) зазнали рецесії наголосу на корінь [Stang 1957:82–83]. На думку В.М.Ілліча-Світича, у пізньопраслов'янський період досліджувані іменники зберігали флективний наголос в усіх відмінкових формах множини, крім місц. і наз.–зн., де відбулася рецесія наголосу на корінь (для наз.–зн. мн. В.М.Ілліч-Світич припускає існування паралельних форм – з флективним наголосом і кореневим) [Иллич-Свитыч 1963:120]. В.Колесов також вважає, що в пізньопраслов'янській мові форма місц. мн. досліджуваних іменників характеризувалася кореневим наголосом [Колесов 1969:27].

На відміну від переважної більшості дослідників, які вважають, що акцентне протиставлення форм однини (флективний наголос) формам множини (кореневий наголос) в окситонованих іменниках ŏ-/jŏ-основ середнього роду виникло в пізньопраслов'янський період або на ґрунті окремих слов'янських мов, Л.А.Булаховський відносить згадане протиставлення до глибокої давнини (індоєвропейської системи взагалі) і пояснює його припущенням, що «первісно множина середнього роду являла собою власне збірні іменники жіночого роду із спеціальними особливостями наголошення» [Булаховський IV 1980:323–324].

Наведена реконструкція пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду відрізняється від реконструкції Є.Куриловича акцентуацією форм ор. одн. і дав. мн.: ор. одн. *dervˈomь з *dervomˈь, дав. мн. *dervˈomъ з *dervomˈъ [Kuryłowicz 1958:223, 225–226]. Х.Станг і В.А.Дибо не наводять реконструкції рухомої а.п. досліджуваних іменників, проте, спираючись на їх реконструкції рухомої а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, можна говорити лише про одну розбіжність – в акцентуації форми дав. мн. (у Х.Станга і В.А.Дибо – флективна акцентуація) [Stang 1957:74–75, 84; Дыбо 1981:26–27, 32].

1.10.2. У порівнянні з ранньопраслов’янською окситонованою а.п. (див. I.2.2) пізньопраслов’янська окситонована а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду характеризувалася переміщенням наголосу на корінь у формах наз.–зн., ор. та місц. мн. і род.–місц. дв. (згадане переміщення наголосу відбулося з флективних довгот, що не скоротилися під час пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних, див. I.2.6).

У порівнянні з ранньопраслов’янською рухомою а.п. (див. I.2.2) пізньопраслов’янська рухома а.п. іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду зберегла спадну інтонацію (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., дав. мн. і зн. дв., втративши її в зн. мн. і дав. дв. (під впливом наз. мн. і ор. дв.). Під впливом дав. та зн. одн. спадну інтонацію (на початковому складі) отримали всі інші відмінкові форми однини (наз., род., ор. та місц.), а під впливом зн. дв. – форма наз. дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в ор. мн. і род.–місц. дв., а в ор. дв. внаслідок пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. I.2.6). Двоскладова висхідно-спадна інтонація на двох останніх складах збереглася в род. мн. (при короткісності передостаннього складу) і місц. мн. У род. мн. при довготності передостаннього складу первісна односкладова висхідно-спадна інтонація на передостанньому складі (див. I.2.2) була замінена двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на двох останніх складах, що сталося після пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних під впливом іменників з короткісним передостаннім складом у род. мн.

1.11. У пізньопраслов’янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду: *bˈidlo [Основы 1990:93], *bl’ˈudo [Булаховський IV 1980:205; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132; Основы 1990:198], *boˈl̥to [Булаховський II 1977:378, IV 1980:324, 549; Kiparsky 1962:237; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:193; Зализняк 1985:132], *bь̀r̥do [Основы 1990:198], *čˈędo [Булаховський IV 1980:205, 399; Колесов 1972:193; Зализняк 1985:132; Основы 1990:198], *čˈudlo [Основы 1990:93], *dˈělo [Булаховський II 1977:346, IV 1980:324; Kiparsky 1962:242; Дыбо 1981:149; Зализняк 1985:132; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:193], *dˈudlo [Дыбо 1981:151], *govę̀do, *gъ̀r̥dlo [Дыбо

1981:155; Зализняк 1985:132], *jˈaslā, *jˈato [Иллич-Свитыч 1963:154; Основы 1990:198], *jˈutro [Kiparsky 1962:239–240; Зализняк 1985:132; Основы 1990:199], *kolě̀no [Булаховський IV 1980:549; Дыбо 1981:149; Зализняк 1985:132], *kopỳto [Булаховський IV 1980:208, 549; Дыбо 1981:177; Зализняк 1985:132], *korỳto [Булаховський IV 1980:208, 549; Дыбо 1981:149; Зализняк 1985:132], *krˈěslo [Дыбо 1981:23; інакше (рухома а.п.) Основы 1990:198], *lˈěto [Булаховський IV 1980:324; Kiparsky 1962:242; Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:23; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132], *lˈyko [Дыбо 1981:23, 155; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132; інакше (рухома а.п.) Основы 1990:198], *mˈaslo [Булаховський IV 1980:437; Дыбо 1981:137, 188; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132], *mˈěsto [Булаховський IV 1980:324, V 1983:392; Kiparsky 1962:243; Булатова 1975:73; Зализняк 1985:132; Основы 1990:199], *mˈędlo [Основы 1990:93], *mˈydlo [Булаховський II 1977:346; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:192], *or̥̀dlo [Булаховський IV 1980:399, 437, V 1983:25; Дыбо 1981:23; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132], *or̥̀mo [Булаховський V 1983:25; Зализняк 1985:132; Основы 1990:199], *pˈasmo [Булаховський IV 1980:207–208, 550; Дыбо 1981:23], *polě̀no [Булаховський IV 1980:549; Дыбо 1981:149; Колесов 1972:193; Зализняк 1985:132], *pˈǫto [Булаховський V 1983:366], *prˈavo [Kiparsky 1962:244; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132; Основы 1990:198], *prˈęslo, *pˈuzdro, *rˈydlo [Дыбо 1981:149], *sˈadlo [Булаховський IV 1980:399, 437; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132], *sˈito [Булаховський V 1983:366, 392; Kiparsky 1962:237; Дыбо 1981:23, 149, 177; Колесов 1972:193; Зализняк 1985:132], *stˈado [Зализняк 1985:132; Основы 1990:199; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:193–194], *šˈidlo [Булаховський IV 1980:399, 437, V 1983:101; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:193], *tьr̥̀dlo [Основы 1990:93], *vˈěko [Дыбо 1981:23; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132], *vˈidlo [Основы 1990:96], *zьˈr̥no [Булаховський IV 1980:549, V 1983:366; Kiparsky 1962:247; Дыбо 1981:149, 155; Зализняк 1985:132; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:83], *želě̀zo [Дыбо 1981:73, 155; Колесов 1972:193; Зализняк 1985:132], *žˈędlo [Дыбо 1981:149; інакше (окситонована а.п.) Булаховський II 1977:445; Kiparsky 1962:238; Основы 1990:95, 202], *žˈito [Булаховський IV 1980:437; Колесов 1972:192; Зализняк 1985:132; Основы 1990:198] та ін.

1.12. У пізньопраслов'янській мові окситонованою а.п. характеризувалися такі іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду: *bedrò [Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Основы 1990:200], *bě̆lьmò [Булаховський IV 1980:550], *brьvьnò [Kiparsky 1962:245; Дыбо

1981:149; Зализняк 1985:135], *čelò [Булаховський IV 1980:409; Kiparsky 1962:251; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:27; Зализняк 1985:135], *čer̥slò «лемех» [Булаховський IV 1980:287, 549; Иллич-Свитыч 1963:129; Колесов 1969:31; Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п. і окситонована а.п.) Основы 1990:202 (виноска)], *čīslò [Булаховський IV 1980:409; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135; Основы 1990:200], *dobrò [Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135; Основы 1990:200], *dol̥tò/*del̥tò [Булаховський IV 1980:549; Дыбо 1981:151; Зализняк 1985:135], *dūpъlò/*dūpьlò [Дыбо 1981:151], *dъnò [Булаховський IV 1980:409; Иллич-Свитыч 1963:122; Дыбо 1981:150; Зализняк 1985:135], *gně̄zdò [Булаховський IV 1980:409; Kiparsky 1962:246; Иллич-Свитыч 1963:121; Дыбо 1981:156; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *greblò, *gūmьnò [Булаховський IV 1980:409, V 1983:116; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *(j)ārьmò, *(j)ę̄drò [Булаховський IV 1980:204; Иллич-Свитыч 1963:121; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135; Основы 1990:198], *(j)ę̄trò [Иллич-Свитыч 1963:122], *korьjè [Дыбо 1981:150; Колесов 1978:67; Зализняк 1985:135], *krīdlò [Булаховський IV 1980:409; Kiparsky 1962:248; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *lājьnò [Основы 1990:198], *leglò/*lę̄glò [Основы 1990:198], *līcè [Kiparsky 1962:248; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Колесов 1969:25; Булатова 1975:79; Зализняк 1985:135; Основы 1990:117, 200], *lonò [Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135; Основы 1990:202], *lǭkъnò [Булаховський V 1983:116; Дыбо 1981:150], *mel̥kò [Булаховський IV 1980:409, 549; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:177; Колесов 1969:31; Зализняк 1985:135], *mȳtò «плата» [Kiparsky 1962:238; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135; інакше (баритонована а.п.) Основы 1990:198], *ně̄drò [Основы 1990:201], *okъnò [Stang 1957:83; Kiparsky 1962:249; Дыбо 1981:149; Зализняк 1985:135], *ǭtrò «нутрощі» [Иллич-Свитыч 1963:121; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *però [Kiparsky 1962:249; Иллич-Свитыч 1963:121; Дыбо 1981:156; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:92], *pę̄tьnò [Булаховський IV 1980:207], *pīsьmò [Булаховський IV 1980:207, 550, V 1983:115; Kiparsky 1962:249; Дыбо 1981:150; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *plet’è [Kiparsky 1962:249; Иллич-Свитыч 1963:134; Зализняк 1985:135; Основы 1990:201], *plūtò [Иллич-Свитыч 1963:129; Основы 1990:97], *plūtjè/*pl’ūtjè (*plútjā/*pl’útjā) «легені» [Иллич-Свитыч 1963:123; Зализняк 1985:135], *pol̥tьnò [Булаховський V 1983:115; Дыбо 1981:138, 149, 188; Колесов

1969:31; Зализняк 1985:135], *prǭglò [Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *pьšenò [Булаховський IV 1980:550; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:135], *rebrò [Kiparsky 1962:249; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:151, 156; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *remeslò [Булаховський IV 1980:210; Kiparsky 1962:249], *rešetò [Булаховський IV 1980:409; Stang 1957:83; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Kiparsky 1962:249–250, 252; Дыбо 1981:150; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:135], *rūnò [Булаховський IV 1980:206, 409; Kiparsky 1962:250; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135; інакше (баритонована а.п.) Основы 1990:199], *sedьlò [Булаховський IV 1980:409; Дыбо 1981:149; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *selò [Булаховський IV 1980:409; Stang 1957:83; Kiparsky 1962:250; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:69, 151; Колесов 1969:26; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:135], *sīdlò [Иллич-Свитыч 1963:121; Зализняк 1985:135; Основы 1990:94], *stegnò [Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:150; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *stьblò [Булаховський IV 1980:409; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:150, 157], *stьklò [Булаховський IV 1980:409; Дыбо 1981:138, 150, 188; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *sūkъnò [Булаховський IV 1980:409; Дыбо 1981:138, 151; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *sьrebrò [Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:80; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:135], *tenetò [Булаховський IV 1980:209; Kiparsky 1962:239; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:135], *teplò [Колесов 1969:27; Зализняк 1985:135], *tol̥kъnò [Колесов 1969:31; Зализняк 1985:135], *tьlò [Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:93], *ústā [Дыбо 1981:80; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:85; Булатова 1975:89], *vāpьnò [Булаховський V 1983:116], *ver̥tenò [Булаховський IV 1980:409, 550; Stang 1957:83; Kiparsky 1962:246; Дыбо 1981:150; Зализняк 1985:135], *veslò [Булаховський IV 1980:409; Kiparsky 1962:246; Дыбо 1981:150; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *vē̆drò [Булаховський IV 1980:409; Kiparsky 1962:246; Иллич-Свитыч 1963:131 (виноска); Дыбо 1981:151; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135], *vīnò [Булаховський IV 1080:409; Stang 1957:83; Kiparsky 1962:246; Дыбо 1981:79; Колесов 1969:25; Зализняк 1985:135], *vol̥kъnò [Булаховський IV 1980:409; Stang 1957:83; Дыбо 1981:151; Зализняк 1985:135], *vor̥̀tā [Иллич-Свитыч 1963:123; Основы 1990:201; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:85; Зализняк 1985:138], *zъlò [Зализняк 1985:135; Основы 1990:201], *žer̥dlò [Булаховський IV 1980:549; Колесов 1969:26; Зализняк 1985:135; Основы 1990:95], *žьr̥dlò [Основы 1990:95] та ін.

1.13. У пізньопраслов'янській мові рухома а.п. була властива таким іменникам ŏ-/jŏ-основ середнього роду: *bȍl̥go [Stang 1957:100; Булатова 1975:83; Основы 1990:202], *bȍr̥šьno [Булаховський II 1977:379, IV 1980:330, 549; Основы 1990:198], *br'ûxo, *čȅr̥vo [Булаховський IV 1980:450; Колесов 1969:32; Зализняк 1985:138; Основы 1990:202], *dȅr̥vo [Булаховський II 1977:346, IV 1980:317; Дыбо 1981:139, 150, 157; Колесов 1969:31–32; Зализняк 1985:138], *dîvo [Дыбо 1981:82; Зализняк 1985:138], *drъ̏vo (*drъvâ) [Булаховський II 1977:446, IV 1980:450; Stang 1957:84; Иллич-Свитыч 1963:133; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1969:26; Основы 1990:200], *gȍr'e [Иллич-Свитыч 1963:134; Колесов 1969:29; Зализняк 1985:138], *(j)âje [Stang 1957:84; Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:24, 150], *(j)ȅzero [Булаховський IV 1980:208, 325; Stang 1957:84; Kiparsky 1962:243; Иллич-Свитыч 1963:133; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:138], *jь̏go [Булаховський IV 1980:450; інакше (баритонована а.п.) Основы 1990:31, 43, 210], *krȍsno (*krosnâ) [Иллич-Свитыч 1963:133; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:198], *lę̂do [Булаховський IV 1980:204; Иллич-Свитыч 1963:153], *lȍže [Дыбо 1981:150; Колесов 1969:29; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:202], *lŷsto [Основы 1990:202], *mę̂so [Булаховський II 1977:346, IV 1980:399; Stang 1957:84; Kiparsky 1962:239; Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:24, 152; Колесов 1969:30; Зализняк 1985:138], *mȍr'e [Булаховський IV 1980:450; Stang 1957:84; Kiparsky 1962:243; Иллич-Свитыч 1963:134; Дыбо 1981:71, 152; Колесов 1969:29; Зализняк 1985:138], *ȍje [Дыбо 1981:152; інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:550], *ȍlovo [Булаховський IV 1980:208; Иллич-Свитыч 1963:134; Дыбо 1981:139, 188; Колесов 1969:33; Зализняк 1985:138], *pîvo [Kiparsky 1962:239; Иллич-Свитыч 1963:153; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:30; Зализняк 1985:138], *pȍl'e [Булаховський IV 1980:450; Stang 1957:84; Kiparsky 1962:243–244; Иллич-Свитыч 1963:134; Дыбо 1981:71, 152; Колесов 1969:29; Зализняк 1985:138], *prȍso [Булаховський IV 1980:450; Дыбо 1981:139, 157, 188; Зализняк 1985:138], *sě̂no [Булаховський II 1977:346, IV 1980:399; Kiparsky 1962:239; Иллич-Свитыч 1963:153; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:30; Зализняк 1985:138], *sъ̏l̥nьce [інакше (окситонована а.п.) Колесов 1978:57–58], *sь̏r̥dьce [Булаховський II 1977:346–347, IV 1980:437; Основы 1990:203; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1978:57], *tě̂sto [Булаховський IV 1980:399; Иллич-Свитыч 1963:153; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:30; Зализняк 1985:138], *vě̑tje [Иллич-Свитыч 1963:134], *vě̑no [Иллич-Свитыч 1963:153], *zȍl̥to [Булаховський IV 1980:450, 549; Иллич-Свитыч 1963:153; Дыбо 1981:152; Колесов 1969:32; Зализняк 1985:138], *zь̏r̥kadlo [Stang 1957:84; Kiparsky 1962:242, 245] та ін.

Іменники ŭ-основ

1.14. У праслов'янський період розпочався процес злиття іменників ŭ-основ з іменниками ŏ-основ чоловічого роду, у зв'язку з чим виникають значні труднощі при визначенні складу іменників ŭ-основ у праслов'янській мові. Загальновизнаними і безперечними іменниками ŭ-основ є шість слів: *domъ, *medъ, *polъ «половина, сторона», *synъ, *volъ, *vьr̥xъ. Досить надійними випадками праслов'янських ŭ-основ можна вважати іменники *bobrъ/*bebrъ/*bьbrъ, *borъ, *ilъ, *ledъ, *olъ «рід напою», *sol̥dъ, менш надійними – іменники *činъ, *listъ, *stanъ. Цілком можливо, що основу на -ŭ в праслов'янській мові мали також іменники *darъ, *jadъ, *mirъ, *pirъ, *rędъ, *sadъ, *tъr̥gъ, *žirъ та деякі інші[2]

У пізньопраслов'янській мові іменники ŭ-основ характеризувалися двома акцентними парадигмами – окситонованою і рухомою. Баритонована а.п. на ґрунті праслов'янської мови була переведена в рухому а.п.

	Окситонована а.п.	**Рухома а.п.**
	Однина	
Наз.–Зн.	*volъ̀	*sŷnъ
Род.	*volù	*sŷnu
Дав.	*volòvi	*sŷnovi
Ор.	*volъ̀mь	*sȳnъmь̀
Місц.	*vˈolū	*sȳnû
Кл.	*volù	*sŷnu
	Множина	
Наз.	*volòve	*sŷnove
Род.	*volòvъ	*sȳnovъ̀
Дав.	*volъ̀mъ	*sŷnъmъ
Зн.	*volỳ	*sŷny
Ор.	*volъ̀mi	*sȳnъmì
Місц.	*volъ̀xъ	*sȳnъxъ̀

---

[2] При визначенні складу іменників ŭ-основ у праслов'янській мові спираємося передусім на відповідну працю Р.Еккерта [Эккерт 1963].

Двоїна

Наз.–Зн.	*volỳ	*sŷny
Род.–Місц.	*volòvū	*sȳnovû̄
Дав.–Ор.	*volъ̀ma	*sȳnъmà

1.14.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ŭ-основ відрізняється від відповідних реконструкцій Є.Куриловича і Х.Станга, по суті, лише акцентуацією форми дав. мн.: за Є.Куриловичем, дав. мн. *vьrx̍ъmъ з *vьrxъm̍ъ [Kuryłowicz 1958:226], за Х.Стангом – *darъ̀mъ з *darъmъ̀ [Stang 1957:81], але, за В.А.Дибо – *sŷnъmъ (?) [Дыбо 1981:28], а від реконструкції В.А.Дибо – акцентуацією форм род. і кл. одн.: род. одн. *synu̍ (?), кл. одн. *synu̍ [Дыбо 1981:28]. Слід зазначити, що В.А.Дибо реконструює не пізньопраслов'янську, а більш ранню форму род. одн., яка, безсумнівно, була кінцевонаголошеною.

1.14.2. Пізньопраслов'янська окситонована а.п. іменників ŭ-основ відрізнялася від ранньопраслов'янської окситонованої а.п. (див. І.2.2) переміщенням наголосу на корінь у місц. одн. (з флективної довготи, що не скоротилася під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

Пізньопраслов'янська рухома а.п. іменників ŭ-основ у порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. І.2.2) зберегла спадну інтонацію (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., дав. та зн. мн., зн. дв., але втратила її в дав. дв. (під впливом ор. дв.). Під впливом дав. та зн. одн. спадну інтонацію (на початковому складі) набули наз. та род. одн., а під впливом зн. мн. і дв. – відповідно форми наз. мн. і дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в місц. одн. і род.–місц. дв., а в ор. мн. і дв. внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. І.2.6). Двоскладова висхідно-спадна інтонація на двох останніх складах збереглася в ор. одн., род. та місц. мн.

1.15. У пізньопраслов'янській мові окситонована а.п. була властива таким іменникам ŭ-основ: *bobrъ̀ [Булаховський IV 1980:459; Иллич-Свитыч 1963:146; Дыбо 1981:21; Колесов 1972:180; Зализняк 1985:134], *volъ̀ [Булаховський IV 1980:407; Иллич-Свитыч 1963:144; Дыбо 1981:177; Колесов 1972:180; Зализняк 1985:134], *vьr̥xъ̀ [Stang 1957:81; Kiparsky 1962:88; Иллич-Свитыч 1963:146; Дыбо 1981:21; Колесов 1972:180; Зализняк 1985:134].

Рухомою а.п. характеризувалися іменники: *bȍrъ [Колесов 1972:182; Зализняк 1985:137], *čȋnъ [Kiparsky 1962:54; Колесов 1972:183; Булатова 1975:90; Зализняк 1985:137; Основы 1990:193], *dârъ [Stang 1957:81; Kiparsky 1962:51; Иллич-Свитыч 1963:155; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137; Основы 1990:193], *dȍmъ [Kiparsky 1962:51; Дыбо 1981:84, 177; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *îlъ [Колесов 1972:182; інакше (баритонована а.п.) Зализняк 1985:131], *jâdъ [Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *lȅdъ [Булаховський IV 1980:399; Иллич-Свитыч 1963:144, 145; Дыбо 1981:25, 139; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *lîstъ [Kiparsky 1962:73; Дыбо 1981:156, 177; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *mȅdъ [Булаховський IV 1980:399; Kiparsky 1962:52; Иллич-Свитыч 1963:143, 145; Дыбо 1981:25, 140, 177; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *mȋrъ [Kiparsky 1962:52–53; Дыбо 1981:25, 70; Колесов 1972:183; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:137], *ȍlъ [Иллич-Свитыч 1963:145; Дыбо 1981:25], *pȋrъ [Иллич-Свитыч 1963:155; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *pȍlъ «половина» [Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *rę̂dъ [Булаховський IV 1980:114; Иллич-Свитыч 1963:143; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137; Основы 1990:196], *sâdъ [Иллич-Свитыч 1963:143; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *sȍl̥dъ [Kiparsky 1962:158; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:137],*stânъ [Kiparsky 1962:86; Иллич-Свитыч 1963:143, 155; Дыбо 1981:156; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *sŷnъ [Булаховський IV 1980:314; Stang 1957:81; Иллич-Свитыч 1963:155; Дыбо 1981:25, 158; Колесов 1972:183; Зализняк 1985:137], *tъ̏r̥gъ [Иллич-Свитыч 1963:143; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:81(?); Колесов 1972:180; Зализняк 1985:134], *žȋrъ [Иллич-Свитыч 1963:144, 155] та ін.

Іменники ĭ-основ
А. Іменники ĭ-основ жіночого роду

1.16. Деякі дослідники, спираючись на свідчення сучасних слов'янських мов, вважають, що в праслов'янській мові іменникам ĭ-основ жіночого роду не була властива окситонована а.п., а лише баритонована і рухома [Sedláček 1910:222; Обнорский 1931:391]. Свідчення давніх слов'янських акцентованих пам'яток все ж дозволяють реконструювати для праслов'янської мови й окситоновану а.п. згаданих іменників [Колесов 1972:94], яка пізніше (на ґрунті окремих слов'янських мов) злилася, як правило, з рухомою а.п.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.–Зн.	*mˈyšь	*dvьrь̀	*kȍstь
Род.	*mˈyši	*dvьrì	*kȍsti
Дав.	*mˈyši	*dvьrì	*kȍsti
Ор.	*mˈyšьjǫ	*dvьrь̀jǫ	*kostьjǫ̀
Місц.	*mˈyšī	*dvˈьrī	*kostī̂
Кл.	*mˈyši		*kȍsti
		Множина	
Наз.–Зн.	*mˈyši	*dvьrì	*kȍsti
Род.	*mˈyšьjь	*dvьrь̀jь	*kostьjь̀
Дав.	*mˈyšьmъ	*dvьrь̀mъ	*kȍstьmъ
Ор.	*mˈyšьmi	*dvьrь̀mi	*kostьmì
Місц.	*mˈyšьxъ	*dvьrь̀xъ	*kostьxъ̀
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*mˈyši	*dvьrì	*kȍsti
Род.–Місц.	*mˈyšьjū	*dvьrь̀jū	*kostьjū̂
Дав.–Ор.	*mˈyšьma	*dvьrь̀ma	*kostьmà

1.16.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ĭ-основ жіночого роду відрізняється від відповідних реконструкцій Є.Куриловича і Х.Станга, по суті, лише акцентуацією форми дав. мн.: за Є.Куриловичем, дав. мн. *bornˈьmъ з *bornьmъ̀ [Kuryłowicz 1958:226], за Х.Стангом – *kostь̀mъ з *kostьmъ̀ [Stang 1957:86], але, за В.А.Дибо – *grę̂dьmъ [Дыбо 1981:28–29], а від реконструкції В.А.Дибо – акцентуацією форми род. одн.: *grę̂di̍ [Дыбо 1981:28], проте у В.А.Дибо відбита не пізньопраслов'янська, а більш рання акцентуація род. одн.

1.16.2. Для пізньопраслов'янської окситонованої а.п. іменників ĭ-основ жіночого роду в порівнянні з ранньопраслов'янською окситонованою а.п. (див. І.2.2) характерне переміщення наголосу на корінь у місц. одн. (з флективної довготи, що не скоротилася під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

Для пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ĭ-основ жіночого роду в порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. І.2.2) характерне збереження спадної інтонації (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., дав. та зн. мн., зн. дв. і втрата її в дав. дв. (під впливом ор. дв.). Під впливом дав. та зн. одн. спадну інтонацію (на початковому складі) набули наз. та род. одн., а під впливом зн. мн. і дв. – відповідно форми наз. мн. і дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в місц. одн. і род.–місц. дв., а в ор. одн., мн. і дв. внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. І.2.6). Двоскладова висхідно-спадна інтонація на двох останніх складах збереглася в род. та місц. мн.

1.17. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники ĭ-основ жіночого роду: *bˈasnь [Колесов 1972:70], *dol̥̀nь [Зализняк 1985:132], *gˈǫslь (*gˈǫsli) [Булаховський IV 1980:282; Дыбо 1981:177; Колесов 1972:72; Зализняк 1985:133], *(j)ˈablonь [Булаховський IV 1980:18], *jˈasli [Булаховський IV 1980:125; Колесов 1972:72; Зализняк 1985:133], *kˈadь [Булаховський IV 1980:279, 529; Колесов 1972:70], *korìstь, *kˈystь [Колесов 1972:71; Зализняк 1985:132], *mˈědь [Булаховський IV 1980:278, 529; Stang 1957:85; Дыбо 1981:137, 188; Колесов 1972:71; Зализняк 1985:132], *mˈyslь [Булаховський IV 1980:282; Колесов 1972:71; Булатова 1975:73; Зализняк 1985:132; інакше (рухома а.п.) Kiparsky 1962:23], *mˈyšь [Булаховський IV 1980:125, 278; Stang 1957:85; Kiparsky 1962:21; Дыбо 1981:23, 148, 166; Колесов 1972:71; Зализняк 1985:132], *nˈitь [Булаховський IV 1980:278; Stang 1957:85; Дыбо 1981:23, 137, 155; Колесов 1972:71; Зализняк 1985:132], *or̥̀tь [Дыбо 1981:187; Колесов 1972:71; Зали́зняк 1985:132], *pečàlь [Булаховський IV 1980:195, 405; Колесов 1972:72; Булатова 1975:75, 95], *pˈěsnь [Зализняк 1985:132], *pьl̥̀stь [Булаховський II 1977:380, 425], *pьr̥̀sь (*pьr̥̀si) [Булаховський IV 1980:125; Дыбо 1981:23; Зализняк 1985:133], *rˈysь [Дыбо 1981:23; Колесов 1972:71], *sˈanь (*sˈani) [інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138], *sˈěnь (sˈěni) [Kiparsky 1962:22(?); Булатова 1975:76; Зализняк 1985:132; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *sˈětь [Зализняк 1985:132; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94; (рухома а.п.) Основы 1990:206], *sъmьr̥̀tь [Булаховський II 1977:380, IV 1980:278; Stang 1957:85; Булатова 1975:76; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:95], *sˈytь «ситість», *tˈěnь [Kiparsky 1962:22(?); інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:279], *vˈětvь [Колесов 1972:71; Зализняк 1985:132], *žˈalь [Булаховський IV 1980:529] та ін.

З окситонованою а.п. вживалися іменники *dvьrь̀ (*dvьrì) [Дыбо 1981:21, 148; Колесов 1972:94; Зализняк 1985:136], *lūčь̀ [Булаховський IV 1983:283; Дыбо 1981:126; Колесов 1972:112], *lъžь̀ [Колесов 1972:94], *ostь̀ [Иллич-Свитыч 1963:147; Дыбо 1981:21; Основы 1990:104; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:156], *vьsь̀ [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:136] та, можливо, деякі ін.

Рухомою а.п. характеризувалися іменники *bȍlь [Дыбо 1981:81; Зализняк 1985:138], *bȍr̥nь [Stang 1957:89; Дыбо 1981:25; Колесов 1972:94; Булатова 1975:84], *čȅl'ūstь «щелепа», *čę̂stь [Колесов 1972:94; Булатова 1975:93; Зализняк 1985:138], *čь̏stь [Дыбо 1981:83; Булатова 1975:93; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *dânь [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *dȇtь (dȇti) [Булаховський IV 1980:281; Зализняк 1985:138; Основы 1990:205; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:91–92], *drȍbь [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *gâtь [Kiparsky 1962:23; Колесов 1972:94], *gȍlenь [Зализняк 1985:138], *grânь [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *grę̂dь [Дыбо 1981:25], *grę̂zь [Kiparsky 1962:23; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94(?)], *grǫ̂dь [Булаховський IV 1980:476; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Kiparsky 1962:24], *gъ̏r̥stь [Булаховський IV 1980:279; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94],*(j)ȅsenь [Зализняк 1985:138], *klȇtь [Булаховський IV 1980:166, 279; Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138; Основы 1990:205], *kȍkošь [Дыбо 1981:167; Зализняк 1985:138], *kȍstь [Булаховський IV 1980:279, 311; Stang 1957:86; Дыбо 1981:139; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *lȇnь [Булатова 1975:86], *lь̏stь [Булатова 1975:91; Зализняк 1985:138; Основы 1990:205; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *mâstь [Колесов 1972:94; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:138], *mâzь [Колесов 1972:94], *mȍl̥dь, *mȍt'ь [Дыбо 1981:82; Зализняк 1985:138], *mǫ̂tь, *mь̏stь [Булатова 1975:91; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *nȍt'ь [Булаховський IV 1980:279; Stang 1957:87; Иллич-Свитыч 1963:147; Дыбо 1981:85, 94; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *ȍl̥bǭdь/*ȅl̥bę̄dь/*ȅl̥bedь [Булаховський IV 1980:281; Зализняк 1985:138], *ȍsь, *pȅt'ь [Булаховський IV 1980:279; Stang 1957:87; Зализняк 1985:138; Основы 1990:206; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *pę̂dь [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138(?)], *pę̂stь [Зализняк 1985:138], *plȇsnь [Колесов 1972:95], *plъ̏tь [Stang 1957:87; Дыбо 1981:70, 85, 140; Зализняк 1985:138], *pȍskonь [Зализняк 1985:138], *pŷlь [Дыбо 1981:148; Зализняк 1985:138], *pь̏l̥stь [Колесов 1972:95; Зализняк 1985:138], *pь̏r̥stь [Дыбо 1981:139; Колесов 1972:95], *rȇčь «мова, слово» [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *rъ̏žь [Дыбо 1981:139, 188; Зализняк 1985:138], *skъ̏r̥bь [Булатова 1975:88; Зализняк 1985:138; Основы 1990:206], *snȅtь [Дыбо 1981:156], *sol̥stь [Основы 1990:206], *sȍlь [Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *strâstь

[Stang 1957:89; Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138; Основы 1990:206], *tь̏r̥nь [Дыбо 1981:156], *sь̏r̥stь [Булаховський IV 1980:279; Колесов 1972:95; Зализняк 1985:138], *trь̏stь [Дыбо 1981:94, 156; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *vȅt'ь [Основы 1990:206], *vē̑stь [Колесов 1972:94; Булатова 1975:84; Зализняк 1985:138; Основы 1990:207], *vȍl̥stь [Булаховський IV 1980:311; Kiparsky 1962:101; Дыбо 1981:93; Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *vȍl̥tь, *vъ̏šь [Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *vь̏r̥vь [Дыбо 1981:156; Колесов 1972:94; Зализняк 1985:138], *zȅmь [Зализняк 1985:138], *zь̏l̥čь [Основы 1990:207; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *žь̏r̥dь та ін.

Б. Іменники ĭ-основ чоловічого роду

1.18. У пізньопраслов'янській мові іменникам ĭ-основ чоловічого роду, як і іменникам ĭ-основ жіночого роду, були властиві всі три акцентні парадигми.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.–Зн.	*zˈętь	*pǭtь̀	*zvē̑rь
Род.	*zˈęti	*pǭtì	*zvē̑ri
Дав.	*zˈęti	*pǭtì	*zvē̑ri
Ор.	*zˈętьmь	*pǭtь̀mь	*zvē̆rьmь̀
Місц.	*zˈętī	*pǫ́tī	*zvē̆rī̑
Кл.	*zˈęti	*pǭtì	*zvē̑ri
		Множина	
Наз.	*zˈętьje	*pǭtь̀je	*zvē̑rьje
Род.	*zˈętьjь	*pǭtь̀jь	*zvē̆rьjь̀
Дав.	*zˈętьmъ	*pǭtь̀mъ	*zvē̑rьmъ
Зн.	*zˈęti	*pǭtì	*zvē̑ri
Ор.	*zˈętьmi	*pǭtь̀mi	*zvē̆rьmì
Місц.	*zˈętьxъ	*pǭtь̀xъ	*zvē̆rьxъ̀
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*zˈęti	*pǭtì	*zvē̑ri
Род.–Місц.	*zˈętьjū	*pǭtь̀jū	*zvē̆rьjū̑
Дав.–Ор.	*zˈętьma	*pǭtь̀ma	*zvē̆rьmà

1.18.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської рухомої а.п. іменників ĭ-основ чоловічого роду відрізняється від відповідної реконструкції В.А.Дибо, по суті, лише акцентуацією форми род. одн.: *zvē̆ri̍ [Дыбо 1981:28–29], проте В.А.Дибо подає не пізньопраслов'янську, а більш ранню акцентуацію род. одн.

1.18.2. У порівнянні з ранньопраслов'янською окситонованою а.п. (див. І.2.2) пізньопраслов'янська окситонована а.п. іменників ĭ-основ чоловічого роду, як і іменників ĭ-основ жіночого роду, характеризувалася переміщенням наголосу на корінь у місц. одн. (з флективної довготи, що не скоротилася під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

У порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. І.2.2) пізньопраслов'янська рухома а.п. іменників ĭ-основ чоловічого роду, як і іменників ĭ-основ жіночого роду, характеризувалася збереженням спадної інтонації (на початковому складі) в дав., зн. та кл. одн., дав. та зн. мн., зн. дв. і втратою її в дав. дв. (під впливом ор. дв.). Під впливом дав. та зн. одн. спадну інтонацію (на початковому складі) набули наз. та род. одн., а під впливом зн. мн. і дв. – відповідно форми наз. мн. і дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в місц. одн. і род.–місц. дв., а в ор. мн. і дв. внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (див. І.2.6). Двоскладова висхідно-спадна інтонація на двох останніх складах збереглася в ор. одн., род. та місц. мн.

1.19. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники ĭ-основ чоловічого роду: *gъȓ̥tanь [Зализняк 1985:132; Основы 1990:209], *karàsь [Колесов 1972:171], *medvě̀dь [Колесов 1972:171; Зализняк 1985:132], *mozòlь, *ˈǫglь [Булаховський IV 1980:317; Kiparsky 1962:83; Зализняк 1985:132; Основы 1990:208; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:177(?)], *pečàtь [Булаховський IV 1980:195, 405; Колесов 1972:72; Булатова 1975:75; Зализняк 1985:132], *pelỳnь [Колесов 1972:171], *zˈętь [Булаховський II 1977:366, IV 1980:529; Колесов 1972:171; Зализняк 1985:132] та ін.

З окситонованою а.п. вживалися іменники *gvozdь̀ [Колесов 1972:177; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138], *ognь̀ [Иллич-Свитыч 1963:147; Дыбо 1981:21, 80, 138; Колесов 1972:177; Зализняк 1985:135], *pǭtь̀ [Булаховський IV 1980:278, 479, V 1983:283; Stang 1957:85; Иллич-Свитыч 1963:149; Дыбо 1981:126; Колесов 1972:177; Зализняк 1985:135] та, можливо, деякі ін.

Рухомою а.п. характеризувалися іменники *čь̏r̥vь/*čь̏r̥mь [Булаховський IV 1980:458; Kiparsky 1962:83; Дыбо 1981:85; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:21; Колесов 1972:177(?)], *dě̑verь [Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:138; інакше (подвійна а.п.: баритонована і рухома) Булаховський IV 1980:196, 406], *gȍlǭbь [Булаховський II 1977:363; Зализняк 1985:138], *gȍspodь [Булаховський IV 1980:189, 443; Дыбо 1981:71, 158, 171; Зализняк 1985:138], *gȍstь [Булаховський IV 1980:281; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:177], *gǫ̑sь [Булаховський IV 1980:281; Kiparsky 1962:83; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:138], *l'ûdь (*l'ûdьje) [Булаховський IV 1980:281; Дыбо 1981:171; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:91–92], *nȍgъtь [Булаховський IV 1980:281; Зализняк 1985:138; Основы 1990:210], *ȍl̥kъtь [Булаховський IV 1980:195, 281, V 1983:25; Зализняк 1985:138; Основы 1990:210], *ȍlsь [Зализняк 1985:138], *tâtь [Зализняк 1985:138; інакше (баритонована а.п.) Колесов 1972:171], *tȅter̥vь [Зализняк 1985:138], *tъ̏stь [Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:177(?)], *zvě̑rь [Булаховський IV 1980:166; Дыбо 1981:25, 71, 156; Колесов 1972:177; Зализняк 1985:138], *žȅlǭdь [інакше (подвійна а.п.: рухома і баритонована) Булаховський IV 1980:196] та ін.

Іменники основ на приголосний

Іменники n-основ

А. Іменники n-основ середнього роду

1.20. У пізньопраслов'янській мові іменникам n-основ середнього роду були властиві всі три акцентні парадигми (баритонована, окситонована і рухома).

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п**
		Однина	
Наз.	*znˈamę	*plemę̀	*jьmę̀
Род.	*znˈamene	*plemène	*jьmenè
Дав.	*znˈameni	*plemèni	*jь̏mení
Зн.	*znˈamę	*plemę̀	*jь̏mę
Ор.	*znˈamenьmь	*plemènьmь	*jьmenьmь̀
Місц.	*znˈamene	*plemène	*jьmenè
		Множина	
Наз.	*znˈamenā	*plemènā	*jьmenā̂
Род.	*znˈamenъ	*plemènъ	*jьmenъ̀
Дав.	*znˈamenьmъ	*plemènьmъ	*jь̏menьmъ
Зн.	*znˈamenā	*plemènā	*jь̏mena
Ор.	*znˈamenȳ	*plemènȳ	*jьmenȳ̂
Місц.	*znˈamenьxъ	*plemènьxъ	*jьmenьxъ̀
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*znˈameni (-ě)	*plemèni (-ě)	*jь̏meni (-ě)

Род.–Місц.	*znˈamenū	*plemènū	*jьmenû
Дав.–Ор.	*znˈamenьma	*plemènьma	*jьmenьmà

Пізньопраслов'янська рухома а.п. іменників n-основ середнього роду у більшості відмінкових форм характеризувалася збереженням давніх інтонацій: спадної (на початковому складі) – у дав. та зн. одн., дав. та зн. мн., зн. дв.; односкладової висхідно-спадної (на флективному довгому голосному) – у наз. та ор. мн., род.–місц. дв.; двоскладової висхідно-спадної (на двох останніх складах) – у наз., род., ор. та місц. одн., род. та місц. мн. В ор. дв. односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (див. I.2.6). Під впливом зн. дв. спадну інтонацію (на початковому складі) отримала форма наз. дв., тоді як форма дав. дв. втратила спадну інтонацію під впливом ор. дв.

1.21. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники n-основ середнього роду: *beȓ̥mę [Матвеева-Исаева 1930:149; Kiparsky 1962:253; Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:24; Колесов 1972:196; Зализняк 1985:132], *oȓ̥mę [Матвеева-Исаева 1930:149, 155; Kiparsky 1962:254; Колесов 1972:196; Зализняк 1985:132; Основы 1990:210], *sel̥̀mę [Матвеева-Исаева 1930:149, 155], *sˈěmę [Булаховський II 1977:357; Матвеева-Исаева 1930:149, 155; Stang 1957:92; Kiparsky 1962:255; Дыбо 1981:24, 155; Зализняк 1985:150; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:196], *tˈěmę [Булаховський III 1978:36; Матвеева-Исаева 1930:149, 155; Колесов 1972:196], *vˈymę [Булаховський II 1977:357, III 1978:36; Матвеева-Исаева 1930:149, 155; Kiparsky 1962:253; Колесов 1972:196], *znˈamę [Kiparsky 1962:253; Иллич-Свитыч 1963:150; Дыбо 1981:24, 155; Колесов 1972:196; Зализняк 1985:150; інакше (рухома а.п.) Матвеева-Исаева 1930:155] та деякі ін.

Окситонованою а.п. характеризувалися іменники *pismę̀ [Колесов 1972:197; Основы 1990:210], *plemę̀ [Матвеева-Исаева 1930:154, 156; Stang 1957:91, 92; Kiparsky 1962:254, 255; Колесов 1972:197; Основы 1990:210] та, можливо, деякі ін.

Рухома а.п. була властива іменникам *jьmę̀ [Булаховський II 1977:357; Матвеева-Исаева 1930:155; Stang 1957:92; Kiparsky 1962:254, 255; Иллич-Свитыч 1963:148; Колесов 1972:200; Зализняк 1985:138; інакше (баритонована а.п.) Основы 1990:31, 44, 210], *pol̥mę̀ [Матвеева-Исаева 1930:155; Kiparsky 1962:254, 255; Колесов 1972:196], *strьmę̀ [Колесов 1972:197(?); інакше (окситонована а.п.) Матвеева-Исаева 1930:156], *ver̯̥mę̀ [Матвеева-Исаева 1930:154, 155; Kiparsky 1962:253, 255; Иллич-Свитыч 1963:148; Колесов 1972:200(?); інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:197(?)] та деякі ін.

Б. Іменники n-основ чоловічого роду

1.22. За своїм походженням іменники n-основ чоловічого роду досить різнорідні. Серед них розрізняються іменники з тематичними суфіксами -men- (*(j)ęčьmen-, *kamen-, *kremen-, *pol̯̥men-, *por̯̥men-, *remen-, *strumen-, *strьmen- та ін.), -en- (greben-, *(j)elen-, *koren-, *pьr̯̥sten- та ін.), -n- (*dьn-). В останньому іменнику (з суфіксом -n-), а також, очевидно, в іменниках з суфіксом -en- (на відміну від іменників з суфіксом -men-) первісна форма наз. одн. була витіснена формою зн. одн. ще на пізньопраслов'янському ґрунті [Ильинский 1916:309].

Реконструкція праслов'янської акцентуації іменників n-основ чоловічого роду викликає дуже великі труднощі, оскільки в усіх слов'янських мовах, які можуть пролити світло на первісну акцентуацію, названий клас іменників не зберігся, злившись переважно з іменниками jŏ-основ чоловічого роду. У зв'язку з цим Х.Станг взагалі не торкається питання праслов'янської акцентуації згаданих іменників [Stang 1957:91].

У пізньопраслов'янській мові іменникам n-основ чоловічого роду, як і іменникам n-основ середнього роду, були властиві всі три акцентні парадигми.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.	*kˈamy	*(j)elènь	*kȍrenь, pol̯̥mỳ
Род.	*kˈamene	*(j)elène	*korenè
Дав.	*kˈameni	*(j)elèni	*kȍreni
Зн.	*kˈamenь	*(j)elènь	*kȍrenь
Ор.	*kˈamenьmь	*(j)elènьmь	*korenьmь̀
Місц.	*kˈamene	*(j)elène	*korenè
		Множина	
Наз.	*kˈamene	*(j)elène	*kȍrene
Род.	*kˈamenъ	*(j)elènъ	*korenъ̀
Дав.	*kˈamenьmъ	*(j)elènьmъ	*kȍrenьmъ
Зн.	*kˈameni	*(j)elèni	*kȍreni
Ор.	*kˈamenьmi	*(j)elènьmi	*korenьmì
Місц.	*kˈamenьxъ	*(j)elènьxъ	*korenьxъ̀

Двоїна

Наз.–Зн.	*kˈameni	*(j)elȅni	*kȍreni
Род.–Місц.	*kˈamenū	*(j)elènū	*korenū̂
Дав.–Ор.	*kˈamenьma	*(j)elènьma	*korenьmà

Пізньопраслов'янська рухома а.п. іменників n-основ чоловічого роду в порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. I.2.2) зазнала деяких змін. Форма наз. одн. іменників з суфіксами -en- і -n- (на відміну від іменників з суфіксом -men-), а також форми наз. мн. і наз. дв. отримали спадну інтонацію під впливом відповідно зн. одн., зн. мн. і зн. дв. Форма дав. дв. втратила спадну інтонацію під впливом ор. дв. Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в род.–місц. дв., а з ор. мн. і дв. вона трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (див. I.2.6).

1.23. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники n-основ чоловічого роду: *kˈamy [Булаховський IV 1980:318; Дыбо 1981:73, 155; Колесов 1972:190; Булатова 1975:73; Зализняк 1985:132], *poȓ̥my, *sˈęženь, *sьȓ̥šenь та деякі ін.

Окситонована а.п. була властива іменникам *(j)elènь [Основы 1990:209], *(j)ę̄čьmỳ [Колесов 1972:190–191; Основы 1990:209; інакше (баритонована а.п.) Дыбо 1981:77], *kremỳ [Колесов 1972:190–191], *remỳ [Колесов 1972:190–191; Основы 1990:209], *stepènь [Основы 1990:209], *strūmỳ та деякі ін.

Рухомою а.п. характеризувалися іменники *dь̏nь [Булаховський V 1983:438; Долобко 1927:687; Зализняк 1985:138; Основы 1990:210; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:177], *grȅbenь, *kȍrenь [Булаховський IV 1980:318; Дыбо 1981:156; Булатова 1975:85; Зализняк 1985:138], *pol̥mỳ [Булаховський IV 1980:475; Основы 1990:210; інакше (баритонована а.п.) Дыбо 1981:74], *strьmỳ та деякі ін.

Іменники s-основ

1.24. У пізньопраслов'янській мові для іменників s-основ не була властивою окситонована а.п. Як зазначає Л.А.Булаховський, «всі відповідні слова наголошені в найдавнішій слов'янській на голосному кореня незалежно від якості голосного, його часокількості та інтонації» [Булаховський IV 1980:201].

	Баритонована а.п.	**Рухома а.п.**
	Однина	
Наз.–Зн.	*čˈudo	*kȍlo
Род.	*čˈudese	*kolesè

Дав.	*čˈudesi	*kȍlesi
Ор.	*čˈudesьmь	*kolesьmь̀
Місц.	*čˈudese	*kolesè
	Множина	
Наз.	*čˈudesā	*kolesā̂
Род.	*čˈudesъ	*kolesъ̀
Дав.	*čˈudesьmъ	*kȍlesьmъ
Зн.	*čˈudesā	*kȍlesā
Ор.	*čˈudesȳ	*kolesȳ̂
Місц.	*čˈudesьxъ	*kolesьxъ̀
	Двоїна	
Наз.–Зн.	*čˈudesi (-ě)	*kȍlesi (-ě)
Род.–Місц.	*čˈudesū	*kolesū̂
Дав.–Ор.	*čˈudesьma	*kolesьmà

Пізньопраслов'янська рухома а.п. іменників s-основ у порівнянні з ранньопраслов'янською рухомою а.п. (див. I.2.2) зазнала деякої видозміни. Отримали спадну інтонацію форми наз. одн. (під впливом зн. одн.) і наз. дв. (під впливом зн. дв.). Втратила спадну інтонацію форма дав. дв. (під впливом ор. дв.). Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в наз. та ор. мн. і род.–місц. дв., а в ор. дв. вона трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію внаслідок пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (див. I.2.6).

1.25. У пізньопраслов'янській мові баритонованою а.п. характеризувався, безперечно, іменник *čˈudo [Stang 1957:94; Дыбо 1981:74; Булатова 1975:77; Зализняк 1985:132], можливо, також іменник *ˈudo [Основы 1990:210(?)].

Рухому а.п. мали іменники *kȍlo [Булаховський II 1977:346; Дыбо 1981:150; Колесов 1972:200; Зализняк 1985:138], *nȅbo [Булаховський IV 1980:437; Иллич-Свитыч 1963:148; Колесов 1972:200–201; Зализняк 1985:138; Основы 1990:198], *ȍko [Булаховський IV 1980:475; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:202; Зализняк 1985:138], *slȍvo [Дыбо 1981:150; Колесов 1972:201; Булатова 1975:93; Зализняк 1985:138], *tĕ̂lo [Дыбо 1981:150; Колесов 1972:201; Булатова 1975:89; Зализняк 1985:138], *ûxo [Булаховський IV 1980:475; Дыбо 1981:151; Колесов 1972:202; Зализняк 1985:138] та деякі ін.

Іменни́ки t-основ

1.26. Іменники t-основ сформувалися у праслов'янській мові внаслідок розширення старих основ на -en суфіксом t [Бернштейн

1974:198; Богатова 1958:55]. Серед учених немає єдності щодо типів акцентних парадигм, властивих цим іменникам у найдавніший період. В.В.Колесов реконструює для них лише дві акцентні парадигми: баритоновану й окситоновану [Колесов 1972:203–204]. У цьому він близький до тих представників класичної акцентології, які, визнаючи дію закону де Соссюра–Фортунатова в досліджуваній категорії слів, вважають, що наголос перемістився з циркумфлексованого або короткісного складу кореня на акутований склад теми (суфікса) [Meillet 1903:428; Hujer 1910:51]. Цілий ряд дослідників реконструює для іменників t-основ усі три акцентні парадигми (баритоновану, окситоновану і рухому) [Булаховський V 1983:197, 395–396; Stang 1957:93–94; Дыбо 1981:141–143; Матвеева-Исаева 1930:163–164], що, на наш погляд, є більш переконливим.

Значні труднощі викликає реконструкція пізньопраслов'янської а.п. іменників t-основ з рухомим наголосом. Л.А.Булаховський, услід за Л.В.Матвєєвою-Ісаєвою [Матвеева-Исаева 1930:163–169], вважає, що ці іменники мали в праслов'янській мові кореневий наголос (циркумфлексову або короткісну інтонацію) у наз.–зн. одн. і наголос на тематичному голосному (суфіксальний) в усіх інших відмінкових формах [Булаховський IV 1980:438, V 1983:197]. Причину такої рухомості наголосу Л.В.Матвєєва-Ісаєва і Л.А.Булаховський вбачають у тому, що голосний ę в наз.–зн. одн. мав, на їх думку, циркумфлексовий характер (і через це не перетягував на себе наголос згідно з законом де Соссюра–Фортунатова), а в інших формах, перебуваючи у внутрішньому складі, він мав акутовий характер (і тому перетягував на себе наголос згідно з цим же законом) [Матвеева-Исаева 1930:166–169; Булаховський IV 1980:438, V 1983:197]. Х.Станг реконструює для іменників t-основ з рухомою а.п. початковий наголос (довгу або коротку спадну інтонацію) в наз.–зн. одн. і флективний наголос у наз.–зн. мн.: *poȓsę, мн. *porsętà [Stang 1957:94]. В.А.Дибо також вважає, що згадані іменники характеризувалися циркумфлексовим або короткісним наголосом на початковому складі в наз.–зн. та род. одн. і флективним – у наз.–зн. мн. [Дыбо 1981:141–143]. У свій час Л.А.Булаховський досить скептично поставився до припущення Х.Станга про первісне флективне наголошення іменників t-основ з рухомою а.п. у наз.–зн. мн., справедливо вважаючи, що така здогадка «нічим переконливим не підкріплена» [Булаховський V 1983:397].

Сформувавшись «у пізній період існування праслов'янської мови» [Бернштейн 1974:198] і перейнявши систему флексій від іменників n-основ середнього роду та s-основ, іменники t-основ з рухомою а.п. отримали, на наш погляд, не стару, протослов'янську рухомість, яка характеризувалася чергуванням наголосу між першим і останнім складами слова (точніше, між першою і останньою морами слова), а нову, пізньопраслов'янську рухомість, яка характеризувалася чергуванням наголосу між першим і наступним складами.

	Баритонована а.п.	**Оксигонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.	*kˈurę	*telę̀	*zvĕ̌rę̀
Род.	*kˈuręte	*telę̀te	*zvĕ̌rę̀te
Дав.	*kˈuręti	*telę̀ti	*zvĕ̂ręti
Зн.	*kˈurę	*telę̀	*zvĕ̂rę
Ор.	*kˈurętьmь	*telę̀tьmь	*zvĕ̌rę̀tьmь
Місц.	*kˈuręte	*telę̀te	*zvĕ̌rę̀te
		Множина	
Наз.	*kˈurętā	*telę̀tā	*zvĕ̌rę̀ta
Род.	*kˈurętъ	*telę̀tъ	*zvĕ̌rę̀tъ
Дав.	*kˈurętьmъ	*telę̀tьmъ	*zvĕ̂rętьmъ
Зн.	*kˈurętā	*telę̀tā	*zvĕ̂ręta
Ор.	*kˈurętȳ	*telę̀tȳ	*zvĕ̌rę̀tȳ
Місц.	*kˈurętьxъ	*telę̀tьxъ	*zvĕ̌rę̀tьxъ
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*kˈuręti (-ě)	*telę̀ti (-ě)	*zvĕ̂ręti (-ě)
Род.–Місц.	*kˈurętū	*telę̀tū	*zvĕ̌rę̀tū
Ор.–Дав.	*kˈurętьma	*telę̀tьma	*zvĕ̌rę̀tьma

1.27. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі іменники t-основ: *(j)ˈagnę [Булаховський III 1978:74, IV 1980:438, V 1983:283; Матвеева-Исаева 1930:164; Stang 1957:93; Дыбо 1981:142; Колесов 1972:203; Зализняк 1985:132, 147], *jˈarę [Булаховський IV 1980:438, V 1983:197; Дыбо 1981:142], *kˈurę [Булаховський III 1978:74, V 1983:197, 283; Stang 1957:93; Дыбо 1981:142; Колесов 1972:203; Зализняк 1985:147], *ˈǫtę [Stang 1957:93; Дыбо 1981:142; Зализняк 1985:147], *pъtìčę [Дыбо 1981:142], *rˈybę, *vъnǜčę [Stang 1957:93; Дыбо 1981:142; Колесов 1972:203; Зализняк 1985:147], *žˈabę та ін.

Окситонована а.п. була властива іменникам *bȳčę̀ [Дыбо 1981:142], *dĕ̌tę̀ [Булаховський III 1978:74, V 1983:197; Матвеева-Исаева 1930:164; Stang 1957:93; Колесов 1972:204; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:143], *kotę̀, *kozьlę̀ [Дыбо 1981:142; Колесов 1972:204], *or̥bę̀ [Колесов 1972:204], *orьlę̀ [Дыбо 1981:143], *osьlę̀ [Stang 1957:93; Дыбо 1981:143; Колесов 1972:204], *ovьčę̀ [Stang 1957:93; Колесов 1972:204], *pьsę̀, *ščenę̀ [Матвеева-Исаева 1930:164; Колесов 1972:204; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:143], *telę̀ [Матвеева-Исаева 1930:164; Stang 1957:93; Дыбо 1981:143; Колесов 1972:204; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:438] та ін.

Рухомою а.п. характеризувалися іменники *gǭsę̀, *jūnę̀ [Дыбо 1981:143], *por̥sę̀ [Булаховський III 1978:74, IV 1980:438, V 1983:197; Матвеева-Исаева 1930:163; Stang 1957:94; Дыбо 1981:143], *svīnę̀ [Матвеева-Исаева 1930:163; Дыбо 1981:143], *vьl̥čę̀, *zvě̄rę̀ [Булаховський V 1983:197; Матвеева-Исаева 1930:163; Дыбо 1981:143], *žer̥bę̀ [Булаховський IV 1980:438; Матвеева-Исаева 1930:163; Дыбо 1981:143; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:204] та ін.

Іменники r-основ

1.28. До іменників r-основ у пізньопраслов'янській мові належали *mati і *dъt'i. Перший з названих іменників мав баритоновану а.п. [Stang 1957:91; Kiparsky 1962:99; Иллич-Свитыч 1963:154; Колесов 1972:103; Зализняк 1985:133; Основы 1990:214], другий – рухому а.п. [Булаховський V 1983:111; Stang 1957:91; Иллич-Свитыч 1963:149; Дыбо 1981:26; Зализняк 1985:138].

	Баритонована а.п.	**Рухома а.п.**
	Однина	
Наз.	*mˈati	*dъt'ì
Род.	*mˈatere	*dъt'erè
Дав.	*mˈateri	*dъ̏t'eri
Зн.	*mˈaterь	*dъ̏t'erь
Ор.	*mˈaterьjǫ	*dъt'erьjǫ̀
Місц.	*mˈatere	*dъt'erè
Кл.	*mˈati	*dъ̏t'i
	Множина	
Наз.	*mˈatere	*dъ̏t'ere
Род.	*mˈaterъ	*dъt'erъ̀
Дав.	*mˈaterьmъ	*dъ̏t'erьmъ
Зн.	*mˈateri	*dъ̏t'eri
Ор.	*mˈaterьmi	*dъt'erьmì
Місц.	*mˈaterьxъ	*dъt'erьxъ̀
	Двоїна	
Наз.–Зн.	*mˈateri	*dъ̏t'eri

Род.–Місц.	*mˈaterū	*dъt’erȗ
Дав.–Ор.	*mˈaterьma	*dъt’erьmà

У порівнянні з ранньопраслов’янською рухомою а.п. (див. І.2.2) пізньопраслов’янська рухома а.п. іменників r-основ зазнала таких змін: форми наз. мн. і наз. дв. набули спадної інтонації (під впливом відповідно зн. мн. і зн. дв.), форма дав. дв. втратила спадну інтонацію (під впливом ор. дв.), у формах наз. одн., ор. одн, мн. і дв. односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному трансформувалася в двоскладову висхідно-спадну інтонацію (внаслідок пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6). Односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в род.–місц. дв.

Іменники ū-основ

1.29. Реконструкція праслов’янської акцентуації іменників ū-основ викликає дуже великі труднощі, оскільки ця група іменників не збереглася в сучасних слов’янських мовах, а злилася з іменниками ā- або ĭ-основ жіночого роду. Х.Станг зовсім не розглядає акцентуацію цієї групи іменників [Stang 1957]. Л.А.Булаховський торкається її дуже побіжно [Булаховський IV 1980:435]. І лише В.М.Ілліч-Світич та В.В.Колесов приділили значну увагу реконструкції праслов’янської акцентуації іменників ū-основ [Иллич-Свитыч 1963:147–148; Колесов 1972:101–103].

У пізньопраслов’янській мові іменники ū-основ могли мати всі три акцентні парадигми.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Однина	
Наз.	*tˈykȳ	*l’úbȳ	*svekrȳ̂
Род.	*tˈykъve	*l’ūbъ̀ve	*svekrъvè
Дав.	*tˈykъvi	*l’ūbъ̀vi	*svȅkrъvi
Зн.	*tˈykъvь	*l’ūbъ̀vь	*svȅkrъvь
Ор.	*tˈykъvьjǫ	*l’ūbъ̀vьjǫ	*svekrъvьjǫ̀
Місц.	*tˈykъve	*l’ūbъ̀ve	*svekrъvè
Кл.			*svȅkrъvi
		Множина	
Наз.	*tˈykъve	*l’ūbъ̀ve	*svȅkrъve
Род.	*tˈykъvъ	*l’ūbъ̀vъ	*svekrъvъ̀
Дав.	*tˈykъvьmъ	*l’ūbъ̀vьmъ	*svȅkrъvьmъ
Зн.	*tˈykъvi	*l’ūbъ̀vi	*svȅkrъvi
Ор.	*tˈykъvьmi	*l’ūbъ̀vьmi	*svekrъvьmì
Місц.	*tˈykъvьxъ	*l’ūbъ̀vьxь	*svekrъvьxъ̀

Двоїна

Наз.–Зн.	*tˈykъvi	*l’ūbъ̀vi	*svě̏krъvi
Род.–Місц.	*tˈykъvū	*l’ūbъ̀vū	*svekrъvū̂
Дав.–Ор.	*tˈykъvьma	*l’ūbъ̀vьma	*svekrъvьmà

Пізньопраслов’янська окситонована а.п. іменників ū-основ відрізнялася від раньопраслов’янської окситонованої а.п. (див. І.2.2) переміщенням наголосу на корінь у наз. одн. (з флективної довготи, що не скоротилася під час пізньопраслов’янського скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

Пізньопраслов’янська рухома а.п. іменників ū-основ у порівнянні з ранньопраслов’янською рухомою а.п. (див. І.2.2) зазнала тих самих змін, що й пізньопраслов’янська рухома а.п. іменників r-основ, за винятком форми наз. одн., де збереглася односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному.

1.30. У пізньопраслов’янській мові баритонована а.п. була властива таким іменникам ū-основ: *bˈukȳ [Колесов 1972:101; Зализняк 1985:133], *ˈǫtȳ [Зализняк 1985:133], *pˈǫgȳ [Зализняк 1985:133], *tˈykȳ [Булаховський IV 1980:435; Колесов 1972:101; Зализняк 1985:133], *žьr̥ˈnȳ [Дыбо 1981:75; Зализняк 1985:133] та деякі ін.

Окситоновану а.п. мали іменники *cьr̥ˈkȳ [Колесов 1972:101–102; інакше (баритонована а.п.) Дыбо 1981:91; Зализняк 1985:133], *lˈokȳ [Иллич-Свитыч 1963:148; Дыбо 1981:22], *l’úbȳ·[Дыбо 1981:76, 187; Колесов 1972:101–102; Булатова 1975:79], *mъr̥ˈkȳ [Иллич-Свитыч 1963:147; Дыбо 1981:22; Колесов 1972:101–102], *redь̀kȳ/*rьdь̀kȳ, smˈokȳ [Дыбо 1981:76; Колесов 1972:101–102], *žˈelȳ [Иллич-Свитыч 1963:147; Дыбо 1981:21] та ін.

Рухомою а.п. характеризувалися іменники *brȳ̂ [Колесов 1972:94], *xorǭgȳ̂ [інакше (баритонована а.п.) Зализняк 1985:133], *ję̄trȳ̂ «дружина чоловікового брата» [інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:102], *krȳ̂ [Дыбо 1981:84; Булатова 1975:91; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:94], *svekrȳ̂ [Иллич-Свитыч 1963:148; Дыбо 1981:26] та ін.

2. Акцентні парадигми прикметників

Короткі прикметники

2.1. У пізньопраслов’янській мові коротким прикметникам були властиві всі три акцентні парадигми: баритонована, окситонована й рухома.

Баритонована а.п.

Однина

Наз.	*čˈistъ		*čˈisto	*čˈista
Род.		*čˈista		*čˈisty
Дав.		*čˈistu		*čˈistě
Зн.	*čˈistъ		*čˈisto	*čˈistǫ
Ор.		*čˈistomь		*čˈistojǫ
Місц.		*čˈistě		*čˈistě

Множина

Наз.	*čˈisti		*čˈistā	*čˈisty
Род.		*čˈistъ		*čˈistъ
Дав.		*čˈistomъ		*čˈistamъ
Зн.	*čˈisty		*čˈistā	*čˈisty
Ор.		*čˈistȳ		*čˈistami
Місц.		*čˈistě̄xъ		*čˈistaxъ

Двоїна

Наз.–Зн.	*čˈista		*čˈistě	*čˈistě
Род.–Місц.		*čˈistū		*čˈistū
Дав.–Ор.		*čˈistoma		*čˈistama

Окситонована а.п.

Однина

Наз.	*dobrъ̀		*dobrò	*dobrà
Род.		*dobrà		*dobrỳ
Дав.		*dobrù		*dobrě
Зн.	*dobrъ̀		*dobrò	*dobrǫ̀
Ор.		*dobròmь		*dobròjǫ
Місц.		*dobrě̀		*dobrě̀

Множина

Наз.	*dobrì		*dˈobrā	*dobrỳ
Род.		*dobrъ̀		*dobrъ̀
Дав.		*dobròmъ		*dobràmъ
Зн.	*dobrỳ		*dˈobrā	*dobrỳ
Ор.		*dˈobrȳ		*dobràmi
Місц.		*dˈobrě̄xъ		*dobràxъ

Двоїна

Наз.–Зн.	*dobrà		*dobrě̀	*dobrě̀
Род.–Місц.		*dˈobrū		*dobrū̑
Дав.–Ор.		*dobròma		*dobràma

Рухома а.п.

Однина

Наз.	*krȋvъ		*krȋvo	*krīvà
Род.		*krȋva		*krīvỳ

Дав.	*krȋvu		*krȋvě
Зн.	*krȋvъ	*krȋvo	*krȋvǫ
Ор.	*krȋvomь		*krīvojǫ̀
Місц.	*krȋvě		*krīvě̀
	Множина		
Наз.	*krȋvi	*krīvâ	*krȋvy
Род.	*krīvъ̀		*krīvъ̀
Дав.	*krȋvomъ		*krīvàmъ
Зн.	*krȋvy	*krīvâ	*krȋvy
Ор.	*krīvŷ		*krīvàmi
Місц.	*krīvě̄xъ̀		*krīvàxъ
	Двоїна		
Наз.–Зн.	*krȋva	*krȋvě	*krȋvě
Род.–Місц.	*krīvû		*krīvû
Дав.–Ор.	*krīvomà		*krīvàma

2.1.1. Є.Курилович вважає, що в праслов'янській мові короткі прикметники ч. р. з рухомою а.п. у наз., род., дав. та місц. одн. характеризувалися кінцевим наголосом [Kuryłowicz 1958:229]. Ця думка, безперечно, слушна, оскільки вона стосується більш ранньої праслов'янської мови (періоду виникнення повних прикметників), але лише щодо форм наз., род. та місц. одн. (див. I.2.2).

2.1.2. У праслов'янській мові окситонована і рухома а.п. прикметників чоловічого, середнього та жіночого родів зазнали тих самих змін, що й окситонована і рухома а.п. іменників відповідно ŏ-/jŏ-основ чоловічого й середнього родів (див. II.1.6.2, 1.10.2) та ā-/jā-основ (див. II.1.1.2).

2.2. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі прикметники: *bogàtъ [Stang 1957:101; Булаховський V 1983:402; Булатова 1975:72], *bˈujь [Колесов 1972:205], *bˈystrъ [Колесов 1972:205; Зализняк 1985:133], *čˈistъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:204; Stang 1957:100; Дыбо 1981:23, 123, 188; Колесов 1972:206; Булатова 1975:77; Зализняк 1985:133], *dˈikъ, *dьl̥̀gъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:401; Stang 1957:101; Иллич-Свитыч 1963:154; Дыбо 1981:23; Колесов 1972:205; Зализняк 1985:133], *glˈadъ [Дыбо 1981:105, 106], *gotòvъ [Булаховський II 1977:419; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:133], *xor̥̀brъ [Дыбо 1981:108; Зализняк 1985:133; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:210], *xˈytrъ [Булаховський II 1977:368, V 1983:205; Дыбо 1981:108; Булатова 1975:77; Зализняк 1985:133; інакше (окситонована а.п.) Kiparsky 1962:275; Колесов 1972:209], *ˈistъ [Дыбо

1981:144, 146; Булатова 1975:74; Зализняк 1985:133], *(j)ˈěsnъ [Булаховський II 1977:368], *kˈys(ь)lъ [Колесов 1978:12], *lˈasъ, *lˈysъ, *mˈalъ [Stang 1957:101; Дыбо 1981:107, 188; Колесов 1972:205; Булатова 1975:73, 94; Зализняк 1985:133], *mˈilъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:204, 402; Stang 1957:101; Дыбо 1981:23, 107; Колесов 1972:206; Булатова 1975:73; Зализняк 1985:133], *mъnògъ [Булатова 1975:74, 94; Зализняк 1985:133], *nˈiščь [Kiparsky 1962:274; Дыбо 1981:123, 146; Колесов 1972:206(?); Зализняк 1985:133], *ol̥̀komъ [Булаховський V 1983:25], *pˈěšь [Дыбо 1981:123; Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133], *prˈavъ [Булаховський II 1977:367, V 1983:400; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:269; Дыбо 1981:108, 123, 144; Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133], *prˈisnъ [Зализняк 1985:133], *pьl̥̀nъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:366, 400; Stang 1957:101; Иллич-Свитыч 1963:154; Дыбо 1981:23, 107; Колесов 1972:206; Булатова 1975:75; Зализняк 1985:133], *rˈadъ [Булаховський II 1977:367–368; Stang 1957:100; Kiparsky 1962:269; Дыбо 1981:108; Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133], *rˈanъ [Stang 1957:101; Дыбо 1981:155, 188; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:214] *rˈězъ, *rˈusъ [Булаховський II 1977:367; Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133(?)], *sˈěrъ [Булаховський IV 1980:85; Зализняк 1985:133(?); інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *sˈinʼь [Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133], *sˈivъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:400; Stang 1957:101], *skˈǫdъ [Дыбо 1981:117], *slˈabъ [Булаховський V 1983:204, 402; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:275; Дыбо 1981:108, 144; Колесов 1972:206; Булатова 1975:76; Зализняк 1985:133], *stˈarъ [Булаховський II 1977:367, IV 1980:455, V 1983:204, 400; Stang 1957:100; Kiparsky 1962:271; Дыбо 1981:23, 108, 146; Колесов 1972:206; Булатова 1975:76; Зализняк 1985:133], *sˈujь [Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:133], *sverě̀pъ [Зализняк 1985:133], *sъdor̥̀vъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1980:400; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:269; Колесов 1972:205; Зализняк 1985:133], *sъmě̀lъ [Колесов 1972:206], *sˈyrъ [Булаховський IV 1980:166; Колесов 1972:206; Булатова 1975:77; Зализняк 1985:133], *sˈytъ [Булаховський II 1977:367, 418, V 1983:402; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:269; Дыбо 1981:108; Колесов 1972:206; Булатова 1975:76; Зализняк 1985:133], *tˈixъ [Булаховський II 1977:367, V 1983:204; Stang 1957:101; Дыбо 1981:108, 144; Колесов 1972:206; Зализняк 1985:133], *tъl̥̀stъ [Булаховський II 1977:367; Колесов 1972:206; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138], *velìkъ [Дыбо 1981:171; Булатова 1975:72, 94], *žˈalъ та ін.

2.3. У пізньопраслов'янській мові окситонованою а.п. характеризувалися такі прикметники: *bĕ̄lъ̀ [Булаховський II 1977:370, 418, V 1983:206; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:270; Иллич-Свитыч 1963:141, 143; Дыбо 1981:108; Колесов 1972:209; Булатова 1975:77–78; Зализняк 1985:136], *blīzъ̀ [Дыбо 1981:105, 106], *bъdrъ̀ [Kiparsky 1962:270; Дыбо 1981:21, 108; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *čьr̥nъ̀ [Булаховський II 1977:370, 418; Kiparsky 1962:270; Иллич-Свитыч 1963:143; Дыбо 1981:108, 146, 172; Колесов 1972:210; Булатова 1975:80–81; Зализняк 1985:136], *debelъ̀ [Колесов 1972:219; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138], *dobl'ь̀ [Зализняк 1985:136], *dobrъ̀ [Булаховський II 1977:418, IV 1980:454; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:273; Дыбо 1981:123; Колесов 1972:209; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:136], *glūpъ̀ [Дыбо 1981:108; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136; інакше (баритонована а.п.) Булаховський II 1977:368], *golъ̀ [Булаховський II 1977:371; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:273; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136; Основы 1990:114], *kor̥tъ̀ [Дыбо 1981:21, 105, 106], *krotъ̀, *krǭglъ̀ [Булаховський II 1977:370; Kiparsky 1962:274; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *lьgъ̀ [Дыбо 1981:21], *l'ūbъ̀ [Дыбо 1981:108; Колесов 1972:209; інакше (рухома а.п.) Булаховський V 1983:72–73; Зализняк 1985:138], *l'ūtъ̀ [Дыбо 1981:108; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136; інакше (подвійна а.п.: окситонована і рухома) Булаховський V 1983:205], *modrъ̀ [Дыбо 1981:108], *mokrъ̀ [Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *mǭdrъ̀ [Булаховський II 1977:370, V 1983:206; Дыбо 1981:21, 108, 146; Колесов 1972:209; Булатова 1975:79; Зализняк 1985:136; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:102], *mьr̥tvъ̀ [Дыбо 1981:110; Колесов 1972:209; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:136], *nāglъ̀ [Булаховський II 1977:370, V 1983:206; Дыбо 1981:108; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *nīzъ̀ [Дыбо 1981:105, 106], *or̥vьnъ̀ [Kiparsky 1962:270], *ostrъ̀ [Stang 1957:101; Иллич-Свитыч 1963:142; Дыбо 1981:21, 156; Колесов 1972:209; Булатова 1975:82; Зализняк 1985:136], *ǭtьlъ̀ [Булаховський V 1983:206; Зализняк 1985:136], *ǭzъ̀ [Дыбо 1981:105, 106], *ploskъ̀ [Kiparsky 1962:271, 274; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *pьstrъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:142–143; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136; Основы 1990:113], *rĕ̄dъ̀ [Дыбо 1981:105, 106], *rȳdjь̀ [Kiparsky 1962:274; Колесов 1972:220; інакше (окситонована або баритонована а.п.) Дыбо 1981:188], *skorъ̀ [Дыбо 1981:110; Колесов 1972:209; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:138], *sporъ̀ [Иллич-Свитыч 1963:143], *svĕ̄žь̀ [Булаховський V 1983:205; Колесов 1972:220; інакше (баритонована а.п.) Дыбо 1981:144], *ščedrъ̀ [Дыбо 1981:123;

Зализняк 1985:136; інакше (рухома а.п.) Колесов 1972:214], *teplъ̀ [Булаховський II 1977:418; Дыбо 1981:123; Колесов 1972.209; Зализняк 1985:136; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:93], *ter̥zvъ̀ [Булаховський V 1983:206; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:89; Зализняк 1985:138], *tъščь̀ [Иллич-Свитыч 1963:142; Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:136; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:93], *vьdovъ̀, *zьlъ̀ [Дыбо 1981:108; Зализняк 1985:136], *žārъ̀, *žьl̥tъ̀ [Kiparsky 1962:271; Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136; інакше (рухома а.п.) Булаховський V 1983:72–73] та ін.

2.4. У пізньопраслов'янській мові рухома а.п. була властива таким прикметникам: *blě̂dъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72; Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Зализняк 1985:138], *bȍl̥gъ [Stang 1957:100; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *bȍsъ [Булаховський II 1977:371, IV 1980:454; Stang 1957:102; Иллич-Свитыч 1963:141; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *brȋdъ [Дыбо 1981:106, 107], *bь̏r̥zъ [Stang 1957:102; Зализняк 1985:138; інакше (подвійна а.п.: рухома і баритонована) Булаховський II 1977:368; (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *cě̂lъ [Булаховський II 1977:369, V 1983:72; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:214; Булатова 1975:90; Зализняк 1985:138], *čę̂stъ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Дыбо 1981:111, 188; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *čь̏r̥stvъ [Зализняк 1985:138], *dȅsnъ [Зализняк 1985:138], *dȅševъ [Kiparsky 1962:272; Колесов 1972:218; Зализняк 1985:138], *dȍr̥gъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *drûgъ [Булаховський V 1983:72–73; Зализняк 1985:138], *dь̏r̥zъ, *glûxъ [Булаховський II 1977:368, 418, IV 1980:454, V 1983:72–73; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *glȗpъ [Stang 1957:102; Kiparsky 1962:272; інакше (баритонована а.п.) Булаховський IV 1980:85–86], *gně̂dъ [Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *gnȋlъ [Дыбо 1981:119; Зализняк 1985:138], *gȍlǭbъ [Колесов 1972:218; Зализняк 1985:138], *gǫ̂stъ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73, 204; Stang 1957:102; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *grǫ̂bъ [Булаховський V 1983:72–73; Дыбо 1981:113, 119; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138; інакше (баритонована а.п.) Булаховський V 1983:204; (окситонована а.п.) Дыбо 1981:21],*gь̏r̥dъ [Дыбо 1981:111; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *xȍl̥stъ [Зализняк 1985:138], *xrȍmъ [Булаховський V 1983:72; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:136], *xûdъ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73, 204; Stang 1957:102; Дыбо

1981:114; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *jȃrъ [Дыбо 1981:111; Булатова 1975:85; Зализняк 1985:138], *jȗnъ [Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:25, 111, 123; Зализняк 1985:138], *kȍsъ [Зализняк 1985:138], *krě̑pъ [Дыбо 1981:105, 106], *krȋvъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *krǫ̑tъ [Булаховський II 1977:368; Дыбо 1981:109, 188; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *lě̑nъ, *lě̑pъ «гарний» [Дыбо 1981:123; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *lě̑vъ [Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *lȋxъ [Булаховський II 1977:368; Колесов 1972:214; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:138], *mę̑kъ, *mȍl̥dъ [Булаховський II 1977:368, 418, IV 1980:454, V 1983:72–73; Stang 1957:100; Kiparsky 1962:272; Дыбо 1981:109, 146, 172; Колесов 1972:214; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:138], *mь̏r̥zъ, *nȃgъ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Иллич-Свитыч 1963:152; Дыбо 1981:25, 109; Булатова 1975:87; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *ně̑mъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *nȍvъ [Булаховський V 1983:72; Stang 1957:100; Колесов 1972:214; Булатова 1975:91; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Иллич-Свитыч 1963:142; Дыбо 1981:21], *plȍxъ [Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *pȍl̥vъ [Булаховський II 1977:368; Зализняк 1985:138], *prě̑mъ [Stang 1957:102; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138; інакше (подвійна а.п.: рухома й окситонована) Булаховський V 1983:205], *prȍstъ [Булаховський V 1983:72; Stang 1957:102; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *pȗstъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Колесов 1972:214; Булатова 1975:87; Зализняк 1985:138], *rȗdъ [Булаховський II 1977:368, 418; Иллич-Свитыч 1963:142; Дыбо 1981:25, 109], *sě̑dъ [Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:209], *sȋrъ [Дыбо 1981:123; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *skǫ̑pъ [Булаховський II 1977:368; Stang 1957:102; інакше (подвійна а.п.: рухома й окситонована) Булаховський V 1983:205; (окситонована а.п.) Колесов 1972:209; Зализняк 1985:136], *skvь̏r̥mъ [Булатова 1975:88], *slě̑pъ [Булаховський V 1983:72–73, 204; Дыбо 1981:146; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *sȍl̥dъ [Дыбо 1981:25, 106], *sȍl̥nъ [Дыбо 1981:109, 188; Колесов 1972:218; Зализняк 1985:138], *sȍl̥vъ [Колесов 1972:218; Зализняк 1985:138], *strȍgъ [Колесов 1972:214], *sȗxъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:103; Иллич-Свитыч 1963:141; Дыбо 1981:25, 157; Колесов 1972:214; Булатова

1975:88; Зализняк 1985:138], *sûrovъ [Зализняк 1985:138], *svě̏tьlъ [Дыбо 1981:109], *svę̂tъ [Булаховський II 1977:368, 418, IV 1980:454, V 1983:72–73, 204; Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:214; Булатова 1975:87–88; Зализняк 1985:138], *šȗjь [Иллич-Свитыч 1963:142; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:138], *tâjь [Булатова 1975:88; Зализняк 1985:138], *tě̂snъ [Зализняк 1985:138], *tę̂gъ [Дыбо 1981:25, 123], *tǫ̂gъ [Булаховський V 1983:72–73; Колесов 1972:214; Зализняк 1985:138], *tǫ̂pъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:214; Булатова 1975:89; Зализняк 1985:138], *tvь̏r̥dъ [Булаховський II 1977:369, 418, V 1983:73–73; Stang 1957:102; Дыбо 1981:109; Колесов 1972:214; Булатова 1975:88–89; Зализняк 1985:138], *tь̏nъ [Дыбо 1981:25], *tjȗdjь [Булаховський IV 1980:84–85; Булатова 1975:89, 95; Зализняк 1985:138], *vě̏selъ [Stang 1957:100; Kiparsky 1962:272; Дыбо 1981:157; Колесов 1972:218; Булатова 1975:90; Зализняк 1985:138], *vě̏tъхъ [Дыбо 1981:114; Зализняк 1985:138], *vȍr̥nъ [Булаховський II 1977:368, 418; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *zȅlenъ [Дыбо 1981:157, 188; інакше (окситонована а.п.) Булаховський II 1977:374; Колесов 1972:219; Зализняк 1985:136], *zȍl̥tъ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1972:213; Зализняк 1985:138], *žȅstъ , *žȋvъ [Булаховський II 1977:368, IV 1980:454, V 1983:72–73; Дыбо 1981:25; Булатова 1975:85; Зализняк 1985:138; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1972:219–220] та ін.

3. Акцентні парадигми займенників

Особові і зворотний займенники

3.1. У пізньопраслов'янській мові особові і зворотний займенники мали рухому а.п. [Дыбо 1981:244; Залізняк 1985:139].

		Однина	
Наз.	*(j)ˈazъ	*tŷ	
Род.	*menè	*tebè	*sebè
Дав.	*mь̏ně, *mȋ	*tȅbě, *tȋ	*sȅbě, sȋ
Зн.	*mę̂	*tę̂	*sę̂
Ор.	*mъnòjǫ	*tobòjǫ	*sobòjǫ
Місц.	*mьně̌	*tebě̌	*sebě̌
		Множина	
Наз.	*mŷ	*vŷ	
Род.	*nˈasъ	*vˈasъ	
Дав.	*nˈamъ	*vˈamъ	
Зн.	*nŷ	*vŷ	

Ор.	*nˈami	*vˈami
Місц.	*nˈasъ	*vˈasъ
		Двоїна
Наз.	*vě̂	*vâ
Род.–Місц.	*nˈajū	*vˈajū
Дав.–Ор.	*nˈama	*vˈama
Зн.	*nâ	*vâ

3.1.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської акцентної парадигми (множина і двоїна) особових займенників, по суті, повністю збігається з відповідною реконструкцією В.А.Дибо (акцентуацію форм однини В.А.Дибо не подає) [Дыбо 1981:34–35, 244].

С.Івшич і Л.А.Булаховський реконструюють для *āzъ праслов'янський кінцевий наголос у відповідності до гр. ἐγώ(ν), дінд. ahám [Ivšić 1911:194; Булаховський V 1983:404].

3.1.2. Динамічний наголос у формах *(j)ˈazъ, *nˈasъ (род. і місц. мн.), *vˈasъ (род. і місц. мн.) – закономірний пізньопраслов'янський рефлекс односкладової висхідно-спадної (акутової) інтонації на довгому голосному початкового складу, що зазнав скорочення (див. І.2.6). Односкладова висхідно-спадна інтонація в названих формах (первісно окситонованих) виникла ще в балто-слов'янській мові внаслідок переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. І.1.6). У праслов'янській мові під впливом форми род. і місц. мн. *nâsъ, *vâsъ односкладову висхідно-спадну інтонацію отримали відповідно форми: дав. мн. *nâmъ, *vâmъ, дав. дв. *nâmā, *vâmā (первісно баритоновані – характеризувалися довгою спадною інтонацією, див. І.2.2), ор. мн. *nâmī, *vâmī, род.–місц. дв. *nâjū, *vâjū, ор. дв. *nâmā, *vâmā (первісно окситоновані – характеризувалися односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому довгому голосному, див. І.2.2). У пізньопраслов'янській мові під впливом форм род. одн. *menè, *tebè, *sebè, місц. одн. *mьně̀, *tebě̀, *sebě̀ (з первісним наголосом) наголос на другому складі отримала форма ор. одн. *mъnòjǫ, *tobòjǫ, *sobòjǫ (первісно окситонована – характеризувалася односкладовою висхідно-спадною інтонацією на кінцевому довгому голосному). Первісно окситонована форма наз. одн. *tŷ під впливом зн. одн. *tę̂ набула в пізньопраслов'янській мові (до скорочення довгих голосних) довгої спадної інтонації (цього не сталося з формою наз. одн. *(j)ā̂zъ, оскільки в звуковому відношенні вона дуже відрізнялася від форми зн. одн. і через це не могла зазнати впливу останньої).

Неособові займенники

3.2. У пізньопраслов'янській мові неособовим займенникам були властиві баритонована, окситонована й рухома а.п. Баритоновану а.п. мали присвійні займенники *nˈašь [Булаховський V 1983:220, 224], *vˈašь [Булаховський V 220, 224], означальні *ˈinākъ [Дыбо 1981:36], *ˈinъ [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:133], *sˈikъ/*sˈicь [Дыбо 1981:36], *vьsˈakъ [Дыбо 1981:36, 144], вказівний *onàkъ [Основы 1990:104] та ін. Окситонованою а.п. характеризувалися присвійні займенники *mojь̀ [Булаховський V 1983:225], *tvojь̀ [Булаховський V 1983:225], *svojь̀ [Булаховський V 1983:225; Дыбо 1981:171], вказівні *onъ̀ [Булаховський V 1983:226; Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:136], *ovъ̀ [інакше (окситонована і рухома а.п.) Зализняк 1985:136, 139], *sь̀ [Дыбо 1981:36], означальний *vьsь̀ [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:136] та ін. Рухома а.п. була властива вказівним займенникам *jь̏ [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], *tъ̏ [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], означальним *jâkъ [Булаховський V 1983:227; Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], *kâkъ [Булаховський V 1983:227; Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], *sâmъ [Булаховський V 1983:228; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булаховський II 1977:371], *tâkъ [Булаховський V 1983:227; Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], питально-відносним *čь̏to [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], *kъ̏to [Дыбо 1981:36; Зализняк 1985:139], *čь̏jь [інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:136], *kъ̏jь та ін.

Баритонована а.п.

Однина

Наз.	*nˈašь	*nˈaše	*nˈaša
Род.	*nˈašego		*nˈašejě(-ję)
Дав.	*nˈašemu		*nˈašeji
Зн.	*nˈašь	*nˈaše	*nˈašǫ
Ор.	*nˈašīmь		*nˈašejǫ
Місц.	*nˈašemь		*nˈašeji

Множина

Наз.	*nˈaši	*nˈašā	*nˈašě(-ę)
Род.	*nˈašīxъ		
Дав.	*nˈašīmъ		
Зн.	*nˈašě(-ę)	*nˈašā	*nˈašě(-ę)
Ор.	*nˈašīmi		
Місц.	*nˈašīxъ		

Двоїна

Наз.–Зн.	*nˈaša		*nˈaši	*nˈaši
Род.–Місц.			*nˈašejū	
Дав.–Ор.			*nˈašīma	

Окситонована а.п.

Однина

Наз.	*mojь̀		*mojè	*mojà
Род.		*mojègo		*mojèjě(-ję)
Дав.		*mojèmu		*mojèji
Зн.	*mojь̀		*mojè	*mojǫ̀
Ор.		*mˈojīmь		*mojèjǫ
Місц.		*mojèmь		*mojèji

Множина

Наз.	*mojì		*mˈojā	*mojě̀(-ję̀)
Род.			*mˈojīxъ	
Дав.			*mˈojīmъ	
Зн.	*mojě̀(-ję̀)		*mˈojā	*mojě̀(-ję̀)
Ор.			*mˈojīmi	
Місц.			*mˈojīxъ	

Двоїна

Наз.–Зн.	*mojà		*mojì	*mojì
Род.–Місц.			*mojèjū	
Дав.–Ор.			*mˈojīma	

Рухома а.п.

Однина

Наз.	*jь̏		*jȅ	*jˈa	*tъ̏		*tȍ	*tˈa
Род.		*jegò		*jejě̏(-ję̏)		*togò		*tojě̏(-ję̏)
Дав.		*jȅmu		*jȅji		*tȍmu		*tȍji
Зн.	*jь̏		*jȅ	*jǫ̂	*tъ̏		*tȍ	*tǫ̂
Ор.		*(j)īmь̀		*jejǫ̀		*tě̄mь̀		*tojǫ̀
Місц.		*jemь̀		*jejì		*tomь̀		*tojì

Множина

Наз.	*î	*jâ	*jě̂(*ję̂)	*tî	*tâ	*tŷ
Род.		*(j)īxъ̀			*tě̄xъ̀	
Дав.		*(j)īmъ̀			*tě̄mъ̀	
Зн.	*jě̂(*ję̂)	*jâ	*jě̂(*ję̂)	*tŷ	*tâ	*tŷ
Ор.		*(j)īmì			*tě̄mì	
Місц.		*(j)īxъ̀			*tě̄xъ̀	

Двоїна

Наз.–Зн.	*jâ	*î	*î	*tâ	*tě̂	*tě̂
Род.–Місц.		*jejû			*tojû	
Дав.–Ор.		*(j)īmà			*tě̄mà	

Однина

Наз.	*sâmъ		*sâmo	*sāmà
Род.		*sāmogò		*sāmojě̀(-ję̀)
Дав.		*sâmomu		*sâmoji
Зн.	*sâmъ		*sâmo	*sâmǫ
Ор.		*sāmě̄mь̀		*sāmojǫ̀
Місц.		*sāmomь̀		*sāmojì

Множина

Наз.	*sâmi	*sāmā̂	*sâmy
Род.		*sāmě̄xъ̀	
Дав.		*sāmě̄mъ̀	
Зн.	*sâmy	*sāmā̂	*sâmy
Ор.		*sāmě̄mì	
Місц.		*sāmě̄xъ̀	

Двоїна

Наз.–Зн.	*sâma	*sâmě	*sâmě
Род.–Місц.		*sāmojū̂	
Дав.–Ор.		*sāmě̄mà	

3.2.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської акцентної парадигми (множина і двоїна) вказівних займенників *jь, *tъ, по суті, повністю збігається з відповідною реконструкцією В.А.Дибо (акцентуацію форм однини В.А.Дибо не подає) [Дыбо 1981:34–35, 244].

3.2.2. Початковий наголос у формах ор. одн. ч. і с.р., наз.–зн. мн. с.р., род.–місц., дав., ор. мн. ч. і с.р., дав.–ор. дв. ч. і с.р. двоскладових окситонованих займенників (*mˈojīmь, *mˈojā, *mˈojīxъ, *mˈojīmъ, *mˈojīmi, *mˈojīma) – результат пізньопраслов'янського переміщення наголосу на корінь з флективної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних (див. I.2.6).

Займенники ч. і с.р. з рухомим наголосом набули в праслов'янській мові спадної інтонації у наз. одн. (jь̏, jȅ; tъ̏, tȍ; *sâmъ, *sâmo) під впливом зн. одн. При цьому в займенниках з первісно довготним початковим складом (*sāmъ, *sāmo) довга спадна інтонація замінила односкладову висхідно-спадну інтонацію, яка виникла ще в балто-слов'янській мові внаслідок переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. I.1.3, 2.2): іє. *sā́mòs > балто-слов. *sā̂mos > псл. *sâmъ. Неособові займенники усіх трьох родів з рухомим наголосом отримали в праслов'янській мові кінцевий наголос у дав. мн. і дв. під впливом род.–місц. мн. і ор. мн. та дв.

4. Акцентні парадигми числівників

Кількісні числівники

Прості числівники

4.1. У пізньопраслов'янській мові прості числівники могли мати всі три акцентні парадигми. Баритонована а.п. була властива числівникам *četỳre [Булаховський IV 1980:353–354; Kiparsky 1962:281; Зализняк 1985:133], *četvèro/*četvòro [Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:354], *osmèro/*osmòro, *sedmèro/*sedmòro, tˈysę̄tja/*tˈysǭtja [Зализняк 1985:132]. Окситонованою а.п. характеризувалися числівники *(j)edīnъ̀/*(j)edьnъ̀ [Зализняк 1985:136], *osmь̀ [Иллич-Свитыч 1963:146; Зализняк 1985:136], *sedmь̀ [Иллич-Свитыч 1963:146; Зализняк 1985:136]. Рухому а.п. мали числівники *dȅsę̄tь [Булаховський IV 1980:355; Иллич-Свитыч 1963:147; Зализняк 1985:138], *dȅsę̄tero/ *dȅsę̄toro, *dȅvę̄tь [Булаховський IV 1980:355; Зализняк 1985:138], *dȅvę̄tero/ *dȅvę̄toro, dъ̏va [Булаховський IV 1980:353, V 1983:111; Дыбо 1981:35; Зализняк 1985:139], *dъ̏voje, *ȍba [Булаховський IV 1980:353; Дыбо 1981:35; Зализняк 1985:139], *ȍboje, *pę̑tь [Булаховський IV 1980:354; Иллич-Свитыч 1963:146; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:138], *pę̏tero/*pę̏toro, *sъ̏to [Иллич-Свитыч 1963:123; Зализняк 1985:138], *šȅstь [Булаховський IV 1980:354; Иллич-Свитыч 1963:146; Дыбо 1981:25; Зализняк 1985:138], *šȅstero/*šȅstoro, *trъ̏je [Булаховський IV 1980:353; Зализняк 1985:139], *trȍje.

Баритонована а.п.

Наз.	*četỳre	*četỳri	*četỳri
Род.		*četỳrъ	
Дав.		*četỳrьmъ	
Зн.		*četỳri	
Ор.		*četỳrьmi	
Місц.		*četỳrьxъ	

Окситонована а.п.

		Однина		
Наз.	*(j)edīnъ̀	*(j)edīnò	*(j)edīnà	*osmь̀
Род.	*(j)edīnògo		*(j)edīnòjě(-ję)	*osmì
Дав.	*(j)edīnòmu		*(j)edīnòji	*osmì
Зн.	*(j)edīnъ̀	*(j)edīnò	*(j)edīnǫ̀	*osmь̀
Ор.	*(j)edíně̄mь		*(j)edīnòjǫ	*osmь̀jǫ
Місц.	*(j)edīnòmь		*(j)edīnòji	*ˈosmī
		Множина		
Наз.	*(j)edīnì	*(j)edínā	*(j)edīnỳ	

Род.		*(j)edíně̄xъ	
Дав.		*(j)edíně̄mъ	
Зн.	*(j)edīnỳ	*(j)edínā	*(j)edīnỳ
Ор.		*(j)edíně̄mi	
Місц.		*(j)edíně̄xъ	

Двоїна

Наз.–Зн.	*(j)edīnà	*(j)edīně̀	*(j)edīně̀
Род.–Місц.		*(j)edīnòjū	
Дав.–Ор.		*(j)edíně̄ma	

Рухома а.п.

Наз.	*dъ̏va	*dъ̏vě	*dъ̏vě	*trъ̏je	*trȋ	*trȋ
Род.		*dъvojū̂			*trьjь̀	
Дав.		*dъvě̄mà			*trь̏mъ	
Зн.	*dъ̏va	*dъ̏vě	*dъ̏vě		*trȋ	
Ор.		*dъvě̄mà			*trьmì	
Місц.		*dъvojū̂			*trьxъ̀	

Однина

Наз.	*dȅsę̄tь	*sъ̏to	*pę̂tь
Род.	*desę̄tè	*sъ̏ta	*pę̄tì
Дав.	*dȅsę̄ti	*sъ̏tu	*pę̂ti
Зн.	*dȅsę̄tь	*sъ̏to	*pę̂tь
Ор.	*desę̄tьjǫ̀	*sъ̏tomь	*pę̄tьjǫ̀
Місц.	*desę̄tè	*sъ̏tě	*pę̄tī̂

Множина

Наз.	*dȅsę̄te	*sъtā̂
Род.	*desę̄tъ̀	*sъtъ̀
Дав.	*dȅsę̄tьmъ	*sъ̏tomъ
Зн.	*dȅsę̄ti	*sъtā̂
Ор.	*desę̄tьmì	*sъtȳ̂
Місц.	*desę̄tьxъ̀	*sъtě̄xъ̀

Двоїна

Наз.–Зн.	*dȅsę̄ti	*sъ̏tě
Род.–Місц.	*desę̄tū̂	*sъtū̂
Дав.–Ор.	*desę̄tьmà	*sъtomà

4.1.1. Наведена реконструкція пізньопраслов'янської акцентної парадигми числівника *dъ̏va, по суті, повністю збігається з відповідною реконструкцією В.А.Дибо [Дыбо 1981:35, 243].

4.1.2. Прості числівники зазнали в праслов'янській мові в основному тих самих інтонаційно-акцентних змін, що й відповідні іменники, прикметники або займенники, до яких числівники належали або за відміною яких змінювалися: числівник *(j)edīnъ̀/

*(j)edьnъ̀ (з окситонованою а.п.) – що й окситоновані займенники (див. *mojь̀); числівники *osmъ̀, *sedmъ̀ (з окситонованою а.п.) – що й окситоновані іменники ĭ-основ ж.р. (в однині); числівники *dъ̏va, *ȍba (з рухомою а.п.) – що й займенники (у двоїні) з рухомою а.п. (див. *tъ); числівник *trъ̏je (з рухомою а.п.) – що й іменники ĭ-основ ж.р. (у множині) з рухомою а.п.; числівники *dȅvę̄tь, *pę̂tь, *šȅstь (з рухомою а.п.), а також *dȅsę̄tь, який в окремих формах зберігав старі флексії основи на приголосний, – що й іменники ĭ-основ ж.р. з рухомою а.п. (однак, з суттєвою різницею: на відміну від іменників ĭ-основ, названі числівники зберігали первісний кінцевий наголос у род. одн.); числівник *sъ̏to (з рухомою а.п.) – що й іменники ŏ-основ с.р. з рухомою а.п.; числівники *dъ̏voje, *ȍboje, trȍje (з рухомою а.п.) – що й займенники с.р. з рухомою а.п. (див. *jȅ); числівники *dȅsę̄tero/*dȅsę̄toro, *dȅvę̄tero/*dȅvę̄toro, *pę̏tero/*pę̏toro, *šȅstero/*šȅstoro – що й прикметники с.р. з рухомою а.п.

Порядкові числівники

4.2. У пізньопраслов'янській мові порядковим числівникам були властиві всі три акцентні парадигми. Баритоновану а.п. мали числівники *četvьȓ̥tъ [Залізняк 1985:133], *vъtȍrъ [Булаховський IV 1980:356; Залізняк 1985:133; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:114], окситоновану а.п. – *osmъ̀ [Залізняк 1985:136], *sedmъ̀ [Залізняк 1985:136], рухому а.п. – числівники *dȅsę̄tъ, *dȅvę̄tъ, *drûgъ [Булаховський IV 1980:356], *pę̂tъ [інакше (окситонована а.п.) Булаховський IV 1980:357, V 1983:206], *pь̏r̥vъ [Иллич-Свитыч 1963:156; інакше (баритонована а.п.) Булаховський IV 1980:356], *sъ̏tъ, šȅstъ [Залізняк 1985:138], *trȅtь.

Оскільки в праслов'янській мові порядкові числівники відносилися до прикметників, то й акцентні схеми у порядкових числівників були тими самими, що й у прикметників (див. II.2.1), і окситонована та рухома а.п. порядкових числівників зазнали у праслов'янській мові тих самих змін, що й окситонована та рухома а.п. прикметників (див. II.2.1.2).

5. Акцентні парадигми дієслів

А. Акцентні парадигми атематичних дієслів

5.1. У пізньопраслов'янській мові чотири атематичних дієслова мали рухому а.п.: *bˈyti *jȅsmь [Булаховський V 1983:286; Stang 1957:128; Дыбо 1981:234, 236; Залізняк 1985:139], *dˈati *dâmь [Булаховський V 1983:286; Stang 1957:126–127; Kiparsky 1962:320;

Дыбо 1981:236; Зализняк 1985:139], *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь [Stang 1957:127; Kiparsky 1962:320; Зализняк 1985:139 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – рухома а.п.)], *jьmě̀ti *jь̏mamь [Stang 1957:128 (в однині презенса – початковий наголос, у множині – кінцевий); інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:136]. П'ятому атематичному дієслову була властива баритонована а.п.: *vˈěsti, *vˈěděti *vˈěmь [Основы 1990:90; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:139].

Презенс

1 ос. одн.	*jȅsmь	*dâmь	*jь̏mamь	*vˈěmь
2 ос. одн.	*jesì	*dā̂si	*jьmàši	*vˈěsi
3 ос. одн.	*jestь̀	*dā̂stь	*jьmàtь	*vˈěstь
1 ос. мн.	*jesmъ̀	*dā̂mъ	*jьmàmъ	*vˈěmъ
2 ос. мн.	*jestè	*dā̂ste	*jьmàte	*vˈěste
3 ос. мн.	*sǭtь̀	*dādę̄tь̀	*jьmǭtь̀	*vˈědę̄tь
1 ос. дв.	*jesvě̀	*dâvě	*jьmàvě	*vˈěvě
2 ос. дв.	*jestà	*dā̂sta	*jьmàta	*vˈěsta
3 ос. дв.	*jestè	*dā̂ste	*jьmàte	*vˈěste

Імператив

2–3 ос. одн.		*dā̂djь		*vˈědjь
1 ос. мн.		*dādī̂mъ		*vˈědīmъ
2 ос. мн.		*dādī̂te		*vˈědīte
1 ос. дв.		*dādī̂vě		*vˈědīvě
2 ос. дв.		*dādī̂ta		*vˈědīta

Дієприкметники теперішнього часу

наз. одн. ч.р.	*sȳ̂	*dâdy	*jь̏my	*vˈědy
наз. одн. с.р.	*sȳ̂	*dâdy	*jь̏my	*vˈědy
наз. одн. ж.р.	*sǭtjì	*dādǭtjì	*jьmǭtjì	*vˈědǭtji
наз. одн. ч.р.				*vˈědomъ
наз. одн. с.р.				*vˈědomo
наз. одн. ж.р.				*vˈědoma

Інфінітив, супін

інф.	*bˈyti	*dˈati	*jьmě̀ti	*vˈěsti, *vˈěděti
супін	*bȳ̂tъ	*dâtъ	*jь̏mětъ	*vˈěstъ, *vˈědětъ

Аорист

1 ос. одн.	*bȳ̂xъ	*dā̂xъ	*jьmě̀xъ	*vˈěděxъ
2 ос. одн.	*bŷ	*dâ	*jь̏mě	*vˈědě
3 ос. одн.	*bŷ	*dâ	*jь̏mě	*vˈědě

1 ос. мн.	*bȳ̂xomъ	*ā̂xomъ	*jьmě̀xomъ	*vˈě̀děxomъ
2 ос. мн.	*bȳ̂ste	*dā̂ste	*jьmě̀ste	*vˈě̀děste
3 ос. мн.	*bȳ̂šę	*dā̂šę	*jьmě̀šę	*vˈě̀děšę
1 ос. дв.	*bȳ̂xově	*dā̂xově	*jьmě̀xově	*vˈě̀děxově
2 ос. дв.	*bȳ̂sta	*dā̂sta	*jьmě̀sta	*vˈě̀děsta
3 ос. дв.	*bȳ̂ste	*dā̂ste	*jьmě̀ste	*vˈě̀děste

Імперфект

1 ос. одн.	*běàxъ		*jьměàxъ	*vˈě̀děaxъ
2 ос. одн.	*běàše		*jьměàše	*vˈě̀děaše
3 ос. одн.	*běàše		*jьměàše	*vˈě̀děaše
1 ос. мн.	*běàxomъ		*jыměàxomъ	*vˈě̀děaxomъ
2 ос. мн.	*běàšete		*jьměàšete	*vˈě̀děašete
3 ос. мн.	*běàxǫ		*jьměàxǫ	*vˈě̀děaxǫ
1 ос. дв.	*běàxově		*jьměàxově	*vˈě̀děaxově
2 ос. дв.	*běàšeta		*jьměàšeta	*vˈě̀děašeta
3 ос. дв.	*běàšete		*jьměàšete	*vˈě̀děašete

Дієприкметники минулого часу

наз. одн. ч.р.	*bŷlъ	*dâlъ	*jь̏mělъ	*vˈě̀dělъ
наз. одн. с.р.	*bŷlo	*dâlo	*jь̏mělo	*vˈě̀dělo
наз. одн. ж.р.	*bȳlà	*dālà	*jьmělà	*vˈě̀děla
наз. одн. ч.р.	*bŷvъ	*dâvъ	*jь̏měvъ	*vˈě̀děvъ
наз. одн. с.р.	*bŷvъ	*dâvъ	*jь̏měvъ	*vˈě̀děvъ
наз. одн. ж.р.	*bȳvъšì	*dāvъšì	*jьměvъšì	*vˈě̀děvъ̀ši
наз. одн. ч.р.	*bъ̏venъ	*dânъ		*vˈě̀děnъ
наз. одн. с.р.	*bъ̏veno	*dâno		*vˈě̀děno
наз. одн. ж.р.	*bъvenà	*dānà		*vˈě̀děna

5.1.1. Х.Станг для дієслова *jesmь реконструює у презенсі виключно кінцеву праслов'янську акцентуацію [Stang 1957:127–128], що загалом збігається з нашою реконструкцією (крім 1 ос. одн.). Для дієслова *damь він реконструює у презенсі також виключно кінцеву праслов'янську акцентуацію [Stang 1957:126–127], що не збігається з нашою реконструкцією (крім форми 3 ос. мн.). На наш погляд, кінцева акцентуація дієслова *дамь* (як і *ѣмь*) виникла вже на ґрунті окремих слов'янських мов під впливом дуже часто вживаного атематичного дієслова *єсмь*. Коренева праслов'янська акцентуація переважної більшості форм дієслова *damь встановлюється не тільки на основі теоретичних міркувань (наголос повинен був переміститися з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад), але й на основі свідчень давніх акцентованих пам'яток, зокрема Чудівського Нового завіту: *да́мы* – 1 ос. мн. (Чуд.

122 зв.) і *дамы́* (Чуд. 22 зв., 41 зв., 135), *да́стє* – 2 ос. мн. (Чуд. 14 – двічі), пор. також цсл. да́си, да́мы, да́стє (див.: [Stang 1957:126]). Усупереч Х.Стангу [Stang 1957:126], наведену церковнослов'янську акцентуацію дієслова *дамь* ми не вважаємо штучною.

Для дієслова *jьmamь Х.Станг реконструює у презенсі початковий наголос (коротку спадну інтонацію) в однині і кінцевий наголос у множині [Stang 1957:128], що також не збігається з нашою реконструкцією (за винятком 1 ос. одн.).

Для дієслова *damь Х.Станг реконструює довгу спадну інтонацію на кореневому складі в супіні, 2–3 ос. одн. аориста, наз. одн. ч.р. дієприкметника на -l- [Stang 1957:135, 154], а В.А.Дибо – акутову інтонацію на кореневому складі в інфінітиві, 1 ос. одн. і 3 ос. мн. аориста [Дыбо 1981:234], що повністю збігається з нашою реконструкцією.

5.1.2. У дієсловах з рухомою а.п. *dâmь, *(j)ě̂mь, *jь̏mamь односкладова висхідно-спадна інтонація на кореневому або суфіксальному голосному в 2 і 3 ос. одн., 1 і 2 ос. мн., 3 ос. дв. презенса, 2–3 ос. одн., 1 і 2 ос. мн. імператива, інфінітиві, 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста, 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта виникла внаслідок дуже давнього переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. I.1.6). Це ж саме слід сказати і про ряд форм дієслова *jȅsmь – інфінітив, 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста, 1 ос. одн., 3 ос. мн. імперфекта. У праслов'янській мові під впливом названих форм односкладову висхідно-спадну інтонацію отримали первісно окситоновані форми 1 і 2 ос. дв. презенса (під впливом 2 і 3 ос. одн., 1 і 2 ос. мн., 3 ос. дв. презенса), 1 і 2 ос. дв. імператива (під впливом 1 і 2 ос. мн. імператива), 1 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. аориста (під впливом 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста), 1 і 2 ос. мн., 1, 2 і 3 ос. дв. імперфекта (під впливом 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта), а також первісно баритонована форма 2–3 ос. одн. імперфекта.

Дієприкметники (крім дієприкметників минулого часу на -l-) від атематичних і тематичних дієслів відмінювалися в праслов'янській мові майже так само, як прикметники, і їх окситонована та рухома а.п. зазнали на праслов'янському ґрунті тих самих змін, що й відповідні акцентні парадигми прикметників (див. II.2.1.2).

Б. Акцентні парадигми тематичних дієслів

Дієслова на -iti, -ītь

5.2. У пізньопраслов'янській мові дієсловам на -iti, -ītь були властиві всі три акцентні парадигми: баритонована, окситонована і рухома.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п**	**Рухома а.п.**
		Презенс	
1 ос. одн.	*stˈavjǫ	*nošǫ̀	*lȍvjǫ
2 ос. одн.	*stˈavīši	*nˈosīši	*lovīšì
3 ос. одн.	*stˈavītь	*nˈosītь	*lovītь̀
1 ос. мн.	*stˈavīmъ	*nˈosīmъ	*lovīmъ̀
2 ос. мн.	*stˈavīte	*nˈosīte	*lovītè
3 ос. мн.	*stˈavę̄tь	*nˈosę̄tь	*lovę̄tь̀
1 ос. дв.	*stˈavīvě	*nˈosīvě	*lovīvě̀
2 ос. дв.	*stˈavīta	*nˈosīta	*lovītà
3 ос. дв.	*stˈavīte	*nˈosīte	*lovītè
		Імператив	
2–3 ос. одн.	*stˈavi	*nosì	*lovì
1 ос. мн.	*stˈavimъ	*nosìmъ	*lovìmъ
2 ос. мн.	*stˈavite	*nosìte	*lovìte
1 ос. дв.	*stˈavivě	*nosìvě	*lovìvě
2 ос. дв.	*stˈavita	*nosìta	*lovìta
		Дієприкметники теперішнього часу	
наз. одн. ч.р.	*stˈavę	*nosę̀	*lȍvę
наз. одн. с.р	*stˈavę	*nosę̀	*lȍvę
наз. одн. ж.р.	*stˈavę̄tji	*nˈosę̄tji	*lovę̄tjì
наз. одн. ч.р.	*stˈavimъ	*nosìmъ	*lȍvimъ
наз. одн. с.р.	*stˈavimo	*nosìmo	*lȍvimo
наз. одн. ж.р.	*stˈavima	*nosìma	*lovimà
		Інфінітив, супін	
інф.	*stˈaviti	*nosìti	*lovìti
супін	*stˈavitъ	*nosìtъ	*lȍvitъ
		Аорист	
1 ос. одн.	*stˈavixъ	*nosìxъ	*lovìxъ
2 ос. одн.	*stˈavi	*nosì	*lȍvi
3 ос. одн.	*stˈavi	*nosì	*lȍvi
1 ос. мн.	*stˈavixomъ	*nosìxomъ	*lovìxomъ
2 ос. мн.	*stˈaviste	*nosìste	*lovìste
3 ос. мн.	*stˈavišę	*nosìšę	*lovìšę
1 ос. дв.	*stˈavixově	*nosìxově	*lovìxově

2 ос. дв.	*stˈavista	*nosìsta	*lovìsta
3 ос. дв.	*stˈaviste	*nosìste	*lovìste

Імперфект

1 ос. одн.	*stˈavjaaxъ	*nošàaxъ	*lovjaàxъ
2 ос. одн.	*stˈavjaaše	*nošàaše	*lovjaàše
3 ос. одн.	*stˈavjaaše	*nošàaše	*lovjaàše
1 ос. мн.	*stˈavjaaxomъ	*nošàaxomъ	*lovjaàxomъ
2 ос. мн.	*stˈavjaašete	*nošàašete	*lovjaàšete
3 ос. мн.	*stˈavjaaxǫ	*nošàaxǫ	*lovjaàxǫ
1 ос. дв.	*stˈavjaaxově	*nošàaxově	*lovjaàxově
2 ос. дв.	*stˈavjaašeta	*nošàašeta	*lovjaàšeta
3 ос. дв.	*stˈavjaašete	*nošàašete	*lovjaàšete

Дієприкметники минулого часу

наз. одн. ч.р.	*stˈavilъ	*nosìlъ	*lȍvilъ
наз. одн. с.р.	*stˈavilo	*nosìlo	*lȍvilo
наз. одн. ж.р	*stˈavila	*nosìla	*lovilà
наз. одн. ч.р.	*stˈavjь	*nošь̀	*lȍvjь
наз. одн. с.р.	*stˈavjь	*nošь̀	*lȍvjь
наз.одн. ж.р.	*stˈavjьši	*nošь̀ši	*lovjьšì
наз. одн. ч.р.	*stˈavjenъ	*nošènъ	*lȍvjenъ
наз. одн. с.р.	*stˈavjeno	*nošèno	*lȍvjeno
наз. одн. ж.р	*stˈavjena	*nošèna	*lovjenà

5.2.1. Реконструкція Х.Станга праслов’янської окситонованої а.п. форм презенса дієслів на -ītь [Stang 1957:109] повністю збігається з наведеною.

В.А.Дибо реконструює для праслов’янської рухомої а.п. дієслів на -iti, -ītь такі форми: 1 і 3 ос. одн. презенса, наз. одн. ч. і ж.р. активних дієприкметників теперішнього часу, інфінітив, супін, 1 і 2–3 ос. одн. аориста, наз. одн. ч. і ж.р. дієприкметників на -l-, наз. одн. ч. і ж.р. активних і пасивних дієприкметників минулого часу. Його реконструкція названих форм відрізняється від наведеної вище лише акцентуацією наз. одн. ч.р. пасивних дієприкметників минулого часу: у В.А.Дибо – lovjenъ̍ [Дыбо 1981:257].

5.2.2. Кореневий наголос окситонованих дієслів на -iti, -ītь у формах презенса (крім 1 ос. одн.) і наз. одн. ж.р. активного дієприкметника теперішнього часу – результат пізньопраслов’янського переміщення наголосу на корінь із суфіксальної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних (див. І.2.6).

У дієсловах з рухомою а.п. внаслідок дуже давнього переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. I.1.6) виникла односкладова висхідно-спадна інтонація на суфіксальному голосному в 1 і 2 ос. мн. імператива, інфінітиві, 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста, 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта. У праслов'янській мові під впливом названих форм односкладову висхідно-спадну інтонацію на суфіксальному голосному отримали первісно окситоновані форми 1 і 2 ос. дв. імператива (під впливом 1 і 2 ос. мн. імператива), 1 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. аориста (під впливом 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста), 1 і 2 ос. мн., 1, 2 і 3 ос. дв. імперфекта (під впливом 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта), а також первісно баритонована форма 2–3 ос. одн. імперфекта. Усі названі форми (з давнім і аналогійним переміщенням наголосу на суфікс у рухомій а.п.) характеризувалися у праслов'янській мові опозицією інтонацій в окситонованій і рухомій а.п.: спадом тону (другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) при окситонованій а.п. і підняттям тону (першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації) або односкладовою висхідно-спадною інтонацією при рухомій а.п. На час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних опозиція інтонацій в імперативі, інфінітиві, 1 ос. одн., 1, 2 і 3 ос. мн. та дв. аориста вже не існувала, що могло статися або внаслідок скорочення суфіксального довгого голосного в названих формах ще до пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних, або внаслідок уодноманітнення інтонації на суфіксальному довгому голосному в названих формах в окситонованій і рухомій а.п. з подальшим скороченням довгого суфіксального голосного (під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних). Другий шлях нам видається реальнішим. Уподібнення інтонацій могло статися у зв'язку з усуненням односкладової висхідно-спадної (акутової) інтонації в рухомій а.п. (див. I.2.3).

5.3. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі дієслова на -iti, -ītь: *bˈaviti *bˈavītь [Stang 1957:108, 112; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:124; Зализняк 1985:133], *čˈaditi *čˈadītь, *čˈistiti *čˈistītь [Булатова 1975:77; Основы 1990:239], *čˈuditi *čˈudītь [Булатова 1975:77; Основы 1990:235, 240], *dˈymiti *dˈymītь [Булатова 1975:72; Основы 1990:239, 240], *glˈaditi *glˈadītь [Булаховський IV 1980:16; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:133], *gotòviti *gotòvītь [Булатова 1975:72; Основы 1990:235, 240], *grˈabiti *grˈabītь [Stang 1957:112; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:124; Зализняк 1985:133], *gromàditi *gromadītь, *xmˈuriti *xmˈurītь, xˈuliti «ганити» *xˈulītь [Булатова 1975:77; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:238, 241], *xˈyliti *xˈylītь, *xˈytiti *xˈytītь, *xˈytriti *xˈytrītь [Булатова 1975:77], *jˈězditi *jˈězdītь [Stang 1957:112; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:133], *(j)ˈętriti *(j)ˈętrītь, *jˈьskriti *jˈьskrītь, kˈazniti *kˈaznītь [Основы 1990:249], *kvˈasiti *kvˈasītь [Зализняк 1985:133], *lˈaditi *lˈadītь, *lˈagoditi *lˈagodītь, *lˈapiti «схопити» *lˈapītь, lˈastiti *lˈastītь, lˈaziti *lˈazītь [Stang 1957:112; Kiparsky 1962:299; Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:133], *lˈětiti «проводити літо» *lˈětītь, *mˈaliti *mˈalītь [Булатова 1975:73, 94], *mˈasliti *mˈaslītь, *mˈěriti *mˈěrītь [Stang 1957:112; Булатова 1975:73], *mˈěstiti *mˈěstītь [Булатова 1975:73], *mˈětiti *mˈětītь [Зализняк 1985:133], mˈędliti *mˈędlītь [Основы 1990:93], *mor̥̀čiti *mor̥̀čītь [Дыбо 1981:259; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1962:5; Булатова 1975:86, 95], *mor̥̀ziti *mor̥̀zītь [Дыбо 1981:259; Булатова 1975:74], *mˈǫčiti *mˈǫčītь [Булаховський V 1983:251; Булатова 1975:74; Основы 1990:235], *mъl̥̀viti *mъl̥̀vītь [Колесов 1976:58; Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:468], *mъnòžiti *mъnòžītь [Булатова 1975:74, 94; Основы 1990:235], *mъr̥̀ščiti *mъr̥̀ščītь, *mˈydliti *mˈydlītь, *mˈysliti *mˈyslītь [Булаховський IV 1980:16; Булатова 1975:73], *nˈěžiti *nˈěžītь, nˈičьtiti *nˈičьtītь [Булатова 1975:74], *nˈuditi *nˈudītь [Булатова 1975:74; Зализняк 1985:133; Основы 1990:235], *pˈariti *pˈarītь [Дыбо 1981:260], *pečàliti *pečàlītь [Булатова 1975:75, 95], *pˈěniti *pˈěnītь, pˈěstiti *pˈěstītь, plˈaviti *plˈavītь [Булаховський IV 1980:170, 534; Stang 1957:112; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:133], *pl’ˈuščiti *pl’ˈuščītь [Зализняк 1985:133], *pol̥̀šiti *pol̥̀šītь, *prˈaviti *prˈavītь [Булаховський V 1983:237; Kiparsky 1962:318; Булатова 1975:75; Зализняк 1985:133; Основы 1990:237, 240], *prˈažiti *prˈažītь, *pьl̥̀niti *pьl̥̀nītь [Булатова 1975:75], *rˈaniti *rˈanītь [Булатова 1975:75; Колесов 1976:65; Зализняк 1985:133; Основы 1990:235], *rˈušiti *rˈušītь [Булатова 1975:125], *sˈiliti *sˈilītь, *sˈiniti *sˈinītь, *skol̥̀biti sę *skol̥̀bītь sę [Основы 1990:237, 240], *slˈabiti *slˈabītь [Булатова 1975:76], *slˈaviti *slˈavītь [Булаховський IV 1980:468, 534, V 1983:236; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:76; Основы 1990:232], *slˈiniti *slˈinītь, *smˈažiti *smˈažītь, *stˈariti *stˈarītь [Дыбо 1981:201; Булатова 1975:76], *stˈaviti *stˈavītь [Булаховський IV 1980:170, 468, 534, V 1983:236, 251; Stang 1957:112; Дыбо 1981:257; Булатова 1975:125; Зализняк 1985:133], *svˈariti *svˈarītь [Булатова 1975:76], *sˈytiti *sˈytītь [Булатова 1975:76], *sъdor̥̀viti *sъdor̥̀vītь, *tˈěšiti *tˈěšītь [Дыбо 1981:259; Булатова 1975:125; Зализняк 1985:133], *tˈišiti *tˈišītь, *trˈatiti *trˈatītь [Дыбо 1962:5], *vˈabiti *vˈabītь, *vˈaditi *vˈadītь [Булатова 1975:124; Зализняк 1985:133], *vˈěriti *vˈěrītь [Булаховський IV 1980:470; Kiparsky 1962:299; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:133], *vˈĕsiti *vˈĕsīть [Булаховський II 1977:447; Stang 1957:112; Kiparsky 1962:299; Дыбо 1981:259; Булатова 1975:124; Зализняк 1985:133], *vˈĕtriti *vˈĕtrīть, *znˈačiti *znˈačīть, žˈaliti *žˈalīть [Зализняк 1985:133], *žˈędliti *žˈędlīть та ін.

5.4. Окситонованою а.п. у пізньопраслов’янській мові характеризувалися дієслова: *bē̆lìti *bḗlīть [Булатова 1975:77; Основы 1990:116], *borìti *bˈorīть [Основы 1990:238], *čīslìti *číslīть, *čьr̥̆nìti *čьr̥̀nīть [Булатова 1975:80–81], *dāvìti *dávīть [Булаховський IV 1980:468; Дыбо 1981:212 (виноска); Булатова 1975:125; Зализняк 1985:137], *dobrìti *dˈobrīть [Булатова 1975:82; Основы 1990:114], *dъždžìti *dˈъždžīть [Булатова 1975:81; Основы 1990:114], *glūpìti *glúpīть, *gnē̆tìti *gnḗtīть [Булатова 1975:125], *gnē̆zdìti *gnḗzdīть [Основы 1990:117], *golìti *gˈolīть [Основы 1990:114], *gonìti *gˈonīть [Stang 1957:109; Дыбо 1981:259; Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137], *grē̆šìti *grḗšīть [Булатова 1975:78; інакше (рухома а.п.) Булаховський V 1983:236], *grozìti *grˈozīть [Булатова 1975:81], *xodìti *xˈodīть [Булаховський IV 1980:468; Stang 1957:109; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:127; Колесов 1976:73; Зализняк 1985:137; Основы 1990:237, 247], *xopìti *xˈopīть [Основы 1990:238], *xor̥̆nìti *xor̥̀nīть [Булатова 1975:80; Зализняк 1985:137; Основы 1990:118, 236, 240], *xvālìti *xválīть [Булаховський V 1983:104; Stang 1957:109; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:137; Основы 1990:118, 232, 240], *kl’ūčìti *kl’účīть [Основы 1990:117], *kol̥tìti *kol̥̀tīть [Основы 1990:118], *kor̥tìti *kor̥̀tīть [Дыбо 1981:105; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:85], *krāsìti *krásīть [Булатова 1975:79; Зализняк 1985:137], *krǭtìti *krǫ́tīть [Основы 1990:119], *krьstìti *krˈьstīть [Булатова 1975:82; Основы 1990:113, 240; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:140], *kūpìti «купити» *kúpīть [Булаховський V 1983:86; Stang 1957:108, 109; Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137; Основы 1990:235], *kūrìti *kúrīть [Основы 1990:118], *kъr̥̆mìti «годувати» *kъr̥̀mīть [Зализняк 1985:137; Основы 1990:118; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:86], *lē̆čìti *lḗčīть, *līčìti «бути до лиця» *líčīть [Булатова 1975:79; Основы 1990:117], *lomìti *lˈomīть [Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137; Основы 1990:116], *ložìti *lˈožīть [Дыбо 1981:260; Булатова 1975:127; Основы 1990:115; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:470; Stang 1957:109; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:140], *lǭčìti *lǫ́čīть [Дыбо 1962:5(?); Булатова 1975:126], *lūpìti *lúpīть [Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:137], *l’ūbìti *l’úbīть [Stang 1957:109; Булатова 1975:79;

Зализняк 1985:137; Основы 1990:120, 232, 240], *l’ūtìti *l’útītь, *mē̌nìti *mḗnītь, *mē̌sìti *mḗsītь [Дыбо 1962:5(?); Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137; Основы 1990:120], *močìti *mˈočītь [Дыбо 1981:260; Колесов 1976:59; Зализняк 1985:137; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1962:5; Булатова 1975:130], *modlìti *mˈodlītь [Булаховський IV 1980:468; Stang 1957:109; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137; Основы 1990:232, 240], *mol̥tìti *mol̥tītь [Булаховський IV 1980:16, 160, V 1983:236; Stang 1957:108; Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137], *motrìti/*sъmotrìti *mˈotrītь/ *sъmòtrītь [Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137], *mǭtìti *mǫ́tītь [Stang 1957:108; Дыбо 1981:259; Булатова 1975:126; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1962:5; Булатова 1975:87; Зализняк 1985:140], *mьr̥tvìti *mьr̥̀tvītь [Булатова 1975:82], *nosìti *nˈosītь [Булаховський IV 1980:160; Stang 1957:109; Дыбо 1981:257, 259; Булатова 1975:127; Колесов 1976:60; Зализняк 1985:137], *or̥bìti *or̥̀bītь, *ostrìti *ˈostrītь [Булатова 1975:82; Основы 1990:113], *pālìti *pálītь [Stang 1957:108; Дыбо 1981:212 (виноска), 260; Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137; Основы 1990:117; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:113; Дыбо 1962:5], *per̥tìti *per̥̀tītь [Основы 1990:235], *pīlìti *pílītь [Основы 1990:118], *plātìti *plátītь [Stang 1957:109; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:469], *postìti *pˈostītь [Булатова 1975:82; Основы 1990:114, 238, 243; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:140], *prosìti *prˈosītь [Булаховський IV 1980:160, V 1983:236; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137; Основы 1990:237, 244], *pьstrìti *pˈьstrītь [Основы 1990:113], *retìti *rˈetītь [Основы 1990:235], *rǭbìti *rǫ́bītь [Булаховський IV 1980:160; Дыбо 1962:5], *selìti *sˈelītь [Булатова 1975:82; Основы 1990:112; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:140], *sīdlìti *sídlītь, *skočìti *skˈočītь [Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137; Основы 1990:116], *slūžìti *slúžītь [Булаховський V 1983:236; Stang 1957:109; Дыбо 1981:201; Булатова 1975:79; Зализняк 1985:137], *sǭdìti *sǫ́dītь [Stang 1957:109; Булатова 1975:80; Зализняк 1985:137; Основы 1990:116, 235, 240], *stǭpìti *stǫ́pītь [Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137; Основы 1990:119], *strē̌lìti *strḗlītь, *strojìti *strˈojītь [Зализняк 1985:137; Основы 1990:237; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:93], *stьklìti *stˈьklītь [Основы 1990:115], *svē̌tìti *svḗtītь [Дыбо 1981:257; Зализняк 1985:137; Основы 1990:120], *sьrebrìti *sьrèbrītь, *sьr̥dìti *sьr̥̀dītь [Основы 1990:119], *ščedrìti *ščˈedrītь [Булатова 1975:83], *ščepìti *ščˈepītь, *ščītìti *ščítītь [Булатова 1975:81], *točìti *tˈočītь [Булатова 1975:127; Зализняк 1985:137; Основы 1990:236, 240; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1962:5], *tomìti *tˈomītь [Зализняк 1985:137; Основы 1990:116; інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:130], *tǭžìti *tǫ́žītь [Булатова 1975:80; Зализняк 1985:137; Основы 1990:248], *trāvìti *trávītь [Дыбо 1981:212 (виноска); Зализняк 1985:137], *trǭbìti *trǫ́bītь [Булатова 1975:80; Основы 1990:239], *trǭsìti *trǫ́sītь [Дыбо 1981:259; Колесов 1976:71; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1962:5], *trūdìti *trúdītь [Булатова 1975:80; Основы 1990:119, 240; інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:140], *tvorìti *tvˈorītь [Булатова 1975:127; Основы 1990:115, 232, 240; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:109; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:140], *vodìti *vˈodītь [Дыбо 1981:259; Булатова 1975:126; Зализняк 1985:137], *vol̥čìti *vol̥̀čītь [Дыбо 1981:259; Булатова 1975:125; Зализняк 1985:137], *vor̥tìti *vor̥̀tītь [Булаховський IV 1980:16, 160; Булатова 1975:125; Зализняк 1985:137; Основы 1990:119], *vozìti *vˈozītь [Дыбо 1981:259; Булатова 1975:126–127; Зализняк 1985:137], *ženìti *žˈenītь [Булаховський V 1983:237; Stang 1957:112], *žьl̥tìti *žьl̥̀tītь та ін.

5.5. Рухома а.п. у пізньопраслов'янській мові була властива дієсловам: *blǭdìti *blǭdītь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:83; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:137], *bol̥žìti *bol̥žītь̀ [Основы 1990:232, 247], *bor̥nìti *bor̥nītь̀ [Булатова 1975:84; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:137; Основы 1990:118], *brodìti *brodītь̀ [Булатова 1975:90; інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:137], *būdìti *būdītь̀[Stang 1957:109; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:127–128; Зализняк 1985:139], *cě̄dìti *cě̄dītь̀ [Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:140], *cě̄lìti *cě̄lītь̀ [Булатова 1975:90; Зализняк 1985:140], *cě̄nìti «цінити» *cě̄nītь̀, *čę̄stìti *čę̄stītь̀ [Булатова 1975:93], *čīnìti *čīnītь̀[Булатова 1975:90; Зализняк 1985:140], *čьstìti *čьstītь̀ [Булатова 1975:93], *dārìti *dārītь̀ [Булаховський IV 1980:468], *dě̄lìti *dě̄lītь̀ [Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:140; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:78], *dīvìti *dīvītь̀ [Булатова 1975:85; Основы 1990:238], *dojìti *dojītь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:129; Зализняк 1985:139; Основы 1990:236], *dǭbìti *dǭbītь̀, *drobìti *drobītь̀ [Булатова 1975:90; Зализняк 1985:139], *dročìti *dročītь̀, *drūžìti *drūžītь̀, *dūrìti *dūrītь̀ [Основы 1990:105], *dū̦šìti *dūšītь̀ [Дыбо 1981:260; Зализняк 1985:139], *dъl̥žìti *dъl̥žītь̀ [Булатова 1975:85], *gāsìti *gāsītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:259; Булатова 1975:128; Зализняк 1985:139], *gātìti *gātītь̀, *glūmìti *glūmītь̀ [Булатова 1975:84], *glūș̌ìti *glūšītь̀ [Дыбо 1981:259], *gnojìti *gnojītь̀ [Дыбо 1981:260], *godìti *godītь̀ [Булатова 1975:90; Зализняк 1985:139], *gojìti *gojītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:260], *gol̥dìti *gol̥dītь̀, *gol̥golìti *gol̥golītь̀ [Основы

1990:233], *gol̥sìti *gol̥sītь̀ [Булатова 1975:84], *gorьčìti *gorьčītь̀ [Булатова 1975:90], *gor̥dìti *gor̥dītь̀ [Булатова 1975:84; Зализняк 1985:139], *gostìti *gostītь̀ [Булаховський IV 1980:468, V 1983:54; Stang 1957:112], *govorìti *govorītь̀ [Булаховський IV 1980:468; Stang 1957:109, 112; Зализняк 1985:139], *gǭstìti *gǭstītь̀, *gūbìti *gūbītь̀ [Булаховський IV 1980:160; Stang 1957:109; Дыбо 1981:240, 259; Булатова 1975:128; Зализняк 1985:139], *xol̥dìti *xol̥dītь̀ [Булатова 1975:90], *xol̥stìti *xol̥stītь̀, *(j)āvìti *(j)āvītь̀ [Дыбо 1981:240, 257; Булатова 1975:128; Зализняк 1985:140], *kādìti *kādītь̀ [Булатова 1975:128; Зализняк 1985:140], *kāzìti *kāzītь̀ [Stang 1957:118; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:140(?)], *klonìti *klonītь̀ [Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140], *kol̥sìti *kol̥sītь̀, *korъtìti *korъtītь̀, *korenìti *korenītь̀ [Булатова 1975:85], *korìti «докоряти» *korītь̀ [Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140], *kosìti «зрізати косою; косо дивитися» *kosītь̀, *kotìti «котити» *kotītь̀ [Зализняк 1985:140], *krě̄pìti *krě̄pītь̀ [Булатова 1975:86; Основы 1990:236], *krīvìti *krīvītь̀, *krojìti *krojītь̀, *kropìti *kropītь̀ [Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140; Основы 1990:237], *krǭžìti *krǭžītь̀, *krūšìti *krūšītь̀ [Булатова 1975:128; Зализняк 1985:140], *krъšìti *krъšītь̀, *kъnę̄žìti *kъnę̄žītь̀, *lě̄nìti sę «бути лінивим» *lě̄nītь sę̀ [Булатова 1975:86; Основы 1990:236], *lě̄pìti «ліпити» *lě̄pītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:140], *līšìti *līšītь̀ [Булатова 1975:86; Зализняк 1985:140; Основы 1990:236, 241], *lovìti *lovītь̀ [Дыбо 1981:257; Булатова 1975:91; Зализняк 1985:140; Основы 1990:241], *lъščìti *lъščītь̀, *lьstìti *lьstītь̀ [Булатова 1975:91; Основы 1990:236; інакше (окситонована а.п.) Основы 1990:235, 238, 239], *mānìti *mānītь̀, *māstìti *māstītь̀ [Булатова 1975:86], *mě̄nìti *mě̄nītь̀ [Булатова 1975:86; Зализняк 1985:140], *mol̥dìti *mol̥dītь̀ [Булатова 1975:86], *morìti *morītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140], *mostìti *mostītь̀, mьstìti *mьstītь̀ [Булатова 1975:91], *or̥stìti *or̥stītь̀ [Булатова 1975:87; Зализняк 1985:140], *pel̥nìti *pel̥nītь̀ [Булатова 1975:87; Зализняк 1985:140], *plodìti *plodītь̀ [Булатова 1975:91–92; інакше (окситонована а.п.) Зализняк 1985:137; Основы 1990:235], *pojìti *pojītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140], *por̥šìti *por̥šītь̀, *prostìti *prostītь̀ [Булаховський V 1983:236; Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140; Основы 1990:236, 252], *pūstìti *pūstītь̀ [Булатова 1975:87; Зализняк 1985:140], *pȳlìti *pȳlītь̀, *rāzìti *rāzītь̀ [Булатова 1975:128; Зализняк 1985:140], *rě̄šìti *rě̄šītь̀ [Булатова 1975:128; Зализняк 1985:140], *rodìti *rodītь̀ [Булатова 1975:92; Зализняк 1985:140; Основы 1990:236, 241], *rojìti sę *rojītь sę̀, *ronìti *ronītь̀, *rosìti *rosītь̀ [Булатова 1975:92–93], *rǭčìti *rǭčītь̀ [Дыбо

1981:201; Булатова 1975:87], *sādìti *sādītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:128–129; Зализняк 1985:140], *skvьrnìti *skvьrnītь̀ [Основы 1990:236], *skъr̥bìti *skъr̥bītь̀ [Булатова 1975:88], *slě̄dìti *slě̄dītь̀ [Булатова 1975:88], *slě̄pìti *slě̄pītь̀ [Дыбо 1981:260], *slьzìti *slьzītь̀ [Булатова 1975:88, 96], *smālìti *smālītь̀, *smě̄šìti *smě̄šītь̀, smolìti *smolītь̀, *sočìti sę *sočītь sę̀, *solìti *solītь̀, *sol̥dìti *sol̥dītь̀ [Булатова 1975:88], *sor̥mìti *sor̥mītь̀ [Булатова 1975:88, 95], *spě̄šìti *spě̄šītь̀ [Булатова 1975:88; Зализняк 1985:140], *stor̥nìti *stor̥nītь̀ [Булатова 1975:88], *stor̥žìti *stor̥žītь̀, *strāšìti *strāšītь̀ [інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:76–77], *stūdìti *stūdītь̀ [Зализняк 1985:140], *stȳdìti *stȳdītь̀ [Stang 1957:109], *sūšìti *sūšītь̀ [Дыбо 1981:260; Булатова 1975:88; Колесов 1976:69], *svě̄tьlìti *svě̄tь̀lītь [Основы 1990:236, 241], *svę̄tìti *svę̄tītь̀ [Булатова 1975:87–88], *svobodìti *svobodītь̀ [Основы 1990:232, 242], ščę̄dìti *ščę̄dītь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:129; Основы 1990:240], *tājìti *tājītь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:88; Зализняк 1985:140; Основы 1990:236], *tě̄snìti *tě̄snītь̀, *tę̄žìti *tę̄žītь̀ [Булатова 1975:89], *tol̥čìti *tol̥čītь̀, *tomìti *tomītь̀ [Основы 1990:236, 241], *topìti «занурювати у воду» *topītь̀ [Stang 1957:113; Дыбо 1981:260; Булатова 1975:130; Зализняк 1985:140], *tor̥čìti *tor̥čītь̀, *tǭpìti *tǭpītь̀ [Булатова 1975:89], *tūlìti *tūlītь̀, *tvьr̥dìti *tvьr̥dītь̀ [Булатова 1975:88–89], *ūčìti *ūčītь̀ [Stang 1957:109, 113; Дыбо 1981:259; Булатова 1975:129; Зализняк 1985:140], *vālìti *vālītь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:84, 96; Зализняк 1985:139], *vārìti *vārītь̀ [Stang 1957:109; Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:139], *ver̥dìti *ver̥dītь̀ [Булатова 1975:84; Зализняк 1985:139], *veselìti *veselītь̀ [Булатова 1975:90; Основы 1990:236], *vor̥žìti *vor̥žītь̀, *vьr̥šìti *vьr̥šītь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:128; Зализняк 1985:139], *zolìti *zolītь̀, *zol̥tìti *zol̥tītь̀ [Булаховський IV 1980:160, V 1983:236], *zvonìti *zvonītь̀, žel̥bìti *žel̥bītь̀, *žīvìti *žīvītь̀ [Булатова 1975:85], *žūrìti *žūrītь̀ та ін.

Дієслова на -ěti/-ati, -ītь

5.6. У пізньопраслов’янській мові дієслова на -ěti/-ati, -ītь мали дві акцентні парадигми – баритоновану й рухому. Названі парадигми були такими ж, як і в дієсловах на -iti, -ītь (див. 5.2).

Реконструкція Х.Станга праслов’янської акцентуації форм наз. одн. ч., с. і ж.р. дієприкметників теперішнього часу рухомої а.п. (*stȍję, *stojęt’ì, *sě̂dę, *sědęt’ì) [Stang 1957:140] повністю збігається з наведеною.

5.7. Баритонованою а.п. характеризувалися дієслова: *č¦aděti *č¦adītь, *d¦yměti *d¦ymītь, sl¦yšati *sl¦yšītь [Булаховський IV 1980:170, 534, V 1983:236, 253; Булатова 1975:157; Зализняк 1985:133; Основы 1990:235, 239; інакше (рухома а.п.) Основы 1990:232, 237], *vˈiděti *vˈidītь [Булаховський IV 1980:14, 170, 534, V 1983:253; Stang 1957:108, 113; Булатова 1975:153; Колесов 1976:46; Зализняк 1985:133; Основы 1990:90, 232], *vˈisěti *vˈisītь [Булаховський IV 1980:170; Kiparsky 1962:319; Булатова 1975:153; Зализняк 1985:133; Основы 1990:235] та ін.

Рухому а.п. мали дієслова: *bě̄žàti *bě̄žītь̀ [Булатова 1975:157; Зализняк 1985:139; Основы 1990:237], *blьstě̀ti *blьstītь̀, *blьščàti *blьščītь̀, *bojàti sę *bojītь sę̀ [Stang 1957:110; Булатова 1975:157; Зализняк 1985:139; Основы 1990:233], *bolě̀ti *bolītь̀ [Зализняк 1985:139; Основы 1990:236], *brę̄čati *brę̄čītь̀, *būčàti *būčītь̀, *bъdě̀ti *bъdītь̀ [Основы 1990:236], *drъžàti *drъžītь̀ [Зализняк 1985:139; Основы 1990:238], *dūdě̀ti *dūdītь̀, dȳšàti *dȳšītь̀ [Зализняк 1985:139], *dьr̥žàti *dьr̥žītь̀ [Булаховський IV 1980:469; Stang 1957:113; Kiparsky 1962:319; Булатова 1975:157; Зализняк 1985:139], *glę̄dě̀ti *glę̄dītь̀, *gorě̀ti *gorītь̀ [Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139; Основы 1990:237], *grьmě̀ti *grьmītь̀ [Булатова 1975:153; Зализняк 1985:139], *xrāpě̀ti *xrāpītь̀, *xrīpě̀ti *xrīpītь̀ [Зализняк 1985:139], *xrǭstě̀ti *xrǭstītь̀, *(j)ę̄čàti *(j)ę̄čītь̀, *krīčàti *krīčītь̀ [Булатова 1975:157; Зализняк 1985:139], *kъr̥tě̀ti *kъr̥tītь̀, *kȳpě̀ti *kȳpītь̀ [Булаховський V 1983:54; Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139; Основы 1990:236], *letě̀ti *letītь̀ [Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139], *ležàti *ležītь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:158; Колесов 1976:57; Основы 1990:236], *mъčàti *mъčītь̀ [Зализняк 1985:139], *mьl̥čàti *mьl̥čītь̀ [Булатова 1975:157; Зализняк 1985:139], *mьně̀ti *mьnītь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:161; Основы 1990:232], *pī̆ščàti *pī̆ščītь̀, *sě̄dě̀ti *sě̄dītь̀ [Stang 1957:110, 113; Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139; Основы 1990:89, 237], *skrīpě̀ti *skrīpītь̀, *skъr̥bě̀ti *skъr̥bītь̀ [Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139], *smьr̥dě̀ti *smьr̥dītь̀ [Зализняк 1985:139], *stojàti *stojītь̀ [Stang 1957:109, 117; Kiparsky 1962:320; Булатова 1975:158; Колесов 1976:68; Зализняк 1985:139; Основы 1990:236], *strьmě̀ti *strьmītь̀ [Булатова 1975:154], *svīstě̀ti *svīstītь̀, *svьr̥bě̀ti *svьr̥bītь̀, *sъpàti *sъpītь̀ [Kiparsky 1962:320; Булатова 1975:161; Основы 1990:236], *šelestě̀ti *šelestītь̀, *šīpě̀ti *šīpītь̀, *šūmě̀ti *šūmītь̀ [Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139], *trě̄ščàti *trě̄ščītь̀ [Колесов 1976:71], *trьmtě̀ti *trьmtītь̀, *tъščàti *tъščītь̀ [Основы 1990:233], *tьr̥pě̀ti *tьr̥pītь̀ [Булаховський IV 1980:469; Stang 1957:113; Kiparsky 1962:319–320; Булатова 1975:154; Зализняк 1985:139; Основы 1990:232], *velě̀ti *velītь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:154;

Зализняк 1985:139; Основы 1990:236], *ver̥ščàti *ver̥ščītь̀, *vъr̥čàti *vъr̥čītь̀ [Зализняк 1985:139], *vьr̥tȅti *vьr̥tītь̀ [Булаховський IV 1980:469; Stang 1957:113; Kiparsky 1962:319; Булатова 1975:153; Зализняк 1985:139; Основы 1990:102], *zvьnȅti *zvьnītь̀ [Зализняк 1985:139], *zьrȅti «бачити» *zьrītь̀ [Kiparsky 1962:320; Булатова 1975:161; Колесов 1976:54; Зализняк 1985:139; Основы 1990:236] та ін.

Дієслова на -ti, -etь/-jetь

5.8. У пізньопраслов’янській мові дієсловам на -ti, -etь/-jetь були властиві всі три акцентні парадигми: баритонована, окситонована й рухома. Баритонована а.п. дієслів з дифтонгічним сполученням у корені була, по суті, баритоновано-окситонованою: баритонованою – у формах, утворених від основи інфінітива, окситонованою – у формах, утворених від основи презенса. Окситонеза форм, утворених від основи презенса, зумовлена фонетичними причинами – розвитком дифтонгічних сполучень з односкладовою висхідно-спадною інтонацією (див. I.1.11).

	Баритонована а.п.	**Баритоновано-окситонована а.п.**	**Окснтонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Презенс		
1 ос. одн.	*znˈajǫ	*bor’ǫ̀	*mogǫ̀	*nȅsǫ
2 ос. одн.	*znˈaješi	*bˈor’eši	*mˈožeši	*nesešì
3 ос. одн.	*znˈajetь	*bˈor’etь	*mˈožetь	*nesetь̀
1 ос. мн.	*znˈajemъ	*bˈor’emъ	*mˈožemъ	*nesemъ̀
2 ос. мн.	*znˈajete	*bˈor’ete	*mˈožete	*nesetè
3 ос. мн.	*znˈajǭtь	*bˈor’ǭtь	*mˈogǭtь	*nesǭtь̀
1 ос. дв.	*znˈajevě	*bˈor’evě	*mˈoževě	*nesevě̏
2 ос. дв.	*znˈajeta	*bˈor’eta	*mˈožeta	*nesetà
3 ос. дв.	*znˈajete	*bˈor’ete	*mˈožete	*nesetè
		Імператив		
2–3 ос.одн.	*znˈaji	*borì	*modzì	*nesì
1 ос. мн.	*znˈajimъ	*borìmъ	*modzě̏mъ	*nesě̏mъ
2 ос. мн.	*znˈajite	*borìte	*modzě̏te	*nesě̏te
1 ос. дв.	*znˈajivě	*borìvě	*modzě̏vě	*nesě̏vě
2 ос. дв.	*znˈajita	*borìta	*modzě̏ta	*nesě̏ta
		Дієприкметники теперішнього часу		
наз. одн. ч.р.	*znˈaję	*borę̀	*mogỳ	*nȅsy
наз. одн. с.р.	*znˈaję	*borę̀	*mogỳ	*nȅsy
наз. одн. ж.р.	*znˈaję̄tji	*bˈorę̄tji	*mˈogǭtji	*nesǭtjì
наз. одн. ч.р.	*znˈajemъ	*bor’èmъ	*mogòmъ	*nȅsomъ

наз. одн. с.р.	*znˈajemo	*bor’èmo	*mogòmo	*nȅsomo
наз. одн. ж.р.	*znˈajema	*bor’èma	*mogòma	*nesomà

Інфінітив, супін

інф.	*znˈati	*bor̥̀ti	*mot’ì	*nestì, *klˈasti
супін	*znˈatъ	*bor̥̀tъ	*mogtъ̀	*nȅstъ

Аорист

1 ос. одн.	*znˈaxъ	*bor̥̀xъ	*mogòxъ	*nesoxъ̀
2 ос. одн.	*znˈa	*bor̥̀	*možè	*nȅse
3 ос. одн.	*znˈa	*bor̥̀	*možè	*nȅse
1 ос. мн.	*znˈaxomъ	*bor̥̀xomъ	*mogòxomъ	*nesoxomъ̀
2 ос. мн.	*znˈaste	*bor̥̀ste	*mogòste	*nesostè
3 ос. мн.	*znˈašę	*bor̥̀šę	*mogòšę	*nesošę̀
1 ос. дв.	*znˈaxově	*bor̥̀xově	*mogòxově	*nesoxově̀
2 ос. дв.	*znˈasta	*bor̥̀sta	*mogòsta	*nesostà
3 ос. дв.	*znˈaste	*bor̥̀ste	*mogòste	*nesostè

Імперфект

1 ос. одн.	*znˈaaxъ	*bor’àaxъ	*možàaxъ	*nesěàxъ
2 ос. одн.	*znˈaaše	*bor’àaše	*možàaše	*nesěàše
3 ос. одн.	*znˈaaše	*bor’àaše	*možàaše	*nesěàše
1 ос. мн.	*znˈaaxomъ	*bor’àaxomъ	*možàaxomъ	*nesěàxomъ
2 ос. мн.	*znˈaašete	*bor’àašete	*možàašete	*nesěàšete
3 ос. мн.	*znˈaaxǫ	*bor’àaxǫ	*možàaxǫ	*nesěàxǫ
1 ос. дв.	*znˈaaxově	*bor’àaxově	*možàaxově	*nesěàxově
2 ос. дв.	*znˈaašeta	*bor’àašeta	*možàašeta	*nesěàšeta
3 ос. дв.	*znˈaašete	*bor’àašete	*možàašete	*nesěàšete

Дієприкметники минулого часу

наз. одн. ч.р.	*znˈalъ	*bor̥̀lъ	*moglъ̀	*nȅslъ
наз. одн. с.р.	*znˈalo	*bor̥̀lo	*moglò	*nȅslo
наз. одн. ж.р.	*znˈala	*bor̥̀la	*moglà	*neslà
наз. одн. ч.р.	*znˈavъ	*bor̥̀vъ	*mogъ̀	*nȅsъ
наз. одн. с.р.	*znˈavъ	*bor̥̀vъ	*mogъ̀	*nȅsъ
наз. одн. ж.р.	*znˈavъši	*bor̥̀vъši	*mogъ̀ši	*nesъšì
наз. одн. ч.р.	*znˈanъ	*bor’ènъ	*možènъ	*nȅsenъ
наз. одн. с.р.	*znˈano	*bor’èno	*možèno	*nȅseno
наз. одн. ж.р.	*znˈana	*bor’èna	*možèna	*nesenà

5.8.1. Реконструкція Х.Станга праслов’янських окситонованої і рухомої а.п. форм презенса дієслів на -etь [Stang 1957:114, 119] повністю збігається з наведеною.

З тих форм, які В.А.Дибо реконструює для рухомої а.п. дієслів на -ti, -etь (1 і 3 ос. одн. презенса, наз. одн. ч. і ж.р. активних дієприкметників теперішнього часу, інфінітив, супін, 1 і 2–3 ос. одн. аориста, наз. одн. ч. і ж.р. дієприкметників на -l-, наз. одн. ч. і ж.р. активних і пасивних дієприкметників минулого часу), відрізняються від наведеної вище реконструкції лише наз. одн. ч.р. дієприкметників на -l-, наз. одн. ж.р. дієприкметників на -l- з первісно довгим кореневим голосним, наз. одн. ч.р. пасивних дієприкметників минулого часу: у В.А.Дибо – klădlъ, reklъ̍; klădla; kladenъ̍, rečenъ̍ [Дыбо 1981:252–253], хоча в іншому місці – mь̑rlъ, pę̑lъ, stь̑rlъ [Дыбо 1981:213].

5.8.2. Кореневий наголос окситонованих дієслів на -ti, -etь/-jetь у формі наз. одн. ж.р. активного дієприкметника теперішнього часу (*mˈogǭtji) – результат пізньопраслов'янської рецесії наголосу на корінь із суфіксальної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних (див. I.2.6). Що ж до рецесії наголосу згаданих дієслів у формах презенса, то вона не була фонетичною (на відміну від дієслів з презентною основою на -ī-), а виникла під впливом окситонованих дієслів з презентною основою на -ī- [Stang 1957:116].

Суфіксальний наголос дієслів на -ti, -etь/-jetь з рухомою а.п. у 1 і 2 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. імператива також, скоріше всього, зумовлений впливом відповідних форм імператива дієслів на -iti/-ěti, -ītь з рухомою а.п. Не виключено, що і в більшості форм імперфекта досліджуваних дієслів (2–3 ос. одн., 1 і 2 ос. мн., 1, 2 і 3 ос. дв.) наголос на другому голосному імперфектного суфікса виник під впливом відповідних форм імперфекта дієслів на -iti/-ěti, -ītь з рухомою а.п. Цьому, звичайно, сприяли форми 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта, де наголос на другому голосному імперфектного суфікса – результат дуже давнього переміщення з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. I.1.6). Унаслідок згаданого переміщення наголосу дієслова на -ti, -etь/-jetь з рухомою а.п. і з первісно довгим кореневим голосним отримали кореневу акцентуацію (односкладову висхідно-спадну інтонацію) в інфінітиві, у 1 ос. одн. і 3 ос. мн. простого аориста, у 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. старого сигматичного аориста. У названих формах старого сигматичного аориста переміщення наголосу відбувалося і тоді, коли дієслово характеризувалося первісно коротким кореневим голосним, оскільки при утворенні форм цього аориста кореневий голосний подовжувався.

5.9. У пізньопраслов'янській мові баритоновану (або баритоновано-окситоновану) а.п. мали такі дієслова на -ti, -etь/-jetь: *bˈiti *bˈьjetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:115, 122 (у презенсі – окситонована а.п.); Дыбо 1981:204, 212–213, 246; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *bor̥̀ti *bˈor’etь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:121 (у презенсі – окситонована а.п.); Дыбо 1981:203, 248, 249; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *brˈiti *brˈьjetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204; Зализняк 1985:133], *bˈǫdetь [Булаховський V 1983:229–230; Stang 1957:113; Дыбо 1981:208; Зализняк 1985:133], *čˈati *čˈajetь, čer̥̀pti *сьr̥̀petь [інакше (рухома а.п.) Зализняк 1985:139; Основы 1990:100], *čer̥̀ti *čˈьretь (баритоновано-окситонована а.п.), *čˈuti *čˈujetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 246; Булатова 1975:199; Зализняк 1985:133], *dˈati *dˈajetь [Основы 1990:233], *dˈěti *dˈědjetь [Булатова 1975:163], *dˈǫti *dˈъmetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1981:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *dˈuti *dˈujetь, *grˈěti *grˈějetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 246; Булатова 1975:199; Зализняк 1985:133], *kl’ˈuti *klˈьvetь (баритоновано-окситонована а.п.), *kol̥̀ti *kˈol’etь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:114, 121 (у презенсі – окситонована а.п.); Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *krˈasti *krˈadetь [Stang 1957:113; Дыбо 1981:208; Булатова 1975:163; Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Булаховський IV 1980:464], *krˈyti *krˈyjetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 246; Зализняк 1985:133], *lˈězti *lˈězetь [Stang 1957:113; Дыбо 1981:208, 252–253; Булатова 1975:163; Зализняк 1985:133], *mel̥̀ti *mˈel’etь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:114, 121 (у презенсі – окситонована а.п.); Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *mˈęti *mˈьnetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *mˈyti *mˈejetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 212–213, 246; Зализняк 1985:133], *nˈyti *nˈyjetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204; Зализняк 1985:133], *pˈasti *pˈadetь [Дыбо 1981:208; Булатова 1975:164; Колесов 1976:62], *pjˈuti *pjˈьvetь (баритоновано-окситонована а.п.), *por̥̀ti *pˈor’etь (баритоновано-окситонована а.п.) [Stang 1957:121 (у презенсі – окситонована а.п.); Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *prˈěti *prˈějetь [Дыбо 1981:260], *rˈyti *rъvètь/*rˈyjetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:246; Зализняк 1985:133], *sˈěsti *sˈędetь [Stang 1957:113; Дыбо 1981:208, 260; Булатова 1975:164; Зализняк 1985:133], *sˈěti *sˈějetь [Дыбо 1981:204], *spˈěti *spˈějetь [Дыбо 1981:204; Зализняк 1985:133], *stˈati *stˈanetь [Булатова 1975:164; Колесов 1976:68; Зализняк 1985:133; Основы 1990:233], *sъmĕti *sъmě̀jetь [Дыбо 1981:204], *šˈiti *šˈьvetь/*šˈijetь [Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 246; Зализняк 1985:133], *teȓ̥ti *tˈьretь (баритоновано-окситонована а.п.) [Дыбо 1981:203, 212–213, 248; Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *tˈyti *tˈyjetь [інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:204], *veȓ̥t'i *vьȓ̥žetь [Дыбо 1981:208; Булатова 1975:163; Колесов 1976:46; Зализняк 1985:133], *vˈyti *vˈyjetь [Stang 1957:122; Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:204], *znˈati *znˈajetь [Дыбо 1981:204, 246; Колесов 1976:54; Зализняк 1985:133], *žˈęti *žˈьmetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Булатова 1975:165 (у презенсі – окситонована а.п.); інакше (у системі презенса – окситонована а.п., у системі інфінітива – рухома а.п.) Дыбо 1981:203, 248; Зализняк 1985:136], *žˈęti *žˈьnetь (баритоновано-окситонована а.п.) [Дыбо 1981:203, 212–213, 248; Булатова 1975:165 (у презенсі – окситонована а.п.); Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у системі презенса – окситонована а.п.)], *žь̏r̥ti «приносити жертву» *žˈьretь (баритоновано-окситонована а.п.) [Дыбо 1981:203, 230, 248, 249; Булатова 1975:164 (у презенсі – окситонована а.п.); Зализняк 1985:136 (у системі інфінітива – баритонована а.п., у ситемі презенса – окситонована а.п.)] та ін.

5.10. Окситонованою а.п. характеризувалися дієслова: *čę̄tì *čˈьnetь [Stang 1957:115; Булатова 1975:165; Основы 1990:94; інакше (у системі презенса – окситонована а.п., у системі інфінітива – рухома а.п.) Дыбо 1981:203, 247; Зализняк 1985:136], *(j)ę̄tì *jˈьmetь [Булаховський V 1983:34; Stang 1957:115, 116; Булатова 1975:164; інакше (у системі презенса – окситонована а.п., у системі інфінітива – рухома а.п.) Дыбо 1981:203, 212–213, 247; Зализняк 1985:136], *jьtì *jˈьdetь [Булаховський IV 1980:463–464; Stang 1957:115; Дыбо 1981:208; Булатова 1975:165; Зализняк 1985:136], *let'ì *lˈęžetь [Колесов 1976:57; інакше (у презенсі – баритонована а.п.) Stang 1957:113; Дыбо 1981:208, 260; Зализняк 1985:133 (у системі інфінітива – рухома а.п.)], *mer̥tì *mˈьretь [Булаховський V 1983:271; Stang 1957:115; Булатова 1975:165; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:203, 212–213, 233, 235; Зализняк 1985:139], *mot'ì *mˈožetь [Булаховський IV 1980:151, 464; Stang 1957:114; Дыбо 1981:208, 252–253; Булатова 1975:166; Зализняк 1985:136], *vol̥stì *vol̯detь [Основы 1990:233] та ін.

5.11. Рухома а.п. була властива дієсловам: *ber̥t’ì *ber̥žetь̀ [Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139; Основы 1990:239], *bˈět’i *běžetь̀, *bl’ūstì *bl’ūdetь̀ [Основы 1990:234], *bostì *bodetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *brestì *bredetь̀ [Зализняк 1985:139; Основы 1990:86], *čer̥stì *čьr̥tetь̀ [Основы 1990:100], *čīstì/*čьstì *čьtetь̀ [Булатова 1975:169; Зализняк 1985:139; Основы 1990:234; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:115], *der̥ti *dьretь̀ [Дыбо 1981:203, 235], *del̥btì/*dьl̥btì *dьl̥betь̀, *gnestì *gnetetь̀ [Зализняк 1985:139], *gnˈiti *gnьjetь̀ [Дыбо 1981:204, 234; Зализняк 1985:139], *gǭstì *gǭdetь̀, grebtì *grebetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Зализняк 1985:139], *grę̄stì *grę̄detь̀ [Основы 1990:234], *grˈyzti *grȳzetь̀ [Дыбо 1981:208, 252–253; Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139], *xroptì *xropetь̀, *klˈasti *klādetь̀ [Булаховський IV 1980:151; Дыбо 1981:208, 252–253, 255; Зализняк 1985:139], *klę̄tì *klьnetь̀ [Дыбо 1981:203; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:165], *kˈuti *kovetь̀ [Дыбо 1981:204, 237], *kvīstì *kvьtetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:169; Зализняк 1985:139; Основы 1990:234], *lˈiti *lьjetь̀ [Булаховський V 1983:233; Дыбо 1981:204, 234, 237; Зализняк 1985:139], *mel̥zti *mьl̥zetь̀ [Дыбо 1981:208], *mestì *metetь̀ [Зализняк 1985:139; Основы 1990:100], *mę̄stì *mę̄tetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:166–167; Зализняк 1985:139], *ner̥ti *nьretь̀ [Основы 1990:89(?)], *nestì *nesetь̀ [Булаховський IV 1980:151; Stang 1957:114, 117, 118–119; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Колесов 1976:60; Зализняк 1985:139; Основы 1990:239], *or̥stì *or̥stetь̀ [Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139; Основы 1990:234], *pˈasti *pāsetь̀ [Stang 1957:114; Дыбо 1981:209, 254; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *pet’ì *pečetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Зализняк 1985:139], *pel̥ti *pel̥vetь̀ [Дыбо 1981:204; інакше (у презенсі – окситонована а.п.) Stang 1957:121; Зализняк 1985:136], *per̥ti *pьretь̀ [Дыбо 1981:203, 235; Колесов 1976:62; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:115; Булатова 1975:165], *pˈěti *pojetь̀ [Stang 1957:109, 112; Дыбо 1981:204; Колесов 1976:65; Зализняк 1985:139], *pˈę̨ti *pьnetь̀ [Stang 1957:109; Дыбо 1981:203, 212–213, 235; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:165], *pˈiti *pьjetь̀ [Булаховський IV 1980:465–466; Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 234, 236; Зализняк 1985:139], *plestì *pletetь̀ [Булаховський IV 1980:463; Stang 1957:118–119; Булатова

1975:168; Зализняк 1985:139; Основы 1990:237], *plūtì *plovetь̀ [Дыбо 1981:204, 236; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *prę̄t’ì *prę̄̆žetь̀ [Булатова 1975:167; Колесов 1976:64; Зализняк 1985:139], *prˈęsti *prę̄detь̀ [Дыбо 1981:208, 255; Зализняк 1985:139], *pьl̥ztì *pьl̥zetь̀ [Зализняк 1985:139; Основы 1990:64], *ret’ì *rečetь̀ [Stang 1957:109; Дыбо 1981:252–253; Булатова 1975:169; Колесов 1976:65; Зализняк 1985:139], *r’ˈuti *revetь̀ [Дыбо 1981:204, 237; Зализняк 1985:139], *sˈět’i *sě̆četь̀ [Дыбо 1981:209, 255; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *skrebtì *skrebetь̀, *skˈubti *skūbetь̀, slˈuti *slovetь̀ [Дыбо 1981:204, 212–213, 235; Зализняк 1985:139], *snˈuti *snovetь̀ [Дыбо 1981:204, 238], *ster̥t’ì *ster̥žetь̀ [Дыбо 1981:209, 255; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *ster̥̀ti *stьretь̀ [Дыбо 1981:203, 212–213, 235; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:165], *strˈit’i *strīžetь̀ [Дыбо 1981:209, 255; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *sˈuti *sъpetь̀ [Зализняк 1985:139], *svě̆stì *svьtetь̀ [Основы 1990:120], *tet’ì *tečetь̀ [Stang 1957:114; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:169; Колесов 1976:70; Зализняк 1985:139; Основы 1990:234], *tel̥t’ì *tьl̥četь̀ [Зализняк 1985:139], *teptì *tepetь̀ [Дыбо 1962:5; Зализняк 1985:139], *tˈęti *tьn̆etь̀ [Дыбо 1981:203, 235; Колесов 1976:72; Зализняк 1985:139], *trę̄stì *trę̄setь̀ [Булаховський IV 1980:151, V 1983:230; Stang 1957:109, 118–119; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139; Основы 1990:234], *trˈuti *trovetь̀ [Дыбо 1981:204, 238], *vel̥t’ì *vel̥četь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1976:47], *vestì *vedetь̀ [Stang 1957:114, 118–119; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Колесов 1976:46; Зализняк 1985:139], *ver̥ztì *vьr̥zetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139], *veztì *vezetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Зализняк 1985:139], *vˈiti *vьjetь̀ [Булаховський IV 1980:465–466; Stang 1957:122; Дыбо 1981:204, 212–213, 231, 233, 237; Колесов 1976:46; Зализняк 1985:139], *žet’ì *žegetь̀/*žьgetь̀ [Дыбо 1962:5; Булатова 1975:168; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:115], *žer̥̀ti «жерти; творити жертву» *žьretь̀ [Дыбо 1981:203, 235; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:164], *žˈiti *žīvetь̀ [Stang 1957:109; Дыбо 1981:204, 234, 237; Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139], *žˈuti *žьvetь̀ [Дыбо 1981:204, 238] та ін.

Дієслова на -ati, -etь/-jetь

5.12. У пізньопраслов’янській мові дієсловам на -ati, -etь/-jetь були властиві всі три акцентні парадигми: баритонована, окситонована й рухома. Баритоновані дієслова з дифтонгічним сполученням у корені характеризувалися в системі інфінітива наголосом на суфіксальному голосному, що було зумовлено фонетичними причинами – розвитком дифтонгічних сполучень з односкладовою висхідно-спадною інтонацією (див. І.1.11).

	Баритонована а.п.		**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
		Презенс		
1 ос. одн.	*vˈějǫ	*sˈujǫ	*pīšǫ̀	*bȅrǫ
2 ос. одн.	*vˈěješi	*sˈuješi	*píšeši	*berešȉ
3 ос. одн.	*vˈějetь	*sˈujetь	*píšetь	*beretь̏
1 ос. мн.	*vˈějemъ	*sˈujemъ	*píšemъ	*beremъ̏
2 ос. мн.	*vˈějete	*sˈujete	*píšete	*beretè
3 ос. мн.	*vˈějǭtь	*sˈujǭtь	*píšǭtь	*berǭtь̏
1 ос. дв.	*vˈějevě	*sˈujevě	*píševě	*berevě̏
2 ос. дв.	*vˈějeta	*sˈujeta	*píšeta	*beretà
3 ос. дв.	*vˈějete	*sˈujete	*píšete	*beretè
		Імператив		
2–3 ос. одн.	*vˈěji	*sˈuji	*pīšì	*berȉ
1 ос. мн.	*vˈějimъ	*sˈujimъ	*pīšìmъ	*berě̏mъ
2 ос. мн.	*vˈějite	*sˈujite	*pīšìte	*berě̏te
1 ос. дв.	*vˈějivě	*sˈujivě	*pīšìvě	*berě̏vě
2 ос. дв.	*vˈějita	*sˈujita	*pīšìta	*berě̏ta
		Дієприкметники теперішнього часу		
наз. одн. ч.р.	*vˈěję	*sˈuję	*pīšę̀	*bȅry
наз. одн. с.р.	*vˈěję	*sˈuję	*pīšę̀	*bȅry
наз. одн. ж.р.	*vˈěję̄tji	*sˈuję̄tji	*píšę̄tji	*berǭtjȉ
наз. одн. ч.р.	*vˈějemъ	*sˈujemъ	*pīšèmъ	*bȅromъ
наз. одн. с.р.	*vˈějemo	*sˈujemo	*pīšèmo	*bȅromo
наз. одн. ж.р.	*vˈějema	*sˈujema	*pīšèma	*beromà
		Інфінітив, супін		
інф.	*vˈějati	*sovàti	*pьsàti	*bьràti
супін	*vˈějatъ	*sovàtъ	*pьsàtъ	*bь̏ratъ
		Аорист		
1 ос. одн.	*vˈějaxъ	*sovàxъ	*pьsàxъ	*bьràxъ
2 ос. одн.	*vˈěja	*sovà	*pьsà	*bь̏ra
3 ос. одн.	*vˈěja	*sovà	*pьsà	*bь̏ra
1 ос. мн.	*vˈějaxomъ	*sovàxomъ	*pьsàxomъ	*bьràxomъ
2 ос. мн.	*vˈějaste	*sovàste	*pьsàste	*bьràste
3 ос. мн.	*vˈějašę	*sovàšę	*pьsàšę	*bьràšę
1 ос. дв.	*vˈějaxově	*sovàxově	*pьsàxově	*bьràxově
2 ос. дв.	*vˈějasta	*sovàsta	*pьsàsta	*bьràsta

3 ос. дв.	*vˈějaste	*sovàste	*pьsàste	*bьràste

Імперфект

1 ос. одн.	*vˈějaaxъ	*sovàaxъ	*pьsàaxъ	*bьraàxъ
2 ос. одн.	*vˈějaaše	*sovàaše	*pьsàaše	*bьraàše
3 ос. одн.	*vˈějaaše	*sovàaše	*pьsàaše	*bьraàše
1 ос. мн.	*vˈějaaxomъ	*sovàaxomъ	*pьsàaxomъ	*bьraàxomъ
2 ос. мн.	*vˈějaašete	*sovàašete	*pьsàašete	*bьraàšete
3 ос. мн.	*vˈějaaxǫ	*sovàaxǫ	*pьsàaxǫ	*bьraàxǫ
1 ос. дв.	*vˈějaaxově	*sovàaxově	*pьsàaxově	*bьraàxově
2 ос. дв.	*vˈějaašeta	*sovàašeta	*pьsàašeta	*bьraàšeta
3 ос. дв.	*vˈějaašete	*sovàašete	*pьsàašete	*bьraàšete

Дієприкметники минулого часу

наз. одн. ч.р.	*vˈějalъ	*sovàlъ	*pьsàlъ	*bь̏ralъ
наз. одн. с.р.	*vˈějalo	*sovàlo	*pьsàlo	*bь̏ralo
наз. одн. ж.р.	*vˈějala	*sovàla	*pьsàla	*bьralà
наз. одн. ч.р.	*vˈějavъ	*sovàvъ	*pьsàvъ	*bь̏ravъ
наз. одн. с.р.	*vˈějavъ	*sovàvъ	*pьsàvъ	*bь̏ravъ
наз. одн. ж.р.	*vˈějavъši	*sovàvъši	*pьsàvъši	*bьravъšì
наз. одн. ч.р.	*vˈějānъ	*sˈovānъ	*pˈьsānъ	*bь̏rānъ
наз. одн. с.р.	*vˈějāno	*sˈovāno	*pˈьsāno	*bь̏rāno
наз. одн. ж.р.	*vˈějāna	*sˈovāna	*pˈьsāna	*bьrānà

5.12.1. Реконструкція В.А.Дибо цілого ряду форм праслов'янської рухомої а.п. дієслів на -ati, -etь (1 і 3 ос. одн. презенса, наз. одн. ч. і ж.р. активних дієприкметників теперішнього часу, інфінітив, супін, 1 і 2–3 ос. одн. аориста, наз. одн. ч. і ж.р. дієприкметників на -l-, наз. одн. ч. і ж.р. активних і пасивних дієприкметників минулого часу) [Дыбо 1981:212–213] повністю збігається з наведеною.

5.12.2. Рецесія наголосу на корінь у формах презенса окситонованих дієслів на -ati, -etь/-jetь зумовлена впливом окситонованих дієслів з презентною основою на -ī-. Кореневий наголос згаданих дієслів у формі наз. одн. ж.р. активного дієприкметника теперішнього часу (*píšę̄tji) і наз одн. ч., с., ж.р. пасивного дієприкметника минулого часу (*pˈьsānъ, *pˈьsāno ,*pˈьsāna) є фонетичним (результат пізньопраслов'янського переміщення наголосу на корінь із суфіксальної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних, див. I.2.6).

У дієсловах на -ati, -etь/-jetь з рухомою а.п. внаслідок дуже давнього переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад (див. I.1.6) виникла односкладова висхідно-спадна інтонація на суфіксальному голосному в інфінітиві, 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста, 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта. У праслов'янській мові під впливом названих форм односкладову висхідно-спадну інтонацію на суфіксальному голосному отримали первісно окситоновані форми 1 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. аориста (під впливом 1 ос. одн., 2 і 3 ос. мн., 3 ос. дв. аориста), 1 і 2 ос. мн., 1, 2 і 3 ос. дв. імперфекта (під впливом 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта), а також первісно баритонована форма 2–3 ос. одн. імперфекта. У зв'язку з усуненням односкладової висхідно-спадної (акутової) інтонації в рухомій а.п. (див. І.2.3) суфіксально-наголошені форми інфінітива і аориста рухомої а.п. змінили односкладову висхідно-спадну інтонацію на двоскладову (з підняттям тону на попередньому голосному), злившись щодо інтонації з відповідними формами окситонованої а.п. Під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних довгий суфіксальний голосний у формах, де не існувало опозиції інтонацій, скоротився.

Суфіксальний наголос у 1 і 2 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. імператива дієслів на -ati, -etь/-jetь з рухомою а.п. виник, очевидно, під впливом відповідних форм імператива дієслів на -iti/-ěti, -ītь з рухомою а.п.

5.13. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі дієслова на -ati, -etь/-jetь: *bˈabrati *bˈabr'etь, *bˈajati *bˈajetь [Дыбо 1981:205, 247; Зализняк 1985:133], *brˈyzgati *brˈyzžetь [Булаховський II 1977:442; Kiparsky 1962:289; Дыбо 1981:209; Зализняк 1985:133], *čˈajati *čˈajetь [Булатова 1975:199; Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:205, 234, 236], *dˈějati *dˈějetь, *dvˈigati *dvˈižetь [Булатова 1975:193; Зализняк 1985:133; Основы 1990:233], *dˈyxati *dˈyšetь [Булатова 1975:193; Зализняк 1985:133(?)], *gˈajati *gˈajetь, *jˈěxati *jˈědetь [Stang 1957:113; Дыбо 1981:208; Зализняк 1985:133], *kˈajati *kˈajetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:205, 247; Булатова 1975:199; Колесов 1976:54; Зализняк 1985:133], *kˈapati *kˈapjetь [Булаховський II 1977:442; Kiparsky 1962:289; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:193; Зализняк 1985:133], *kˈaš(ь)l'ati *kˈaš(ь)l'etь [Дыбо 1981:209], *klˈikati *klˈičetь [Зализняк 1985:133], *krˈajati *krˈajetь, *krˈapati *krˈapjetь [Булаховський II 1977:442], *lˈajati *lˈajetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:205, 247; Зализняк 1985:133], *mˈazati *mˈažetь [Булаховський IV 1980:159, V 1983:235; Stang 1957:121; Kiparsky 1962:289; Дыбо 1981:209; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:133], *mˈykati *mˈyčetь [Дыбо 1981:209; Колесов 1976:59], *plˈakati *plˈačetь [Булаховський IV 1980:159, 534; Stang 1957:121; Kiparsky 1962:289; Дыбо 1981:209; Булатова 1975:194; Колесов

1976:63; Зализняк 1985:133], *plˈavati *plˈavjetь [Колесов 1976:62], *pjьvàti *pjˈujetь [Дыбо 1981:204, 246; Зализняк 1985:133; інакше (рухома а.п.) Stang 1957:121; Булатова 1975:199], *prˈyskati *prˈyščetь [Булаховський II 1977:442; Дыбо 1981:209; інакше (окситонована а.п.) Колесов 1976:64], *rˈějati *rˈějetь [Основы 1990:102], *rˈězati *rˈěžetь [Stang 1957:121, Kiparsky 1962:289; Дыбо 1981:209, 252; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:133], *sˈějati *sˈějetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 212, 214, 247; Булатова 1975:199; Колесов 1976:70; Зализняк 1985:133], *sovàti *sˈujetь [Дыбо 1981:204, 212, 214, 246; Зализняк 1985:133], *sˈypati *sˈypjetь [Kiparsky 1962:289; Дыбо 1981:209; Булатова 1975:194; Колесов 1976:69; Зализняк 1985:133], *sьjàti *sˈějetь [Дыбо 1981:205, 246], *tˈajati *tˈajetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:205, 247; Булатова 1975:199; Зализняк 1985:133], *tъr̥̀gati *tъř̥žetь [Колесов 1976:71], *tˈykati *tˈyčetь [Дыбо 1981:209; Зализняк 1985:133], *vˈějati *vˈějetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 247; Булатова 1975:199; Колесов 1976:48; Зализняк 1985:133], *zьjàti *zˈějetь [Дыбо 1981:204, 246] та ін.

5.14. Окситонованою а.п. характеризувалися дієслова: *brexàti *brˈešetь [Колесов 1976:45], *česati *čˈešetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:136], *čьr̥pàti *čer̥̀pjetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194], *drě̆màti *drě́mjetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Колесов 1976:52; Зализняк 1985:136], *glodàti *glˈođjetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:210, 252], *xāpàti *xápjetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:137], *xotě̀ti *xˈotjetь[3] [Stang 1957:109; Основы 1990:232; інакше (для більшості словоформ – рухома а.п., для 2 і 3 ос. одн., 1 і 2 ос. мн. презенса – окситонована а.п.) Зализняк 1985:139], *jьmàti *jˈemjetь [Зализняк 1985:136; Основы 1990:232; інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:204], *jьskàti *jˈьščetь [Stang 1957:109; Зализняк 1985:136; Основы 1990:232], *kāzàti *kážetь [Stang 1957:109, 114; Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:136], *klepàti *klˈepjetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:136], *klopotàti *klopòtjetь [Булаховський IV 1980:470], *kolȳxàti *kolýšetь [Зализняк 1985:136], *kopàti *kˈopjetь, *kǭpàti *kǫ́pjetь [Зализняк 1985:136], *kǭsàti *kǫ́šetь, *kresàti *krˈešetь [Дыбо 1962:5], *lāmàti *lámjetь, *līzàti *lížetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:137], *lobъzàti *lobъ̀žetь [Основы 1990:232], *lъgàti *lˈъžetь [Stang 1957:109, 115; Дыбо 1981:210; Булатова 1975:165–166; Зализняк 1985:136], *māxàti *mášetь [Зализняк 1985:137], *metàti *mˈetjetь [Дыбо 1981:210; Колесов 1976:58; Зализняк 1985:136], *nīzàti *nížetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:137], *pleskàti *plˈeščetь [Дыбо 1981:210; Колесов 1976:63], *plęsàti *plę́šetь [Булаховський V 1983:53; Дыбо 1962:5; Булатова 1975:194], *pol̥skàti *pol̥̀ščetь, *pьsàti/*pīsàti *píšetь [Булаховський V 1983:235; Stang 1957:109, 114, 121; Дыбо 1981:210, 252; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:137], *rъpъtàti *rъpъ̀tjetь [Основы 1990:239], *rъzàti *rˈъžetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:136], *sęgàti *sę́žetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:137], *skākàti *skáčetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:137], *skrьžьtàti *skrьžь̀tjetь [Основы 1990:239], *stenàti/*stonàti *stˈen'etь/*stˈon'etь [Булаховський IV 1980:464; Дыбо 1981:204; Колесов 1976:68; Зализняк 1985:136], *strādàti *strádjetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:137; Основы 1990:239],*strъgàti *strúžetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:137], *stьlàti *stˈel'etь [Stang 1957:114; Дыбо 1981:204; Зализняк 1985:136], *sūkàti *súčetь [Дыбо 1981:210], *svīstàti *svíščetь [Основы 1990:237], *sъlàti *sˈъl'etь [Stang 1957:109, 115; Дыбо 1981:204; Булатова 1975:194; Колесов 1976:67; Зализняк 1985:136], *sъsàti *sˈъsetь [Зализняк 1985:137], *ščīpàti *ščípjetь [Дыбо 1981:210], *šьpъtàti *šьpъ̀tjetь [Зализняк 1985:136], *tesàti *tˈešetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:136], *trepàti *trˈepjetь [Дыбо 1962:5], *trepetàti *trepètjetь [Колесов 1976:71; Зализняк 1985:136; Основы 1990:237], *tъkàti *tˈъčetь [Зализняк 1985:136], *tъpъtàti *tъpъ̀tjetь [Колесов 1976:70; Зализняк 1985:136], *vęzàti *vę́žetь [Stang 1957:121; Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:136], *zobàti *zˈobjetь [Дыбо 1981:210; Булатова 1975:194; Зализняк 1985:136], *zьdàti *zídjetь [Основы 1990:234], *žędàti *žę́djetь [Дыбо 1981:210; Зализняк 1985:136] та ін.

---

[3] Дієслово *xotěti умовно відносимо до дієслів на -ati, -etь/-jetь.

5.15. Рухома а.п. була властива дієсловам: *blě̄jàti *blě̄jetь̀ [Дыбо 1981:205, 234, 236], *bl'ьvàti *bl'ūjetь̀ [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 236; Булатова 1975:199; інакше (баритонована а.п.) Зализняк 1985:133], *bьràti *beretь̀ [Булаховський IV 1980:366; Дыбо 1981:204, 236; Булатова 1875:168; Зализняк 1985:139], *dāvàti *dājetь̀ [Stang 1957:109, 121; Дыбо 1981:205; Булатова 1975:199; Зализняк 1985:139], *dě̄jàti *dě̄jetь̀ [Дыбо 1981:205, 234, 236; інакше (баритонована а.п.) Зализняк 1985:133], *dьràti *deretь̀ [Булаховський IV 1980:366; Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *gъnàti *ženetь̀ [Stang 1957:109; Булатова 1975:168; Зализняк 1985:139 (у системі інфінітива – баритонована а.п.); інакше (окситонована а.п.) Дыбо 1981:204], *kl'ьvàti *kl'ūjetь̀ [Stang 1957:121;

Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *kovàti *kūjetь̀ [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 212, 214, 236; Колесов 1976:55; Зализняк 1985:139], *lьjàti *lě̆jetь̀ [Дыбо 1981:205, 212, 214, 236; Колесов 1976:57; Зализняк 1985:139], *oràti *or'etь̀ [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *pьràti *peretь̀ [Дыбо 1981:204, 236; Булатова 1975:167; Зализняк 1985:139], *rъvàti *rūjetь̀ [Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *smьjàti sę *smě̆jetь sę̀ [Stang 1957:121; Дыбо 1981:205, 236; Булатова 1975:199; Зализняк 1985:139], *snovàti *snūjetь̀ [Stang 1957:121; Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *zъvàti *zovetь̀ [Stang 1957:109; Дыбо 1981:204, 212, 213, 236; Булатова 1975:168; Колесов 1976:53; Зализняк 1985:139], *žьdàti *žī̆detь̀ [Булатова 1975:166; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:115], *žьràti *žeretь̀ [Дыбо 1981:204, 236; Зализняк 1985:139], *žьvàti *žū̆jetь̀ [Дыбо 1981:204, 236, 238; Зализняк 1985:139] та ін.

Дієслова на -nǫti, -netь

5.16. У пізньопраслов'янській мові дієсловам на -nǫti, -netь були властиві всі три акцентні парадигми – баритонована, окситонована й рухома.

	Баритонована а.п.	**Окситонована а.п.**	**Рухома а.п.**
	Презенс		
1 ос. одн.	*dvˈignǫ	*tę̄gnǫ̀	*mȋnǫ
2 ос. одн.	*dvˈigneši	*tę́gneši	*mīnešì
3 ос. одн.	*dvˈignetь	*tę́gnetь	*mīnetь̀
1 ос. мн.	*dvˈignemъ	*tę́gnemъ	*mīnemъ̀
2 ос. мн.	*dvˈignete	*tę́gnete	*mīnetè
3 ос. мн.	*dvˈignǭtь	*tę́gnǭtь	*mīnǭtь̀
1 ос. дв.	*dvˈignevě	*tę́gnevě	*mīnevě̀
2 ос. дв.	*dvˈigneta	*tę́gneta	*mīnetà
3 ос. дв.	*dvˈignete	*tę́gnete	*mīnetè
	Імператив		
2–3 ос. одн.	*dvˈigni	*tę̄gnì	*mīnì
1 ос. мн.	*dvˈigněmъ	*tę̄gně̀mъ	*mīně̀mъ
2 ос. мн.	*dvˈigněte	*tę̄gně̀te	*mīně̀te
1 ос. дв.	*dvˈigněvě	*tę̄gně̀vě	*mīně̀vě
2 ос. дв.	*dvˈigněta	*tę̄gně̀ta	*mīně̀ta
	Дієприкметники теперішнього часу		
наз. одн. ч.р.	*dvˈigny	*tę̄gnỳ	*mȋny
наз. одн. с.р.	*dvˈigny	*tę̄gnỳ	*mȋny
наз. одн. ж.р.	*dvˈignǭtji	*tę́gnǭtji	*mīnǭtjì

наз. одн. ч.р.	*dvˈignomъ	*tę̄gnòmъ	*mȋnomъ
наз. одн. с.р.	*dvˈignomo	*tę̄gnòmo	*mȋnomo
наз. одн. ж.р.	*dvˈignoma	*tę̄gnòma	*mīnomà
Інфінітив, супін			
інф.	*dvˈignǫti	*tę̄gnǫ̀ti	*mīnǫ̀ti
супін	*dvˈignǫtь	*tę̄gnǫ̀tь	*mȋnǫtь
Аорист			
1 ос. одн.	*dvˈigoxъ	*tę̄gòxъ	*mīnǫxъ̀
2 ос. одн.	*dvˈiže	*tę̄žè	*mȋnǫ
3 ос. одн.	*dvˈiže	*tę̄žè	*mȋnǫ
1 ос. мн.	*dvˈigoxomъ	*tę̄gòxomъ	*mīnǫxomъ̀
2 ос. мн.	*dvˈigoste	*tę̄gòste	*mīnǫstè
3 ос. мн.	*dvˈigošę	*tę̄gòšę	*mīnǫšę̀
1 ос. дв.	*dvˈigoxově	*tę̄gòxově	*mīnǫxově̀
2 ос. дв.	*dvˈigosta	*tę̄gòsta	*mīnǫstà
3 ос. дв.	*dvˈigoste	*tę̄gòste	*mīnǫstè
Імперфект			
1 ос. одн.	*dvˈigněaxъ	*tę̄gně̀axъ	*mīněàxъ
2 ос. одн.	*dvˈigněaše	*tę̄gně̀aše	*mīněàše
3 ос. одн.	*dvˈigněaše	*tę̄gně̀aše	*mīněàše
1 ос. мн.	*dvˈigněaxomъ	*tę̄gně̀axomъ	*mīněàxomъ
2 ос. мн.	*dvˈigněašete	*tę̄gně̀ašete	*mīněàšete
3 ос. мн.	*dvˈigněaxǫ	*tę̄gně̀axǫ	*mīněàxǫ
1 ос. дв.	*dvˈigněaxově	*tę̄gně̀axově	*mīněàxově
2 ос. дв.	*dvˈigněašeta	*tę̄gně̀ašeta	*mīněàšeta
3 ос. дв.	*dvˈigněašete	*tę̄gně̀ašete	*mīněàšete
Дієприкметники минулого часу			
наз. одн. ч.р.	*dvˈiglъ	*tę̄glъ̀	*mȋnǫlъ
наз. одн. с.р.	*dvˈiglo	*tę̄glò	*mȋnǫlo
наз. одн. ж.р.	*dvˈigla	*tę̄glà	*mīnǫlà
наз. одн. ч.р.	*dvˈigъ	*tę̄gъ̀	*mȋnǫvъ
наз. одн. с.р.	*dvˈigъ	*tę̄gъ̀	*mȋnǫvъ
наз. одн. ж.р.	*dvˈigъši	*tę̄gъ̀ši	*mīnǫvъšì
наз. одн. ч.р.	*dvˈiženъ	*tę̄žènъ	*mȋnovenъ
наз. одн. с.р.	*dvˈiženo	*tę̄žèno	*mȋnoveno
наз. одн. ж.р.	*dvˈižena	*tę̄žèna	*mīnovenà

5.16.1. З тих форм, які В.А.Дибо реконструює для рухомої а.п. дієслів на -nǫti,-netь (1 і 3 ос. одн. презенса, наз. одн. ч. і ж.р. активних дієприкметників теперішнього часу, інфінітив, супін, 1 і 2–3 ос. одн. аориста, наз. одн. ч. і ж.р. дієприкметників на -l-, наз. одн. ч. і ж.р. активних і пасивних дієприкметників минулого часу), відрізняються від наведеної вище реконструкції лише форми інфінітива і наз. одн ч.р. пасивних дієприкметників минулого часу: у В.А.Дибо – minǫti̍, pomęnǫti̍; minovenь̍, pomęnovenь̍ [Дыбо 1981:240, 257].

5.16.2. Рецесія наголосу на корінь у формах презенса дієслів на -nǫti, -netь – результат впливу окситонованих дієслів з презентною основою на -ī- [Stang 1957:116, 120]. Кореневий наголос у формі наз. одн. ж.р. активного дієприкметника теперішнього часу згаданих дієслів (*tę́gnǭtji) виник фонетично (унаслідок пізньопраслов'янського переміщення наголосу на корінь із суфіксальної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних, див. І.2.6).

У дієсловах на -nǫti, -netь з рухомою а.п. суфіксальний наголос у 1 і 2 ос. мн., 1 і 2 ос. дв. імператива зумовлений, очевидно, впливом відповідних форм імператива дієслів на -iti/-ěti, -ītь з рухомою а.п. Суфіксальний наголос згаданих дієслів в інфінітиві – результат впливу інфінітивних форм з суфіксами -i-, -ě-, -a- дієслів рухомої а.п. У формах імперфекта дієслів на -nǫti, -netь з рухомою а.п. наголос на другому голосному імперфектного суфікса ми схильні пояснити узагальненням акцентуації 1 ос. одн. і 3 ос. мн. імперфекта, де на другому голосному імперфектного суфікса виникла однескладова висхідно-спадна інтонація (внаслідок дуже давнього переміщення наголосу з кінцевого короткісного складу на попередній довготний склад, див. І.1.6).

5.17. У пізньопраслов'янській мові баритоновану а.п. мали такі дієслова на -nǫti, -netь: *brˈęknǫti *brˈęknetь [Дыбо 1981:211], *brˈyzgnǫti *brˈyzgnetь [Булаховський II 1977:442], *dˈunǫti *dˈunetь [Дыбо 1981:205; Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *dvˈignǫti *dvˈignetь [Stang 1957:119; Дыбо 1981:252–253; Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *gˈasnǫti *gˈasnetь [Дыбо 1981:211, 259; Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *glˈędnǫti *glˈędnetь [Булаховський II 1977:442], *gˈybnǫti *gˈybnetь [Булаховський IV 1980:13, 49, 69, V 1983:249; Stang 1957:119; Дыбо 1981:211, 259; Булатова 1975:213; Колесов 1976:49; Зализняк 1985:133], *kˈapnǫti *kˈapnetь [Булаховський II 1977:442; Зализняк 1985:133], *klˈęknǫti *klˈęknetь [Дыбо 1981:211] *klˈiknǫti *klˈiknetь [Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *kl'ˈunǫti *kl'ˈunetь, *kˈydnǫti *kˈydnetь [Булаховський II 1977:442], *kˈysnǫti *kˈysnetь [Булаховський II 1977:442; Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:133], *mˈęknǫti *mˈęknetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:133], *mьr̥̀knǫti *mьr̥̀knetь [Дыбо 1981:211, 259; Булатова 1975:213; Колесов 1976:58; Зализняк 1985:133], *mьr̥̀znǫti *mьr̥̀znetь [Дыбо 1981:211, 259; Зализняк 1985:133], *nˈiknǫti *nˈiknetь [Дыбо 1981:211; Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *pjˈunǫti *pjˈunetь [Булаховський V 1983:249; Дыбо 1981:205, 257; Булатова 1975:214; Зализняк 1985:133; Основы 1990:63], *pˈǫknǫti *pˈǫknetь [Stang 1957:119], *pr˧agnǫti *pr˧agnetь [Дыбо 1981:211], *pr˧ysknǫti *pr˧ysknetь [Булаховський II 1977:442], *r˧inǫti *r˧inetь [Дыбо 1981:205, 257; Булатова 1975:214; Зализняк 1985:133], *r˧ygnǫti *r˧ygnetь [Булатова 1975:214], *slˈabnǫti *slˈabnetь, *stˈignǫti *stˈignetь [Булаховський II 1977:444; Дыбо 1981:211; Булатова 1975:214; Зализняк 1985:133], *st˧ydnǫti *st˧ydnetь [Булаховський IV 1980:49; Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:133], *sˈunǫti *sˈunetь [Дыбо 1981:205; Зализняк 1985:133], *tˈixnǫti *tˈixnetь [Дыбо 1981:211, 259; Зализняк 1985:133], *tˈisknǫti *tˈisknetь [Булаховський II 1977:442], *vˈędnǫti *vˈędnetь [Булаховський II 1977:442, 444, V 1983:249; Stang 1957:120; Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:133], *vˈisnǫti *vˈisnetь [Дыбо 1981:211, 259; Булатова 1975:212; Зализняк 1985:133], *v˧yknǫti *v˧yknetь [Дыбо 1981:211, 259; Булатова 1975:213; Зализняк 1985:133], *vьr̥̀gnǫti *vьr̥̀gnetь [Булатова 1975:213], *z˧inǫti *z˧inetь [Основы 1990:251] та ін.

5.18. Окситонованою а.п. характеризувалися дієслова: *čeznǫ̀ti *čˈeznetь [Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:214], *čьr̥pnǫ̀ti *čьr̥̀pnetь, *drъgnǫ̀ti *dr˧ъgnetь [Зализняк 1985:137], *dъxnǫ̀ti *d˧ъxnetь [Stang 1957:120; Дыбо 1981:211, 260; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *dьr̥znǫ̀ti *dьr̥̀znetь [Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137; Основы 1990:233, 250], *glъxnǫ̀ti *gl˧ъxnetь [Дыбо 1981:259; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:213], *grę̄znǫ̀ti *grę́znetь [Дыбо 1981:211, 259; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:213], *grǭznǫ̀ti *grǫ́znetь, *gъbnǫ̀ti *g˧ъbnetь [Дыбо 1981:211; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *gъr̥tnǫ̀ti *gъr̥̀tnetь, *xāpnǫ̀ti *xápnetь, *xūdnǫ̀ti *xúdnetь, *kosnǫ̀ti *kˈosnetь [Stang 1957:119; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137; Основы 1990:234, 250], *kǭsnǫ̀ti *kǫ́snetь, *krīknǫ̀ti kríknetь [Зализняк 1985:137], *lьpnǫ̀ti *lˈьpnetь [Дыбо 1981:211, 259], *metnǫ̀ti *mˈetnetь [Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *moknǫ̀ti *mˈoknetь [Дыбо 1981:211, 252–253, 260; Зализняк 1985:137], *mъknǫ̀ti *m˧ъknetь [Stang 1957:115; Зализняк 1985:137], *mьl̥knǫ̀ti *mьl̥̀knetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:213], *plesknǫ̀ti *plˈesknetь, *pūxnǫ̀ti *púxnetь, *pьxnǫ̀ti *pˈьxnetь [Зализняк 1985:137], *rȳknǫ̀ti *rýknetь [Булатова 1975:215], *sę̄gnǫ̀ti *sę́gnetь, *sę̄knǫ̀ti *sę́knetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:137], *slьpnǫ̀ti *slˈьpnetь [Дыбо 1981:211, 260; Зализняк 1985:137], *sъxnǫ̀ti *sˈъxnetь [Stang 1957:120; Дыбо 1981:211, 260; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *sъpnǫ̀ti *sˈъpnetь [Stang 1957:119; Дыбо 1981:211; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *tę̄gnǫ̀ti *tę́gnetь [Булаховський II 1977:442, IV 1980:69, V 1983:231, 412; Stang 1957:120; Дыбо 1981:211, 252–253; Булатова 1975:215; Колесов 1976:72; Зализняк 1985:137], *topnǫ̀ti *tˈopnetь [Булаховський II 1977:442, IV 1980:465; Stang 1957:119; Дыбо 1981:211, 260; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137], *trě̄sknǫ̀ti *trě́sknetь, *tūxnǫ̀ti *tū́xnetь [Дыбо 1981:259], *tъknǫ̀ti *tˈъknetь [Stang 1957:115, 119; Булатова 1975:215; Зализняк 1985:137; Основы 1990:251], *tьl̥knǫ̀ti *tьl̥̀knetь [Основы 1990:250], *tьr̥pnǫ̀ti *tьr̥̀pnetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:137], *vę̄znǫ̀ti *vę́znetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:212], *vьr̥tnǫ̀ti *vьr̥̀tnetь [Булаховський II 1977:444; Stang 1957:119; Зализняк 1985:137], *zę̄bnǫ̀ti *zę́bnetь [Дыбо 1981:211; Зализняк 1985:137; інакше (баритонована а.п.) Булатова 1975:213] та ін.

5.19. Рухома а.п. була властива таким дієсловам: *līnǫ̀ti *līnetь̀ [Дыбо 1981:205], *mānǫ̀ti *mānetь̀ [Дыбо 1981:205; Зализняк 1985:139], *mīnǫ̀ti *mīnetь̀ [Дыбо 1981:205, 240, 257; Колесов 1976:58; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Булатова 1975:215], *plȳnǫ̀ti *plȳnetь̀ [Дыбо 1981:205; інакше (баритонована а.п.) Булаховський V 1983:249], *po-mę̄nǫ̀ti *po-mę̄netь̀ [Дыбо 1981:205; 240, 257; Зализняк 1985:139; інакше (окситонована а.п.) Stang 1957:109; Булатова 1975:215] та деякі інші.

Дієслова на -ovati, -ujetь

5.20. У пізньопраслов'янській мові дієсловам на -ovati, -ujetь були властиві баритонована й рухома акцентні парадигми. Баритонована а.п. мала два варіанти: з наголосом на корені (баритонована I а.п.) і з наголосом на суфіксальному голосному (баритонована II а.п.)

	Баритонована I а.п.	**Баритонована II а.п.**	**Рухома а.п.**
		Презенс	
1 ос. одн.	*vˈěrujǫ	*kūpùjǫ	*dārùjǫ
2 ос. одн.	*vˈěruješi	*kūpùješi	*dārùješi
3 ос. одн.	*vˈě̄rujetь	*kūpùjetь	*dārùjetь
1 ос. мн.	*vˈěrujemъ	*kūpùjemъ	*dārùjemъ
2 ос. мн.	*vˈěrujete	*kūpùjete	*dārùjete
3 ос. мн.	*vˈěrujǭtь	*kūpùjǭtь	*dārùjǭtь
1 ос. дв.	*vˈěrujevě	*kūpùjevě	*dārùjevě

2 ос. дв.	*vˈěrujeta	*kūpùjeta	*dārùjeta
3 ос. дв.	*vˈěrujete	*kūpùjete	*dārùjete

Імператив

2–3 ос. одн.	*vˈěruji	*kūpùji	*dārùji
1 ос. мн.	*vˈěrujimъ	*kūpùjimъ	*dārùjimъ
2 ос. мн.	*vˈěrujite	*kūpùjite	*dārùjite
1 ос. дв.	*vˈěrujivě	*kūpùjivě	*dārùjivě
2 ос. дв.	*vˈěrujita	*kūpùjita	*dārùjita

Дієприкметники теперішнього часу

наз. одн. ч.р.	*vˈěruję	*kūpùję	*dārùję
наз. одн. с.р.	*vˈěruję	*kūpùję	*dārùję
наз. одн. ж.р.	*vˈěrujǭtji	*kūpùjǭtji	*dārùjǭtji
наз. одн. ч.р.	*vˈěrujemъ	*kūpùjemъ	*dārùjemъ
наз. одн. с.р.	*vˈěrujemo	*kūpùjemo	*dārùjemo
наз. одн. ж.р.	*vˈěrujema	*kūpùjema	*dārùjema

Інфінітив, супін

інф.	*vˈěrovati	*kūpòvati	*dārovàti
супін	*vˈěrovatъ	*kūpòvatъ	*dārovàtъ

Аорист

1 ос. одн.	*vˈěrovaxъ	*kūpòvaxъ	*dārovàxъ
2 ос. одн.	*vˈěrova	*kūpòva	*dārovà
3 ос. одн.	*vˈěrova	*kūpòva	*dārovà
1 ос. мн.	*vˈěrovaxomъ	*kūpòvaxomъ	*dārovàxomъ
2 ос. мн.	*vˈěrovaste	*kūpòvaste	*dārovàste
3 ос. мн.	*vˈěrovašę	*kūpòvašę	*dārovàšę
1 ос. дв.	*vˈěrovaxově	*kūpòvaxově	*dārovàxově
2 ос. дв.	*vˈěrovasta	*kūpòvasta	*dārovàsta
3 ос. дв.	*vˈěrovaste	*kūpòvaste	*dārovàste

Імперфект

1 ос. одн.	*vˈěrovaaxъ	*kūpòvaaxъ	*dārovaàxъ
2 ос. одн.	*vˈěrovaaše	*kūpòvaaše	*dārovaàše
3 ос. одн.	*vˈěrovaaše	*kūpòvaaše	*dārovaàše
1 ос. мн.	*vˈěrovaaxomъ	*kūpòvaaxomъ	*dārovaàxomъ
2 ос. мн.	*vˈěrovaašete	*kūpòvaašete	*dārovaàšete
3 ос. мн.	*vˈěrovaaxǫ	*kūpòvaaxǫ	*dārovaàxǫ
1 ос. дв.	*vˈěrovaaxově	*kūpòvaaxově	*dārovaàxově
2 ос. дв.	*vˈěrovaašeta	*kūpòvaašeta	*dārovaàšeta
3 ос. дв.	*vˈěrovaašete	*kūpòvaašete	*dārovaàšete

Дієприкметники минулого часу

наз. одн. ч.р.	*vˈěrovalъ	*kūpòvalъ	*dārovàlъ
наз. одн. с.р.	*vˈěrovalo	*kūpòvalo	*dārovàlo

наз. одн. ж.р.	*vˈěrovala	*kūpòvala	*dārovàla
наз. одн. ч.р.	*vˈěrovavъ	*kūpòvavъ	*dārovàvъ
наз. одн. с.р.	*vˈěrovavъ	*kūpòvavъ	*dārovàvъ
наз. одн. ж.р.	*vˈěrovavъši	*kūpòvavъši	*dārovàvъši
наз. одн. ч.р.	*vˈěrovanъ	*kūpòvanъ	*dārovànъ
наз. одн. с.р.	*vˈěrovano	*kūpòvano	*dārovàno
наз. одн. ж.р.	*vˈěrovana	*kūpòvana	*dārovàna

5.20.1. В.А.Дибо для акцентних парадигм дієслів на -ovati, -ujetь наводить лише форми 3 ос. одн. презенса, інфінітива і l-дієприкметника. Для окситонованої а.п. у названих формах він встановлює такий наголос: dvorűjetь, *dvoro̍vati (> dvorovȁti), *dvoro̍valъ (>dvorovȁlъ) [Дыбо 1981:201], тобто вважає, що зміни *dvoròvati > dvorovàti, *dvoròvalъ > dvorovàlъ відбулися на ґрунті праслов'янської мови (на наш погляд, названі акцентні зміни відбулися вже на ґрунті окремих слов'янських мов під впливом рухомої а.п.). Для рухомої а.п. В.А.Дибо встановлює: ziműjetь або zimujetь̍ (?), zimovȁti, zimovȁlъ або zîmovalъ (?) [Дыбо 1981:201], тобто вагається в реконструкції наголосу ряду форм, однак, якщо з двох варіантів акцентуації брати до уваги лише перший, якому віддана перевага (адже він наведений першим), то реконструкція В.А.Дибо всіх трьох форм рухомої а.п. дієслів на -ovati, -ujetь збігається з наведеною.

5.20.2. У пізньопраслов'янській мові дієслова на -ovati, -ujetь з рухомою а.п. у формах, утворених від основи теперішнього часу (презенс, імператив, дієприкметники теперішнього часу), зазнали впливу відповідних дієслів з окситонованою а.п. і отримали у згаданих формах суфіксальний (на **-u-**) наголос замість давнього кореневого (на початковому складі) або кінцевого (в імперативі – на форманті імператива).

У формах, утворених від основи інфінітива (супін, аорист, дієприкметники минулого часу), дієслова на -ovati, ujetь з рухомою а.п. уніфікували в пізньопраслов'янській мові свою акцентуацію за формою інфінітива: інфінітивний наголос на суфіксальному голосному **-a-** (див. II.5.12.2) витіснив у згаданих формах первісний кореневий (на початковому складі) або кінцевий наголос. В імперфекті дієслів на -ovati, -ujetь з рухомою а.п., як і в усіх інших класах дієслів (див., наприклад, II.5.16.2), узагальнився наголос на другому голосному імперфектного суфікса.

5.21. У пізньопраслов'янській мові баритоновану I а.п. мали такі дієслова: *xˈytrovati *xˈytrujetь, *krˈasovati *krˈasujetь [Основы

1990:237], *lˈasovati *lˈasujetь, *lˈětovati *lˈětujetь [Дыбо 1981:201], *mˈilovati *mˈilujetь, *nˈěgovati *nˈěgujetь [Колесов 1976:61], *pˈěstovati *pˈěstujetь [Зализняк 1985:133], *rˈadovati *rˈadujetь [Булаховський V 1983:233; Stang 1957:123], *sˈětovati *sˈětujetь [Зализняк 1985:133], *vˈěrovati *vˈěrujetь [Булаховський V 1983:233], *žˈalovati *žˈalujetь [Зализняк 1985:133] та ін.

Баритонована II а.п. була властива таким дієсловам: *dvoròvati *dvorùjetь [Дыбо 1981:201], *kūpòvati *kūpùjetь, l'ūtòvati *l'ūtùjetь, *mǭdròvati *mǭdrùjetь, pьsòvati *pьsùjetь, *vojèvati *vojùjetь та ін.

Рухомою а.п. характеризувалися дієслова: *bor̥novàti *bor̥nùjetь, *cě̄lovàti *cě̄lùjetь, *cě̄novàti *cě̄nùjetь, *čārovàti *čārùjetь, *dārovàti *dārùjetь [інакше (баритонована I а.п.) Основы 1990:237], *dīvovàti *dīvùjetь, *godovàti *godùjetь, *gol̥dovàti *gol̥dùjetь, *jьmenovàti *jьmenùjetь, *not'evàti *not'ùjetь, *pīrovàti *pīrùjetь, *pol'evàti *pol'ùjetь, *stor̥ževàti *stor̥žùjetь, *torovàti *torùjetь, *tъr̥govàti *tъr̥gùjetь, *zīmovàti *zīmùjetь [Дыбо 1981:201] та ін.

Дієслова на -ati, ajetь; -ěti, -ějetь

5.22. У пізньопраслов'янській мові дієсловам на -ati, ajetь; -ěti, -ějetь (такий тип дієвідмінювання, безперечно, є вторинним) була властива одна акцентна парадигма – баритонована, але з двома варіантами: з наголосом на кореневому голосному (баритонована I) і з наголосом на суфіксальному голосному **а** або **ě** (баритонована II). У баритонованій II а.п. злилися колишні окситонована й рухома а.п.

	Баритонована I а.п.		**Барнтонована II а.п.**	
		Презенс		
1 ос. одн.	*dˈělajǫ	*stˈarějǫ	*kopàjǫ	*ūmě̀jǫ
2 ос. одн.	*dˈělaješi	*stˈaręješi	*kopàješi	*ūmě̀ješi
3 ос. одн.	*dˈělajetь	*stˈarějetь	*kopàjetь	*ūmě̀jetь
1 ос. мн.	*dˈělajemъ	*stˈarějemъ	*kopàjemъ	*ūmě̀jemъ
2 ос. мн.	*dˈělajete	*stˈarějete	*kopàjete	*ūmě̀jete
3 ос. мн.	*dˈělajǭtь	*stˈarějǭtь	*kopàjǭtь	*ūmě̀jǭtь
1 ос. дв.	*dˈělajevě	*stˈarějevě	*kopàjevě	*ūmě̀jevě
2 ос. дв.	*dˈělajeta	*stˈarějeta	*kopàjeta	*ūmě̀jeta
3 ос. дв.	*dˈělajete	*stˈarějete	*kopàjete	*ūmě̀jete
		Імператив		
2–3 ос. одн.	*dˈělaji	*stˈarěji	*kopàji	*ūmě̀ji
1 ос. мн.	*dˈělajimъ	*stˈarějimъ	*kopàjimъ	*ūmě̀jimъ
2 ос. мн.	*dˈělajite	*stˈarějite	*kopàjite	*ūmě̀jite

1 ос. дв.	*dˈělajivě	*stˈarějivě	*kopàjivě	*ūmě̀jivě
2 ос. дв.	*dˈělajita	*stˈarějita	*kopàjita	*ūmě̀jita

Дієприкметники теперішнього часу

наз. одн. ч.р.	*dˈělaję	*stˈaręję	*kopàję	*ūmě̀ję
наз. одн. с.р.	*dˈělaję	*stˈaręję	*kopàję	*ūmě̀ję
наз. одн. ж.р.	*dˈělajǭtji	*stˈarějǭtji	*kopàjǭtji	*ūmě̀jǭtji
наз. одн. ч.р.	*dˈělajemъ	*stˈarějemъ	*kopàjemъ	*ūmě̀jemъ
наз. одн. с.р.	*dˈělajemo	*stˈarějemo	*kopàjemo	*ūmě̀jemo
наз. одн. ж.р.	*dˈělajema	*stˈarějema	*kopàjema	*ūmě̀jema

Інфінітив, супін

інф.	*dˈělati	*stˈarěti	*kopàti	*ūmě̀ti
супін	*dˈělatъ	*stˈarětъ	*kopàtъ	*ūmě̀tъ

Аорист

1 ос. одн.	*dˈělaxъ	*stˈarěxъ	*kopàxъ	*ūmě̀xъ
2 ос. одн.	*dˈěla	*stˈarě	*kopà	*ūmě̀
3 ос. одн.	*dˈěla	*stˈarě	*kopà	*ūmě̀
1 ос. мн.	*dˈělaxomъ	*stˈarěxomъ	*kopàxomъ	*ūmě̀xomъ
2 ос. мн.	*dˈělaste	*stˈarěste	*kopàste	*ūmě̀ste
3 ос. мн.	*dˈělašę	*stˈarěšę	*kopàšę	*ūmě̀šę
1 ос. дв.	*dˈělaxově	*stˈarěxově	*kopàxově	*ūmě̀xově
2 ос. дв.	*dˈělasta	*stˈarěsta	*kopàsta	*ūmě̀sta
3 ос. дв.	*dˈělaste	*stˈarěste	*kopàste	*ūmě̀ste

Імперфект

1 ос. одн.	*dˈělaaxъ	*stˈarěaxъ	*kopàaxъ	*ūmě̀axъ
2 ос. одн.	*dˈělaaše	*stˈarěaše	*kopàaše	*ūmě̀aše
3 ос. одн.	*dˈělaaše	*stˈarěaše	*kopàaše	*ūmě̀aše
1 ос. мн.	*dˈělaaxomъ	*stˈarěaxomъ	*kopàaxomъ	*ūmě̀axomъ
2 ос. мн.	*dˈělaašete	*stˈarěašete	*kopàašete	*ūmě̀ašete
3 ос. мн.	*dˈělaaxǫ	*stˈarěaxǫ	*kopàaxǫ	*ūmě̀axǫ
1 ос. дв.	*dˈělaaxově	*stˈarěaxově	*kopàaxově	*ūmě̀axově
2 ос. дв.	*dˈělaašeta	*stˈarěašeta	*kopàašeta	*ūmě̀ašeta
3 ос. дв.	*dˈělaašete	*stˈarěašete	*kopàašete	*ūmě̀ašete

Дієприкметники минулого часу

наз одн. ч.р.	*dˈělalъ	*stˈarělъ	*kopàlъ	*ūmě̀lъ
наз. одн. с.р.	*dˈělalo	*stˈarělo	*kopàlo	*ūmě̀lo
наз. одн. ж.р.	*dˈělala	*stˈarěla	*kopàla	*ūmě̀la
наз одн. ч.р.	*dˈělavъ	*stˈarěvъ	*kopàvъ	*ūmě̀vъ
наз. одн. с.р.	*dˈělavъ	*stˈarěvъ	*kopàvъ	*ūmě̀vъ
наз. одн. ж.р.	*dˈělavъši	*stˈarěvъši	*kopàvъši	*ūmě̀vъši
наз одн. ч.р.	*dˈělanъ		*kopànъ	*ūmě̀nъ
наз. одн. с.р.	*dˈělano		*kopàno	*ūmě̀no

наз. одн. ж.р. *dˈělana *kopàna *ūmě̀na

В.А.Дибо в праслов'янських дієсловах на -ati, ajetь; -ěti, -ějetь розрізняє, крім баритонованої а.п., також окситоновану і рухому а.п. [Дыбо 1981:201]. Окситонована а.п. повністю збігається з наведеною вище баритонованою II а.п. [Дыбо 1981:201]. Для рухомої а.п. В.А.Дибо встановлює такий наголос: 3 ос. одн. презенса goldā̋jetь або goldajetь̍(?), інф. goldā̋ti, супін goldā̋tъ(?), наз. одн. ч. і ж.р. l-дієприкметника goldā̋lъ(?), goldā̋la(?) [Дыбо 1981:201], тобто він вагається в реконструкції наголосу багатьох форм, проте, якщо з двох варіантів акцентуації зважати лише на перший, якому віддана перевага (він наведений першим), то рухома а.п. В.А.Дибо збігається з наведеною вище баритонованою II а.п.

5.23. У пізньопраслов'янській мові баритоновану I а.п. мали такі дієслова: *bˈěgati *bˈěgajetь [Булаховський V 1983:250; Зализняк 1985:133], *bˈyvati *bˈyvajetь [Основы 1990:232], *dˈělati *dˈělajetь [Булаховський IV 1980:14, V 1983:233; Stang 1957:123; Kiparsky 1962:293; Дыбо 1981:201; Булатова 1975:202], *gnˈěvati *gnˈěvajetь, *xvˈastati *xvˈastajetь [Зализняк 1985:133], *kˈasati *kˈasajetь [Основы 1990:133], *klˈan'ati sę *klˈan'ajetь sę [Зализняк 1985:133], *kˈǫtati *kˈǫtajetь [Зализняк 1985:133], *kˈydati *kˈydajetь [Булаховський II 1977:442, IV 1980:534, V 1983:255; Зализняк 1985:133], *lˈaskati *lˈaskajetь [Булаховський V 1983:255], *lˈysěti *lˈysějetь, *pˈadati *pˈadajetь [Булаховський IV 1980:534, V 1983:250; Колесов 1976:62], *plˈavati *plˈavajetь [Колесов 1976:62; Зализняк 1985:133], *pˈǫkati *pˈǫkajetь, *rˈygati *rˈygajetь, *sˈěrěti *sˈěrějetь, *sˈiněti *sˈinějetь, *sˈivěti *sˈivějetь, *slˈaběti *slˈabějetь, *slˈušati *slˈušajetь [Булатова 1975:202], *stˈarati sę *stˈarajetь sę [Булаховський V 1983:255], *stˈarěti *stˈarějetь [Дыбо 1981:201], *svˈatati *svˈatajetь, *sъmě̀lěti *sъmě̀lějetь, *sˈyrěti *sˈyrějetь, *tˈiskati *tˈiskajetь [Булаховський II 1977:442], *tъl̥stěti *tъl̥stějetь, *vˈěšati *vˈěšajetь, *vьr̥gati *vьr̥gajetь, *žˈalěti *žˈalějetь та ін.

Баритонована II а.п. була властива дієсловам: *bāžàti *bāžàjetь, *bě̄lě̀ti *bě̄lě̀jetь, * bolě̀ti *bolě̀jetь [інакше (рухома а.п.) Булато́ва 1975:203], *bъgàti *bъgàjetь, *čītàti *čītàjetь,*čūvàti *čūvàjetь, *čьr̥ně̀ti *čьr̥ně̀jetь [Дыбо 1981:201], *dǭbě̀ti *dǭbě̀jetь, *dūrě̀ti *dūrě̀jetь, *gādàti *gādàjetь, *gān'àti *gān'àjetь, *gol̥dàti *gol̥dàjetь [інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:201], *gově̀ti *gově̀jetь [інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:203], *gūl'àti *gūl'àjetь, *xol̥dě̀ti *xol̥dě̀jetь, *xvorě̀ti *xvorě̀jetь, xȳrě̀ti *xȳrě̀jetь, *jьgràti *jьgràjetь [Булатова 1975:203], *jьmě̀ti *jьmě̀jetь [Основы 1990:237], *kāràti *kāràjetь, *kopàti *kopàjetь [Булатова 1975:203], *lę̄kàti *lę̄kàjetь, *līn’àti *līn’àjetь, *mĕ̄n’àti *mĕ̄n’àjetь, *mĕ̄šàti *mĕ̄šàjetь, *mokrĕ̀ti *mokrĕ̀jetь, *mol̥dĕ̀ti *mol̥dĕ̀jetь, *motàti *motàjetь, *mьr̥tvĕ̀ti *mьr̥tvĕ̀jetь, *nĕ̄mĕ̀ti *nĕ̄mĕ̀jetь, *pūstĕ̀ti *pūstĕ̀jetь [інакше (рухома а.п.) Дыбо 1981:201], *pȳtàti *pȳtàjetь, *pьxàti *pьxàjetь, *rǭbàti *rǭbàjetь, *rǭgàti *rǭgàjetь [Булатова 1975:203], *rūdĕ̀ti *rūdĕ̀jetь, *rъdĕ̀ti *rъdĕ̀jetь, *sedьlàti *sedьlàjetь [Дыбо 1981:201], *stǭpàti *stǭpàjetь [Булаховський V 1983:250], *stradàti *stradàjetь [Булатова 1975:203], *strĕ̄l’àti *strĕ̄l’àjetь [Булатова 1975:203], *sьj̨àti *sьjàjetь [Основы 1990:237], *teplĕ̀ti *teplĕ̀jetь, *tvьr̥dĕ̀ti *tvьr̥dĕ̀jetь, *tьlĕ̀ti *tьlĕ̀jetь, *ūmĕ̀ti *ūmĕ̀jetь, *vol̥dĕ̀ti *vol̥dĕ̀jetь, *von’àti *von’àjetь [інакше (рухома а.п.) Булатова 1975:203], *vьr̥tàti *vьr̥tàjetь, *zelenĕ̀ti *zelenĕ̀jetь, *žę̄dàti *žę̄dàjetь, *žьl̥tĕ̀ti *žьl̥tĕ̀jetь та ін.

III. Праслов'янська акцентуація похідних утворень

1. Похідні імена

А. Безсуфіксні утворення та утворення з консонантним суфіксом

1.1. Безпрефіксні і безсуфіксні імена, а також імена з консонантним суфіксом, що утворювалися в праслов'янській мові від дієслів з баритонованою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували звичайно баритоновану а.п. (при певних умовах – окситоновану а.п., про що нижче):

*bˈitva (а.п. _a_, див. II.1.3) – від *bˈiti *bˈьjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*brˈitva (а.п. _a_, див. II.1.3) – від *brˈiti *brˈьjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*ǫˈza (а.п. _a_, див. II.1.3), *ˈǫzlъ, *vˈǫzlъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *ˈęzti, *vˈęzti (а.п. _a_), пор. *vˈęznǫti, *vˈęznetь (а.п. _a_, див. II.5.17);

*čˈasъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *čˈati *čˈajetь (а.п. _a_, див. II.4.9), *čˈajati *čˈajetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*dˈym (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *dˈuti *dˈujetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*lˈazъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *lˈězti *lˈězetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*mor̥̀zъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *mer̥̀zti (а.п. _a_), пор. *mьr̥̀znǫti *mьr̥̀znetь (а.п. а, див. II.5.17);

*plˈačь (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *plˈakati *plˈačetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*rˈajь (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *rˈiti (а.п. _a_), пор. *rˈinǫti *rˈinetь (а.п. _a_, див. II.5.17);

*rˈězъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *rˈězati *rˈěžetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*vˈětrъ (а.п. _a_, див. II.1.7) – від *vˈějati *vˈějetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*bˈidlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *bˈiti *bˈьjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*dˈělo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *dˈěti *dˈědjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*dˈudlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *dˈuti *dˈujetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*čˈudlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *čˈuti *čˈujetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*mˈaslo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *mˈazati *mˈažetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*mˈędlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *mˈęti *mˈьnetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*mˈydlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *mˈyti *mˈyjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*rˈydlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *rˈyti *rˈyjetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*sˈadlo (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *sˈěsti *sˈędetь (а.п. _a_, див. II.5.9);

*sˈito (а.п. _a_, див. II.1.11) – від *sˈiti < *sêi̯tei̯ (а.п. _a_), пор. *sˈěti *sˈčjetь (а.п. _a_, див. II.5.9), *sˈějati *sˈějetь (а.п. _a_, див. II.5.13);

*stˈado (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *stˈati *stˈanetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*šˈidlo (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *šˈiti *šˈijetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*tьr̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *ter̥̀ti *tˈьretь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*bˈasnь (а.п. *a*, див. II.1.17) – від *bˈajati *bˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*sˈěmę (а.п. *a*, див. II.1.21) – від *sˈěti *sˈějetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*znˈamę (а.п. *a*, див. II.1.21) – від *znˈati *znˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*čˈudo (а.п. *a*, див. II.1.25) – від *čˈuti *čˈujetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*xˈytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2) – від *xˈytiti *xˈytītь (а.п. *a*, див. II.5.3).

Іменники jā-основ, утворені за допомогою суфікса -j- від іменників, прикметників та дієслів з баритонованою а.п., також характеризувалися в праслов'янській мові баритонованою а.п.:

*grˈabjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *grˈabiti *grˈabītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*kˈapjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *kˈapati *kˈapjetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*kˈǫtjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *kˈǫtati *kˈǫtajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*krˈadjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *krˈasti *krˈadetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*nˈudjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *nˈuditi *nˈudītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*sadjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *sˈěsti *sˈędetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*stˈajā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *stˈati *stˈanetь (а.п. *a*, див. II.5.9).

Іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, утворені від дієслів з баритонованою а.п. у період після скорочення першого елемента довгих дифтонгічних сполучень, при наявності після наголошеного дифтонгічного сполучення кінцевого голосного закономірно отримували окситоновану а.п. (остання була коротким варіантом баритонованої а.п., так само як двоскладова висхідно-спадна інтонація являла собою короткісний варіант односкладової висхідно-спадної інтонації):

*bojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *bˈiti *bˈьjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*kolь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *kol̥̀ti *kˈol'etь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*krovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *krˈyti *krˈyjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*rojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *rˈiti (а.п. *a*), пор. *rˈinǫti *rˈinetь (а.п. *a*, див. II.5.17);

*rovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *rˈyti *rˈyjetь (а.п. *a*, див. II.5.9).

На ґрунті праслов'янської мови частина іменників, переважно ŏ/jŏ-основ чоловічого роду втратила первісну баритонованість і набула рухомої а.п.:

*dûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *dˈuti *dˈujetь (а.п. *a*, див. II.5.9), пор. dˈudlo (а.п. *a*, див. II.1.11), *dˈymъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *kol̥̀ti *kˈol'etь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*mȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *mel̥̀ti *mˈel'etь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*mȍr̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але *mor̥̀čiti *mor̥̀čītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mer̥̀t'i (а.п. *a*), пор. *mьr̥̀knǫti *mьr̥̀knetь (а.п. *a*, див. II.5.17);

*râzъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *rˈězati *rˈěžetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*slûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але *slˈušati *slˈušajetь (а.п. *a*, див. II.5.23), *slˈyšati *slˈyšītь (а.п. *a*, див. II.5.7) – від *slˈuti (а.п. *a*), пор. *slˈava (а.п. *a*, див. II.1.3); згодом дієслово *slˈuti втратило первісну баритоновану а.п.: ппсл. *slˈuti *slovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*stâvъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але *stˈaviti *stˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *stˈati *stˈanetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*tŷlъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *tˈyti *tˈyjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*znâkъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але *znˈačiti *znˈačītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *znˈati *znˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.9), пор. *znˈamę (а.п. *a*, див. II.1.21);

*vȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *ver̥̀t'i *vьr̥̀žetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*sâdъ (а.п *c*, див. II.1.15) – від *sˈěsti *sˈędetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*stânъ (а.п. *c*, див. II.1.15) – від *stˈati *stˈanetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*mâstь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *mˈazati *mˈažetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*mâzь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *mˈazati *mˈažetь (а.п. *a*, див. II.5.13).

Наведені факти дозволяють зробити висновок про дію в праслов'янській мові досить сильної тенденції до переведення іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду з первісною баритонованою а.п. у рухому а.п.

Деякі іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду змінили в праслов'янській мові баритоновану а.п. на окситоновану а.п.:

*bīčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *bˈiti *bˈьjetь (а.п. *a*, див. II.5.9).

1.2. Безпрефіксні і безсуфіксні імена, а також імена з консонантним суфіксом, що утворювалися в праслов'янській мові від дієслів з окситонованою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували окситоновану а.п.:

*svě̄tjà (а.п. *b*, див. II.1.4) – від *svě̄tìti *svě̄́tītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*tǭgà (а.п. *b*, див. II.1.4) – від *tę̄t'ì (а.п. *b*), пор. *tę̄gnǫ̀ti *tę́gnetь (а.п. *b*, див. II.5.18);

*klopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *klepàti *klˈepjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*konъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *čę̄tì *cˈьnetь (а.п. *b*, див. II.5.10);

*stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *stel̥tì (а.п. *b*), пор. *stьlàti *stˈel'etь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*sъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *sъlàti *sˈъl'etь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*lъžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17) – від *lъgàti *lˈъžetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*pīsmę̀ (а.п. *b*, див. II.1.21) – від *pīstì (а.п. *b*, пор. лит. piẽšti piešiù «малювати»), пор. *pьsàti *píšetь (а.п. b, див. II.5.14);

*mьr̥tvь̀ (а.п. *b*, див. II.2.3) – від *mer̥tì *mˈьretь (а.п. *b*, див. II.5.10).

Іменники jā-основ, утворені за допомогою суфікса -j- від іменників, прикметників та дієслів з окситонованою а.п., змінили в пізньопраслов'янській мові окситоновану а.п. на баритоновану а.п., що було зумовлено передусім фонетичними причинами (див. II.1.2):

*kúpjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *kūpìti *kúpītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*kъ̏r̥mjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *kъr̥mìti *kъ̏r̥mītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*nˈošā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *nosìti *nˈosītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*stˈel’ā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *stel̥tì (а.п. *b*), пор. *stьlàti *stˈel’etь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*tę́žā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *tę̄t’ì (а.п. *b*), пор. *tę̄gnǫ̀ti *tę́gnetь (а.п. *b*, див. II.5.18).

На ґрунті праслов’янської мови деякі іменники, переважно ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду втратили первісну окситонованість і набули рухомої а.п.:

*kosà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *česati *čˈešetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*lȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *let’ì *lę́žetь (а.п. *b*, див. II.5.10);

*mȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *mer̥tì *mˈьretь (а.п. *b*, див. II.5.10);

*svě̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але *svě̄tìti *svě́tītь (а.п. *b*, див. II.5.4), пор. *svě̄tjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*zǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *zę̄btì (а.п. *b*, пор. лит. žem̃bti žembiù «розрізати»), пор. *zę̄bnǫ̀ti *zę́bnetь (а.п. *b*, див. II.5.18);

*strȃstь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *strādàti *strádjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*tǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.2.4) – від *tę̄t’ì (а.п. *b*), пор. *tę̄gnǫ̀ti *tę́gnetь (а.п. *b*, див. II.5.18).

1.3. Безпрефіксні і безсуфіксні (або з консонантним суфіксом) іменники ŏ-/jŏ-, ŭ- та ĭ-основ, що утворювалися в праслов’янській мові від дієслів з рухомою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували рухому а.п.:

*pę̄tà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *pˈęti *pьnetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*stor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *ster̥̀ti *stьretь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*tol̥kà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *tel̥t’ì *tьl̥četь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*vьr̥stà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *vьr̥stě̀ti *vьr̥stītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*brȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *brestì *bredetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*gȃjь (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *žˈiti *žīvetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *gnˈiti *gnьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*kvě̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *kvīstì *kvьtetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *lˈiti *lьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *mestì *metetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*ör̥stъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *or̥stì *or̥stetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*plötъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *plestì *pletetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*pöl̥zъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *pel̥ztì (а.п. *c*), пор. *pьl̥ztì *pьl̥zetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*pötъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *pet’ì *pečetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*rökъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *ret’ì *rečetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*smě̂xъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *smītì (а.п. *c*), пор. *smьjàti sę *smě̄jetь sę̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);

*stör̥žь (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *ster̥t’ì *ster̥žetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*tökъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *tet’ì *tečetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*trǫ̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *trę̄stì *trę̄setь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*vödjь (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *vestì *vedetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*völ̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *vel̥t’ì *vel̥četь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*vözъ (а.п. *c*, див. II.1.9) – від *veztì vezetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*pîvo (а.п. *c*, див. II.1.13) – від *pˈiti *pьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*dârъ (а.п. *c*, див. II.1.15) – від *dˈati *dâmь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*jâdъ (а.п. *c*, див. II.1.15) – від *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*pîrъ (а.п. *c*, див. II.1.15) – від *pˈiti *pьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*čь̈stь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *čьstì *čьtetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*dânь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *dˈati *dâmь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*pët’ь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *pet’ì *pečetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*pę̂dь (а.п. *c*, див. II.1.17) – від *pˈęti *pьnetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*slövo (а.п. *c*, див. II.1.25) – від *slˈuti *slovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Іменники jā-основ, утворені за допомогою суфікса -j- від іменників, прикметників та дієслів з рухомою а.п. і з наголосом на наступному складі після кореня у початковій формі (в іменах – у називному однини, у дієсловах – в інфінітиві), отримували в праслов’янській мові окситоновану а.п., яку змінили в пізньопраслов’янський період на баритоновану а.п., що було зумовлено передусім фонетичними причинами (див. II.1.2):

*čę́ščā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *čę̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dˈol’ā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *del̥tì (а.п. *c*), пор. *dě̆lìti *dě̆lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*gòr̥djā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *gor̥dìti *gor̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*gǫ́ščā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *gǫ̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*grˈobjā/*grˈebjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *grebtì *grebetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*kˈožā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*krǫ́tjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *krǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lovjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *lovìti *lovītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*púščā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *pûstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*stor̥̀žā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *steȓ̥t'ì *steȓ̥žetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*súšā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *sûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tˈьstjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *tь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*večèr'ā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *vȅčerъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vˈol'ā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *velě̀ti *velītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7).

Давніші за походженням іменники jā-основ, утворені за допомогою суфікса -j- від іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду та ĭ-основ з рухомою а.п., отримували рухому а.п.:

*dūšà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *dûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*gospodjà (а.п. *c*, див. II.1.5) – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19).

Пізніші за походженням іменники jā-, ŏ-/jŏ- та ĭ-основ, утворені від дієслів з рухомою а.п. і з кореневим наголосом (односкладовою або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією) в інфінітиві, отримували кореневе наголошення (односкладову або двоскладову висхідно-спадну інтонацію) і, отже, характеризувалися баритонованою а.п., прямо вказуючи цим на походження іменників від інфінітивної основи дієслів і засвідчуючи втрату на той час тісного зв'язку між акцентною парадигмою твірного дієслова і похідного від нього іменника:

*dˈatjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *dˈati *dâmь (а.п. *c*, див. II.5.1);
*grˈyžā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *grˈyzti *gryzetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*(j)ˈědjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь (а.п. *c*, див. II.5.1);
*pˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *pˈasti *pāsetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*por̥̀tjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *peȓ̥ti *pьretь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*prˈędjā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *prˈęsti *prę̄detь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*sˈěčā (а.п. *a*, див. II.1.3) – від *sˈět'i *sě̄četь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*vˈixrъ (а.п. *a*, див. II.1.7) – від *vˈiti *vьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*jˈaslā (а.п. *a*, див. II.1.11), *jˈasli (а.п. *a*, див. II.1.17) – від *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь (а.п. *c*, див. II.5.1);
*pˈǫto (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *pˈęti *pьnetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*prˈęslo (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *prˈęsti *prę̄detь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*žˈito (а.п. *a*, див. II.1.11) – від *žˈiti *žīvetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*pˈěsnь (а.п. *a*, див. II.1.17) – від *pˈěti *pojetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Пізніші за походженням іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду, утворені від дієслів з рухомою а.п. і з наголосом в інфінітиві на наступному складі після кореня (на інфінітивному суфіксі), отримували кінцеве наголошення (як в інфінітивній формі дієслова) і характеризувалися окситонованою а.п. (очевидно, на той час іменники ŏ-/jŏ-основ з рухомою а.п. вже втратили кінцевий наголос у наз. одн. під впливом зн. одн., див. II.1.10.2):

*bedrò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *bestì (а.п. *c*, пор. лит. bèsti bedù «колоти, утикати»), пор. *bostì *bodetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11) з узагальненням кореневого вокалізму **-о-**;

*čīslò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *čīstì *čьtetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*dol̥tò/*del̥tò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *del̥btì *dьl̥betь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*greblò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *grebtì *grebetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*plūtjè/*pl'ūtjè (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *plūtì *plovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*plūtò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *plūtì *plovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*prǭglò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *prę̄t'ì *prę̄žetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*veslò (а.п. *b*, див. II.1.12) – від *veztì *vezetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Окремі іменники, утворені від дієслів з рухомою а.п., змінили в праслов'янській мові первісну баритоновану або рухому а.п. на окситоновану а.п.:

*trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4) – від *trˈuti *trovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*grȍbъ і *grobъ̀ (а.п. *c* і *b*, див. II.1.9, 1.8) – від *grebtì *grebetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*vě̄nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8) – від *vˈiti *vьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Б. Утворення з вокалічним суфіксом

1.4. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені в праслов'янській мові від імен з баритонованою а.п., отримали баритоновану а.п. – а.п. *a* (з наголосом на тому ж самому кореневому голосному, що і в твірному слові). Нижче наводимо відповідний матеріал за суфіксами, розглядаючи спочатку іменники (ā-основ, ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду, ŏ-/jŏ--основ середнього роду, ĭ-основ жіночого роду), а потім прикметники.

Суфікс -ъka (-ьka)

*bˈabъka [Колесов 1978:4] – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bˈanъka/*bˈanьka – від *bˈan'ā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ber̥̀zъka – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);

*čˈasьka [Колесов 1978:29] – від *čˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*dˈěvъka [Колесов 1978:9] – від *dˈěva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*dor̥̀zьka [Колесов 1978:9] – від *dor̥̀ga (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈagodъka – від *(j)ˈagoda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈamъka – від *(j)ˈama (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈašьka [Колесов 1978:12] – від *kˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kobỳlъka – від *kobỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kol̥̀dъka – від *kol̥̀da (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kor̥̀vъka [Колесов 1978:12] – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kˈupъka – від *kˈupa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kˈurъka – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kˈytъka – від *kˈyta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈapъka [Колесов 1978:13] – від *lˈapa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈavъka [Колесов 1978:13] – від *lˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈipъka – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lopàtъka – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈamъka – від *mˈama (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈatъka [Колесов 1978:15] – від *mˈati (а.п. *a*, див. II.1.28);
*mer̥̀žьka – від *mer̥̀žā (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈěrъka [Колесов 1978:17] – від *mˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈětъka – від *mˈěta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mogỳlъka – від *mogỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈušьka – від *mˈuxa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈyšьka – від *mˈyšь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*nˈitъka [Зализняк 1985:147] – від *nˈitь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*ˈǫdъka – від *ˈǫda (а.п. *a*, див. II.1.3);
*ˈǫtъka – від *ˈǫtȳ (а.п. *a*, див. II.1.30);
*rˈanъka – від *rˈana (а.п. *a*, див. II.1.3);
*rˈybъka [Колесов 1978:20] – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);
*sol̥̀mъka [Колесов 1978:22] – від *sol̥̀ma (а.п. *a*, див. II.1.3);
*stˈajьka – від *stˈajā (а.п. *a*, див. II.1.3);
*sˈučьka – від *sˈuka (а.п. *a*, див. II.1.3);
*šˈijьka – від *šˈijā (а.п. *a*, див. II.1.3);
*žˈabъka – від *žˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);
*žˈilъka – від *žˈila (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -ica

*bˈabica – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);
*bārànica – від *bārànъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*ber̥̀zica – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);
*bˈujica – від bˈujь, ж.р. *bˈuja (а.п. *a*, див. II.2.2);
*bˈystrica – від *bˈystrъ, ж.р. *bˈystra (а.п. *a*, див. II.2.2);
*bьr̥̀dica – від *bˈьr̥do (а.п. *a*, див. II.1.11);
*čˈašica [Колесов 1978:29] – від *čˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*dˈěvica [Булаховський IV 1980:268; Колесов 1978:9–10] – від *dˈěva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*glˈinica – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*gъr̥̀dlica [Булаховський IV 1980:267, 431] – від *gъr̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*xъr̥̀tica – від *xъr̥̀tъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈagnica – від основи *(j)ˈagn- (а.п. *a*), пор. *(j)ˈagnę (а.п. *a*, див. II.1.27);

*(j)ˈagodica [Булаховський IV 1980:268] – від *(j)ˈagoda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈašica [Булаховський IV 1980:267; Колесов 1978:12] – від *kˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈaš(ь)lica – від *kˈaš(ь)l’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kobỳlica – від *kobỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kol̥̀dica [Зализняк 1985:147] – від *kol̥̀da (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kor̥̀vica [Булаховський IV 1980:431] – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈurica [Колесов 1978:12–13; Зализняк 1985:147] – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kънìžica [Колесов 1978:12; Дыбо 1981:172] – від *kънìga (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈys(ь)lica [Колесов 1978:12] – від *kˈys(ь)lъ, ж.р. *kˈys(ь)la (а.п. *a*, див. II.2.2);

*kˈytica – від *kˈyta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈavica [Колесов 1978:13] – від *lˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈipica – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lopàtica – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈužica [Булаховський IV 1980:267] – від *lˈužā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈamica – від *mˈama (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈatica [Колесов 1978:15] – від *mˈati (а.п. *a*, див. II.1.28);

*mer̥̀žica [Булаховський IV 1980:431; Колесов 1978:15] – від *mer̥̀žā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈěrica – від *mˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈędlica – від *mˈędlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mogỳlica – від *mogỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);

*motỳčica [Колесов 1978:16] – від *motỳka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈušica [Колесов 1978:16] – від *mˈuxa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*or̥̀dlica [Булаховський IV 1980:268] – від *or̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*ˈǫdica [Булаховський IV 1980:431; Дыбо 1981:172] – від *ˈǫda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ˈǫtica [Колесов 1978:28; Зализняк 1985:147] – від *ˈǫtȳ (а.п. *a*, див. II.1.30);

*pr¦avica – від *pr¦avъ, ж.р. *pr¦ava (а.п. *a*, див. II.2.2);

*r¦ěpica [Булаховський IV 1980:267] – від *r¦ěpa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*r¦ybica [Булаховський IV 1980:267; Колесов 1978:20; Дыбо 1981:172; Зализняк 1985:147] – від *r¦yba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*s¦in’ica – від *s¦in’ь, ж.р. *s¦in’a (а.п. *a*, див. II.2.2);

*st¦arica [Колесов 1978:23; Дыбо 1981:172] – від *st¦arъ, ж.р. *st¦ara (а.п. *a*, див. II.2.2);

*s¦yrica [Колесов 1978:24] – від *s¦yrъ, ж.р. *s¦yra (а.п. *a*, див. II.2.2);

*velьbǫ̀dica – від *velьbǫ̀dъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*ž¦abica [Булаховський IV 1980:431] – від *ž¦aba (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -ota (-eta)

*b¦ystrota – від *b¦ystrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*č¦istota [Колесов 1978:30; Дыбо 1981:123, 125; Зализняк 1985:150] – від *č¦istъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dьl̥gota [Колесов 1978:8] – від *dьl̥gъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*¦istota – від *¦istъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*(j)¦ěsnota – від *(j)¦ěsnъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*k¦ys(ь)lota – від *k¦ys(ь)lъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*m¦ilota [Колесов 1978:15] – від *m¦ilъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*n¦iščeta [Колесов 1978:17; Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:150] – від *n¦iščь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*p¦ěxota [Дыбо 1981:123] – від *p¦ěxъ (а.п. *a*), пор. *p¦ěšь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*pr¦avota [Колесов 1978:32; Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:150] – від *pr¦avъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*pьl̥nota [Колесов 1978:18–19] – від *pьl̥nъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*s¦in’eta [Колесов 1978:21] – від *s¦in’ь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*s¦ujeta [Колесов 1978:24; Дыбо 1981:123, 124] – від *s¦ujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*tъl̥stota [Колесов 1978:28] – від *tъl̥stъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Суфікс -īna (відприкметникові утворення)

За допомогою суфікса -īna (з *-ēinā) утворювалися відприкметникові іменники з абстрактним значенням.

*b¦ujīna – від *b¦ujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*b¦ystrīna [Колесов 1978:5] – від *b¦ystrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*č¦istīna – від č¦istъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dьl̥žīna – від *dьl̥gъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*x¦ytrīna – від *x¦ytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*ˈistīna [Булаховський IV 1980:266, 430; Дыбо 1981:144; Зализняк 1985:149] – від *ˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*(j)ˈěsnīna – від *(j)ˈěsnъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*kˈys(ь)līna – *kˈys(ь)lъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mˈilīna – від *mˈilъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mъnòžīna – від *mъnògъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*prˈavīna [Колесов 1978:32; Дыбо 1981:144; Зализняк 1985:149] – від *prˈavъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈivīna – від *sˈivъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*slˈabīna [Дыбо 1981:144] – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*stˈarīna [Колесов 1978:24] – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*tˈišīna [Колесов 1978:26–27; Дыбо 1981:144; Зализняк 1985:149] – від *tˈixъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*tъl̥̀ščīna [Колесов 1978:28] – від *tъl̥̀stъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*velìčīna [Зализняк 1985:142] – від *velìkъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*vьsàčīna [Дыбо 1981:144; Зализняк 1985:149] – від *vьsàkъ (а.п. *a*, див. II.3.2).

Суфікс -ina (відіменникові утворення)

За допомогою суфікса -ina (з *-īnā) утворювалися відіменникові іменники з конкретним значенням.

*bˈabina – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bārànina – від *bārànъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*ber̥̀zina [Дыбо 1981:173] – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bol̥̀tina [Дыбо 1981:173] – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11);

*brˈat(r)ina [Колесов 1978:5] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈučina – від *bˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈědina [Колесов 1978:10] – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈętelina – від *dˈętelъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gˈadina [Колесов 1978:6; Дыбо 1981:173] – від *gˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gor̥̀šina [Булаховський IV 1980:267; Дыбо 1981:173] – від *gor̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gově̀dina [Булаховський IV 1980:267] – від *gově̀do (а.п. *a*, див. II.1.11);

*grˈabina – від *grˈabъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*grˈadina [Колесов 1978:7; Дыбо 1981:173] – від *grˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xlˈěbina [Дыбо 1981:173] – від *xlˈěbъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xor̥̀mina – від *xor̥̀mъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xˈyžina [Колесов 1978:28] – від *xˈyžā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ˈivina [Дыбо 1981:173] – від *ˈiva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈavorina – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈězvina [Дыбо 1981:173; Зализняк 1985:147] – від **(j)ˈězva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*krˈajina – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈavina – від *lˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈipina – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈydlina – від *mˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*orě̀šina [Булаховський IV 1980:267; Дыбо 1981:173] – від *orě̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈybina – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sol̥̀mina [Дыбо 1981:173] – від *sol̥̀ma (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -ъkъ (-ьkъ)

*brˈat(r)ъkъ – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*četvьr̥̀tъkъ [Зализняк 1985:149] – від *četvьr̥̀tъ (а.п. *a*, див. II.4.2);

*dˈědъkъ [Колесов 1978:45] – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gor̥̀šьkъ [Булаховський IV 1980:300, V 1983:192; Колесов 1978:7, 45] – від *gor̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈastrę̄bъkъ – від *(j)ˈastrę̄bъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈavorъkъ [Булаховський V 1983:192] – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ę̄zỳčьkъ [Колесов 1978:31] – від *(j)ę̄zỳkъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*krˈajьkъ – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈubъkъ – від *kˈubъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈazъkъ – від *lˈazъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈinъkъ/*lˈinьkъ – від *lˈinъ/*lˈin'ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈučьkъ [Булаховський IV 1980:300, V 1983:192] – від *lˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈačьkъ – від *mˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mъlìnъkъ – від *mъlìnъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*orě̀šьkъ [Булаховський V 1983:192; Колесов 1978:18; Зализняк 1985:149] – від *orě̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*plˈužьkъ – від *plˈugъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*por̥̀žьkъ [Булаховський IV 1980:300, V 1983:192] – від *por̥̀gъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*pˈǫpъkъ – від *pˈǫpъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈačьkъ – від *rˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈajьkъ – від *rˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*tˈynъkъ – від *tˈynъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*vъnùčьkъ [Колесов 1978:6] – від *vъnùkъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*zˈadъkъ – від *zˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*žˈučьkъ – від *žˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7).

Суфікс -ьсь

*bˈabьcь – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bārànьcь – від *bārànъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bogàtьcь – від *bogàtъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*brˈat(r)ьcь [Булаховський II 1977:346, IV 1980:72, 298, 427; Колесов 1978:45; Дыбо 1981:146, 147; Зализняк 1985:149] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈystrьcь – від *bˈystrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*čˈistьcь [Дыбо 1981:148] – від *čˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dˈědьcь – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈętelьcь/*dˈętьlьcь – від *dˈętelъ/*dˈętьlъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈudlьcь – від *dˈudlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*dьl̥̀žьcь – від *dьl̥̀gъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*gor̥̀šьcь [Булаховський IV 1980:427] – від *gor̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xlˈěbьcь [Булаховський IV 1980:298, 427; Дыбо 1981:146, 147; Колесов 1978:28] – від *xlˈěbъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xol̥̀pьcь – від *xol̥̀pъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xor̥̀brьcь – від *xor̥̀brъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*xˈytrьcь [Дыбо 1981:148] – від *xˈytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*ˈistьcь [Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:149] – від *ˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*(j)ˈagnьcь [Основы 1990:184] – від основи *(j)ˈagn- (а.п. *a*), пор. *(j)ˈagnę (а.п. *a*, див. II.1.27);

*(j)ˈasenьcь – від *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen'ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈastrę̄bьcь – від *(j)ˈastrę̄bъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*klˈinьcь [Дыбо 1981:146] – від *klˈinъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*krˈajьcь [Колесов 1978:45] – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈubьcь – від *kˈubъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈupьcь «купка» [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298] – від *kˈupъ «купа» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈurьcь – від *kˈurъ «півень» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈinьcь – від *lˈinъ/*lˈin'ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈipьcь [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298; Колесов 1978:45] – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈučьcь [Булаховський IV 1980:427; Дыбо 1981:147] – від *lˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈačьcь – від *mˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈalьcь [Колесов 1978:14, 46] – від *mˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mˈilьcь – від *mˈilъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mo̥r̀zьcь [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298] – від *mo̥r̀zъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mъl̀inьcь – від *mъl̀inъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*nˈiščьcь [Дыбо 1981:146] – від *nˈiščь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*o̥l̀komьcь – від *o̥l̀komъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*pˈěšьcь [Колесов 1978:19] – від *pˈěšь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈinьcь [Колесов 1978:21] – від *sˈin’ь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈivьcь [Дыбо 1981:148] – від *sˈivъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*stˈarьcь [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298, 427; Колесов 1978:23, 45; Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:149] – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈyrьcь – від *sˈyrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*vˈětrьcь – від *vˈětrъ (а.п. *a*, див. II.1.7).

Суфікс -īkъ

*brˈat(r)īkъ [Зализняк 1985:149] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈystrīkъ – від *bˈystrъ (а.п. *a*, див. II.2.2)

*čˈistīkъ [Дыбо 1981:175, 188; Зализняк 1985:149] – від *čˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dˈědīkъ – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈasenīkъ – від *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*krˈajīkъ – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈubīkъ – від *kˈubъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈazīkъ – від *lˈazъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈalīkъ [Дыбо 1981:188; Зализняк 1985:149] – від *mˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mˈilīkъ – від *mˈilъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*rˈanīkъ [Дыбо 1981:188] – від *rˈanъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*slˈabīkъ [Дыбо 1981:188] – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*stˈarīkъ [Дыбо 1981:188; Зализняк 1985:149] – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Суфікс -ār'ь

*gˈǫsl'ār'ь [Дыбо 1981:177] – від *gˈǫslь (*gˈǫsli) (а.п. *a*, див. II.1.17);

*xlˈěbār'ь [Колесов 1978:29; Дыбо 1981:176] – від *xlˈěbъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kor̥̀vār'ь [Дыбо 1981:176, 178] – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kъr̥̀čьmār'ь – від *kъr̥̀čьma (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈixvār'ь – від *lˈixva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈědār'ь – від *mˈědь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*mъlìnār'ь [Дыбо 1981:176] – від *mъlìnъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈydlār'ь – від *mˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*ˈǫgl'ār'ь – від *ˈǫglь (а.п. *a*, див. II.1.19);

*plˈugār'ь – від *plˈugъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈybār'ь [Колесов 1978:20; Дыбо 1981:176; Зализняк 1985:149] – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈitār'ь [Дыбо 1981:176] – від *sˈito (а.п. *a*, див. II.1.11).

Суфікс -ъko (-ьko)

*bol̥̀tъko – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11);

*dˈělъko – від *dˈělo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*kopỳtъko – від *kopỳto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*korỳtъko – від *korỳto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈětъko – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈyčьko – від *lˈyko (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈěstъko – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*pˈasmъko – від *pˈasmo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*rˈydlъko – від *rˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sˈitъko – від *sˈito (а.п. *a*, див. II.1.11);

*želě̀zъko [Зализняк 1985:149] – від *želě̀zo (а.п. *a*, див. II.1.11).

Суфікс -ьce

*bˈidlьce [Булаховський II 1977:346] – від *bˈidlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*bl'ˈudьce [Булаховський IV 1980:300] – від *bl'ˈudo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*bol̥̀tьce [Колесов 1978:5; Дыбо 1981:151] – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11);

*bьr̥̀dьce – від *bьr̥̀do (а.п. *a*, див. II.1.11);

*čˈędьce [Дыбо 1981:189] – від *čˈędo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*dˈělьce [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300; Дыбо 1981:149] – від *dˈělo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*dˈudlьce [Дыбо 1981:151] – від *dˈudlo (а.п. *a*. див. II.1.11);

*kolě̀nьce [Колесов 1978:12; Дыбо 1981:149] – від *kolě̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);

*kopỳtьce – від *kopỳto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*korỳtьce [Дыбо 1981:149] – від *korỳto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈětьce – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈaslьce [Булаховський IV 1980:437; Колесов 1978:14] – від *mˈaslo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈěstьce – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈędlьce – від *mˈędlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈydlьce [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300; Дыбо 1981:151] – від *mˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*or̥̀dlьce [Булаховський IV 1980:437] – від *or̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*pˈasmьce – від *pˈasmo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*polě̀nьce [Дыбо 1981:149] – від *polě̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);

*rˈydlьce [Булаховський IV 1980:300; Дыбо 1981:149] – від *rˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sˈadlьce [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300, 437; Колесов 1978:33; Дыбо 1981:151] – від *sˈadlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sˈitьce [Дыбо 1981:149] – від *sˈito (а.п. *a*, див. II.1.11);

*stˈadьce [Зализняк 1985:149] – від *stˈado (а.п. *a*, див. II.1.11);

*šˈidlьce [Булаховський IV 1980:437; Дыбо 1981:151] – від *šˈidlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*zьr̥̀nьce [Дыбо 1981:149] – від *zьr̥̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);

*želě̀zьce – від *želě̀zo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*žˈędlьce [Дыбо 1981:149] – від *žˈędlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*žˈitьce [Булаховський IV 1980:437] – від **žˈito (а.п. *a*, див. II.1.11).

Суфікс -ьje

*ber̥̀zьje [Дыбо 1981:155] – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bˈučьje – від *bˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*glˈinьje – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ˈinьje [Дыбо 1981:155] – від *ˈinьjь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈasenьje – від *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈavorьje – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*klˈinьje [Дыбо 1981:155] – від *klˈinъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kol̥̀dьje [Колесов 1978:12; Зализняк 1985:149] – від *kol̥̀da (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈytьje [Дыбо 1981:155] – від *kˈyta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈětьje – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈipьje [Дыбо 1981:155] – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈužьje [Дыбо 1981:155] – від *lˈužā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈyčьje [Дыбо 1981:155] – від *lˈyko (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mogỳlьje [Дыбо 1981:155] – від *mogỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);

*nˈitьje [Дыбо 1981:155] – від *nˈitь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*nˈivьje – від *nˈiva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*orě̀šьje [Дыбо 1981:155] – від *orě̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*ˈǫglьje – від *ˈǫglь (а.п. *a*, див. II.1.19);

*plˈužьje [Дыбо 1981:155] – від *plˈugъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*pˈǫpьje – від *pˈǫpъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈanьje [Дыбо 1981:155] – від *rˈanъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*slˈivьje [Дыбо 1981:155] – від *slˈiva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*smer̥̀čьje [Дыбо 1981:155] – від *smer̥̀ka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*stˈarьje – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sъdor̥̀vьje [Колесов 1978:11; Дыбо 1981:152; Зализняк 1985:149] – від *sъdor̥̀vъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*velìčьje [Дыбо 1981:152; Зализняк 1985:149] – від *velìkъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*vˈětvьje [Колесов 1978:6] – від *vˈětvь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*zьr̥̀nьje [Дыбо 1981:155] – від *zьr̥̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);

*želě̀zьje [Дыбо 1981:155] – від *želě̀zo (а.п. *a*, див. II.1.11).

Суфікс -ьstvo

*bogàtьstvo [Зализняк 1985:149] – від *bogàtъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*brˈat(r)ьstvo [Колесов 1978:5; Дыбо 1981:171] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈujьstvo – від *bˈujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dˈěvьstvo [Колесов 1978:9] – від *dˈěva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*xol̥̀pьstvo [Колесов 1978:29] – від *xol̥̀pъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈalьstvo – від *mˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mъnòžьstvo [Зализняк 1985:149] – від *mъnògъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*ol̥̀komьstvo – від *ol̥̀komъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈytьstvo [Колесов 1978:25] – від *sˈytъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*velìčьstvo [Дыбо 1981:171] – від *velìkъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Суфікси -īšče, -īsko

*bˈabīšče, *bˈabīsko – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bol̥̀tīšče, *bol̥̀tīsko – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11)

*glˈinīšče, *glˈinīsko – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*grˈabīšče, *grˈabīsko – від *grˈabjā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈagodīšče – від *(j)ˈagoda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈasenīšče – від *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈavorīšče – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*konòpīšče/*konòpjīšče, *konòpīsko/*konòpjīsko – від *konòpjā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*krˈajīšče – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈupīšče, *kˈupīsko – від *kˈupa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈipīšče, *lˈipīsko – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lopàtīšče, *lopàtīsko – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈěstīšče, *mˈěstīsko – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sekỳrīšče, *sekỳrīsko – від *sekỳra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈyrīšče [Колесов 1978:24] – від *sˈyrъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Суфікс -ostь (-estь)

*bogàtostь [Дыбо 1981:115] – від *bogàtъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*bˈujestь – від *bˈujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*bˈystrostь [Дыбо 1981:115] – від *bˈystrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*čˈistostь – від *čˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dˈikostь – від *dˈikъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dьl̥̀gostь [Дыбо 1981:117] – від *dьl̥̀gъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*glˈadostь – від *glˈadъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*xor̥̀brostь [Дыбо 1981:108] – від *xor̥̀brъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*xˈytrostь [Дыбо 1981:108, 117] – від *xˈytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*(j)ˈěsnostь – від *(j)ˈěsnъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mˈalostь [Колесов 1978:14; Дыбо 1981:107] – від *mˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*mˈilostь [Колесов 1978:15–16; Дыбо 1981:107; Зализняк 1985:150] – від *mˈilъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*prˈavostь [Колесов 1978:32; Дыбо 1981:108] – від *prˈavъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*pьl̥̀nostь [Дыбо 1981:107] – від *pьl̥̀nъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*rˈadostь [Колесов 1978:19; Дыбо 1981:108, 117; Зализняк 1985:150] – від *rˈadъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈěrostь – від *sˈěrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*skˈǫdostь [Дыбо 1981:117] – від *skˈǫdъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*slˈabostь [Колесов 1978:22; Дыбо 1981:108, 117; Зализняк 1985:150] – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*stˈarostь [Колесов 1978:23; Дыбо 1981:108, 117; Зализняк 1985:150] – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sverě̀postь – від *sverě̀pъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sъmě̀lostь – від *sъmě̀lъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈyrostь [Колесов 1978:24] – від *sˈyrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*sˈytostь [Колесов 1978:25; Дыбо 1981:108, 117] – від *sˈytъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*tˈixostь [Колесов 1978:26; Дыбо 1981:108, 117] – від *tˈixъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Інші іменникові суфікси

*mˈyšьca [Колесов 1978:17; Дыбо 1981:148; Зализняк 1985:149] – від *mˈyšь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*brˈat(r)ьja [Колесов 1978:5; Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:149] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈědьja [Дыбо 1981:158] – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xol̥̀pьja [Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:149] – від *xol̥̀pъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*svˈatьja [Дыбо 1981:158] – від *svˈatъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*šˈurьja [Дыбо 1981:158] – від *šˈur’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*prˈavьda [Булатова 1975:75; Колесов 1978:32; Дыбо 1981:73] – від *prˈavъ (а.п. *a*, див. II.2.2); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від дієслова *praviti [ЭССЯ 12, 1985:176];

*bˈabuxa – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*dˈěvuxa – від *dˈěva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*stˈaruxa – від *stˈarъ, ж.р. *stˈara (а.п. *a*, див. II.2.2);

*bˈabītjь – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*brˈatītjь – від *brˈatъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*cьsàrītjь [Дыбо 1981:189] – від *cьsàr’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈědītjь [Зализняк 1985:147] – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈurītjь [Дыбо 1981:174] – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3);

*šˈurītjь – від *šˈur’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*vor̥̀nītjь – від *vor̥̀na (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bˈujākъ – від *bˈujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*rˈybākъ [Основы 1990:105] – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈilāčь – від *sˈila (а.п. *a*, див. II.1.3);

*glˈadýšь – від *glˈadъ (а.п *a*, див. II.2.2).

Суфікс -ьnъ(jь)

*bˈanьnъ(jь) [Колесов 1978:4] – від *bˈan’ā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bol̥̀tьnъ(jь) [Булаховський II 1977:395; Колесов 1978:5] – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11);

*brˈat(r)ьnъ(jь) – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈujьnъ(jь) – від субстантивованого *bˈujь (а.п. *a*, див. II.2.2);

*bˈurьnъ(jь) [Дыбо 1981:91] – від *bˈura/*bˈur’ā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*čˈadьnъ(jь) – від *čˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*čˈasьnъ(jь) – від *čˈasъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*čˈudьnъ(jь) [Колесов 1978:30, 31] – від *čˈudo (а.п. *a*, див. II.1.25);

*dˈědьnъ(jь) – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈělьnъ(jь) – від *dˈělo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*dˈymьnъ(jь) [Колесов 1978:10] – від *dˈymъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gˈadьnъ(jь) – від *gˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*glˈinьnъ(jь) [Колесов 1978:7] – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*grˈivьnъ(jь) – від *grˈiva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*grˈudьnъ(jь) – від *grˈuda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*grˈušьnъ(jь) – від *grˈušā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*gъr̥̀dlьnъ(jь) – від *gъr̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*xlˈěbьnъ(jь) [Колесов 1978:29] – від *xlˈěbъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*xˈulьnъ(jь) [Колесов 1978:29] – від *xˈula (а.п. *a*, див. II.1.3);

*xˈybьnъ(jь) [Булаховський II 1977:428] – від *xˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈablonьnъ(jь) – від *(j)ˈablonь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*(j)ˈagodьnъ(jь) – від *(j)ˈagoda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈavorьnъ(jь) – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈěz̨vьnъ(jь)– від *(j)ˈězva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*jˈutrьnъ(jь) – від *jˈutro (а.п. *a*, див. II.1.11);

*jˈužьnъ(jь) – від *jˈugъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈadьnъ(jь) – від *kˈadь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*kˈašьnъ(jь) – від *kˈašā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kolě̀nьnъ(jь) – від *kolě̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);

*konòpьnъ(jь) – від *konòpjā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*koprìvьnъ(jь) – від *koprìva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kopỳtьnъ(jь) – від *kopỳto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*korìstьnъ(jь) – від *korìstь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*kor̥̀vьnъ(jь) – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);

*krˈajьnъ(jь) – від *krˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈupьnъ(jь) – від *kˈupa (а.п. *a*, див. II.1.3), *kˈupъ «купа» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈurьnъ(jь) – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3), *kˈurъ «півень» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kъnìžьnъ(jь) [Колесов 1978:12] – від *kъnìga (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈytьnъ(jь) – від *kˈyta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈadьnъ(jь) – від *lˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈavьnъ(jь) – від *lˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈazьnъ(jь) – від *lˈazъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈětьnъ(jь)/*lˈětьnь(jь) [Колесов 1978:13] – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈixvьnъ(jь) – від *lˈixva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈipьnъ(jь) – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lopàtьnъ(jь) – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈučьnъ(jь) – від *lˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈužьnъ(jь) – від *lˈužā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈyčьnъ(jь) [Колесов 1978:13] – від *lˈyko (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈaslьnъ(jь) [Колесов 1978:15] – від *mˈaslo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mer̥̀žьnъ(jь) – від *mer̥̀žā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈědьnъ(jь) [Колесов 1978:16] – від *mˈědь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈěrьnъ(jь) [Булаховський II 1977:428] – від *mˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈěstьnъ(jь) [Колесов 1978:17] – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mogỳlьnъ(jь) – від *mogỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mor̥̀zьnъ(jь) [Булаховський II 1977:395] – від *mor̥̀zъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*motỳčьnъ(jь) – від *motỳka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈǫčьnъ(jь) [Дыбо 1981:90] – від *mˈǫka «топтання, мордування» (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈydlьnъ(jь) – від *mˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈyslьnъ(jь) [Дыбо 1981:91] – від *mˈyslь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*nˈudjьnъ(jь) [Колесов 1978:17–18; Дыбо 1981:91] – від *nˈudjā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*orě̀šьnъ(jь) – від *orě̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*or̥̀tьnъ(jь) [Колесов 1978:19–20] – від *or̥̀tь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*ˈǫzьnъ(jь) – від *ˈǫza (а.п. *a*, див. II.1.3);

*pečàlьnъ(jь) – від *pečàlь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*pˈěnьnъ(jь) – від *pˈěna (а.п. *a*, див. II.1.3);

*plˈužьnъ(jь) – від *plˈugъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*prˈavьnъ(jь) – від *prˈavo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*rˈybьnъ(jь) [Колесов 1978:20–21] – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈadlьnъ(jь) [Колесов 1978:33] – від *sˈadlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sˈěrьnъ(jь) – від *sˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈěverьnъ(jь) – від *sˈěverъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*sˈilьnъ(jь) [Булаховський II 1977:428; Kiparsky 1962:274; Колесов 1978:21; Дыбо 1981:87, 90; Зализняк 1985:150] – від *sˈila (а.п. *a*, див. II.1.3);

*slˈavьnъ(jь) [Булаховський II 1977:385–386, 428; Колесов 1978:22; Дыбо 1981:87, 90; Зализняк 1985:150] – від *slˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);

*stˈadьnъ(jь) [Дыбо 1981:90] – від *stˈado (а.п. *a*, див. II.1.11);

*sъmьr̥̀tьnъ(jь) [Дыбо 1981:87] – від *sъmьr̥̀tь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*sˈyrьnъ(jь) [Колесов 1978:25; Дыбо 1981:87] – від *sˈyrъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*sˈytьnъ(jь) [Колесов 1978:25] – від *sˈytь «ситість» (а.п. *a*, див. II.1.17);

*šˈidlьnъ(jь) – від *šˈidlo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*šˈijьnъ(jь) – від *šˈijā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*tˈinьnъ(jь) – від *tˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vˈěrьnъ(jь) [Булаховський II 1977:385–386, 428; Колесов 1978:6; Дыбо 1981:86, 94; Зализняк 1985:150] – від *vˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vˈětrьnъ(jь) [Колесов 1978:6; Дыбо 1981:90] – від *vˈětrъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*vˈolьnъ(jь) [Булаховський II 1977:386, 428] – від *vˈol'ā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vol̥̀žьnъ(jь) [Колесов 1978:6] – від *vol̥̀ga (а.п. *a*, див. II.1.3);

*zˈadьnъ(jь) – від *zˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*želě̀zьnъ(jь) – від *želě̀zo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*žˈilьnъ(jь) [Колесов 1978:11) – від *žˈila (а.п. *a*, див. II.1.3);

*žˈitьnъ(jь) [Колесов 1978:11] – від *žˈito (а.п. *a*, див. II.1.11).

Суфікс -ovъ (-evъ)

*bārànovъ(jь) – від *bārànъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*ber̥̀zovъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Колесов 1978:4–5; Дыбо 1981:125] – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);

*brˈat(r)ovъ(jь) [Зализняк 1985:150] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*bˈukovъ(jь) [Булаховський II 1977:421] – від *bˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*dˈědovъ(jь) – від *dˈědъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gˈadovъ(jь) – від *gˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*gor̥̀xovъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Колесов 1978:7; Дыбо 1981:125] – від *gor̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*grˈabovъ(jь) [Булаховський II 1977:422] – від *grˈabъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*grˈuševъ(jь) [Булаховський II 1977:422] – від *grˈušā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*xlˈěbovъ(jь) – від *xlˈěbъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*ˈivovъ(jь) [Булаховський II 1977:421] – від *ˈiva (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈablonevъ(jь) – від *(j)ˈablonь (а.п. *a*, див. II.1.17);

(j)ˈasenovъ(jь)/(j)ˈasenevъ(jь) – від *(j)ˈasenъ/*(j)ˈasen'ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈastrę̄bovъ(jь) – від *(j)ˈastrę̄bъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈavorovъ(jь) – від *(j)ˈavorъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*(j)ˈelьxovъ(jь) – від *(j)ˈelьxa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈazovъ(jь) – від *lˈazъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈětovъ(jь) – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*lˈinovъ(jь)/*lˈin’evъ(jь) – від *lˈinъ/*lˈin’ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈipovъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Колесов 1978:13] – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lopàtovъ(jь) – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈukovъ(jь) [Колесов 1978:13] – від *lˈukъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈuževъ(jь) – від *lˈužā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lˈykovъ(jь)/*lˈyčevъ(jь) – від *lˈyko (а.п. *a*, див. II.1.11);

*mˈakovъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Колесов 1978:13–14; Дыбо 1981:125] – від *mˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*mˈěrovъ(jь) – від *mˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈěstovъ(jь) – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);

*orě̀xovъ(jь) [Колесов 1978:18] – від *orě̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*or̥kỳtovъ(jь) – від *or̥kỳta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*pˈǫpovъ(jь) – від *pˈǫpъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈakovъ(jь) [Дыбо 1981:125] – від *rˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*smer̥̀kovъ(jь) [Булаховський II 1977:421] – від *smer̥̀ka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈosnovъ(jь) – від *sˈosna (а.п. *a*, див. II.1.3);

*svˈatovъ(jь) – від *svˈatъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*tˈisovъ(jь) – від *tˈisъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*vˈišьn’evъ(jь) [Булаховський II 1977:422; Колесов 1978:6] – від *vˈišьn’ā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vъnùkovъ(jь) – від *vъnùkъ (а.п. *a*, див. II.1.7).

Суфікс -ěnъ (-anъ)

*ber̥̀stěnъ(jь) – від *ber̥̀sta (а.п. *a*, див. II.1.3);

*bol̥̀těnъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 378, 426] – від *bol̥̀to (а.п. *a*, див. II.1.11);

*(j)elь̀šanъ(jь) – від *(j)elь̀xa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*glˈiněnъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 376; Колесов 1978:7; Дыбо 1981:131, 137, 140; Зализняк 1985:150] – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈaměnъ(jь) [Булаховський II 1977:375] – від *kˈamy (а.п. *a*, див. II.1.23);

*konòpjanъ(jь) [Булаховський II 1977:378] – від *konòpjā (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈožanъ(jь) [Булаховський II 1977:372; Дыбо 1981:131, 138] – від *kˈožā (а.п. *а*, див. II.1.3);

*lˈipěnъ(jь) – від *lˈipa (а.п. *а*, див. II.1.3);

*lˈyčanъ(jь) [Булаховський II 1977:383; Колесов 1978:13] – від *lˈyko (а.п. *а*, див. II.1.11);

*mˈaslěnъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 383, 426; Дыбо 1981:131, 137] – від *mˈaslo (а.п. *а*, див. II.1.11);

*mˈěděnъ(jь) [Булаховський II 1977:380, 425; Колесов 1978:16; Дыбо 1981:131,137; Зализняк 1985:150] – від *mˈědь (а.п. *а*, див. II.1.17);

*nˈitěnъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 376; Дыбо 1981:131, 137] – від *nˈitь (а.п. *а*, див. II.1.17);

*or̥̀kỳtěnъ(jь) [Булаховський II 1977:376] – від *or̥̀kỳta (а.п. *а*, див. II.1.3);

*pьl̥̀stěnъ(jь) [Булаховський II 1977:380, 425] – від *pьl̥̀stь (а.п. *а*, див. II.1.17);

*sol̥̀měnъ(jь) [Булаховський II 1977:372] – від *sol̥̀ma (а.п. *а*, див. II.1.3);

*vˈětrěnъ(jь) [Булаховський II 1977:380–381, 426] – від *vˈětrъ (а.п. *а*, див. II.1.7);

*vьl̥̀něnъ(jь) [Булаховський II 1977:381–382; Дыбо 1981:131, 137] – від *vьl̥̀na «шерсть, вовна» (а.п. *а*, див. II.1.3);

*žˈitěnъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 383, 426] – від *žˈito (а.п. *а*, див. II.1.11).

Суфікс -ьjь

*bˈabьjь [Дыбо 1981:160, 166; Зализняк 1985:149] – від *bˈaba (а.п. *а*, див. II.1.3);

*bārànьjь – від *bārànъ (а.п. *а*, див. II.1.7);

*ber̥̀zьjь – від *ber̥̀za (а.п. *а*, див. II.1.3);

*dˈěvьjь – від *dˈěva (а.п. *а*, див. II.1.3);

*gˈadьjь – від *gˈadъ (а.п. *а*, див. II.1.7);

*govę̀djь(jь) – від *govę̀do (а.п. *а*, див. II.1.11);

*xol̥̀pьjь – від *xol̥̀pъ (а.п. *а*, див. II.1.7);

*(j)ˈastrę̄bьjь – від *(j)ˈastrę̄bъ (а.п *а*, див. II.1.7);

*jˈutrьjь – від *jˈutro (а.п. *а*, див. II.1.11);

*kobỳlьjь – від *kobỳla (а.п. *а*, див. II.1.3);

*kor̥̀vьjь [Дыбо 1981:160, 166; Зализняк 1985:149] – від *kor̥̀va (а.п. *а*, див. II.1.3);

*kˈurьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *kˈura (а.п. *а*, див. II.1.3), *kˈurъ «півень» (а.п. *а*, див. II.1.7);

*lˈětьjь – від *lˈěto (а.п. *а*, див. II.1.11);

*lˈipьjь – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈušьjь – від *mˈuxa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈyšьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *mˈyšь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*rˈačьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *rˈakъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*rˈybьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *rˈyba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sor̥̀čьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *sor̥̀ka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈučьjь – від *sˈuka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ščˈučьjь – від *ščˈuka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vor̥̀nьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *vor̥̀na (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vъnùčьjь – від *vъnùkъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*žˈabьjь [Дыбо 1981:160, 166] – від *žˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -īnъ

*bˈabīnъ [Дыбо 1981:179, 181, 184; Зализняк 1985:149] – від bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ber̥̀zīnъ – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);

*(j)ˈastrę̄bīnъ – від *(j)ˈastrę̄bъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kor̥̀vīnъ [Колесов 1978:12; Дыбо 1981:181] – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈurīnъ – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3), *kˈurъ «півень» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*lˈipīnъ – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈamīnъ [Дыбо 1981:179, 181] – від *mˈama (а.п. *a*, див. II.1.3);

*mˈušīnъ – від *mˈuxa (а.п. *a*, див. II.1.3);

*sˈučīnъ – від *sˈuka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*ščˈučīnъ – від *ščˈuka (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vˈědьmīnъ – від *vˈědьma (а.п. *a*, див. II.1.3);

*vъnùčīnъ – від *vъnùkъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*vˈydrīnъ – від *vˈydra (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -ьskъ

*bˈabьskъ(jь) [Дыбо 1981:69] – від *bˈaba (а.п. *a*, див. II.1.3);

*brˈat(r)ьskъ(jь) [Булаховський II 1977:432; Колесов 1978:5; Дыбо 1981:69; Зализняк 1985:150] – від *brˈat(r)ъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*čˈędьskъ(jь) – від *čˈędo (а.п. *a*, див. II.1.11);

*glˈinьskъ(jь) – від *glˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);

*xol̥̀pьskъ(jь) [Дыбо 1981:69; Зализняк 1985:150] – від *xol̥̀pъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kor̥̀vьskъ(jь) – від *kor̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);

*kˈurьskъ(jь) – від *kˈura (а.п. *a*, див. II.1.3), *kˈurъ «півень» (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kъmètьskъ(jь) [Дыбо 1981:69] – від *kъmètъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*lˈipьskъ(jь) – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lopàtьskъ(jь) – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈěstьskъ(jь) – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);
*rˈajьskъ(jь) [Дыбо 1981:69] – від *rˈajь (а.п. *a*, див. II.1.7);
*sˈěverьskъ(jь) [Колесов 1978:144] – від *sˈěverъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*svˈatьskъ(jь) – від *svˈatъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*sьr̥̀bьskъ(jь) [Дыбо 1981:69] – від *sьr̥̀bъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*vol̥̀šьskъ(jь) [Дыбо 1981:69] – від *vol̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7).

Суфікс -avъ

*ber̥̀zavъ(jь) – від *ber̥̀za (а.п. *a*, див. II.1.3);
*bˈujavъ(jь) – від *bˈujь (а.п. *a*, див. II.2.2);
*kor̥̀stavъ(jь) [Булаховський II 1977:427; Дыбо 1981:141; Зализняк 1985:150] – від *kor̥̀sta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kˈylavъ(jь) – від *kˈyla (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈaskavъ(jь) [Дыбо 1981:140; Зализняк 1985:150] – від *lˈaska (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈykavъ(jь) – від *lˈyko (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈaslavъ(jь) – від *mˈaslo (а.п. *a*, див. II.1.11);
*pˈěnavъ(jь) [Булаховський II 1977:427] – від *pˈěna (а.п. *a*, див. II.1.3);
*slˈinavъ(jь) [Дыбо 1981:141] – від *slˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);
*žˈilavъ(jь) [Булаховський II 1977:427] – від *žˈila (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -atъ

*gˈǫbatъ(jь) – від *gˈǫba (а.п. *a*, див. II.1.3);
*grˈivatъ(jь) – *grˈiva (а.п. *a*. див. II.1.3);
*gъr̥̀dlatъ(jь) – від *gъr̥̀dlo (а.п. *a*, див. II.1.11);
*kor̥̀katъ(jь) – від *kor̥̀ka (а.п. *a*, див. II.1.3);
*kˈylatъ(jь) – від *kˈyla (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈipatъ(jь) – від *lˈipa (а.п. *a*, див. II.1.3);
*vьl̥̀natъ(jь) [Дыбо 1981:174] – від *vьl̥̀na «шерсть, вовна» (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -istъ

*mogỳlistъ(jь) – від *mogỳla (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mozòlistъ(jь) – від *mozòlь (а.п. *a*, див. II.1.19);
*pˈěnistъ(jь) – від *pˈěna (а.п. *a*, див. II.1.3);
*por̥̀žistъ(jь) – від *por̥̀gъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*tˈěnistъ(jь) – від *tˈěnь (а.п. *a*, див. II.1.17);

*vˈětvistъ(jь) – від *vˈětvь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*vˈǫzlistъ(jь) – від *vˈǫzlъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*zьr̥̀nistъ(jь) – від *zьr̥̀no (а.п. *a*, див. II.1.11);
*žˈilistъ(jь) – від *žˈila (а.п. *a*, див. II.1.3).

Суфікс -ъkъ

*glˈadъkъ [Булаховський IV 1980:167; Колесов 1978:6–7; Дыбо 1981:104, 106; Булатова 1975:72; Зализняк 1985:150] – від *glˈadъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*rˈě̄zъkъ [Дыбо 1981:104; Зализняк 1985:150] – від *rě̄zъ̀ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Інші прикметникові суфікси

*prˈavьdivъ(jь) [Колесов 1978:32; Зализняк 1985:147] – від *prˈavьda (а.п. *a*, див. II.1.3);

*lopàtastъ(jь) – від *lopàta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*smˈugastъ(jь) – від *smˈuga (а.п. *a*, див. II.1.3).

1.5. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені в праслов'янській мові від дієслів з баритонованою а.п., отримали баритоновану а.п. (наголошувався корінь, але при наявності в корені дифтонгічного сполучення, не прикритого приголосним, наголос припадав на післякореневий суфіксальний голосний):
*krˈadьba [Колесов 1978:12] – від *krˈasti *krˈadetь (а.п. *a*, див. II.5.9);
*rˈězьba [Булаховський IV 1980:273] – від *rˈězati *rˈěžetь (а.п. *a*, див. II.5.13);
*svˈatьba [Булаховський IV 1980:273, 434; Колесов 1978:33; Зализняк 1985:149] – від *svˈatati *svˈatajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*dˈělatel'ь – від *dˈělati *dˈělajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);
*dˈětel'ь, *dˈějatel'ь – відповідно від *dˈěti *dˈědjetь (а.п. *a*, див. II.4.9), *dˈějati *dˈějetь (а.п. *a*, див. II.5.13);
*krˈytel'ь – від *krˈyti *krˈyjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);
*rˈytel'ь – від *rˈyti *rъvètь/*rˈyjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);
*znˈatel'ь – від *znˈati *znˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.9);
*žˈętel'ь – від *žˈęti *žьmètь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*xvˈastūnъ – від *xvˈastati *xvˈastajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);
*klˈikūnъ – від *klˈikati *klˈičetь (а.п. *a*, див. II.5.13);
*pˈěstūnъ [Колесов 1978:33; Дыбо 1981:258; Зализняк 1985:149] – від *pˈěstiti *pˈěstītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*grˈabežь [Колесов 1978:7; Зализняк 1985:147] – від *grˈabiti *grˈabītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*krˈadežь – від *krˈasti *krˈadetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*pˈadežь [Колесов 1978:18] – від *pˈasti *pˈadetь (а.п. *a*, див. II.5.9), *pˈadati *pˈadajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*prˈavežь [Колесов 1978:32; Зализняк 1985:147] – від *prˈaviti *prˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*bˈitьсь – від *bˈiti *bˈьjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*borь̀сь, род. *borь̀са – від *bor̥ti *bˈor’etь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*jˈězdьсь – від *jˈězditi *jˈězdītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*krˈavьсь – від *krˈajati *krˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*mьnь̀сь, род. mьnь̀са – від *mˈęti *mˈьnetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*rˈězьсь – від *rˈězati *rˈěžetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*šьvь̀сь, род. *šьvь̀са – від *šˈiti *šˈьvetь/*šˈijetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*žьnь̀сь, род. žьnь̀са – від *žˈęti *žˈьnetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*žьrь̀сь, род. *žьrь̀са – від *žьr̥ti «творити жертву», *žˈьretь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*bˈěgāčь – від *bˈěgati *bˈěgajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*mˈěridlo [Колесов 1978:17; Зализняк 1985:147] – від *mˈěriti *mˈěrītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*prˈavidlo [Колесов 1978:32; Зализняк 1985:147] – від *prˈaviti *prˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*vˈětridlo [Колесов 1978:6; Зализняк 1985:147] – від *vˈětriti *vˈětrītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*lˈazīšče, *lˈazīsko – від *lˈaziti *lˈazītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*lˈětīšče – від *lˈětiti «проводити літо» *lˈětītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*bˈitьje [Зализняк 1985:149] – від дієприкметникової форми *bˈitъ дієслова *bˈiti *bˈьjetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*kol̥tьje – від дієприкметникової форми *kol̥tь дієслова *kol̥ti *kˈol’etь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*dˈělanьje – від дієприкметникової форми *dˈělanъ дієслова *dˈělati *dˈělajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*mˈyslenьje – від дієприкметникової форми *mˈyslenъ дієслова *mˈysliti *mˈyslītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*znˈanьje [Зализняк 1985:149] – від дієприкметникової форми *znˈanъ дієслова *znˈati *znˈajetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*gˈybělь – від *gˈybnǫti *gˈybnetь (а.п. *a*, див. II.5.17).

1.6. Усе сказане про наголошення в праслов'янській мові безпрефіксних імен з вокалічним суфіксом, похідних від слів з баритонованою а.п. (див. III.1.4, III.1.5), стосується і тих випадків, коли твірне слово уже мало вокалічний суфікс, тобто при наявності в похідному імені двох (трьох) вокалічних суфіксів (ураховуючи і тематичний суфікс основ на приголосний).

Суфікс -ъka (-ьka)

*bˈabušьka – від *bˈabuxa (а.п. *a*, див. III.1.4);
*dˈĕvušьka –від *dˈĕvuxa (а.п. *a*, див. III.1.4);
*dˈĕvъčьka [Колесов 1978:9] – від *dˈĕvъka (а.п. *a*, див. III.1.4);
*kˈurъčьka – від *kˈurъka (а.п. *a*, див. III.1.4);
*lˈĕtovъka – від *lˈĕtovъ (а.п. *a*, див. III.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *lˈĕtovati [ЭССЯ 15, 1988:18];
*lˈipovъka – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*lˈukovъka – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈakovъka – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈamъčьka – від *mˈamъka (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈaslĕnъka – від *mˈaslĕnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈaslьnъka – від *mˈaslьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈĕdĕnъka – від *mˈĕdĕnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*ˈǫdъčьka – від *ˈǫdъka (а.п. *a*, див. III.1.4);
*stˈarušьka – від *stˈaruxa (а.п. *a*, див. III.1.4);
*vˈišьn'evъka – від *vˈišьn'evъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*vьl̥nĕnъka – від *vьl̥nĕnъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікс -ica

*ber̥zovica – від *ber̥zovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*bol̥tьnica – від *bol̥tьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*bˈukovica – від *bˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*bˈukъvica [Колесов 1978:5] – від *bˈukȳ, род. *bˈukъve (а.п. *a*, див. II.1.30);
*dˈymьnica – від *dˈymьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*gor̥xovica – від *gor̥xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*xlˈĕbьnica [Колесов 1978:28] – від *xlˈĕbьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*(j)ˈagodьnica – від *(j)ˈagodьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*(j)ˈavorьnica – від *(j)ˈavorьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*jˈutrьnica – від *jˈutrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*kˈamenica – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);
*kˈožanica – від *kˈožanъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈazьnica – від *lˈazьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈětьnica – від *lˈětьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipovica – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipьnica – від *lˈipьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lopàtьnica – від *lopàtьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈukovica [Колесов 1978:13] – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈužьnica – від *lˈužьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovica [Колесов 1978:14] – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovьnica – від *mˈakovьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mˈaslěnica [Колесов 1978:15] – від *mˈaslěnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈaslьnica – від *mˈaslьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈaterьnica – від *mˈaterьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mˈěděnica [Дыбо 1981:173] – від *mˈěděnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈědьnica [Колесов 1978:16–17] – від *mˈědьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěrьnica – від *mˈěrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈilostьnica – від *mˈilostьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mogỳlьnica – від *mogỳlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mor̥̀zьnica – від *mor̥̀zьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈǫčenica – від дієприкметникової форми *mˈǫčenъ дієслова *mˈǫčiti *mˈǫčītь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*mˈydlьnica – від *mˈydlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*or̥̀tьnica [Колесов 1978:20] – від *or̥̀tьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*ˈǫzьnica [Дыбо 1981:173] – від *ˈǫzьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*pˈěstūnica [Колесов 1978:33] – від *pˈěstūnъ (а.п. *a*, див. III.1.5);

*pˈǫgъvica [Колесов 1978:19] – від *pˈǫgȳ, род. *pˈǫgъve (а.п. *a*, див. II.1.30);

*tˈykъvica [Колесов 1978:28] – від *tˈykȳ, род. *tˈykъve (а.п. *a*, див. II.1.30);

*žˈitьnica [Колесов 1978:11] – від *žˈitьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікси -īna, -ina

*ber̥̀zovīna – від *ber̥̀zovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*brˈatovьščīna – від *brˈatovьskъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*bˈukovīna – від *bˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*dˈědovīna – від *dˈědovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*dˈědovьščīna – від *dˈědovьskъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*dˈěvъčina – від *dˈěvъka (а.п. *a*, див. III.1.4);

*gor̥̀xovīna – від *gor̥̀xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*(j)ˈagnętina – від *(j)ˈagnę, род. *(j)ˈagnęte (а.п. *a*, див. II.1.27);

*lˈětovīna – від *lˈětovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈětьnīna – від *lˈětьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipovīna – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈukovīna – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈykovīna – від *lˈykovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovīna [Дыбо 1981:173] – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈaterьnīna – від *mˈaterьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mˈaterьščīna – від *mˈaterьskъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*orě̀xovīna – від *orě̀xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*pˈǫpovīna – від *pˈǫpovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*stˈarějьšīna [Зализняк 1985:147] – від форми вищого ступеня *stˈarějь, род. *stˈarějьša прикметника *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Суфікс -ьсь

*ber̥̀zovьсь – від *ber̥̀zovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*brˈat(r)ovьсь – від *brˈat(r)ovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kˈamenьсь – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);

*kor̥̀vīnьсь – від *kor̥̀vīnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈaskavьсь – від *lˈaskavъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipovьсь – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈukovьсь – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈykovьсь – від *lˈykovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovьсь – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěděnьсь – від *mˈěděnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*orě̀xovьсь – від *orě̀xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікс -īkъ

*ber̥̀zovīkъ – від *ber̥̀zovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*bˈurьnīkъ – від *bˈurьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*dˈělьnīkъ – від *dˈělьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*dˈymьnīkъ [Колесов 1978:10] – від *dˈymьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*xlˈěbьnīkъ [Колесов 1978:28–29] – від *xlˈěbьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*(j)ˈagodьnīkъ – від *(j)ˈagodьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*(j)ˈavorьnīkъ – від *(j)ˈavorьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kopỳtьnīkъ – від *kopỳtьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kˈurnīkъ «курятник» – від *kˈurьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kъnìžьnīkъ [Колесов 1978:12; Дыбо 1981:187] – від *kъnìžьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈavьnīkъ – від *lˈavьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈazьnīkъ – від *lˈazьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈětьnīkъ [Колесов 1978:13] – від *lˈětьnь (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipovīkъ – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipьnīkъ [Колесов 1978:13] – від *lˈipьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lopàtьnīkъ – від *lopàtьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈukovīkъ – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈyčьnīkъ – від *lˈyčьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovьnīkъ – від *mˈakovьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mˈaslěnīkъ [Дыбо 1981:188] – від *mˈaslěnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈaslьnīkъ – від *mˈaslьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mer̥̀žьnīkъ – від *mer̥̀žьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěděnīkъ [Дыбо 1981:175, 188] – від *mˈěděnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈědьnīkъ [Колесов 1978:17] – від *mˈědьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěrьnīkъ [Колесов 1978:17] – від *mˈěrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěstьnīkъ [Колесов 1978:17] – від *mˈěstьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈilostьnīkъ – від *mˈilostьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mogỳlьnīkъ – від *mogỳlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈǫčenīkъ [Колесов 1978:16] – від дієприкметникової форми *mˈǫčenъ дієслова *mˈǫčiti *mˈǫčĭtь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*mˈydlьnīkъ – від *mˈydlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*nˈitěnīkъ [Дыбо 1981:188] – від *nˈitěnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*nˈudjьnīkъ [Колесов 1978:18] – від *nˈudjьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*orě̀šьnīkъ – від *orě̀šьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*or̥̀tьnīkъ [Колесов 1978:20; Дыбо 1981:175, 187] – від *oȑ̥tьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*ˈǫzьnīkъ – від *ˈǫzьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*prˈavьdьnīkъ – від *prˈavьdьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*sˈadlьnīkъ [Колесов 1978:33] – від *sˈadlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*sˈěmenьnīkъ [Колесов 1978:24] – від *sˈěmenьnъ (а.п. *a*, див. III.1.6);

*stˈadьnīkъ – від *stˈadьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*sъmьr̥̀tьnīkъ – від *sъmьȑ̥tьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*sˈyrьnīkъ – від *sˈyrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*sˈytьnīkъ [Колесов 1978:25] – від *sˈytьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*šˈidlьnīkъ [Колесов 1978:31] – від *šˈidlьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*vˈěrьnīkъ [Колесов 1978:6] – від *vˈěrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*vьl̥̀něnīkъ [Дыбо 1981:188] – від *vьl̥̀něnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*zˈadьnīkъ – від *zˈadьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*žˈitьnīkъ – від *žˈitьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікс -ьje

*ber̥̀menьje – від *ber̥̀mę, род. *ber̥̀mene (а.п. *a*, див. II.1.21);

*ber̯̀zovьje – від *ber̥̀zovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*bˈukovьje – від *bˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kˈamenьje [Колесов 1978:12; Дыбо 1981:153; Зализняк 1985:149] – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);

*lˈipovьje – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovinьje – від *mˈakovina (а.п. *a*, див. III.1.6);

*mˈakovьje – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈǫčenьje – від дієприкметникової форми *mˈǫčenъ дієслова *mˈǫčiti *mˈǫčī̆tь (а.п. *a*, див. II.5.3);

*orě̏xovьje – від *orě̏xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*tˈisovьje – від *tˈisovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*znˈamenьje [Колесов 1978:11; Дыбо 1981:155] – від *znˈamę, род. *znˈamene (а.п. *a*, див. II.1.21).

Суфікси -ĭšče, -īsko

*bˈukovī̆šče – від *bˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*gor̥̀xovī̆šče, *gor̥̀xovīsko – від *gor̥̀xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈětovī̆šče, *lˈětovīsko – від *lˈětovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈipovī̆šče – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*lˈukovī̆šče – від *lˈukovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈakovī̆šče, *mˈakovīsko – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*orě̏xovī̆šče, *orě̏xovīsko – від *orě̏xovъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікс -ostь (-estь)

*bˈujьnostь – від *bujьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěrьnostь – від *mˈěrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈěstьnostь – від *mˈěstьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈǫčьnostь – від *mˈǫčьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*sъmьr̥̀tьnostь – від *sъmьr̥̀tьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*vˈěrьnostь – від *vˈěrьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*vˈolьnostь – від *vˈolьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4).

Суфікс -ьnъ(jь)

*ber̥̀menьnъ(jь) – від *ber̥̀mę, род. *ber̥̀mene (а.п. *a*, див. II.1.21);

*čˈudesьnъ(jь) [Дыбо 1981:91] – від *čˈudo, род. *čˈudese (а.п. *a*, див. II.1.25);

*ˈistīnьnъ(jь) [Дыбо 1981:87, 91] – від *ˈistīna (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kˈamenьnъ(jь) [Булаховський II 1977:396; Колесов 1978:12] – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);

*mˈakovьnъ(jь) – від *mˈakovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*mˈaterьnъ(jь) – від *mˈati, род. *mˈatere (а.п. *a*, див. II.1.28);
*mˈilostьnъ(jь) – від *mˈilostь (а.п. *a*, див. III.1.4);
*prˈavьdьnъ(jь) [Дыбо 1981:87, 91] – від *prˈavъda (а.п. *a*, див. III.1.4);
*rˈadostьnъ(jь) [Дыбо 1981:91] – від *rˈadostь (а.п. *a*, див. III.1.4);
*sˈěmenьnъ(jь) [Колесов 1978:24] – від *sˈěmę, род. *sˈěmene (а.п. *a*, див. II.1.21);
*tˈěmenьnъ(jь) – від *tˈěmę, род. *tˈěmene (а.п. *a*, див. II.1.21);
*tˈykъvьnъ(jь) – від *tˈykȳ, род. *tˈykъve (а.п. *a*, див. II.1.30);
*vˈymenьnъ(jь) – від *vˈymę, род. *vˈymene (а.п. *a*, див. II.1.21);
*znˈamenьnъ(jь) – від *znˈamę, род. *znˈamene (а.п. *a*, див. II.1.21);
*žьr̥̀nъvьnъ(jь) – від *žьr̥̀nȳ, род. *žьr̥̀nъve (а.п. *a*, див. II.1.30).

Інші прикметникові суфікси

*(j)ˈagnętjьjь – від *(j)ˈagnę, род. (j)ˈagnęte (а.п. *a*, див. II.1.27);

*mˈaterīnъ [Дыбо 1981:179; Зализняк 1985:149] – від *mˈati, род. *mˈatere (а.п. *a*, див. II.1.28);

*brˈat(r)ovьskъ(jь) – від *brˈat(r)ovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*dˈědovьskъ(jь) [Колесов 1978:10] – від *dˈědovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*lˈipovьskъ(jь) – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈaterьskъ(jь) – від *mˈati, род. *mˈatere (а.п. *a*, див. II.1.28);

*ber̥̀menatъ(jь) – від *ber̥̀mę, род. *ber̥̀mene (а.п. *a*, див. II.1.21);
*kˈamenatъ(jь) – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);
*lˈipovatъ(jь) – від *lˈipovъ (а.п. *a*, див. III.1.4);
*mˈědьnatъ(jь) – від *mˈědьnъ (а.п. *a*, див. III.1.4);

*kˈamenistъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *kˈamy, род. *kˈamene (а.п. *a*, див. II.1.23);

*mˈilostivъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *mˈilostь (а.п. *a*, див. III.1.4);

*znˈamenitъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *znˈamę, род. *znˈamene (а.п. *a*, див. II.1.21).

1.7. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені в праслов'янській мові від імен з окситонованою а.п., отримали баритоновану а.п. з наголосом на голосному суфікса (а.п. a_1). У пізньопраслов'янській мові після скорочення довгих голосних таку акцентуацію зберігали утворення, суфіксальний голосний яких був коротким (первісно коротким або первісно довгим, але скороченим під час згаданого скорочення довгот).

Суфікс -ъka (-ьka)

*bě̄lъ̀ka [Колесов 1978:59] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*cě̄vъ̀ka – від *cě̄và (а.п. *b*, див. II.1.4);

*čelъ̀ka – від *čelò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*dě̄žь̀ka – від *dě̄žà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*dīrъ̀ka [Колесов 1978:59] – від *dīrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*golъ̀ka – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*jūšь̀ka – від *jūxà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*kotъ̀ka – від *kotъ̀ «кіт» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krāsъ̀ka [Колесов 1978:59] – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lě̄šь̀ka – від *lě̄xà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*līsъ̀ka – від *līsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lǭčь̀ka – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lъbъ̀ka – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lьvъ̀ka – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*l’ūbъ̀ka – від *l’ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*metъlъ̀ka – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mě̄nъ̀ka – від *mě̄nà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mǭčь̀ka [Колесов 1978:59] – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*pīlъ̀ka – від *pīlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*rešetъ̀ka [Колесов 1978:59] – від *rešetò (а.п.*b*, див. II.1.12);

*rě̄čь̀ka [Колесов 1978:59; Зализняк 1985:147] – від *rě̄kà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*slūžь̀ka [Колесов 1978:59–60] – від *slūgà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*strě̄lъ̀ka – від *strě̄là (а.п. *b*, див. II.1.4);

*stьžь̀ka – від *stьgà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*svě̄tjь̀ka [Колесов 1978:59] – від *svě̄tjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ščerъ̀ka [Колесов 1978:60] – від *ščerà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trāvъ̀ka [Колесов 1978:60] – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trǭbъ̀ka – від *trǭbà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*zmьjь̀ka – від *zmьjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ženъ̀ka [Колесов 1978:59; Зализняк 1985:147] – від *ženà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ìca

*bě̄lìca – від *bě̄lъ̀, ж.р. *bě̄là (а.п. *b*, див. II.2.3);

*blъšìca – від *blъxà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*čьr̥nìca [Дыбо 1981:172] – від *čьr̥nъ̀, ж.р. *čьr̥nà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*debelìca – від *debelъ̀, ж.р. *debelà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*dobrìca – від *dobrъ̀, ж.р. *dobrà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*golìca – від *golъ̀, ж.р. *golà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*(j)edīnìca – від *(j)edīnъ̀ (а.п. *b*, див. II.4.1);

*(j)ežìca – від *(j)ežь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*jьgrìca – від *jьgrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*komārìca – від *komārъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konìca – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kor̥lìca – від *kor̥l'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotìca – від *kotъ̀ «кіт» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlìca – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krāsìca – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krǭglìca – від *krǭglъ̀, ж.р. *krǭglà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*krūpìca – від *krūpà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krъtìca – від *krъtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kūnìca – від *kūnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*kъlìca – від *kъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lě̄šìca – від *lě̄xà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*līsìca [Булаховський IV 1980:267] – від *līsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lopūšìca – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lǭčìca – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lъbìca – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lъžìca – від *lъžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*lьvìca – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*l'ūbìca – від *l'ūbъ̀, ж.р. *l'ūbà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*l'ūtìca – від *l'ūtъ̀, ж.р. *l'ūtà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*medjìca – від *medjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*metъlìca – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*modrìca – від *modrъ̀, ж.р. *modrà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mokrìca – від *mokrъ̀, ж.р. *mokrà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mǭčìca – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mьr̥tvìca – від *mьr̥tvъ̀, ж.р. *mьr̥tvà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*orьlìca [Зализняк 1985:147] – від *orьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*osьlìca [Дыбо 1981:172] – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьšenìca [Булаховський IV 1980:267] – від *pьšenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sestrìca – від *sestrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*sokolìca – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stolìca [Булаховський IV 1980:267; Дыбо 1981:172] – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*teplìca – від *teplъ̀, ж.р. *teplà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*trāvìca – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*vьdovìca [Дыбо 1981:172; Зализняк 1985:147] – від *vьdovà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*vьr̥bìca – від *vьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*žьl̥tìca – від *žьl̥tъ̀, ж.р. *žьl̥tà (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -ota (-ēta)

*bē̆lòta – від *bē̆lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bъdròta – від *bъdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*čьr̥nòta – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*dobròta [Дыбо 1981:123, 125; Зализняк 1985:150] – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*glūpòta – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*golòta – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*grē̆xòta – від *grē̆xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krāsòta – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*l'ūbòta – від *l'ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mokròta [Дыбо 1981:124; Зализняк 1985:150] – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mǭdròta – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mьr̥tvòta – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*or̥bòta [Дыбо 1981:124; Зализняк 1985:150] – від *or̥bъ̀ «осиротілий» (а.п. *b*), пор. *or̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8), *or̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ostròta – від *ostrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*pьstròta [Зализняк 1985:150] – від *pьstrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ščedròta [Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:150] – від *ščedrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*teplòta [Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:150] – від *teplъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*tъščèta [Дыбо 1981:123] – від *tъščь̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -ina (відіменникові утворення)

*ber̥stìna – від *ber̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bъzìna – від *bъzъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8), *bъzà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*bȳčìna – від *bȳkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*cē̆vìna – від *cē̆và (а.п. *b*, див. II.1.4);

*dūplìna [Дыбо 1981:173] – від *dūplò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*xlē̆vìna – від *xlē̆vъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xrьbьtìna – від *xrьbьtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xvor̥stìna – від *xvor̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*(j)ę̄drìna – від *(j)ę̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*kl'ūčìna – від *kl'ūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konìna [Дыбо 1981:173; Зализняк 1985:147] – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*košìna [Дыбо 1981:173] – від *košь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotьlìna [Дыбо 1981:173] – від *kotьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlìna – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krovìna – від *krovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krъtìna – від *krъtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kūnìna – від *kūnà «куниця» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*līčìna – від *līcè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lopūšìna – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lūčìna – від *lūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*lъbìna – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lьvìna – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*medjìna – від *medjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*metъlìna – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*osьlìna – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*otьčìna – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*perìna – від *però (а.п. *b*, див. II.1.12);

*plāstìna [Дыбо 1981:173] – від *plāstъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*plāščìna – від *plāščь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pol̥tьnìna – від *pol̥tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pьsìna [Дыбо 1981:173] – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьšenìna – від *pьšenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rešetìna – від *rešetò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sestrìna – від *sestrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*skotìna [Булаховський IV 1980:266; Дыбо 1981:173; Зализняк 1985:147] – від *skotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*somìna – від *somъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stьblìna – від *stьblò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stьžìna – від *stьgà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*sūkъnìna – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ščьr̥bìna [Дыбо 1981:173] – від *ščьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trāvìna [Дыбо 1981:173] – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*tьr̥nìna – від *tьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vol̥kъnìna – від *vol̥kъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vьr̥bìna – від *vьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*žīvotìna – від *žīvotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8).

Суфікс -ъkъ (-ьkь)

*bě̄lъ̀kъ [Колесов 1978:46] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bobъ̀kъ [Зализняк 1985:149] – від *bobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bȳčь̀kъ – від *bȳkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dvorъ̀kъ – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*grě̄šь̀kъ – від *grě̄xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kolъ̀kъ – від *kolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotъ̀kъ [Колесов 1978:48] – від *kotъ̀ «кіт» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlъ̀kъ – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kǭtъ̀kъ – від *kǭtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lopūšь̀kъ – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lъbъ̀kъ – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lьvъ̀kъ – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*l'ūbъ̀kъ – від *l'ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*l'ūtъ̀kъ – від *l'ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mǭdrъ̀kъ – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ovьsъ̀kъ – від *ovьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*podъ̀kъ – від *podъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*prǭdъ̀kъ [Колесов 1978:49] – від *prǭdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*rojь̀kъ – від *rojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*snopъ̀kъ – від *snopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stožь̀kъ – від *stogъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*strǭčь̀kъ – від *strǭkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sъnъ̀kъ – від *sъnъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ščītъ̀kъ – від *ščītъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*tьr̥nъ̀kъ – від *tьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vě̄nъ̀kъ – від *vě̄nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vьr̥šь̀kъ – від *vьr̥xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);

*žьl̥tъ̀kъ [Колесов 1978:47] – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -ьсь

*bě̄lь̀сь [Колесов 1978:45, 46; Дыбо 1981:148] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bobь̀сь [Булаховський IV 1980:427; Дыбо 1981:147] – від *bobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bojь̀сь [Колесов 1978:46] – від *bojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bȳčь̀сь – від *bȳkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*čьr̥nь̀сь [Колесов 1978:49; Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:149] – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*dobrь̀cь [Дыбо 1981:148] – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*dvorь̀cь [Булаховський IV 1980:427; Колесов 1978:45, 47; Дыбо 1981:146] – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dъždžь̀cь [Булаховський IV 1980:427] – від *dъždžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*glūpь̀cь – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*golь̀cь – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*xlě̆vь̀cь – від *xlě̆vъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*(j)edīnь̀cь – від *(j)edīnъ̀ (а.п. *b*, див. II.4.1);

*jьgrь̀cь – від *jьgrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*kolь̀cь [Дыбо 1981:147] – від *kolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*komārь̀cь – від *komārъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konь̀cь [Колесов 1978:47–48; інакше (а.п. *b*) Основы 1990:188] – від *konъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konь̀cь [Дыбо 1981:147] – від *kon’ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*košь̀cь [Дыбо 1981:147] – від *košь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlь̀cь – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kǭtь̀cь [Дыбо 1981:147] – від *kǭtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kъlь̀cь – від *kъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lopūšь̀cь – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*l’ūbь̀cь – від *l’ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*l’ūtь̀cь – від *l’ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*modrь̀cь – від *modrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mokrь̀cь [Дыбо 1981:148] – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mǭdrь̀cь [Колесов 1978:48; Дыбо 1981:146, 147] – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mьr̥tvь̀cь [Колесов 1978:48; Дыбо 1981:147] – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*nāglь̀cь – від *nāglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ostrь̀cь [Дыбо 1981:148] – від *ostrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ovьsь̀cь [Колесов 1978:57; Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:149] – від *ovьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*popь̀cь [Булаховський IV 1980:427] – від *popъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pǭtь̀cь [Колесов 1978:49] – від *pǭtь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*pьpьrь̀cь [Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:149] – від *pьpьrъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*snopь̀cь – від *snopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stolь̀cь [Колесов 1978:49; Дыбо 1981:146] – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stъl̥pь̀cь/*stъl̥bь̀cь [Колесов 1978:48] – від *stъl̥pъ̀/*stъl̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*telь̀cь [Колесов 1978:49] – від основи *tel- (а.п. *b*), пор. *telę̀ (а.п. *b*, див. II.1.27);

*vĕ̄nь̀cь [Колесов 1978:46–47] – від *vĕ̄nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*volь̀cь [Булаховський IV 1980:427] – від *volъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);

*vьdovь̀cь [Булаховський II 1977:346, IV 1980:299, 427; Колесов 1978:46] – від *vьdovъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3), пор. *vьdovà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*zъlь̀cь [Колесов 1978:47] – від *zъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*žьl̥tь̀cь – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -ъko (-ьko)

*dol̥tь̀ko – від *dol̥tò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*dъnь̀ko – від *dъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lī̆čь̀ko – від *lī̆cè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lonь̀ko – від *lonò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*l’ūbь̀ko – від *l’ūbъ̀, с.р. *l’ūbò (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mel̥čь̀ko – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*plet‘ь̀ko – від *plet’è (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sedьlь̀ko – від *sedьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ūstь̀kā – від *ústā (а.п. *b*, див̄. II.1.12);

*vĕ̄drь̀ko – від *vĕ̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vor̥tь̀kā – від *vor̥tā (а.п. *b*, див. II.1.12).

Суфікс -ьce

*bedrь̀ce – від *bedrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*bĕ̄lь̀ce – від *bĕ̄lъ̀, с.р. *bĕ̄lò (а.п. *b*, див. II.2.3);

*brьvьnь̀ce [Дыбо 1981:149] – від *brьvьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*čelь̀ce [Дыбо 1981:152] – від *čelò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*dol̥tь̀ce/*del̥tь̀ce [Булаховський II 1977:346; Дыбо 1981:151] – від *dol̥tò/*del̥tò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*dūpъlь̀ce/*dūpьlь̀ce [Дыбо 1981:151] – від *dūpъlò/*dūpьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*dъnь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *dъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ję̄drь̀ce – від *ję̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*korьjь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *korьjè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*krī̆dlь̀ce [Булаховський II 1977:346; Колесов 1978:56; Дыбо 1981:152] – від *krī̆dlò (а.п. b, див. II.1.12);

*lǭkъnь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *lǭkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*okъnь̀ce [Колесов 1978:56, 57; Дыбо 1981:149] – від *okъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*perь̀ce [Булаховський II 1977:346] – від *però (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pīsьmь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *pīsьmò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pol̥tьnь̀ce [Колесов 1978:57; Дыбо 1981:149] – від *pol̥tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pьšenь̀ce – від *pьšenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rebrь̀ce [Дыбо 1981:151] – від *rebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rešetь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *rešetò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sedьlь̀ce [Дыбо 1981:149] – від *sedьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*selь̀ce [Булаховський II 1977:346; Колесов 1978:57; Дыбо 1981:151] – від *selò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stegnь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *stegnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stьblь̀ce [Булаховський II 1977:346; Дыбо 1981:150] – від *stьblò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stьklь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *stьklò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sūkъnь̀ce [Колесов 1978:57; Дыбо 1981:151] – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ver̥tenь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *ver̥tenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*veslь̀ce [Дыбо 1981:150] – від *veslò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vě̄drь̀ce [Дыбо 1981:151] – від *vě̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vīnь̀ce – від *vīnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vol̥kъnь̀ce [Дыбо 1981:151] – від *vol̥kъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vor̥tь̀cā – від *vor̥tā (а.п. *b*, див. II.1.12);

*žer̥dlь̀ce – від *žer̥dlò (а.п. *b*, див. II.1.12).

Суфікс -ьje

*ber̥stь̀je [Дыбо 1981:156] – від *ber̥stь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bě̄lь̀je – від *bě̄lь̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bъzь̀je – від *bъzь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*cě̄vь̀je – від *cě̄và (а.п. *b*, див. II.1.4);

*dupьlь̀je – від *dupьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*gně̄zdь̀je [Дыбо 1981:156] – від *gně̄zdò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*golь̀je – від *golь̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*gvozdь̀je [Колесов 1978:65–66; Дыбо 1981:156] – від *gvozdь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xvor̥stь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:153, 156] – від *xvor̥stь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xъlmь̀je [Дыбо 1981:156] – від *xъl̥mь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kolь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:156; Зализняк 1985:149] – від *kolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krīdlь̀je – від *krīdlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*krovь̀je – від *krovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kъr̥čь̀je [Дыбо 1981:156] – від *kъr̥čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lē̌ščь̀je [Дыбо 1981:156] – від *lē̌skà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lopūšь̀je [Дыбо 1981:156] – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lǭčь̀je [Дыбо 1981:156] – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lūčь̀je – від *lūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*lъžь̀je – від *lъžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*mel̥čь̀je [Дыбо 1981:156] – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*metъlь̀je – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ostrь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:153, 156; Зализняк 1985:149] – від *ostrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*perь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:153, 156; Зализняк 1985:149] – від *però (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pǭtь̀je [Колесов 1978:66] – від *pǭtь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*rebrь̀je [Дыбо 1981:156] – від *rebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rē̌čь̀je [Дыбо 1981:156] – від *rē̌kà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*snopь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:156] – від *snopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sъnь̀je – від *sъnъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*trāvь̀je [Дыбо 1981:156] – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*tьr̥nь̀je [Колесов 1978:66; Дыбо 1981:153] – від *tьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ūstь̀je [Зализняк 1985:149] – від *ústā (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vьr̥bь̀je [Дыбо 1981:156] – від *vьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ьstvo

*debelь̀stvo [Колесов 1978:70] – від *debelъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*l’ūbь̀stvo – від *l’ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від *l’ubiti [ЭССЯ 15, 1988:188–189];

*mǭdrь̀stvo – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*or̥bь̀stvo [Колесов 1978:70; Зализняк 1985:149] – від *or̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8), *or̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*otьčь̀stvo [Дыбо 1981:171] – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*svojь̀stvo [Колесов 1978:70; Дыбо 1981:171; Зализняк 1985:149] – від *svojь̀ (а.п. *b*, див. II.3.2);

*vьdovь̀stvo [Колесов 1978:70; Дыбо 1981:171] – від *vьdovà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ostь (-estь)

*bě̄lòstь [Дыбо 1981:108] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*blīzòstь – від *blīzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*bъdròstь [Дыбо 1981:108, 118] – від *bъdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*čьr̥nòstь [Дыбо 1981:108] – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*debelòstь [Дыбо 1981:118] – від *debelъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dobl'èstь [Дыбо 1981:113] – від *dobl'ъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dobròstь – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*glūpòstь [Дыбо 1981:108] – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*golòstь – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*kor̥tòstь – від *kor̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*krotòstь [Дыбо 1981:111, 118] – від *krotъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*krǭglòstь [Дыбо 1981:108] – від *krǭglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*lьgòstь – від *lьgъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*l'ūbòstь [Дыбо 1981:108] – від *l'ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*l'ūtòstь [Дыбо 1981:108] – від *l'ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*modròstь [Дыбо 1981:108] – від *modrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mokròstь – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mǭdròstь [Дыбо 1981:108, 117, 122] – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mьr̥tvòstь [Дыбо 1981:110] – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*nāglòstь [Дыбо 1981:108] – від *nāglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*nīzòstь – від *nīzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*or̥vьnòstь – від *or̥vьnъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ǭtьlòstь – від *ǭtьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ǭzòstь – від *ǭzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ploskòstь – від *ploskъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*skoròstь [Дыбо 1981:110] – від *skorъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*svě̄žèstь – від *svě̄žъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ščedròstь – від *ščedrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ter̥zvòstь – від *ter̥zvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*zъlòstь [Дыбо 1981:108] – від *zъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Інші іменникові суфікси

*dvьrь̀ca [Колесов 1978:56; Дыбо 1981:148; Зализняк 1985:149] – від *dvьrь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*porь̀ja [Зализняк 1985:149] – від *porь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sokolь̀ja [Дыбо 1981:158] – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bě̄lùxa – від *bě̄lъ̀, ж.р. *bě̄là (а.п. *b*, див. II.2.3);
*čьr̥nùxa – від *čьr̥nъ̀, ж.р. *čьr̥nà (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mokrùxa – від *mokrъ̀, ж.р. *mokrà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bě̄lòba – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*zъlòba [інакше (а.п. *b*) Основы 1990:114] – від *zъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bě̄lùša – від *bě̄lъ̀, ж.р. *bě̄là (а.п. *b*, див. II.2.3);
*l’ūbùša – від *l’ūbъ̀, ж.р. *l’ūbà (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mokrùša – від *mokrъ̀, ж.р. *mokrà (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bě̄lỳn’i – від *bě̄lъ̀, ж.р. *bě̄là (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dobrỳn’i – від *dobrъ̀, ж.р. *dobrà (а.п. *b*, див. II.2.3);
*golỳn’i – від *golъ̀, ж.р. *golà (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mokrỳn’i – від *mokrъ̀, ж.р. *mokrà (а.п. *b*, див. II.2.3);
*or̥bỳn’i [Зализняк 1985:147] – від *or̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8).

Суфікс -ьnъ(jь)

*bedrь̀nъ(jь) – від *bedrò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*bě̄dь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:429; Колесов 1978:77, 118; Дыбо 1981:87, 91; Зализняк 1985:151] – від *bě̄dà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*bojь̀nъ(jь) – від *bojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*bъčelь̀nъ(jь) – від *bъčelà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*cě̄vь̀nъ(jь) – від *cě̄và (а.п. *b*, див. II.1.4);
*čelь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392, 429] – від *čelò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*čīslь̀nъ(jь) – від *čīslò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*dě̄lь̀nъ(jь) – від *dě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*dvorь̀nъ(jь) [Колесов 1978:119] – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*dvьrь̀nъ(jь) [Колесов 1978:119] – від *dvьrь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);
*dъždžь̀nъ(jь) – від *dъždžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*gně̄zdь̀nъ(jь) – від *gně̄zdò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*grě̄šь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392, 429; Колесов 1978:77, 119; Дыбо 1981:87, 92] – від *grě̄xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*grobь̀nъ(jь) [Колесов 1978:118–119] – від *grobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*grozь̀nъ(jь) – від *grozà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*gūmьnь̀nъ(jь) – від *gūmьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*gvě̄zdь̀nъ(jь) [Колесов 1978:119] – від *gvě̄zdà (а.п. *b*, див. II.1.12);
*gvozdь̀nъ(jь) – від *gvozdь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*xlě̄vь̀nъ(jь) – від *xlě̄vъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*xrьbьtь̀nъ(jь) – від *xrьbьtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xvālьnъ(jь) [Колесов 1978:123; Дыбо 1981:92] – від *xvālà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від *xvaliti [ЭССЯ 8, 1981:121];

*(j)ārьmьnъ(jь) – від *(j)ārьmò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*(j)ę̄drьnъ(jь) [Булаховський II 1977:394] – від *(j)ę̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*(j)ę̄trьnъ(jь) – від *(j)ę̄trò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*kl'ūčьnъ(jь) – від *kl'ūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*komārьnъ(jь) – від *komārъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konopьnъ(jь) – від основи *konop- (а.п. *b*), пор. *konopjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*konьnъ(jь) [Булаховський II 1977:392, 429; Колесов 1978:119] – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kopьjьnъ(jь) – від *kopьjè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*košьnъ(jь) – від *košь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotьlьnъ(jь) – від *kotьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kǭtьnъ(jь) [Колесов 1978:120] – від *kǭtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krāsьnъ(jь) [Булаховський II 1977:429; Kiparsky 1962:274; Колесов 1978:77–78, 119–120; Дыбо 1981:87, 92; Зализняк 1985:152] – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krovьnъ(jь) – від *krovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krūpьnъ(jь) – від *krūpà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krьstьnъ(jь) [Колесов 1978:120] – від *krьstъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kъr̥mьnъ(jь) – від *kъr̥mà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*līčьnъ(jь) [Колесов 1978:120] – від *līcè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lopūšьnъ(jь) – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lǭčьnъ(jь) – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lūčьnъ(jь) – від *lūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*lūnьnъ(jь) – від *lūnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lъbьnъ(jь) [Колесов 1978:120; Дыбо 1981:90] – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lъžьnъ(jь) [Колесов 1978:78, 120; Дыбо 1981:92] – від *lъžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*mečьnъ(jь) [Колесов 1978:120–121] – від *mečь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*medjьnъ(jь) – від *medjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mel̥čьnъ(jь) [Булаховський II 1977:394; Колесов 1978:121] – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*metъlьnъ(jь) – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mē̆nьnъ(jь) – від *mē̆nà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mę̄čь̀nъ(jь) – від *mę̄čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mǭčь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mȳtь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *mȳtò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*mьglь̀nъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ognь̀nъ(jь) [Дыбо 1981:92; Зализняк 1985:151] – від *ognь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*okъnь̀nъ(jь) – від *okъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*plet'ь̀nъ(jь) – від *plet'è (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pol̥tьnь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:394] – від *pol̥tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*postь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392, 429] – від *postъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pǭtь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *pǭtь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*prǭdь̀nъ(jь) – від *prǭdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьr̥stь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *pьr̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьsь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьšenь̀nъ(jь) – від *pьšenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rebrь̀nъ(jь) – від *rebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*remeslь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:394] – від *remeslò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rešetь̀nъ(jь) – від *rešetò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rē̌čь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *rē̌kà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*rojь̀nъ(jь) – від *rojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*rūdь̀nъ(jь) – від *rūda (а.п. *b*, див. II.1.4);

*rūnь̀nъ(jь) – від *rūnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sedьlь̀nъ(jь) – від *sedьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*selь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121; Дыбо 1981:92] – від *selò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*skotь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121; Дыбо 1981:92] – від *skotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*slūžь̀nъ(jь) [Колесов 1978:121] – від *slūgà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*sokolь̀nъ(jь) – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sǭdь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392; Колесов 1978:122; Дыбо 1981:92] – від *sǭdъ̀ «суд» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stegnь̀nъ(jь) – від *stegnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stolь̀nъ(jь) [Колесов 1978:122] – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stьblь̀nъ(jь) – від *stьblò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stьklь̀nъ(jь) – від *stьklò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*strūjь̀nъ(jь) – від *strūjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*sūkъnь̀nъ(jь) – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*svě̄tjь̀nъ(jь) – від *svě̄tjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*sъnь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392, 429; Колесов 1978:122] – від *sъnъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sьrebrъ̀nъ(jь) [Зализняк 1985:151] – від *sьrebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ščītь̀nъ(jь) [Колесов 1978:124] – від *ščītъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*tenetь̀nъ(jь) – від *tenetò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*tǭžь̀nъ(jь) – від *tǭgà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trāvь̀nъ(jь) [Колесов 1978:79, 122–123] – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trǭbь̀nъ(jь) [Колесов 1978:123] – від *trǭbà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trūdь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:393, 428; Колесов 1978:79, 123; Дыбо 1981:92] – від *trūdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*tьmь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392; Колесов 1978:78, 122; Дыбо 1981:87] – від *tьmà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ūmь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:428; Kiparsky 1962:270; Булатова 1975:80; Колесов 1978:123; Дыбо 1981:92] – від *ūmъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ūstь̀nъ(jь) – від *ústā (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ver̥tenь̀nъ(jь) – від *ver̥tenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*veslь̀nъ(jь) – від *veslò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vě̄drъ̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:394] – від *vě̄drò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vīnь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392] – від *vīnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*vīnь̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:392; Колесов 1978:118] – від *vīnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vol̥kъnь̀nъ(jь) – від *vol̥kъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*volь̀nъ(jь) [Kiparsky 1962:273; Дыбо 1981:92; Зализняк 1985:151] – від *vol’ȁ > *vˈol’ā (а.п. *b* > а.п. *a*, див. II.1.7);

*vьr̥bь̀nъ(jь) [Колесов 1978:118] – від *vьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*žer̥dlь̀nъ(jь) – від *žer̥dlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*žīvotь̀nъ(jь) [Дыбо 1981:92; Зализняк 1985:151] – від *žīvotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8).

Суфікс -ovъ (-evъ)

*ber̥stòvъ(jь) – від *ber̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bobòvъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Дыбо 1981:126] – від *bobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bobròvъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Дыбо 1981:126] – від *bobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);

*bojèvъ(jь) – від *bojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bъzòvъ(jь) – від *bъzъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bȳkòvъ(jь) – від *bȳkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*čer̥nòvъ(jь) – від čer̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*der̥nòvъ(jь) – від *der̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dvoròvъ(jь) [Дыбо 1981:189] – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dъždžèvъ(jь) – від *dъždžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*grobòvъ(jь) – від *grobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*(j)ežèvъ(jь) [Дыбо 1981:125] – від *(j)ežь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kon’èvъ(jь) [Зализняк 1985:151] – від *kon’ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kor̥l’èvъ(jь) [Зализняк 1985:151] – від *kor̥l’ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotьlòvъ(jь) – від *kotьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlòvъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Дыбо 1981:125] – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krъ̄tòvъ(jь) – від *krъ̄tъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kъr̥čèvъ(jь) – від *kъr̥čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lē̆skòvъ(jь) – від *lē̆skà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*līcèvъ(jь) – від *līcè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lopūxòvъ(jь) – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lūčèvъ(jь) – від *lūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*lъbòvъ(jь) – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lьvòvъ(jь) [Зализняк 1985:151] – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mečèvъ(jь) – від *mečь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mel̥čèvъ(jь) – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*mē̆nòvъ(jь) – від *mē̆nà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mę̄čèvъ(jь) – від *mę̄čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mǭkòvъ(jь) – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mȳtòvъ(jь) – від *mȳtò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*mьglòvъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*orьlòvъ(jь) [Булаховський II 1977:421; Дыбо 1981:126] – від *orьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*osьlòvъ(jь) – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*otьcèvъ(jь) – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ovьsòvъ(jь) – від *ovьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ǭtròvъ(jь) – від *ǭtrò «нутрощі» (а.п. *b*, див. II.1.12);

*ǭžèvъ(jь) – від *ǭžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pīsьmòvъ(jь) – від *pīsьmò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*plet’èvъ(jь) – від *plet’è (а.п. *b*, див. II.1.12);

*popòvъ(jь) [Дыбо 1981:126] – від *popъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьsòvъ(jь) – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*rojèvъ(jь) – від *rojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*snopòvъ(jь) – від *snopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sokolòvъ(jь) – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sǭdòvъ(jь) – від *sǭdъ̀ «суд» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stegnòvъ(jь) – від *stegnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stogòvъ(jь) – від *stogъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stolòvъ(jь) – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stьblòvъ(jь) – від *stьblò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sūkъnòvъ(jь) – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*tenetòvъ(jь) – від *tenetò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*trāvòvъ(jь) – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*trūdòvъ(jь) – від *trūdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*tьr̥nòvъ(jь) – від *tьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ver̥tenòvъ(jь) – від *ver̥tenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*volòvъ(jь) – від *volъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);

*vьl̥nòvъ(jь) – від *vьl̥nà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*vьr̥bòvъ(jь) [Булаховський II 1977:421] – від *vьr̥bà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ěnъ (-anъ)

*ber̥stě̀nъ(jь) – від *ber̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*gvozdě̀nъ(jь) – від *gvozdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konopjànъ(jь) [Дыбо 1981:133, 138] – від *konopjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krūpě̀nъ(jь) – від *krūpà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mǭčàn(jь) – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mъšànъ(jь) [Дыбо 1981:133, 139] – від *mъxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mьglě̀nъ(jь) [Дыбо 1981:133, 138] – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ogně̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 377; Дыбо 1981:133, 138, 139] – від *ognь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*ovьsě̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 374, 424; Дыбо 1981:133, 138; Зализняк 1985:151] – від *ovьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pěsъčànъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 424; Дыбо 1981:133, 138] – від *pěsъkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pol̥tьně̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 374, 424; Дыбо 1981:133, 138] – від *pol̥tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*pьpьrě̀nъ(jь) [Дыбо 1981:133, 138; Зализняк 1985:151] – від *pьpьrъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьšeně̀nъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 376, 424] – від *pьšenò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*stьklě̀nъ(jь) [Дыбо 1981:133, 138; Зализняк 1985:151] – від *stьklò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sūkъně̏nъ(jь) [Булаховський II 1977:372, 377, 424; Дыбо 1981:133, 138] – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sьrebrě̏nъ(jь) [Булаховський II 1977:378] – від *sьrebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*trāvě̏nъ(jь) – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*tьmě̏nъ(jь) – від *tьmà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*vāpьně̏nъ(jь) [Булаховський II 1977:377] – від *vāpьnò (а.п. *b*, див. II.1.12).

Суфікс -ьjь

*bobrь̀jь – від *bobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);

*bъčelь̀jь – від *bъčelà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*bȳčь̀jь [Дыбо 1981:162, 167; Зализняк 1985:149] – від *bȳkъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dūpъlь̀jь/*dūpьlь̀jь – від *dūpъlò/*dūpьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*konь̀jь – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kotь̀jь – від *kotъ̀ «кіт» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozьlь̀jь [Дыбо 1981:162, 167] – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kūnь̀jь – від *kūnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lьvь̀jь – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*orьlь̀jь [Дыбо 1981:162, 167] – від *orьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*osьlь̀jь [Дыбо 1981:162, 167] – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pьsь̀jь [Дыбо 1981:162, 166; Зализняк 1985:149] – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*skotь̀jь – від *skotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sokolь̀jь – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vьdovь̀jь – від *vьdovà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ьskъ

*dvorь̀skъ(jь) [Дыбо 1981:64, 69] – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*konь̀skъ(jь) [Булаховський II 1977:432; Колесов 1978:144; Дыбо 1981:64, 69; Зализняк 1985:151] – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lǭčь̀skъ(jь) – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lūnь̀skъ(jь) – від *lūnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lьvь̀skъ(jь) – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*oŗbь̀skъ(jь) [Колесов 1978:144] – від *oŗbà (а.п. *b*, див. II.1.4), *o̥ŗbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*otьčь̀skъ(jь) – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*selь̀skъ(jь) [Булаховський II 1977:432; Дыбо 1981:64, 69] – від *selò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*skotь̀skъ(jь) [Колесов 1978:144; Дыбо 1981:65, 70; Зализняк 1985:151] – від *skotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vojь̀skъ(jь) [Зализняк 1985:151] – від *vojь̀ «воїн» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ženь̀skъ(jь) [Булаховський II 1977:432; Колесов 1978:144; Дыбо 1981:64, 69, 71; Зализняк 1985:151] – від *ženà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -avъ

*dīràvъ(jь) [Булаховський II 1977:427] – від *dīrà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», утворено від ітеративної дієслівної основи – dirati [ЭССЯ 5, 1978:31]; на думку Л.А.Булаховського і авторів «Праслов'янського словника» – від іменника *dira [Булаховський II 1977:427; SP 4, 1981:111–112];

*glīstàvъ(jь) – від *glīstà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*glūpàvъ(jь) – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*krāsàvъ(jь) – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*kъr̥čàvъ(jь) – від *kъr̥čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lǭkàvъ(jь) [Дыбо 1981:141; Зализняк 1985:151] – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*lūnàvъ(jь) – від *lūnà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mel̥čàvъ(jь) – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*mьglàvъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*prȳščàvъ(jь) – від *prȳščь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*rъdjàvъ(jь) [Дыбо 1981:141; Зализняк 1985:151] – від *rъdjà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -atъ

*bedràtъ(jь) – від *bedrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*blъxàtъ(jь) – від *blъxà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*čelàtъ(jь) – від *čelò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*gvě̄zdàtъ(jь) – від *gvě̄zdà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*xrę̄ščàtъ(jь) – від *xrę̄ščь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*xvostàtъ(jь) – від *xvostъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krīdlàtъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *krīdlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*kъr̥čàtъ(jь) – від *kъr̥čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lopūxàtъ(jь) – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lъbàtъ(jь) – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mel̥čàtъ(jь) – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*prȳščàtъ(jь) – від *prȳščь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*skūlàtъ(jь) – від *skūlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*ščьrbàtъ(jь) – від *ščьrbà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*(v)ǭsàtъ(jь) – від *(v)ǭsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*ženàtъ(jь) [Дыбо 1981:174; Зализняк 1985:147] – від *ženà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -istъ

*dūpъlìstъ(jь)/*dūpьlìstъ(jь) – від *dūpъlò/*dūpьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*xъl̥mìstъ(jь) – від *xъl̥mъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lopūšìstъ(jь) – від *lopūxъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mǭčìstъ(jь) – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mьglìstъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*pę̄tьnìstъ(jь) – від *pę̄tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*plet'ìstъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *plet'è (а.п. *b*, див. II.1.12);

*rebrìstъ(jь) – від *rebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*sьrebrìstъ(jь) – від *sьrebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*tьr̥nìstъ(jь) – від *tьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vol̥kъnìstъ(jь) – від *vol̥kъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vьl̥nìstъ(jь) – від *vьl̥nà (а.п. *b*, див. II.1.4).

Суфікс -ъkъ

*blīzъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104, 106] – від *blīzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*kor̥tъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104, 106; Зализняк 1985:151] – від *kor̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*krotъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104] – від *krotъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*lьgъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104; Зализняк 1985:151] – від *lьgъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*nīzъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104, 106] – від *nīzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ǭzъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104, 106; Зализняк 1985:151] – від *ǭzъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*rě̄dъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104, 106] – від *rě̄dъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*žārъ̀kъ(jь) [Дыбо 1981:104(?)] – від *žārъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Інші прикметникові суфікси

*dъždžìvъ(jь) – від *dъždžъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *dъždžiti [ЭССЯ 5, 1978:195]; на думку авторів «Праслов'янського словника», утворено від *dъždžь [SP 5, 1984:193–194];

*jьgrìvъ(jь) – від *jьgrà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *jьgrati [ЭССЯ 8, 1981:212];

*krāsī̀vъ(jь) – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від дієслова *krasiti [ЭССЯ 12, 1985:100];

*lъžī̀vъ(jь) [Зализняк 1985:147] – від *lъžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.17);

*mě̄nī̀vъ(jь) – від *mě̄nà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від дієслова *mě̄niti [ЭССЯ 18, 1993:175];

*mьglī̀vъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mьglàstъ(jь) – від *mьglà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*skūlàstъ(jь) – від *skūlà (а.п. *b*, див. II.1.4).

1.8. У пізньопраслов’янській мові безпрефіксні імена, утворені від імен з окситонованою а.п. за допомогою суфіксів, довгий голосний яких не скоротився під час скорочення довгот, зазнали переміщення наголосу із суфіксального голосного, що зберіг довготу, на попередній (кореневий) голосний (про причини переміщення наголосу див. I.2.6), у зв’язку з чим а.п. a_1 згаданих утворень трансформувалася в а.п. a_2.

Суфікс -īna (відприкметникові утворення)

*bě́līna [Дыбо 1981:146] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*čьr̥̀mīna [інакше (а.п. b_1) Дыбо 1981:146] – від *čьr̥mъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*debèlīna – від *debelъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*dˈobrīna – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*gˈolīna – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*krǫ́glīna – від *krǭglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*l’útīna – від *l’ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mˈodrīna – від *modrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mˈokrīna – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mǫ́drīna – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mьr̥̀tvīna – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*or̥vь̀nīna – від *or̥vьnъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ˈosmīna – від *osmъ̀ (а.п. *b*, див. II.4.2);

*ˈostrīna – від *ostrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*plˈoščīna – від *ploskъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*pˈьstrīna [інакше (а.п. b_1) Зализняк 1985:147] – від *pьstrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*svě́žīna – від *svě̄žъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ščˈedrīna – від *ščedrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*tˈeplīna – від *teplъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*žьl̥̀tīna – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -īḳъ

*bě́līkъ [Дыбо 1981:176] – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*bˈobīkъ – від *bobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*dˈobrīkъ – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dvˈorīkъ – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*dˈъždžīkъ – від *dъždžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*(j)ˈežīkъ [Булаховський IV 1980:293] – від *(j)ˈežь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*gˈolīkъ [інакше (а.п. a_1) Дыбо 1981:176] – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*xvor̥̀stīkъ – від *xvor̥stъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*xvˈostīkъ – від *xvostъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kl’účīkъ [Зализняк 1985:149] – від *kl’ūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*komárīkъ – від *komārъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kˈonīkъ – від *kon’ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kˈošīkъ – від *košь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kˈotīkъ [Булаховський IV 1980:293] – від *kotъ̀ «кіт» (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kozь̀līkъ – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*krˈьstīkъ – від *krьstъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kˈъlīkъ – від *kъlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*lˈъbīkъ – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*lˈьvīkъ – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*l’útīkъ – від *l’ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mˈečīkъ – від *mečь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*metъ̀līkъ – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*mę́čīkъ – від *mę̄čь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*mǫ́drīkъ – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*nˈožīkъ [Булаховський IV 1980:293; Дыбо 1981:258; Зализняк 1985:149] – від *nožь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*ˈognīkъ – від *ognь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);
*osь̀līkъ – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*ǫ́žīkъ – від *ǭžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*prýščīkъ – від *prȳščь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*pˈьsīkъ – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*rýdjīkъ – від *rȳdjь̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*snˈopīkъ – від *snopъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*sokòlīkъ – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*stˈolīkъ [Дыбо 1981:258] – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*stъl̥̀pīkъ/*stъl̥̀bīkъ – від *stъl̥pъ̀/*stъl̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*ščˈedrīkъ – від *ščedrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*tˈeplīkъ – від *teplъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*vě́nīkъ – від *vě̄nъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*vˈolīkъ – від *volъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15);
*žьl̥̀tīkъ – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Суфікс -ār’ь

*bъčèlār’ь – від *bъčelà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*kl’účār’ь [Дыбо 1981:177] – від *kl’ūčь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kˈonār’ь/*kˈon’ār’ь [інакше (а.п. *a*₁) Дыбо 1981:177] – від *kon’ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kotь̀l’ār’ь – від *kotьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*krúpār’ь/*krúp’ār’ь – від *krūpà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*lě́kār’ь – від *lě̄kà (а.п. *b*, див. II.1.4), *lě̄kъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*lˈъbār’ь – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*mel̥̀kār’ь [Дыбо 1981:177, 178] – від *mel̥kò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*metъ̀lār’ь – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*mǫ́kār’ь [Дыбо 1981:177] – від *mǭkà «борошно» (а.п. *b*, див. II.1.4);
*mýtār’ь [інакше (а.п. *a*₁) Зализняк 1985:149] – від *mȳtò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*nˈožār’ь [інакше а.п. *a*₁) Дыбо 1981:177] – від *nožь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*pol̥̀tьnār’ь [Дыбо 1981:177] – від *pol̥tьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*pˈьsār’ь – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*rešètār’ь – від *rešetò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*rúdār’ь [Дыбо 1981:177] – від *rūdà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*sedь̀lār’ь – від *sedьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*skˈotār’ь – від *skotъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*stˈolār’ь [інакше (а.п. *a*₁) Дыбо 1981:177] – від *stolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*stˈьklār’ь – від *stьklò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*sūkъ̀nār’ь – від *sūkъnò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*svě́tjār’ь [Дыбо 1981:177] – від *svě̄tjà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*vápьnār’ь – від *vāpьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*vˈeslār’ь – від *veslò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*vínār’ь – від *vīnò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*vˈolār’ь [інакше (а.п. *a*₁) Дыбо 1981:177, 178] – від *volъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15).

Суфікси -īšče, -īsko

*bˈobīšče, *bˈobīsko – від *bobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bˈojīšče, *bˈojīsko – від *bojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*dvˈorīšče, *dvˈorīsko – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*gně́zdīšče – від *gnē̆zdò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*grˈobīšče – від *grobъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*gūmь̀nīšče, *gūmь̀nīsko – від *gūmьnò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*jˈьgrīšče, *jˈьgrīsko – від *jьgrà (а.п. *b*, див. II.1.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від *jьgrati [ЭССЯ, 8:211–212];

*konòp(j)īšče, *konòp(j)īsko – від *konopjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*kopь̀jīšče/*kˈopīšče – від *kopьjè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*kotь̀līšče, *kotь̀līsko – від *kotьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krˈovīšče – від *krovъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krˈъtīšče, *krˈъtīsko – від *krъtъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lˈъbīšče, *lˈъbīsko – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lˈьvīšče, *lˈьvīsko – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mˈečīšče, *mˈečīsko – від *mečь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*mˈedjīšče, *mˈedjīsko – від *medjà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*metь̀līšče, *metь̀līsko – від *metьlà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mˈokrīšče, *mˈokrīsko – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ˈognīšče, *ˈognīsko – від *ognь̀ (а.п. *b*, див. II.1.19);

*ovь̀sīšče, *ovь̀sīsko – від *ovьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*prǫ́dīšče, *prǫ́dīsko – від *prǭdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*rě́čīšče, rě́čīsko – від *rē̆kà (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sˈelīšče, *sˈelīsko – від *selò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vāpь̀nīšče, *vāpь̀nīsko – від *vāpьnò (а.п. *b*, див. II.1.12).

Інші іменникові суфікси

*bě́lītjь – від *bē̆lъ̀ (а.п. *b*, див II.2.3);

*koȓ̥lītjь [інакше (а.п. a_1) Дыбо 1981:174] – від *koȓ̥l’ъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kozь̀lītjь – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*lˈьvītjь – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*l’útītjь – від *l’ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*otь̀čītjь – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*pˈьsītjь – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*sˈestrītjь – від *sestrà (а.п. *b*, див. II.1,4);

*sokòlītjь – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*(j)ˈežākъ – від *(j)ežь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*kˈon’ākъ – від *kon’ъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*krǫ́gl’ākъ – від *krǭglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*metь̀l'ākъ – від *metъlà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*mˈodrākъ – від *modrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mˈokr'ākъ – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mǫ́drākъ – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*svˈojākъ – від *svojь̀ (а.п. *b*, див. II.3.2);

*krī́dlāčь – від *krīdlò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*kъr̥̀māčь – від *kъr̥mà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*lˈъbāčь – від *lъbъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*mˈodrāčь – від *modrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*bě́lūxъ – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*kˈon'ūxъ – від *kon'ь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*otь̀čūxъ – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bě́lȳšь – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*čь̀r̥nȳšь – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*glúpȳšь – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*gˈolȳšь – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*kò̥rtȳšь – від *kortъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*krǫ́glȳšь – від *krǭglъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*l'útȳšь – від *l'ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mˈokrȳšь – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*vˈojīnъ – від *vojь̀ «воїн» (а.п. *b*, див. II.1.8).

Суфікс -īnъ

*bъčèlīnъ(jь) – від *bъčelà (а.п. *b*, див. II.1.4)
*kozь̀līnъ(jь) – від *kozьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*kúmīnъ – від *kūmà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*lˈьvīnъ(jь) – від *lьvъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*orь̀līnъ(jь) – від *orьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*osь̀līnъ(jь) – від *osьlъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*otь̀čīnъ – від *otьcь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*pˈьsīnъ(jь) – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*sˈestrīnъ – від *sestrà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*snˈъšīnъ – від *snъxà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*sokòlīnъ(jь) – від *sokolъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*vьdòvīnъ – від vьdovà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*ž́enīnъ [інакше (а.п. a_1) Дыбо 1981:189] – від *ženà (а.п. *b*, див. II.1.4).

1.9. У праслов'янській мові безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, похідні від дієслів з окситонованою а.п. (а також від дієслів з а.п. a_1), отримали баритоновану а.п. з наголосом на голосному суфікса (а.п. a_1). Після пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних таку акцентуацію зберігали утворення з суфіксами, довгий голосний яких скоротився. У тих утвореннях, у яких довгий голосний суфікса не скоротився, відбулося переміщення наголосу із суфіксального голосного, що зберіг довготу, на попередній (кореневий) голосний (про причини переміщення наголосу див. I.2.6), у зв'язку з чим а.п. a_1 згаданих утворень трансформувалася в а.п. a_2.

Утворення з а.п. a_1

*xvālь̀ba – від *xvālìti *xválītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*lě̄čь̀ba – від *lě̄čìti *lě́čītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*l`ūtь̀ba – від *l'ūtìti *l'útītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*mě̄nь̀ba – від *mě̄nìti *mě́nītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*modlь̀ba – від *modlìti *mˈodlītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*slūžь̀ba – від *slūžìti *slúžītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*strě̄lь̀ba – від *strě̄lìti *strě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*dāvìtel'ь – від *dāvìti *dávītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*xor̥nìtel'ь – від *xor̥nìti *xor̥̀nītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*kъr̥mìtel'ь – від *kъr̥mìti «годувати» *kъr̥̀mītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*l'ūbìtel'ь – від *l'ūbìti *l'úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*nosìtel'ь – від *nosìti *nˈosītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*tvorìtel'ь – від *tvorìti *tvˈorītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*lūpèžь – від *lūpìti *lúpītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*plātèžь – від *plātìti *plátītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*rǭbèžь – від *rǭbìti *rǫ́bītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*gonь̀cь, род. *gonь̀ca [Колесов 1978:47] – від *gonìti *gˈonītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*xodь̀cь, род. *xodь̀ca [Колесов 1978:49] – від *xodìti *xˈodītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*xvālь̀cь, род. *xvālь̀ca – від *xvālìti *xválītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*jьmь̀cь, род. *jьmь̀ca – від *(j)ę̄tì *jˈьmetь (а.п. *b*, див. II.5.10);

*kūpь̀cь, род. *kūpь̀ca [Колесов 1978:48] – від *kūpìti *kúpītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*lě̄čь̀cь, род. *lě̄čь̀ca [Колесов 1978:48] – від *lě̄čìti *lě́čītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*lūpь̀cь, род. *lūpь̀ca – від *lūpìti *lúpītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*lъžь̀cь, род. *lъžь̀ca – від *lъgàti *lˈъžetь (а.п. *b*, див. II.5.14); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від іменника *lъžь [ЭССЯ 17, 1990:6];

*mē̌nь̀cь, род. *mē̌nь̀ca – від *mē̌nìti *mě́nītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*mьrь̀cь, род. *mьrь̀ca – від *mer̥tì *mˈьretь (а.п. *b*, див. II.5.10;

*pīsь̀cь, род. *pīsь̀ca – від *pьsàti/*pīsàti *píšetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*strē̌lь̀cь, род. *strē̌lь̀ca [Колесов 1978:48–49] – від *strē̌lìti *strě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*tvorь̀cь, род. *tvorь̀ca [інакше (а.п. *b*) Колесов 1978:51] – від *tvorìti *tvˈorītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*bē̌lìdlo – від *bē̌lìti *bě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*čьr̥nìdlo – від *čьr̥nìti *čь̀r̥nītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*krāsìdlo – від *krāsìti *krásītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*kъr̥mìdlo – від *kъr̥mìti «годувати» *kъ̀r̥mītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*(j)ę̄tь̀je – від дієприкметникової форми *(j)ę̄tъ̀ дієслова *(j)ę̄tì *jˈьmetь (а.п. *b*, див. II.5.10).

Утворення з а.п. a_2

*písārʼь – від *pьsàti/*pīsàti *píšetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*jˈьgrāčь – від *jьgràti *jьgràjetь (а.п. a_1, див. II.5.23);

*kˈopāčь – від *kopàti *kˈopjetь (а.п. *b*, див. II.5.14), *kopàti *kopàjetь (а.п. a_1, див. II.5.23);

*tˈъkāčь – від *tъkàti *tˈъčetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*bě́līšče, *bě́līsko – від *bē̌lìti *bě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*kǫ́pē̌lь – від *kǭpàti *kǫ́pjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*tˈopē̌lь – від *topnǫ̀ti *tˈopnetь (а.п. *b*, див. II.5.18).

1.10. Безпрефіксні імена, утворені від слів з окситонованою а.п. за допомогою двох (трьох) вокалічних суфіксів (ураховуючи і тематичний суфікс основ на приголосний), отримали наголос на першому після кореня вокалічному суфіксі (а.п. a_1). Якщо голосний першого вокалічного суфікса був довгим і при пізньопраслов'янському скороченні довгих голосних не скоротився, то наголос із суфіксального голосного перемістився на попередній (кореневий) голосний (про причини переміщення наголосу див. I.2.6), унаслідок чого а.п. a_1 згаданих утворень трансформувалася в а.п. a_2.

Утворення з а.п. a_1

Суфікс -ъka (-ьka)

*lē̌skòvъka – від *lē̌skòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*līsìčьka – від *līsìca (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lǭkàvъka – від *lǭkàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*metъlìčьka – від *metъlìca (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mъr̥kъ̀vъka – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*sestrìčьka – від *sestrìca (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікс -ica

*bedrь̀nica – від *bedrь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bojь̀nica – від *bojь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bъčelь̀nica – від *bъčelь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bȳkòvica – від *bȳkòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*cē̌vь̀nica – від *cē̌vь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*čīslь̀nica – від *čīslь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*dē̌lь̀nica – від *dē̌lь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*dъždžèvica – від *dъždžèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*dъždžèvьnica – від *dъždžèvьnъ (а.п. a_1, див. III.1.10);
*grobь̀nica – від *grobь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*(j)ežèvica – від *(j)ežèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*(j)ę̄trь̀nica – від *(j)ę̄trь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*košь̀nica – від *košь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kotьlь̀nica – від *kotьlь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kǭtь̀nica – від *kǭtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*krāsàvica – від *krāsàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*krovь̀nica – від *krovь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lē̌skòvica – від *lē̌skòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lokъ̀vica – від *lˈokȳ, род. *lokъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*lǭkàvica – від *lǭkàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lūčь̀nica – від *lūčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*l’ūbìmica – від дієприкметникової форми *l’ūbìmъ дієслова *l’ūbìti *l’úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*l’ūbъ̀vьnica – від *l’ūbъ̀vьnъ (а.п. a_1, див. III.1.10);
*mečь̀nica – від *mečь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*medjь̀nica – від *medjь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mel̥čь̀nica – від *mel̥čь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*metъlь̀nica – від *metъlь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mǭčь̀nica – від *mǭčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*mъr̥kъ̀vica – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*mȳtь̀nica – від *mȳtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*pǭtь̀nica – від *pǭtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*skotь̀nica – від *skotь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*slūžь̀nica – від *slūžь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*smokъ̀vьnica – від *smˈokȳ, род. *smokъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*stьklě̀nica [Дыбо 1981:173] – від *stьklě̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*tьmь̀nica – від *tьmь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*ūmь̀nica – від *ūmь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*vīnь̀nica «винокурня» – від *vīnь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*volь̀nica – від *volь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікси -īna, -ina

*bobòvīna – від *bobòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bobròvīna – від *bobròvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bъzòvīna – від *bъzòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bȳkòvīna – від *bȳkòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*(j)ežèvīna – від *(j)ežèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*konь̀čina – від *konь̀cь (а.п. a_1, див. III.1.7); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *konьčiti [ЭССЯ 11, 1984:7]; на думку Ф.Славського, – від *konьcь [Sławski 1974:122];

*kotьlòvīna – від *kotьlòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kozьlę̀tina – від *kozьlę̀, род. *kozьlę̀te (а.п. *b*, див. II.1.27);
*krъtòvīna – від *krъtòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kъr̥čèvīna – від *kъr̥čèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lokъ̀vina – від *lˈokȳ, род. *lokъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*lъbòvīna – від *lъbòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mъr̥kъ̀vina – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*telę̀tina – від *telę̀, род. *telę̀te (а.п. *b*, див. II.1.27);
*volòvīna [Дыбо 1981:173] – від *volòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*ženь̀ščīna – від *ženь̀skъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікс -ьcь

*bъzòvьcь – від *bъzòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*krāsàvьcь – від *krāsàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kremènьcь – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);
*kъr̥mìdlьcь – від *kъr̥mìdlo (а.п. a_1, див. III.1.9);
*lě̄skòvьcь – від *lě̄skòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lǭkàvьcь – від *lǭkàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*l'ūbìmьcь – від дієприкметникової форми *l'ūbìmъ дієслова *l'ūbìti *l'úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*remènьcь – від *remỳ, род. remène (а.п. *b*, див. II.1.23).

Суфікс -īkъ

*bojь̀nīkъ – від *bojь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*bъčelь̀nīkъ – від *bъčelь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*cĕ̄vь̀nīkъ – від *cĕ̄vь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*čelь̀nīkъ – від *čelь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*dvorь̀nīkъ – від *dvorь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*dvьrь̀nīkъ – від *dvьrь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*dъždžèvьnīkъ – від *dъždžèvьnъ (а.п. a_1, див. III.1.10);

*grĕ̄šь̀nīkъ [Дыбо 1981:175, 187] – від *grĕ̄šь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*(j)arьmь̀nīkъ – від *(j)arьmь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*konь̀nīkъ – від *konь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kopьjь̀nīkъ – від *kopьjь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kotьlь̀nīkъ – від *kotьlь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kǭtь̀nīkъ – від *kǭtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*krūpь̀nīkъ – від *krūpь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kъr̥mь̀nīkъ «керманич» – від *kъr̥mь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*lopūšь̀nīkъ – від *lopūšь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*lūčь̀nīkъ – від *lūčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*l'ūbìmīkъ – від дієприкметникової форми *l'ūbìmъ дієслова *l'ūbìti *l'úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*l'ūbъ̀vьnīkъ [Дыбо 1981:187] – від *l'ūbъ̀vьnъ (а.п. a_1, див. III.1.10);

*l'ūbь̀nīkъ – від *l'ūbь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.9);

*mečь̀nīkъ – від *mečь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*medjь̀nīkъ – від *medjь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*mel̥čь̀nīkъ – від *mel̥čь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*metъlь̀nīkъ – від *metъlь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*mǭčь̀nīkъ – від *mǭčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*mȳtь̀nīkъ – від *mȳtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*ovьsě̀nīkъ [Дыбо 1981:175, 188] – від *ovьsě̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*pěsъčànīkъ [Дыбо 1981:188] – від *pěsъčànъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*pol̥tьně̀nīkъ [Дыбо 1981:188] – від *pol̥tьně̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*pǭtь̀nīkъ – від *pǭtь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*pьpьrě̀nīkъ [Дыбо 1981:188] – від *pьpьrě̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*remeslь̀nīkъ – від *remeslь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*rešetь̀nīkъ – від *rešetь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*rūdь̀nīkъ – від *rudь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*skotь̀nīkъ – від *skotь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*slūžь̀bьnīkъ – від *slūžь̀bьnъ (а.п. a_1, див. III.1.10);
*stьklě̀nīkъ – від *stьklě̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*sūkъnь̀nīkъ – від *sūkъnь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*svě̄tjь̀nīkъ – від *svě̄tjь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*sьrebrь̀nīkъ – від *sьrebrь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*trāvě̀nīkъ – від *trāvě̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*trāvь̀nīkъ – від *trāvь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*ūmь̀nīkъ – від *ūmь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*vīnь̀nīkъ «винокур» – від *vīnь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*volь̀nīkъ – від *volь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікс -ьje

*bъzòvьje – від *bъzòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*der̥nòvьje [Дыбо 1981:155] – від *der̥nòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kъr̥čèvьje – від *kъr̥čèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lě̄skòvьje – від *lě̄skòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*l'ūb(j)ènьje – від дієприкметникової форми *l'ūb(j)ènъ дієслова *l'ūbìti *l'úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*nošènьje – від дієприкметникової форми *nošènъ дієслова *nosìti *nˈosītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*snopòvьje – від *snopòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*stolòvьje [Дыбо 1981:155] – від *stolòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*tьr̥nòvьje – від *tьr̥nòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*vožènьje – від дієприкметникової форми *vožènъ дієслова *vozìti *vˈozītь (а.п. *b*, див. II.5.4);
*vьr̥bòvьje – від *vьr̥bòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікси -īšče, -īsko

*bobòvīšče, *bobòvīsko – від *bobòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bobròvīšče, *bobròvīsko – від *bobròvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bojèvīšče, *bojèvīsko – від *bojèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*bъzòvīšče – від *bъzòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*cьr̥kъ̀vīšče, *cьr̥kъ̀vīsko – від *cьŕ̥kȳ, род. cьr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*grobòvīšče, *grobòvīsko – від *grobòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*krъtòvīšče, *krъtòvīsko – від *krъtòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kъr̥čèvīšče, *kъr̥čèvīsko – від *kъr̥čèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mъr̥kъ̀vīšče, *mъr̥kъ̀vīsko – від *mъŕ̥kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);

*tьr̥nòvīšče, *tьr̥nòvīsko – від *tьr̥nòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Інші іменникові суфікси

*lopūšь̀n’ākъ – від *lopūšь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kor̥l’èvьstvo – від *kor̥l’èvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lǭkàvьstvo – від *lǭkàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*mǭčь̀nostь – від *mǭčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7).

Суфікс -ьnъ(jь)

*cьr̥kъ̀vьnъ(jь) – від *cьr̥̀kȳ, род. *cьr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*dъždžèvьnъ(jь) – від *dъždžèvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*(j)ę̄čьmènьnъ(jь) – від *(j)ę̄čьmỳ, род. *(j)ę̄čьmène (а.п. *b*, див. II.1.23);
*krāsòtьnъ(jь) – від *krāsòta (а.п. a_1, див. III.1.7);
*kremènьnъ(jь) – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);
*lě̄čь̀bьnъ(jь) [Дыбо 1981:92] – від *lě̄čь̀ba (а.п. a_1, див. III.1.9);
*lǭkàvьnъ(jь) – від *lǭkàvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*l’ūbòstьnъ(jь) – від *l’ūbòstь (а.п. a_1, див. III.1.7);
*l’ūbъ̀vьnъ(jь) – від *l’úbȳ, род. *l’ūbъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*metъlìčьnъ(jь) – від *metъlìca (а.п. a_1, див. III.1.7);
*mъr̥kъ̀vьnъ(jь) – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*or̥bòtьnъ(jь) – від *or̥bòta (а.п. a_1, див. III.1.7);
*slūžь̀bьnъ(jь) [Дыбо 1981:92] – від *slūžь̀ba (а.п. a_1, див. III.1.9);
*smokъ̀vьnъ(jь) – від *smˈokȳ, род. *smokъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*tъščètьnъ(jь) – від *tъščèta (а.п. a_1, див. III.1.7).

Інші прикметникові суфікси

*kremènovъ(jь) – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);
*mъr̥kъ̀vovъ(jь) – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);

*lokъ̀věnъ – від *lˈokȳ, род. *lokъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);
*mъr̥kъ̀věnъ(jь) – від *mъr̥̀kȳ, род. *mъr̥kъ̀ve (а.п. *b*, див. II.1.30);

*dě̄tę̀tjьjь – від *dě̄tę̀, род. *dě̄tę̀te (а.п. *b*, див. II.1.27);
*(j)elènьjь – від *(j)elènь, род. *(j)elène (а.п. *b*, див. II.1.23);
*kozьlę̀tjьjь – від *kozьlę̀, род. *kozьlę̀te (а.п. *b*, див. II.1.27);

*līsìčīnъ – від *līsìca (а.п. a_1, див. III.1.7);
*or̥bỳnīnъ – від *or̥bỳn’i (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kor̥l’èvьskъ(jь) – від *kor̥l’èvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);
*lьvòvьskъ(jь) – від *lьvòvъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kremènatъ(jь) – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);

*mǭčь̀natъ(jь) – від *mǭčь̀nъ (а.п. a_1, див. III.1.7);

*kremènistъ(jь) – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);

*kremènitъ(jь) – від *kremỳ, род. *kremène (а.п. *b*, див. II.1.23);

*zъlòbivъ(jь) – від *zъlòba (а.п. a_1, див. III.1.7).

Утворення з а.п. a_2

*kˡon’ūšьnica – від *kˡon’ūšьnъ (а.п. a_2, див. III.1.10);

*kˡonīčina – від *kˡonīkъ (а.п. a_2, див. III.1.8);
*kˡon’ūšina – від *kˡon’ūxъ (а.п. a_2, див. III.1.8);

*lě́kārьstvo – від *lě́kār’ь (а.п. a_2, див. III.1.8);
*mý́tārьstvo – від *mý́tār’ь (а.п. a_2, див. III.1.8); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від *mytariti (sę) [ЭССЯ 21, 1994:75]; на думку М.Фасмера, – від *mytar’ь [Фасмер III 1971:25];
*tˡъkāčьstvo – від *tˡъkāčь (а.п. a_2, див. III.1.9);
*vˡojīnьstvo – від *vˡojīnъ (а.п. a_2, див. III.1.8);

*kˡon’ūšьnъ(jь) – від *kˡon’ūxъ (а.п. a_2, див. III.1.8);

*kˡon’ūšьjь – від *kˡon’ūxъ (а.п. a_2, див. III.1.8).

1.11. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені від імен з рухомою а.п., у пізньопраслов’янській мові характеризувалися: а) рухомою а.п. (а.п. *c*), б) окситонованою а.п. (а.п. *b*), в) баритонованою а.п. з суфіксальним наголосом (а.п. a_1).

А. Утворення з а.п. *c*

Суфікс -ota (-eta)

*bo̥l̩gotà – від *bȍ̥l̩gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*bosotà – від *bȍsъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*bъ̥r̩zotà – від *bъ̥̏r̩zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*čę̄stotà – від *čę̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*do̥r̩gotà – від *dȍ̥r̩gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*dūxotà – від *dûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*glūxotà – від *glûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*glūpotà – від *glûpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*gnīlotà – від *gnîlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*gnūsotà – від *gnûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*gǭstotà – від *gǫ̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gъr̥dotà – від *gъ̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*xodotà – від *xȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*jārotà – від *jârъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*jūnotà [Дыбо 1981:123] – від *jûnъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*krīvotà – від *krîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*lě̄potà [Дыбо 1981:123, 125; Зализняк 1985:151] – від *lě̂pъ «гарний» (а.п. *c*, див. II.2.4);
*līxotà – від *lîxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*lǭkotà – від *lǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mę̄kotà – від *mę̂kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mol̥dotà – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mor̥kotà – від *mȍr̥kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mьr̥zotà – від *mь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*nāgotà – від *nâgъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*ně̄motà – від *ně̂mъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*prě̄motà – від *prě̂mъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*prostotà – від *prȍstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*pūstotà [Зализняк 1985:151] – від *pûstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*sīrotà [Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:151] – від *sîrъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*slě̄potà [Дыбо 1981:189] – від *slě̂pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*smě̄xotà – від *smě̂xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sor̥motà – від *sȍr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sūxotà [Зализняк 1985:151] – від *sûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tě̄snotà – від *tě̂snъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tę̄gotà [Дыбо 1981:123; Зализняк 1985:151]– від *tę̂gъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -īna (відприкметникові утворення)

*blě̄dīnà – від *blě̂dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*bъr̥zīnà – від *bъ̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*cě̄līnà – від *cě̂lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*čę̄stīnà – від *čę̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*glūšīnà – від *glûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*gǭstīnà [Зализняк 1985:149] – від *gǫ̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*krīṿīnà – від *krîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*krǭtīnà – від *krǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*lě̄pīnà – від *lě̂pъ «гарний» (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mol̥dīnà – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*novīnà – від *nȍvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*rūdīnà – від *rȗdъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*sě̄dīnà – від *sě̑dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*sol̥dīnà – від *sȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*sol̥nīnà – від *sȍl̥nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*svě̄tьl̥īnà – від *svě̑tьlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tājīnà [Дыбо 1981:144; Зализняк 1985:149] – від *tȃjь (а.п. *c*, див. II.2.4
*tě̄snīnà – від *tě̑snъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tjūdjīnà – від *tjȗdjь (а.п. *c*, див. II.2.4);
*zelenīnà – від *zȅlenъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*žīvīnà [Дыбо 1981:146] – від *žȋvъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -īkъ (відіменникові утворення)

*čь̏l̥nīkъ – від *čь̏l̥nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*čь̏r̥tīkъ – від *cь̏r̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*dȍmīkъ – від *dȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*dǫ̑bīkъ – від *dǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*gь̏r̥bīkъ – від *gь̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lě̑sīkъ – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lȋstīkъ – від *lȋstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*lǫ̑čīkъ – від *lǫ̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lь̏nīkъ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍstīkъ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mǫ̑žīkъ «хлопчик»[1] – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*nȍsīkъ – від *nȍsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*prǫ̑tīkъ – від *prǫ̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*rъ̏tīkъ – від *rъ̏tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*strȗpīkъ – від *strȗpъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sь̏r̥pīkъ – від *sь̏r̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vȍzīkъ – від *vȍzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vь̏l̥čīkъ – від *vь̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zvě̑rīkъ – від *zvě̑rь (а.п. *c*, див. II.1.19).

Суфікс -ostь (-estь)

*blě̑dostь – від *blě̑ďъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*bȍl'estь – від *bȍlь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*bȍl̥gostь [Дыбо 1981:122; Зализняк 1985:151] – від *bȍl̥gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

---

[1] На східнослов'янському ґрунті це слово, втративши демінутивне значення (отримавши значення «селянин»), набуло флективної акцентуації (увійшло в акцентний тип відприкметникових утворень з суфіксом -īkъ, див. III.1 11).

*bъ̏r̥zostь – від *bъ̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čě̑lostь – від *cě̑lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čę̑stostь [Дыбо 1981:121] – від *čę̑stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čь̏r̥stvostь – від *čь̏r̥stvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dȍr̥gostь – від *dȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dь̏r̥zostь [Дыбо 1981:120] – від *dь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*glȗxostь – від *glȗxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*glȗpostь – від *glȗpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnȋlostь [Дыбо 1981:119] – від *gnȋlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gȍr’estь [Дыбо 1981:120] – від основи *gor- (а.п. *c*), пор. *gȍrьkъ (а.п. *c*, див. III.1.11), *gȍr’e (а.п. *c*, див. II.1.13);;

*gǫ̑stostь – від *gǫ̑stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*grǫ̑bostь [Дыбо 1981:119; Зализняк 1985:151] – від *grǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gъ̏r̥dostь – від *gъ̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*jȃrostь [Дыбо 1981:119] – від *jȃrъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*jȗnostь [Дыбо 1981:119] – від *jȗnъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krě̑postь [Дыбо 1981:120; Зализняк 1985:151] – від *krě̑pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krȋvostь – від *krȋvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krǫ̑tostь – від *krǫ̑tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lě̑nostь [Дыбо 1981:119, 122; Зализняк 1985:151] – від *lě̑nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lě̑postь – від *lě̑pъ «гарний» (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lȋxostь – від *lȋxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mę̑kostь [Дыбо 1981:121] – від *mę̑kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mȍl̥dostь [Дыбо 1981:119] – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mь̏r̥zostь [Дыбо 1981:120] – від *mь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*nȃgostь (а.п. *c*) – від *nȃgъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*nȍvostь – від *nȍvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*skǫ̑postь – від *skǫ̑pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*skvь̏r̥nostь [Дыбо 1981:120] – від *skvь̏r̥nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*slě̑postь – від *slě̑pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sȍl̥dostь [Дыбо 1981:120] – від *sȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sȍl̥nostь – від *sȍl̥nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*strȍgostь – від *strȍgъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sȗxostь – від *sȗxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sȗrovostь – від *sȗrovъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*svě̑tьlostь – від *svě̑tьlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*svę̂tostь [Дыбо 1981:119] – від *svę̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tę̂žestь [Дыбо 1981:120] – від *tę̂gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tǫ̂postь – від *tǫ̂pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*tvь̏r̥dostь – від *tvь̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*vȅselostь – від *vȅselъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*vȅtъxostь [Дыбо 1981:119] – від *vȅtъxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*žîvostь – від *žîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Інші іменникові суфікси

*blē̆dobà – від *blē̂dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*gnūsobà – від *gnûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*gъr̥dobà – від *gъ̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*xūdobà – від *xûdъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -ьnъ

*bȅr̥žьnъ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bē̂sьnъ [Дыбо 1981:93] – від *bē̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*blē̂dьnъ – від *blē̂dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*blǫ̂dьnъ [Дыбо 1981:88] – від *blǫ̂dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bȍčьnъ – від *bȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bȍlьnъ [Дыбо 1981:87] – від *bȍlь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*bȍr̥nьnъ – від *bȍr̥nь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*bȍžьnъ – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*brȍdьnъ – від *brȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*brûsьnъ – від *brûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bъ̏r̥zьnъ – від *bъ̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*bь̏rāčьnъ [Дыбо 1981:93] – від *bь̏rākъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*čȅr̥dьnъ – від *čer̥dà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*čȅr̥vьnъ – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*čę̂stьnъ – від *čę̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*čь̏r̥mьnъ – від *čь̏r̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.19);
*čь̏stьnъ [Дыбо 1981:87; Зализняк 1985:151] – від *čь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*dânьnъ – від *dânь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*dârьnъ – від *dârъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*dȅr̥vьnъ – від *dȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*dȅsę̄tьnъ – від *dȅsę̄tь (а.п. *c*, див. 4.1);
*dē̂tьnъ – від *dē̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*dîvьnъ [Дыбо 1981:87] – від *dîvo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*dȍlьnъ – від *dȍlъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dǫ̑bьnъ – від *dǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drȍbьnъ – від *drȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drȗžьnъ – від *drȗgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drъ̏vьnъ – від *drъ̏vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dȗšьnъ – від *dȗxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dъ̏l̥žьnъ [Stang 1957:102; Дыбо 1981:86, 94] – від *dъ̏l̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dь̏nьnъ – від *dь̏nь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*dь̏r̥zьnъ – від *dь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*glȗmьnъ – від *glȗmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*glȗšьnъ – від *glȗxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gně̑vьnъ – від *gně̑vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gnȍjьnъ – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gnȗsьnъ [Дыбо 1981:93] – від *gnȗsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍdьnъ [Булатова 1975:90; Основы 1990:103] – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍjьnъ – від *gȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍl̥dьnъ [Stang 1957:102] – від *gȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍl̥sьnъ – від *gȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍl̥vьnъ – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gȍrьnъ – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gȍr̥dьnъ – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍspodьnъ – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*grę̑zьnъ – від *grę̑zь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*grȋbьnъ – від *grȋbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grȍbьnъ – від *grȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grȍmьnъ – від *grȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grǫ̑dьnъ – від *grǫ̑dь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*grǫ̑zьnъ – від *grǫ̑zъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gъ̏r̥dьnъ – від *gъ̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*xȍdьnъ – від *xȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xȍl̥dьnъ [Дыбо 1981:93; Зализняк 1985:151] – від *xȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xъ̏melьnъ – від *xъ̏mel’ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*(j)ȅsenьnъ – від *(j)ȅsenь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*(j)ȅzerьnъ – від *(j)ȅzero (а.п. *c*, див. II.1.13);

*klě̑tьnъ – від *klě̑tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kȍl̥sьnъ – від *kȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kȍrenьnъ – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*kȍstьnъ – від *kȍstь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*kȍsьnъ – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *с*, див. II.1.5);
*krě̂pьnъ – від *krě̂pъ (а.п. *с*, див. II.2.4);
*krîčьnъ – від *krîkъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*krǫ̂tьnъ – від *krǫ̂tъ (а.п. *с*, див. II.2.4);
*krǫ̂žьnъ – від *krǫ̂gъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*krъ̏vьnъ – від *krȳ̂, род. *krъvè (а.п. *с*, див. II.1.30);
*kvâsьnъ – від *kvâsъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*kvě̂tьnъ – від *kvě̂tъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*kъ̏r̥mьnъ – від *kъ̏r̥mъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lȅdьnъ – від *lȅdъ (а.п. *с*, див. II.1.15);
*lě̂sьnъ – від *lě̂sъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lîstьnъ – від *lîstъ (а.п. *с*, див. II.1.15);
*lîšьnъ – від *lîxъ (а.п. *с*, див. II.2.4);
*lȍjьnъ – від *lȍjь (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lȍvьnъ – від *lȍvъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lȍzьnъ – від *lozà (а.п. *с*, див. II.1.5);
*lȍžьnъ – від *lȍže (а.п. *с*, див. II.1.13);
*lǫ̂čьnъ – від *lǫ̂kъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lǫ̂žьnъ – від *lǫ̂gъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lь̏nьnъ – від *lь̏nъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*lь̏stьnъ – від *lь̏stь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*l’ûdьnъ – від *l’ûdъ (а.п. *с*, див. II.1.9), *l’ûdь (а.п. *с*, див. II.1.19);
*mâstьnъ – від *mâstь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*mâzьnъ – від *mâzь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*mě̂šьnъ – від *mě̂xъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*mę̂sьnъ – від *mę̂so (а.п. *с*, див. II.1.13);
*mîrьnъ [Дыбо 1981:93] – від *mîrъ (а.п. *с*, див. II.1.15);
*mȍl̥dьnъ – від *mȍl̥dъ (а.п. *с*, див. II.2.4);
*mȍl̥tьnъ – від *mȍl̥tъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*mȍr̥čьnъ [Дыбо 1981:93] – від *mȍr̥kъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*mȍstьnъ – від *mȍstъ (а.п. *с*, див. II.1.9);
*mȍt`ьnъ [Дыбо 1981:87] – від *mȍt’ь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*mǫ̂tьnъ [Булатова 1975:87] – від *mǫtь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*mǫ̂žьnъ – від *mǫ̂žь (а.п. *с*, див. II.1.9);
*mь̏stьnъ – від *mь̏stь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*nȍt’ьnъ – від *nȍt’ь (а.п. *с*, див. II.1.17);
*nȍžьnъ – від *nogà (а.п. *с*, див. II.1.5);
*ȍčьnъ – від *ȍko (а.п. *с*, див. II.1.25);

*pȅt'ьnъ – від *pȅt'ь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*pȋvьnъ – від *pȋvo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*plȍdьnъ – від *plȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*pȍtьnъ – від *pȍtъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*py̑lьnъ – від *py̑lь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*rę̑sьnъ – від *rę̑sà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*rȍčьnъ – від *rȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rȍdьnъ – від *rȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rȍsьnъ – від *rosà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*rǫ̑čьnъ – від *rǫ̑kà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*sě̑nьnъ – від *sě̑no (а.п. *c*, див. II.1.13);

*skъ̣̏r̥bьnъ [Дыбо 1981:88] – від *skъ̏r̥bь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*slȗšьnъ – від *slȗxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*slь̏zьnъ [Дыбо 1981:93] – від *slьzà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*smě̑šьnъ [Дыбо 1981:189] – від *smě̑xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*smȍr̥dьnъ – від *smȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sně̑žьnъ – від *sně̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sȍčьnъ – від *sȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sȍr̥mьnъ – від *sȍr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sȍšьnъ – від *soxà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*spě̑šьnъ – від *spě̑xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*stě̏nьnъ – від *stě̏nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*stȍr̥nьnъ [Дыбо 1981:87] – від *stor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*strȃstьnъ – від *strȃstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*strȃšьnъ [Дыбо 1981:93] – від *strȃxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sty̑dьnъ – від *sty̑dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*svȍbodьnъ [Дыбо 1981:87; Зализняк 1985:151] – від *svobodà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*šȗmьnъ – від *šȗmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*trȅpetьnъ – від *trȅpetъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*trȗpьnъ – від *trȗpъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*trь̏stьnъ – від *trь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*tȗčьnъ – від *tȗkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ty̑lьnъ – від *ty̑lъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ȗšьnъ – від *ȗxo (а.п. *c*, див. II.1.25);

*vȅčerьnъ – від *vȅčerъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vȅr̥dьnъ [Дыбо 1981:93] – від *vȅr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vě̑čьnъ [Дыбо 1981:93; Зализняк 1985:151] – від *vě̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vȋdьnъ – від *vȋdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vȍdьnъ – від *vodà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍjьnьnъ – від *vojьnà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍl̥stьnъ [Дыбо 1981:93] – від *vȍl̥stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*vȍr̥tьnъ – від *vȍr̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zȅmjьnъ, *zȅmьnъ – від *zemjà (а.п. *c*, див. II.1.5), *zȅmь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*zȋmьnъ – від *zīmà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*znȃčьnъ – від *znȃkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*znȍjьnъ – від *znȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zȍl̥tьnъ – від *zȍl̥to (а.п. *c*, див. II.1.13);

*zȍlьnъ – від *zolà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*zǫ̑bьnъ – від *zǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zvǫ̑čьnъ – від *zvǫ̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*žȋrьnъ – від *žȋrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*žь̏l̥čьnъ – від *žь̏l̥čь (а.п. *c*, див. II.1.17).

Суфікс -ovъ (-evъ)

*bȅr̥govъ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bȍgovъ – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bȍrovъ – від *bȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*čь̏r̥tovъ – від *čь̏r̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dȃrovъ – від *dȃrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*dȍmovъ [Дыбо 1981:189] – від *dȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*dǫ̑bovъ [Булаховський II 1977:424; Дыбо 1981:126; Зализняк 1985:151] – від *dǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dȗxovъ [Дыбо 1981:126] – від *dȗxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gnȍjevъ – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grȍbovъ – від *grȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grȍmovъ [Дыбо 1981:126; Зализняк 1985:151] – від *grȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xъ̏mel’evъ – від *xъ̏mel’ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ȋlovъ – від *ȋlъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*jȃdovъ – від *jȃdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*kȍsovъ – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*krǫ̑govъ – від *krǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lȅdovъ [Зализняк 1985:151] – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lě̑sovъ – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lȋsovъ – від *lȋsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lȋstovъ – від *lȋstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*lȍgovъ – від *lȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lȍjevъ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lȍzovъ – від *lozà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*lǫ̑govъ – від *lǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lǫ̑kovъ – від *lǫ̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lь̏novъ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*l’ȗdovъ – від *l’ȗdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȅdovъ – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*mě̑xovъ – від *mě̑xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mě̑lovъ – від *mě̑lъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍl̥tovъ – від *mȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍrovъ – від *mȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍr̥kovъ – від *mȍr̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍr’evъ – від *mȍr’e (а.п. *c*, див. II.1.13);
*mȍstovъ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mȍzgovъ – від *mȍzgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mǫ̑ževъ – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mъ̏xovъ [Дыбо 1981:126] – від *mъ̏xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*nȋzovъ – від *nȋzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*nȍsovъ [Дыбо 1981:126] – від *nȍsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*plȍdovъ – від *plȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*pȍl’evъ [Дыбо 1981:126] – від *pȍl’e (а.п. *c*, див. II.1.13);
*pȍr̥xovъ – від *pȍr̥xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*prǫ̑tovъ – від *prǫ̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*pъ̏l̥kovъ – від *pъ̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*rę̑dovъ – від *rę̑dъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*rȍdovъ – від *rȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*rȍgovъ [Дыбо 1981:126] – від *rȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sâdovъ – від *sâdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*sně̑govъ [Дыбо 1981:126; Зализняк 1985:151] – від *sně̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sȍl̥dovъ – від *sȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*stânovъ – від *stânъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*svȅkrovъ – від *svȅkrъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sy̑novъ – від *sy̑nъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*šȗmovъ – від *šȗmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*tь̏r̥govъ – від *tь̏r̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*tь̏stevъ – від *tь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*vĕ̂kovъ – від *vĕ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vę̂zovъ – від *vę̂zъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vȍl̥tovъ [Дыбо 1981:126] – від *vȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vȍskovъ – від *vȍskъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vȍzovъ – від *vȍzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zȋmovъ – від *zīmà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*zvǫ̂kovъ – від *zvǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Суфікс -ěnъ (-anъ)

*čȅr̥pěnъ – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*dȅr̥věnъ [Дыбо 1981:135, 139, 140] – від *dȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*drъ̏věnъ – від *drъ̏vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*dъ̏ščanъ – від *dъskà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*kȍstěnъ [Дыбо 1981:135, 139] – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*krъ̏věnъ – від *krŷ̑, род. *krъvè (а.п. *c*, див. II.1.30);
*lȅděnъ [Дыбо 1981:135, 139; Зализняк 1985:151] – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*lĕ̂sěnъ – від *lĕ̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lȍjěnъ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lь̏něnъ [Дыбо 1981:135, 139] – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*l’ȗděnъ – від *l’ȗdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l’ȗdь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*mȅděnъ [Дыбо 1981:136, 140] – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*mę̂sěnъ – від *mę̂so (а.п. *c*, див. II.1.13);
*mȍr’anъ – від *mȍr’e (а.п. *c*, див. II.1.13);
*mȍstěnъ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*ȍlověnъ [Дыбо 1981:135, 139] – від *ȍlovo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*plъ̏těnъ [Дыбо 1981:136, 140] – від *plъ̏tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*prȍsěnъ [Дыбо 1981:135, 139] – від *prȍso (а.п. *c*, див. II.1.13);
*prǫ̂těnъ – від *prǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*pь̏r̥těnъ [Дыбо 1981:136, 139] – від *pь̏r̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*pь̏r̥stěnъ [Дыбо 1981:136, 139] – від *pь̏r̥stь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*pь̏r̥věnъ – від *pь̏r̥vъ (а.п. *c*, див. II.4.2);
*rȍsěnъ [Дыбо 1981:136, 140] – від *rosà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*rъ̏žanъ [Дыбо 1981:135, 139; Зализняк 1985:151] – від *rъ̏žь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*smȍlěnъ – від *smolà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*snĕ̂žanъ [Дыбо 1981:136, 140] – від *snĕ̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*strȗpěnъ – від *strȗpъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sь̏r̥stěnъ – від *sь̏r̥stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*trъ̏stěnъ – від *trъ̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*vȅsněnъ – від *vesnà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍděnъ [Дыбо 1981:135, 139] – від *vodà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍl̥sěnъ [Дыбо 1981:137, 140] – від *vȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vȍščanъ [Зализняк 1985:151] – від *vȍskъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zȅmjanъ [Дыбо 1981:136, 140] – від *zemjà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*zȍr'anъ – від *zor'à (а.п. *c*, див. II.1.5).

Суфікс -ьskъ

*bȍžьskъ – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dě̑tьskъ – від *dě̑tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*gȍrьskъ – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gȍr̥dьskъ [Дыбо 1981:70] – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gȍspodьskъ [Дыбо 1981:71] – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*(j)ȅzerьskъ – від *(j)ȅzero (а.п. *c*, див. II.1.13);

*kъ̏nę̄žьskъ [Дыбо 1981:70] – від *kъ̏nę̄dz'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lȍvьskъ – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǫ̑žьskъ – від *lǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*l'ȗdьskъ [Дыбо 1981:70; Зализняк 1985:151] – від *l'ȗdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l'ȗdь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*mȋrьskъ [Дыбо 1981:70] – від *mȋrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mȍrьskъ [Дыбо 1981:71] – від *mȍr'e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*mȍstьskъ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǫ̑žьskъ [Дыбо 1981:70; Зализняк 1985:151] – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*pȍlьskъ [Дыбо 1981:71] – від *pȍl'e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*plъ̏tьskъ [Дыбо 1981:70] – від *plъ̏tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*sȍr̥mьskъ – від *sȍr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*stȍr̥nьskъ [Дыбо 1981:71] – від *stor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍjьnьskъ – від *vojьnà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vȍr̥žьskъ [Дыбо 1981:70] – від *vȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zȅm(j)ьskъ [Дыбо 1981:71; Зализняк 1985:151] – від *zemjà (а.п. *c*, див. II.1.5), *zȅmь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*zvě̑rьskъ [Дыбо 1981:71] – від *zvě̑rь (а.п. *c*, див. II.1.19).

Суфікс -avъ

*čь̏r̥vavъ – від *čь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*glȗpavъ – від *glȗpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnȍjavъ – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gъ̏r̥bavъ – від *gъ̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kȍravъ – від *koràа (а.п. *c*, див. II.1.5);

*krъ̏vavъ [Дыбо 1981:141; Зализняк 1985:151] – від *kry̑, род. *krъvè (а.п. *c*, див. II.1.30);

*mȍl̥djavъ – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mȍzgavъ – від *mȍzgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǫ̑žavъ – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sty̑davъ – від *sty̑dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zȍl̥tavъ – від *zȍl̥to (а.п. *c*, див. II.1.13), *zȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -ъkъ

*brȋdъkъ [Дыбо 1981:104, 107] – від *brȋdъ (а.п. *c*, див. II.2.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від дієслівної основи bri-, що в *briti [ЭССЯ 3, 1976:29]; на думку авторів «Праслов’янського словника», – безпосередньо від *bridъ [SP 1, 1974:380];

*bь̏r̥zъkъ – від *bь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*cě̑lъkъ – від *cě̑lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dь̏r̥zъkъ – від *dь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gȍrьkъ [Дыбо 1981:104; Булатова 1975:90] – від основи *gor’- (а.п. *c*), пор. *gȍr’e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*krȇpъkъ [Дыбо 1981:104, 106, 109; Булатова 1975:86; Зализняк 1985:151] – від *krȇpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krъ̏xъkъ [Дыбо 1981:104] – від основи *krъx- (а.п. *c*), пор. *krъxà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*mâstъkъ – від *mâstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*mę̑kъkъ [Дыбо 1981:104] – від *mę̑kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mь̏r̥zъkъ [Дыбо 1981:112] – від *mь̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sȍl̥dъkъ [Дыбо 1981:104, 106, 112; Булатова 1975:88] – від *sȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tę̑žьkъ [Дыбо 1981:104; Булатова 1975:89; Зализняк 1985:151] – від *tę̑gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tь̏nъkъ [Дыбо 1981:104] – від *tь̏nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*žȅstъkъ [Дыбо 1981:112] – від *žȅstъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -astъ

*kȍrenastъ – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*mě̑xastъ – від *mě̑xъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Б. Утворення з а.п. *b*

Суфікс -ъkъ (-ьkъ)

*ber̥žьkъ̀ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*borъkъ̀ [Колесов 1978:49] – від *bȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*božьkъ̀ – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*brūsъkъ̀ – від *brûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*cě̄rъkъ̀ – від *cě̂rъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čer̥pъkъ̀ – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čьl̥nъkъ̀ – від *čь̏l̥nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*domъkъ̀ [Основы 1990:104] – від *dȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*dǭbъkъ̀ [Колесов 1978:50] – від *dǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drūžьkъ̀ – від *drûgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*golǭbъkъ̀ [Булаховський V 1983:192] – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*golsъkъ̀ [Булаховський V 1983:192] – від *gȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥vъkъ̀ – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gor̥dъkъ̀ [Колесов 1978:50; Зализняк 1985:150] – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grībъkъ̀ – від *grîbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gъr̥bъkъ̀ – від *gъ̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xol̥dъkъ̀ [Булаховський V 1983:192] – від *xȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kol̥sъkъ̀ – від *kȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kor̥bъkъ̀ – від *kȍr̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kǭsъkъ̀ [Колесов 1978:50] – від *kǫ̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*krīvъkъ̀ – від *krîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krǭžьkъ̀ – від *krǫ̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kvāsъkъ̀ – від *kvâsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kvě̄tъkъ̀ – від *kvě̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ledъkъ̀ [Булаховський V 1983:192] – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lě̄sъkъ̀ [Колесов 1978:50; Зализняк 1985:150] – від *lě̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*līstъkъ̀ – від *lîstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lojьkъ̀ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ložьkъ̀ – від *lȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǭčьkъ̀ – від *lǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǭžьkъ̀ – від *lǫ̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lьnъkъ̀ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*medъkъ̀ [Булаховський IV 1980:72, V 1983:192; Колесов 1978:50] – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mě̄šьkъ̀ [Колесов 1978:50] – від *mě̂xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mol̥dъkъ̀ – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mol̥tъkъ̀ – від *mȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mor̥čьkъ̀ – від *mȍr̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*mostъkъ̀ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*nogъtъkъ̀ – від *nȍgъtь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*ol̥kъtъkъ̀ [Булаховський V 1983:192] – від *ȍl̥kъtь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*por̥šьkъ̀ [Булаховський IV 1980:300; Колесов 1978:50] – від *pȍr̥xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*pьnьkъ̀ – від *pь̏n’ь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*ręd̄ъkъ̀ – від *rę̂dъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*rožьkъ̀ [Булаховський IV 1980:300] – від *rȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sādъkъ̀ – від *sâdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*slě̄dъkъ̀ – від *slě̂dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sně̄žьkъ̀ – від *sně̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sǭčьkъ̀ – від *sǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*stānъkъ̀ – від *stânъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*stāvъkъ̀ – від *stâvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*sȳnъkъ̀ – від *sŷnъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*šūmъkъ̀ – від *šûmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*ter̥mъkъ̀ – від *tȅr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*tъr̥žьkъ̀ – від *tъ̏r̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.15);
*vol̥sъkъ̀ [Колесов 1978:50] – від *vȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vozъkъ̀ [Булаховський IV 1980:72, V 1983:192] – від *vȍzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*znāčьkъ̀ – від *znâkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zǭbъkъ̀ – від *zǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zvě̄rъkъ̀ [Колесов 1978:50] – від *zvě̂rь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*zvonъkъ̀ – від *zvȍnъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*žel̥bъkъ̀ – від *žȅl̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Суфікс -ьсь

*ber̥žьcь̀ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bor̥vьcь̀ – від *bȍr̥vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*brūsьcь̀ – від *brûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*bъr̥zьcь̀ – від *bъ̏r̥zъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*cě̄lьcь̀ – від *cě̂lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*čьr̥vьcь̀ – від *čь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*dě̄tьcь̀ – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*dǭbьcь̀ [Колесов 1978:50] – від *dǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*glūpьcь̀ – від *glûpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnīlьcь̀ – від *gnîlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*golǭbьcь̀ [Булаховський IV 1980:299] – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*gol̥sьcь̀ [Булаховський IV 1980:427; Дыбо 1981:147] – від *gȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gor̥dьcь̀ [Дыбо 1981:147; Колесов 1978:50] – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gostьcь̀ – від *gȍstь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*gъr̥nьcь̀ – від *gъ̏r̥nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xol̥dьcь̀ [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298] – від *xȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xromьcь̀ – від *xrȍmъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*jūnьcь̀ [Дыбо 1981:148] – від *jûnъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*korenьcь̀ [Булаховський II 1980:346, IV 1980:299] – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*kostьcь̀ – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*krīvьcь̀ [Дыбо 1981:148] – від *krîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krǭžьcь̀ – від *krǫ̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kvāsьcь̀ – від *kvâsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kvě̄tьcь̀ – від *kvě̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ledьcь̀ – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lě̄vьcь̀ – від *lě̂vъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*līstьcь̀ – від *lîstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*līsьcь̀ – від *lîsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǭčьcь̀ – від *lǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǭžьcь̀ – від *lǫ̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lьnьcь̀ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mol̥dьcь̀ [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298, V 1983:192; Дыбо 1981:146; Зализняк 1985:150] – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mostьcь̀ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǭžьcь̀ – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*por̥šьcь̀ [Булаховський IV 1980:427] – від *pȍr̥xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*prostьcь̀ – від *prȍstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*rǭbьcь̀ – від *rǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*skǭpьcь̀ [Булаховський IV 1980:72, V 1983:192] – від *skǫ̂pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*slě̄pьcь̀ [Булаховський II 1977:346, IV 1980:298; Дыбо 1981:147; Колесов 1978:51; Зализняк 1985:150] – від *slě̂pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sǭčьcь̀ [Колесов 1978:51] – від *sǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*svę̄tьcь̀ [Булаховський IV 1980:427] – від *svę̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*ter̥mьcь̀ [Колесов 1978:51] – від *tȅr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vor̥ньcь̀ [Булаховський IV 1980:72, V 1983:192; Колесов 1978:50] – від *vȍr̥nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*vozьcь̀ [Дыбо 1981:189] – від *vȍzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vьl̥čьcь̀ [Дыбо 1981:147; Колесов 1978:49–50] – від *vъ̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zelenьcь̀ – від *zȅlenъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*zǭbьcь̀ [Булаховський IV 1980:298; Дыбо 1981:146; Колесов 1978:50] – від *zǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*žer̥bьcь̀ – від основи *žer̥b- (а.п. *c*), пор. *žer̥bę̀ (а.п. *c*, див. II.1.27).

Суфікс -īkъ (відприкметникові утворення)

*cě̄līkъ̀ – від *cě̑lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čę̄stīkъ̀ [Дыбо 1981:175, 188] – від *čę̑stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krǭtīkъ̀ [Дыбо 1981:188] – від *krǫ̑tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mol̥dīkъ̀ – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*novīkъ̀ – від *nȍvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sol̥nīkъ̀ [Дыбо 1981:188] – від *sȍl̥nъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tǭpīkъ̀ – від *tǫ̑pъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -ār’ь

*domār’ь̀ [Дыбо 1981:177] – від *dȍmъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*drъvār’ь̀ – від *drъ̏vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*gol̥vār’ь̀ [Дыбо 1981:176] – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gospodār’ь̀ [Дыбо 1981:171] – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*kosār’ь̀ – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kostār’ь̀ – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kozār’ь̀ – від *kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*lě̄sār’ь̀ [Дыбо 1981:177] – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*līxār’ь̀ – від *lȋxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lojār’ь̀ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9); на думку авторів «Етимологічного словника слов’янських мов», – від *lojiti (ЭССЯ 15, 1988:256];

*lǭkār’ь̀ – від *lǫ̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lьnār’ь̀ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*medār’ь̀ [Дыбо 1981:177] – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mę̄sār’ь̀ [Дыбо 1981:178] – від *mę̑so (а.п. *c*, див. II.1.13);

*mostār’ь̀ – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ovьčār’ь̀ – від *ovьcà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*pīvār’ь̀ [Дыбо 1981:176] – від *pȋvo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*solār’ь̀ [Дыбо 1981:176] – від *sȍlь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*svīnār'ь̀, *svīn'ār'ь̀ – від *svinьjà (а.п. *с*, див. II.1.5);

*vozār'ь̀ [Дыбо 1981:189] – від *vȍzъ (а.п. *с*, див. II.1.9);

*zol̥tār'ь̀ – від *zȍl̥to (а.п. *с*, див. II.1.13);

*zvonār'ь̀ – від *zvȍnъ (а.п. *с*, див. II.1.9).

Суфікс -ъko (-ьko)

*br'ūšьkò [Зализняк 1985:150] – від *br'ûxo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*čer̥vъkò – від *čȅr̥vo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*der̥vъkò – від *dȅr̥vo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*dē̆tъkò – від *dē̂tь (а.п. *с*, див. II.1.17);

*(j)ājьkò – від *(j)âje (а.п. *с*, див. II.1.13);

*(j)ezerъkò [Колесов 1978:60; Зализняк 1985:150] – від *(j)ȅzero (а.п. *с*, див. II.1.13);

*lē̆vъkò – від *lē̂vъ (а.п. *с*, див. II.2.4);

*mę̄sъkò – від *mę̂so (а.п. *с*, див. II.1.13);

*nē̆mъkò [Колесов 1978:60] – від *nē̂mъ (а.п. *с*, див. II.2.4);

*očьkò – від *ȍko (а.п. *с*, див. II.1.25);

*pīvъkò – від *pîvo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*ūšьkò [Колесов 1978:60; Зализняк 1985:150] – від *ûxo (а.п. *с*, див. II.1.25).

Суфікс -ьce

*čer̥vьcè – від *čȅr̥vo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*der̥vьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300, 301; Дыбо 1981:150; Колесов 1978:57] – від *dȅr̥vo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*dē̆tьcè – від *dē̂tь (а.п. *с*, див. II.1.17);

*drъvьcè, частіше *drъvь̀cā –від *drȉvo (а.п. *с*, див. II.1.13);

*(j)ājьcè [Дыбо 1981:150; Колесов 1978:58] – від *(j)âje (а.п. *с*, див. II.1.13);

*(j)ezerьcè [Булаховський IV 1980:300, 301, 437; Дыбо 1981:152] – від *(j)ȅzero (а.п. *с*, див. II.1.13);

*kolesьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300] – від *kȍlo, род. *kolesè (а.п. *с*, див. II.1.25);

*kolьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300; Дыбо 1981:150; Колесов 1978:57; Зализняк 1985:150] – від *kȍlo (а.п. *с*, див. II.1.25);

*krosnьcè – від *krȍsno (а.п. *с*, див. II.1.13);

*mę̄sьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300; Дыбо 1981:152; Колесов 1978:57] – від *mę̂so (а.п. *с*, див. II.1.13);

*morьcè [Дыбо 1981:152] – від *mȍr'e (а.п. *с*, див. II.1.13);

*očьcè [Дыбо 1981:151] – від *ȍko (а.п. *с*, див. II.1.25);

*ojьcè [Дыбо 1981:152] – від *ȍje (а.п. *c*, див. II.1.13);

*pīvьcè [Дыбо 1981:152] – від *pîvo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*polьcè [Дыбо 1981:152] – від *pȍl'e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*prosьcè – від *prȍso (а.п. *c*, див. II.1.13);

*sē̆nьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:300, 437; Дыбо 1981:152] – від *sē̑no (а.п. *c*, див. II.1.13);

*slovьcè [Дыбо 1981:150; Зализняк 1985:150] – від *slȍvo (а.п. *c*, див. II.1.25);

*tē̆lьcè [Булаховський IV 1980:300; Дыбо 1981:150] – від *tē̑lo (а.п. *c*, див. II.1.25);

*tē̆stьcè [Дыбо 1981:152] – від *tē̑sto (а.п. *c*, див. II.1.13);

*ūšьcè [Дыбо 1981:151] – від *ûxo (а.п. *c*, див. II.1.25);

*zol̥tьcè [Булаховський II 1977:346, IV 1980:301; Дыбо 1981:152] – від *zȍl̥to (а.п. *c*, див. II.1.13).

Суфікс -ьje

*ber̥žьjè – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*borьjè – від *bȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*čer̥pьjè – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čer̥vьjè – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dārьjè – від *dârъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*der̥vьjè [Дыбо 1981:157; Колесов 1978:67] – від *dȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dǭbьjè [Зализняк 1985:150] – від *dǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drobьjè – від *drȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drъvьjè – від *drъ̏vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*gorьjè [Дыбо 1981:157] – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gostьjè [Дыбо 1981:156; Колесов 1978:68] – від *gȍstь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*kol̥sьjè [Дыбо 1981:156] – від *kȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*korenьjè [Дыбо 1981:156] – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*korьjè – від *korà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kostьjè – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kosьjè – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kvē̆tьjè [Дыбо 1981:156] – від *kvē̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lē̆sьjè [Дыбо 1981:157] – від *lē̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lī̆čьjè – від *lîkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*līstьjè [Дыбо 1981:156] – від *lîstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lozьjè – від *lozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*l'ūdьjè [Колесов 1978:67] – від *l'ûdь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*mol̥dьjè – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mostьjè [Дыбо 1981:157] – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǭžьjè [Колесов 1978:68] – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*prosьjè [Дыбо 1981:157] – від *prȍso (а.п. *c*, див. II.1.13);

*prǭtьjè [Дыбо 1981:156] – від *prǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rǭbьjè [Дыбо 1981:156] – від *rǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sǭčьjè – від *sǫ̂kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*strūpьjè – від *strûpъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sūšьjè [Дыбо 1981:157] – від *sûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*trъ̄stьjè [Дыбо 1981:156] – від *trъ̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*tȳlьjè [Колесов 1978:68] – від *tŷlъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*veselьjè [Дыбо 1981:153, 157; Колесов 1978:67] – від *vȅselъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*vol̥sьjè [Дыбо 1981:157] – від *vȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vol̥tьjè [Дыбо 1981:156] – від *vȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vьr̥vьjè [Дыбо 1981:156] – від *vь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*zvě̄rьjè [Дыбо 1981:153, 156; Колесов 1978:67] – від *zvě̂rь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*žer̥bьjè [Колесов 1978:67] – від *žȅr̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Суфікс -ьstvo

*božьstvò [Дыбо 1981:171; Зализняк 1985:149] – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dě̄tьstvò [Зализняк 1985:150] – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*drūžьstvò – від *drûgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gospodьstvò [Дыбо 1981:171] – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*kъnę̄žьstvò [Дыбо 1981:171; Колесов 1978:71; Зализняк 1985:149–150] – від *kъ̏nę̄dz’ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lovьstvò – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*l’ūdьstvò [Дыбо 1981:171] – від *l’ûdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l’ûdь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*mǭžьstvò [Дыбо 1981:171; Колесов 1978:71; Зализняк 1985:149] – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*tъr̥žьstvò – від *tъ̏r̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*zvě̄rьstvò [Колесов 1978:71] – від *zvě̂rь (а.п. *c*, див. II.1.19).

Інші іменникові суфікси

*dě̄tьcà – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*klě̄tьcà – від *klě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*pȳlьcà [Дыбо 1981:148; Зализняк 1985:150] – від *pŷlь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*vьr̥vьcà – від *vь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*dě̄verьjà [Дыбо 1981:158] – від *dě̑verь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*drūžьjà [Дыбо 1981:158] – від *drûgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gospodьjà [Дыбо 1981:158] – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*kъnę̄žьjà [Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:150] – від *kъ̏nę̄dz’ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǭžьjà [Дыбо 1981:158] – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sȳnovьjà [Дыбо 1981:158; Зализняк 1985:150] – від *sŷnъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*bosākъ̀ – від *bȍsъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gorākъ̀ – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gǭsākъ̀ – від *gǫ̑sь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*jūnākъ̀ – від *jûnъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krīvākъ̀ – від *krȋvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lě̄sākъ̀ – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lě̄vākъ̀ – від *lě̑vъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lojākъ̀ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mor’ākъ̀ – від *mȍr’e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*mǭžākъ̀ – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*novākъ̀ – від *nȍvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*rodākъ̀ – від *rȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sīrākъ̀ – від *sȋrъ (а.п, *c*, див. II.2.4);

*bogāčь̀ – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bor̥dāčь̀ – від *bor̥dà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*br’ūxāčь̀ – від *br’ûxo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*gol̥vāčь̀ – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gъr̥bāčь̀ – від *gъ̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kolāčь̀ – від *kȍlo (а.п. *c*, див. II.1.25);

*lě̄vāčь̀ – від *lě̑vъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lovāčь̀ – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mę̄kāčь̀ – від *mę̑kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*rogāčь̀ – від *rȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*cě̄lȳšь̀ – від *cě̑lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*drobȳšь̀ – від основи *drob- (а.п. *c*), пор. *drȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*glūpȳšь̀ – від *glûpъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krě̄pȳšь̀ – від *krě̑pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mę̄kȳšь̀ – від *mę̂kъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -ьjь

*bor̥vьjь̀ [Дыбо 1981:165, 167] – від *bȍr̥vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*božьjь̀ [Дыбо 1981:165, 167; Зализняк 1985:150] – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*čer̥vьjь̀ – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*čьr̥tьjь̀ – від *čь̏r̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*el̥bę̄d(j)ьjь̀ – від *ȅl̥bę̄dь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*godjьjь̀ – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від *goditi [ЭССЯ 6, 1979:190];
*golǭbьjь̀ – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*gǭsьjь̀ – від *gǫ̂sь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*kokošьjь̀ [Дыбо 1981:165, 167]– від *kȍkošь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*kozьjь̀ – від *kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*kъnę̄žьjь̀ – від *kъ̏nę̄dz'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*l'ūdьjь̀ – від *l'ûdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l'ûdь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*mę̄sьjь̀ – від *mę̂so (а.п. *c*, див. II.1.13);
*mǭžьjь̀ – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);
*ovьčьjь̀ – від *ovьcà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*vor̥žьjь̀ [Дыбо 1981:165, 167] – від *vȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*vьl̥čьjь̀ [Дыбо 1981:165, 167] – від *vь̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Суфікс -īnъ

*dē̌tīnъ̀ – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*el̥bedīnъ̀ – від *ȅl̥bedь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*golǭbīnъ̀ – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*gostīnъ̀ – від *gȍstь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*gǭsīnъ̀ – від *gǫ̂sь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*kozīnъ̀ – від *kọzà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*l'ūdīnъ̀ – від *l'ûdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l'ûdь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*mol̥dīnъ̀ – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*ovьčīnъ̀ – від *ovьcà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*rodīnъ̀ – від *rȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zvē̌rīnъ̀ – від *zvě̂rь (а.п. *c*, див. II.1.19).

В. Утворення з а.п. a_1

Суфікс -ъka (ьka)

*čer̥pъ̀ka – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dě̄tъ̀ka – від *dě̑tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*drūžь̀ka – від *drȗgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*dъščь̀ka [Зализняк 1985:147] – від *dъskà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*dъt’ь̀ka [Булаховський IV 1980:275] – від *dъt’ì (а.п. *c*, див. II.1.28);
*golǭbъ̀ka – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*gol̥vъ̀ka – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);
*gorъ̀ka – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*gǭsъ̀ka – від *gǫ̑sь (а.п. *c*, див. II.1.19);
*jьstъbъ̀ka – від *jьstъbà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*klě̄tъ̀ka – від *klě̑tь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*kokošь̀ka – від *kȍkošь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*kor̥bъ̀ka – від *kȍr̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*kostъ̀ka – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*kozъ̀ka – від *kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*krīvъ̀ka – від *krȋvъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*krъšь̀ka – від *krъxà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*kvě̄tъ̀ka – від *kvě̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lě̄vъ̀ka – від *lě̑vъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*lьnъ̀ka – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lьstъ̀ka – від *lь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*māstъ̀ka – від *mâstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*mol̥dъ̀ka – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mostъ̀ka – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*norъ̀ka – від *norà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*not’ь̀ka – від *nȍt’ь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*nožь̀ka [Зализняк 1985:147] – від *nogà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*ovьčь̀ka – від *ovьcà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*pet’ь̀ka – від *pȅt’ь (а.п. *c*, див. II.1.5);
*pę̄tъ̀ka – від *pę̄tà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*pol̥sъ̀ka – від *pol̥sà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*pūstъ̀ka – від *pȗstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*rǭčь̀ka [Булаховський IV 1980:274] – від *rǭkà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*skovor̥dъ̀ka – від *skovor̥dà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*sně̄žь̀ka – від *sně̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*stě̄nъ̀ka – від *stě̄nà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*stor̥nъ̀ka – від *stor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*ščečь̀ka – від *ščekà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*vьr̥vъ̀ka – від *vь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*zemjь̀ka – від *zemjà (а.п. *c*, див. II.1.5).

*blēdìca – від *blē̂dъ, ж.р. *blēdà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*božìca – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*brъvìca – від *brȳ̂, род. *brъvè (а.п. *c*, див. II.1.30);

*bъr̥zìca – від *bъ̏r̥zъ, ж.р. *bъr̥zà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*cēlìca – від *cē̂lъ, ж.р. *cēlà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čer̥pìca [Булаховський IV 1980:267] – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čer̥vìca – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*desnìca [Зализняк 1985:147] – від *dȅsnъ, ж.р. *desnà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dolìca – від *dȍlъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dǭbìca – від *dǭ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drūžìca – від *drûgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dъščìca – від *dъskà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*glūšìca [Булаховський IV 1980:431] – від *glûxъ, ж.р. *glūxà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnojìca – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*golǭbìca [Булаховський IV 1980:431] – від *gȍlǭbь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*gol̥vìca [Дыбо 1981:172] – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gorìca – від *gorà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gor̥dìca – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gǭsìca – від *gǭ̂sь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*grānìca – від *grânь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*jūnìca – від *jûnъ, ж.р. *jūnà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*jьgъlìca – від *jьgъlà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*jьstъbìca – від *jьstъbà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kopìca – від *kopà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kor̥bìca – від *kȍr̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*korenìca – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*korìca – від *korà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kosìca – від *kosà «певним чином причесане волосся» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kosìca – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kostìca – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kozìca – від kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*krīvìca – від *krī̂vъ, ж.р. *krīvà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*krosnìca – від *krȍsno (а.п. *c*, див. II.1.13);

*krǭtìca – від *krǭ̂tъ, ж.р. *krǭtà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*kvētìca – від *kvē̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ledìca – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lē̌vìca – від *lě̂vъ, ж.р. *lē̌và (а.п. *c*, див. II.2.4);

*lovìca – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lozìca – від *lozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*lьnìca – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*medìca – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mol̥dìca [Булаховський IV 1980:267; Дыбо 1981:172] – від *mȍl̥dъ, ж.р. *mol̥dà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mostìca – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǭžìca – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*nē̌mìca – від *ně̂mъ, ж.р. *nē̌mà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*novìca – від *nȍvъ, ж.р. *novà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*rę̄dìca [Булаховський IV 1980:431] – від *rę̂dъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*rosìca – від *rosà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*sāmìca – від *sâmъ, ж.р. *sāmà (а.п. *c*, див. II.3.2);

*sol̥nìca [Булаховський IV 1980:267] – від *sȍl̥nъ, ж.р. *sol̥nà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*svē̌tьlìca – від *svě̂tьlъ, ж.р. *svē̌tьlà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*šūjìca [Зализняк 1985:147] – від *šûjь, ж.р. *šūjà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tǭpìca – від *tǫ̂pъ, ж.р. *tǭpà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*trojìca [Зализняк 1985:147] – від *trȍje (а.п. *c*, див. II.4.1);

*tūrìca – від *tûrъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vodìca [Булаховський IV 1980:267; Дыбо 1981:172] – від *vodà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*vьl̥čìca – від *vь̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zelenìca – від *zȅlenъ, ж.р. *zelenà (а.п. *c*, див. II.2.4);

*zemjìca – від *zemjà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*žī̌vìca – від *žî̌vъ, ж.р. *žī̌và (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -ina (відіменникові утворення)

*ber̥žìna [Дыбо 1981:173] – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bočìna [Дыбо 1981:173] – від *bȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*borìna – від *bȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*bor̥vìna – від *bȍr̥vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*brūsìna – від *brûsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čer̥pìna – від *čȅr̥pъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*čer̥vìna – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dānìna – від *dânь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*der̥vìna [Дыбо 1981:173] – від *dȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*desę̄tìna – від *dȅsę̄tь (а.п. *c*, див. II.4.1);

*dē̌tìna – від *dě̑tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*dolìna [Булаховський IV 1980:266] – від *dȍlъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dǭbìna [Булаховський IV 1980:266; Дыбо 1981:173] – від *dǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drobìna – від *drȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drūžìna – від *drȗgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dьnìna – від *dь̏nь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*godìna [Дыбо 1981:173] – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥vìna – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gor̥dìna [Дыбо 1981:173] – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gъr̥bìna – від *gъ̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xъmelìna – від *xъ̏mel'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*(j)ājìna – від *(j)ȃje (а.п. *c*, див. II.1.13);

*(j)esenìna – від *(j)ȅsenь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*(j)ezerìna – від *(j)ȅzero (а.п. *c*, див. II.1.13);

*korìna – від *korà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kozìna – від *kozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*krosnìna – від *krȍsno (а.п. *c*, див. II.1.13);

*krǭžìna – від *krǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*krъšìna – від *krъxà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kvāsìna – від *kvȃsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kvē̌tìna – від *kvě̑tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ledìna – від *lȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lē̌sìna – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lę̄dìna – від *lę̑do (а.п. *c*, див. II.1.13);

*līčìna – від *lȋkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lojìna – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lovìna – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lozìna – від *lozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*ložìna – від *lȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lǭžìna – від *lǫ̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lьnìna – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*l'ūdìna – від *l'ȗdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l'ȗdь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*medìna – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mē̌šìna – від *mě̑xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mostìna – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*nīzìna – від *nȋzъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ovьčìna – від *ovьcà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*por̥šìna – від *pȍr̥xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*prǭtȉna – від *prǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*pȳlȉna – від *pŷlь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*rodȉna – від *rȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rosȉna – від *rosà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*ser̥dȉna – від *ser̥dà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*slьzȉna – від *slьzà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*sně̄žȉna – від *sně̂gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sǭdȉna – від *sǫ̂dъ «судно; посудина» (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sьr̥stȉna – від *sь̏r̥stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*trъstȉna – від *trъ̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*vol̥sȉna – від *vȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*voščȉna – від *vȍskъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vьl̥čȉna [Дыбо 1981:173] – від *vь̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zvě̄rȉna – від *zvě̂rь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*žārȉna – від *žârъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*žьr̥dȉna [Дыбо 1981:173] – від *žь̏r̥dь (а.п. *c*, див. II.1.17).

Суфікси -īšče, -īsko

*der̥vī̂šče, *der̥vī̂sko – від *dȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dě̄tī̂šče, *dě̄tī̂sko – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*dolī̂šče, dolī̂sko – від *dȍlъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dǭbī̂šče, *dǭbī̂sko – від *dǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dьnī̂šče – від *dь̏nь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*gnojī̂šče, *gnojī̂sko [Булаховський IV 1980:295] – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*godī̂šče – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥vī̂šče, gol̥vī̂sko – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gor̥dī̂šče, *gor̥dī̂sko [Булаховський IV 1980:295; Зализняк 1985:147] – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*grobī̂šče [Зализняк 1985:147] – від *grȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xъmelī̂šče, *xъmelī̂sko – від *xъ̏mel'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*(j)ezerī̂šče – від *(j)ȅzero (а.п. *c*, див. II.1.13);

*korenī̂šče, *korenī̂sko – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*kosī̂šče, *kosī̂sko – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kostī̂šče – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kvě̄tī̂šče – від *kvě̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lě̄sī̂šče, *lě̄sī̂sko – від *lě̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lovī̂šče, *lovī̂sko [Булаховський IV 1980:295] – від *lȍvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lozī̂šče – від *lozà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*ložī̂šče, *ložī̂sko – від *lȍže (а.п. *c*, див. II.1.13);

*lǭčī̂šče, *lǭčīsko – від *lǫ̑kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*lьnī̂šče, lьnī̂sko – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*l'ūdī̂šče, *l'ūdī̂sko – від *l'ûdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), *l'ûdь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*medī̂šče – від *mȅdъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*mę̄sī̂šče, *mę̄sī̂sko – від *mę̑so (а.п. *c*, див. II.1.13);

*mol̥dī̂šče, mol̥dī̂sko – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mostī̂šče, mostī̂sko – від *mȍstъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mǭžī̂šče, *mǭžī̂sko – від *mǫ̑žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ner̥stī̂šče, *ner̥stī̂sko – від *nȅr̥stъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*prosī̂šče, *prosī̂sko – від *prȍso (а.п. *c*, див. II.1.13);

*pъr̥tī̂šče [Зализняк 1985:147] – від *pъ̏r̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rǭbī̂šče [Булаховський IV 1980:295] – від *rǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rǭčī̂šče, *rǭčī̂sko – від *rǭkà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*stāvī̂šče, stāvī̂sko – від *stâvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*tъr̥žī̂šče [Булаховський IV 1980:295] – від *tъ̏r̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*vьl̥čī̂šče, vьl̥čī̂sko – від *vь̏l̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Інші іменникові суфікси

*krīvь̀da – від *krîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *kriviti [ЭССЯ 12, 1985:175];

*mol̥dùxa – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnīlùša – від *gnîlъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*mol̥dùša – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*bogỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bol̥gỳn'i – від *bȍl̥gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čę̄stỳn'i – від *čę̑stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*dor̥gỳn'i – від *dȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gospodỳn'i – від *gȍspodь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*gǭstỳn'i – від *gǫ̑stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gǭsỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *gǫ̑sь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*gъr̥dỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *gъ̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*kosỳn'i – від *kȍsъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*kъnę̄gỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *kъ̏nę̄dz'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mę̄kỳn'i – від *mę̂kъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*prostỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *prȍstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*pūstỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *pûstъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*svę̄tỳn'i [Зализняк 1985:147] – від *svę̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tę̄gỳn'i – від *tę̂gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*božī̂tjь – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dě̄tī̂tjь – від *dě̂tь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*kъnę̄žī̂tjь [Дыбо 1981:174; Зализняк 1985:147] – від *kъ̏nę̄dz'ь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mol̥dī̂tjь – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

Суфікс -atъ

*ber̥gàtъ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bogàtъ [Дыбо 1981:189] – від *bȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bokàtъ – від *bȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bol̥gàtъ – від *bȍl̥go (а.п. *c*, див. II.1.13);

*bor̥dàtъ – від *bor̥dà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*brъvàtъ – від *brȳ̂, род. *brъvè (а.п. *c*, див. II.1.30);

*čer̥vàtъ – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*čьr̥vàtъ – від *čь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*dūxàtъ – від *dûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥vàtъ – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);

*gъr̥bàtъ – від *gъ̏r̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kol̥sàtъ – від *kȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*kor̥bàtъ – від *kȍr̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*korenàtъ – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*kosàtъ – від *kosà «певним чином причесане волосся» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*kosàtъ – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. *c*, див. II.1.5);

*līstàtъ – від *lîstъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*lojàtъ – від *lȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mě̄xàtъ – від *mě̂xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mę̄sàtъ – від *mę̂so (а.п. *c*, див. II.1.13);

*mǭžàtъ [Дыбо 1981:174] – від *mǫ̂žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mъxàtъ – від *mъ̏xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*okàtъ – від *ȍko (а.п. *c*, див. II.1.25);

*pol̥sàtъ – від *pol̥sà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*rogàtъ [Зализняк 1985:147] – від *rȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rъtàtъ – від *rъ̏tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*ščekàtъ – від *ščekà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*ūxàtъ – від *ȗxo (а.п. *c*, див. II.1.25);
*vol̥sàtъ – від *vȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zǭbàtъ – від *zǫ̑bъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

Суфікс -istъ

*ber̥žìstъ – від *bȅr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*brъvìstъ – від *brȳ̑, род. *brъvè (а.п. *c*, див. II.1.30);
*korenìstъ – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);
*kostìstъ – від *kȍstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*lě̄sìstъ – від *lě̑sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*lьnìstъ – від *lь̏nъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*māstìstъ – від *mȃstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*mę̄sìstъ – від *mę̑so (а.п. *c*, див. II.1.13);
*mol̥dìstъ – від *mȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);
*mъšìstъ – від *mъ̏xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*norìstъ – від *norà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*nor̥vìstъ – від *nȍr̥vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*por̥šìstъ – від *pȍr̥xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*rě̄čìstъ [Зализняк 1985:147] – від *rě̑čь «мова, слово» (а.п. *c*, див. II.1.17);
*rosìstъ – від *rosà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*smolìstъ – від *smolà (а.п. *c*, див. II.1.5);
*sně̄žìstъ – від *sně̑gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*zol̥tìstъ – від *zȍl̥to (а.п. *c*, див. II.1.13).

Суфікс -ivъ

*čьr̥vìvъ – від *čь̏r̥vь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*lě̄nìvъ [Зализняк 1985:147] – від *lě̑nь (а.п. *c*, див. II.1.17); на думку авторів «Етимологічного словника слов'янських мов», – від дієслова *lěniti [ЭССЯ 14, 1987:205];

*lьstìvъ [Зализняк 1985:147] – від *lь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*rě̄čìvъ – від *rě̑čь «мова, слово» (а.п. *c*, див. II.1.17);
*vъšìvъ – від *vъ̏šь (а.п. *c*, див. II.1.17).

Суфікс -itъ

*čer̥vìtъ – від *čȅr̥vo (а.п. *c*, див. II.1.13);
*čę̄stìtъ – від *čę̑stь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*gol̥vìtъ – від *gol̥và (а.п. *c*, див. II.1.5);
*korenìtъ – від *kȍrenь (а.п. *c*, див. II.1.23);

*māstìtъ – від *mâstь (а.п. *c*, див. II.1.17);
*mę̄sìtъ – від *mę̂so (а.п. *c*, див. II.1.13).

1.12. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені від дієслів з рухомою а.п., у пізньопраслов'янській мові характеризувалися: а) рухомою а.п. (а.п. *c*), б) окситонованою а.п. (а.п. *b*), в) баритонованою а.п. з суфіксальним наголосом, у тому числі й на дієслівному суфіксі (а.п. a_1).

А. Утворення з а.п. *c*

Суфікс -ivo

*gnȍjivo – від *gnojìti *gnojītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*krǫ̂živo [Зализняк 1985:151] – від *krǭžìti *krǭžītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*sȍčivo [Зализняк 1985:151] – від *sočìti *sočītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*vârivo [Зализняк 1985:151] – від *vārìti *vārītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

Суфікс -ьnъ

*čârovьnъ – від *čārovàti *čārùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21);
*lȅžьnъ – від *ležàti *ležītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);
*tâjьnъ – від *tājìti *tājītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

Б. Утворення з а.п. *b*

Суфікс -ьba

*bor̥nьbà – від *bor̥nìti *bor̥nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*cě̄lьbà [Зализняк 1985:149] – від *cě̄lìti *cě̄lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*dārьbà – від *dārìti *dārītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*dě̄lьbà – від *dě̄lìti *dě̄lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*drūžьbà – від *drūžìti *drūžītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*godьbà – від *godìti *godītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*gor̥dьbà – від *gor̥dìti *gor̥dītь̀(а.п. *c*, див. II.5.5);
*gostьbà – від *gostìti *gostītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*kosьbà – від *kosìti «зрізати косою» *kosītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*lьstьbà – від *lьstìti *lьstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*mě̄nьbà – від *mě̄nìti *mě̄nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*tę̄žьbà – від *tę̄zìti *tę̄zītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*vor̥žьbà – від *vor̥žìti *vor̥žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

Суфікс -ьcь

*bě̄žьcь̀ – від *b'ět'i *bě̄žetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11), *bě̄žàti *bě̄žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*bodьсь̀ – від *bostì *bodetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*čьtьсь̀ [Колесов 1978:51] – від *čīstì *čьtetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*dāvьсь̀ – від *dāvàti *dājetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);

*gǭdьсь̀ [Колесов 1978:50] – від *gǭstì *gǭdetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*grebьсь̀ – від *grebtì *grebetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*(j)ě̄dьсь̀ – від *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*kosьсь̀ [Булаховський IV 1980:427] – від *kosìti «зрізати косою» *kosītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*lītьсь̀ – від *lˈiti *lьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*lovьсь̀ – від *lovìti *lovītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*lьstьсь̀ – від *lьstìti *lьstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*pě̄vьсь̀ [Колесов 1978:50] – від *pˈěti *pojetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*plovьсь̀ – від *plūtì *plovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*žīlьсь̀ – від дієприкметникової форми *žîlъ дієслова *žˈiti *žīvetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Суфікс -ūnъ

*bě̄gūnъ̀ [Зализняк 1985:149] – від **bˈět'i *bě̄žetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11), *bě̄žàti *bě̄žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*bodūnъ̀ – від *bostì *bodetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*(j)ě̄dūnъ̀ – від *(j)ˈěsti *(j)ě̂mь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*krīkūnъ̀ – від *krīčàti *krīčītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*lě̄pūnъ̀ – від *lě̄pìti *lě̄pītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*perūnъ̀ – від *pьràti *peretь̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);

*žьrūnъ̀ – від *žer̥̀ti «жерти» *žьretь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

Суфікс -ьje

*bȳtьjè [Булаховський IV 1980:302; Колесов 1978:67; Зализняк 1985:150] – від дієприкметникової форми *bŷtъ дієслова *bˈyti *jȅsmь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*bьrānьjè [Булаховський IV 1980:303] – від дієприкметникової форми *bь̏rānъ дієслова *bьràti *beretь̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);

*dānьjè [Колесов 1978:68; Зализняк 1985:150] – від дієприкметникової форми *dânъ дієслова *dˈati *dâmь (а.п. *c*, див. II.5.1);

*pītьjè [Булаховський IV 1980:302; Колесов 1978:68; Зализняк 1985:150] – від дієприкметникової форми *pîtъ дієслова *pˈiti *pьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*zъvānьjè [Булаховський IV 1980:303] – від дієприкметникової форми *zъ̏vānъ дієслова *zъvàti *zovetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);

*žītьjè [Булаховський IV 1980:302; Колесов 1978:67; Зализняк 1985:150] – від від дієприкметникової форми *žîtъ дієслова *žìti *žīvetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11).

В. Утворення з а.п. ***a*** $_1$

Суфікс -tel’ь

*bor̥nìtel’ь – від *bor̥nìti *bor̥nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*cě̄lìtel`ь – від *cě̄lìti *cě̄lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*dārìtel’ь – від *darìti *dārītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*dārovàtel’ь – від *darovàti *darùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21);
*gūbìtel’ь – від *gūbìti *gūbītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*mьstìtel’ь – від mьstìti *mьstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*oràtel’ь – від *oràti *or’etь̀ (а.п. *c*, див. II.5.15);
*rodìtel’ь – від *rodìti *rodītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*ūčìtel`ь – від *ūčìti *ūčītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*žīvìtel`ь – від *žīvìti *žīvītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

Суфікс -ežь

*bodèžь – від *bostì *bodetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*drobèžь – від *drobìti *drobītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*gor̥dèžь – від *gor̥dìti *gor̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*mę̄tèžь [Зализняк 1985:147] – від *mę̄stì *mę̄tetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*svьr̥bèžь – від *svьr̥bě̀ti *svьr̥bītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);
*tьr̥pèžь – від *tьr̥pě̀ti *tьr̥pītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);
*vьr̥tèžь – від *vьr̥tě̀ti *vьr̥tītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7).

Суфікс -idlo

*bodìdlo – від *bostì *bodetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);
*brodìdlo – від *brodìti *brodītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*cě̄dìdlo – від *cě̄dìti *cě̄dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*gāsìdlo – від *gāsìti *gāsītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*kādìdlo [Зализняк 1985:147] – від *kādìti *kādītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*kropìdlo – від *kropìti *kropītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*krǭžìdlo – від *krǭžìti *krǭžītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*lě̄pìdlo – від *lě̄pìti «ліпити» *lě̄pītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*māstìdlo – від *māstìti *māstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*mol̥dìdlo – від *mol̥dìti *mol̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*solìdlo [Зализняк 1985:147] – від *solìti *solītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*sol̥dìdlo – від *sol̥dìti *sol̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*sūšìdlo – від *sūšìti *sūšītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

Суфікс -išče

*bor̥nîšče – від *bor̥nìti *bor̥nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*brodîšče, *brodîsko – від *brodìti *brodītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*gojîšče – від *gojìti *gojītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

1.13. Безпрефіксні імена, утворені в праслов'янській мові від слів з рухомою а.п. за допомогою двох вокалічних суфіксів (ураховуючи і тематичний суфікс основ на приголосний), отримували наголос у залежності від акцентної парадигми слова з одним (першим) суфіксом (від якого, власне, безпосередньо походить слово з двома суфіксами) і від другого суфікса. Якщо твірне слово з одним суфіксом характеризувалося рухомою а.п. (а.п. *c*), то похідне від нього слово з двома суфіксами залежно від другого суфікса або зберігало рухому а.п. (а.п. *c*), або набуло флективного наголосу (а.п. *b*), або отримало баритоновану а.п. з наголосом на другому суфіксі (а.п. a_3), тобто мало місце те ж саме, що в утвореннях з одним вокалічним суфіксом від слів з рухомою а.п. (суфікс, який зумовлював рухомість наголосу, окситонезу або баритонезу в утвореннях з одним вокалічним суфіксом, зумовлював її і в утвореннях з двома вокалічними суфіксами, будучи другим суфіксом).

Утворення з а.п. *c*

Суфікс -īna (відприкметникові утворення)

*borovīnà – від *bȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*domovīnà [інакше (а.п. a_3) Дыбо 1981:173]– від *dȍmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvьnīnà – від *krъ̏vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kvāsьnīnà – від *kvâsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledovīnà – від *lȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lě̄sovīnà – від *lě̂sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*logovīnà – від *lȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovīnà – від *lǫ̂govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭkovīnà – від *lǫ̂kovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьněnīnà – від *lь̏něnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*māzьnīnà – від *mâzьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovīnà – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mě̄xovīnà – від *mě̂xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mę̄kъčīnà – від *mę̂kъkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*morovīnà – від *mȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mostovīnà – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mozgovīnà – від *mȍzgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mǭžьščīnà – від *mǫ̑žьskъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mъxovīnà – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*nīzovīnà – від *nȋzovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*pol’evīnà – від *pȍl’evъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*rogovīnà [інакше (а.п. a_3) Дыбо 1981:173] – від *rȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*sādovīnà – від *sȃdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*šūmovīnà – від *šȗmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -ostь (-estь)

*brȋdъkostь – від *brȋdъkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*gȍrьkostь – від *gȍrьkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*krě̑pъkostь – від *krě̑pъkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*krъ̏vьnostь – від *krъ̏vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*l’ȗdьnostь – від *l’ȗdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mę̑kъkostь – від *mę̑kъkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mȍr̥čьnostь – від *mȍr̥čьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mǫ̑tьnostь – від *mǫ̑tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mǫ̑žьnostь – від *mǫ̑žьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*sȍčьnostь – від *sȍčьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*tȗčьnostь – від *tȗčьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*tь̏nъkostь [Дыбо 1981:120] – від *tь̏nъkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*vě̑čьnostь – від *vě̑čьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -ьnъ

*bȍl̥gotьnъ – від *bol̥gotà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*bȍl’estьnъ – від *bȍl’estь (а.п. *c*, див. III.1.11);

*dȍmovьnъ – від *dȍmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*dъ̏t’erьnъ – від *dъt’ì, род. dъt’erè (а.п. *c*, див. II.1.28);

*kȍlesьnъ – від *kȍlo, род. *kolesè (а.п. *c*, див. II.1.25);

*lȅdovьnъ – від *lȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*lě̑postьnъ – від *lě̑postь (а.п. *c*, див. III.1.11);

*lě̑potьnъ – від *lě̄potà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mě̑xovьnъ – від *mě̑xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mę̑kotьnъ – від *mę̄kotà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mȍr̥kotьnъ – від *mor̥kotà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*ně̑motьnъ – від *ně̄motà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*sȋrotьnъ – від *sīrotà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*sȗxotьnъ – від *sūxotà (а.п. *c*, див. III.1.11);

*vȅr̥menьnъ [Дыбо 1981:87] – від *ver̥mę̀, род. *ver̥menè (а.п. *c*, див. II.1.21).

Утворення з а.п. *b*

Суфікс -ьcь

*borovьcь̀ – від *bȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvavьcь̀ – від *krъ̏vavъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*leděnьcь̀ – від *lȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledovьcь̀ – від *lȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьnovьcь̀ – від *lь̏novъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*meděnьcь̀ – від *mȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovьcь̀ – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*nīzovьcь̀ – від *nȋzovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pьr̥věnьcь̀ – від *pь̏r̥věnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*sȳnovьcь̀ – від *sŷnovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*trъstěnьcь̀ – від *trъ̏stěnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zīmovьcь̀ – від *zȋmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -īkъ (відприкметникові утворення)

*blǭdьnīkъ̀ [Дыбо 1981:187] – від *blǫ̂dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*bolьnīkъ̀ – від *bȍlьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*borovīkъ̀ – від *bȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*brodьnīkъ̀ – від *brȍdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*brūsьnīkъ̀ – від *brȗsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*čer̥dьnīkъ̀ – від *čȅr̥dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dārьnīkъ̀ – від *dârьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*der̥věnīkъ̀ [Дыбо 1981:188] – від *dȅr̥věnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*domovīkъ̀ – від *dȍmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dǭbьnīkъ̀ – від *dǫ̂bьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dъl̥žьnīkъ̀ [Дыбо 1981:175, 187] – від *dъ̏l̥žьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*gnojьnīkъ̀ – від *gnȍjьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*gol̥vьnīkъ̀ [Зализняк 1985:149] – від *gȍl̥vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kosьnīkъ̀ – від *kȍsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvavīkъ̀ – від *krъ̏vavъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvьnīkъ̀ – від *krъ̏vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kvāsьnīkъ̀ [Дыбо 1981:187] – від *kvâsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*leděnīkъ̀ – від *lȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledьnīkъ̀ – від *lȅdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*ležьnīkъ̀ – від *lȅžьnъ (а.п. *c*, див. III.1.12);
*lě̄sovīkъ̀ – від *lě̂sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lě̄sьnīkъ̀ – від *lě̂sьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lovьnīkъ̀ – від *lȍvьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lozьnīkъ̀ – від *lȍzьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ložьnīkъ̀ – від *lȍžьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭčьnīkъ̀ – від *lǫ̂čьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovīkъ̀ – від *lǫ̂govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭžьnīkъ̀ – від *lǫ̂žьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьstьnīkъ̀ – від *lь̏stьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*māzьnīkъ̀ – від *mâzьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*meděnīkъ̀ – від *mȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovīkъ̀ – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mę̄sьnīkъ̀ – від *mę̂sьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mo̥l̯dьnīkъ̀ – від *mȍ̥l̯dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mo̥l̯tьnīkъ̀ – від *mȍ̥l̯tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mo̥r̯čьnīkъ̀ – від *mȍr̥̯čьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostovīkъ̀ – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostьnīkъ̀ – від *mȍstьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mǭtьnīkъ̀ – від *mǫ̂tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mъxovīkъ̀ – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mьstьnīkъ̀ – від *mь̏stьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*nīzovīkъ̀ – від *nîzovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*not'ьnīkъ̀ – від *nȍt'ьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*olověnīkъ̀ [Дыбо 1981:175, 188] – від *ȍlověnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pet'ьnīkъ̀ – від *pȅt'ьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pīvьnīkъ̀ – від *pîvьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pol'evīkъ̀ – від *pȍl'evъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*prosěnīkъ̀ [Дыбо 1981:175, 188] – від *prȍsěnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rǭčьnīkъ̀ – від *rǫ̂čьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rъžanīkъ̀ [Дыбо 1981:175, 188] – від *rъ̏žanъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*sošьnīkъ̀ – від *sȍšьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*tājьnīkъ̀ – від *tâjьnъ (а.п. *c*, див. III.1.12);
*trъstьnīkъ̀ – від *trъ̏stьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ūčenīkъ̀ [Дыбо 1981:171; Зализняк 1985:149] – від дієприкметникової форми *ûčenъ дієслова *ūčìti *ūčītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);
*voděnīkъ̀ – від *vȍděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*vo̥l̯sěnīkъ̀ [Дыбо 1981:188] – від *vȍ̥l̯sěnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*vo̥r̯tьnīkъ̀ – від *vȍ̥r̯tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*zemjanīkъ̀ [Дыбо 1981:188] – від *zȅmjanъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zīmovīkъ̀ – від *zȋmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zīmьnīkъ̀ – від *zȋmьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zolьnīkъ̀ – від *zȍlьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zol̥tьnīkъ̀ – від *zȍl̥tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -ākъ

*gorьnākъ̀ – від *gȍrьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lozьn'ākъ̀ – від *lȍzь́nъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mol̥dьn'ākъ̀ – від *mȍl̥dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -ьje

*lĕ̄sovьjè – від *lĕ̑sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*līstovьjè – від *lȋstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mĕ̄xovьjè – від *mĕ̑xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostovьjè – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*nīzovьjè – від *nȋzovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -īnъ

*dъt'erīnъ [Дыбо 1981:184; Зализняк 1985:150] – від *dъt'ȉ, род. *dъt'erè (а.п. *c*, див. II.1.28).

Утворення з а.п. a_3

Суфікс -ъka (-ьka)

*borovъ̀ka – від *bȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dъt'erъ̀ka – від *dъt'ȉ, род. *dъt'erè (а.п. *c*, див. II.1.28);
*krъvavъ̀ka – від *krъ̏vavъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledĕnъ̀ka – від *lȅdĕnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lĕ̄sovъ̀ka – від *lĕ̑sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lojevъ̀ka – від *lȍjevъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovъ̀ka – від *lǫ̑govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьnĕnъ̀ka – від *lь̏nĕnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medĕnъ̀ka – від *mȅdĕnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovъ̀ka – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mĕ̄lovъ̀ka – від *mĕ̑lovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostovъ̀ka – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*nīzovъ̀ka – від *nȋzovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pol'evъ̀ka – від *pȍl'evъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*prosĕnъ̀ka – від *prȍsĕnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*vesnĕnъ̀ka – від *vȅsnĕnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*zemjanъ̀ka – від *zȅmjanъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zīmovъ̀ka – від *zȋmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -ica

*blǭdьnìca [Дыбо 1981:173] – від *blǫ̑dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*bolьnìca – від *bȍlьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*borovìca – від *bȍrovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*božьnìca – від *bȍžьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*brodьnìca – від *brȍdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*brūsьnìca – від *brȗsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*čьr̥mьnìca – від *čь̏r̥mьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*drobьnìca – від *drȍbьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dьnьnìca – від *dь̏nьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*gnojьnìca – від *gnȍjьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*gorьnìca – від *gȍrьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*grobьnìca [Зализняк 1985:147] – від *grȍbьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kosьnìca – від *kȍsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvavìca – від *krъ̏vavъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*krъvьnìca – від *krъ̏vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kvāsьnìca – від *kvȃsьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*leděnìca – від *lȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledovìca – від *lȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ledьnìca – від *lȅdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ležьnìca – від *lȅžьnъ (а.п. *c*, див. III.1.12);
*lě̄potìca – від *lě̄potà (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lojěnìca – від *lȍjěnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lojьnìca – від *lȍjьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lovьnìca – від *lȍvьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lozьnìca – від *lȍzьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ložьnìca – від *lȍžьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovìca – від *lǫ̑govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьněnìca – від *lь̏něnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*māstьnìca – від *mȃstьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*māzьnìca – від *mȃzьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*meděnìca – від *mȅděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovìca – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mě̄xovìca – від *mě̑xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mě̄šьnìca – від *mě̑šьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mę̄sьnìca – від *mę̑sьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*mol̥tьnìca – від *mȍl̥tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostovìca – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostьnìca – від *mȍstьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mǭtьnìca – від *mǫ̑tьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mъxovìca – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*not’ьnìca – від *nȍt’ьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*pīvьnìca – від *pī̑vьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*plodьnìca – від *plȍdьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*prosěnìca [Дыбо 1981:173] – від *prȍsěnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ročьnìca – від *rȍčьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rogovìca – від *rȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*sně̄govìca – від *sně̑govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*sně̄žьnìca – від *sně̑žьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*tъr̥govìca – від *tъ̏r̥govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*večerьnìca – від *vě̏čerьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*ver̥dьnìca – від *vȅr̥dьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*voděnìca [Булаховський IV 1980:431] – від *vȍděnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*voščanìca [Булаховський IV 1980:431] – від *vȍščanъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*zolьnìca – від *zȍlьnъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -īšče, -īsko

*domovī̑šče, *domovī̑sko – від *dȍmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*gnojevī̑šče, *gnojevī̑sko – від *gnȍjevъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*grobovī̑šče, *grobovī̑sko – від *grȍbovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*kosovī̑šče – від *kȍsovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lě̄sovī̑šče, *lě̄sovī̑sko – від *lě̑sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovī̑šče – від *lǫ̑govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭkovī̑šče – від *lǫ̑kovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьněnī̑šče – від *lь̏něnъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lьnovī̑šče, *lьnovī̑sko – від *lь̏novъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mostovī̑šče – від *mȍstovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mъxovī̑šče, *mъxovī̑sko – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*stānovī̑šče, *stānovī̑sko – від *stā̑novъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*tъr̥govī̑šče – від *tъ̏r̥govъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -atъ

*īlovàtъ – від *ī̑lovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lě̄sovàtъ – від *lě̑sovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*līstovàtъ – від *lī̑stovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*logovàtъ – від *lȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*lojevàtъ – від *lȍjevъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovàtъ – від *lǫ̂govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭkovàtъ – від *lǫ̂kovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mě̆xovàtъ – від *mě̂xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mor̥kovàtъ – від *mȍr̯kovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mozgovàtъ – від *mȍzgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mъxovàtъ – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*por̥xovàtъ – від *pȍr̜xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rogovàtъ – від *rȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*sol̥dovàtъ – від *sȍl̥dovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*voskovàtъ – від *vȍskovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

Суфікс -itъ

*ber̥govìtъ – від *bȅr̥govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dārovìtъ – від *dârovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*domovìtъ – від *dȍmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*dūxovìtъ – від *dûxovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*jādovìtъ – від *jâdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*jьmenìtъ [Зализняк 1985:147] – від *jьmę̀, род. jьmenè (а.п. *c*, див. II.1.21);
*ledovìtъ – від *lȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭgovìtъ – від *lǫ̂govъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*lǭkovìtъ – від *lǫ̂kovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*medovìtъ – від *mȅdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mě̆xovìtъ – від *mě̂xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mozgovìtъ – від *mȍzgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*mъxovìtъ – від *mъ̏xovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*plodovìtъ – від *plȍdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rodovìtъ – від *rȍdovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*rogovìtъ – від *rȍgovъ (а.п. *c*, див. III.1.11);
*šūmovìtъ – від *šûmovъ (а.п. *c*, див. III.1.11).

1.14. Якщо твірне слово з одним суфіксом мало окситоновану а.п. (а.п. *b*), то похідне від нього слово з двома суфіксами отримало баритоновану а.п. з наголосом на другому суфіксі (а.п. a_3):
*mě̆šьčь̀kъ – від *mě̆šьkъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*dě̆tīǹьсь – від *dě̆tīnъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);
*gostīǹьсь – від *gostīnъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);
*kozīǹьсь – від *kozīnъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);
*mol̥dīǹьсь – від *mol̯dīnъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*zvē̆rīnь̀cь – від *zvē̆rīnъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*gъr̥nьčâr'ь – від *gъr̥nьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*(j)ājьčь̀ko [Зализняк 1985:149] – від *(j)ājьcè (а.п. *b*, див. III.1.11);

*gospodārь̀stvo [Дыбо 1981:171] – від *gospodār'ь̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);
*kovāčь̀stvo [Дыбо 1981:171] – від *kovāčь̀ (а.п. *b*, див. також Дыбо 1981:171) – від *kovàti *kūjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.12);
*lovьčь̀stvo – від *lovьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.12);
*mol̥dьčь̀stvo – від *mol̥dьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*cē̆lьbь̀nъ – від *cē̆lьbà (а.п. *b*, див. III.1.12);
*(j)ājьčь̀nъ – від *(j)ājьcè (а.п. *b*, див. III.1.11);
*mē̆šьčь̀nъ – від *mē̆šьkъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);
*mol̥dьčь̀nъ – від *mol̥dьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*(j)ājьčь̀jь – від *(j)ājьcè (а.п. *b*, див. III.1.11);
*lovьčь̀jь – від *lovьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.12);

*lovьčь̀skъ – від *lovьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.12);
*mol̥dьčь̀skъ – від *mol̥dьcь̀ (а.п. *b*, див. III.1.11);

*kolьčàtъ – від *kolьcè (а.п. *b*, див. III.1.11).

1.15. Якщо твірному слову з одним суфіксом була властива баритонована а.п. з наголосом на суфіксальному голосному (а.п. a_1), то похідне від нього слово з двома суфіксами зберігало наголос на першому суфіксі (а.п. a_1):
*lē̆sìnъka – від *lē̆sìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*lę̄dìnъka – від *lę̄dìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*lozìnъka – від *lozìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*mol̥dìčьka – від *mol̥dìca (а.п. a_1, див. III.1.11);
*mǭžàtъka – від *mǭžàtъ (а.п. a_1, див. III.1.11);
*pȳlìnъka – від *pȳlìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*slьzìnъka – від *slьzìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*snē̆žìnъka – від *snē̆žìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*trъstìnъka – від *trъstìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*vodìčьka – від *vodìca (а.п. a_1, див. III.1.11);

*mǭžàtica – від *mǭžàtъ (а.п. a_1, див. III.1.11);

*rogàtīna [Булаховський IV 1980:267; Колесов 1978:20] – від *rogàtъ (а.п. a_1, див. III.1.11);

*lē̆nìvьcь – від *lē̆nìvъ (а.п. a_1, див. III.1.11);

*lę̄dìnьcь – від *lę̄dìna (а.п. a_1, див. III.1.11);
*lьstìvьcь – від *lьstìvъ (а.п. a_1, див. III.1.11);

*lozìnьje – від *lozìna (а.п. a_1, див. III.1.11);

*bogàtьstvo – від *bogàtъ (а.п. a_1, див. III.1.11);

*krīvѣ̀dьnъ – від *krīvѣ̀da (а.п. a_1, див. III.1.11);
*māstìdlьnъ – від *māstìdlo (а.п. a_1, див. III.1.12);
*mę̄kỳnьnъ – від *mę̄kỳna (а.п. a_1) < mę̄kỳn’i (а.п. a_1, див. III.1.11);

*lę̄dìnovъ – від *lę̄dìna (а.п. a_1, див. III.1.11);

*mo̥ldìčьjь – від *mo̥ldica (а.п. a_1, див. III.1.11).

1.16. Безпрефіксні імена, утворені в праслов’янській мові від слів з рухомою а.п. за допомогою трьох вокалічних суфіксів, отримували наголос у залежності від акцентної парадигми твірного слова з двома суфіксами і від третього суфікса: при рухомій а.п. твірного слова (а.п. *c*) похідне від нього слово (з суфіксом -īkъ) набуло флективного наголосу (а.п. *b*); при окситонованій а.п. твірного слова (а.п. *b*) похідне від нього слово отримало баритоновану а.п. з наголосом на третьому суфіксі (а.п. a_4), при баритонованій а.п. твірного слова (а.п. a_1 або a_3) похідне від нього слово зберігало наголос твірного слова (характеризувалося а.п. a_1 або a_3):
*(j)ājьčь̌nica (а.п. a_3) – від *(j)ājьčь̌nъ (а.п. a_3, див. III.1.14);
*māstìdlьnica (а.п. a_1) – від *māstìdlьnъ (а.п. a_1, див. III.1.15);
*mę̄kỳnьnica (а.п. a_1) – від *mę̄kỳnьnъ (а.п. a_1, див. III.1.15);

*čārovьnīkъ̀ (а.п. *b*) – від *čârovьnъ (а.п. *c*, див. III.1.12);
*(j)ājьčь̌nīkъ (а.п. a_3) – від *(j)ājьčь̌nъ (а.п. a_3, див. III.1.14);
*kolesьnīkъ̀ (а.п. *b*) – від *kȍlesьnъ (а.п. *c*, див. III.1.13);
*krīvѣ̀dьnīkъ (а.п. a_1) – від *krīvѣ̀dьnъ (а.п. a_1, див. III.1.15);
*māstìdlьnīkъ (а.п. a_1) – від *māstìdlьnъ (а.п. a_1, див. III.1.15);
*mě̄xovѣ̀nīkъ (а.п. a_3) – від *mě̄xovѣ̀nъ (а.п. a_3, див. III.1.13);
*mę̄kỳnьnīkъ (а.п. a_1) – від *mę̄kỳnьnъ (а.п. a_1, див. III.1.15);

*go̥lvьnīčь̀stvo (а.п. a_4) [Зализняк 1985:149] – від *go̥lvьnīkъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.13);
*ūčenīčь̀stvo (а.п. a_4) [Дыбо 1981:171] – від *ūčenīkъ̀ (а.п. *b*, див. III.1.13).

1.17. У безпрефіксних іменах з одним або двома вокалічними суфіксами, похідних від слів з рухомою а.п., рухома а.п. є первісною і дуже давньою (маються на увазі взагалі утворення з тим або іншим суфіксом, а не конкретні слова). Вона виникла в період, коли в словах з рухомою а.п. чергування наголосу відбувалося між крайніми морами форм слова (діяв закон крайніх наголошених мор). Рухома а.п. суфіксальних утворень зазнала тих самих акцентних змін, що й рухома а.п. непохідних імен, зокрема в називному однини іменників ŏ-/jŏ-, ĭ-основ кінцева акцентуація була витіснена початковою під впливом знахідного однини. При первинному словотворенні рухому а.п. твірного слова зберігають похідні, утворені за допомогою таких суфіксів: -ota (-eta), -īna (відприкметникові утворення), -oba, -īkъ (відіменникові утворення), -ostь (-estь), -ьnъ, -ovъ (-evъ), -ěnъ (-anъ), -ьskъ, -avъ, -ъkъ, -astъ та ін.

Окситонована а.п. безпрефіксних імен з одним або двома вокалічними суфіксами, утворених від слів з рухомою а.п., є вторинною. На наш погляд, вона розвинулася з рухомої а.п. ще до заміни в називному однини іменників ŏ-/jŏ-, ŭ-, ĭ-основ кінцевої акцентуації початковою (під впливом знахідного однини). В іменах цього типу флективна акцентуація більшості відмінкових форм поширилася на форми з початковим наголосом, що зумовило трансформацію рухомої а.п. в окситоновану. При первинному словотворенні окситоновану а.п. отримали утворення з такими суфіксами: -ьca, -ьja, ъkъ (-ьkъ), -ьcь, -īkъ (відприкметникові утворення), -ār'ь, -ākъ, -āčь, -ȳšь, -ъko (-ьko), -ьce, -ьje, -ьstvo, -ьjь, -īnъ та ін.

Баритонована а.п. з суфіксальним наголосом безпрефіксних імен (з одним або двома вокалічними суфіксами), утворених від слів з рухомою а.п., є також вторинною. В іменах із збереженою довготністю суфіксального голосного (з односкладовою висхідно-спадною інтонацією) вона розвинулася з рухомої а.п., де окситоновані форми з первісно короткісним кінцевим складом мали наголос на передостанньому довготному суфіксальному складі. Суфіксальна акцентуація згаданих окситонованих форм поширилася на баритоновані форми (з початковим наголосом) та на окситоновані форми з кінцевим наголосом. В іменах з коротким суфіксальним голосним (первісно коротким або скороченим у пізньопраслов'янський період) баритонована а.п. з суфіксальним наголосом теж розвинулася з рухомої а.п., яка в окситонованих формах отримала суфіксальний наголос під впливом твірних слів (*gorā̂ – *gorъ̀ka, *vodā̂ – *vodī̂ca, *mol̥dā̂ – mol̥dī̂ca, *der̥vò – der̥vī̂na) і згодом узагальнила його в усіх відмінкових формах. При первинному словотворенні баритоновану а.п. з суфіксальним наголосом отримали утворення з такими суфіксами: -ъka (-ьka), -ica, -ina (відіменникові утворення), -ьda, -uxa, -uša, -yn'i, -ītjь, -īšče, -īsko, -atъ, -istъ, -ivъ, -itъ та ін.

1.18. В індоєвропейській мові кожен прапрефікс (тоді він був невідмінюваним словом і вживався у функції прислівника) існував у двох часокількісних варіантах: *anō̆ > балто-слов. *nō̆, *dō̆, *ō̆n, *pō̆, *prō̆, *sō̆m та ін. У праслов'янській мові довготний варіант виступав як префікс в іменах, короткісний варіант – як префікс у дієсловах, а також як прийменник [Boryś 1975:65, 83]. У зв'язку з цим у найдавніший період праслов'янської мови префіксальні імена деномінативного походження завжди характеризувалися довготним префіксом, а при творенні імен від дієслів з короткісним префіксом голосний префікса подовжувався [Kuryłowicz 1956:233; Boryś 1975:65, 83], пор. *patoka – від *potekti (>*potet'i), *paguba – від *pogubiti, *pavor̥zъ – від *pover̥zti, *prasolъ – від *prosoliti. Отже, і деномінативні, і девербальні префіксальні імена мали в найдавнішій праслов'янській мові довготний префікс. Характерною особливістю цього довготного префікса було те, що він завжди виступав наголошеним [Вступ 1966:124; Boryś 1975:66, 84] – з односкладовою висхідно-спадною інтонацією (на довгому голосному префікса), яка в пізньопраслов'янський період унаслідок скорочення довгих голосних трансформувалася в динамічний наголос. Найвиразніше про первісну наголошеність довготного префікса свідчать імена з іменними префіксами: *ˈǫloga, *ˈǫdolъ, *ˈǫtorъ, *ˈǫtъkъ, *ˈǫvozъ, *ˈǫtьlъ; *pˈagūba, *pˈalūba, *pˈamor̥ka, *pˈasē̆ka, *pˈasoka, *pˈatoka, *pˈavol̥ka, *pˈagonъ, *pˈagorъ, *pˈagъr̥bъ, *pˈaǭkъ, *pˈaǭzъ, *pˈasȳnъ, *pˈasьr̥bъ, *pˈavor̥zъ, *pˈadъt'erь, *pˈakostь, *pˈamę̄tь, *pˈapor̥tь; *prˈabāba, *prˈadē̆dъ, *prˈasolъ, *prˈaščūrъ, *prˈavъnūka, *prˈavъnūkъ; *sˈǫdьr̥ga, *sˈǫtъka, *sˈǫborъ, *sˈǫmor̥kъ, *sˈǫprǭgъ, *sˈǫsē̆dъ, *sˈǫsē̆kъ, *sˈǫkrъvь, *sˈǫrъžь, *sˈǫgūbъ та ін.

Якщо іменний префікс був первісно короткісним, то в праслов'янській мові через свою короткісність він не міг бути наголошеним, і наголос припадав на наступний, кореневий склад, який отримував другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації (перший компонент знаходився на префіксі), пор. *bezdъ̀na. Якщо в праслов'янській мові імена при творенні від префіксальних дієслів переймали від них короткісний дієслівний префікс, то наголос теж припадав на наступний, кореневий склад, який отримував другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації, пор. *otràva; *obvìda, *obvǫ̀za, *obvě̀tъ.

В іменних префіксальних утвореннях, що виникли в пізньопраслов'янський період після скорочення довгих голосних, короткісний префікс уже міг бути наголошеним, він отримує динамічний наголос: *bˈezūmъ, *bˈezvě̄stь; *dˈosāda, *dˈosvě̄tъ; *jˈьzgor̥da, *jˈьzgūba, *jˈьzvьr̥gъ;*ˈokor̥kъ, *ˈomǭtъ, *ˈostrovъ; *ˈobrǭčь, *ˈobvodъ, *ˈobvol̥kъ; *ˈotъčājь; *pˈoxvāla, *pˈokora, *pˈotreba, *pˈogrebъ, *pˈojāsъ, *pˈomot'ь, *pˈově̄stь; *pˈodъpora; prˈostorъ, *prˈopāstь та ін.

Наголошеність префікса зберігалася в праслов'янській мові і в префіксально-суфіксальних іменах з вокалічним суфіксом: *dˈosvītъkъ, *pˈadъt'erica, *pˈadъt'erьka, *pˈagorъkъ, *pˈasȳnъkъ, *pˈodūšьka, *prˈavъnūčьka, *sˈǫkrъvica, *sˈǫrъžica, *sˈǫrъžīkъ тощо.

Серед різних думок про первісну акцентуацію префіксальних імен у праслов'янській мові привертає увагу точка зору Є.Куриловича, яка є чи не найближчою до викладеної вище. На матеріалі префіксальних іменників ŏ-основ учений зробив два висновки: про первісність префіксальної акцентуації і про переміщення наголосу з короткісного або циркумфлексованого префікса на акутований кореневий склад (унаслідок дії закону де Соссюра, який Є.Курилович тоді ще визнавав) [Kuryłowicz 1929:9].

2. Повні прикметники. Складні числівники

2.1. У пізньопраслов'янській мові повні прикметники мали три акцентні парадигми відповідно до трьох акцентних парадигм коротких прикметників: а.п. *a* (утворення від баритонованих основ) – з нерухомим наголосом на корені короткого прикметника; а.п. a_1 (утворення від окситонованих основ) – з нерухомим наголосом на флексії короткого прикметника; а.п. *b* (утворення від основ з рухомим наголосом) – з наголосом на першому складі займенника.

А.п. *a*

Однина

Наз.	*čˈistъ-jь	*čˈisto-je	*čˈista-ja
Род.	*čˈista-jego		*čˈisty-jě (-ję)
Дав.	*čˈistu-jemu		*čˈistě-ji
Зн.	*čˈistъ-jь	*čˈisto-je	*čˈistǫ-jǫ
Ор.	*čˈisty-jimь		*čˈistǫ-jǫ (-o-jǫ)
Місц.	*čˈistě-jemь		*čˈistě-ji

Множина

Наз.	*č¦isti-ji	*č¦ista-jā	*č¦isty-jě (-ję)
Род.	*č¦isty-jixъ		*č¦isty-jixъ
Дав.	*č¦isty-jimъ		*č¦isty-jimъ
Зн.	*č¦isty-jě (-ję)	*č¦ista-jā	*č¦isty-jě (-ję)
Ор.	*č¦isty-jimi		*č¦isty-jimi
Місц.	*č¦isty-jixъ		*č¦isty-jixъ

Двоїна

Наз.–Зн.	*č¦ista-ja	*č¦istě-ji	*č¦istě-ji
Род.–Місц.	*č¦istu-jū		*č¦istu-jū
Дав.–Ор.	*č¦isty-jima		*č¦isty-jima

А.п. *a*$_1$

Однина

Наз.	*dobrъ̀-jь	*dobrò-je	*dobrà-ja
Род.	*dobrà-jego		*dobrỳ-jě (-ję)
Дав.	*dobrù-jemu		*dobrě-ji
Зн.	*dobrъ̀-jь	*dobrò-je	*dobrǫ̀-jǫ
Ор.	*dobrỳ-jimь		*dobrǫ̀-jǫ (ò-jǫ)
Місц.	*dobrě-jemь		*dobrě̀-ji

Множина

Наз.	*dobrì-ji	*dobrà-jā	*dobrỳ-jě (-ję)
Род.	*dobrỳ-jixъ		*dobrỳ-jixъ
Дав.	*dobrỳ-jimъ		*dobrỳ-jimъ
Зн.	*dobrỳ-jě (-ję)	*dobrà-jā	*dobrỳ-jě (-ję)
Ор.	*dobrỳ-jimi		*dobrỳ-jimi
Місц.	*dobrỳ-jixъ		*dobrỳ-jixъ

Двоїна

Наз.–Зн.	*dobrà-ja	*dobrě̀-ji	*dobrě̀-ji
Род.–Місц.	*dobrù-jū		*dobrù-jū
Дав.–Ор.	*dobrỳ-jima		*dobrỳ-jima

А.п. *b*

Первісно акцентна парадигма сполучень короткого прикметника з а.п. *c* і займенника jь (je, ja) характеризувалася кінцевим наголосом (односкладовою висхідно-спадною інтонацією або другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації на останньому складі займенника) в окситонованих формах, тобто в називному, родовому, орудному та місцевому відмінках однини, множини й двоїни, і початковим наголосом (довгою або короткою спадною інтонацією на початковому складі короткого прикметника) в баритонованих формах, тобто в давальному та знахідному відмінках однини, множини й двоїни. Після того, як закон крайніх наголошених мор у словах (і в сполученнях слів) з рухомою а.п. на ґрунті праслов'янської мови перестав діяти, згадані сполучення (повні прикметники) почали вирівнювати свою акцентуацію (вирівнюючи при цьому також кількість складів у короткому прикметнику – першому компоненті повних прикметників). У повних прикметниках наголос вирівнявся за наголошеними односкладовими формами займенника (напр., род. одн. ч. і с.р. *krīva-jegò > *krīva-jègo, оскільки наз. одн. *krīvъ-jь̀, *krīvo-jè), у зв'язку з чим він став колонним (на першому складі займенника). Отже, на кінець пізньопраслов'янського періоду а.п. *b* повних прикметників, на наш погляд, була такою:

		Однина	
Наз.	*krīvъ-jь̀	*krīvo-jè	*krīva-jà
Род.	*krīva-jègo		*krīvy-jě̀ (-ję̀)
Дав.	*krīvu-jèmu		*krīvě-jì
Зн.	*krīvъ-jь̀	*krīvo-jè	*krīvǫ-jǫ̀
Ор.	*krīvy-jìmь		*krīvǫ-jǫ̀ (o-jǫ̀)
Місц.	*krīvě-jèmь		*krīvě-jì
		Множина	
Наз.	*krīvi-jì	*krīva-jâ	*krīvy-jě̀ (-ję̀)
Род.	*krīvy-jìxъ		*krīvy-jìxъ
Дав.	*krīvy-jìmъ		*krīvy-jìmъ
Зн.	*krīvy-jě̀ (-ję̀)	*krīva-jâ	*krīvy-jě̀ (-ję̀)
Ор.	*krīvy-jìmi		*krīvy-jìmi
Місц.	*krīvy-jìxъ		*krīvy-jìxъ
		Двоїна	
Наз.–Зн.	*krīva-jà	*krīvě-jì	*krīvě-jì
Род.–Місц.	*krīvu-jû		*krīvu-jû
Дав.–Ор.	*krīvy-jìma		*krīvy-jìma

Після розпаду праслов'янської єдності слов'янські мови (у тому числі й спільносхіднослов'янська, або праруська) ще продовжували зберігати пізньопраслов'янські інтонації. На час збереження в праруській мові пізньопраслов'янських інтонацій припало стягнення голосних (унаслідок випадіння інтервокального i̯ < j) у формах родового, давального, орудного та місцевого відмінків однини повних прикметників чоловічого і середнього родів, родового, давального, орудного, місцевого відмінків множини та давального–орудного двоїни повних прикметників чоловічого, середнього і жіночого родів. Як бачимо, стягнення голосних (називатимемо його першим стягненням) відбувалося в усіх тих відмінкових формах повних прикметників, у яких займенник був двоскладовим. На наш погляд, перше стягнення і сталося тому, щоб вирівняти кількість складів у займеннику – другому компоненті повних прикметників, оскільки в короткому прикметнику – першому компоненті повних прикметників кількість складів була вирівняна ще на праслов'янському ґрунті. Разом з тим перше стягнення голосних відбувалося у спільних формах (для всіх трьох родів або хоча б для чоловічого і середнього), тобто у формах, які найчастіше зустрічалися.

У праруській мові, як і в прасербословенській, перше стягнення голосних ніяк не відбилося на наголошуванні та інтонуванні повних прикметників з а.п. *а*. Названі прикметники продовжували зберігати динамічний наголос або двоскладову висхідно-спадну інтонацію на корені. На ґрунті штокавських говорів сербохорватської мови динамічний наголос трансформувався в коротку спадну інтонацію (див. I.3.5), проте в сучасній сербохорватській мові частина повних прикметників з а.п. *а* характеризується не короткою спадною інтонацією кореня, а довгою спадною (пор. шток. *ст̂арӣ – ст̂арō – ст̂арā*, *пр̂авӣ – пр̂авō – пр̂авā*; чак. stârī̆ – stârō̆ – stârā̆ , prâvī̆ – prâvō̆ – prâvā̆), яка, на думку О.Белича, вказує, що в праслов'янській мові при утворенні повних прикметників від коротких з а.п. *а* відбувалася зміна акутової інтонації в новоциркумфлексову [Белић 1914:147; Белић 1969_2:153–154]. На наш погляд, мають рацію ті дослідники, які вважають, що довга спадна інтонація в частині повних прикметників з а.п. *а* виникла на ґрунті сербохорватської мови і не має ніякого стосунку до праслов'янської чи прасербословенської [Stang 1957:101; Mulić 1974:183–184]. Довга спадна інтонація в згаданих прикметниках з'явилася на місці динамічного наголосу вже після того, як динамічний наголос у штокавських говорах злився з короткою спадною інтонацією, а в чакавських говорах зберігався як звичайний динамічний наголос.

Перше стягнення голосних у повних прикметниках з а.п. a_1 привело в праруській мові, як і в прасербословенській, до зміни місця наголосу: він перемістився із стягненого довгого голосного на попередній склад (кореневий), на якому внаслідок цього виникла односкладова висхідно-спадна інтонація, динамічний наголос чи другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації в залежності від часокількості кореневого складу і його місця в слові (див. I.3.2): *dobràjego > *dobrài̯ego > *dobràego > *dobràago >

*dˈobrāgo, *dobrū̀jemu > *dˈobrūmu, *dobrȳ̀jimь > *dˈobrȳmь, *dobrḕjemь > *dˈobrē̃mь, *dobrȳ̀jixъ > *dˈobrȳxъ, *dobrȳ̀jimъ > *dˈobrȳmъ, *dobrȳ̀jimi > *dˈobrȳmi, *dobrȳ̀jima > *dˈobrȳma. Переміщення наголосу було викликане тим, що в пізньопраслов'янській мові і в ранніх слов'янських мовах спад тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації не міг існувати на довгому голосному (іншими словами, при двоскладовій висхідно-спадній інтонації наголошений склад міг бути тільки короткісним, див. I.2.6, 3.2). Нове кореневе наголошення цілого ряду відмінкових форм (у яких малю місце стягнення голосних) з часом перейняли й інші відмінкові форми (у яких не було стягнення), і таким чином, коренева акцентуація стала властивою всім відмінковим формам повних прикметників з а.п. a_1.

У повних прикметниках з а.п. *b* на стягненому голосному в праруській мові виникла односкладова висхідно-спадна інтонація: *krīvajègo > *krīvai̯ègo > *krīvaègo > *krīvaàgo > *krīvãgo, *krīvujèmu > *krīvũmu, *krīvyjìmь > *krīvỹmь, *krīvějèmь > *krīvē̃mь, *krīvyjìxъ > *krīvỹxъ, *krīvyjìmъ > *krīvỹmъ, *krīvyjìmi > *krīvỹmi, *krīvyjìma > *krīvỹma. Відмінкові форми, у яких стягнення голосних не відбулося, акцентуаційно вирівнялися за формами, у яких стягнення відбулося, тобто отримали наголос на передостанньому складі (другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації): *krīvъjь̀ > *krīvъ̀jь, *krīvojè > *krīvòje, *krīvajà > *krīvàja та ін. Зазначене вирівняння привело до встановлення в повних прикметниках з а.п. *b* колонного наголосу на передостанньому складі (односкладової висхідно-спадної інтонації або другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації). На думку В.А.Дибо, переміщення наголосу у формі наз. одн. с. р. suxoje̍ > suxo̍je відбулося внаслідок вирівняння за формами наз. одн. ч. і ж. р. suxъ̀jь (< suxъjъ̍), suxa̋ja [Дыбо 1981:129].

Друге стягнення голосних у повних прикметниках на східнослов'янському ґрунті відбувалося вже в той час, коли існували окремі східнослов'янські мови. У прикметниках з а.п. *a* і a_1 воно не зачіпало наголошений склад. У прикметниках з а.п. *b* стягнення охоплювало і наголошений склад (перший з двох, що стягувалися). В українській мові, як і в інших східнослов'янських, наголошення стягнених форм прикметників з а.п. *b* стало кінцевим, але місце наголосу в слові не змінилося: *кривóје* > *кривé*, *кривáја* > *кривá* та ін. На південнослов'янському ґрунті друге стягнення голосних у повних прикметниках відбувалося в період існування прасербословенської мови, яка повністю зберігала пізньопраслов'янські інтонації (див. І.3.2). У прасербословенській мові другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації – спад тону (з тонічною і динамічною вершинами), який раніше знаходився на першому з двох стягнених голосних, припав на стягнений голосний, а оскільки він не міг існувати на довготі (див. І.2.6, 3.2), то наголос перемістився на попередній (кореневий) склад, на якому виникла односкладова висхідно-спадна інтонація, динамічний наголос чи другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації в залежності від часокількості кореневого складу і його місця в слові (див. І.3.2): *krīvъjь > *krīvъi̯ь > *krīvỳi > *krīvìi > *krī̃vī (пор. чак. krívī, шток. krȋvī, але укр. криви́й, рос. криво́й, блр. крывы́), *krīvòje > *krīvòi̯e > *krīvòe > *krīvòo > *krī̃vō (пор. чак. krívō, шток. krȋvō, але укр. криве́, рос. криво́е, блр. крыво́е), *krīvàja > *krīvài̯a > *krīvàa > *krī̃vā (пор. чак. krívā, шток. krȋvā, але укр. крива́, рос. крива́я, блр. крыва́я) та ін. На прасербословенському ґрунті новий кореневий наголос (односкладова висхідно-спадна інтонація, динамічний наголос чи другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації) стягнених форм був узагальнений всіма відмінковими формами повних прикметників з а.п. *b*. Отже, у прасербословенській мові в прикметниках з а.п. *b* при другому стягненні голосних відбувався той самий процес (відтягнення наголосу на корінь), який при першому стягненні голосних мав місце в прикметниках з а.п. a_1 (причому не тільки в прасербословенській мові, але й у праруській).

2.2. У пізньопраслов'янській мові а.п. *a* була властива таким повним прикметникам: *bogàtъjь [Stang 1957:101], *bˈystrъjь [Колесов 1978:5], *čˈistъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Колесов 1978:29–30], *dˈikъjь [Колесов 1978:8], *dьl̥̀gъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Колесов 1978:8–9], *gotòvъjь, *xor̥̀brъjь [інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:98], *xˈytrъjь [Булаховський II 1977:368; інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:98], *ˈistъjь, *(j)ˈěsnъjь [Булаховський II 1977:368], *kˈys(ь)lъjь, *lˈasъjь, *lˈysъjь, *mˈalъjь [Stang 1957:101; Колесов 1978:14], *mˈilъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Колесов 1978:15], *mъnògъjь, *nˈiščьjь [Колесов 1978:17], *ol̥̀komъjь, *pˈěšьjь [Колесов 1978:19], *prˈavъjь [Булаховський II 1977:367; Stang 1957:101; Колесов 1978:32–33], *prˈisnъjь, *pьl̥̀nъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Колесов 1978:18], *rˈadъjь, *rˈanъjь [Stang 1957:101], *rˈusъjь [Булаховський II 1977:367; Колесов 1978:20], *sˈěrъjь [Булаховський IV 1980:85], *sˈinьjь [Колесов 1978:21], *sˈivъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101], *skˈǫdъjь, *slˈabъjь [Stang 1957:101; Колесов 1978:22], *stˈarъjь [Булаховський II 1977:367; Stang 1957:101; Колесов 1978:22–23], *sverě̀pъjь, *sъdor̥̀vъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Kiparsky 1962:269; Колесов 1978:11], *sъmě̀lъjь, *sˈyrъjь [Булаховський IV 1980:166; Колесов 1978:25], *sˈytъjь [Булаховський II 1977:367, 418; Stang 1957:101; Колесов 1978:25], *tˈixъjь [Булаховський II 1977:367; Stang 1957:101; Колесов 1978:26], *tъl̥̀stъjь [Булаховський II 1977:367; Колесов 1978:27–28], *velìkъjь та ін.

2.3. У пізньопраслов’янській мові а.п. *a*₁ характеризувалися такі повні прикметники: *bě̄lъ̀jь [Булаховський II 1977:370, 418, V 1983:206; Stang 1957:101; Колесов 1978:92–93], *blīzъ̀jь, *bъdrъ̀jь [Колесов 1978:92], *čьr̯nъ̀jь [Булаховський II 1977:370, 418; Kiparsky 1962:270; Колесов 1978:98], *debelъ̀jь, *doblъ̀jь, *dobrъ̀jь [Булаховський II 1977:418; Stang 1957:101; Колесов 1978:93–94], *glūpъ̀jь [Колесов 1978:93; інакше (а.п. *a*) Булаховський II 1977:368], *golъ̀jь [Булаховський II 1977:371; Stang 1957:101; Колесов 1978:93], *krǭglъ̀jь [Булаховський II 1977:370; Колесов 1978:95], *l’ūbъ̀jь [Колесов 1978:99; інакше (а.п. *b*) Булаховський V 1983:72–73], *l’ūtъ̀jь [Колесов 1978:95], *modrъ̀jь, *mokrъ̀jь [Колесов 1978:95], *mǭdrъ̀jь [Булаховський II 1977:369, 370, V 1983:206; Колесов 1978:96; інакше (а.п. *b*) Stang 1957:102], *mьr̥tvъ̀jь [Колесов 1978:95], *nāglъ̀jь [Булаховський II 1977:370, V 1983:206], *or̥vьnъ̀jь, *ostrъ̀jь [Stang 1957:101; Колесов 1978:96–97], *ǭtьlъ̀jь [Булаховський V 1983:206], *ploskъ̀jь [Колесов 1978:97], *pьstrъ̀jь [Колесов 1978:97], *rȳdjь̀jь, *skorъ̀jь [Колесов 1978:97], *sporъ̀jь, *svě̄žь̀jь [Колесов 1978:97], *ščedrъ̀jь [інакше (а.п. *b*) Колесов 1978:112], *teplъ̀jь [Булаховський II 1977:418; Колесов 1978:97], *ter̥zvъ̀jь [Булаховський V 1983:206], *tъščь̀jь [Колесов 1978:97–98], *vьdovъ̀jь [Колесов 1978:93], *zъlъ̀jь, *žьl̥tъ̀jь [Колесов 1978:94; інакше (а.п. *b*) Булаховський V 1983:72–73] та ін.

2.4. У пізньопраслов’янській мові а.п. *b* мали такі повні прикметники: *blě̄dyjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72; Stang 1957:102], *bol̥gъjь̀ [Stang 1957:102; Колесов 1978:101], *bosъjь̀ [Булаховський II 1977:371; Stang 1957:102; інакше (а.п. *a*₁) Колесов 1978:92], *brīdъjь̀, *bъr̥zъjь̀ [Stang 1957:102; інакше (а.п. *b* і *a*) Булаховський II 1977:368; (а.п. *a*₁) Колесов 1978:92], *cě̄lъjь̀ [Булаховський II 1977:369, V 1983:72; Колесов 1978:111], *čę̄stъjь̀

[Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:111], *čьr̥stvъjь̀ [Колесов 1978:111], *desnъjь̀ [Колесов 1978:104], * deševъjь̀ [Колесов 1978:114], *dor̥gъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:103], *drūgъjь̀ [Булаховський V 1983:72–73; Колесов 1978:103–104], *dьr̥zъjь̀, *glūxъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Колесов 1978:101–102], *glūpъjь̀ [Stang 1957:102; інакше (а.п. *a*) Булаховський IV 1980:85–86], *gnē̆dъjь̀, *gnī̆lъjь̀, *golǭbъjь̀ [Колесов 1978:114], *gǭstъjь̀ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:102–103], *grǭbъjь̀ [Булаховський V 1983:72–73; Колесов 1978:102], *gъr̥dъjь̀ [Колесов 1978:102], *xol̥stъjь̀ [Колесов 1978:114], *xromъjь̀ [Колесов 1978:110], *xūdъjь̀ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:110–111], *jārъjь̀, *jūnъjь̀ [інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:99], *kosъjь̀ [Колесов 1978:105], *krē̆pъjь̀, *krī̆vъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:105], *krǭtъjь̀ [Булаховський II 1977:368; Колесов 1978:105], *lē̆nъjь̀, *lē̆pъjь̀, *lē̆vъjь̀ [Колесов 1978:105–106], *lī̆xъjь̀ [Булаховський II 1977:368; Колесов 1978:105], *mol̥dъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418; V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:106–107], *mьr̥zъjь̀, *nāgъjь̀ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; Колесов 1978:107], *nē̆mъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Колесов 1978:107], *novъjь̀ [Stang 1957:102; інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:96], *ploxъjь̀, *pol̥vъjь̀ [Булаховський II 1977:368], *prē̆mъjь̀ [Stang 1957:102; Колесов 1978:108], *prostъjь̀ {Stang 1957:102; Колесов 1978:107–108], *pūstъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Колесов 1978:108], *rūdъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418], *sē̆dъjь̀ [Stang 1957:102; інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:99], *sīrъjь̀ [інакше (а.п. *a*) Колесов 1978:21], *skǭpъjь̀ [Булаховський II 1977:368; Stang 1957:102; інакше (а.п. *b* і a_1) Булаховський V 1983:205], *skvьr̥nъjь̀, *slē̆pъjь̀ [Булаховський V 1983:72–73; Колесов 1978:109], *sol̥nъjь̀, *sol̥vъjь̀, *strogъjь̀, *sūxъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:109], *sūrovъjь̀, *svē̆tьlъjь̀, *svę̄tъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418; V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:108], *šūjьjь̀, *tē̆snъjь̀ [Колесов 1978:110], *tǭgъjь̀ [Булаховський V 1983: 72–73; Колесов 1978:110], *tǭpъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73], *tvьr̥dъjь̀ [Булаховський II 1977:369–370, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:109], *tjūdjьjь̀ [інакше (а.п. *a*) Колесов 1978:31], *veselъjь̀ [Stang 1957:102; Колесов 1978:113–114], *vetъxъjь̀ [інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:99], *vor̥mъjь̀

[Булаховський II 1977:368, 418], *zelenъjь̀ [інакше (а.п. a_1) Булаховський II 1977:374; Колесов 1978:94–95], *zol̥tъjь̀ [Булаховський II 1977:368, 418, V 1983:72–73; Stang 1957:102; Колесов 1978:104–105], *žīvъjь̀ [Булаховський II 1977:368, V 1983:72–73; інакше (а.п. a_1) Колесов 1978:99] та ін.

2.5. Крім прикметників, повні форми були властиві також деяким займенникам і порядковим числівникам. У пізньопраслов'янській мові а.п. *a* мали займенники *ˈinākъjь, *ˈinъjь, *sˈikъjь (*sˈicьjь), *vьsàkъjь та ін., порядкові числівники *četvьr̥tъjь, *vъtòrъjь [Булаховський IV 1980:356]. А.п. a_1 характеризувалися займенники *onъ̀jь, *ovъ̀jь, *sь̀jь та ін., порядкові числівники *osmъ̀jь, *sedmъ̀jь. А.п. *b* була властива займенникам *tъjь̀, *jakъjь̀ [Булаховський II 1977:368], *kakъjь̀, *samъjь̀ [інакше (а.п. a_1) Булаховський II 1977:370–371], *takъjь̀ та ін., порядковим числівникам *desę̄tъjь̀, *devę̄tъjь̀, *drūgъjь̀ [Булаховський IV 1980:356], *pę̄tъjь̀ [інакше (а.п. a_1) Булаховський IV 1980:357, V 1983:206], *pьr̥vъjь̀, *sъtъjь̀, *šestъjь̀, *tretьjь̀.

2.6. У пізньопраслов'янській мові числівники від 11 до 19 поділялися на два акцентні типи:

1) з постійним наголосом на першому числівнику,

2) з постійним наголосом на прийменнику.

Первісне наголошення форми *desę̄te (місцевий відмінок однини) в обох випадках було кінцевим, але оскільки в одній тактовій групі (а тактову групу становив кожен із складних числівників) повинен бути лише один наголос, то перевага була віддана першому наголосу (на першому числівнику або на прийменнику) як такому, що знаходиться в центрі тактової групи (або близько до центру), а не на периферії сполучення, у зв'язку з чим ортотонічна форма *desę̄tè втратила свій наголос.

До першого акцентного типу належали утворення від простих числівників з а.п. *a* (*četỳre na desę̄te, *četỳri na desę̄te) і з а.п. *b* (*(j)edīnъ na desę̄te, *(j)edьnъ na desę̄te, *osmь̀ na desę̄te, *sedmь̀ na desę̄te). До другого акцентного типу належали утворення від простих числівників з а.п. *c* (*devę̄tь nà desę̄te, *dъva nà desę̄te, *dъvě nà desę̄te, *pę̄tь nà desę̄te, *šestь nà desę̄te, *trьje nà desę̄te, *trī nà desę̄te). У складних числівниках від 11 до 19 другого акцентного типу наголос закономірно перемістився з першого числівника, що мав початкову спадну інтонацію (форма-енкліномен), на наступний прийменник (енклітику) [Дыбо 1981:45].

Слід зазначити, що наголос на прийменнику в числівниках типу *dъva nà desę̄te Л.А.Булаховський вважає фонетично перенесеним не з попереднього числівника, а з наступного (*na· desę̄te з *na de·sę̄te), припускаючи, що форма місцевого відмінка однини числівника *desētь первісно мала початкове наголошення [Булаховський IV 1980:355], з чим, звичайно, важко погодитися.

2.7. У пізньопраслов'янській мові числівники на позначення десятків становили три акцентні типи:

1) з постійним наголосом на першому числівнику,

2) з постійним наголосом на другому числівнику,

3) з рухомим наголосом.

До першого акцентного типу належали утворення від простих числівників з а.п. *a* (*četỳre desę̄te, *četỳri desę̄te) і з а.п. *b* (*osmь̀ desę̄tъ, *sedmь̀ desę̄tъ), а також числівник *devę̄(t)nò sъto. У числівнику *četỳre desę̄te (*četỳri desę̄te) форма *desę̄te (називний відмінок множини), яка в ізольованій позиції мала початкову спадну інтонацію (форма-енкліномен), у тактовій групі з ортотонічним числівником *četỳre (*četỳri) цілком закономірно виступала ненаголошеною [Дыбо 1981:52]. Це ж саме слід, очевидно, сказати про числівник *devę̄(t)nò sъto, де *devę̄(t)nò – ортотонічна словоформа, а *sъ̏to – форма-енкліномен. У числівниках *osmь̀ desę̄tъ, *sedmь̀ desę̄tъ обидві числівникові форми були ортотонічними (мали кінцеву акцентуацію), але наголосом тактової групи став перший наголос, оскільки він знаходився ближче до центру тактової групи, ніж другий.

До другого акцентного типу належали числівники *devę̄tь desę̄tь̀, *pę̄tь desę̄tь̀, *šestь desę̄tь̀. У цих складних числівниках, які являли собою поєднання форми-енкліномен і ортотонічної словоформи, перший числівник (форма-енкліномен) цілком закономірно виступав ненаголошеним.

До третього акцентного типу належали числівники *dъ̏va desę̄ti, *trь̏je desę̄te. Їх пізньопраслов'янська акцентна парадигма була такою:

Наз.	*dъ̏va desę̄ti	*trь̏je desę̄te
Род.	*dъvojû desę̄tū	*trьjь̀ desę̄tъ
Дав.	*dъvě̄mà desę̄tьma	*trь̏mъ desę̄tьmъ
Зн.	*dъ̏va desę̄ti	*trȋ desę̄ti
Ор.	*dъvě̄mà desę̄tьma	*trьmì desę̄tьmi
Місц.	*dъvojû desę̄tū	*trьxъ̀ desę̄tьxъ

При поєднанні двох форм-енкліноменів (називний і знахідний відмінки) друга форма виступала ненаголошеною, оскільки в тактовій групі, яка складалася лише з форм-енкліноменів, наголос завжди припадав на початок тактової групи (наголос зберігала перша форма-енклітомен) [Дыбо 1981:45–47]. При поєднанні двох ортотонічних форм (родовий, давальний, орудний і місцевий відмінки) наголосом тактової групи теж ставав перший наголос (див. вище).

2.8. У пізньопраслов'янській мові числівники на позначення сотень становили два акцентні типи:

1) з постійним наголосом на першому числівнику,

2) з рухомим наголосом.

До першого акцентного типу належали утворення від простих числівників з а.п. *a* (*čety̏ri sъtā) і з а.п. *b* (*osmь̀ sъtъ, *sedmь̀ sъtъ). Незалежно від того, чи другий числівник при відмінюванні являв собою ортотонічну форму, чи форму-енкліномен, наголос залишався на першому числівнику.

До другого акцентного типу належали числівники *devętь sъtъ̀, *pętь sъtъ̀, *šestь sъtъ̀, а також *dъ̏vě sъtě і *tri sъtâ̄. Нижче подаються їх акцентні парадигми.

Наз.	*dъ̏vĕ sъtĕ	*trī sъtâ̄	*pę̄tь sъtъ̀
Род.	*dъvojû sъtū	*trьjь̀ sъtъ	*pę̄tì sъtъ
Дав.	*dъvĕ̄mà sъtoma	*trь̏mъ sъtomъ	*pę̂ti sъtomъ
Зн.	*dъ̏vĕ sъtĕ	*trī sъtâ̄	*pę̄tь sъtъ̀
Ор.	*dъvĕ̄mà sъtoma	*trьmì sъtȳ	*pę̄tьjǫ̀ sъtȳ
Місц.	*dъvojû sъtū	*trьxъ̀ sъtĕ̄xъ	*pę̄tî̄ sъtĕ̄xъ

3. Похідні дієслова

3.1. Дієслова на -iti в праслов'янській мові дослідники поділяють на девербальні (ітеративи та каузативи) і деномінативні [Sławski 1974:56–57]. На наш погляд, у праслов'янській мові всі дієслова на -iti були деномінативними: ітеративи і каузативи також утворювалися від імен, але віддієслівних із значенням опредметненої дії (процесу), яке згодом у переважній більшості випадків конкретизувалося: *vezti «везти» ⇒ *vozъ «везення» (згодом «те, чим здійснюється везення, віз») ⇒ *voziti «здійснювати везення, возити»; *tręsti «трясти» ⇒ *trǫsъ «трясіння» ⇒ *trǫsiti «здійснювати трясіння, трусити»; *gniti (з *gnei̯tei̯) «гнити» ⇒ *gnojь «гниття» (згодом «те, що виникло внаслідок гниття, гній») ⇒ *gnojiti «викликати гниття, гноїти».

У праслов'янській мові дієслова на -iti, утворені від імен з баритонованою а.п., отримували баритоновану а.п. (а.п. *a*) [Дыбо 1981:104]:

*čˈaditi *čˈadītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *čˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*čˈistiti *čˈistītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *čˈistъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*čˈuditi *čˈudītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *čˈudo (а.п. *a*, див. II.1.25);
*dˈymiti *dˈymītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *dˈymъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*glˈaditi *glˈadītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *glˈadъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*gotòviti *gotòvītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *gotòvъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*xˈuliti *xˈulītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *xˈula (а.п. *a*, див. II.1.3);
*xˈytriti *xˈytrītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *xˈytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2.);
*jˈьskriti *jˈьskrītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *jˈьskra (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈaditi *lˈadītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *lˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*lˈastiti *lˈastītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *lˈaska (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈaziti *lˈazītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *lˈazъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*lˈětiti «проводити літо» *lˈětītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈaliti *mˈalītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*mˈasliti *mˈaslītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈaslo (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈěriti *mˈěrītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mˈěstiti *mˈěstītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈěsto (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈětiti *mˈětītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈěta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mor̥̀čiti *mor̥̀čītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mor̥̀ka «темнота» (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mor̥̀ziti *mor̥̀zītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mor̥̀zъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*mˈǫčiti *mˈǫčītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈǫka «топтання, мордування» (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mъl̥̀viti *mъl̥̀vītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mъl̥̀va (а.п. *a*, див. II.1.3);
*mъnòžiti *mъnòžītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mъnògъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*mˈydliti *mˈydlītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈydlo (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈysliti *mˈyslītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *mˈyslь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*nˈěžiti *nˈěžītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *nˈěga (а.п. *a*, див. II.1.3);
*nˈuditi *nˈudītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *nˈuda (а.п. *a*, див. II.1.3);
*pˈariti *pˈarītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *pˈara (а.п. *a*, див. II.1.3);
*pečàliti *pečàlītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *pečàlь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*pˈěniti *pˈěnītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *pˈěna (а.п. *a*, див. II.1.3);
*pol̥̀šiti *pol̥̀šītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *pol̥̀xъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*prˈaviti *prˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *prˈavъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*pьl̥̀niti *pol̥̀nītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *pьl̥̀nъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*rˈaniti *rˈanītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *rˈana (а.п. *a*, див. II.1.3);
*sˈiliti *sˈilītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *sˈila (а.п. *a*, див. II.1.3);
*sˈiniti *sˈinītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *sˈin’ь (а.п. *a*, див. II.2.2);
*slˈabiti *slˈabītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*slˈaviti *slˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *slˈava (а.п. *a*, див. II.1.3);
*slˈiniti *slˈinītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *slˈina (а.п. *a*, див. II.1.3);
*smˈažiti *smˈažītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *smˈaga (а.п. *a*, див. II.1.3);
*stˈariti *stˈarītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*stˈaviti *stˈavītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *stˈavъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*sъdor̥̀viti *sъdor̥̀vītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *sъdor̥̀vъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*tˈišiti *tˈišītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *tˈixъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*vˈěriti *vˈěrītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *vˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);
*vˈětriti *vˈětrītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *vˈětrъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*žˈaliti *žˈalītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *žˈalь (а.п. *a*, див. II.1.17);
*žˈędliti *žˈędlītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *žˈędlo (а.п. *a*, див. II.1.11).

У деяких випадках баритонованій а.п. дієслова на -iti в пізньопраслов’янський період відповідає рухома а.п. твірного імені, яку слід визнати вторинною:

*kvˈasiti *kvˈasītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *kvâsъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*rˈušiti *rˈušītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *rûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);
*znˈačiti *znˈačītь (а.п. *a*, див. II.5.3) – від *znâkъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

3.2. У праслов’янській мові дієслова на -iti, утворені від імен з окситонованою а.п., отримували окситоновану а.п. (а.п. *b*) [Дыбо 1981:104]:

*bě̄lìti *bě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*čīslìti *číslītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *čīslò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*čьr̥nìti *cьr̥̀nītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dobrìti *dˈobrītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *dobrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*dъždžìti *dˈъždžītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *dъždžь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*glūpìti *glúpītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *glūpъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*gně̄zdìti *gně́zdītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *gně̄zdò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*golìti *gˈolītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *golъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*grě̄šìti *grě́šītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *grě̄xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*grozìti *grˈozītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *grozà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*xvālìti *xválītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *xvālà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*krāsìti *krásītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *krāsà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*krьstìti *krˈьstītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *krьstъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*līčìti «бути до лиця» *líčītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *līcè (а.п. *b*, див. II.1.12);

*lǭčìti *lǫ́čītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *lǭkà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*l’ūbìti *l’úbītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *l’ūbъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*l’ūtìti *l’útītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *l’ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mьr̥tvìti *mьr̥̀tvītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*or̥bìti *or̥̀bītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *or̥bъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*ostrìti *ˈostrītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *ostrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*postìti *pˈostītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *postъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*selìti *sˈelītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *selò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*sīdlìti *sídlītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *sīdlò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*slūžìti *slúžītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *slūgà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*sǭdìti *sǫ́dītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *sǭdъ̀ «суд»(а.п. *b*, див. II.1.8);
*strě̄lìti *srtě́lītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *strě̄là (а.п. *b*, див. II.1.4);
*stьklìti *stˈьklītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *stьklò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*sьrebrìti *sьrèbrītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *sьrebrò (а.п. *b*, див. II.1.12);
*ščedrìti *ščˈedrītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *ščedrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*ščepìti *sčˈepītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *ščepà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*ščītìti *ščítītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *ščītъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*tǭžìti *tǫ́žītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *tǭgà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*trāvìti *trávītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *trāvà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*trǭbìti *trǫ́bītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *trǭbà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*trūdìti *trúdītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *trūdъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*ženìti *žˈenītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *ženà (а.п. *b*, див. II.1.4);
*žьl̥tìti *žьl̥̀tītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

У цілому ряді випадків окситонованій а.п. дієслова на -iti в пізньопраслов’янський період відповідає рухома а.п. твірного імені, що пояснюється зміною на праслов’янському ґрунті акцентної парадигми твірним іменем:

*xodìti *xˈodītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *xȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але пор. *xodà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*krǭtìti *krǫ́tītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *krǫ̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*kъr̥mìti «годувати» *kъr̥̀mītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *kъ̏r̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ložìti *lˈožītь (а.п. *б*, див. II.5.4) – від *lȍgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*mol̥tìti *mol̥̀tītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *mȍl̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*rǫbìti *rǫ́bītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *rǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*skočìti *skˈočītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *skȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*strojìti *strˈojītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *strȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*svě̄tìti *svě́tītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *svě̂tъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*točìti *tˈočītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *tȍkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*trǭsìti *trǫ́sītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *trǫ̂sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*tvorìti *tvˈorītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *tvȍrъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vol̥čìti *vol̀čītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *vȍlkъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vor̥tìti *vor̀tītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *vȍr̥tъ (а.п. *c*, див. II.1.9), але пор. *vor̥̀tā (а.п. *b*, див. II.1.12);

*vozìti *vˈozītь (а.п. *b*, див. II.5.4) – від *vȍzъ (а.п. *c*, див. II.1.9).

3.3. У праслов'янській мові дієслова на -iti, утворені від імен з рухомою а.п., отримували рухому а.п. (а.п. *c*) [Дыбо 1981:104]:

*blǭdìti *blǭdītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *blǫ̂dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bor̥nìti *bor̥nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *bȍr̥nь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*brodìti *brodītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *brȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*cě̄lìti *cě̄lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *čě̂lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*cě̄nìti «цінити» *cě̄nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *cě̄nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*čę̄stìti *čę̄stītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *čę̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*čīnìti *čīnītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *čînъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*čьstìti *čьstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *čь̏stь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*dārìti *dārītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dârъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*dě̄lìti *dě̄lītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dě̂lъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dīvìti *dīvītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dîvo (а.п. *c*, див. II.1.13);

*dǭbìti *dǭbītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dǫ̂bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drobìti *drobītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *drȍbъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*drūžìti *drūžītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *drûgъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dūšìti *dūšītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*dъl̥žìti *dъl̥žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *dъ̏l̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gātìti *gātītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gâtь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*glūmìti *glūmītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *glûmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*glūšìti *glūšītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *glûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*gnojìti *gnojītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gnȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*godìti *godītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gojìti *gojītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍjь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥dìti *gol̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥sìti *gol̥sītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍl̥sъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gorьčìti *gorьčītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍrьkъ (а.п. *c*, див. III.1.11);

*gor̥dìti *gor̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gostìti *gostītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍstь (а.п. *c*, див. II.1.19);

*govorìti *govorītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gȍvorъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gǭstìti *gǭstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *gǫ̂stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*xol̥dìti *xoldītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *xȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xol̥stìti *xolstītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *xȍl̥stъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*kol̥sìti *kol̥sītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *kȍl̥sъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*korenìti *korenītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *kȍrenь (а.п. _c_, див. II.1.23);

*kosìti «зрізати косою, косо дивитися» *kosītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *kosà «знаряддя для зрізання трави» (а.п. _c_, див. II.1.5);

*krē̆pìti *krē̆pītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *krē̂pъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*krīvìti *krīvītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *krī̂vъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*krojìti *krojītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *krȍjь (а.п. _c_, див. II.1.9);

*krǭžìti *krǭžītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *krǫ̂gъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*krъšìti *krъšītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *krъxà (а.п. _c_, див. II.1.5);

*kъnę̄žìti *kъnę̄žītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *kъ̏nę̄dz'ь (а.п. _c_, див. II.1.9);

*lē̆nìti sę «бути лінивим» *lē̆nītь sę̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *lē̂nь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*līšìti *līšītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *lî xъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*lovìti *lovītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *lȍvъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*lьstìti *lьstītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *lь̏stь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*māstìti *māstītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *mâstь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*mol̥dìti *mol̥dītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *mȍl̥dъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*morìti *morītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *mȍrъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*mostìti *mostītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *mȍstъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*mьstìti *mьstītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *mь̏stь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*or̥stìti *or̥stītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *ȍr̥stъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*pel̥nìti *pel̥nītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *pȅl̥nъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*plodìti *plodītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *plȍdъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*por̥šìti *por̥šītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *pȍr̥xъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*prostìti *prostītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *prȍstъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*pūstìti *pūstītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *pûstъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*pȳlìti *pȳlītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *pȳ̂lь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*rāzìti *rāzītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *râzъ «удар» (а.п. _c_, див. II.1.9);

*rodìti *rodītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *rȍdъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*rosìti *rosītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *rosà (а.п. _c_, див. II.1.5);

*rǭčìti *rǭčītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *rǭkà (а.п. _c_, див. II.1.5);

*sādìti *sādītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *sâdъ (а.п. _c_, див. II.1.15);

*skъr̥bìti *skъr̥bītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *skъ̏r̥bь (а.п. _c_, див. II.1.17);

*slē̆dìti *slē̆dītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *slē̂dъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*slē̆pìti *slē̆pītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *slē̂pъ (а.п. _c_, див. II.2.4);

*slьzìti *slьzītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *slьzà (а.п. _c_, див. II.1.5);

*smē̆šìti *smē̆šītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *smē̂xъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*smolìti *smolītь̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *smolà (а.п. _c_, див. II.1.5);

*sočìti sę *sočītь sę̀ (а.п. _c_, див. II.5.5) – від *sȍkъ (а.п. _c_, див. II.1.9);

*solìti *solītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *sȍlь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*sol̥dìti *sol̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *sȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*sor̥mìti *sor̥mītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *sȍr̥mъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*spě̄šìti *spě̄šītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *spě̂xъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*stor̥nìti *stor̥nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *stor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*stor̥žìti *stor̥žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *stȍr̥žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*strāšìti *strāšītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *strâxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*stūdìti *stūdītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *stûdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*stȳdìti *stȳdītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *stŷdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*sūšìti *sūšītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *sûxъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*svę̄tìti *svę̄tītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *svę̂tъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tājìti *tājītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tâjь (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tě̄snìti *tě̄snītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tě̂snъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tę̄žìti *tę̄žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tę̂gъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tor̥čìti *tor̥čītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tȍr̥kъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*tǭpìti *tǭpītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tǫ̂pъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*tvьr̥dìti *tvьr̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *tvь̏r̥dъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*vālìti *vālītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vâlъ «хвиля» (а.п. *c*, див. II.1.9);

*vārìti *vārītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vârъ «кипляча вода» (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ver̥dìti *ver̥dītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vȅr̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*veselìti *veselītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vȅselъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*vor̥žìti *vor̥žītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vȍr̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*zolìti *zolītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *zolà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*zol̥tìti *zol̥tītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *zȍl̥to (а.п. *c*, див. II.1.13);

*zvonìti *zvonītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *zvȍnъ «дзвін» (а.п. *c*, див. II.1.9);

*žel̥bìti *žel̥bītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *žȅl̥bъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*žīvìti *žīvītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *žîvъ (а.п. *c*, див. II.2.4).

У деяких випадках рухомій а.п. дієслова на -iti в пізньопраслов'янський період відповідає окситонована а.п. твірного імені, що зумовлено зміною на праслов'янському ґрунті акцентної парадигми дієсловом (очевидно, *rojìti sę, *vьr̥šìti) або твірним іменем (очевидно, *mě̄nà):

*mě̄nìti *mě̄nītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *mě̄nà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*rojìti sę *rojītь sę̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *rojь̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vьr̥šìti *vьr̥šītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5) – від *vьr̥xъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.15).

3.4. Усі інші суфіксальні дієслова деномінативного походження також отримували в праслов'янській мові акцентну парадигму (баритоновану, окситоновану чи рухому) твірного імені.

Утворення з а.п. *a*

*čˈaděti *čˈadī̑tь (а.п. *a*, див. II.5.7) – від *čˈadъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*dˈyměti *dˈymītь (а.п. *a*, див. II.5.7) – від *dˈymъ (а.п. *a*, див. II.1.7);

*kˈaš(ь)l'ati *kˈaš(ь)l'etь (а.п. *a*, див. II.5.13) – від *kˈaš(ь)l'ь (а.п. *a*, див. II.1.7);

*slˈabnǫti *slˈabnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*tˈixnǫti *tˈixnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *tˈixъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*xˈytrovati *xˈytrujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *xˈytrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*lˈasovati *lˈasujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *lˈasъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*lˈětovati *lˈětujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *lˈěto (а.п. *a*, див. II.1.11);
*mˈilovati *mˈilujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *mˈilъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*nˈěgovati *nˈěgujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *nˈěga (а.п. *a*, див. II.1.3);
*rˈadovati *rˈadujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *rˈadъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*sˈětovati *sˈětujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *sˈěta (а.п. *a*, див. II.1.3);
*vˈěrovati *vˈěrujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *vˈěra (а.п. *a*, див. II.1.3);
*žˈalovati *žˈalujetь (а.п. *a*, див. II.5.21) – від *žˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2);

*dˈělati *dˈělajetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *dˈělo (а.п. *a*, див. II.1.11);
*lˈaskati *lˈaskajetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *lˈaska (а.п. *a*, див. II.1.3);
*lˈyséti *lˈysčjetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *lˈysъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*sˈěrěti *sˈěrějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *sˈěrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*sˈiněti *sˈinějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *sˈin'ь (а.п. *a*, див. II.2.2);
*sˈivěti *sˈivějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *sˈivъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*slˈaběti *slˈabějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *slˈabъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*stˈarěti *stˈarějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *stˈarъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*svˈatati *svˈatajetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *svˈatъ (а.п. *a*, див. II.1.7);
*sъmě̀lěti *sъmč̀lějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *sъmě̀lъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*sˈyrěti *sˈyrčjetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *sˈyrъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*tъl̥stěti *tъl̥stějetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *tъl̥stъ (а.п. *a*, див. II.2.2);
*žˈaléti *žˈalčjetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *žˈalъ (а.п. *a*, див. II.2.2).

Утворення з а.п. *b* або a_1

*dvoròvati *dvorùjetь (а.п. a_1, див. II.5.21) – від *dvorъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);
*l'ūtòvati *l'ūtùjetь (а.п. a_1, див. II.5.21) – від *l'ūtъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);
*mǭdròvati *mǭdrùjetь (а.п. a_1, див. II.5.21) – від *mǭdrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*pьsòvati *pьsùjetь (а.п. a_1, див. II.5.21) – від *pьsъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*vojèvati *vojùjetь (а.п. a_1, див. II.5.21) – від *vojь̀ «воїн» (а.п. *b*, див. II.1.8);

*bě̄lě̀ti *bě̄lě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *bě̄lъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*čьr̥ně̀ti *сьr̥ně̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *čьr̥nъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*jьgràti *jьgràjetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *jьgrà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*mokrě̀ti *mokrě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *mokrъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*mьr̥tvě̀ti *mьr̥tvě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *mьr̥tvъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*sedьlàti *sedьlàjetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *sedьlò (а.п. *b*, див. II.1.12);

*strādàti *strādàjetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *strādà (а.п. *b*, див. II.1.4);

*strě̄l'àti *strě̄l'àjetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *strě̄là (а.п. *b*, див. II.1.4);

*teplě̀ti *teplě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *teplъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3);

*ūmě̀ti *ūmě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *ūmъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8);

*žьl̥tě̀ti *žьl̥tě̀jetь (а.п. a_1, див. II.5.23) – від *žьl̥tъ̀ (а.п. *b*, див. II.2.3).

Утворення з а.п. *c*

*skъr̥bě̀ti *skъr̥bītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7) – від *skъ̏r̥bь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*šūmě̀ti *šūmītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7) – від *šûmъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*trě̄ščàti *trě̄ščītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7) – від *trě̂skъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*ver̥ščàti *ver̥ščītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7) – від *vȅr̥skъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*bor̥novàti *bor̥nùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *bor̥nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*cě̄lovàti *cc̄lùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *cě̂lъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*cě̄novàti *cě̄nùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *cě̄nà (а.п. *c*, див. II.1.5);

*dārovàti *dārùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *dârъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*dīvovàti *dīvùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *dîvъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*godovàti *godùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *gȍdъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*gol̥dovàti *gol̥dùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *gȍl̥dъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*jьmenovàti *jьmenùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *jьmę̀, род. *jьmenè (а.п. *c*, див. II.1.21);

*not'evàti *not'ùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *nȍt'ь (а.п. *c*, див. II.1.17);

*pīrovàti *pīrùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *pîrъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*pol'evàti *pol'ùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *pȍl'e (а.п. *c*, див. II.1.13);

*stor̥ževàti *stor̥žùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *stȍr̥žь (а.п. *c*, див. II.1.9);

*tъr̥govàti *tъr̥gùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *tъ̏r̥gъ (а.п. *c*, див. II.1.15);

*zīmovàti *zīmùjetь (а.п. *c*, див. II.5.21) – від *zīmà (а.п. *c*, див. II.1.5).

Акцентна парадигма деяких суфіксальних дієслів не збігається з акцентною парадигмою відповідних твірних імен:

*gnˈě̄vati *gnˈč̄vajetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *gně̂vъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*slˈušati *slˈušajetь (а.п. *a*, див. II.5.23) – від *slûxъ (а.п. *c*, див. II.1.9);

*xūdnǫ̀ti *xúdnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *xûdъ (а.п. *c*, див. II.2.4);

*sъpàti *sъpītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7) – від *sъnъ̀ з *sъpnъ̀ (а.п. *b*, див. II.1.8).

У перших двох випадках на ґрунті праслов'янської мови змінилася, очевидно, акцентна парадигма імені, в останніх двох – акцентна парадигма дієслова.

3.5. Суфіксальні дієслова на -nǫti девербального походження (співвідносні з дієсловами) отримували в праслов'янській мові акцентну парадигму твірного дієслова.

Утворення з а.п. *a*

*brˈyzgnǫti *brˈyzgnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *brˈyzgati *brˈyzžetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*dˈunǫti *dˈunetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *dˈuti *dˈujetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*dvˈignǫti *dvˈignetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *dvˈigati *dvˈižetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*kˈapnǫti *kˈapnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *kˈapati *kˈapjetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*klˈiknǫti *klˈiknetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *klˈikati *klˈičetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*kl’ˈunǫti *kl’ˈunetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *kl’ˈuti *klˈьvetь (а.п. *a*, див. II.5.9);

*kˈydnǫti *kˈydnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *kˈydati *kˈydajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*pjˈunǫti *pjˈunetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *pjˈuti *pjˈьvetь (а.п. *a*, див. II.5.9), пор. *pjьvàti *pjˈujetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*pˈǫknǫti *pˈǫknetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *pˈǫkati *pˈǫkajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*rˈinǫti *rˈinetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *rˈějati *rˈějetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*rˈygnǫti *rˈygnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *rˈygati *rˈygajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*sˈunǫti *sˈunetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *sovàti *sˈujetь (а.п. *a*, див. II.5.13);

*tˈisknǫti *tˈisknetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *tˈiskati *tˈiskajetь (а.п. *a*, див. II.5.23);

*vˈisnǫti *vˈisnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *vˈisěti *vˈisītь (а.п. *a*, див. II.5.7);

*vьr̥̀gnǫti *vьr̥̀gnetь (а.п. *a*, див. II.5.17) – від *ver̥̀t’i *vьr̥̀žetь (а.п. *a*, див. II.5.9).

Утворення з а.п. *b*

*čьr̥pnǫ̀ti *čьr̥pnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *čьr̥pàti *čer̥pjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*xāpnǫ̀ti *xápnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *xāpàti *xápjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*kǭsnǫ̀ti *kǫ́snetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *kǭsàti *kǫ́šetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*metnǫ̀ti *mˈetnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *metàti *mˈetjetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*moknǫ̀ti *mˈoknetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *močìti *mˈočitь (а.п. *b*, див. II.5.4);

*plesknǫ̀ti *plˈesknetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *pleskàti *plˈeščetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*sę̄gnǫ̀ti *sę́gnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *sę̄gàti *sę́žetь (а.п. *b*, див. II.5.14);

*tъknǫ̀ti *tˈъknetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *tъkàti *tˈъčetь (а п. *b*, див. II.5.14);

*vę̄znǫ̀ti *vę́znetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *vę̄zàti *vę́žetь (а.п. *b*, див. II.5.14).

Утворення з а.п. *c*

*līnǫ̀ti *līnetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.19) – від *lˈiti *lьjetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.11);

*mānǫ̀ti *mānetь̀ (а.п. *c*, див. II.5.19) – від *mānìti *mānītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5);

*po-mę̄nǫ̀ti *po-mę̄netь̀ (а.п. *c*, див. II.5.19) – від *po-mьnȅti *po-mьnītь̀, *mьnȅti *mьnītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7).

У ряді випадків акцентна парадигма дієслова на -nǫti не збігається з акцентною парадигмою твірного (співвідносного) дієслова, що зумовлено, на наш погляд, зміною на ґрунті праслов'янської мови акцентної парадигми дієслова на -nǫti:

*mьl̥knǫ̀ti *mьl̥knetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *mьl̥čàti *mьl̥čītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*sъpnǫ̀ti *sˈъpnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *sъpàti *sъpītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.7);

*topnǫ̀ti *tˈopnetь (а.п. *b*, див. II.5.18) – від *topìti «занурювати у воду» *topītь̀ (а.п. *c*, див. II.5.5).

3.6. У праслов'янській мові префіксальним дієсловам, на відміну від префіксальних імен, не був властивий нерухомий наголос на префіксі: префіксальні дієслова в усіх формах (крім баритонованих форм дієслів з рухомою а.п.) мали такий самий наголос (кореневий, суфіксальний чи флективний), як і відповідні безпрефіксні дієслова. Наголосом на префіксі характеризувалися лише баритоновані форми дієслів з рухомою а.п. [Stang 1957:110; Дыбо 1962:10]: *pȍnesǫ, *prȋnesǫ, але *ponesetь̀, *prīnesetь̀, *ponestì, *prīnestì.

Висновки та узагальнення

1. У ранній балто-слов'янській мові існували дві висхідно-спадні інтонації – односкладова і двоскладова. Односкладова висхідно-спадна (акутова) інтонація (позначається знаком ´`) характеризувалася підняттям тону на першій морі довгого голосного (у тому числі й довгого голосного – першого елемента довгого дифтонгічного сполучення) або довгого складового сонанта і спадом тону на другій морі цього ж самого голосного чи сонанта. Двоскладова висхідно-спадна інтонація (позначається знаком ´· на першому інтонованому складі і знаком або – на другому інтонованому складі) характеризувалася підняттям тону на короткому голосному (у тому числі й на короткому голосному – першому елементі короткого дифтонгічного сполучення) або на короткому складовому сонанті і спадом тону на наступному складі (при довготності наступного складу – на першій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта). Тонічна й динамічна вершини при висхідно-спадній інтонації (односкладовій і двоскладовій) знаходилися на початку другої інтонованої мори довгого голосного чи довгого складового сонанта (наголошеною виступала друга мора). Характерною особливістю висхідно-спадної інтонації було те, що при довготності складу підняття тону могло відбуватися лише на першій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта; воно не могло відбуватися ні на другій морі довгого голосного чи довгого складового сонанта, ні на всьому довгому голосному чи довгому складовому сонанті (на обох морах).

Ранньобалто-слов'янська довга спадна (циркумфлексова) інтонація (позначається знаком ⌒) характеризувалася спадом тону на першій морі довгого голосного (у тому числі й довгого голосного – першого елемента довгого дифтонгічного сполучення) або довгого складового сонанта початкового складу. Ранньобалто-слов'янська коротка спадна інтонація (позначається знаком ˵) характеризувалася спадом тону на короткому голосному (у тому числі й на короткому голосному – першому елементі короткого дифтонгічного сполучення) або на короткому складовому сонанті початкового складу. Підняття тону при довгій і короткій спадних інтонаціях забезпечувалося відповідним напруженням голосових зв'язок у паузі перед початком словоформи.

2. У ранній балто-слов'янській мові довготним був склад з довгим голосним, довгим дифтонгічним сполученням або довгим складовим сонантом, а короткісним – склад з коротким голосним, коротким дифтонгічним сполученням або коротким складовим сонантом.

3. У ранній балто-слов'янській мові існували три акцентні парадигми імен і дієслів: баритонована, або а.п. *a* (з нерухомою односкладовою або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією на основі), окситонована, або а.п. *b* (з нерухомою двоскладовою висхідно-спадною інтонацією, яка охоплювала останній склад основи і наступний флективний склад) і рухома а.п., або а.п. *c* (з чергуванням наголосу між крайніми морами форм слова: в одних формах наголос припадав на початкову мору, в інших – на кінцеву). У баритонованих формах слова з рухомою а.п., де наголошеною мала виступати початкова мора, на початкову мору словоформи припадав другий компонент висхідно-спадної інтонації – спад тону з тонічною й динамічною вершинами, а підняття тону (перший компонент висхідно-спадної інтонації) забезпечувалося відповідним напруженням голосових зв'язок у паузі перед початком словоформи (висхідно-спадна інтонація трансформувалася у спадну – довгу або коротку). В окситонованих формах слова з рухомою а.п., де наголошеною мала виступати кінцева мора, на кінцевому довготному складі існувала односкладова висхідно-спадна інтонація, а при короткісності двох останніх складів на них розміщувалася двоскладова висхідно-спадна інтонація; при короткісності кінцевого і довготності передостаннього складу передостанній склад характеризувався односкладовою висхідно-спадною інтонацією, оскільки підняття тону при висхідно-спадній інтонації в ранній балто-слов'янській мові не могло відбуватися ні на другій морі довгого голосного, ні на на всьому довгому голосному, а лише на першій морі довгого голосного (і на короткому голосному).

4. У ранній балто-слов'янській мові в деяких двоскладових словах з рухомою а.п. і довготністю кореневого складу односкладова висхідно-спадна інтонація на кореневому складі, властива окситонованим формам з короткісним кінцевим складом, була узагальнена в усій парадигмі, внаслідок чого такі слова змінили первісну рухому а.п. на баритоновану а.п.

5. У протолитовських говорах пізньої балто-слов'янської мови

(на відміну від протослов'янських, протолатиських і протопрусських говорів) тонічна й динамічна вершини висхідно-спадної інтонації перемістилися з початку другої інтонованої мори на кінець першої інтонованої мори (наголошеною стала перша мора).

6. Скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень у пізній балто-слов'янській мові було викликано набуттям складовості другим елементом дифтонгічних сполучень.

7. Після набуття складовості другим елементом коротких дифтонгічних сполучень (і перетворення у зв'язку з цим коротківного складу з коротким дифтонгічним сполученням у довготний склад) підняття тону при двоскладовій висхідно-спадній інтонації в протослов'янських говорах і в протоаукштайських говорах литовської мови відбувалося як на коротківному, так і на довготному складі.

8. У литовській мові раннього періоду скорочення кінцевих акутованих довгот первісно мало місце лише у формах слів з рухомою а.п.; згодом воно було узагальнено також нерухомими акцентними парадигмами відповідного класу слів.

9. Литовське пересунення наголосу з передостаннього складу на кінцевий відбувалося в межах двох складів (кінцевих), охоплених двоскладовою висхідно-спадною інтонацією.

10. В аукштайтських говорах литовської мови старі інтонації були втрачені. Односкладова висхідно-спадна інтонація трансформувалася в литовську спадну інтонацію (акут). Підняття тону на довготі трансформувалося в литовську висхідну інтонацію (циркумфлекс), а підняття тону на короткості – в литовський короткий наголос.

11. У праслов'янській мові на досить ранньому етапі розвитку акцентна опозиція форм у словах з рухомою а.п. перестала існувати, внаслідок чого став можливим акцентний вплив одних форм на інші (деякі окситоновані форми вирівняли свою інтонацію за баритонованими, а деякі баритоновані – за окситонованими).

12. У пізній праслов'янській мові під час скорочення довгих голосних не зазнали скорочення ті суфіксальні та флективні довготи, які були наголошеними одночасно в рухомій і в окситонованій а.п. (з односкладовою висхідно-спадною інтонацією в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.), а також ті, які були

одночасно інтонованими в рухомій і в окситонованій а.п. (з підняттям тону – першим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в рухомій а.п. і спадом тону – другим компонентом двоскладової висхідно-спадної інтонації в окситонованій а.п.).

13. У пізній праслов'янській мові внаслідок скорочення довгих голосних, на які припадав спад тону (другий компонент двоскладової висхідно-спадної інтонації), короткість другого компонента двоскладової висхідно-спадної інтонації стала однією з найхарактерніших особливостей цієї інтонації, у зв'язку з чим спад тону на довгому голосному вже не міг існувати: у тих випадках, коли флективні голосні із спадом тону зберігали довготу, наголос (тонічна й динамічна вершини інтонації) разом із спадом тону переміщувався на попередній склад.

14. Переміщення наголосу із слабких редукованих голосних відбувалося не в праслов'янській мові, а вже після розпаду слов'янської мовної єдності (на ґрунті окремих слов'янських мов).

15. Баритонована а.п. іменників типу *súšā, *vˈol'ā виникла в пізньопраслов'янський період з первісної окситонованої а.п.: рецесія наголосу відбулася в більшості відмінкових форм з флективних довгот, що не скоротилися під час пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних (вони були наголошеними одночасно в рухомій і в окситонованій а.п. іменників jā-основ); згодом коренева акцентуація поширилася на всі інші відмінкові форми.

16. Іменники різних типів основ, короткі прикметники, займенники, числівники, атематичні дієслова і тематичні дієслова різних морфологічних груп у пізньопраслов'янській мові мали баритоновану а.п. (крім іменників ŭ-основ, особових і зворотного займенників), окситоновану а.п. (крім іменників s- і r-основ, особових і зворотного займенників, атематичних дієслів, дієслів на -ěti/-ati, -ītь, на -ovati, -ujetь, на -ati, -ajetь; -ěti, -ějetь) і рухому а.п. (крім дієслів на -ati, -ajetь; -ěti, -ějetь).

17. У пізньопраслов'янській мові в іменниках з окситонованою а.п. відбулося переміщення наголосу на корінь (з флективних довгот, що не скоротилися під час скорочення довгих голосних) у формах наз. одн. іменників ū-основ, місц. одн. іменників ŭ- та ĭ-основ, наз.–зн. мн. іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду, ор. та місц. мн. і род.–місц. дв. іменників ŏ-/jŏ-основ.

18. У пізньопраслов'янській мові в іменниках з рухомою а.п. давню спадну інтонацію (на початковому складі) зберігали форми дав., зн. та кл. одн. іменників всіх основ, дав. мн. іменників всіх основ, крім основ на -ā, -jā, зн. мн. іменників всіх основ, крім основ на -ŏ, -jŏ середнього роду, зн. дв. іменників всіх основ.

19. У праслов'янській мові в іменниках з рухомою а.п. спадну інтонацію (на початковому складі) отримали форми наз. одн. іменників ŏ-/jŏ-, ŭ-, ĭ-, n- (чоловічого роду з тематичними суфіксами -en- і -n-), s-основ, род. одн. іменників ŏ-/jŏ-, ŭ-, ĭ-основ, ор. та місц. одн. іменників ŏ-/jŏ-основ, наз. мн. іменників ā-/jā-, ŏ-/jŏ- (чоловічого роду), ŭ-, ĭ-, n- (чоловічого роду), r-, ū-основ, наз. дв. іменників всіх основ, що сталося під впливом форм, які зберігали спадну інтонацію.

20. У пізньопраслов'янській мові (після скорочення довгот) в іменниках з рухомою а.п. односкладова висхідно-спадна інтонація на флективному довгому голосному збереглася в наз. одн. іменників ū-основ, місц. одн. іменників ŭ- та ĭ-основ, наз. мн. іменників ŏ-/jŏ- (середнього роду), n- (середнього роду), s-основ, ор. мн. іменників ŏ-/jŏ-, n- (середнього роду), s-основ, род.–місц. дв. всіх основ.

21. У пізньопраслов'янській мові в дієсловах на -iti, -ītь з окситонованою а.п. відбулося переміщення наголосу на корінь (із суфіксальної довготи, що не скоротилася під час скорочення довгих голосних) у формах презенса (крім 1 ос. одн.). Аналогічна рецесія наголосу в окситонованих дієсловах на -ti, -etь/-jetь, на -ati, -etь/-jetь, на -nǫti, -netь не була фонетичною, а виникла під впливом окситонованих дієслів з презентною основою на -ī-.

22. Безпрефіксні і безсуфіксні імена, а також імена з консонантним суфіксом, що утворювалися в праслов'янській мові від дієслів з баритонованою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували звичайно баритоновану а.п. Імена, утворені від дієслів з баритонованою а.п. у період після скорочення першого елемента довгих дифтонгічних сполучень, при наявності після наголошеного дифтонгічного сполучення кінцевого голосного закономірно отримували окситоновану а.п. (остання була коротким варіантом баритонованої а.п., так само як двоскладова висхідно-спадна інтонація являла собою короткісний варіант односкладової висхідно-спадної інтонації).

23. У праслов'янській мові діяла досить сильна тенденція до переведення іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду з первісною баритонованою а.п. у рухому а.п.

24. Безпрефіксні і безсуфіксні імена, а також імена з консонантним суфіксом, що утворювалися в праслов'янській мові від дієслів з окситонованою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували окситоновану а.п.

25. Безпрефіксні і безсуфіксні (або з консонантним суфіксом) іменники ŏ-/jŏ-, ŭ- та ĭ-основ, що утворювалися в праслов'янській мові від дієслів з рухомою а.п. (за допомогою чергування кореневих голосних або без нього), отримували рухому а.п. Пізніші за походженням іменники jā-, ō-/jō- та ĭ-основ, утворені від дієслів з рухомою а.п. і з кореневим наголосом (односкладовою або двоскладовою висхідно-спадною інтонацією) в інфінітиві, отримували кореневе наголошення (односкладову або двоскладову висхідно-спадну інтонацію) і, отже, характеризувалися баритонованою а.п., прямо вказуючи цим на походження іменників від інфінітивної основи дієслів і засвідчуючи втрату на той час тісного зв'язку між акцентною парадигмою твірного дієслова і похідного від нього іменника. Пізніші за походженням іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду, утворені від дієслів з рухомою а.п. і з наголосом в інфінітиві на наступному складі після кореня (на інфінітивному суфіксі), отримували кінцеве наголошення (як в інфінітивній формі дієслова) і характеризувалися окситонованою а.п.

26. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом (з двома або трьома вокалічними суфіксами), утворені в праслов'янській мові від слів з баритонованою а.п., отримали баритоновану а.п. – а.п. *a* (з наголосом на тому ж самому кореневому голосному, що і в твірному слові; у віддієслівних утвореннях при наявності в корені дифтонгічного сполучення, не прикритого приголосним, наголос припадав на післякореневий суфіксальний голосний).

27. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені в праслов'янській мові від слів з окситонованою а.п., отримали баритоновану а.п. з наголосом на голосному суфікса (а.п. a_1). Після пізньопраслов'янського скорочення довгих голосних таку акцентуацію зберігали утворення, суфіксальний голосний яких був коротким (первісно коротким або первісно довгим, але скороченим під час згаданого скорочення довгот). Утворення з суфіксами,

довгий голосний яких не скоротився під час пізньопраслов'янського скорочення довгот, зазнали переміщення наголосу із суфіксального голосного, що зберіг довготу, на попередній (кореневий) голосний, у зв'язку з чим а.п. a_1 згаданих утворень трансформувалася в а.п. a_2. Безпрефіксні імена, утворені від слів з окситонованою а.п. за допомогою двох або трьох вокалічних суфіксів (ураховуючи і тематичний суфікс основ на приголосний), отримали наголос на першому після кореня вокалічному суфіксі (а.п. a_1). Якщо голосний першого вокалічного суфікса був довгим і при пізньопраслов'янському скороченні довгих голосних не скоротився, то наголос із суфіксального голосного перемістився на попередній (кореневий) голосний (а.п. a_1 згаданих утворень трансформувалася в а.п. a_2).

28. Безпрефіксні імена з вокалічним суфіксом, утворені від слів з рухомою а.п., у пізньопраслов'янській мові характеризувалися: а) рухомою а.п. (а.п. *c*), б) окситонованою а.п. (а.п. *b*), в) баритонованою а.п. з суфіксальним наголосом (а.п. a_1).

29. Безпрефіксні імена, утворені в праслов'янській мові від слів з рухомою а.п. за допомогою двох вокалічних суфіксів (ураховуючи і тематичний суфікс основ на приголосний), отримували наголос у залежності від акцентної парадигми слова з одним (першим) суфіксом (від якого, власне, безпосередньо походить слово з двома суфіксами) і від другого суфікса. Якщо твірне слово з одним суфіксом характеризувалося рухомою а.п. (а.п. *c*), то похідне від нього слово з двома суфіксами залежно від другого суфікса або зберігало рухому а.п. (а.п. *c*), або набуло флективного наголосу (а.п. *b*), або отримало баритоновану а.п. з наголосом на другому суфіксі (а.п. a_3). Якщо твірне слово з одним суфіксом мало окситоновану а.п. (а.п. *b*), то похідне від нього слово з двома суфіксами отримало баритоновану а.п. з наголосом на другому суфіксі (а.п. a_3). Якщо твірному слову з одним суфіксом була властива баритонована а.п. з наголосом на суфіксальному голосному (а.п. a_1), то похідне від нього слово з двома суфіксами зберігало наголос на першому суфіксі (а.п. a_1).

30. Безпрефіксні імена, утворені в праслов'янській мові від слів з рухомою а.п. за допомогою трьох вокалічних суфіксів, отримували наголос у залежності від акцентної парадигми твірного слова з двома суфіксами і від третього суфікса: при рухомій а.п.

твірного слова (а.п. *c*) похідне від нього слово (з суфіксом -īkъ) набуло флективного наголосу (а.п. *b*); при окситонованій а.п. твірного слова (а.п. *b*) похідне від нього слово отримало баритоновану а.п. з наголосом на третьому суфіксі (а.п. a_4), при баритонованій а.п. твірного слова (а.п. a_1 або a_3) похідне від нього слово зберігало наголос твірного слова (характеризувалося а.п. a_1 або a_3).

31. У безпрефіксних іменах з одним або двома вокалічними суфіксами, похідних від слів з рухомою а.п., рухома а.п. є первісною і дуже давньою (маються на увазі взагалі утворення з тим або іншим суфіксом, а не конкретні слова). Вона виникла в період, коли в словах з рухомою а.п. чергування наголосу відбувалося між крайніми морами форм слова (діяв закон крайніх наголошених мор). Рухома а.п. суфіксальних утворень зазнала тих самих акцентних змін, що й рухома а.п. непохідних імен, зокрема в називному однини іменників ŏ-/jŏ-, ĭ-основ кінцева акцентуація була витіснена початковою під впливом знахідного однини. При первинному словотворенні рухому а.п. твірного слова зберігають похідні, утворені за допомогою таких суфіксів: -ota (-eta), -īna (відприкметникові утворення), -oba, -īkъ (відіменникові утворення), -ostь (-estь), -ьnъ, -ovъ (-evъ), -ěnъ (-anъ), -ьskъ, -avъ, -ъkъ, -astъ та ін.

32. Окситонована а.п. безпрефіксних імен з одним або двома вокалічними суфіксами, утворених від слів з рухомою а.п., є вторинною. На наш погляд, вона розвинулася з рухомої а.п. ще до заміни в називному однини іменників ŏ-/jŏ-, ŭ-, ĭ-основ кінцевої акцентуації початковою (під впливом знахідного однини). В іменах цього типу флективна акцентуація більшості відмінкових форм поширилася на форми з початковим наголосом, що зумовило трансформацію рухомої а.п. в окситоновану. При первинному словотворенні окситоновану а.п. отримали утворення з такими суфіксами: -ьca, -ьja, -ъkъ (-ьkъ), -ьcь, -īkъ (відприкметникові утворення), -ār'ь, -ākъ, -āčь, -ȳšь, -ъko (-ьko), -ьce, -ьje, -ьstvo, -ьjь, -īnъ та ін.

33. Баритонована а.п. з суфіксальним наголосом безпрефіксних імен (з одним або двома вокалічними суфіксами), утворених від слів з рухомою а.п., є також вторинною. В іменах із збереженою довготністю суфіксального голосного (з односкладовою висхідно-

спадною інтонацією) вона розвинулася з рухомої а.п., де окситоновані форми з первісно короткісним кінцевим складом мали наголос на передостанньому довготному суфіксальному складі. Суфіксальна акцентуація згаданих окситонованих форм поширилася на баритоновані форми (з початковим наголосом) та на окситоновані форми з кінцевим наголосом. В іменах з коротким суфіксальним голосним (первісно коротким або скороченим у пізньопраслов'янський період) баритонована а.п. з суфіксальним наголосом теж розвинулася з рухомої а.п., яка в окситонованих формах отримала суфіксальний наголос під впливом твірних слів (*gorā̂ – *gorь̀ka, *vodā̂ – *vodī̂ca, *mol̥dā̂– *mol̥dī̂ca, *der̥vò – *der̥vī̂na) і згодом узагальнила його в усіх відмінкових формах. При первинному словотворенні баритоновану а.п. з суфіксальним наголосом отримали утворення з такими суфіксами: -ъka (-ьka), -ica, -ina (відіменникові утворення), -ьda, -uxa, -uša, -yn'i, -ītjь, -ī̆šče, -īsko, -atъ, -istъ, -ivъ, -itъ та ін.

34. У найдавнішій праслов'янській мові і деномінативні, і девербальні префіксальні імена мали довготний префікс, характерною особливістю якого було те, що він завжди виступав наголошеним – з односкладовою висхідно-спадною інтонацією на довгому голосному префікса.

35. У пізньопраслов'янській мові повні прикметники мали три акцентні парадигми відповідно до трьох акцентних парадигм коротких прикметників: а.п. *a* (утворення від баритонованих основ) – з нерухомим наголосом на корені короткого прикметника; а.п. a_1 (утворення від окситонованих основ) – з нерухомим наголосом на флексії короткого прикметника; а.п. *b* (утворення від основ з рухомим наголосом) – з наголосом на першому складі займенника.

36. У праслов'янській мові дієслова, утворені від слів з баритонованою а.п., отримували баритоновану а.п. (а.п. *a*), від слів з окситонованою а.п. – окситоновану а.п. (а.п. *b*), від слів з рухомою а.п. – рухому а.п. (а.п. *c*).

37. Префіксальні дієслова в усіх формах (крім баритонованих форм дієслів з рухомою а.п.) мали в праслов'янській мові такий самий наголос (кореневий, суфіксальний чи флективний), як і відповідні безпрефіксні дієслова. Наголосом на префіксі характеризувалися лише баритоновані форми дієслів з рухомою а.п.

Бібліографічні скорочення

Барроу 1976	– *Барроу Т.* Санскрит. – М., 1976
Белић 1908	– *Белић А.* О чакавскоме // Zbornik u slavu Vatroslava Jagića (Jagić – Festschrift) – Berlin, 1908. – S. 449–455.
Белић 1914	– *Белић А.* Акценатске студије. – Београд, 1914. – Књ. 1.
Белић 1935	– *Белић А.* О чакавској основној акцентуацији // Глас Српске краљевске акад. – Београд, 1935. – 168, други разред, 86. – С. 1–39.
Белић 1969	– *Белић А.* Основи историје српскохрватског језика. I Фонетика. – Београд, 1969.
Белић 1969_2	– *Белић А.* Историја српскохрватског језика. – Књ. 2. Св. 1: Речи са деклинацијом. – Београд, 1969.
Белич 1909	– *Белич А.* Заметки по чакавским говорам // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. акад. наук. – 1909. – Т. 14. Кн. 2. – С. 181–266
Бернштейн 1961	– *Бернштейн С.Б.* Очерк сравнительной грамматики славянских языков. – М., 1961
Бернштейн 1974	– *Бернштейн С.Б.* Очерк сравнительной грамматики славянских языков: Чередования. Именные основы. – М., 1974.
Богатова 1958	– *Богатова Г.А.* Из истории древнерусских существительных со старой основой на -ęt- // Вестн. Моск. ун-та. Ист.-филол. сер. – 1958. – № 2. – С. 55–72.
Богородицкий 1912	– *Богородицкий В.* Диалектологические заметки. IX. Из наблюдений над сербскохорватским литературным произношением // Рус. филол. вестн. – 1912. – Т. 67. № 1–2. – С. 201–206.
Бошкович 1984	– *Бошкович Р.* Основы сравнительной грамматики славянских языков: Фонетика и словообразование. – М., 1984.
Брандт 1880	– *Брандт Р.* Начертание славянской акцентологии. – Спб., 1880.
Бубрих 1924	– *Бубрих Д.В.* Северно-кашубская система ударения. – Л., 1924.
Булатова 1975	– *Булатова Р.В.* Старосербская глагольная акцентуация. – М., 1975.
Булатова, Дыбо, Николаев 1988	– *Булатова Р.В., Дыбо В.А., Николаев С.Л.* Проблемы акцентологических диалектизмов в праславянском // Славянское языкознание: Докл. сов. делегации на X Междунар. съезде славистов. – М., 1988. – С. 31–66.
Булаховский 1954	– *Булаховский Л.А.* Русский литературный язык первой половины XIX века. – М., 1954.
Булаховский 1958	– *Булаховский Л.А.* Исторический комментарий к русскому литературному языку. – Киев, 1958.
Булаховський I–V 1975–1983	– *Булаховський Л.А.* Вибрані праці: В 5-ти т. – К., 1975–1983. – Т. 1–5
Ван Вейк 1922	– *Ван Вейк Н.* О переносе ударения в сербохорватском языке и в восточнолитовских говорах // Slavia. – 1922. – Roč. 1. Seš. 2 a 3. – S. 200–205
Васильев 1905	– *Васильев Л.* К истории звука ѣ в московском говоре в

XIV–XVII вв. // Изв. Отд-ния рус яз и словесности Императ. акад. наук. – 1905. – Т. 10 Кн. 2. – С. 177–227.

Вступ 1966 – Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За ред О.С Мельничука – К , 1966

Георгиев 1969 – *Георгиев В И* Основни проблеми на славянската диахронна морфология – София, 1969

Герценберг 1982 – *Герценберг Л Г* Слоговые акценты периода поздней индоевропейской общности· Автореф дис ... д-ра филол наук – М , 1982.

Гринавецкис 1964 – *Гринавецкис В* Историческое развитие ударения и интонаций жемайтских говоров литовского языка (в сравнении с латышским) // Краткие сообщ. Ин-та славяноведения АН СССР – 1964 – Вып. 41. Славянская и балтийская акцентология. – С 3–17

Гуйер 1953 – *Гуйер О.* Введение в историю чешского языка. – М , 1953

Даничић 1925 – *Даничић Ђ* Српски акценти – Београд; Земун, 1925

Де Соссюр 1977 – *Де Соссюр Ф* Труды по языкознанию – М , 1977

Долобко 1927 – *Долобко М* Нóчь – ночéсь, óсень – осенéсь, зимá – зимýсь, лéто – лéтось // Slavia. – Praha, 1927. – Roč. 5. Seš 4. – S. 678–717.

Дыбо 1960 – *Дыбо В А* [Рец. на кн ·] L Sadnik Slavische akzentuation. I. Die vorhistorische Zeit. – Wiesbaden, 1959 // Вопр языкознания – 1960 – № 6 – С. 113–119.

Дыбо 1961 – *Дыбо В А* Сокращение долгот в кельто-италийских языках и его значение для балто-славянской и индоевропейской акцентологии // Вопр слав языкознания – 1961 – Вып. 5. – С. 9–34.

Дыбо 1962 – *Дыбо В А* О реконструкции ударения в праславянском глаголе // Вопр слав. языкознания. – 1962. – Вып 6 – С. 3–27

Дыбо 1962$_2$ – *Дыбо В А* [Рец на кн ·] Chr. S. Stang Slavonic accentuation – Oslo, 1957 // Структурно-типологические исследования – М , 1962 – С 220–225.

Дыбо 1975 – *Дыбо В А* Закон Васильева–Долобко в древнерусском (на материале Чудовского Нового Завета) // Intern J of Slavic Ling and Poetics – Lisse, 1975 – Vol 18 – 1 – P 7–81

Дыбо 1977 – *Дыбо В А* Работы Ф де Соссюра по балтийской акцентологии // Де Соссюр Ф Труды по языкознанию. – М , 1977 – С. 583–597.

Дыбо 1977$_2$ – *Дыбо В А* Именное ударение в среднеболгарском и закон Васильева–Долобко // Славянское и балканское языкознание. – М., 1977. – С. 189–272.

Дыбо 1981 – *Дыбо В А.* Славянская акцентология: Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском – М., 1981.

Дыбо, Замятина, Николаев 1993 – *Дыбо В А , Замятина Г И., Николаев С.Л* Праславянская акцентология и лингвогеография // Славянское языкознание Докл рос. делегации на XI Междунар. съезде славистов. – М , 1993 – С 65–88

Дыбо, Иллич-Свитыч 1963 – *Дыбо В.А., Иллич-Свитыч В.М* К истории славянской системы акцентуационных парадигм // Славянское язы-

	кознание Докл сов делегации на V Междунар. съезде славистов – М., 1963. – С. 70–87.
Зализняк 1985	– *Зализняк А.А.* От праславянской акцентуации к русской – М., 1985.
Зинкевичюс 1958	– *Зинкевичюс З П.* Некоторые вопросы образования местоименных прилагательных в литовском языке // Вопр. слав. языкознания – 1958. – Вып. 3 – С. 50–100.
Иллич-Свитыч 1963	– *Иллич-Свитыч В.М.* Именная акцентуация в балтийском и славянском: Судьба акцентуац. парадигм – М , 1963.
Ильинский 1905	– *Ильинский Г А.* Один случай грамматической аналогии в сербском языке // Новый сборник статей по славяноведению – Спб , 1905. – С. 307–313.
Ильинский 1914	– *Ильинский Г А* Еще раз об образовании родительного падежа множественного числа имен существительных в сербохорватском языке // Изв Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. акад наук. – 1914. – Т. 19. Кн. 2. – С 108–119.
Ильинский 1916	– *Ильинский Г А.* Праславянская грамматика. – Нежин, 1916
ІУМ 1979	– Історія української мови: Фонетика. – К., 1979.
Казлаускас 1966	– *Казлаускас И* О месте возвратной морфемы и ее ударении в литовском языке // Baltistica, I (2) – Vilnius, 1966 – С 143–149
Каринский 1901	– *Каринский Н* Об ударениях в Киевских глаголических отрывках // Изв Отд-ния рус. яз и словесности Императ. акад. наук – 1901. – Т 6. Кн. 3. – С. 281–289
Колесов 1963	– *Колесов В В* Несколько дополнений к акцентологическому закону Шахматова // Вопросы теории и истории языка Сб в честь проф Б А Ларина. – Л., 1963 – С 176–186.
Колесов 1969	– *Колесов В.В.* Ударение Neutra *о-основ в древнерусском языке // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз – 1969. – Т. 28. Вып. 1. – С. 24–35
Колесов 1972	– *Колесов В.В.* История русского ударения Именная акцентуация в древнерус. яз. – Л , 1972
Колесов 1976	– Колесов В.В. Ударение в «Слове о полку Игореве» // «Слово о полку Игореве» и памятники древнерусской литературы. – Л , 1976. – С. 23–76 (Тр. Отд. древнерус лит Ин-та рус лит. АН СССР. – Т. 31)
Колесов 1978	– *Колесов В В* Очерки по русской исторической акцентологии – Szeged, 1978.
Колесов 1984	– *Колесов В В.* Питання функціональної лінгвістики на IX Міжнародному з'їзді славістів // Мовознавство – 1984 – № 4. – С. 11–19.
Кузнецов 1961	– *Кузнецов П С.* Очерки по морфологии праславянского языка – М . 1961
Кульбакин 1917	– *Кульбакин С М* Древнецерковнославянский язык. – Харьков, 1917
Куљбакин 1922–1923	– *Куљбакин С* Акценатска питања // Јужносл. филолог. – Београд 1922–1923 – Књ 3 – С. 48–70
Курилович 1958	– *Курилович Е* О балто-славянском языковом единстве // Вопр слав языкознания – 1958 – Вып 3 – С 15–49

Курилович 1962 – *Курилович Е.* О некоторых фикциях сравнительного языкознания // Вопр. языкознания. – 1962. – № 1. – С. 31–36.

Лаучюте 1979 – *Лаучюте Ю.А.* Акцентуационные особенности имен существительных в жемайтском диалекте литовского языка // Исследования в области сравнительной акцентологии индоевропейских языков. – Л., 1979. – С. 143–191.

Леков 1968 – *Леков И.* Кратка сравнително-историческа и типологическа граматика на славянските езици. – София, 1968.

Лемберг 1927 – *Лемберг Э.* К вопросу об отражении праязыковых конечных дифтонгов *-oį, *-aį на славянской почве // Язык и лит. – Л., 1927. – Т. 2. Вып. 1. – С. 145–197.

Матвеева-Исаева 1930 – *Матвеева-Исаева Л.В.* Закон Фортунатова–де Соссюра // Изв. по рус. яз. и словесности АН СССР. – Л., 1930. – Т. 3. Кн. 1. – С. 137–178.

Мейе 1938 – *Мейе А.* Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. – М.; Л., 1938.

Мейе 1951 – *Мейе А.* Общеславянский язык. – М., 1951.

Мелье 1902 – *Мелье А.* О некоторых аномалиях ударения в славянских именах // Рус. филол. вестн. – 1902. – Т. 48. № 3–4. – С. 193–200.

Московлевич 1913 – *Московлевич М.С.* По поводу статьи В.А.Богородицкого: «Из наблюдений над сербскохорватским литературным произношением» (Русский филологический вестник, 1912, № 1 и 2, стр. 201–206) // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. акад. наук. – 1913. – Т. 18. Кн. 3. – С. 384–391.

Мошинский 1972 – *Мошинский Л.* О времени монофтонгизации праславянских дифтонгов // Вопр. языкознания. – 1972. – № 4. – С. 53–67.

Нахтигал 1963 – *Нахтигал Р.* Славянские языки. – М., 1963.

Обнорский 1931 – *Обнорский С.П.* Именное склонение в современном русском языке. – Вып. 2: Множественное число. – Л., 1931.

Основы 1990 – *Дыбо В.А., Замятина Г.И., Николаев С.Л.* Основы славянской акцентологии. – М., 1990.

Поржезинский 1916 – *Поржезинский В.* Сравнительная грамматика славянских языков. – М., 1916. – Вып. 1.

Селищев I–II 1951–1952 – *Селищев А.М.* Старославянский язык. – М., 1951–1952. – Ч. 1–2.

Семереньи 1980 – *Семереньи О.* Введение в сравнительное языкознание. – М., 1980.

Скляренко 1967 – *Скляренко В.Г.* Прасербська двоскладова інтонація // Структура і розвиток слов'янських мов. – К., 1967. – С. 45–55 (Слов'янське мовознавство. – Т. 5).

Скляренко 1967_2 – *Скляренко В.Г.* Праслов'янська двоскладова інтонація // Мовознавство. – 1967. – № 6. – С. 57–60.

Скляренко 1969 – *Скляренко В.Г.* Історія акцентуації іменників а-основ української мови. – К., 1969.

Скляренко 1970 – *Скляренко В.Г.* До теорії праслов'янського наголосу // Мовознавство. – 1970. – № 1. – С. 31–34.

Скляренко 1971 – *Скляренко В.Г.* До питання про новоакутову інтонацію // Мовознавство. – 1971. – № 1. – С. 49–56.

Скляренко 1974 – *Скляренко В Г.* До питання про природу праслов'янських інтонацій // Мовознавство. – 1974 – № 3 – С 45–51.

Скляренко 1975 – *Скляренко В Г.* Акцентологічна проблематика форми родового відмінка множини іменників // Мовознавство. – 1975. – № 6. – С. 33–41.

Скляренко 1979 – *Скляренко В.Г* Історія акцентуації іменників середнього роду української мови. – К., 1979.

Скляренко 1981 – *Скляренко В.Г.* Флективні довготи в пізньопраслов'янській мові // Мовознавство. – 1981. – № 2. – С. 54–61.

Скляренко 1983 – *Скляренко В Г.* Нариси з історичної акцентології української мови – К., 1983

Скляренко 1985 – *Скляренко В Г* Походження праслов'янської окситонованої акцентної парадигми // Мовознавство. – 1985. – № 5 – С. 55–60.

Скляренко 1986 – *Скляренко В Г* Ранньопраслов'янська рухома акцентна парадигма // Мовознавство – 1986. – № 5. – С. 50–58.

Скляренко 1987 – *Скляренко В.Г* Акутовані й циркумфлексовані дифтонги та дифтонгічні сполучення в праслов'янській мові // Мовознавство – 1987. – № 6 – С. 16–24.

Скляренко 1988 – *Скляренко В Г* К вопросу о происхождении славянской окситонированной акцентной парадигмы // Сов. славяноведение. – 1988 – № 1. – С. 61–68

Скляренко 1988_2 – *Скляренко В Г* З історії акцентуації неозначеної форми дієслів української мови // Мовознавство. – 1988. – № 2. – С. 38–44

Скляренко 1988_3 – *Скляренко В Г.* Происхождение славянского и литовского циркумфлекса // Слов'янське мовознавство: Доп на Х Міжнар. з'їзді славістів. – К., 1988 – С. 16–31.

Скляренко 1990 – *Скляренко В Г* Происхождение литовских интонаций // Baltistica – Vilnius, 1990 – 26(1). – P. 39–53

Скляренко 1990_2 – *Скляренко В Г.* Акцентологічний закон Гірта // Мовознавство – 1990. – № 5. – С. 11–16.

Скляренко 1991 – *Скляренко В Г* К истории славянской подвижной акцентной парадигмы // Вопр. языкознания. – 1991. – № 6 – С 64–77.

Скляренко 1993 – *Скляренко В.Г.* Дифтонгічні сполучення в балтослов'янській і праслов'янській мовах // Слов'янське мовознавство. Доп на XI Міжнар. з'їзді славістів. – К., 1993. – С. 64–74.

Тронский 1960 – *Тронский И.М.* Историческая грамматика латинского языка – М., 1960

Тронский 1962 – *Тронский И М* Древнегреческое ударение – М.; Л., 1962

Фасмер I–IV 1964–1973 – *Фасмер М* Этимологический словарь русского языка: В 4-х т – М., 1964–1973

Фортунатов 1895 – *Фортунатов Ф* Об ударении и долготе в балтийских языках I Ударение в прусском языке // Рус. филол. вестн. – 1895. – Т. 33. № 1–2 – С. 252–297.

Фортунатов I–II 1956–1957 – *Фортунатов Ф.Ф.* Избранные труды: В 2-х т. – М., 1956–1957.

Хазагеров 1973 – *Хазагеров Т Г* Развитие типов ударения в системе русского именного склонения – М, 1973.

Шахматов 1902 – *Шахматов А* К истории звуков русского языка // Изв

Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. акад. наук. – 1902. – Т. 7. Кн. 2. – С. 303–382

Шахматов 1903 – *Шахматов А.* [Рец. на кн.:] M. Rešetar. Südslavishe Dialektstudien. I. Die serbokroatische Betonung südwestlicher Mundarten. – Wien, 1900 // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Императ. акад. наук. – 1903. – Т. 6 (1901 г.). Кн. 1. – С. 339–353.

Шахматов 1915 – *Шахматов А. А.* Очерк древнейшего периода истории русского языка. – Пг., 1915.

Шахматов 1957 – *Шахматов А.А.* Историческая морфология русского языка. – М., 1957

Эккерт 1963 – *Эккерт Р.* Основы на -ŭ- в праславянском языке // Учен. зап. Ин-та славяноведения АН СССР. – 1963. – Т. 27. – С. 3–133

Эндзелин 1911 – *Эндзелин И.* Славяно-балтийские этюды. – Харьков, 1911.

ЭССЯ 1–23, 1974–1996 – Этимологический словарь славянских языков. – М., 1974–1996. – Вып. 1–23

Agrell 1914 – *Agrell S.* Zur Erklärung der serbokroatischen Endung *-ā* beim Genitiv plural. – Lund, 1914.

Arumaa 1964 – *Arumaa P.* Urslavische Grammatik. – Heidelberg, 1964. – Bd 1: Einleitung. Lautlehre.

Bezzenberger 1883 – *Bezzenberger A.* Grammatische Bemerkungen // Beitr. Kunde indogerm. Sprachen. – 1883. – Bd 7. – S. 61–78.

Bezzenberger 1891 – *Bezzenberger A.* Zum Baltischen Vocalismus // Beit. Kunde indogerm. Sprachen. – 1891. – Bd 17. – S. 213–227

Boryś 1975 – *Boryś W.* Prefiksacja imienna w językach słowiańskich. – Wrocław etc., 1975

Brugmann 1904 – *Brugmann K.* Kurze vergleichende Grammatik der indogermanischen Sprachen. – Strassburg, 1904.

Būga 1924 – *Būga K.* Lietuvių kalbos žodynas, 1 sąs. – Kaunas, 1924

Endzelin 1899 – *Endzelin J.* Uber den lettischen Silbenakzent // Beitr. Kunde indogerm. Sprachen. – 1899. – Bd 25. – S. 259–274.

Fortunatov 1889 – *Fortunatov F.* Phonetische Bemerkungen, veranlasst durch Miklosich's Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen // Arch. slav. Philol. – 1889. – Bd 12. – S. 95–103.

Fraenkel 1950 – *Fraenkel E.* Die baltischen Sprachen. – Heidelberg, 1950

Gerullis 1930 – *Gerullis G.* Litauische Dialektstudien. – Leipzig, 1930.

Hamm 1958 – *Hamm J.* Akcenatske opozicije u slavenskim jezicima. – Zagreb, 1958 (pos. ot.). – S. 61–73.

Hirt 1892 – *Hirt H.* Vom schleifenden und gestoßenen Ton in den indogermanischen Sprachen. I. Teil // Indogerm. Forschungen. – 1892. – Bd 1. – S. 1–42.

Hirt 1893 – *Hirt H.* Zu den slavischen Auslautsgesetzen // Indogerm. Forschungen. – 1893. – Bd 2. – S. 337–364.

Hirt 1895 – *Hirt H.* Der indogermanische Akzent. – Strassburg, 1895.

Hirt 1899 – *Hirt H.* Akzentstudien // Indogerm. Forschungen. – 1899. – Bd 10. – S. 20–59

Hirt 1929 – *Hirt H.* Indogermanische Grammatik. – Heidelberg, 1929. – T. 5. Der Akzent.

Hujer 1910 – *Hujer O.* Slovanská deklinace jmenná. – Praha, 1910.

Ivšić 1911 – *Ivšić S* Prilog za slavenski akcenat // Rad Jugosl akad znanosti i umjetnosti – Zagreb. 1911. – Knj 187 – S 133–208

Ivšić 1970 – *Ivšić S.* Slavenska poredbena gramatika. – Zagreb, 1970.

Jagić 1906 – *Jagić V* [Рец на кн ·] Б М Ляпунов Формы склонения в старославянском языке. I. Склонение имен. – Одесса, 1905 // Arch. slav. Philol. – 1906. – Bd 28 – S 117–125

Jaksche 1965 – *Jaksche H.* Slavische Akzentuation. II. Slovenisch. – Wiesbaden, 1965.

Kappus 1903 – *Kappus C.* Der indogermanische Ablativ. – Marburg, 1903

Karlgren 1911 – *Karlgren A.* Sur la formation du gén plur. en serbe – Upsala, 1911.

Kiparsky 1962 – *Kiparsky V* Der Wortakzent der russischen Schriftsprache – Heidelberg, 1962 ·

Kovačević 1879 – *Kovačević L* [Рец. на кн ·] L.Masing. Die Hauptformen des serbisch-chorwatischen Accents. – St -Petersbourg, 1876 // Arch. slav. Philol – 1879 – Bd 3. – S 685–696.

Kuryłowicz 1929 – *Kuryłowicz J* Akcentuacja prasłowiańskich tworów prefiksalnych (tem. na -o-) // Spraw. czynności i posiedzeń Pol. akad. umiejętności. – 1929. – T. 34. № 4 – S 6–10.

Kuryłowicz 1931 – *Kuryłowicz J* Le problème des intonations balto-slaves // Rocz Slawistyczny – 1931. – T 10. – S 1–80.

Kuryłowicz 1952 – *Kuryłowicz J* L'accentuation des langues indo-européennes – Kraków, 1952.

Kuryłowicz 1956 – *Kuryłowicz J.* L'apophonie en indo-européen. – Wrocław, 1956

Kuryłowicz 1958 – *Kuryłowicz J.* L'accentuation des langues indo-européennes. – 2-ème ed – Wrocław; Kraków, 1958.

Kuryłowicz 1958_2 – *Kuryłowicz J.* Na marginesie ostatniej syntezy akcentuacji słowiańskiej // Rocz Slawistyczny – 1958. – T. 20. Cz 1 – S 40–53

Laigonaitė 1958 – *Laigonaitė A.* Dėl lietuvių kalbos kirčio ir priegaidės supratimo // Kalbotyra – Vilnius, 1958 – T. 1 – P. 71–100.

Lehiste, Ivić 1963 – *Lehiste I., Ivić P.* Accent in Serbocroatian. An Experimental Study – Ann Arbor, 1963.

Lehr-Spławiński 1928 – *Lehr-Spławiński T.* Najstarsze prasłowiańskie prawo cofania akcentu // Symbolae grammaticae in honorem Ioannis Rozwadowski – Cracoviae, 1928. – Vol 2 – P. 85–100.

Lencek 1982 – *Lencek R.L.* The structure and history of the slovene language – Columbus, Ohio, 1982

Leskien 1881 – *Leskien A* Die Quantitätsverhältnisse im Auslaut des Litauischen // Arch slav Philol – 1881 – Bd 5 – S 188–190

Leskien 1888 – *Leskien [A]* Zur kroatishen Dialektologie Dalmatiens // Ber Verh kgl. sächsischen Ges Wiss. Leipzig Philol – hist. Kl. – Leipzig, 1888 – Bd 40 – S 203–208

Maretić 1883 – *Maretić T O.* O njekim pojavima kvantitete i akcenta u jeziku hrvatskom ili srpskom // Rad Jugosl. akad. znanosti i umjetnosti. – Zagreb, 1883. – Knj. 67. – S 1–69.

Masing 1876 – *Masing L.* Die Hauptformen des serbisch-chorwatischen Accents – St -Petersbourg, 1876.

Mažuranić 1869 – *Mažuranić A* Slovnica hervatska – Zagreb, 1869.

Meillet 1894 – *Meillet A* Questions d'accentuation // Mémoires Soc ling.

Paris – 1894 – Vol 8 – P. 238–241.

Meillet 1903 – *Meillet A* De quelques déplacements d'accent dans les dialectes slaves // Arch slav Philol – 1903 – Bd 25 – S. 425–429

Meillet 1916 – *Meillet A* Sur l'accentuation des noms en indo-européen // Mémoires Soc ling Paris – 1916 – Vol 19. – P 65–84.

Meyer 1920 – *Meyer K.* Slavische und indogermanische Intonation. – Heidelberg, 1920

Mikkola 1913 – *Mikkola J.J* Urslavische Grammatik. – Heidelberg, 1913. – Teil 1

Mulić 1974 – *Mulić M I* Osnove ruske akcentologije Prvi dio Akcenat riječi sa deklinacijom – Sarajevo, 1974

Nemanić 1883–1884 – *Nemanić D* Čakavisch-kroatische Studien Erste Studie Akcentlehre // S -Ber kaiserlichen Akad. Wiss Philos -hist Kl – Wien. 1883 – Bd 104 H 1 – S 363–428; 1884 – Bd 105 H 2 – S 505–572

Otrębski 1958 – *Otrębski J* Gramatyka języka litewskiego – Warszawa, 1958. – T 1

Pedersen 1905 – *Pedersen H* Die Nasalpräsentia und der slavishe Akzent // Ztschr. vergleichende Sprachforschung Gebiete indogerm. Spraschen – 1905 – Bd 38. – S. 297–421.

Ramovš 1950 – *Ramovš F.* Relativna kronologija slovenskih akcentskih pojavov // Slavistična rev. – Ljubljana, 1950. – L. 3. – 1–2. – S. 16–23

Rešetar 1895 – *Rešetar M* Alter steigender Accent im Serbischen // Arch. slav Philol – 1895 – Bd 17 – S. 192–198.

Rešetar 1900 – *Rešetar M* Die serbokroatische Betonung südwestlicher Mundarten – Wien. 1900

Rešetar 1913 – *Rešetar M* [Рец на кн.] A. Karlgren. Sur la formation du gén plur en serbe. – Upsala, 1911 // Arch slav. Philol. – 1913 – Bd 34 – S 588–591.

Sadnik 1959 – *Sadnik L* Slavische Akzentuation. I Die vorhistorische Zeit – Wiesbaden. 1959

Sedláček 1910 – *Sedláček Fr* K přízvukovym otázkám jazyků baltoslovanských // Sb filol – Praha. 1910 – T I

Sedláček 1914 – *Sedláček Fr* Přízvuk podstatných jmén v jazycích slovanských – Praha, 1914

Sławski 1974–1991 – *Sławski F* Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego // Słownik prasłowiański – Wrocław etc . 1974. – T 1. – S. 43–141

SP 1–6. 1974–1991 – Słownik prasłowiański – Wrocław etc , 1974–1991. – T 1–6.

Stang 1957 – *Stang Ch S* Slavonic accentuation – Oslo, 1957.

Stang 1966 – *Stang Ch S* Vergleichende Grammatik der Baltischen Sprachen – Oslo etc , 1966

Streitberg 1892 – *Streitberg W* Der Genetiv Pluralis und die baltisch-slavischen Auslautgesetze // Indogerm Forschungen – 1892 – Bd 1 – S 259–299.

Vaillant 1950 – *Vaillant A* Grammaire comparée des langues slaves. – Lyon. Paris. 1950. – T I Phonétique.

Valjavec 1897 – *Valjavec M.* Glavne točke o naglasu književne slovenštine // Rad Jugosl akad znanosti i umjetnosti. – Zagreb. 1897. – Knj 132 – S. 116–213

Van Wijk 1916 – *Van Wijk N.* Zur sekundären steigenden Intonation im Slavischen, vornehmlich in ursprünglich kurzen Silben // Arch. slav. Philol. – 1916. – Bd 36. – S. 321–377.
Van Wijk 1923 – *Van Wijk N.* Die baltischen und slavischen Akzent- und Intonationssysteme. – Amsterdam, 1923.
Vondrák 1904 – *Vondrák V.* O puvodu Kijevských listü a Pražských zlomkü a o bohemismech v starších církevněslovanských památkách vübec. – Praha, 1904.
Vondrák I–II 1906–1908 – *Vondrák W.* Vergleichende Slavische Grammatik. – Göttingen, 1906–1908. – Bd 1–2.
Vondrák I–II 1924–1928 – *Vondrák W.* Vergleichende Slavische Grammatik. – 2. Aufl. – Göttingen, 1924–1928. – Bd 1–2.
Vondrák 1924 – *Vondrák V.* Příspěvky k nauce o praslovanském přízvuku. – Brno, 1924.
Wiedemann 1893 – *Wiedemann O.* Zu den litauischen Auslautgesetzen // Ztschr. vergleichende Sprachforschung Gebiete indogerm. Sprachen. – 1893. – Bd 32. – S. 109–122.
Zinkevičius 1966 – *Zinkevičius Z.* Lietuvių dialektologija. – Vilnius, 1966.

Скорочення назв мов, граматичних термінів та ін.

а.п. – акцентна парадигма
балто-слов – балто-слов'янська мова
блр. – білоруська мова
відкл. – відкладний відмінок
гр – давньогрецька мова
дав – давальний відмінок
дв. – двоїна
див. – дивись
діал. – діалектне
дінд. – давньоіндійська мова
др – давньоруська мова
жем. – жемайтські говори литовської мови
ж р – жіночий рід
зв – зворотний бік аркуша
зн. – знахідний відмінок
іє. – індоєвропейська мова
інф. – інфінітив
кл. – кличний відмінок
лат. – латинська мова
лит. – литовська мова
літер – літературне
місц. – місцевий відмінок
мн – множина
наз. – називний відмінок

одн – однина
ор – орудний відмінок
ос – особа
пор – порівняй
пос – посавські говори сербохорватської мови
ппсл – пізньопраслов’янська мова
прасербослн. – прасербословенська (прасербохорватськословенська) мова
протолит. – протолитовські говори балто-слов’янської мови
протослов. – протослов`янські говори балто-слов`янської мови
прус – давньопрусська мова
псл – праслов`янська мова
р – рід
род – родовий відмінок
рос. – російська мова
слн. – словенська мова
с р – середній рід
стчеськ – старочеська мова
суч. – сучасне
схв. – сербохорватська мова
т.с. – те саме
укр. – українська мова
цсл. – церковнослов’янська мова
чак. – чакавські говори сербохорватської мови
чеськ. – чеська мова
ч р. – чоловічий рід
шток. – штокавські говори сербохорватської мови

Зміст

Вступ 3

І. Походження і розвиток праслов'янських інтонацій та акцентних парадигм

1. Балто-слов'янські інтонації й акцентні парадигми

1.1. Ранньобалто-слов'янські інтонації, їх природа 5
1.2. Часокількість у ранній балто-слов'янській мові 9
1.3. Акцентні парадигми в ранній балто-слов'янській мові 12
1.4. Отримання баритонованої а.п. частиною двоскладових імен з рухомою а.п. у ранній балто-слов'янській мові 15
1.5. Пізньобалто-слов'янські інтонації 17
1.6. Інтонування баритонованих та окситонованих форм слів з рухомою а.п у протослов'янських говорах 19
1.7. Інтонування баритонованих та окситонованих форм слів з рухомою а.п у протолатиських і протопрусських говорах 20
1.8. Інтонування баритонованих та окситонованих форм слів з рухомою а.п. у протолитовських говорах 21
1.9. Акцентні парадигми у протолитовських говорах 21
1.10. Набуття складовості другим елементом дифтонгічних сполучень і скорочення довготи першого елемента довгих дифтонгічних сполучень 22
1.11. Інтонаційні зміни дифтонгічних сполучень у протослов'янських говорах 24
1.12. Інтонаційні зміни дифтонгічних сполучень у протолитовських говорах 25
1.13. Зміна в природі двоскладової висхідно-спадної інтонації в протослов'янських говорах і в протоаукштайтських говорах литовської мови 30
1.14. Ранньолитовські інтонації й акцентні парадигми 30
1.15. Скорочення кінцевих акутованих довгот у ранній литовській мові (закон Лескіна) 32
1.16. Литовське пересунення наголосу з передостаннього складу на кінцевий (закон де Соссюра) 36
1.17. Метатонія довгої спадної (акутової) інтонації в довгу висхідну (циркумфлексову) в односкладових формах у литовській мові 37
1.18. Подовження коротких голосних *а, е* некінцевого складу в литовській мові 37
1.19. Втрата старих інтонацій і виникнення нових в аукштайтських говорах литовської мови 38

2. Праслов'янські інтонації й акцентні парадигми

2.1. Праслов'янські інтонації 38
2.2. Праслов'янські акцентні парадигми 40
2.3. Акцентні зміни в словах з рухомою а.п., пов'язані з втратою акцентної опозиції форм 40
2.4. Монофтонгізація дифтонгів у праслов'янській мові 41
2.5. Розвиток дифтонгічних сполучень у праслов'янській мові 44

2.6. Скорочення довгих голосних у пізньопраслов’янський період . . . 45
2.7. Виникнення в пізньопраслов`янський період тенденції до ослаблення редукованих голосних у слабкій позиції 48
2.8. Пізньопраслов’янські інтонації 52
2.9. Перший етап у дослідженні праслов`янського наголосу (класична акцентологія) 53
2.10. Другий етап у дослідженні праслов`янського наголосу . . . 57

3. Трансформація праслов’янських інтонацій у сербохорватській і словенській мовах

3.1. Діалектна диференціація пізньопраслов’янської мови. Розпад слов’янської мовної єдності 64
3.2. Прасербословенські інтонації. Розвиток на сербословенському ґрунті дифтонгічних сполучень. Переміщення наголосу з редукованих голосних у слабкій позиції. Стягнення суміжних голосних унаслідок випадіння інтервокального į < j 64
3.3. Замінне подовження голосних перед редукованими, що зникають . . 66
3.4. Зміни прасербословенських інтонацій у чакавських говорах типу Нового 67
3.5. Зміни прасербословенських інтонацій у штокавських говорах, що лягли в основу сербохорватської літературної мови 68
3.6. Зміни прасербословенських інтонацій у словенських говорах, що лягли в основу словенської літературної мови 73
3.7. Інтонаційно-акцентуаційні зміни у формі родового відмінка множини іменників на ґрунті сербохорватської і словенської мов 76

II. Пізньопраслов’янські акцентні парадигми імен і дієслів

1. Акцентні парадигми іменників

1.1. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм іменників ā-/jā-основ 84
1.2. Акцентний розвиток іменників jā-основ типу *sūša, *vol’a . . . 87
1.3. Іменники ā-/jā-основ з баритонованою а.п. 92
1.4. Іменники ā-/jā-основ з окситонованою а.п. . . . 96
1.5. Іменники ā-/jā-основ з рухомою а.п. 98
1.6. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм іменників ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду . . . 101
1.7. Іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду з баритонованою а.п. 103
1.8. Іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду з окситонованою а.п. 105
1.9. Іменники ŏ-/jŏ-основ чоловічого роду з рухомою а.п. 107
1.10. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм іменників ŏ-/jŏ-основ середнього роду 112
1.11. Іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду з баритонованою а.п. 114
1.12. Іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду з окситонованою а.п. 115
1.13. Іменники ŏ-/jŏ-основ середнього роду з рухомою а.п. 118
1.14. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм іменників ŭ-основ 119
1.15. Іменники ŭ-основ з окситонованою і рухомою а.п. 120

1.16. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників ĭ-основ жіночого роду 121
1.17. Іменники ĭ-основ жіночого роду з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 123
1.18. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників ĭ-основ чоловічого роду 125
1.19. Іменники ĭ-основ чоловічого роду з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 126
1.20. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників n-основ середнього роду 127
1.21. Іменники n-основ середнього роду з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 128
1.22. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників n-основ чоловічого роду 129
1.23. Іменники n-основ чоловічого роду з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 130
1.24. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників s-основ 130
1.25. Іменники s-основ з баритонованою і рухомою а.п. 131
1.26. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників t-основ 131
1.27. Іменники t-основ з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. . . 133
1.28. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників r-основ 134
1.29. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм іменників ŭ-основ 135
1.30. Іменники ŭ-основ з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. . 136

2. Акцентні парадигми прикметників

2.1. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм коротких прикметників 136
2.2. Короткі прикметники з баритонованою а.п. 138
2.3. Короткі прикметники з окситонованою а.п. 139
2.4. Короткі прикметники з рухомою а.п. 141

3. Акцентні парадигми займенників

3.1. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм особових і зворотного займенників 143
3.2. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм неособових займенників. Неособові займенники з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 145

4. Акцентні парадигми числівників

4.1. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм кількісних числівників (простих). Прості числівники з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 148
4.2. Порядкові числівники з баритонованою, окситонованою і рухомою а.п. 150

5. Акцентні парадигми дієслів

5.1. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм атематичних дієслів . . . 150
5.2 Реконструкція пізньопраслов’янських акцентних парадигм дієслів на -iti, -ītь . . . 154
5.3. Дієслова на -iti, -ītь з баритонованою а п . . . 156
5.4 Дієслова на -iti, -ītь з окситонованою а п. . . . 158
5.5. Дієслова на -iti, -ītь з рухомою а п. . . . 160
5 6. Пізньопраслов`янські акцентні парадигми дієслів на -ěti/-ati, -ītь . . . 162
5 7. Дієслова на -ěti/-ati, -ītь з баритонованою і рухомою а п . . . 163
5.8. Реконструкція пізньопраслов’янських акцентних парадигм дієслів на -ti, -etь/-jetь . . . 164
5.9. Дієслова на -ti, -etь/-jetь з баритонованою а п . . . 167
5.10 Дієслова на -ti, -etь/-jetь з окситонованою а п. . . . 168
5 11. Дієслова на -ti, -etь/-jetь з рухомою а.п . . . 169
5 12. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм дієслів на -ati, -etь/-jetь . . . 170
5.13 Дієслова на -ati, -etь/-jetь з баритонованою а п . . . 173
5 14 Дієслова на -ati, -etь/-jetь з окситонованою а п . . . 174
5 15 Дієслова на -ati, -etь/-jetь з рухомою а п. . . . 175
5 16. Реконструкція пізньопраслов’янських акцентних парадигм дієслів на -nǫti, -netь . . . 176
5.17. Дієслова на -nǫti, -netь з баритонованою а.п . . . 178
5.18. Дієслова на -nǫti, -netь з окситонованою а.п. . . . 179
5.19 Дієслова на -nǫti, -netь з рухомою а п. . . . 180
5.20 Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм дієслів на -ovati, -ujetь . . . 180
5 21 Дієслова на -ovati, -ujetь з баритонованою I, баритонованою II і рухомою а.п. . . . 183
5.22. Реконструкція пізньопраслов`янських акцентних парадигм дієслів на -ati, -ajetь; -ěti, -ějetь . . . 183
5 23 Дієслова на -ati, -ajetь, -ěti, -ějetь з баритонованою I і баритонованою II а п . . . 185

III. Праслов’янська акцентуація похідних утворень

1. Похідні імена

А Безсуфіксні утворення та утворення з консонантним суфіксом

1.1. Утворення від слів з баритонованою а п. . . . 187
1 2. Утворення від слів з окситонованою а п. . . . 189
1.3. Утворення від слів з рухомою а п . . . 190

Б. Утворення з вокалічним суфіксом

1 4. Утворення від імен з баритонованою а.п . . . 193
1.5. Утворення від дієслів з баритонованою а п. . . . 213
1.6. Утворення з двома (трьома) вокалічними суфіксами від слів з баритонованою а п . . . 215
1 7 Утворення від імен з окситонованою а п (довгий голосний суфікса скоротився під час пізньопраслов`янського скорочення довгот) . . . 220

1.8. Утворення від імен з окситонованою а.п. (довгий голосний суфікса не скоротився під час пізньопраслов'янського скорочення довгот) 240
1.9. Утворення від дієслів з окситонованою а.п. 244
1.10. Утворення з двома (трьома) вокалічними суфіксами від слів з окситонованою а.п. 246
1.11. Утворення від імен з рухомою а.п. 252
1.12. Утворення від дієслів з рухомою а.п. 282
1.13. Утворення з двома вокалічними суфіксами від слів з рухомою а.п. (твірне слово з одним суфіксом мало рухому а.п.) 285
1.14. Утворення з двома вокалічними суфіксами від слів з рухомою а.п. (твірне слово з одним суфіксом мало окситоновану а.п.) 292
1.15. Утворення з двома вокалічними суфіксами від слів з рухомою а.п. (твірне слово з одним суфіксом мало баритоновану а.п.) 293
1.16. Утворення з трьома вокалічними суфіксами від слів з рухомою а.п. 294
1.17. Вторинність окситонованої і баритонованої а.п. імен (з одним або двома вокалічними суфіксами), утворених від слів з рухомою а.п. 294
1.18. Первісна акцентуація префіксальних імен 296

2. Повні прикметники. Складні числівники

2.1. Реконструкція пізньопраслов'янських акцентних парадигм повних прикметників. Вплив стягнення голосних на наголошування та інтонування повних прикметників у праруській та прасербословенській мовах 297
2.2. Повні прикметники з а.п. *a* 302
2.3. Повні прикметники з а.п. a_1 303
2.4. Повні прикметники з а.п. *b* 303
2.5. Акцентні парадигми повних форм займенників і порядкових числівників 305
2.6. Акцентні типи числівників від 11 до 19 у пізньопраслов'янській мові . 305
2.7. Акцентні типи числівників на позначення десятків у пізньопраслов'янській мові 306
2.8. Акцентні типи числівників на позначення сотень у пізньопраслов'янській мові 307

3. Похідні дієслова

3.1. Дієслова на -iti, утворені від імен з баритонованою а.п. 307
3.2. Дієслова на -iti, утворені від імен з окситонованою а.п. 309
3.3. Дієслова на -iti, утворені від імен з рухомою а.п. 311
3.4. Акцентуація інших суфіксальних дієслів деномінативного походження 314
3.5. Акцентуація дієслів на -nǫti девербального походження 316
3.6. Акцентуація префіксальних дієслів 317
Висновки та узагальнення 319
Бібліографічні скорочення 328
Скорочення назв мов, граматичних термінів та ін. 336

Наукове видання

Скляренко Віталій Григорович

Праслов'янська акцентологія

Комп'ютерний набір і верстка *О.В.Петік*
Обкладинка художника *Ю.В.Скляренка*

Підп до друку 17 07.98 р Формат 84х108/32 Папір офсетний №1 Гарнітура Таймс. Друк офсетний Ум друк арк 18. Ум фарбо-відб 18 Обл.-вид арк. 21,05 Тираж 620 прим. Зам № 38-054.

Спільне підприємство «Українська книга»,
252054, Київ, вул. Тургенєвська, 38.